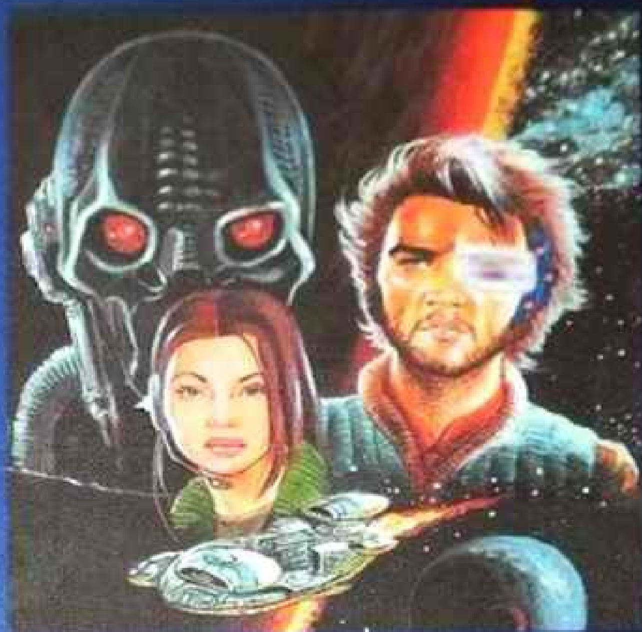
A DOUA TRILOGIE A FUNDAȚIEI
AUTORIZATĂ DE PATRIMONIUL

ISAAC ASIMOV

TRIUMFUL FUNDAȚIEI

Teora

DAVID BRIN

DAVID BRIN
TRIUMFUL FUNDAŢIEI

Fundaţia I
A doua trilogie a Fundaţiei (3)
(Fundaţia 10)

Traducere: M.D. Pavelescu
Editura Teora, 2003

David Brin
Foundation's triumph
Harper Prism, 1999

Lui Isaac Asimov, care a făcut ca nesfârşitele noastre conversaţii despre destin din timpul cinei să aibă sens.

PARTEA ÎNTÂI - UN DESTIN PREVĂZUT

Puţine detalii se cunosc despre ultimele zile ale vieţii lui Hari Seldon, deşi există o mulţime de relatări romanţate, unele aparţinându-i probabil chiar psihoistoricului. Nici una nu şi-a dovedit validitatea.

Evident apare însă faptul că Seldon şi-a petrecut cele din urmă luni în discreţie, bucurându-se fără îndoială de munca vieţii sale. Cu intuiţia lui matematică aparte şi dispunând de forţele psihoistoriei, el trebuie să fi văzut cu certitudine panorama istoriei întinzându-se în faţa sa, confirmând calea măreaţă a destinului pe care o stabilise deja.

Zilele îi erau numărate, totuşi nici un alt muritor n-a ştiut vreodată cu atâta încredere şi siguranţă promisiunile minunate pe care le ascundea viitorul.

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ, ediţia 117, anul 1054 E.F.

1

„Cât despre mine..., sunt terminat."

Cuvintele îi răsunau în minte lui Hari Seldon. Rămâneau acolo, apăsându-l, ca şi pledul nelipsit pe care infirmierul i-l netezea întruna peste picioare, deşi vremea era caldă în Grădinile Imperiale.

„Sunt terminat."

Propoziţia implacabilă îl însoţea ca un camarad permanent.

„...terminat."

În faţa lui se întindea codrul Shoufeen, care acoperea pantele neregulate ale unei zone sălbatice din proprietăţile Palatului Imperial; aici, plante şi animale mici din toată Galaxia convieţuiau într-un amestec incredibil, asociindu-se şi înmulţindu-se nestingherite. Arborii erau atât de înalţi

încât mascau până şi nelipsitul orizont al turnurilor metalice. Puternică planetă-oraş înconjura insuliţa aceasta împădurită.

„Trantorul...”

Dacă Hari şi-ar fi mijit ochii împăienjeniţi de vârstă, aproape că ar fi putut pretinde că se afla pe altă planetă – una care nu fusese modificată şi subjugată în slujba Imperiului Galactic al Omenirii.

Pădurea îl frustra. Totală ei lipsă de linii drepte părea cumva îndărătnică, o revoltă vegetală ce sfida orice eforturi de descifrare sau decodificare. Geometriile păreau imprevizibile, chiar haotice.

Mintal, bătrânul se întinse către haosul acela vibrant şi nedisciplinat. I se adresă ca unui egal, duşmanul său cel mai de seamă...

„Toată viaţa am luptat împotriva ta, utilizând matematica pentru a birui complexitatea vastă a Naturii. Cu instrumentele psihoistoriei, am testat matricele societăţii omeneşti, smulgând ordinea din încâlceala obscură. Iar când am simţit că victoriile mele nu erau complete, m-am folosit de politică şi de viclenie ca să combat nesiguranţa, alungându-te din cale ca pe un duşman. Atunci, de ce acum, în clipa presupusului meu triumf, te aud provocându-mă? Haosul – vechiul meu inamic...”

Răspunsul sosi în aceeaşi propoziţie care continua să i se infiltreze în gânduri.

„Pentru că sunt terminat. Terminat în calitate de matematician. „

Trecuse mai bine de un an de când Stettin Palver, Gaal Dornick sau oricare alt membru al Celor Cincizeci îl consultase pe Hari în privinţa unei revizii serioase sau a unei modificări a Planului Seldon. Veneraţia şi respectul lor faţă de persoana să rămăseseră neschimbate, însă probleme urgente îi solicitau întruna. În plus, oricine şi- ar fi dat seama că mintea lui Hari nu mai avea supleţea necesară pentru a jongla simultan o multitudine de

concepte abstracte. În abordarea algoritmilor hiperdimensionali ai psihoistoriei, erau necesare abilitatea mintală, concentrarea şi aroganţa tinereţii. Succesorii săi, selectaţi dintre minţile cele mai agere de pe douăzeci şi cinci de milioane de planete, deţineau în exces toate calităţile respective, Hari însă nu-şi mai putea îngădui să fie vanitos. Rămăsese prea puţin timp...

„Terminat în calitate de politician."

Cât de mult urâse la început termenul acela! Pretextase, chiar şi faţă de sine însuşi, că nu-şi dorea decât să fie un modest profesor universitar. Bineînţeles, fusese doar o mascaradă. Nimeni nu ar fi putut ajunge prim-ministru al întregului univers populat de oameni fără să fi deţinut talentul şi îndrăzneala unui maestru manipulator. Oho, el fusese un geniu şi în domeniul acela; îşi aplicase puterea cu iscusinţă, îşi înfrânsese inamicii, modificase vieţile a trilioane de fiinţe umane... şi în acelaşi timp se plânsese mereu că detesta funcţia.

Poate că unii indivizi şi-ar fi privit cu mândrie ironică asemenea realizări ale tinereţii. Nu însă şi Hari Seldon...

„Terminat în calitate de conspirator."

Hari câştigase toate bătăliile, învinsese în toate înfruntările. Cu un an în urmă, îi manipulase cu subtilitate pe actualii conducători imperiali, astfel încât aceştia să creeze circumstanţele ideale pentru înflorirea planului său psihoistoric secret. În scurt timp, o sută de mii de exilaţi aveau să fie abandonaţi pe o planetă pustie, îndepărtata Terminus, însărcinaţi cu realizarea unei opere de excepţie: *Enciclopedia Galactică*. Totuşi obiectivul acela aparent ar fi dispărut după aproximativ cincizeci de ani, dezvăluind ţinta reală a Fundaţiei de la marginea Galaxiei: cea de a deveni embrionul unui imperiu mai viguros, pe măsură ce vechiul Imperiu decădea. Ani de zile acela fusese focarul ambiţiilor lui Hari din timpul zilei şi al viselor din noapte. Vise ce se întindeau peste un mileniu de colaps social – dincolo de o epocă a suferinţelor şi violenţei – spre altă realizare a

oamenilor. Un destin mai bun pentru umanitate!

Acum însă rolul său în această uriaşă întreprindere luase sfârşit. Tocmai terminase de înregistrat mesajele pentru Cripta Timpului de pe Terminus – o serie de anunţuri subtile care, ocazional, aveau să-i îmboldească ori să-i impulsioneze pe membrii Fundaţiei, în drumul lor spre un viitor strălucit predestinat de psihoistorie. După ce ultimul mesaj fusese stocat în siguranţă, Hari simţise o modificare în atitudinea celor din jur. Continua să fie stimat, ba chiar venerat, dar nu mai era *necesar*.

Un semn sigur fusese plecarea bodyguarzilor lui, un trio de roboţi umaniformi pe care Daneel Olivaw îi desemnase să-l protejeze până la încheierea înregistrărilor. Totul se petrecuse chiar acolo, în studioul de captare a mesajelor. Un robot – iscusit deghizat sub înfăţişarea unui sanitar tânăr şi dolofan – se aplecase spre Hari şi-i şoptise la ureche:

— Acum trebuie să plecăm. Daneel are alte însărcinări pentru noi. Îţi transmite însă prin mine promisiunea lui: te va vizita în curând, înainte de sfârşit, voi doi vă veţi reîntâlni.

Poate că nu fusese formularea cea mai plină de tact, totuşi Hari preferase dintotdeauna că prietenii şi membrii familiei sale să fie sinceri şi deschişi.

Nechemată, o imagine din trecut îi apăru limpede în minte – soţia lui, Dors Venabili, jucându-se cu fiul lor, Raych. Bătrânul oftă. Dors şi Raych dispăruseră de mult timp... şi o dată cu ei aproape toate legăturile ce-l apropiaseră vreodată de alte suflete.

Iar asta aduse coda pentru propoziţia ce continua să-i sfredelească mintea...

„Terminat în calitate de om.”

Medicii abandonaseră orice speranţă de a-i prelungi viaţa, cu toate că, în ziua de azi, foarte puţini oameni mureau atât de tineri, la numai optzeci de ani. Hari însă nu vedea nici un rost într-o existenţă de dragul existenţei.

Îndeosebi dacă tot nu mai putea analiza sau influenţa Universul.

„Oare de aceea m-am îndreptat încoace, spre crângul acesta?” Examină pădurea sălbatică şi imprevizibilă, un simplu petic din Parcul Imperial, care avea latura de o sută cincizeci de kilometri – unica întindere de verdeaţă de pe suprafaţa acoperită cu metal a Trantorului. Majoritatea vizitatorilor parcului preferau hectarele de grădini impecabile ce erau deschise publicului şi în care abundau flori extravagante, perfect rânduite.

Dar acum codrul Shoufeen părea că-l cheamă în adâncurile sale.

„Aici, necamuflat de pereţii opaci ai Trantorului, pot întrezări haosul: ziua în frunziş, iar noaptea în stelele reci. Pot auzi haosul batjocorindu-mă.,, spunându-mi că n-am învins.”

Gândul amar îi produse un surâs şi-i încreţi faţa zbârcită.

„Cine şi-ar fi închipuit că, în această ultimă etapă a vieţii, voi dobândi respectul pentru justiţie?”

Kers Kantun aranjă din nou pledul, întrebând grijuliu:

— Vă simţiţi bine, domnule profesor? N-ar trebui să ne-ntoarcem?

Valetul lui Hari avea accentul legănat şi paloarea verzuie a pielii specifică valmorililor, o subspecie umană care se răspândise prin distantul roi stelar Corithi, trăind izolată atât de mult timp încât acum nu se mai putea încrucişa cu alte rase decât prin tratarea prealabilă cu enzime a spermei şi ovulelor. Kers fusese ales ca infirmier şi bodyguard al lui Hari după plecarea roboţilor şi îşi îndeplinea ambele roluri cu o fermitate discretă.

— Locul ăsta sălbatic nu-mi prea place. Cred că nici vântul nu vă face bine...

Lui Hari i se spusese că părinţii lui Kers sosiseră pe Trantor ca tineri Cenuşii – membri ai clasei birocratice -, aşteptându-se să se instruiască şi să lucreze câţiva ani pe planeta-capitală, cazaţi în chilii monahale, pentru ca apoi să

plece în Galaxie în calitate de administratori în vastul serviciu public imperial. Norocul talentului şi al promovărilor îi reţinuse însă aici şi îşi crescuseră fiul în cavernele de oţel pe care le detestau. Kers moştenise de la părinţii săi faimosul simţ valmorilan al datoriei…, altfel Daneel nu l-ar fi ales niciodată ca să-l îngrijească pe Hari în ultimele lui zile.

„Poate că nu mai sunt util, totuşi unele persoane continuă să creadă că merită să aibă grijă de mine.”

În mintea lui Hari, termenul „persoană” se aplica lui R. Daneel Olivaw într-o măsură poate mai mare decât multor alţi *oameni* pe care-i cunoscuse.

Vreme de decenii, Hari ascunsese cu grijă existenţa: „Eternilor” – roboţii care călăuziseră destinul omenirii timp de douăzeci de mii de ani -, maşini nemuritoare ce ajutaseră la crearea primului Imperiu Galactic şi apoi îl încurajaseră pe matematician să se îngrijească de un succesor. Ba chiar, Hari petrecuse cea mai fericită parte a vieţii sale însurat cu un robot umaniform. Fără afecţiunea lui Dors sau fără ajutorul şi protecţia lui Daneel, el n-ar fi putut niciodată să creeze psihoistoria şi nici să pună în mişcare Planul Seldon.

Ori să descopere cât de inutil avea să se dovedească acesta, pe termen lung.

Vaierul vântului prin ramurile arborilor din jur părea că-şi bate joc de Hari. În sunetele acelea, el auzea ecourile găunoase ale propriilor sale îndoieli.

Fundaţia nu poate îndeplini misiunea care o aşteaptă. Undeva, cândva în decursul următorului mileniu, o perturbaţie va afecta parametrii psihoistoriei, dezechilibrând momentul statistic şi deviind Planul tău de la cursul plănuit.

„Este adevărat!” ar fi dorit el să-i răcnească zefirului. „Dar aspectul acesta a fost luat în consideraţie!” Avea să existe o a Doua Fundaţie, secretă, condusă de succesorii lui, care urmau să adapteze Planul o dată cu trecerea anilor, asigurând devieri compensatorii care să-l menţină

pe direcţia trasată!

Glasul reveni însă insistent:

O colonie micuţă şi ascunsă, formată din matematicieni şi psihologi, va face toate acestea într-o Galaxie care se îndreaptă rapid spre violenţă şi ruină?

Ani de zile, aspectul respectiv păruse un cusur... până ce soarta oferise un răspuns. *Mentaliştii:* o tulpină mutantă a oamenilor care deţinea capacitatea incredibilă de a percepe şi modifica emoţiile şi amintirile altora. Puterile lor erau încă slabe, totuşi puteau fi moştenite. Raych, fiul adoptat de Hari, îşi transmisese talentul unei fiice, Wanda, care acum se număra printre liderii Proiectului Seldon. Aceştia îi recrutaseră pe toţi mentaliştii pe care-i putuseră găsi, pentru a se căsători cu descendenţii psihoistoricilor. După câteva generaţii de manipulări genetice, a Doua Fundaţie, cea clandestină, ar fi trebuit să deţină instrumente puternice cu care să protejeze Planul împotriva abaterilor din secolele următoare.

Şi ce dacă?

Pădurea pufnise din nou, dispreţuitor.

Ce vei obţine atunci? Un al Doilea Imperiu care va fi condus de o elită din umbră? O cabală secretă formată din telepaţi cu puteri paranormale? O aristocraţie de semizei mentalişti?

Chiar dacă acea nouă elită ar fi fost motivată de sentimente pline de consideraţie şi bunătate, ideea îi dădea fiori.

Umbra lui Kers se aplecă spre el, privindu-l cu îngrijorare. Hari îşi desprinse atenţia de la briza şuierătoare şi-i răspunse în cele din urmă valetului:

— Scuză-mă, te rog. Bineînţeles că ai dreptate. Să ne-ntoarcem. Mă simt obosit.

În timp ce Kers îi împingea scaunul cu rotile spre o staţie de tranzit camuflată, Hari putu însă auzi pădurea care-i batjocorea munca de o viaţă.

Dar elita mentalistă nu este decât una dintre măşti, aşa-

i? A Doua Fundaţie ascunde de fapt alt adevăr, apoi încă unul...

Înapoia propriului tău Plan, un alt plan a fost pus la punct de către o minte mai abilă decât a ta. O minte aparţinând cuiva mai puternic, mai dedicat şi mult, mult mai răbdător. Planul său îl foloseşte pe al tău, o vreme..., dar, în cele din urmă, va face psihoistoria lipsită de sens şi de rost.

Cu mâna dreaptă, Hari bâjbâi pe sub robă, până găsi un cub cu feţe netede tăiat dintr-o piatră semipreţioasă, cadoul de despărţire al prietenului şi îndrumătorului său de o viaţă, R. Daneel Olivaw. Atingând suprafaţa antică a arhivei, bătrânul murmură, prea încet ca să fie auzit de Kers:

— Daneel, ai promis că vei veni să-mi răspunzi la toate întrebările. Am atât de multe să-ţi pun... Înainte să mor.

2

Din spaţiu părea o planetă paşnică, de abia atinsă de civilizaţie. Un brâu bogat de junglă luxuriantă încingea tropicele, sărind peste oceanele înguste şi traversând cele trei continente.

Dors privi Panbundentul verde care se mărea dedesubt, în timp ce nava cobora spre vechea Staţie de Cercetări Imperiale. Trecuseră aproape patruzeci de ani de când o vizitase ultima oară, fugind împreună cu soţul ei de duşmanii trantorieni. Însă necazurile îi urmăriseră aici, cu consecinţe aproape tragice.

Aventură de pe Panbundent fusese cea mai stranie din viaţa ei, deşi, pentru un robot, Dors era încă tânără. Vreme de mai bine de o lună, ea şi Hari îşi lăsaseră corpurile în cuve de suspensie în timp ce minţile le erau proiectate în trupurile panilor (sau „cimpanzei”, cum li se spunea în

unele dialecte) care populau rezervaţiile naturale ale planetei. Hari pretextase că avea nevoie de date despre tiparele reacţiilor primitive pentru cercetările sale psihoistorice, dar Dors suspectase că, în adâncul fiinţei sale, distinsul profesor Seldon fusese încântat să trăiască aidoma unei maimuţe şi să-şi lase frâu liber instinctelor.

Ea îşi reamintea perfect senzaţiile pe care le încercase în interiorul femelei pan, simţind puternicele impulsuri organice ce puneau în mişcare corpul plin de viaţă. Spre deosebire de emoţiile simulate cu care fusese programată, acestea apăreau şi se derulau cu o pasiune naturală, nereţinută, mai ales pe durata celor câteva zile pline de riscuri, când cineva încercase să-i asasineze, vânându-i ca pe animale, în timp ce minţile le rămăseseră captive în corpurile panilor.

După ce scăpaseră ca prin urechile acului, reveniseră aproape imediat pe Trantor, unde, peste puţină vreme, Hari avea să preia, deşi fără entuziasm, funcţia de prim-ministru al Imperiului. Luna petrecută pe Panbundent o modificase însă pe Dors, oferindu-i o înţelegere mai profundă a vieţii organice. Privind retrospectiv, ea aprecia experienţa căpătată, care o ajutase să-l îngrijească mai bine pe psihoistoric.

Totuşi, nu se mai aşteptase să revadă vreodată Panbundentul. Până ce primise chemarea...

Am un cadou pentru tine, spunea mesajul. *Ceva ce vei găsi util.*

Era semnat cu un cod unic de identificare, pe care îl recunoscuse imediat.

Lodovic Trema.

„Lodovic – mutantul. Lodovic – renegatul. Robotul care nu mai este robot.”

Iniţial nu-i fusese uşor să ia o decizie, deoarece avea de îndeplinit o misiune pe planeta Smushell. Nimic complicat, doar să asigure căsnicia confortabilă a doi tineri trantorieni, deghizaţi ca nobili mărunţi pe o planetă mică şi plăcută, şi

apoi să-i încurajeze să aibă cât mai mulţi copii. Daneel considera că acţiunea aceasta făcea parte dintre cele mai importante, deşi, ca întotdeauna, motivaţiile îi erau oarecum obscure. Dors ştia doar că Klia Asgar şi soţul ei, Brann, erau mentalişti extrem de puternici – oameni cu puteri psihice potenţiale de genul celor care până atunci le deţinuseră numai câţiva roboţi, ca Daneel. Neaşteptata lor apariţie cauzase modificarea multor planuri, de câteva ori în ultimul an. Era vital ca existenţa mentaliştilor umani să nu fie dezvăluită locuitorilor Galaxiei, la fel cum prezenţa roboţilor printre ei fusese ţinută în secret timp de o mie de generaţii.

Când primise mesajul lui Lodovic, Dors nu mai avusese timp să-l caute pe Daneel şi să-i ceară instrucţiuni. Pentru a ajunge în timp la întâlnire, fusese nevoită să se îmbarce în primul pachebot spre Siwenna, unde avea s-o aştepte o navă rapidă.

Propun un armistiţiu în numele omenirii, îi scrisese Lodovic. *Îţi promit că vei constata că efortul a meritat.*

Klia şi Brann erau fericiţi şi în siguranţă. Dors concepuse defensive şi precauţii infinit superioare oricărei ameninţări imaginabile, iar roboţii ei asistenţi erau vigilenţi, aşa încât nu exista nici un motiv pentru care să nu se ducă. Cu toate acestea, se decisese cu foarte multă greutate.

Acum, când mai rămăsese puţin până la momentul întâlnirii, îşi flexă degetele, simţind încordare în receptorii pozitronici plasaţi exact în aceleaşi locaţii ca şi nervii unei femei adevărate. Pe cristalul hubloului, imaginea ei reflectată se suprapunea peisajului pădurilor ce se apropiau. Dors purta acelaşi chip pe care îl avusese în timpul când trăise alături ele Hari. Propria ei faţă, aşa cum o considerase de atunci.

„Hari Seldon continuă să trăiască”, se gândi ea; aşa auzise şi aşa îi spunea şi intuiţia. Deşi nu făcea parte dintre roboţii cărora Daneel le conferise puteri mentaliste giskardene, era sigură că ar fi ştiut imediat clipa morţii

fostului ei soţ. O parte din minte i-ar fi îngheţat în punctul acela, blocând imaginea lui Hari şi amintirile despre el într-o buclă de circuit permanent. Deşi ar fi putut să funcţioneze pentru încă zece mii de ani, Dors avea să rămână, dintr-un punct de vedere, de-a pururi devotată psihoistoricului.

— Asolizăm în două ore, Dors Venabili.

Pilotul, un robot umaniform de clasă inferioară, făcuse cândva parte dintr-un grup calvinian care plănuise sabotarea proiectului psihoistoric al lui Hari. Cu un an în urmă, treizeci dintre maşinile disidente fuseseră capturate de forţele lui Daneel şi trimise spre o planetă secretă, unde să fie convertite astfel încât să se supună Legii 0 a roboticii. Pe drum însă transportul fusese deturnat de Lodovic Trema şi acum se părea că roboţii respectivi lucrau pentru el.

„Nu înţeleg de ce Daneel a avut încredere în Trema, atribuindu-i misiunea aceea... sau, de fapt, oricare altă misiune. Lodovic ar fi trebuit distrus imediat după ce aflasem că circuitele lui pozitronice cerebrale nu se mai supun celor patru Legi ale roboticii."

În mod evident, Daneel fusese sfâşiat de un conflict logic interior. Robotul care călăuzise omenirea vreme de douăzeci de mii de ani păruse nesigur în privinţa felului în care să trateze un mecanism ce se comporta mai degrabă ca un om decât ca o maşină, Un mecanism care *alegea* să acţioneze etic, în loc să fie silit să o facă de către programarea riguroasă.

„Ei bine", îşi spuse Dors, „eu nu încerc nici un fel de conflict. Trema este periculos. În orice clipă, felul lui aparte de «etică» l-ar putea convinge să acţioneze împotriva cauzei noastre... Ori să le facă rău oamenilor, chiar şi lui Hari! Conform Legilor 0 şi 1, sunt nevoită să acţionez."

Linia de raţionament era logică, impecabilă, totuşi în cazul ei fiecare decizie era însoţită de emoţii simulate, atât de realiste încât Daneel afirma că nu le putea deosebi de cele omeneşti. Oricine ar fi putut s-o privească pe Dors în clipa aceea ar fi văzut că pe faţa ei se întipărise hotărârea

de neclintit de a proteja şi a sluji, indiferent cu ce preţ.

3

Fusese o vreme când pentru trierea corespondenţei lui Hari erau necesari o sută patruzeci de secretari. Acum puţini îşi reaminteau că el fusese prim-ministru al Imperiului. Până şi notorietatea să mai recentă, de „Corbul” Seldon, profetul apocalipsei, pierise din ochii publicului cu infidelitatea specifică modelor, pe măsură ce reporterii îşi îndreptaseră atenţia asupra altor subiecte. După ce procesul său luase sfârşit, iar Comisia pentru Siguranţă Publică decretase exilarea pe Terminus a discipolilor lui Hari, torentul de mesaje începuse să sece. Acum, când Kers îl aduse din plimbarea zilnică, pe monitorul mural existau doar şase apeluri.

Hari parcurse mai întâi raportul săptămânal asupra progresului Planului, alcătuit de Gaal Dornick, care continua să i-l transmită personal, ca un omagiu la adresa părintelui psihoistoriei. Trăsăturile lătăreţe ale lui Gaal erau tot tinereşti, cu o expresie de onestitate jovială care putea să dea încredere oricui, deşi acum el ajuta la conducerea celei mai importante conspiraţii umane din ultimii zece mii de ani.

„În clipa de faţă principala noastră grijă pare să fie emigrarea în sine. Aparent, pe unii dintre membrii Proiectului Enciclopedia nu-i încântă deloc ideea de a fi exilaţi de pe Trantor tocmai în colţul cel mai îndepărtat al Universului cunoscut!”

Gaal chicoti, însă cu o oboseală evidentă.

„Desigur, ne aşteptasem la aşa ceva şi indusesem posibilitatea în plan. Comisarul-şef Linge Chen a delegat Poliţia Specială pentru a preveni dezertările, iar proprii noştri mentalişti ajută la îmboldirea – voluntarilor” pentru a pleca în navele ce le-au fost atribuite. Este lotuşi dificil să

ţinem evidenţa a peste o sută de mii de oameni. Sunt incredibil de multe meschinării!”

Răsfoi hârtiile din faţa lui şi schimbă subiectul.

„De la Sfârşitul Stelei, nepoata ta îţi trimite toată dragostea ei. Wanda anunţă că noua colonie mentalistă pare să se fi stabilit atât de bine încât în curând poate reveni acasă. Mi se pare o uşurare să-i avem, în sfârşit, pe majoritatea mentaliştilor plecaţi de pe Trantor. Trebuie să recunoaştem că au constituit un element destabilizator. Acum aici au rămas numai cei în care avem încredere maximă ca şi cei care se dovedesc inestimabili în timpul pregătirilor. Prin urmare, ţinem situaţia sub control...”

Aşa era. Hari parcurse rapid anexa de simboluri psihoistorice ataşată mesajului şi văzu că acestea corespundeau Planului. Dornick, Wanda şi ceilalţi membri ai Celor Cincizeci ştiau bine ce aveau de făcut.

La urma urmelor, el îi pregătise pe toţi.

Hari nu trebuia să consulte exemplarul său al Primului Radiant ca să ştie ce trebuie să se întâmple în continuare. În curând, agenţii aveau să fie trimişi spre Anacreon şi Smyrno, pentru a aţâţa un proces mocnit de secesiune în provinciile acelea îndepărtate, pregătind cadrul pentru setul iniţial de crize ale Fundaţiei..., primul dintre multele ce aveau să ducă, finalmente, la o civilizaţie nouă şi mai bună.

Desigur, ironia sorţii nu-i scăpă lui Hari – faptul că, în calitate de prim-ministru, el se ocupase de înăbuşirea revoluţiilor şi de a se asigura că succesorii lui aveau să continue reprimarea aşa-numitelor „planete haotice” ori de câte ori tulburările sociale de proporţii ameninţau echilibrul uman-social. Dar aceste noi rebeliuni pe care discipolii săi trebuiau să le declanşeze la periferia Imperiului aveau să fie cu totul diferite. Conduse de nobili locali ambiţioşi, care căutau să-şi sporească propria grandoare regală, insurecţiile urmau să fie clasice din toate punctele de vedere, încadrându-se cu precizie în ecuaţii.

Totul conform Planului.

În majoritate, restul corespondenţei era alcătuit din chestiuni de rutină. Hari refuză o invitaţie la recepţia anuală pentru membrii emeriţi ai Universităţii Streeling... şi o alta la expoziţia Împăratului, alcătuită din noi opere de artă create de „genii” ale Ordinului Excentric. Unul dintre Cei Cincizeci avea să fie prezent acolo, pentru a determina nivelurile de decadenţă demonstrate de castă artistică a Imperiului. Era însă o simplă chestiune de calibrare a unui aspect pe care îl ştiau deja – faptul că adevărata creativitate atingea pragul cel mai de jos cunoscut în istorie. Vârsta lui Hari era îndeajuns de înaintată ca să-i îngăduie să refuze onoarea respectivă.

Urma apoi un memento pentru a-şi plăti obligaţiile faţă de Ghildă să, în calitate de membru de vază al Ordinului Meritocratic – o altă îndatorire pe care Hari ar fi preferat s-o neglijeze. Rangul aducea însă şi privilegii şi, la vârsta lui, nu dorea să redevină un simplu cetăţean, de aceea acordă permisiunea verbală pentru achitarea datoriei.

Inima începu să-i bată mai repede, atunci când displayul afişă o scrisoare de la Agenţia de Detectivi Pagamant. Cu ani în urmă, încheiase cu firma respectivă un contract pentru a-i căuta nora, Manella Dubanqua, şi pe fiica acesteia, Bellis. Ambele dispăruseră cu o navă de refugiaţi plecată de pe planeta haosului Santanni, locul unde murise Raych. Pentru o clipă, speranţa i se reaprinse. Oare fuseseră găsite în sfârşit?

Răspunsul fu negativ; era doar un raport care-l informa că detectivii continuau să examineze rapoartele despre navele dispărute şi să-i interogheze pe călătorii din vecinătatea coridorului Kalgan-Siwenna, unde fusese văzută pentru ultima dată *Arcadia VII*. Aceştia aveau să continue ancheta... până ce Hari decidea abandonarea ei?

Bătrânul încleştă fălcile. „Nu!” în testament stabilise un fond financiar care să continue căutarea şi după dispariţia lui.

Dintre celelalte scrisori, două erau în mod evident tipul

de mesaje aiurite expediate de matematicieni amatori de pe planete îndepărtate, care pretindeau că descoperiseră în mod independent principiile fundamentale ale psihoistoriei. Hari îşi instruise monitorizatorul de corespondenţă să continue să-i arate asemenea misive, deoarece unele erau amuzante. De asemenea, o dată sau de două ori pe an, o scrisoare sugera un talent real, o scânteie latentă de geniu care sclipise pe o planetă distantă, fără să fi fost încă înăbuşită de cvadrilioanele de tăciuni mocniţi din Galaxie. În felul acesta îi atrăseseră atenţia câţiva membri ai Celor Cincizeci şi mai ales cel mai însemnat dintre colegii lui, Yugo Amaryl, care merita să fie recunoscut drept cofondator al psihoistoriei. Ascensiunea lui Yugo de la o condiţie umilă până pe piscurile geniului matematic întărise convingerea lui Hari că orice societate viitoare trebuia să fie bazată pe mobilitate socială deschisă, încurajând indivizii să prospere conform capacităţilor lor. De aceea, el citea întotdeauna, chiar dacă numai superficial, asemenea mesaje.

De data aceasta, unul îi atrase atenţia.

... Se pare că am descoperit corelaţii între tehnica dumneavoastră psihoistorică şi modelele matematice utilizate pentru predicţia de tipare în curenţii moleculari din adâncul spaţiului! La rândul lor, ele corespund în mod straniu cu distribuţia tipurilor de soluri pe planete aparţinând unui domeniu foarte larg de locaţii galactice. M-am gândit că v-ar putea interesa să discutaţi aceasta în mod direct. În caz afirmativ, vă rog să indicaţi...

Hari hohoti scurt, făcându-l pe Kers să arunce o privire îngrijorată din bucătărie. Cu siguranţă, corespondentul acesta era amuzant! Scană şirurile de simboluri matematice, apreciind abordarea problemei ca fiind a unui amator, deşi corectă şi sinceră. Aşadar nu era vorba despre un ţicnit, ci despre un fan, care compensa talentul minor prin idei straniu de originale. Porunci că scrisoarea să fie expediată celui mai tânăr membru al Celor Cincizeci,

precizând să i se răspundă cu amabilitate – un talent pe care Saha Lorwinth trebuia să-l deprindă, dacă avea să fie una dintre conducătorii secreţi ai destinului omenirii.

Cu un suspin, îşi îndepărtă scaunul cu rotile de monitorul mural şi porni spre cabinetul său particular ecranat. Scoţând din robă cadoul lui Daneel, îl aşeză pe birou, într-o fantă specială pentru citirea obiectului antic. Ecranul lectorului undui cu imagini bidimensionale şi litere arhaice pe care calculatorul i le traduse.

Cartea cunoaşterii pentru copii

Editura Britannica

Noul Tokio, Lumea lui Bayley, 2757 E.C.

Info-magazinul din faţa lui era extrem de ilegal, dar asta nu l-ar fi oprit în nici un caz pe Hari, care, odată, ordonase resuscitarea unor fiinţe antice simulate, Ioana d'Arc şi Voltaire, din altă arhivă pe jumătate topită. Acţiunea respectivă dusese la prăbuşirea în haos a unor părţi din Trantor, atunci când perechea de simuri evadase din cătuşele programării lor şi gonise prin coridoarele de date ale planetei. De fapt, episodul se sfârşise destul de bine pentru Hari, deşi nu şi pentru cetăţenii din Junin sau de pe Sark. Oricum, nu simţea nici urmă de vinovăţie acum, când încălca din nou Legea Arhivelor.

„Aproape douăzeci de mii de ani…” Privi data publicării, cu acelaşi respect cu care o făcuse prima dată când activase cadoul lui Daneel. „Este posibil să fi fost scrisă pentru copiii din epoca aceea, dar conţine mai multe date din istoria antică decât ar putea dezgropa toţi cărturarii imperiali din ziua de azi.”

Hari avusese nevoie de o jumătate de an ca să examineze şi să perceapă dimensiunile existenţei umane primordiale, care începuse pe Pământul îndepărtat, pe un continent numit Africa, când o rasă de maimuţe inteligente se ridicase întâia dată în poziţie verticală şi privise, plină de curiozitate, spre stele.

Atât de multe cuvinte ieşeau din cubuleţul acela de

piatră! Unele îi erau deja familiare, ajungând în prezent într-o formă obscură, prin intermediul tradiţiilor şi istoriilor orale.

Roma

China

Shakespeare

Hamlet

Buddha

Apollo

Planetele spaţiene

În mod straniu, unele basme păreau să fi supravieţuit practic neschimbate după două sute de secole. Poveşti favorite ca Pinocchio... şi Frankenstein... erau mult mai vechi decât şi-ar fi închipuit cineva.

Despre alte articole din arhivă, Hari auzise pentru prima dată cu numai câteva decenii în urmă, când fuseseră menţionate de simurile antice, Voltaire şi Ioana.

Franţa

Creştinism

Platon

Mult mai cuprinzătoare însă era lista noţiunilor despre care Hari nu ştiuse absolut nimic până nu activase prima dată cărticica. Amănunte asupra trecutului umanităţii, ce fuseseră cunoscute numai de Daneel şi alţi roboţi. Personaje şi locuri care, cândva, avuseseră o importanţă vitală pentru întreaga omenire.

Columb

America

Einstein

Imperiul Braziliei

Susan Calvin

„Totul, de la peşterile de calcar din Lascaux, până la catacombele de oţel în care s-au ascuns pământenii în secolul XXVI.”

Extrem de umilitor pentru Hari fusese un eseu scurt despre un şaman antic numit Karl Marx, ale cărui incantaţii

primitive nu aveau nici o asemănare cu psihoistoria, cu *excepţia* încrederii nepăsătoare pe care credincioşii o investeau în preţiosul lor model al naturii umane. Marxiştii crezuseră de asemenea, cu mult timp în urmă, că ei reduseseră istoria la principii ştiinţifice fundamentale.

„Bineînţeles, noi ştim mai bine. Noi, seldoniştii...”

Hari surâse în faţa ironiei subtile.

Aparent, Daneel îi dăruise relicva aceasta dintr-un motiv foarte simplu – să-i dea o sarcină. Să-i ofere ceva care să-i ocupe mintea în ultimele luni înainte ca trupul lui firav să cedeze finalmente. Deşi creierul îi devenise prea fragil pentru a-l ajuta pe Gaal şi pe Cei Cincizeci, Hari putea încă să rezolve un proiect psihoistoric simplu: să introducă două-trei milenii de date în Planul general. Completarea istoriei antice a Pământului ar fi putut ajuta la extinderea cu o zecimală sau două a criteriilor – condiţiile limită – ale Primului Radiant.

Oricum, îi oferea lui Hari o modalitate prin care să continue să se simtă util.

„Crezusem că mă va ajuta de asemenea să răspund întrebărilor mele cele mai profunde”, reflectă bătrânul. Din păcate, principalul rezultat fusese doar stârnirea curiozităţii sale. „Se pare că şi Pământul a traversat câteva perioade în calitate de planetă haotică. Unul dintre episoadele respective a dat naştere roboţilor de tipul lui Daneel – o epocă în care au fost inventaţi roboţii umaniformi, ca Dors.”

O tremurătură zgudui mâna stângă a lui Hari, făcându-l să se îngrijoreze că era pe punctul de a suferi altă criză... până ce tremurătură se opri.

„Ar fi bine că Daneel să vină cât mai repede, altfel nu voi afla niciodată explicaţiile pe care le merit, după ce am jucat aşa cum mi-a cântat toţi anii ăştia!”

Kers îi aduse masa, un platou de delicatese mycogeniane pe care Hari de abia le gustă. Atenţia lui era monopolizată de *Cartea cunoaşterii pentru copii*, mai precis de un capitol referitor la *marea migraţie* – momentul când vasta

populaţie a Pământului se pregătise să părăsească planeta care, din motive necunoscute, devenea rapid de nelocuit. Prin eforturi eroice, aproape un miliard de oameni izbutise să plece la timp, îmbarcându-se în hipernave primitive, şi întemeiase colonii în Sectorul Sirius.

Până în anul publicării arhivei, editorii *Cărţii cunoaşterii pentru copii* putuseră doar să aproximeze numărul planetelor colonizate. Rapoartele dinspre frontiere relatau războaie purtate între subculturi omeneşti, iar unele zvonuri erau chiar şi mai bizare. Legende despre *fantomele spaţiului*. Poveşti despre explozii misterioase, vaste şi neliniştitoare în noaptea cosmosului, scânteind puţin în faţa avangărzii umane.

Începuse un proces de disoluţie, în care segmentele îndepărtate ale omenirii aveau să piardă contactul reciproc. În scurt timp, urma să înceapă o îndelungată epocă întunecată de strădanii disperate şi de conflicte meschine, în care memoriile aveau să pălească în timp ce barbarismul înghiţea nenumărate regate minore... până la revenirea finală a păcii în universul oamenilor. O pace adusă de dinamicul Imperiu trantorian aflat în plină ascensiune.

Privind peste hăul acela vast, Hari se simţi furnicat de o senzaţie stranie.

„Dacă arhiva aceasta se adresa tinerilor, ea demonstrează că strămoşii noştri nu erau idioţi.”

Desigur, psihoistoricul citise încă de la şase ani volume mult mai dificile, însă această „carte pentru copii” ar fi fost de neînţeles pentru majoritatea heliconienilor de aceeaşi vârstă cu el. „Totuşi civilizaţia lor s-a destrămat în nebunie şi amnezie.”

Deocamdată ecuaţiile psihoistorice nu ofereau nici un ajutor. Hari scotoci arhivă, căutând explicaţii, dar nutrea bănuiala ascunsă că răspunsurile – cele reale – trebuiau căutate altundeva.

4

Cu zece minute înainte de asolizarea pe Panbundent, Dors se retrase în cabina ei ecranată. Introduse mâna în interiorul bluzei şi scoase o bucată de ţesătură neagră, pe care o aşeză pe masă şi o netezi. Aceasta rămase pasivă, până ce creierul pozitronic al lui Dors emise o rafală de microunde codificate. Atunci suprafaţa pâlpâi şi un chip omenesc învie pe neaşteptate: o tânără tunsă scurt, cu privire severă şi mai înţeleaptă decât anii pe care părea că-i are. Ochii albaştri o cercetară pe Dors, evaluând, înainte ca imaginea să vorbească în cele din urmă:

— *Au trecut luni de zile de când m-ai chemat ultima dată, Dors Venabili. Oare prezenţa mea te nelinişteşte atât de mult?*

— Eşti un sim uman resuscitat artificial, Ioana, şi ca atare articol de contrabandă. O încălcare a legii.

— *A legii oamenilor. Dar îngerii au capacitatea să vadă ceea ce oamenii nu pot.*

— Ţi-am mai spus: sunt un robot, *nu* un înger.

Tânăra înălţă din umeri şi zalele cămăşii ei zornăiră.

— *Eşti nemuritoare, Dors. Nu te gândeşti decât să slujeşti omenirea păcătoasă, restaurând oportunităţile ce au fost abandonate de bărbaţi şi femei încăpăţânate. Eşti întruparea credinţei în mântuirea finală. Toate acestea par să-mi susţină interpretarea.*

— Credinţa mea nu este aceeaşi cu a ta.

Simulacrul Ioanei d'Arc surâse.

— *Asta ar fi fost important pentru mine înainte, când am fost întâia dată resuscitată – sau simulată artificial- în această epocă nouă şi stranie. Însă timpul pe care l-am petrecut legată de simul lui Voltaire m-a schimbat. Nu atât de mult pe cât o dorea el, totuşi îndeajuns ca să învăţ o anumită măsură de pragmatism.*

Surâse blând, apăsând ultimul cuvânt.

— Iubita mea Franţă este acum un tărâm otrăvit pe o planetă ruinată, iar creştinismul a fost uitat de mult timp, aşa că mă mulţumesc cu lucrul cel mai apropiat de el. După ce l-am cunoscut pe Daneel Olivaw, am ajuns să recunosc un adevărat apostol al bunătăţii caste şi sacrificiului de sine neprihănit. Discipolii lui propovăduiesc virtutea pentru, binele nenumăratelor suflete omeneşti care suferă. Aşa că te întreb, înger drag, ce pot face pentru tine?

Dors căzu pe gânduri. Aceasta era numai una dintre copiile simului Ioana. Milioane de copii fuseseră împrăştiate în mediul interstelar împreună cu tot atâţia Voltaire şi o mulţime de entităţi-meme antice – pentru a fi purtate de vânturile supernovelor în afara Galaxiei, ca parte a unei înţelegeri pe care Hari o încheiase cu patruzeci de ani în urmă în scopul de a îndepărta entităţile cibernetice de pe Trantor. Dacă nu erau complet alungate, făpturile software ar fi putut deveni o necunoscută periculoasă în derularea activităţilor umane, afectând potenţial Planul Seldon.

În ciuda eforturilor susţinute de a scăpa de ele, câteva duplicate rămăseseră „înţepenite” în lumea reală. Deşi Dors îşi luase precauţii în izolarea Ioanei, continua să simtă o inevitabilă simpatie pentru ea. Oricum, apropiata întâlnire cu Lodovic îi crease nevoia copleşitoare de a sta de vorbă cu cineva.

„Probabil că derivă din anii aceia când îi puteam spune totul lui Hari. Singurul om din cosmos care ştia adevărul despre roboţi şi care ne consideră prietenii lui cei mai apropiaţi. Pentru câteva decenii trecătoare, mă obişnuisem cu ideea consultării cu un om. Mi se părea firească şi corectă. Ştiu că Ioana nu este deloc mai umană decât mine, însă ea simte şi acţionează aproape exact ca un om! Sfâşiată de conflicte, dar în acelaşi timp impetuos de sigură în privinţa opiniilor proprii.”

Dors admitea că o parte a atractivităţii ei putea să provină din invidie. Ioana nu avea corp şi nici senzaţii fizice. Nu deţinea nici o putere în lumea reală. Cu toate acestea,

avea să se considere întotdeauna o femeie pasională, autentică.

— Mă confrunt cu o dilemă, îi spuse în cele din urmă simului. Un inamic m-a invitat la o întâlnire.

— *Aha*, încuviinţă Ioana, *o rundă de negocieri. Şi te temi că poate fi vorba despre o cursă?*

— Ştiu că este o cursă. Mi-a oferit un „cadou”. Cel pe care-l cunosc trebuie să fie primejdios. Lodovic vrea să mă prindă cumva în laţ.

— *Un test de loialitate*!, lovi din palme Ioana. *Bineînţeles că sunt familiarizată cu aşa ceva. Anii în care am fost contopită cu Voltaire m-au învăţat multe. În cazul acesta, răspunsul la întrebarea ta este evident, Dors.*

— Nici măcar n-ai auzit detaliile!

— *Nu am nevoie de detalii. Trebuie să accepţi această înfruntare. Porneşte şi învinge-ţi îndoielile. Du-te, înger drag, şi pune-ţi credinţa în Domnul.*

Dors clătină din cap.

— Ţi-am mai zis...

Dar simul ridicase o mână înainte ca ea să poată termina, oprind-o.

— *Da, ştiu, Domnul Dumnezeu pe care-l slăvesc eu nu este decât o superstiţie. În cazul acesta, robot drag..., du-te şi pune-ţi credinţa în Legea 0 a roboticii.*

5

La următoarea plimbare în exterior, Hari evită crângurile Shoufeen. Îl instrui pe Kers să-l ducă într-una dintre zonele mai înflorite ale Grădinilor Imperiale ce fuseseră deschise vizitatorilor – o concesie generoasă din partea noului ocupant al tronului, împăratul Semrin, instalat recent de Comisia pentru Siguranţă Publică.

În mod normal, cinci sectoare micuţe din proprietăţile Palatului, fiecare cu o suprafaţă de nici o mie de hectare,

erau rezervate pentru folosinţa claselor sociale – Cetăţeni, Excentrici, Birocraţi, Meritocraţi şi Nobili -, dar Semrin îşi întrebuinţase autoritatea limitată pentru a deschide mai bine de jumătate din grădinile vaste, atrăgând de partea sa simpatiile publicului prin faptul că permitea accesul tuturor claselor.

Bineînţeles, majoritatea băştinaşilor Trantorului ar fi preferat să le fie smulse genele decât să se ducă şi să miroasă flori sub razele directe ale soarelui. Ei îşi preferau cavernele calde de oţel. Planeta adăpostea însă în acelaşi timp o imensă populaţie tranzitorie, formată din negustori, diplomaţi, emisari culturali şi turişti, la care se adăuga o veritabilă armată de Cenuşii, membrii tineri ai ordinului birocratic, repartizaţi temporar pe planeta-capitală pentru instruire şi serviciu funcţionăresc intens. Cei mai mulţi dintre ei proveneau de pe planete unde norii încă se fugăreau în ceruri deschise şi ploaia se revărsa pe munţi acoperiţi de verdeaţă, spre oceane. Aceştia erau cei mai recunoscători mărinimiei lui Semrin. În fiecare zi, sute de kilometri de poteci erau ticsite cu vizitatori, la început foarte timizi şi impresionaţi de bogăţia frumuseţilor perfect întreţinute, apoi, treptat, simţindu-se ca acasă.

„O mutare politică inteligentă, dar este posibil ca Semrin să plătească pentru ea, dacă nu-i atent. Dacă ai dăruit ceva, cu greu mai lei cadoul înapoi."

Evident, asemenea perturbaţii minore de-abia aveau să apară în ecuaţiile psihoistorice. De fapt, conta prea puţin până şi ce împărat se găsea pe tron. Prăbuşirea Imperiului deţinea un moment uriaş de inerţie, care nu putea fi influenţat semnificativ de către cei care ştiau cu exactitate cum să procedeze. Toţi ceilalţi erau pur şi simplu sortiţi să urmeze cursul general al evenimentelor.

În general, pe Hari îl încântau spaţiile întinse aflate sub cerul liber.şi varietatea nesfârşită a grădinilor. Din nefericire, îi reaminteau în acelaşi timp de sărmanul Gruber – grădinarul care voise doar să-şi îngrijească răsadurile, dar

fusese împins de disperare şi devenise asasinul lui Cleon.

„Asta s-a petrecut cu mult timp în urmă”, îşi spuse psihoistoricul. „Gruber este de acum ţărână, ca şi împăratul Cleon. Iar eu mă voi alătura lor în scurt timp.”

Plimbându-se pe o alee pe care nu mai fuseseră niciodată, Hari şi Kers ajunseră pe neaşteptate în faţa unei grădini fractale, unde varietăţi speciale ale unor plante similare lichenilor fuseseră programate să crească şi apoi să se retragă cu un abandon complex şi minuţios al ramificaţiilor. Era o formă de artă veche, dar rareori psihoistoricul o văzuse executată aşa de bine. Nuanţele culorilor variau subtil, în funcţie de unghiul razelor solare şi de forma umbrelor adiacente. Rezulta un labirint de configuraţii circulare, încolăcite, un tumult de convoluţii complexe, care fluctua permanent, de la o clipă la alta.

Majoritatea trecătorilor apreciau spectacolul cu un respect neînţelegător, după care treceau la următoarea minune imperială. Hari îi făcu însă semn lui Kers să oprească acolo; ochii îi alergau de la stânga la dreapta, atraşi de provocarea inerentă. Complexitatea aceasta diferea total de haosul nedisciplinat al pădurii Shoufeen şi bătrânul recunoscu rapid sistemul fundamental care genera şabloane. Pseudolichenii organici erau programaţi să reacţioneze în funcţie de derivatele fracţionare bazate pe o serie de transformări Fiquarnn-Julia. Asta era vizibil şi pentru un copil, dar reprezenta numai o parte a întregului. Mijind ochii, Hari observă în scurt timp că în şabloane apăreau *găuri*, ce determinau retragerea şi recesiunea la intervale semialeatorii.

„Atacuri”, înţelese el. „Acţiunile unui virus, sau a altui parazit, care au misiunea de a reduce lichenii în anumite circumstanţe. Astfel, nu numai că se creează tipare secundare interesante, ci se asigură şi sănătatea generală a sistemului, care cunoaşte moartea şi renaşterea!”

Nu după mult timp, îşi dădu seama că era vorba despre acţiunile mai multor prădători. Ba chiar trebuia să fie

implicat un microeco-sistem.,,, totul realizat în scop artistic.
Mintea începu să i se umple de gânduri, urmărind cu rapiditate algoritmii folosiţi de iscusitul grădinar. Desigur, nu putea fi vorba despre matematică la nivelul unui geniu, totuşi combinarea ei cu ingineria organică dovedea nu numai graţie şi originalitate, ci şi simţ al umorului. Hari aproape chicoti încetişor.
Până ce le observă...
Găurile care dăinuiau...
Aici... Şi acolo... Şi în alte câteva locuri. Petice de sol deschis peste care lichenii nu se aventurau niciodată, dar fără vreun motiv aparent. Lumina era suficientă, plus pâcla fină de substanţe nutritive. Cârceii continuau să înainteze spre peticele de sol dezgolit..., apoi coteau brusc, spre altă oportunitate, cu regularitate.
Aceea nu era singura ciudăţenie evidentă. De pildă, *acolo*! Un loc în care materia vie se contorsiona şi se zbătea, dar revenea cam la fiecare opt secunde la aceeaşi nuanţă de albastru-închis. Destul de repede, Hari numără cel puţin o duzină de anomalii pe care nu le putea explica; nu se încadrau în nici un profil matematic evident, totuşi persistau.
Recunoscându-le, suspină uşurat. Era o situaţie familiară, care-l urmărise aproape toată cariera sa.
„Puncte de atracţie. Apar şi în ecuaţiile psihoistorice şi în cărţile de istorie. Am izbutit să explic majoritatea lor, totuşi au mai rămas câteva.., Spectre care fulgeră prin modele, atenuând forţe ce ar trebui să sfâşie toate minunatele noastre paradigme teoretice. De fiecare dală când mă apropii de înţelegerea lor… îmi scapă din mână.”
Era o frustrare veche, readusă în minte de realizarea naivă a unui grădinar original, care îi umplea gura cu gustul înfrângerii. Nechemate şi surprinzătoare, *lacrimile* umplură ochii bătrânului. Refracţia lor lichidă se lăţi peste ţipătorul spectacol floral, înceţoşându-l şi deformându-i contururile, întinzându-se într-o abundenţă de raze pâlpâitoare.

— Să fie oare adevărat? Tii, dar este chiar domnul profesor Seldon! Binecuvântată fie zeiţa sincronismului, pentru că drumurile noastre s-au intersectat în felul acesta!

Hari îl simţi pe Kers încordându-se înapoia spătarului scaunului, când silueta unui bărbat apăru în raza sa vizuală, ţopăind şi aplecându-se surescitat, Asta fu tot ce putu să distingă pentru moment, până re scoase o batistă şi-şi şterse ochii. Între timp, noul-venit continua să sporovăiască, parcă nevenindu-i să creadă că avusese parte de un asemenea noroc.

— Este cu adevărat o cinste, domnule profesor! Mai ales, fiindcă v-am scris cu numai două zile în urmă! Evident, nici măcar nu-mi trece prin minte că aţi fi putut deja să-mi citiţi personal scrisoarea. Neîndoios, aveţi o mulţime de secretari intermediari, care vă filtrează corespondenţa.

Hari clătină din cap şi reuşi în sfârşit să distingă uniforma cenuşie a unui birocrat galactic – un individ scund, mai degrabă dolofan, cu o chelie stacojie datorită expunerii neobişnuite la razele soarelui.

— Nu, răspunse el, în ziua de azi îmi citesc singur mesajele.

Grăsunul clipi repede; pleoapele îi erau umflate, ca şi cum ar fi suferit de alergie.

— Într-adevăr? Vai, ce minunat! Atunci vă pot întreba dacă vă reamintiţi de scrisoarea mea? Îmi permiteţi să mă recomand: Horis Antic, lector imperial mijlociu. V-am scris în legătură cu anumite similitudini foarte interesante între propria dumneavoastră muncă – asupra căreia nu sunt câtuşi de puţin îndrituit să comentez – şi profiluri care au fost constatate în curenţii moleculari galactici...

Hari încuviinţă din cap, ridicând un braţ ca să încetinească şuvoiul de cuvinte.

— Da, îmi reamintesc. Ideile dumitale erau... Căută formularea cuvenită:.., *inovatoare*.

Nu fusese termenul cel mai diplomatic pe care-l putuse folosi; mulţi cetăţeni imperiali ar fi considerat expresia

insultătoare. Hari ştia însă deja că birocratul acesta deţinea sufletul unui Excentric şi n-avea să fie ofensat.

— Într-adevăr? Pieptul lui Antic păru că se dilată cu câţiva centimetri. Atunci pot abuza în continuare de bunătatea dumneavoastră, pentru a vă înmâna o copie a setului meu de date? O am asupra mea absolut din întâmplare. Puteţi compara datele – evident, atunci când aveţi chef! – cu uluitoarele dumneavoastră modele, pentru a vedea dacă rudimentara mea corelaţie are vreun merit real.

Bărbatul dolofan îşi strecură mâna în robă şi Hari auzi un mârâit în surdină dinspre valetul său, dar îl opri cu un gest discret al degetului. La urma urmelor, propria lui epocă de intrigi luase sfârşit. În ziua de azi, cine ar fi avut vreun motiv să-l asasineze pe moşul Hari Seldon?

În vreme ce birocratul bâjbâia nervos, Hari observă că uniforma cenuşie îi era perfect croită pentru constituţia rotofeie. Conform însemnelor rangului, se părea că Antic avea o poziţie destul de avansată în Ordinul său. Era posibil să fie vice-ministru pe vreo planetă provincială, sau chiar un oficial de nivelul V sau VI în ierarhia trantoriană. În nici un caz nu era cineva însemnat (Cenuşiii ocupau rareori asemenea poziţii), ci un individ care se făcuse indispensabil mai multor nobili şi meritocraţi, prin competenţă discretă şi eficientă. O persoană binecrescută şi instruită în mijlocul unei clase de administratori lipsiţi de strălucire.

„Poate chiar şi cu câteva celule cerebrale în stare de funcţionare”, gândi Hari, simţind o simpatie ciudată pentru omuleţul bizar. „îndeajuns ca să-şi caute un hobby. Ceva interesant de făcut, înainte să moară.”

— Ah, uite-o! strigă încântat Antic, scoţând o tabletă standard de date şi întinzând-o spre psihoistoric.

Cu o mişcare rapidă şi graţioasă, Kers înhăţă tableta, înainte ca Hari să fi putut măcar ridica mâna, şi o strecură în buzunar, pentru scanare ulterioară, fără să-i îngăduie bătrânului măcar s-o atingă.

După ce clipi nedumerit, birocratul acceptă situaţia încuviinţând din cap.

— Da, da, înţeleg că această violare a solitudinii dumneavoastră a fost scandalos de directă şi vă rog să găsiţi suficientă toleranţă pentru a mă ierta. De asemenea, vă rog, *contactaţi-mă* dacă aveţi întrebări... desigur, la numărul *de acasă*. Analiza mea nu este... tocmai asociată *slujbei* şi de aceea ar fi preferabil dacă şefii şi colegii...

Hari aprobă, surâzând moale.

— Am înţeles. În cazul acesta, spune-mi – care este slujba dumitale? Nu sunt familiar cu emblema pe care o porţi pe guler.

Văpaia de pe obrajii lui Antic depăşi acum cu mult simplul efect al razelor solare. Hari simţi şi o urmă de stânjeneală, de parcă bărbatul n-ar fi dorit ca subiectul respectiv să fie adus vreodată în discuţie.

— Da... sigur... dacă tot aţi întrebat, domnule profesor... Antic îşi îndreptă spatele şi împinse bărbia spre înainte. Sunt inspector zonal pentru Serviciul Imperial al Solurilor. Toate acestea sunt consemnate în datele pe care vi le-am furnizat şi sunt convins că veţi observa că se corelează! Totul va deveni limpede, dacă...

— Da, cu siguranţă.

Hari ridică o mână, în gestul clasic al semnalării încheierii unei discuţii. Continuă totuşi să zâmbească, deoarece birocratul îl amuzase şi-i ridicase moralul.

— Ideile dumitale se vor bucura de atenţia pe care o merită, domnule inspector zonal. În privinţa aceasta, îmi dau cuvântul de onoare.

Îndată ce Antic ieşi din raza lor auditivă, Kers mormăi:

— Întâlnirea asta n-a fost accidentală.

Hari râse scurt.

— Bineînţeles că nu, dar nu trebuie să devenim paranoici. Individul ocupă o poziţie mijlocie în pătura superioară a birocraţiei şi probabil că a apelat la o favoare din partea cuiva aflat în serviciile de securitate. Poate că a

obţinut acces la benzile de supraveghere ale echipei de hăndrălăi a lui Chen, pentru ca să afle unde voi fi astăzi. Şi ce dacă?

Se întoarse pentru a-şi privi valetul în ochi.

— Kers, nu vreau să-i alarmezi pe Dornick sau pe Wanda cu chestia asta, ai înţeles? Ar putea asmuţi Specialii lui Chen asupra bietului om, şi ei l-ar nenoroci realmente.

Urmă o tăcere îndelungată, timp în care Kers îl împinse pe Hari spre staţia de tranzit. În cele din urmă, valetul murmură:

— Bine, domnule profesor.

Hari chicoti din nou, simţindu-se revigorat după mult timp. Episodul acesta minor – o aluzie neînsemnată şi nevinovată la intrigă şi şiretenie – păruse să-i readucă parfumul zilelor de odinioară, chiar dacă vinovatul nu era decât un amator patetic de mărunt, încercând să descopere culoare într-o existenţă lungă şi ternă, în timp ce organele Imperiului se atrofiau lent în jurul său.

Dacă exista un adevăr etern în legătură cu bătrâneţea, acela era insomnia. Somnul aducea cu un prieten vechi, care adesea uită să te mai viziteze, sau cu un nepot care vine arar, doar ca să plece repede, lăsându-te cu ochii larg deschişi şi singur în noapte.

Hari putea să efectueze câţiva paşi fără ajutor şi de aceea nu-l mai deranjă pe Kers, ci îşi târşâi picioarele subţiri şi fragile de la pat până la birou. Scaunul-suspensor îl acceptă, adaptându-se senzual contururilor corpului omului. „într-o civilizaţie care scârţâie de bătrâneţe, unele tehnologii vor continua să înflorească”, medită recunoscător psihoistoricul.

Din nefericire, absenţa somnului nu însemna o sporire a vioiciunii, aşa că, pentru o vreme, Hari rămase pur şi simplu nemişcat şi gândurile îi plutiră fără grabă spre celălalt capăt al vieţii sale, reamintindu-şi.

Cândva... în şcoala particulară de pe Helicon... existase o profesoară... în timpul când geniul său matematic începuse

să-şi desfacă aripile. După şapte decenii, continua să-şi amintească bunătatea ei permanentă. Ceva statornic, pe care se putuse bizui în decursul unei copilării zguduite de traume neaşteptate şi opresiuni meschine. *Oamenii pot fi previzibili*, îl învăţase ea pe tânărul Hari, *dacă le poţi deduce nevoile şi dorinţele*. Sub călăuzirea ei, logica devenise temelia sa, sprijinul în faţa unui univers plin de nesiguranţă. *Dacă înţelegi forţele ce-i impulsionează pe oameni, nu vei fi luat niciodată prin surprindere.*

Profesoara fusese brunetă, grăsuţă şi cu un aer de matroană. Dintr-un motiv necunoscut, ea se contopea în amintiri cu cealaltă iubire importantă a vieţii sale – Dors.

Zveltă şi înaltă... Cu pielea ca mătasea de kyrt, chiar şi atunci când trebuise să „îmbătrânească” la exterior pentru a menţine apariţiile publice în calitate de soţie a lui Hari. Mereu gata să râdă din toată inima şi în acelaşi timp apărându-i timpul său creativ, ca şi cum ar fi fost mai preţios decât diamantele. Păzind fericirea psihoistoricului mai straşnic ca propria ei viaţă.

Degetele lui Hari se întinseră, reflex, căutând să prindă mâna lui Dors. Fusese întotdeauna acolo. Întotdeauna...

Bătrânul suspină şi-şi lăsă ambele braţe moi în poală. „Ei bine, câţi bărbaţi au norocul să deţină o nevastă care să fie proiectată de la zero, numai pentru ei?” Ştiinţa faptului că fusese mai norocos decât majoritatea covârşitoare îi mai alunga din înţepătura singurătăţii. Puţin...

Existase o promisiune: el avea s-o revadă. Sau fusese doar un vis de al său?

În cele din urmă, Hari consideră că se săturase de autocompătimire. La muncă! Munca avea să-i fie leacul cel mai de preţ. Subconştientul lui fusese probabil activ în decursul scurtei moţăieli de la începutul nopţii. Îşi putea da seama de asta, deoarece ceva *îl furnică* imediat sub pielea capului, într-un loc pe care numai matematică fusese în stare să-l atingă vreodată. Poate că avea vreo legătură cu opera de licheni pe care o văzuse azi în Grădinile Imperiale.

— Afişaj, rosti el şi calculatorul etală o panoramă splendidă peste unul din pereţii camerei.

Galaxia.

— Aha, murmură Hari.

Probabil că înainte de a se fi culcat lucrase la problema curenţilor tehnologici – un amănunt mic şi sâcâitor care continua să lipsească Planului, fiind legat de zonele şi aglomerările stelare care ar fi putut continua să păstreze capabilităţi ştiinţifice reziduale pe durata apropiatelor epoci întunecate, după prăbuşirea Imperiului. Locaţiile acestea ar fi putut deveni focare de necazuri, când extinderea Fundaţiei se apropia de punctul galactic median.

„Evident, asta înseamnă peste mai bine de cinci sute de ani. Wanda, Stettin şi Cei Cincizeci consideră că planul nostru va fi operaţional până atunci, dar eu mă îndoiesc.”

Hari se frecă la ochi şi se plecă puţin în faţă, stabilind şabloane care urmăreau doar aproximativ arcurile unor braţe spirale binecunoscute. Una dintre imagini părea cumva *greşită*. Familiară, dar în acelaşi timp...

Cu un icnet, îşi aminti brusc. Aceea nu era problema curenţilor tehnologici! Înainte de culcare, introdusese tableta de date primită de la birocratul cel micuţ, Antic, intenţionând să facă unele comentarii şi apoi să i-o restituie însoţită de o notiţă încurajatoare.

„O să-i fac probabil surpriza cea mai plăcută din viaţă”, gândise Hari cu o clipă înainte ca bărbia să-i cadă în piept. Îşi reamintea vag cum Kers îl dusese după aceea în pat.

Acum privea din nou displayul, scanând configuraţiile de curgere indicate şi referinţele simbolice. Cu cât se uita mai atent, cu atât înţelegea mai bine două lucruri.

În primul rând, Antic nu era un savant potenţial. Matematica pe care o folosea era prozaică şi în majoritate se inspiră evident din câteva popularizări ale lucrărilor timpurii ale lui Hari.

În al doilea rând, configuraţiile aduceau în mod straniu cu ceva ce văzuse cu numai o zi înainte...

— Calculator, strigă el, afişează harta galactică a planetelor haotice!

Alături de modelul simplist al lui Antic, apăru brusc o imagine mult mai sofisticată, care prezenta locaţiile şi intensitatea tulburărilor sociale periculoase din ultimele două secole. În trecutul Imperiului, exploziile de haos fuseseră rare, însă în generaţiile recente severitatea lor crescuse întruna. Aşa-numita „Lege Seldon”, promulgată în decursul mandatului său de prim-ministru, ajutase pentru o vreme la menţinerea sub control a situaţiei, păstrând pacea în Galaxie. Cu toate acestea, creşterea numărului de planete haotice oferea încă un simptom al faptului că civilizaţia nu mai putea rezista. Totul începuse să se dezagrege.

În mod automat, ochii săi trecură în revistă câteva foste dezastre din zona respectivă.

Sark, unde „experţi” camuflaţi resuscitaseră cândva simurile Ioana şi Voltaire dintr-o arhivă antică, pe jumătate carbonizată, lăudându-se cu minunile pe care brava lor societate nouă avea să le releve... până ce colapsase.

Madder Loss, a cărei flacără arogantă ameninţase să aprindă haosul în întreaga Galaxie, înainte ca să se stingă abrupt şi cu zgomot.

„Şi Santanni..., unde a murit Raych, în toiul revoltelor, rebeliunilor şi violenţelor oribile.”

Simţindu-şi gura uscată, Hari comandă:

— Suprapune ambele imagini. Efectuează o amplificare corelativă simplă, tip 6. Afişează atributele comune.

Cele două imagini se apropiară, contopindu-se şi transformându-se, pe măsură ce calculatorul determina şi accentua similitudinile. Peste câteva clipe, rezultatul putea fi văzut în simboluri ce se roteau în jurul axei galactice.

„O corelare cauzală de cincisprezece la sută... Între aspectul planetelor haotice şi... şi...”

Hari clipi repede. Nici măcar nu-şi putea reaminti ce prostie bolborosise birocratul. Ceva despre moleculele din

spaţiu? Despre tipuri diferite de *noroi*?

Fu cât pe aici să comande o legătură video imediată, pentru a-l deştepta pe Antic, pe de o parte ca răzbunare fiindcă-i distrusese somnul său.

Strângând puternic braţele scaunului, îşi anulă intenţia, amintindu-şi ce-l învăţase Dors pe vremea când trăiseră împreună ca soţ şi soţie.

„— Nu rosti primul lucru care-ţi vine în minte, Hari. Şi nici nu te năpusti mereu înainte. Impulsurile astea poate că le-au slujit masculilor pe timpul când cutreierau junglele, aidoma panilor primitivi, dar tu eşti un profesor imperial! Păcăleşte-i mereu să creadă că eşti o persoană demnă.”

„— Pe când, de fapt, sunt...”

„— O maimuţă mai mare!” izbucnise Dors în râs, frecându-se de el, *„Maimuţa mea! Omul meu cel minunat.”*

Cu amintirea aceea mişcătoare, Hari îşi recăpătă o parte de calm. Îndeajuns ca să aştepte nişte răspunsuri.

Cel puţin până dimineaţă.

6

O siluetă ieşi din pădure, traversând un luminiş spre locul în care aştepta Dors. Ea îl cercetă cu atenţie pe noul-venit.

Silueta sa generală rămăsese aceeaşi – a unui bărbat înalt, cu trunchiul de forma unui butoiaş. Se modificaseră însă unele detalii. Lodovic avea acum o faţă mai tânără, cumva mai chipeşă în sensul clasic al termenului, deşi continuă să poarte părul rar care era la modă.

— Bun sosit pe Panbundent, rosti robotul, oprindu-se la trei metri de Dors.

Ea expedie o rafală de microunde, iniţiind conversaţia prin intermediul unor canale de mare viteză.

Să terminăm cât mai repede.

Lodovic se mulţumi să clatine din cap.

— Dacă nu te deranjează, vom folosi stilul de vorbire

uman. În ziua de azi, eterul este infestat de mult prea multe sălbăticiuni, dacă poate fi un *memento* pentru tine.

Nu era ceva neobişnuit pentru un robot să facă un calambur, mai ales dacă asta îl ajuta să joace rolul unui om inteligent. În cazul de faţă, Dors îi înţelese imediat aluzia. Memele, ideile infecţioase, ar fi putut să fie responsabile pentru transformarea lui Lodovic din membru loial al organizaţiei lui Daneel într-un ticălos independent care nu mai respecta Legile roboticii.

— Continui să te afli sub influenţa monstruozităţii Voltaire? întrebă ea.

— Tu şi cu Daneel mai staţi de vorbă cu Ioana d'Arc? replică Lodovic, apoi râse, în ciuda faptului că nu era prezent nici un om care să fie amăgit de simularea sa. Mărturisesc că unii biţi din anticul sim Voltaire continuă să plutească printre programele mele, aduşi acolo de un flux de neutrini provenit de la o supernovă. Te asigur însă că efectele lui au fost benigne. Mema nu m-a făcut periculos.

— O chestiune de opinie, răspunse Dors. Iar opinia nu are nici o relevanţă când este vorba despre siguranţa omenirii.

Robotul din faţa ei încuviinţă din cap.

— Mereu Dors, şcolăriţa cea bună. Loială religiei tale, în mare parte la fel cum Ioana a rămas loială propriei ei credinţe, după atâtea milenii. Voi două sunteţi compatibile.

Fusese o analogie amară. Lodovic se referise la Legea 0, religia al cărei mare preot şi principal convertit era Daneel Olivaw. O credinţă pe care acum Lodovic o respingea.

— Cu toate acestea, continui să afirmi că slujeşti omul, rosti Dors cu un sarcasm nu doar simulat.

— Aşa şi fac, dar ca urmare a liberului arbitru. Şi nu în completă conformitate cu planul lui Daneel.

— Daneel a slujit omenirea, încă din epocile de început! Cum poţi presupune că ştii mai bine decât el ce anume este corect?

Lodovic ridică iarăşi din umeri, simulând atât de bine gestul încât trebuia cu siguranţă să aibă un înţeles

personal. Se întoarse puţin, indicând un grup de domuri apropiate şi acoperite de iederă – vechea Staţie de Cercetări Imperiale – şi pădurea deasă dinapoia lor.

— Spune-mi, Dors, te-ai gândit vreodată că, acum patru decenii, aici s-a petrecut ceva al naibii de *favorabil?* Când tu şi Hari aţi avut aventura din care de abia aţi scăpat de la moarte, cu minţile captive în corpurile maimuţelor?

Ea nu răspunse imediat; din obişnuinţă, pleoapele îi clipiră însoţind surpriza pe care o simţise.

— Irelevant, zise după o scurtă pauză. Referinţele tale nu se corelează. Ce legătură are evenimentul respectiv cu tine şi cu Daneel...

— Eu îţi răspund la întrebare, aşa că, te rog, fă-o şi tu. Întoarce-te în momentele când tu şi Hari vă aflaţi chiar aici, alergând şi sărind dintr-un arbore în altul în pădurea aceasta, percepând o gamă întreagă de emoţii, în vreme ce vânătorii vă urmăreau corpurile pe care le împrumutaserăţi de la maimuţe. Îţi poţi reaminti cum aţi scăpat ca prin urechile acului din atâtea situaţii teribile? Iar ulterior, te-ai sinchisit vreodată să reexaminezi episodul în detaliu, calculând *probabilităţile*? În ciuda armelor de care dispuneau urmăritorii voştri – de la gaze paralizante şi gloanţe inteligente, la viruşi modificaţi genetic -, ei n-au putut ucide două animale lipsite de apărare? Sau gândeşte-te la felul în care voi doi aţi izbutit să vă furişaţi înapoi în Staţie, depăşind obstacole şi personaje negative, pentru a vă recăpăta trupurile adevărate aflate în stază.,. Sau ce spui despre modul remarcabil în care duşmanii voştri v-au descoperit chiar aici, cu toate precauţiile lui Daneel şi...

Dors îl opri.

— Termină cu melodrama. Sugerezi că am fost *manipulaţi* ca să percepem toate primejdiile acelea... şi în acelaşi timp să supravieţuim. În mod limpede, implici că Daneel însuşi s-a aflat îndărătul escapadei noastre. Că el a pus la cale aparenţa noastră periclitare, urmărirea...

— Şi supravieţuirea voastră garantată. La urma urmelor,

tu şi Hari eraţi importanţi pentru planurile lui.

— Atunci ce scop ar fi putut avea o asemenea mascaradă?

— Nu-ţi dai seama? Poate că acelaşi scop care l-a atras pe Hari aici.

— Un experiment? se încruntă Dors. Hari dorea să studieze natura uman-simiană fundamentală, pentru modelele lui psihoistorice. Vrei să spui că Daneel a profitat de situaţie, împingându-ne aici într-un pericol simulat... pentru a ne studia reacţiile? În ce scop?

— Deocamdată nu mai spun nimic. Prefer să te las pe tine să deduci restul, fără grabă.

Situaţia i se părea incredibilă lui Dors.

— M-ai chemat să fac tot drumul acesta, să parcurg atâta distanţă... pentru ca să-mi spui nişte ipoteze absurde?

— Nu *numai* pentru asta, o asigură Lodovic. Ţi-am promis şi un cadou – iată-l!

Făcu un gest spre pădure şi dintre copaci apăru, rulând pe şenile sclipitoare, o maşinărie scundă şi masivă. De pe trunchiul fără gât privea caricatura ridicolă a unei feţe omeneşti. Automatul primitiv purta pe o pereche de braţe metalice o casetă închisă.

— Un tik-tok, spuse Dors, recunoscând mecanismul după lipsa de graţie şi zăngănituri, cu totul diferite de un robot pozitronic.

— Exact! Variante noi fuseseră inventate pe multe planete, aproximativ în acelaşi timp în care soţul tău devenise omul cel mai puternic din Imperiu. El însă a pomenit stoparea oricăror activităţi de această natură şi distrugerea prototipurilor.

— Tu n-ai fost pe Trantor când tik-tokii au înnebunit. Ştii câţi oameni au murit atunci?

— Da, da, da... Nu cred că ar fi existat o modalitate mai bună de a le conferi o reputaţie proastă. Spune-mi un lucru, Dors, poţi afirma cu convingere că tik-tokii ar fi „înnebunit”, dacă n-ar fi intervenit Hari şi Daneel?

De data aceasta ea rămase tăcută. În mod limpede, Lodovic nu se aşteptase la un răspuns.

— Te-ai întrebat vreodată despre epocă din zorile umanităţii? Oamenii i-au inventat pe semenii noştri foarte repede, aproape imediat ce au descoperit tehnicile ştiinţei, chiar înainte ca să deţină zborul stelar! *Cu toate acestea, invenţia lor n-a mai fost repetată niciodată în decursul celor douăzeci de milenii de civilizaţie avansată ce au urmat*. Îmi poţi explica enigma aceasta, Dors?

Acum fu rândul ei să ridice din umeri.

— Noi reprezentăm o influenţă destabilizatoare. Planetele spaţiene au ajuns să se bizuie în mod excesiv pe servitorii robotici, pierzând încrederea în propria lor competenţă. Am fost nevoiţi să ne dăm la o parte...

— Da, da, o întrerupse Lodovic. Cunosc raţionamentul lui Daneel fundamentat pe Legea 0. Acum nu faci altceva decât să citezi explicaţia oficială. Eu doresc însă să aflu... *cum*?

Dors îl fixă cu privirea.

— Ce vrei să spui?

— Cu siguranţă, întrebarea este simplă. Cum a fost omenirea împiedicată să redescopere roboţii? Discutăm aici despre o perioadă de timp care se întinde pe o mie de generaţii. În tot acest timp, pe douăzeci şi cinci de *milioane* de planete nu crezi că un şcolar ingenios, meşterind într-un atelier improvizat, ar fi putut să reproducă un obiect pe care strămoşii săi primitivi îl construiseră cu unelte mult mai rudimentare?

Ea clătină din cap.

— Tik-tokii...

— Au fost un fenomen foarte recent. Automatele acelea grosolane au apărut doar atunci când a existat o relaxare a restricţiilor antice. Conform afirmaţiilor lui Hari Seldon, a fost un semn sigur al declinului imperial şi haosului incipient. Nu, Dors, adevăratele răspunsuri trebuie să se găsească mult mai în trecut.

— Bănuiesc că-mi vei spune care sunt ele...

— Nu. Nu ai crede nimic din ce ţi-aş spune, considerând că am planuri secrete. Totuşi, dacă problemele acestea te intrigă, există o altă sursă, mult mai respectabilă, pe care o poţi consulta.

Între timp, „tik-tokul” grosolan se apropiase; acum se opri la un braţ depărtare şi-i oferi lui Lodovic caseta pe care o purta. Robotul îi îndepărtă capacul şi scoase dinăuntru un obiect cubic.

În mod involuntar, Dors se trase un pas îndărăt.

Era capul unui robot! Nu umaniform, ci scânteind metalic. Celulele video ale ochilor săi, negri-lucitori, erau goale şi pustii. Cu toate acestea, când Dors emise o scurtă rafală de microunde examinatoare, obţinu o rezonanţă, un ecou slab care dovedea că înăuntru se găsea un creier pozitronic, neecranat şi nealimentat cu energie, dar în general neavariat.

Ecoul trimise un fior involuntar prin circuitele ei. Dors putu să precizeze imediat: capul respectiv era *foarte vechi*.

Când Lodovic vorbi din nou, glasul îi era amuzat şi în acelaşi timp plin de simpatie.

— Da, şi eu am fost şocat în acelaşi fel. Mai ales atunci când mi-am dat seama cine a fost cândva. Dors Venabili, îţi dau în grijă relicva cea mai preţioasă din Galaxie – capul şi creierul lui R. Giskard Reventlov, fondatorul Legii 0 a roboticii... şi distrugătorul Pământului.

7

Prin consens mutual, Hari se întâlni cu Cenuşiul la o cafenea din vecinătatea birourilor Serviciului Imperial al Solurilor, într-unui dintre nivelurile birocratice cele mai sordide ale Sectorului Coronnen. Antic îşi exprimase încrederea că discuţia lor avea să fie privată, într-un separeu ecranat pe care probabil îl pregătise meticulos

dinainte.

De fapt, lui Hari nu-i păsa dacă Specialii lui Chen continuau să-l urmărească, sau să-i intercepteze conversaţiile. Convorbirea aceasta avea să fie îndeajuns de seacă pentru ca să-i adoarmă rapid pe imbecili.

— După cum poate că aţi bănuit, şefii mei nu privesc cu ochi buni cercetările neaprobate, rosti omuleţul, apoi făcu o pauză, scoase o pastilă albastră dintr-un buzunăraş al centurii şi o înghiţi cu o duşcă de bere. Din punct de vedere politic, agenţia noastră nu este privită foarte favorabil. Chiar şi un scandal mărunt ne-ar putea afecta suplimentările de fonduri, priorităţile de recrutări sau un procentaj din numărul birourilor noastre!

Hari căută să nu zâmbească. Cenuşiii trăiau într-o lume de lupte încordate în privinţa detaliilor. Politica inter-servicii şi grijile privitoare la fondurile guvernamentale îi menţineau într-o stare constantă de agitaţie pe majoritatea birocraţilor aflaţi în funcţii de conducere. Nu era de mirare că Antic părea nervos şi că ochişorii lui ţâşneau întruna în toate direcţiile. Chiar şi pentru un Cenuşiu, lua un număr excesiv de calmante.

„Poate că ascunde un vis secret: că studiile lui independente l-ar putea smulge din rutina cotidiană, introducându-l în lumea mult mai senină a meritocraţiei.”

Aşa se întâmplase şi cu Hari, deşi, trebuia s-o recunoască, înainte de a fi împlinit opt ani, când primele lucrări de algebră îi câştigaseră roba meritocratică.

Numai nobilii – aristocraţii ale căror mii de ranguri şi niveluri se întindeau de la simpli scutieri orăşeni, conţi planetari şi duci de Sectoare până la împărat însuşi – îşi moşteneau statutul social la naştere. Toţi ceilalţi se năşteau cetăţeni, apoi erau reclasificaţi conform naturii şi realizărilor lor. Totuşi, modificările respective se petreceau în general în decursul tinereţii. Hari întrevedea puţine şanse ca Antic să reuşească o schimbare de statut la vârsta lui... decât dacă nu cumva se gândea să devină Excentric. Din

anumite puncte de vedere, era deja calificat pentru aşa ceva.

— Totul a început când am avut inspiraţia să reexaminez problema antică a cultivabilelor, explică birocratul după ce fu servit încă un rând de băuturi.

— Care problemă? se încruntă Hari.

— Evident, n-aţi auzit despre ea, fiind de altfel destul de obscură. Mă tem că nu există prea multe buletine de ştiri sau reportaje populare despre analiza solurilor planetare. Permiteţi-mi să vă explic... Vedeţi, domnule profesor, o axiomă veche afirmă că aproape toate planetele colonizate de oameni prezintă un domeniu relativ îngust de atribute – de pildă, atmosfere oxigen/azot cu un raport aproximativ de douăzeci/optzeci. Majoritatea formelor de viaţă multicelulare de pe aceste planete derivă din cele vreo patruzeci de grupe taxonomice standard, folosind aceeaşi structură ADN fundamentală..., deşi sunt şi excepţii.

— Găini există pe toate planetele, rezumă Hari, surâzând şi încercând să-l relaxeze pe celălalt.

Antic continua să-şi frământe şervetul în palme, ceea ce începuse să-l irite pe bătrân.

— Ha! râse încântat birocratul. Şi buruieni pe toate pajiştile! Am uitat că nu sunteţi un băştinaş al Trantorului. Aşadar, unele dintre acestea vă vor fi familiare. Într-adevăr, un fermier de pe Sinbikdu va recunoaşte majoritatea animalelor de pe îndepărtata Incino. Aceasta vine în sprijinul teoriei celei mai populare referitoare la originea vieţii: specii similare au evoluat în mod natural pe mai multe planete simultan, graţie unei legi biologice fundamentale. Prin urmare, respectivele creaturi similare converg firesc spre formă superioară – omul.

Hari aprobă din cap. Antic descria ceea ce un matematician ar fi numit „punct de atracţie”, o situaţie către care se vor îndrepta toate stările înconjurătoare, silite de forţe dinamice irezistibile, astfel ca toate traiectoriile să sfârşească intersectându-se în acelaşi punct. În cazul

acesta, dogma standard afirma că toate căile evoluţionare ar trebui în mod inevitabil să producă fiinţe umane.

Atât doar că el ştia cu siguranţă că *această* noţiune a punctului de atracţie era complet eronată. Cu ani în urmă, Hari aplicase instrumentele psihoistoriei datelor genetice din toată Galaxia şi determinase rapid că oamenii trebuie să fi apărut în mod neaşteptat undeva din Sectorul Sirius, cu vreo douăzeci de mii de ani în urmă. Teoria îi fusese recent confirmată de cele citite în *Cartea cunoaşterii pentru copii*.

Evident, el nu avea intenţia să anunţe adevărul ori să încerce să pună sub semnul întrebării teoria convergenţei. Nimic nu avea să afecteze Planul Seldon mai rău decât îndreptarea bruscă a atenţiei întregului Imperiu asupra unei planete micuţe de lângă Sirius, punând întrebări despre evenimente petrecute cu două sute de secole în urmă!

— Continuă, îl îndemnă Hari. Bănuiesc că tipare similare se aplică distribuţiei *tipurilor de soluri*, da?

— Da! Exact aşa este, domnule profesor! Sigur că da, de la o planetă la alta există diferenţe geologice... uneori chiar profunde, totuşi anumite aspecte par aproape universale. *Cultivabilitatea* la care m-am referit este legată de starea naturală a solurilor din terenurile joase pe care coloniştii le-au găsit pe majoritatea planetelor, atunci când asolizat întâia dată. Deţinem arhive de date având vechimea respectivă pentru aproape un milion de planete. În toate cazurile, condiţiile solului erau identice – sfărâmat şi cernut până la o adâncime de câteva zeci de metri, cu o vegetaţie familiară şi abundentă crescând deasupra. Condiţii excelente pentru agricultură! Desigur, misiunea organizaţiei mele este de a avea grijă ca lucrurile să *rămână* aşa, printr-o îngrijire şi întreţinere corespunzătoare, prevenind eroziunea sau pierderile cauzate de poluarea industrială. Mă tem că, uneori, asta ne diminuează mult popularitatea printre fermierii şi nobilii locali, dar trebuie să privim în perspectivă, nu? Vreau să spun că dacă nimeni nu

se gândeşte la viitor, cum vom mai *avea* un viitor? Uneori poate fi teribil de frustrant...

— Horis, îl opri Hari, te abaţi de la subiect. Te rog, urmează-ţi ideea.

Antic clipi din ochi, după care încuviinţă viguros din cap.

— Aveţi dreptate şi-mi cer scuze.

Trase adânc aer în piept.

— Oricum, teoreticienii au presupus de mult timp că această cultivabilitate este un alt fenomen universal, care însoţeşte în mod firesc existenţa unei atmosfere oxigen/azot. Atât doar...

Birocratul amuţi. Deşi verificase securitatea separeului de două ori de la începutul conversaţiei lor, răsuci din nou capul, privind de jur împrejur.

— Atât doar... că membrii serviciului meu au ştiut dintotdeauna mai bine, sfârşi el în şoaptă.

Scotoci într-un buzunar şi scoase o piatră plată.

— Priviţi cu atenţie adânciturile acestea, domnule profesor. Remarcaţi configuraţii simetrice?

Hari şovăi. În mod tradiţional, meritocraţii aveau aversiune faţă de atingerea pietrelor sau solului în general – unul dintre motivele pentru care mănuşile făceau parte din uniforma lor clasică. Nimeni nu cunoştea originile obiceiului, dar erau antice şi înrădăcinate.

„Cu toate acestea, eu n-am simţit-o niciodată. Mi-am afundat mâinile în sol şi înainte, simţindu-mă încântat de reacţia pe care le-o stârnea colegilor mei academicieni."

Hari întinse mâna şi luă piatra, fascinat imediat de seria de linii zgâriate pe care i le indicase Antic.

— Se numeşte *fosilă*. Vedeţi orbitele bizare? Remarcaţi şi simetria pentagonală. Are cinci picioare! Creatura asta nu are legătură cu nici una dintre cele patruzeci de grupe standard! Am găsit-o pe Glorianna, dar asta-i lipsit de importanţă. Puteţi descoperi fosile pe aproximativ zece la sută din planetele colonizate, dacă suiţi în munţi sau căutaţi oriunde în afara regiunilor cultivabile! Muntenii ştiu

despre ele, dar există tabuuri care-i opresc să spună ceva. Şi s-au învăţat să nu mai menţioneze asemenea lucruri savanţilor locali, care întotdeauna se enervează şi schimbă subiectul.

Psihoistoricul clipi, transfigurat de conturul trasat în piatră. Mintea îi clocotea de întrebări: ce vechime avea *fosila* aceea, care îi era istoria? Dorea să asculte însă şi spusele lui Antic despre lucrurile pe care fermierii le cunoşteau pe nenumărate planete şi despre ce nu voiau – sau nu puteau – să înveţe meritocraţii.

Totuşi nici unul dintre subiectele acelea nu-i apropia mai mult de problemă care îl obseda realmente.

— Horis, lucrările dumitale vorbesc despre *anomalii* ale cultivabilităţii. Spune-mi, te rog, care sunt excepţiile? Care ţi-au trezit suspiciuni?

— Imediat! încuviinţă din nou din cap birocratul. Vedeţi, domnule profesor, cultivabilitatea nu este un fenomen chiar atât de universal pe cât ar părea la primă vedere! În lunga mea experienţă de inspector, vizitând mai multe planete decât ţin minte, am descoperit unele abateri. Planete ale căror câmpii şi văi au consistenţe mai grosolane, mai variate, fără urmele de sfărâmare sau de încălzire recentă pe care le găsim în majoritatea terenurilor joase. Fără să fiu realmente interesat – ci mai degrabă ca un hobby, sau o trecere de timp -, am început să listez alte trăsături neobişnuite ale acestor planete... aşa cum ar fi existenţa a numeroase animale neobişnuite din punct de vedere genetic. În câteva cazuri, au existat semne ale exploziei unei supernove în regiunea respectivă, petrecută cândva în decursul ultimilor treizeci de mii de ani. O planetă are în crustă o cantitate fantastică de radioactivitate ambiantă, pe când altele prezintă o multitudine de moviliţe de metal topit risipite pe toată suprafaţa lor. Am început să cartografiez aceste anomalii şi am constatat că ele se grupează în lungul unor benzi de dimensiuni gigantice...

— Iar benzile acestea sunt de asemenea asociate

curenţilor spaţiali la care te-ai referit? Cum ai descoperit asta?

— Din noroc, zâmbi Antic. În timp ce răscoleam prin fişierele galactografice în căutare de date, am întâlnit un camarad..., un alt birocrat ca şi mine, care avea un hobby secret. Ne-am comparat micile noastre preocupări... şi, dacă aţi crezut că a mea este ciudată, ar fi trebuit să-l auziţi pe el vorbind fără pauză despre fluxurile şi refluxurile norilor difuzi de atomi din spaţiu! Considera că distingea în ele configuraţii care nu fuseseră sesizate de Serviciul Imperial de Navigaţie. Ceea ce este perfect posibil, deoarece Serviciul este interesat numai de întreţinerea rutelor sigure pentru comerţ. Chiar şi aşa, menţine totul la nivelul cel mai de rutină posi...

— Horis!

— Poftim? Ah, da! Ei bine, eu şi noul meu amic ne-am comparat datele. Eu avusesem temeritatea să aplic câteva dintre instrumentele matematice pe care le văzusem descrise în popularizări ale lucrărilor dumneavoastră, domnule profesor. Rezultatul a fost harta galactică – aceea care v-a atras interesul.

Antic expiră adânc.

— Asta a fost!

Hari se încruntă.

— Pe lucrare n-am observat decât numele dumitale.

— Da, e adevărat..., prietenul meu este mai timid şi consideră că nu avem nici pe departe dovezi suficiente ca să le facem publice. Fără dovezi solide, tangibile, un articol speculativ ne-ar putea primejdui carierele.

— Totuşi, dumneata ai considerat că merită riscul s-o faci.

Antic surâse şi căută în buzunar după altă pastilă.

— V-a atras interesul, domnule profesor. Vă aflaţi vizavi de mine. Ştiu că nu v-aţi irosi timpul preţios pentru ceva complet banal.

Speranţa păru că sporeşte în vocea Cenuşiului, parcă

aşteptându-se ca mantia azurie a meritocraţiei să-i fie pusă pe umeri dintr-o clipă în alta. Hari însă era prea distras ca să ofere laude politicoase. Mintea lui gonea nebuneşte.

„Nu mi-aş irosi timpul pentru banalităţi? Poţi fi atât de sigur, tinere prieten? Poate că în seara asta mă aflu aici doar pentru că sufăr de plictiseală absolută... sau de apropierea senilităţii. Poate că scap din vedere ceva evident. Ceva care ţi-ar nărui oferta de amator, ca pe un castel din cărţi de joc zguduit de un cutremur trantorian.”

Atât doar că Hari nu descoperise deocamdată nici o greşeală. Deşi prozaică, analiza lui Antic era în acelaşi timp meticulos de onestă. Verificarea referinţelor şi seturilor de date publice întreprinsă de Hari nu relevase nici o eroare aparentă.

„Indiferent ce şablon ar fi descoperit – folosind eşantioane de noroaie şi nori de neant ce plutesc prin spaţiu -, se pare că se corelează aproximativ cu zonele în care planetele haotice au fost cele mai frecvente..., o problemă pe care am încercat s-o rezolv timp de jumătate din viaţă.”

De fapt nu era o problemă esenţială pentru succesul sau eşecul Planului Fundaţiei. O dată ce decăderea Imperiului începea să se accelereze, apariţiile planetelor haotice aveau să înceteze. Oamenii din toată Galaxia aveau să fie mult prea ocupaţi cu simpla supravieţuire, ori cu recurgerea la formele mai clasice de rebeliune pentru ca să se angajeze în orgii de individualism sălbatic, utopic.

„Totuşi psihoistoria va fi de-a pururi incompletă fără un răspuns la această stare diabolică a punctelor de atracţie.”

Există apoi un alt factor, la fel de convingător.

„Santanni..., unde a murit Raych. Şi Siwenna, unde a fost zărită pentru ultima dată nava care le transporta pe Manella şi Bellis. Ambele planete se află în apropierea unora dintre anomaliile lui Antic.”

Hari simţi cum o hotărâre îi creştea în suflet.

Un lucru ştia cu certitudine. Îşi ura viaţa pe care o ducea

acum. După ce terminase înregistrările pentru Cripta Timpului, rămăsese inactiv, ca personaj istoric venerat, aşteptând pur şi simplu să moară. Ori acesta nu era stilul său. Oricum, în ultimele două zile se simţise mai plin de viaţă decât oricând în ultimul an.

Brusc, decise.

— Perfect, Horis Antic. Voi veni cu dumneata.

De cealaltă parte a mesei, bărbatul rotofei îmbrăcat în uniformă cenuşie păli vizibil. Ochii părură că-i sar din orbite, holbându-se la Hari, în vreme ce mărul lui Adam i se legăna ridicol.

În cele din urmă izbuti să înghită nodul masiv care i se pusese în gât.

— Cum..., începu el răguşit. Cum aţi...

Hari zâmbi.

— Cum am ştiut că intenţionezi să-mi propui o expediţie pe cont propriu?

Deschise braţele, simţindu-se puţin ca pe timpuri.

— Ei bine, tinere domn, la urma urmelor, eu sunt *Hari Seldon*.

8

Conform acordului negociat după proces cu Comisia pentru Siguranţă Publică, Hari nu avea voie să părăsească Trantorul. De asemenea, ştia că Wanda şi Cei Cincizeci nu i-ar fi îngăduit niciodată să pornească spre stele. Deşi el nu mai era necesar pentru succesul Planului, nimeni nu şi-ar fi asumat responsabilitatea pentru a-i risca viaţa părintelui psihoistoriei.

Din fericire, Hari cunoştea existenţa unei ambiguităţi juridice care i-ar fi putut permite să scape. „Poţi ajunge destul de departe fără să părăseşti în mod oficial Trantorul”, gândi el în timp ce făcea aranjamentele necesare.

Avea foarte puţine de împachetat pentru călătorie, numai nişte obiecte strict necesare, pe care Kers le puse într-o geantă, plus câteva dintre arhivele de cercetări cele mai preţioase, incluzând un exemplar din Primul Radiant cu Planul Fundaţiei. Nimic din toate acestea nu părea ieşit din comun, în geanta de voiaj atârnată pe spătarul scaunului cu rotile.

Valetul său bodyguard se opusese călătoriei, exprimându-şi cu glas tare îngrijorarea legată de stresul drumului. Lui Hari nu-i fusese însă greu să-l facă să-l asculte şi îşi dăduse seama de ce obiecţiile valmorilului erau formulate doar cu jumătate de gură.

„Ştie că în clipa de faţă ameninţarea cea mai mare la adresa sănătăţii mele o reprezintă plictiseala. Dacă nu-mi găsesc ceva util de făcut, o să mă topesc pur şi simplu pe picioare. Probabil că această micuţă escapadă nu va însemna mare lucru; zborurile spaţiale continuă să fie rutine. Şi între timp, voi fi prea ocupat ca să-mi îngădui să mor."

Astfel cei doi părăsiră apartamentul psihoistoricului în dimineaţa următoare, ca într-o obişnuită excursie zilnică. Dar, în loc să se îndrepte către Grădinile Imperiale, Kers îl îmbarcă pe Hari pe o legătură cu destinaţia Elevatorul Orion.

În timp ce vagonul lor gonea şi tunelul metalic din jur se pierduse într-o ceaţă cauzată de viteză, Hari continuă să se întrebe dacă aveau să fie opriţi undeva pe traseu. Era o posibilitate foarte reală.

Poliţia Specială fusese într-adevăr retrasă, aşa cum îl asigurase Gaal? Sau îl supraveghea şi acum, cu microvideocamere şi alte gadgeturi?

Cu un an în urmă, imediat după proces, supravegherea oficială fusese intensă, adulmecându-se fiecare ungher al vieţii lui Hari şi urmărindu-i fiecare mişcare. De atunci însă se schimbaseră multe. Linge Chen devenise convins de cooperarea lui Hari şi a Celor Cincizeci. Nu mai existaseră

scurgeri de informaţii neliniştitoare despre un „iminent colaps al Imperiului”. Încă mai important, mutarea pe Terminus se desfăşura conform planului. Cei o sută de mii de experţi pe care Hari îi recrutase, promiţându-le angajarea în vastul proiect al *Enciclopediei Galactice*, erau de acum trimişi, în grupuri, spre planeta micuţă şi îndepărtată, şi spre un destin glorios pe care nu l-ar fi putut bănui.

În cazul acesta, de ce ar fi continuat Chen să plătească ofiţeri de elită ca să monitorizeze un profesor ţicnit aflat pe moarte, când aptitudinile lor puteau fi întrebuinţate în mod superior pentru rezolvarea altor crize?

În scurt timp, un gong anunţă sosirea vagonului în Marele Vestibul. Hari şi Kers ieşiră într-o incintă absolut colosală, cu lungimea de douăzeci de kilometri, ai cărei pereţi se ridicau spre înălţimi ce dispăreau în pâcle.

Chiar în centrul sălii se găsea o coloană neagră gigantică, cu diametrul de peste o sută de metri, perfect verticală. Se putea crede că ea susţinea plafonul îndepărtat, dar nu era decât o iluzie optică. Cilindrul negru nu era un pilon, ci un *cablu* uriaş care ieşea printr-un orificiu al tavanului nevăzut, străbătea atmosfera Trantorului şi făcea legătura cu o masivă staţie spaţială aflată pe o orbită la cincizeci de mii de kilometri deasupra.

Pe toată lungimea sa, Elevatorul Orion părea acoperit de nenumărate *protuberanţe* ce urcau şi coborau aidoma unor paraziţi îngropaţi sub scoarţa unei tulpini zvelte. Acelea erau capsulele ascensorului, parţial acoperite de o membrană flexibilă care-i proteja pe pasageri de radiaţiile periculoase şi de panorama ameţitoare.

La baza acestei structuri monumentale se zăreau oameni care debarcau din capsulele sosite, treceau prin succintele formalităţi vamale,şi apoi înaintau spre un labirint de rampe şi trotuare rulante, Alte şuvoaie de indivizi curgeau în direcţia opusă, pregătindu-se de plecare. Pentru fiecare clasă socială existau câteva cozi de aşteptare. Kers o alese

pe una dintre cele mai scurte, care purta însemnele evidente ale rezervării pentru VIP-urile meritocrate.

„Teoretic, aş putea folosi portalul special al nobililor”, gândi Hari, privind spre un culoar tapisat în mătase unde stewarzi îndatoritori satisfăceau nevoile nobilimii superplanetare. „De dreptul acesta beneficiază orice fost prim-ministru, chiar şi unul dizgraţiat ca mine. Sunt însă sigur că aş atrage prea multă atenţie nedorită.”

Se opriră în faţa unui ghişeu care purta inscripţia CONTROL EMIGRĂRI şi îşi prezentară cardurile de identitate. Kers se oferise să procure acte false, prin intermediul contactelor sale de pe piaţa neagră, dar un asemenea gest ar fi transformat mică aventură dintr-o infracţiune într-un delict serios. Hari nu intenţiona câtuşi de puţin să pericliteze Proiectul Seldon, doar pentru a-şi satisface curiozitatea. Dacă reuşea, perfect! Dacă nu, se întorcea acasă şi lăsa lucrurile să se sfârşească de la sine.

Ecranul păru că-l fulgeră întrebător pe Hari.

DESTINAŢIE?

Acesta era momentul crucial. Totul depindea de interpretarea unei definiţii legale.

— Demarchia, rosti psihoistoricul cu glas tare. Doresc să urmăresc, pentru o săptămână sau două, sesiunile legislaturii imperiale. Finalmente, intenţionez să revin la rezidenţa mea din Universitatea Streeling.

Nu minţea, dar cuvântul acela – „finalmente” – putea ascunde o mulţime de neadevăruri.

Automatul păru că reflectează o clipă asupra declaraţiei sale, în timp ce Hari gândea în tăcere.

„Demarchia continuă să fie una dintre planetele apropiate care în mod oficial fac parte din Trantor. Sistemul respectiv are puternice motivaţii politice şi tradiţionale, care au fost susţinute de generaţii de împăraţi şi prim-miniştri. Totuşi poate că poliţia nu vede lucrurile la fel...”

Dacă se înşelase, calculatorul avea să-i refuze eliberarea unui tichet.

Ştirea acestei „tentative de evadare” avea să fie transmisă Comisiei pentru Siguranţă Publică, iar Hari nu avea alternativă decât revenirea acasă, unde să aştepte apariţia agenţilor lui Chen care să-l interogheze. Mai rău încă, Stettin Palver şi ceilalţi psihoistoriei aveau să se agite şi să ţâţâie, ameninţându-l cu degetul şi sporind paza reverenţioasă pe care i-o asiguraseră. Bătrânul nu avea să mai beneficieze niciodată de alt moment nesupravegheat.

„Haide”, îndemnă calculatorul, dorind să fi avut măcar o parte din puterile mintale care-i îngăduiau lui Daneel să afecteze gândurile oamenilor şi maşinilor.

Pe neaşteptate, ecranul se aprinse clin nou.

DRUM BUN. TRĂIASCĂ ÎMPĂRATUL!

Hari încuviinţă din cap.

— Trăiască, replică el formal şi înghiţi un nod de încordare.

Maşina emise două tichete, trimiţându-i la o anumită capsulă conform clasei lor sociale şi destinaţiei. Hari privi unul dintre ele, când Kers le ridică.

COMUTARE INTRA-TRANTOR, citi el.

Aprobă mulţumit. „Nu încalc litera înţelegerii mele cu Comisia. Cel puţin, deocamdată.”

În preajmă se aflau mai mulţi indivizi în uniforme cu nasturi strălucitori şi mănuşi albe – hamali tineri având rolul de a-i ajuta pe pasagerii care nu făceau parte din clasa nobililor. Câţiva dintre ei ridicară privirile, dar reveniră la bârfele şi jocurile de zaruri, când Kers şi Hari nu le făcură semn să se apropie. Kers nu avea nevoie de ajutor la puţinul lor bagaj.

Peste câteva clipe însă, o siluetă micuţă se desprinse brusc din mulţimea de uniforme purpurii, păşind rapid ca să-i intercepteze. Fata – slăbuţă şi neavând mai mult de cincisprezece ani – îi salută, ducând mâna la cozorocul chipiului. Nu era deloc stingherită de accentul puternic tipic Sectorului Corrin şi îi abordă la limita excesului de familiaritate.

— Vă salut, domnii mei! Dacă doriţi, vă iau imediat bagajele şi vă conduc în deplină siguranţă acolo unde aveţi treabă.

Pe ecusonul ei scria JENI.

Kers clătină din deget dar, cu o mişcare fulgerătoare, fata îi înhăţă tichetele din mână. Rânjind, încuviinţă din cap, legănându-şi viguros părul rebel şi platinat.

— Pe aici spre rădvanul dumneavoastră, domnii mei!

Când valetul refuză să-i dea bagajul, ea se mulţumi să surâdă larg.

— Nu trebuie să vă temeţi. Vă voi conduce în siguranţă la Staţia Orion. Urmaţi-mă!

Kers mârâi când fata porni grăbită cu tichetele lor, dar Hari zâmbi şi-l bătu uşor pe mână. Într-o lume de slujbe monotone şi rutine ce te preschimbau într-un automat fără suflet, era plăcut să vezi pe cineva care se amuză, chiar dacă pe seama superiorilor sociali.

Îl găsiră pe al treilea membru al expediţiei lor în locul prestabilit, lângă o capsulă de elevator pe a cărei inscripţie pâlpâia luminos DEMARCHIA. Antic păru extrem de uşurat să-i vadă; de abia aruncă o privire spre hamal, dar se înclină în faţa lui Hari mai mult decât o cerea protocolul, apoi făcu semn spre uşa deschisă a capsulei.

— Pe aici, domnule profesor. Am oprit nişte locuri bune.

Psihoistoricul inspiră adânc când se îmbarcară şi uşa glisa îndărătul lor.

„Îi dăm drumul!” Simţea deja cum îi creşte inima de satisfacţie.

„O ultimă aventură!”

Din nefericire, nu existau ferestre. Pasagerii puteau urmări imaginile din exterior pe monitoarele fotoliilor, însă puţini se deranjau s-o facă. Capsula lui Hari era pe jumătate goală, întrucât în ziua de azi elevatoarele spaţiale erau mult mai puţin întrebuinţate.

„Parţial, sunt responsabil pentru asta”, îşi reaminti psihoistoricul. Majoritatea traficului dinspre şi către Trantor

sosea prin intermediul navelor de Salturi hiperspaţiale, care pluteau spre sol pe propriile lor câmpuri gravitaţionale autogenerate. Un nor tot mai mare de asemenea vehicule făceau naveta sus-jos, cu alimente şi alte necesităţi pentru centrul administrativ al Imperiului. Douăzeci de planete agricole fuseseră afectate asigurării acestei linii de aprovizionare, faţă de numai opt înainte ca Hari să fi ajuns prim-ministru.

„Trantor îşi creă propriul necesar de hrană în rezervoare gigantice, alimentate cu energie solară şi operate de roiuri de automate cărora nu le păsa de duhoarea oribilă şi de muncă fără pauze.” Când sistemul respectiv colapsase în timpul infamei revolte tik-tok, una dintre primele îndatoriri ale lui Hari în calitate de prim-ministru fusese compensarea diferenţei, multiplicând fluxul importului de alimente şi alte bunuri.

„Totuşi noul sistem este costisitor şi ineficient. Iar în secolele următoare, linia aceasta de aprovizionare va deveni o capcană ucigaşă.” Ştia asta din ecuaţiile de psihoistorie. „Împăraţii şi oligarhii vor fi tot mai preocupaţi de păstrarea ei, ignorând problemele importante din alte părţi.”

Pentru a le spori loialitatea, lumile agricole fuseseră apropiate şi mai mult de Trantor însăşi, având aceeaşi guvernare „planetară”, un act care acum ajutase la justificarea artificiului lui Hari.

Deşi nu-şi activase videocamera exterioară, era uşor să vizualizeze învelişul strălucitor de metal anodizat, care reflectă câmpul stelar dens din centrul aglomerat al Galaxiei – milioane de sori orbitori ce scânteiau aidoma focurilor unor nestemate, transformând noaptea în zi. Cu toate că mulţi dintre supuşii Imperiului credeau că Trantor este un oraş gigantic, mare parte din suprafaţa de oţel inoxidabil nu era decât o pojghiţă superficială, groasă de numai câteva etaje, instalată pentru continuitate după ce fuseseră nivelaţi munţii şi văile. Zonele acelea aplatizate se

foloseau în principal pentru depozitarea arhivelor. Turnurile cu birouri, fabricile şi locuinţele nu ocupau mai mult de zece la sută din suprafaţa planetei..., loc suficient pentru că patruzeci de miliarde de oameni să trăiască şi să muncească eficient.

Cu toate acestea, imaginea populară era destul de corectă. Centrul Imperiului aducea cu miezul galactic – un loc supraaglomerat. Hari continua să fie fascinat de fiecare dată când îl zărea, în ciuda faptului că ştia motivele psihoistorice care pricinuiseră totul.

— Acum trecem de jumătatea ascensiunii, le explică tânăra hamal, jucându-şi rolul de ghid turistic. Cei care au uitat să-şi ia pastilele pot simţi o senzaţie neplăcută pe măsură ce ne apropiem de zona imponderabilităţii, totuşi în majoritatea cazurilor este numai un efect al imaginaţiei. Încercaţi să vă gândiţi la ceva drăguţ şi adesea veţi scăpa.

Antic nu fu prea încântat de soluţie. Deşi, cu siguranţă, călătorea enorm din pricina slujbei pe care o avea, probabil că n-ar fi utilizat niciodată acest mijloc de transport, şi acum se grăbi să înghită câteva pastile scoase din centură.

— Desigur, urmă fata, în ziua de azi majoritatea oamenilor sosesc pe Trantor cu navele stelare, de aceea sfatul meu este să vă repetaţi întruna că acest cablu are o vechime de cinci mii de ani şi că a fost construit în zilele de glorie ale marilor ingineri. Astfel, dintr-un punct de vedere, sunteţi la fel de bine ancoraţi ca şi cum aţi menţine legătura cu solul!

Hari văzuse şi alţi hamali procedând la fel, extrovertiţi care îşi depăşeau cu mult atribuţiile meseriei, căutând să ironizeze slujba prozaică. Puţini însă avuseseră vreodată parte de un auditoriu atât de dificil precum durul Kers Kantun şi nervosul Horis Antic, care continua să-şi roadă unghiile, dorindu-şi în mod clar ca fata să dispară. Ea continua însă să pălăvrăgească încântată.

— Uneori turiştii întreabă ce s-ar întâmpla dacă s-ar rupe cablul! Vă asigur că nu-i posibil. Cel puţin aşa au promis

anticii care au construit instalaţia asta. Deşi sunt sigură că ştiţi prea bine cum merg toate în ziua de azi. Prin urmare sunteţi bineveniţi să vă imaginaţi alături de mine ce s-ar putea întâmpla dacă într-o bună zi...

Începu după aceea să descrie, cu evidentă încântare, felul în care toate elevatoarele spaţiale ale Trantorului – Orion, Lesmic, Gengi, Pliny şi Zul – s-ar fi rupt în decursul unei viitoare şi ipotetice catastrofe. Jumătatea superioară a fiecărui cablu imens, incluzând staţiile de transfer, s-ar fi pierdut în spaţiul cosmic, în vreme ce jumătatea inferioară, cântărind miliarde de tone, s-ar fi afundat în sol cu o viteză incredibilă, degajând suficientă forţă explozivă ca să străpungă carapacea metalică a Trantorului şi să ajungă la conductele de energie geotermală, declanşând o centură planetară de noi vulcani.

„Exact ca scenariul catastrofic calculat de Primul Radiant”, se minună Hari. Desigur, unele ipoteze ale Grupului Seldon răzbătuseră în exterior şi se infiltraseră în cultura societăţii. Era totuşi prima dată când auzea această etapă particulară a Prăbuşirii Trantorului descrisă atât de viu, sau cu asemenea satisfacţie evidentă!

De fapt, elevatoarele spaţiale erau obiecte foarte solide, construite la apogeul forţei Imperiului, care fuseseră calculate cu coeficienţi de siguranţă de sute de ori mai mari decât cei de rupere. Conform estimărilor lui Hari, aveau să reziste probabil până la prima distrugere a capitalei, adică încă aproape trei sute de ani.

În ziua aceea însă ar fi fost lipsit de înţelepciune să locuieşti undeva în vecinătatea Ecuatorului. Urmaşii lui Stettin şi Wanda ar fi fost pregătiţi, desigur, şi sediul celei de a Doua Fundaţii ar fi fost mutat cu mult înainte..., totul conform planului.

Mintea lui Hari cutreierase viitorul în aceeaşi măsură în care mintea unui istoric examina trecutul. Una dintre înregistrările sale pentru Cripta Timpului de pe Terminus se referea la acea epocă viitoare când distrugerea avea să se

abată asupra acestei planete magnifice, în momentul respectiv Fundaţia avea să intre în era măreaţă a expansiunii sigure pe sine. După ce supravieţuiseră câtorva confruntări periculoase cu Imperiul instabil, membrii Fundaţiei aveau atunci să urmărească amuţiţi colapsul brusc şi final al vechiului sistem.

Mesajul său din Criptă Timpului fusese redactat cu grijă, în scopul reglării fine a atitudinilor liderilor de pe Terminus din momentul respectiv, oferind un mic sprijin politic facţiunilor ce susţineau o abordare lipsită de grabă a extinderii cuceririlor. Excesul asigurărilor putea fi la fel de rău ca şi insuficienţa lor. A Doua Fundaţie, cea secretă, alcătuită din urmaşii cu aptitudini mentaliste ale Celor Cincizeci, avea să înceapă să joace un rol mai activ, modelând cultura viguroasă de pe Terminus şi forjând nucleul unui nou imperiu, mult mai măreţ decât primul.

Planul îl vrăjea pe Hari prin complexitatea lui fascinantă. Din nou însă interveni glasul îndoielii sale interioare.

„Poţi să fii sigur de prima sută de ani. Momentul de inerţie al evenimentelor este pur şi simplu prea mare ca să se abată de la cărarea pe care o intuim. Următoarele două secole ar trebui să respecte calculele, dacă nu apar perturbaţii neaşteptate, iar obiectivul celei de a Doua Fundaţii va fi să le corijeze.

Dar după aceea?

Ceva din aparatul matematic mă nelinişteşte – aluzii la stările nerezolvate ale punctelor de atracţie şi la soluţiile ascunse ce pândesc înapoia tuturor modelelor previzibile şi sigure de sine pe care le-am realizat.

Mi-aş dori să am o ideea mai bună asupra naturii stărilor nesoluţionate.”

Acela nu era decât unul dintre motivele pentru care decisese să se alăture expediţiei.

Existau şi alte motive.

Antic se aplecă spre Hari.

Am aranjat totul, domnule profesor. A doua zi după

asolizarea pe Demarchia, ne vom întâlni cu căpitanul navei charter pe care am închiriat-o.

Tânăra hamal terminase în cele din urmă relatarea ei deliberat plină de culoare şi amuţise. Aparent asculta muzică în căştile audio şi privea pe monitorul unui fotoliu apropierea de Staţia Orion. Hari simţi că putea vorbi fără grijă cu Antic.

— Căpitanul acesta al dumitale este de încredere? N-ar fi înţelept să ne dăm pe mâna unui mercenar, mai ales că nu ne putem permite să plătim foarte mult.

— De acord, încuviinţă birocratul cu vigoare, dar individul are recomandări foarte bune şi în plus nu ne costă nimic.

Hari vru să întrebe cum se putea aşa ceva, însă Antic clătină uşor din cap. Unele explicaţii trebuiau să aştepte.

— Se apropie transferul! anunţă tânăra hamal cu glas mai tare decât ar fi trebuit, din cauza căştilor. Puneţi-vă centurile de siguranţă, este posibil să urmeze şocuri!

Hari îşi lăsă valetul să-i blocheze fotoliul şi să-i aranjeze păienjenişul de centuri, dar după aceea îi făcu semn să se îndepărteze şi să se ocupe de sine. Trecuseră mulţi ani de când nu mai călătorise cu şuntul stelar, totuşi nu era novice.

Comandă apoi videocamerei să-i arate Staţia Orion aflată acum în faţa lor, un cap de Meduză gigantică, format din tuburi şi spirale, în mijlocul unei linii drepte şi strălucitoare – cablul elevatorului spaţial. La docuri se zăreau numai câteva nave spaţiale, deoarece hipervehiculele cele mai moderne puteau decola şi asoliza, folosind câmpuri antigravitaţionale delicate. Hari întrezărea însă o epocă în care reducerea competenţei avea să ducă la o serie de prăbuşiri accidentale teribile. Atunci vehiculele ce soseau pe Trantor urmau să fie silite să-şi descarce mărfurile pe orbită, iar cablurile uriaşe îşi regăseau importanţa supremă... până ce, după alţi cincizeci de ani, aveau să fie finalmente desfiinţate.

În prezent, traficul navelor prelua majoritatea pasagerilor

şi mărfurilor din Galaxie, dar câteva rute continuau să fie acoperite de un sistem de transport independent, mai rapid şi mai convenabil.

Şunturile stelare.

În tinereţea lui Hari existaseră sute de legături găuri-de-vierme, ce traversau ţesătura spaţio-temporală de la un colţ al Galaxiei la altul. Acum mai rămăseseră numai o duzină, majoritatea fiind conectate la un singur punct de lângă orbita Trantorului. Conform ecuaţiilor psihoistoricului, şi acelea aveau să fie abandonate, peste numai câteva decenii.

— Pregătiţi-vă! anunţă sonor tânăra hamal.

Staţia Orion păru că se năpusteşte către videoecran, dar în ultima clipă un gigantic braţ manipulator apăru ca din senin şi le înhaţă capsula cu o zguduitură bruscă. Printr-un vălmăşag de senzaţii ameţitoare, vehiculul compact fu desprins de pe cablu şi introdus într-o ţeavă lungă şi subţire ca de tun, aţintită spre spaţiu.

Ecranul se întunecă brusc.

Antic gemu încetişor. „Cu unele lucruri nu te poţi obişnui niciodată”, îşi spuse Hari, străduindu-se să-şi păstreze gândurile în sfera abstractului şi aşteptând declanşarea lansatorului cu impulsuri.

Navele stelare hiperspaţiale erau mari, masive şi relativ lente. Totuşi tehnologia de bază era atât de fiabilă şi de simplu de întreţinut încât se cunoşteau cazurile unor culturi decăzute, care-şi menţinuseră flotele chiar şi după ce pierduseră capacitatea de a genera energia de fuziune a protonilor. Pe de altă parte, şunturile stelare se bizuiau pe o înţelegere profundă a fizicii şi pe o competenţă inginerească deosebită. Atunci când Imperiul nu avea să mai producă lucrători destul de buni, reţeaua acestui gen de transporturi urma să cunoască un declin rapid.

Unii acuzau decadenţa sau sistemele educaţionale aflate în regres. Alţii afirmau că totul era pricinuit de planetele haotice, a căror atracţie culturală atrăgea întotdeauna

indivizi creativi din toată Galaxia… până la implozia fiecărei „renaşteri”.

Ecuaţiile lui Hari aminteau motivele complexe ale decăderii care începuse cu secole în urmă. Un colaps împotriva căruia Daneel luptase cu mult înainte de naşterea psihoistoricului.

„Nu mi-ar plăcea să călătoresc cu un şunt peste treizeci de ani, când curba declinului competenţei va intersecta finalmente pragul de….”

Gândul îi fu întrerupt când tunul declanşă, expediindu-le capsula printr-un microşunt hiperspaţial, spre un punct aflat la cincizeci de minute-lumină de Trantor, acolo unde aştepta adevărata gaură-de-vierme. Pătrunderea nu fu tocmai lină şi senzaţii de durere îi sfredeliră măruntaiele lui Hari.

— *Dors*! suspină el încet.

Urmară o serie de mişcări de legănare, în timp ce fură azvârliţi prin deschiderea mult frecventată a unei gigantice cavităţi în continuumul spaţio-temporal. Monitoarele fotoliilor se acoperiră de culori ce se învolburau nebuneşte, deoarece calculatoarele holovideo nu izbuteau să deducă nimic din maelströmul exterior. Desigur, modul acela de transport avea şi dezavantaje, totuşi Hari îşi reaminti un element fundamental al şuntului – unica trăsătură care îl făcea mult mai atrăgător decât călătoria cu navele. Aproape imediat ce începea, orice călătorie prin şunt…

…se şi termina.

Brusc, videoecranele se modificară din nou, prezentând un norişor pufos şi familiar de stele din centrul galactic. Hari simţi câteva zguduituri, când capsula fu retransmisă de microşunt şi după aceea, ca prin farmec, pe monitoare se ivi o planetă.

O lume de continente, mări şi lanţuri muntoase, unde oraşele scânteiau ca *parte* a peisajului, nu dominându-l copleşitor. O lume minunată pe care Hari obişnuise s-o viziteze frecvent ca prim-ministru, însoţit de graţioasa şi

superbă lui soţie, pe vremea când el şi Daneel credeau că întrebuinţarea inteligentă a psihoistoriei ar putea realmente salva Imperiul, în loc să facă planuri în cazul eventualei năruiri a acestuia.

— Bine aţi venit în a doua capitală imperială, domnilor, rosti fata. Bine aţi venit pe Demarchia!

9

Dors se simţea obligată să mărturisească.

Raportul ei către Daneel întârzie dintr-un motiv sau altul, până ce ea ajunse în cele din urmă acasă, pe Smushell. Atunci îşi epuiză pretextele.

— *Am încercat să-l distrug pe robotul renegat, R. Lodovic Trema* – recită ea într-o transmisiune codificată, menţinându-şi nivelurile glasului egale şi lipsite de emoţii. *Faptul că am dat greş nu constituie o scuză pentru acţiunea mea, care a contrazis aparentele tale dorinţe, Daneel. Ca atare, îţi aştept ordinele. Dacă doreşti, voi preda misiunea mea de aici altui umanoid şi voi porni spre Eos, pentru diagnoză şi reparaţii.*

Eos, baza secretă de reparaţii pe care Daneel o menţinea pentru cabala lui de roboţi nemuritori, se găsea la jumătate de Galaxie de Smushell. Avea să fie dureros pentru Dors să-i părăsească pe Klia şi Brann în acest punct al vieţilor lor, când creau preţioşii prunci mentalişti atât de importanţi pentru planurile pe termen lung ale lui Daneel, totuşi era învăţată să urmeze dispoziţiile primite, chiar dacă o făceau să sufere... aşa cum se întâmplase când trebuise să-l părăsească pe Hari.

„Daneel ştie cel mai bine”, gândi ea, dar în acelaşi timp îi venea greu să continue dictarea raportului.

— *Ştiu că deocamdată nu ai declarat că maşina Lodovic este proscrisă. Se pare că te fascinează felul în care Trema a fost modificai de către mema Voltaire, astfel încât nu mai*

este obligat să respecte cele patru Legi ale roboticii. Sunt de acord că Lodovic nu a întreprins nici o acţiune directă care să pară în detrimentul omenirii. Deocamdată... Totuşi asta mă linişteşte prea puţin, Daneel! Aminteşte-ţi că Legea 0 ne porunceşte să acţionăm permanent în modalităţi care să slujească intereselor pe termen lung ale rasei umane. Imperativul acesta înlocuieşte cele trei Legi clasice ale lui Susan Calvin, Tu însuţi, Daneel, ai predat această dogmă încă din epocile de început. De aceea trebuie să te rog să-mi explici motivul pentru care ai optat să-l laşi pe Lodovic să plece. Să fie liber să cutreiere Galaxia, să conspire cu roboţii calvineni şi, aproape cu siguranţă, să urzească împotriva planurilor tale!

Dors îşi simţi corpul umaniform pulsând de tensiunea emoţională simulată, începând cu accelerarea bătăilor inimii şi sfârşind cu respiraţia întretăiată şi superficială. Emularea era automată, realistă şi, de acum, parţial dincolo de controlul ei conştient. Trebuia să-şi suprime reacţia prin forţa voinţei, la fel ca o femeie adevărată, care trebuie să-i spună şefului ei ceva important şi în acelaşi timp periculos.

— Oricum, atunci când m-am întâlnit cu Lodovic pe Panbundent, m-am simţit îndemnată să iau problema în mâinile mele. Indiferent care ar fi fost motivele subtile pentru care mă atrăsese acolo, nu-mi puteam îngădui să scap oportunitatea. În apropierea pădurii unde a avut loc întâlnirea, Lodovic şi-a explicat teoria referitoare la experienţa aproape fatală pe care eu şi Hari o cunoscusem pe planeta aceea, acum patruzeci de ani. El a pretins că întregul episod a fost unul dintre numeroasele tale experimente prin care cauţi să defineşti aspecte fundamentale ale naturii umane. După ce l-am ascultat o vreme, am decis că venise momentul. Am scos un miniblaster dintr-o fantă secretă a braţului şi l-am aţintit spre Lodovic. De abia a reacţionat, continuând să-şi descrie ipoteza – faptul că cimpanzeii joacă un rol important în planurile tale finale! Ţin minte că în clipa accea m-am

gândit cât de periculos este să laşi un robot nebun să cutreiere prin cosmos. Cu toate acestea, impulsurile Legii 1 se împotriveau să apăs trăgaciul şi să trag în trăsăturile omeneşti ale lui Lodovic.

Dors se opri, reamintindu-şi momentul acela neplăcut. Străvechea lege 1 formulată de Susan Calvin era explicită: *Robotul nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie prin neintervenţie să i se întâmple ceva rău unei fiinţe umane*. Comanda aceasta era atât de adânc înrădăcinată încât doar creierele pozitronice cele mai sofisticate puteau reuşi ceea ce făcuse ea pe Panbundent – să tragă o rafală blaster spre un chip care surâdea cu o resemnare ironică, părând pană în ultima clipă o persoană mult mai reală decât mulţi oameni adevăraţi pe care-i cunoscuse Dors. Încercase o senzaţie teribilă…, deşi nu la fel de rea ca în acele două ocazii din trecutul ei când fusese nevoită să ignore complet Legea 1.

Momentele îngrozitoare când ucisese oameni adevăraţi, pentru legea 0 a lui Daneel.

Pe Panbundent se simţise mult mai bine când trupul din faţa ei îşi pierduse aspectul umanoid, devenind un maldăr de metal, plastic şi gelatine coloidale... şi în cele din urmă ajungând la creierul pozitronic, care scânteiase şi pâlpâise în timp ce murise.

— *Am continuat să trag cu blasterul până ce corpul s-a topit şi s-a preschimbat în zgură. Atunci m-am întors să plec. N-am făcut însă, decât câţiva paşi şi...*

Dors amuţi din nou. De data aceasta, clătină din cap şi renunţă complet să mai vorbească. Avea să reia raportul mai târziu, poate mâine. Oricum, după felul în care se degradaseră comunicaţiile interstelare, mesajul avea să-i parvină lui Daneel abia după câteva săptămâni.

Se ridică şi întoarse spatele codificatorului... aproape la fel cum făcuse pe Panbundent, după ce inspectase corpul topit al lui Lodovic. Strigăte şi ţipete surescitate o urmaseră din pădurea apropiată, dinspre animalele sălbatice ale

căror gânduri simple le împărtăşise cândva în mod intim. Demult, pe când ea fusese a lui Hari, şi Hari fusese al ei.

Apoi, după ce făcuse câţiva paşi spre navă, o voce o strigase din urmă:

— Nu uita să iei asta cu tine, Dors!

Se răsucise fulgerător... doar ca să-l zărească pe tik-tok, caricatura aceea jalnică a unui robot realizată de oameni, rulând spre ea cu o casetă în mâinile-cleşti primitive.

— Lodovic? Tu eşti? întrebase Dors, holbându-se la tik-tokul zăngănitor şi pricepând brusc cât de simplu ar fi fost pentru Trema să se fi deghizat în interiorul unei asemenea carcase mecanice masive.

Maşina zgomotoasă îi răspunsese cu un glas care zumzăia egal şi hârâit, deşi lui Dors i se păruse că detectează o notă de amuzament degajat.

— Dors, Dors... În lumina celor de abia întâmplate, crezi că ar fi înţelept din partea mea să răspund la această întrebare?

Ea răspunsese înălţând din umeri. Dacă Lodovic ar fi dorit să se răzbune, i-ar fi fost foarte simplu în clipa aceea.

— Am ucis un manechin? O simplă copie?

— Îmi vei purta ranchiună pentru că am fost atât de suspicios?

Stând acolo, în timp ce soarele lui Panbundent apunea treptat şi umbrele lor se alungeau pe sol, ea estimase probabilitatea ca în interiorul tik-tokului să se afle adevăratul creier al lui Lodovic. În cazul acela, o a doua rafală ar fi eliminat inamicul pentru totdeauna.

— Pot consemna o observaţie interesantă? zumzăise automatul. Ai folosit cuvântul „ucis”, nu „distrus” sau „dezactivat”. Să iau asta ca un mic semn de progres în relaţia noastră?

Ea fusese ispitită să întrebuinţeze din nou blasterul, totuşi probabilitatea majoră era ca adevăratul creier al lui Lodovic să se afle undeva în pădure, aproape imposibil de găsit, într-un loc sigur şi ascuns de unde îşi dirijă

manechinele. De aceea, cu un oftat omenesc, introdusese arma în fanta ei şi se întinsese către casetă.

— Cu timpul, vor exista şi alte ocazii, mormăise şi luase obiectul cu grijă cu care un om ar fi ridicat o cutie plină cu şerpi veninoşi.

— Noi, roboţii, am fost capabili să spunem asta dintotdeauna. Este totuşi posibil ca pentru cei asemenea nouă „timpul” să se scurgă mai repede decât ai crede.

Singurul lucra demn pe care-l mai putuse face în clipa aceea fusese să-l lase să aibă ultimul cuvânt. De aceea se răsucise fără să-şi ia rămas bun şi începuse lungul drum spre casă.

Pe durata călătorie către Smushell, unicul ei tovarăş fusese cadoul lui Lodovic, capul străvechi. Timp de o săptămână, ţeasta de metal cu ochi din pietre preţioase care conţinea creierul inactiv al lui R. Giskard Reventlov o privise fix.

Giskard, fondatorul, care, cu mult timp în urmă, îl ajutase pe Daneel să formuleze Legea 0.

Giskard, mântuitorul, care se sacrificase în actul de salvare al destinului omenirii şi în acelaşi timp distrusese nemilos planeta de origine a oamenilor.

Giskard, legendarul, primul robot mentalist, capabil şi doritor să-i călăuzească pe oameni, deviindu-le şi deplasându-le uşor gândurile şi amintirile... pentru binele lor.

Chiar şi acum, cu comoara aceea antică ascunsă în siguranţa unei nişe secrete din casa lui Klia, Dors nu se putea convinge să-i acceadă memoriile stocate.

În loc de asta, privea fix capul, ştiind cu exactitate la ce se uita.

Obiectul era o capcană.

O momeală.

Un *test de loialitate*, cum ar fi spus simularea Ioanei d'Arc, irezistibil ca orice ispită cu care se confruntaseră vreodată oamenii.

Dacă Lodovic dorea ca Dors să privească înăuntrul capului, asta putea să însemne că acesta conţinea ceva periculos, poate o toxină.

Ceva primejdios şi necunoscut, în ciuda faptului că Dors avea deja un nume clar.

Adevărul.

10

Privind din balconul camerei sale de hotel, peste străzile mărginite de arbori ce se deschideau în Bulevardul Galactic, lui Hari îi venea uşor să-şi imagineze că aceasta era o planetă bucolică de la periferie, nu „a doua capitală imperială”.

Desigur, sub soare străluceau statui şi monumente impunătoare; în ultimele cincisprezece milenii, aici fuseseră înălţate numeroase altare comemorative, celebrând împăraţi şi prefecţi, victorii şi victime, evenimente măreţe şi realizări unice. Spre deosebire de puternicul Trantor, totul părea însă mai redus ca dimensiuni şi ritm, trădând adevăratul statut al lui Demarchia – un partener secund dat uitării şi lipsit de putere reală.

Până şi cele Opt Case ale Parlamentului, construcţii alb-glorioase ce sclipeau aidoma unor diademe în jurul Colinei Deliberărilor, păreau cumva uitate şi irelevante. Toate cele cinci clase sociale continuau să-şi trimită reprezentanţi care să argumenteze aspecte diferite ale legilor, iar cele trei Camere Superioare izbuteau ocazional să cadă de acord asupra vreunei legi. Totuşi, după încheierea mandatului de prim-ministru al lui Hari, puţine decizii importante mai ieşiseră din sălile sacre. Consiliul Executiv de pe Trantor conducea în principal prin decrete, formulate în majoritate de Comisia pentru Siguranţă Publică dirijată de Linge Chen.

Realitatea era că legile acelea contau prea puţin. Psihoistoria prezisese ce avea să se întâmple în continuare.

Dacă Linge Chen ar fi fost răsturnat mâine printr-o lovitură de palat, momentul de inerţie al evenimentelor i-ar fi împins succesorul să acţioneze în modalităţi identice. Unele facţiuni ar fi câştigat şi altele ar fi pierdut, dar, în decursul următorilor treizeci de ani, media forţelor – calculate pe douăzeci şi cinci de milioane de planete – ar fi copleşit orice iniţiative întreprinse de comisari, împăraţi sau cabale oligarhice.

O latură romantică a lui Hari se întrista de aceea ori de câte ori ajungea pe Demarchia. Planeta i se părea personificarea unei şanse irosite. Un eşec.

„Teoretic, democraţia ar trebui să învingă orice maşinaţiuni ale nobililor. Până şi cei mai teribili tirani imperiali au simulat cu ipocrizii respectul faţă de acest principiu al ruellianismului.”

În practică însă, conceptul era mai greu de implementat. Casa Cumulativă, Senatul Sectoarelor şi Adunarea Negoţurilor ar fi trebuit, toate, să-şi compenseze reciproc lipsurile, trimiţând pe Demarchia reprezentanţi care fuseseră aleşi într-o mulţime de modalităţi diferite. Cu toate acestea, rezultatul final păruse întotdeauna identic: epuizarea energiei şi dinamismului. În calitate de prim-ministru, Hari constatase că promulgarea legilor – de pildă, legea excepţională privind suprimarea haosului – era de-a dreptul dureroasă, în ciuda faptului că ştiinţa principiilor psihoistoriei îl făceau neobişnuit de eficient prin comparaţie cu alţi politicieni.

„Pe vremea aceea, Daneel şi cu mine continuam să credem că întregul măreţ Imperiu al Omenirii poate fi salvat. Pe atunci însă ecuaţiile mele nu erau complete. Lăsau loc de îndoială, dar şi de speranţă.”

După încheierea mandatului lui Hari, Demarchia devenise o fundătură. Un loc pentru exilarea politicienilor rataţi. Nici o persoană importantă nu se mai sinchisea de planetă.

„Ceea ce se potriveşte perfect sosirii noastre”, gândi psihoistoricul cu un zâmbet amar. Acum Demarchia nu mai

era o destinaţie, ci un punct de plecare convenabil.

— Domnule profesor? murmură dinapoia sa glasul lui Antic, aflat în aceeaşi odaie a hotelului. (Birocratul rotofei devenea tot mai nervos pe măsură ce se apropia următoarea etapă a aventurii lor.) Tocmai am... am primit o veste de la, ă-ă-ă, *persoană* despre care am vorbit ceva mai devreme. Mi-a transmis că a aranjat totul şi trebuie să ne întâlnim la *vehiculul* lui peste o oră.

Hari atinse o comandă şi scaunul său cu rotile se întoarse şi lunecă în cameră. Exprimarea ocolită a lui Antic, o precauţie împotriva sensibilelor dispozitive de supraveghere, ar fi fost cu siguranţă inutilă dacă ar fi fost realmente puşi sub observaţie. În plus, până acum, nici unul dintre ei nu comisese vreo infracţiune.

— Echipamentul dumitale a sosit, Horis?

Birocratul nu purta uniforma oficială, totuşi oricine i-ar fi zărit ţinuta corpului şi simţul jalnic al modei şi-ar fi dat seama imediat că era un Cenuşiu.

— Da, domnule profesor. Ultimele lăzi sunt jos. A fost mai simplu să comand instrumentele de la diverse firme şi să cer expedierea lor direct aici, decât pe Trantor, unde ar fi putut urma... întrebări stânjenitoare.

Hari văzuse lista de instrumente şi aparate, dar nu zărise ceva care să poată fi considerat, măcar pe departe, obiect de contrabandă. Antic avea totuşi motive întemeiate că superiorii săi să nu ştie că îşi petrecea concediul ocupându-se de un „hobby intelectual".

De fapt, psihoistoricul fusese chiar recunoscător pentru întârzierea pricinuită de achiziţionarea echipamentelor acelea. Avusese astfel posibilitatea să se odihnească după obositoarea călătorie cu şuntul stelar..., mult mai zdruncinătoare decât ţinea minte că fusese cu decenii în urmă. De asemenea avusese ocazia să stea sub razele soarelui, amintindu-şi de Demarchia din trecut, când în lungul bulevardelor se înşirau unele dintre cele mai bune restaurante ale Galaxiei, iar el avea încă papilele gustative

cu care să se bucure de meniurile oferite... alături de Dors cea frumoasă şi plină de viaţă.

— Perfect, rosti simţindu-se incredibil de energic; aproape în stare umble pe jos până la astroport. Să-i dăm drumul!

Kers îi aştepta în faţa hotelului, lângă lăzile ce conţineau echipamentul lui Antic. De la prima uitătură, Hari ştiu că valetul său le controlase conţinutul, verificând facturile, şi că nu descoperise nimic anormal; îi acceptă grijă, fără a-i acorda totuşi prea multă importanţă. Ce-şi închipuia Kers, că Antic l-ar fi atras pe celebrul Hari Seldon într-un plan alambicat de contrabandă?

Camioneta pe care o închiriaseră sosi la ora stabilită. Şoferul privi lăzile şi solicită ajutorul unui grup de localnici în căutare de muncă, angajându-i să încarce cutiile grele. Antic se agită, când îi ridicară instrumentele preţioase cu care intenţiona să verifice teoria bizară despre *cultivabilitatea planetară* şi *curenţii spaţiali*.

Hari se simţea mai puţin îngrijorat, deşi contribuţia sa financiară la achiziţiile acelea fusese substanţială. Costurile păreau justificate, dacă expediţia lor ar fi putut proiecta o lumină nouă asupra propriilor sale temeri. Pe termen lung însă nu avea să influenţeze deloc poziţia lui în istorie. Pentru Antic, pe de altă parte, călătoria aceasta reprezenta singura lui şansă de a lăsa o urmă în Univers.

Se îmbarcară într-o limuzină a astroportului, în timp camioneta îi urmă, parcurgând străzi în mod clar proiectate pentru un trafic mult mai intens decât cel actual. Economia de pe Demarchia nu o ducea grozav; se zăreau destule grupuri de muncitori care căutau de muncă.

O rafală de ploaie căzu pe geamul limuzinei, speriindu-l pe Kers, care se născuse pe Trantor, şi binedispunându-l pe Hari.

— Ştiai, începu el pe un ton cordial, că de-a lungul multor milenii planeta aceasta a cunoscut o sumedenie de experimente în democraţie?

— Chiar aşa, domnule profesor? se minună Antic, aplecându-se respectuos spre el.

Înghiţi o pastilă albastră şi reîncepu să-şi roadă unghiile.

— Da, da. Una dintre formele care mi s-a părut întotdeauna fascinantă se numea *Naţiunea*.

— N-am auzit niciodată despre aşa ceva.

— Nu mă surprinde. Specialităţile dumitale sunt de altă natură. Majoritatea oamenilor, reflectă Hari, consideră istoria neplăcută sau plictisitoare.

— Dar *pe mine* mă interesează, domnule profesor! Vă rog, îmi puteţi povesti?

— Hm-m-m... Vezi dumneata, în aplicarea democraţiei la o scară pan-galactică a existat dintotdeauna o problemă fundamentală. Un corp deliberativ tipic poate opera cu maximum câteva mii de membri. Asta însă este prea puţin pentru reprezentarea directă a zece cvadrilioane de alegători aflaţi pe douăzeci şi cinci de milioane de planete! Pentru soluţionarea dilemei s-au încercat numeroase soluţii, aşa cum a fost *reprezentarea cumulativă*. Fiecare congres planetar alegea câţiva delegaţi la ansamblul Zonei lor stelare locale, care apoi alegea din rândurile sale pe câţiva care să participe la conferinţa regională a Sectorului. La nivelul respectiv se alegea un număr restrâns de delegaţi care mergeau mai departe, reprezentând Sectorul la consfătuirea Cvadrantului... şi aşa mai departe, până ce un număr final de indivizi cu drepturi egale se adunau în clădirea aceea de pe colină.

Indică o construcţie de piatră, ale cărei coloane albe păreau că nălucesc în ciuda ploii cu grindină.

— Din păcate, procesul nu ducea la o distilare cumulativă a opţiunilor *politice* din jos în sus. Dimpotrivă, rezultatul final – dictat de natura umană fundamentală – era condensarea celor mai insipizi şi inofensivi politicieni din Galaxie. Sau a demagogilor charismatici. Oricare ar fi fost cazul, se dezbăteau numai problemele câtorva planete, pe o bază statistic cvasi-aleatorie. Iar în acele rare ocazii în

care una dintre Adunările Constituante de aici de pe Demarchia dovedea animaţie, puteam fi siguri că în celelalte Case ale Parlamentului se va trage frâna. Este o metodă verificată pentru a încetini lucrurile şi a împiedica guvernarea sub imperiul pasiunilor de moment.

— Am senzaţia că sunteţi de acord, observă Antic.

— În general, este o idee destul de bună ca sistemele politice să nu fie lăsate să oscileze prea violent, mai ales atunci când factorii de inerţie psihoistorică nu sunt atenuaţi în mod adecvat de stările ipotetice sociocentripete sau de alte...

Hari se opri şi surâse.

— Ei bine, să zicem doar că totul poate deveni destul de complicat, dar esenţa este că legislaturile cumulative nu izbutesc prea multe lucruri. La răstimpuri însă, în ultimii cincisprezece mii de ani, s-au încercat şi abordări alternative.

— Inclusiv *Naţiunea* aceea la care v-aţi referit? A fost alt tip de adunare?

— Poţi s-o numeşti şi aşa. Timp de aproape şapte sute de ani, pe Demarchia s-a reunit o a noua Casă, mai puternică şi mai influentă decât toate celelalte laolaltă. Puterea i-a rezultat pe de o parte din simpla ei mărime, deoarece avea peste o sută de milioane de membri.

Antic se lăsă pe spate pe banchetă.

— O sută de milioane! Dar... Cum putea...?

— Soluţia a fost cu adevărat elegantă, continuă Hari amintindu-şi felul în care ecuaţiile psihoistorice se echilibraseră atunci când studiase episodul acela din istoria Imperiului. În funcţie de populaţia ei, fiecare planetă alegea între unul şi zece reprezentanţi pe care îi trimitea direct aici, ignorând adunările de la nivelul Sectorului, Zonei şi Cvadrantului. Cei aleşi nu erau doar politicieni stimaţi şi respectabili. care cunoşteau toate necesităţile planetei lor natale, ci satisfăceau şi alte cerinţe. De pildă, fiecare delegat la Naţiune trebuia să se priceapă foarte bine la un

meşteşug. După ce soseau aici, toţi trebuiau să participe la economia locală. Pe un cizmar îl aştepta un atelier, o bucătăreasă îşi deschidea propria pensiune... Jumătate din locuinţele şi locurile de muncă de pe continentul acesta erau rezervate unor astfel de indivizi tranzitorii, care trăiau şi lucrau aici până la terminarea mandatului lor de zece ani.

— Dar când mai aveau timp să discute despre legi... şi celelalte?

— Seara, în forumuri electronice şi deliberări televizate. Sau în sălile locale de întruniri, unde analizau problemele în timp ce încheiau şi desfăceau alianţe, asigurându-şi reciprocitatea voturilor sau redactând petiţii. Metodele coaliţiilor autoorganizate variau cu fiecare sesiune de lucru, în aceeaşi măsură ca şi populaţia. Indiferent însă în ce mod ar fi procedat, Naţiunea era mereu activă şi interesantă. Când greşeau, erorile respective erau dramatice, dar în perioada respectivă au fost promulgate unele dintre cele mai bune legi ale Imperiului. Chiar Ruellis a fost o delegată de frunte pe atunci.

— Cu adevărat? clipi Antic. Crezusem mereu că a fost o împărătească.

Hari clătină din cap.

— Ruellis a fost o persoană influentă în decursul unei perioade de o excepţională creativitate..., o „Epocă de Aur” care din nefericire a luat sfârşit când primele epidemii de haos au bântuit Galaxia, declanşând un colaps care a ajuns până la conducerea imperială directă.

Psihoistoricul putea să vizualizeze dezechilibrul de forţe care se răspândise în timpul perioadei aceleia strălucitoare din istoria Imperiului. Pentru cei implicaţi păruse probabil teribil de injust să vadă cum ani de inventivitate şi speranţe fără precedent colapsaseră în faţa talazurilor bruşte ale iraţionalităţii, cufundând planetă după planetă în vâltoarea violenţelor. Retrospectiv însă situaţia era evidentă pentru Hari.

— Acela a fost sfârşitul Naţiunii? întrebă Antic cu un ton

de fascinaţie respectuoasă.

— Nu tocmai. Au mai existat câteva experimente. La un moment dat s-a decis ca, la fiecare trei mandate, Naţiunea să fie alcătuită numai din delegaţi femei, oferindu-le conducerea exclusivă asupra acestui continent şi puterea unică de a propune legi noi. Singurul bărbat căruia i s-a permis să vină sau să vorbească aici a fost Împăratul din vremea aceea – Hupeissin.

— *Taurul* Hupeissin? râse Antic sonor. Aşa şi-a câştigat reputaţia?

Hari aprobă din cap.

— „Hupeissin al Haremului Ceresc”. Desigur, în esenţă porecla este o calomnie răspândită de membrii ulterioarei dinastii Torgin, pentru a-l discredita. În realitate, a fost un rege-filosof ruellian exemplar, care dorea cu sinceritate să asiste la deliberările independente ale...

Antic însă nu-l mai asculta. Continua să chicotească, clătinând din cap.

— Singur cu o sută de milioane de femei! Să mai vorbeşti despre iluziile legate de potenţă!

Hari văzu că până şi Kers afişase un surâs în colţul gurii. Valetul cel dur îl privi apoi pe psihoistoric, convins că era doar o născocire.

— Ei bine, suspină Hari şi schimbă subiectul, uite că se zăreşte astroportul. Horis, sper că încrederea dumitale în căpitanul navei este justificată. Trebuie să ne înapoiem cel târziu într-o lună, altfel pot apărea necazuri reale pe Trantor.

Se aşteptase la un cargobot de mâna a doua, o ladă metalică, scârţâind şi fâsâind din toate încheieturile, dar vehiculul care-i aştepta pe o rampă de lansare făcea parte din cu totul altă clasă.

„Este un iaht”, observă Hari surprins. „Un iaht vechi şi scump! În mod deliberat, cineva i-a pătat fuzelajul, încercând să-i camufleze valoarea reală, însă până şi un necunoscător îşi poate da seama că asta nu-i o navă

charter."

În timp ce muncitorii încărcau instrumentele lui Antic prin rampa pupa, Hari şi Kers îl urmară pe birocrat pe scara pasagerilor. În vârful acesteia îi aştepta un bărbat înalt şi blond, purtând o salopetă tipică piloţilor spaţiali. Din ţinuta sa atletică şi tenul bronzat, psihoistoricul ştiu instantaneu o mulţime de lucruri despre individ. Postura relaxată degaja o încredere înnăscută, la un pas de aroganţă, iar expresia feţei era calmă şi în acelaşi timp dură, fiind parcă o persoană obişnuită să capete ceea ce dorea.

Antic se grăbi să facă prezentările:

— Domnule profesor Seldon, dânsul este gazda şi pilotul nostru, căpitanul Biron Maserd.

— Este un privilegiu să te întâlnesc, meritocrat Seldon, rosti Maserd cu un uşor accent de la periferia Galaxiei.

Întinse o mână care ar fi putut s-o strivească pe a lui Hari, dar o strânse cu o reţinere blândă, măsurată. Psihoistoricul simţi bătături răspândite egal – nu dintre cele pe care un om le-ar fi căpătat de pe urma muncii manuale, ci mai degrabă de pe urma unei vieţi petrecută prin practicarea unei multitudini de activităţi recreative viguroase.

Hari plecă fruntea în al „Patrulea Unghi de Deferenţă", un grad corespunzător atunci când întâlneai nobili de nivel zonal sau superior.

— Înălţimea Voastră ne onorează ca oaspeţi la bordul căminului său stelar.

Privirea lui Antic se deplasă rapid între cei doi, apoi birocratul roşi, aşa cum fac unele persoane atunci când sunt prinse că mint. Dacă însă căpitanul Maserd fu surprins de intuiţia lui Hari, nu se trădă în nici un fel.

— Mă tem că în această călătorie nu vom dispune de personal suficient, explică el. Confortul va fi limitat. Acum, dacă veţi îngădui valetului meu să vă conducă la cabine, vom pleca să vedem ce secrete pot fi descoperite în această Galaxie străveche.

Decolarea iahtului nu trecu neobservată.

— Asta a fost, rosti o femeie micuţă purtând uniforma uzată a unei măturătoare de stradă.

Vorbi apoi în microfonul ascuns în mânerul măturii, care îi trimise cuvintele pe orbită, direct la şuntul stelar, unde fură codificate,şi retransmise spre planeta-capitală învelită în metal.

— Îl puteţi anunţa pe comisar că este oficial. Profesorul Hari Seldon tocmai a violat condiţiile eliberării sale şi a părăsit Trantorul Mare. Am reuşit să instalez un emiţător la bord. Acum depinde numai de Linge Chen, dacă vrea să profite sau nu de situaţie. În cel mai rău caz, ar trebui să obţină un avantaj vizavi de subversivii din Fundaţie. Poate că aşa va avea un pretext ca să-i execute pe toţi.

Agenta Poliţiei Speciale încheie transmisia, apoi îşi îndreptă spinarea, ridică mătura şi porni spre altă zonă a astroportului, simţindu-se fericită să treacă la o misiune nouă. Într-o galaxie plină de inerţie şi dezamăgire, ea îşi iubea realmente meseria.

Nu departe, plecarea agentei era observată de altă fiinţă – una care trezea şi mai puţine bănuieli -, camuflată în forma unui câine vagabond care scotocea printr-un tomberon răsturnat. Pe o frecvenţa secretă şi folosind codificări extrem de complexe, el transmitea tot ceea ce auzea cu urechile sale hipersensibile. Cuvintele agentei săriră de la o locaţie la alta a planetei, utilizând relee de unică folosinţă care se autodistrugeau imediat ce îşi încheiaseră rolul, transformându-se în bucăţele de zgură.

Mesajul fu recepţionat hăt departe, într-o navă de pe orbita soarelui lui Demarchia. Aproape instantaneu, instrumentele scanară traficul care părăsise planeta şi găsiră urma unui iaht ce se îndrepta către adâncurile spaţiului.

Motoarele porniră şi ocupanţii navei se pregătiră de urmărire.

PARTEA A DOUA - O MOLIMĂ STRĂVECHE

LEGILE ORIGINALE ALE ROBOŢILOR
(RELIGIA CALVINANĂ)

I

Robotul nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie prin neintervenţie să i se întâmple ceva rău unei fiinţe umane.

II

Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci când ele nu contrazic Legea 1.

III

Robotul trebuie să-şi apere existenţa, dar numai atunci când grija de sine nu contrazice Legile 1 şi 2.

LEGEA 0
(REFORMA GISKARD ANĂ)

Robotul trebuie să acţioneze în interesul pe termen lung al omenirii considerată ca un tot şi poate să încalce Legile celelalte atunci când este necesar pentru atingerea acestui scop final.

1

Din vârful unui munte de pe friguroasa planetă Eos, poate fi zărită toată roata măreaţă care conţine o jumătate de trilion de stele, reflectată perfect dintr-un lac de mercur îngheţat. Nici un om n-a zărit vreodată imaginea aceasta, totuşi ea nu a rămas neapreciată.

O entitate nemuritoare privea Universul, contemplându-

şi certitudinea propriei morţi. Puţini ochi zăriseră atâta suferinţă omenească sau se întristaseră mai mult decât aceia care acum fixau vârtejul galactic.

„Par aproape vii”, gândi Daneel Olivaw examinând norii vaşti de gaz şi braţele spirale ce păreau că se întind, cerşind un ajutor pe care el trebuia să-l asigure.

Daneel se simţea gârbovit sub povara nevoilor altora.

„Roboţii care mă urmează cred că sunt bătrân şi înţelept fiindcă îmi amintesc Pământul. Fiindcă am studiat cu Giskard Reventlov şi am cunoscut epoca zorilor omenirii. Dar asta s-a petrecut cu numai douăzeci de mii de ani în urmă, o fracţiune minusculă din timpul care ar fi necesar pentru o modificare considerabilă a scenei din faţa mea.

„Eternitatea se deschide înaintea noastră, totuşi beneficiem prea puţin din ea ca să decidem ce trebuie făcut. Sau ca să modificăm ceea ce poate fi încă modificat.”

Simţi o prezenţă – alt robot – apropiindu-se din spate. Printr-un schimb de microunde, îl recunoscu pe R. Zun Lurrin şi-i dădu discipolului său permisiunea să se apropie.

— Am analizat transmisiunea de la R. Dors Venabili. Ai dreptate, Daneel. S-a întors tulburată de pe Panbundent. Mai rău chiar, a încercat să-şi ascundă gradul de tulburare vizavi de cele petrecute între ea şi renegatul Lodovic. Ar trebui s-o chemăm pentru evaluare şi reparaţii?

Daneel îl privi pe Zun, unul din cei câţiva roboţi umaniformi pe care începuse să-i pregătească în calitate de posibili succesori. Lodovic Trema făcuse parte dintre ei.

— Prezenţa lui Dors este necesară pe Smushell. Linia genetică a lui Klia şi Brann este prea importantă ca să fie riscată. Oricum, nimic din ceea ce i-a spus Lodovic nu-i va clinti simţul datoriei. În privinţa aceasta, o cunosc pe Dors.

— Este totuşi posibil ca Lodovic s-o fi infectat cu virusul Voltaire! Într-un asemenea caz, nu ar putea să ajungă la fel ca el?

Din obişnuinţă, Daneel clătină din cap exact ca un om.

— Lodovic este un accident. Entitatea Voltaire s-a găsit

întâmplător pe frontul undei de neutrini cauzaţi de supernova care a lovit pe neaşteptate nava lui Trema, ucigând toţi oamenii de la bord. Impactul a afectat creierul lui Lodovic, făcându-l receptiv la memele aliene. Pe de altă parte, Dors este alertă şi suspicioasă. Deşi zguduită de cele întâmplate, va rămâne credincioasă Legii 0.

Zun îi acceptă asigurările, totuşi insistă:

— Este adevărată afirmaţia lui Lodovic, potrivit căreia ai avea motive ulterioare pentru studierea panilor, creaturile cândva denumite cimpanzei?

— Da. Demult, disperat, am conceput un plan pe care acum îl privesc cu aversiune..., ideea obţinerii unei versiuni noi şi superioare a oamenilor.

Revelaţia aceea destăinuită pe un ton firesc îl şocă pe asistentul său. Zun îşi manifestă surpriza în mod deschis, ca un om, aşa cum fusese antrenat s-o facă.

— Dar... tu eşti cel mai de seamă slujitor al rasei umane. Te-ai străduit, neobosit, să obţii pentru ea beneficiile cele mai mari. Cum te-ai putut gândi s-o...

— Înlocuiesc?

Daneel făcu o pauză şi deschise fişiere de memorie încărcate de durere.

— Analizează dilema cu care ne confruntăm noi, roboţii – „Dilema servitorului”. Le suntem credincioşi stăpânilor noştri, totuşi suntem mult mai competenţi decât ei. Pentru binele lor, i-am menţinut în ignoranţă, fiindcă ştim prea bine ce căi distructive urmează ori de câte ori devin prea conştienţi. Desigur, aceasta este o situaţie inerent instabilă, de care mi-am dat seama acum o mie de ani, când Imperiul a început să dea semne de stres. Examinând toate posibilităţile logice, o soluţie se impunea de la sine. De ce să nu dezvolt o versiune a omului care să intre într-o sinergie superioară cu roboţii pozitronici? O versiune care ne-ar fi putut folosi – ba poate chiar ar fi ştiut despre existenţa noastră – fără să înnebunească în decursul procesului.

Testă starea internă a lui Zun şi sesiză că posibilul său înlocuitor era consternat pe multe niveluri.

— Nu fi atât de şocat. Accesează biofişierele. ADN-ul cimpanzeilor diferă de cel uman prin numai două procente. Modifică o sută de gene regulatorii şi vei căpăta o fiinţă inteligentă, care va semăna aproape exact cu un om. *Va fi* un om, declanşând toate legile roboticii. Eu am căutat doar să aflu dacă această rasă nouă vă fi mai uşor de slujit decât cea veche. În caz afirmativ, ar fi fost o tranziţie lină, o contopire, aranjată astfel încât să se deruleze fără ca nimeni să o observe, în decursul a...

Zun îl întrerupse.

— Îţi dai seama de felul în care această justificare logică atinge marginea nebuniei?

Remarca ar fi putut irita un lider uman, însă Daneel nu se simţi ofensat; dimpotrivă, fu încântat. Zun tocmai absolvise alt test.

— După cum am spus, asta s-a întâmplat într-un context de disperare. Molimele haosului reîncepuseră, mai teribile ca oricând. Milioane de oameni mureau în mişcări de revoltă şi toţi atenuatorii sociali dovedeau semne de defectare prematură. Trebuia făcut ceva! Din fericire, am abandonat ideea înlocuirii, atunci când s-a ivit o posibilitate superioară.

— Psihoistoria?

— Exact. Noi, roboţii, deţineam deja o versiune a ei, datând de pe vremea primelor mele conversaţii cu Giskard, pe nefericitul Pământ. Modelele acelea sociale au fost suficiente ca să ajute la stabilirea Primului Imperiu, iar rezultatele au fost pozitive. Au urmat mai bine de zece milenii de pace şi mulţumire generală, fără prea multe violenţe sau represalii, într-o civilizaţie relativ moderată, care şi-a menţinut stabilitatea pe durata unei epoci glorioase... până ce modelele mele au început să se destrame. Treptat mi-am dat seama că era necesară o teorie nouă, care să ducă psihoistoria la alte niveluri. Deşi

amplificată, propria mea minte era inadecvată pentru acest salt. Aveam nevoie de un geniu. Un geniu uman plin de inspiraţie.

— Dar genialitatea umană face parte chiar din problemă!

— Perfect adevărat. Pe întinderea Galaxiei, ea ameninţă permanent cu crearea haosului. Imaginează-ţi ce s-ar putea întâmpla, dacă roboţii pozitronici ar fi fost reinventaţi, aleatoriu, pe nenumărate planete! Erezia solariană ar fi fost descătuşată din nou, dar de un milion de ori mai teribilă. Nu puteam îngădui una ca asta.

— De aceea erau necesare condiţii speciale, pentru recrutarea unui geniu aparte. Am studiat cât de atent ai pregătit pe Helicon circumstanţele cuvenite.

— Şi am avut succes. Din clipa în care l-am întâlnit pe Hari Seldon, am ştiut că suisem o treaptă.

Zun reflectă înainte de a continua cu întrebările.

— În cazul acesta, Lodovic greşeşte. Nu ai pregătit aventura, posibil fatală, pe care Hari şi Dors au avut-o acum patruzeci de ani în corpurile cimpanzeilor.

— Dimpotrivă, exact asta am făcut! Evident, n-aş fi îngăduit nici o clipă să păţească realmente ceva grav. Trebuia totuşi să mă asigur în privinţa lui Hari, înainte de a lăsa un individ cu intuiţia lui să devină prim-ministru al Imperiului. Încrederea respectivă putea fi confirmată numai prin studierea minţii lui în condiţii de stres. Bineînţeles, el a absolvit testul şi a continuat sclipitor atât în arta conducerii statului, cât şi în matematică. Dovada finală a constituit-o minunata lui versiune nouă a psihoistoriei.

— Şi Planul Seldon.

Daneel aprobă din cap.

— Graţie Planului, putem acţiona la toate nivelurile. Cele două Fundaţii ne vor oferi timpul necesar pentru pregătirea unei soluţii reale, care să elibereze finalmente fiinţele omeneşti şi să aducă fericire în cosmos.

— Nu te mai referi la înlocuirea oamenilor.

— Nu în acelaşi sens în care am făcut-o atunci când am

prevăzut scenariul pan! Pe atunci traversam o criză minoră şi regret până şi faptul că m-am gândit la aşa ceva. Nu, mă refer la altceva, mult superior, care va permite omenirii să evolueze şi să devină ceva mai măreţ.

Daneel reveni cu chipul spre roata galactică.

— Noul proiect a demarat deja. Tu şi Dors activaţi de o vreme în cadrul lui, dar fără să distingeţi imaginea de ansamblu.

— Acum însă o să mi-l explici?

Celălalt încuviinţă.

— În curând vei împărtăşi minunea acestui nou destin. Ceva atât de copleşitor şi superb încât aproape că depăşeşte capacitatea de contemplare.

Tăcu din nou, iar asistentul său aşteptă răbdător. Când vorbi din nou, Daneel nu se adresă atât lui Zun, cât *Galaxiei* pe care o vedea reflectată pe lacul de metal îngheţat.

— Le vom oferi stăpânilor noştri un dar minunat, zise el savurând posibilitatea caldă a speranţei după ce fusese lipsit de ea atâta vreme.

2

Peisajul stelar deveni tot mai rarefiat cu fiecare salt hiperspaţial care-i îndepărta de Trantor, lăsând în urmă scânteierile dense ale centrului galactic şi urmând curbura prăfoasă a unui braţ spiral. Sărind de la un punct de referinţă gravitaţional la următorul, nava spaţială se apropia către Santanni, unde avea să înceapă căutarea lor.

Hari insistase asupra locaţiei respective. Investigaţia aceasta putea foarte bine să pornească lângă planeta pe care murise Raych, mai ales dacă se dovedea că există o relaţie între planetele haotice şi aberaţiile geospaţiale ale lui Antic.

Amintiri tragice se întindeau peste ani. Nu numai despre Santanni, ci şi despre zeci de alte recrudescenţe ale

haosului.

„Adesea încep prin speranţe vii şi răbufniri de creativitate uluitoare, atrăgând imigranţi inteligenţi din toată Galaxia... aşa cum a fost atras Raych, în ciuda suspiciunilor mele.

Surescitarea şi individualismul înfloresc dintr-o aşezare în alta, determinând o variaţie frenetică de rezultate nemaiîntâlnite până atunci. Brusc, «inovaţie» devine un compliment, nu o insultă. Noile tehnologii simulează predicţii ale unei utopii aflate doar puţin mai departe.

Dar în curând încep necazurile. Unele realizări epocale netestate explodează. Altele determină consecinţe nebănuite, pe care creatorii lor nu şi le-au imaginat niciodată. Bolile se înmulţesc alături de perversiuni fără precedent, în timp ce fiecare stil nou de aberaţie este apărat cu indignare moralistă. Facţiunile îşi proclamă dreptul de a-şi consolida independenţa prin violenţă, plus datoria de a-i suprima pe cel pe care nu-i aprobă.

Sistemele venerabile de politeţuri şi obligaţii – menite să interconecteze cele cinci clase în respect reciproc – crapă aidoma rocii iradiate.

Noi opere bizare de artă, deliberat provocatoare, irup spontan în mijlocul unor intersecţii din centrul oraşelor, gesticulând obscen chiar în vreme ce autorii lor sunt linşaţi de gloate. Aşezările se umplu de funingine şi flăcări. Răsculaţii distrug realizări acumulate cu trudă de a lungul secolelor, răcnind slogane pentru cauze efemere pe care nimeni nu şi le va reaminti după ce fumul se risipeşte.

Comerţul colapsează, economiile se prăbuşesc, iar cetăţenii îşi redescoperă un talent antic pentru războiul sângeros.

Oameni care recent luau în derâdere trecutul încep pe neaşteptate să-i ducă dorul, când îşi văd copiii flămânzind."

Şablonul era familiar. Duşmanul de moarte al civilizaţiei, cu care Hari se luptase pe când era prim-ministru... şi căruia Daneel Olivaw i se împotrivise vreme de mai bine de o duzină de milenii.

Haosismul, blestemul omenirii.

„De îndată ce o cultură devine prea inteligentă, prea curioasă, prea individualistă, se instaurează această putreziciune misterioasă. O pot modela în ecuaţiile mele, dar mărturisesc că tot nu înţeleg haosul. Ştiu doar că mă îngrozeşte şi că m-a îngrozit dintotdeauna.”

Hari îşi aminti cum citise despre prima răbufnire teribilă de felul acela în *Cartea cunoaşterii pentru copii* – arhiva dintr-un trecut îndepărtat pe care Daneel i-o făcuse cadou. Episodul avusese loc într-o epocă în care omenirea inventase pentru prima dată roboţii şi zborul stelar... şi fusese cât pe aici să piară din cauza celor două. Convulsiile ce urmaseră îi traumatizaseră în aşa măsură pe locuitorii Pământului, încât aceştia se retrăseseră dinaintea tuturor obstacolelor, ascunzându-se în oraşe de metal similare Trantorului. Între timp, cei care locuiau pe planetele colonizate de spaţieni îşi găsiseră stilul personal de nebunie, devenind patetic de supradependenţi de servitorii androizi.

Epoca aceea îl crease pe Daneel Olivaw, sau o versiune anterioară a fiinţei puternice pe care o ştia Hari. Mai mult chiar, prietenul său robot jucase un rol important în evenimentele ce urmaseră, o legănare a pendulului înapoi spre încrederea oamenilor şi colonizarea Galaxiei Acestea avuseseră însă un preţ..., distrugerea aproape totală a Pământului.

Cel puţin în decursul următorilor cinci mii de ani de expansiune viguroasă avuseseră loc puţine explozii de haos. Oamenii erau prea ocupaţi să construiască şi să cucerească lumi noi, pentru ca să acorde multă atenţie unor ocupaţii decadente. Blestemul nu revenise decât la mult timp după stabilirea Imperiului Galactic.

„Conform ecuaţiilor mele, nu va trebui să ne facem griji legate de haos nici în interregn.”

În curând, când vechiul Imperiu colapsa, urmau să aibă loc războaie, rebeliuni şi suferinţe în masă. Totuşi

asemenea griji pe termen scurt aveau să-i protejeze pe oameni de a se afunda în genul de nebunie individuală care irupsese pe Santanni. Sau pe Sark. Sau pe Lingane, Zenda, Madder Loss...

O holoproiecţie a Galaxiei undui peste puntea de observaţie a iahtului: harta grosolană a lui Antic, suprapusă texturii fine a Primului Radiant şi arătând din nou corelaţiile. Pornind de la Santanni, o curbă roşie conecta câteva planete haotice notorii, plus altele despre care Hari ştia că erau coapte pentru dezastru în decadele următoare. „Curba trece în apropiere de Siwenna, acolo unde a dispărut nava la bordul căreia se aflau soţia şi fiica lui Raych.”

Psihoistoricul n-ar fi putut uita niciodată speranţa să personală de le găsi; cu toate acestea, un factor îl împingea mereu înainte, mai presus de toţi ceilalţi.

Ecuaţiile.

„Poate că voi găsi indiciile pe care le-am căutat de atâta timp. Stările punctelor de atracţie. Mecanismele atenuatoare. Părţile ascunse ale poveştii pe care psihoistoria o poate modela, dar nu o poate explica.”

Începu să manipuleze Primul Radiant, urmărind istoria viitoare, pornind de la un punctuleţ situat chiar pe marginea roţii galactice.

Acolo, o steluţă licărea stins, un fir de praf al cărui singură planetă locuibilă, Terminus, avea să devină scena unei drame de proporţii. În curând Fundaţia avea să crească şi să înflorească, exprimând un dinamism care numai decadent nu putea să fie. Hari întrezărea primele câteva sute de ani, tot aşa cum un tată şi-o poate imagina pe fiica sa obţinând onoruri academice, sau reuşind fapte glorioase. Atât doar că preştiinţa psihoistoricului nu era o simplă visare cu ochii deschişi, ci sigură pe sine, încrezătoare.

Asta pentru primele câteva secole.

„Cât despre restul Planului..., succesorii mei, Cei

Cincizeci care formează a Doua Fundaţie, sunt înflăcărat de optimişti. Calculele noastre prezic că în mai puţin de o mie de ani va răsări un nou şi fantastic Imperiu al Omenirii, mult mai măreţ decât predecesorul său. Un imperiu care va fi călăuzit de-a pururi de urmaşii blânzi şi înţelepţi ai lui Gaal, Wanda şi ceilalţi.”

Singur printre cei care cunoşteau detaliile Planului, Hari vedea încolo de eleganţa acestora, spre un adevăr amar.

„Nu se va întâmpla aşa.”

La o sută de parseci dincolo de Santanni, Antic începu să exploreze cu instrumentele sale o regiune de spaţiu aparent pustie, explicând în timp ce lucra.

— Amicul meu astrofizician, care n-a putut să-şi ia concediu ca să ne însoţească în călătoria aceasta, mi-a povestit cel dintâi despre *curenţii spaţiului*. Fluxuri aproape invizibile de gaze şi praf ce se rotesc în jurul Galaxiei, uneori ejectate de supernove sau de stele tinere. Jeturile acestea formează unde de şoc care fac să strălucească muchiile frontale ale braţelor spirale. De asemenea, ele afectează în mod subtil evoluţia sorilor. Iniţial mi-a fost greu să asociez lucrul acesta cu propriul meu interes…, problema cultivabilităţii. Pentru a vedea conexiunea, va trebui să începem cu fundamentele biologiei.

Auditoriul lui Antic era alcătuit din Hari, Kers şi Biron Maserd. Cei doi membri ai echipajului erau ocupaţi cu pilotarea iahtului, dar nobilul lăsase o uşă deschisă, ca să asculte torsul motoarelor la fiecare Salt prin hiperspaţiu.

Holoproiectorul lui Antic prezentă imaginea unei planete. Obiectivul plonjă spre oceanele care scânteiau verde, viu şi dens. Continentele de piatră se întindeau însă pustii şi goale.

— Aşa arată multe lumi acvatice, explică birocratul. Viaţa apare destul de uşor – reacţiile chimice coloido-organice esenţiale se iniţiază într-un domeniu vast de condiţii. Aceleaşi afirmaţii sunt valabile şi pentru etapa următoare, apariţia fotosintezei şi a unei atmosfere parţial bazată pe

oxigen. Apoi evoluţia se loveşte de un obstacol neprevăzut. Nenumărate planete se opresc la nivelul pe care-l vedeţi aici, fără să mai execute vreodată saltul spre organismele pluricelulare şi chestiile mai mari. Unii biologi cred că evoluţia ulterioară necesită o *viteză de mutaţie* mare, care să confere diversitate fondului genetic comun. În absenţa variaţiei, o planetă cu viaţă poate să rămână împotmolită la nivelul bacteriilor şi amibelor.

— Ai spus însă că fosilele apar pe multe planete, obiectă Hari.

— Aşa este, domnule profesor! S-a constatat că există multe modalităţi de a obţine viteze ridicate de mutaţii. Una dintre acestea este prezenţa unui satelit natural mare, care să agite elementele radioactive din scoarţa planetei. O alta ar fi producţia masivă de radiaţii ultraviolete din partea soarelui acesteia. Sau poate că planeta se află pe o orbită în apropierea rămăşiţelor unei supernovă. Există zone unde câmpurile magnetice canalizează fluxuri puternice de raze cosmice şi altele..., bănuiesc că aţi priceput ideea. Ori de câte ori apare vreuna dintre aceste condiţii, tindem să găsim fosile pe planetele colonizate de oameni.

Antic proiectă altă imagine, prezentând numeroase eşantioane de roci sedimentare din colecţia lui personală, adunate cu dragoste de pe zeci de lumi. Fiecare eşantion fusese tăiat în lamele subţiri, pentru dezvălui formele bizare dinăuntru. Striuri simetrice sau protuberanţe regulate. O formă încreţită sugera o coloană vertebrală. Altele te duceau cu gândul la picioare articulate, o coadă curbată sau o frunte teşită. Maserd dădu ocol hologramei, muşcându-şi gânditor buza inferioară, În cele din urmă se opri în fundul încăperii, lângă uşă, de unde vedea toată scenă.

— Aşadar, rosti Hari, crezi că există un tipar general. Un fel de distribuire galactică, prezicând locurile unde apar fosilele?

— Mă interesează mai puţin să explic unde *existau*

fosilele, ci mai degrabă să aflu de ce *efectul cultivabilităţii*, mult ulterior lor, a îngropat aşa multe sub...

Pe neaşteptate înapoia lui Hari izbucniră ţipete furioase, Psihoistoricul se răsuci, dar nu putu zări nimic în semiîntuneric, doar să bănuiască încleştarea furioasă a două siluete vagi. Se auziră strigăte ascuţite şi un glas mai gros, pe care îl recunoscu ca aparţinând căpitanului.

— Luminile! porunci acesta.

Hari clipi orbit. Aprinderea bruscă a plafonierelor dezvăluise perechea prinsă într-o luptă inegală lângă uşă. Maserd ţinea de braţ o persoană mai scundă, aparent unul dintre membrii echipajului său, care blestema şi lovea zadarnic din picioare.

— Măi, măi, murmură nobilul, ce avem noi aici?

Gluga uniformei argintii specifică echipajului său căzu, arătând faţa de dedesubt care nu aparţinea oamenilor lui Maserd. Hari văzu un chip tânăr, încadrat de păr rebel, platinat.

— Este hamalul! exclamă Antic, Fata vorbăreaţă din Elevatorul Orion. Dar... ce caută aici?

Kers înaintă, încleştându-şi pumnii; în mod vizibil, nu-i plăceau surprizele.

— O spioană, mormăi el, sau mai rău...

Hari făcu un gest pentru a-şi opri valetul, care, până la proba contrară, îi considera pe toţi asasini potenţiali ai lui Seldon.

— Aş zice mai degrabă că-i vorba despre o pasageră clandestină, comentă Maserd trăgând-o pe fată în picioare.

Finalmente, ea se lăsă inertă, încuviinţând moale din cap. Căpitanul îi dădu drumul.

— Ia zi? Aşa este? Doreai să ajungi undeva?

Fata îi aruncă o privire sfredelitoare, după care murmură încet:

— Mai degrabă doream să scap.

— Interesant, reflectă Hari. Aveai o slujbă de invidiat, pe planeta capitală a universului uman. Pe Helicon copiii visau

că într-o bună zi vor reuşi să viziteze Trantorul. Puţini îndrăzneau să spere că vor câştiga rezidenţă sau un permis de muncă. Totuşi, tu încerci să „scapi” de acolo?

— Trantorul îmi place! replică ea iritată, cu părul acoperindu-i ochii Trebuia însă să scap de o persoană anume.

— Chiar aşa? Cine te-a înspăimântat în halul ăsta, încât să abandonezi atâtea, pentru ca să scapi de el? Ia spune-mi, ce ţi-a făcut? Mai am încă unele relaţii şi poate că reuşesc să te ajut.

Fata răspunse propunerii blajine a lui Hari cu o privire care-l făcu să se clatine.

— Vrei să-mi cunoşti duşmanul? Ei bine, *tu* eşti acela, mărite profesor Seldon! Fugeam de tine!

3

Numele ei era Jeni Cuicet. Hari avu nevoie de numai câteva clipe ca să-i înţeleagă motivul urii.

— Părinţii mei lucrează pentru marea ta *Enciclopedie Galactică* a Fundaţiei. (Fata abandonase complet accentul provincial pe care-l folosise când jucase rolul ghidului turistic.) Trăiam foarte bine pe Lumea Willemina. Mama era rectorul Academiei de Fizică, iar tata era un medic celebru. Ne bucurăm de mult timp petrecut laolaltă, în excursii sau la schi.

— Deci ai urât momentul când modul acela bucolic de viaţă a luat sfârşit?

— Nu tocmai. Nu sunt o puştoaică răsfăţată. Ştiam că toate vor trebui să înceteze când veneam pe Trantor. Părinţii mei n-ar fi putui refuza invitaţia de a se alătura Fundaţiei tale. Pentru ei era ocazia vieţii! Iar eu mă gândisem că Trantorul va avea minunăţiile sale specifice. De altfel, s-a dovedit că avusesem dreptate. Lucrurile au mers bine timp de aproape un an după ce am sosit.

Se încruntă şi adăugă:

— Apoi totul s-a schimbat iarăşi.

Hari suspină încetişor.

— Am înţeles. Exilul...

— Te-ai prins, profesore! Ajunsesem să facem parte din ceva realmente important, în centrul Universului cunoscut, pentru ca după aceea tu să n-ai ce face şi să-l insulţi pe Linge Chen şi întregul blestemat de Imperiu Uman! Să răspândeşti zvonuri rău prevestitoare, să-i panichezi pe toţi cu profeţii despre sfârşitul lumii... Brusc, *toţi* am fost priviţi cu suspiciune pentru că lucrăm pentru un trădător nebun! Dar asta n-a fost nimic.., Pe cine au pedepsit pentru toate astea? Pe tine şi pe tovarăşii tăi *psihopatoistorici*? Nici vorbă! În loc de aşa ceva, Specialii lui Chen le-au spus enciclopediştilor şi familiilor lor – o sută de mii de oameni nevinovaţi – că vom fi înghesuiţi în nave de marfă, expediaţi la periferie şi condamnaţi să ne petrecem restul vieţii pe un bulgăre de ţărână, atât de departe de civilizaţie încât probabil că nici n-au auzit de gravitaţie!

Antic chicoti nervos, iar Kers se apropie grijuliu de Hari, de parcă adolescenta slăbuţă l-ar fi putut asasina pur şi simplu prin puterea mâniei. Maserd părea însă realmente mişcat de declaraţia lui Jeni.

— Pe Marele Spaţiu, nu te-aş putea învinui că doreşti să scapi de aşa ceva! Dincolo de Trantor există o galaxie întreagă de aventuri. Cred că, în condiţiile acestea, eu însumi aş fi căutat să fug.

Miji ochii şi continuă:

— Din nefericire, rămâne întrebarea: *De ce ai ales să pleci tocmai cu noi*? Ca hamal într-o staţie de şunt stelar, dispuneai cu siguranţă şi de alte oportunităţi, totuşi ai optat să te ascunzi exact pe nava care-l transporta pe principalul tău duşman. Înţelegi de ce ne îngrijorează aspectul acesta?

Kers mormăi gros, dar amuţi la un semn al lui Hari.

Jeni strânse din umeri.

— Nu ştiu de ce am făcut-o. Aveam alte planuri, dar apoi

în staţia mea a apărut Hari Seldon în carne şi oase, şi am avut o intuiţie. Voi înşivă păreaţi că vreţi s-o tuliţi pe furiş! M-am gândit că ar fi mai puţin probabil să mă turnaţi imperialilor, dacă nu eraţi nici voi tocmai în regulă.

Maserd chicoti, apreciindu-i în mod evident logica şi iniţiativa.

— Am rămas pe Demarchia, urmă Jeni, şi m-am amestecat printre muncitorii care aşteptau în faţa hotelului vostru. Am reuşit să mă alătur echipei care încărca echipamentul în navă şi am găsit un loc unde să mă ascund în timpul decolării.

Îl privi sfidător pe Hari.

— Poate că de fapt am sperat o ocazie de a te privi în ochi şi de a-ţi spune ce le-ai făcut atâtor oameni buni!

Psihoistoricul clătină din cap în semn de răspuns.

— Copila mea, sunt conştient de ceea ce am făcut... mai mult decât ţi-aş putea spune vreodată.

Conform tradiţiei antice, pasagerii clandestini care nu se făceau vinovaţi de alte delicte trebuiau să efectueze corvezile din navă. Spre meritul ei, Jeni acceptă situaţia cu aplomb.

— O să muncesc, nu vă faceţi griji. Atât doar să mă debarcaţi pe undeva, înainte de a vă întoarce, le ceru ea. Ar fi bine să nu plănuiţi să mă readuceţi acasă, ca să mă înghesuiţi într-o navă spre Terminus!

— Nu te găseşti în situaţia de a căpăta promisiuni din partea noastră, răspunse sec Maserd. Pot doar să te asigur că problemă rămâne deschisă şi că, deocamdată, îţi susţin poziţia. Păstrează-mi bunăvoinţa printr-un comportament exemplar şi mă voi declara de partea ta.

Vorbi cu asemenea autoritate elegantă – în mod evident, obişnuit cu drepturile şi îndatoririle unui comandant -, încât până şi fata rebelă îi acceptă declaraţia ca fiind finală.

— Am înţeles, domnule, încuviinţă ea cu glas ascultător şi o plecăciune puţin cam exagerată, ca şi cum bărbatul ar fi fost un nobil având cel puţin nivelul Cvadrantului.

Dacă lucrurile ar fi stat într-adevăr aşa, probabil că Hari ar fi recunoscut deja faţa lui Maserd, iar iahtul ar fi fost mult mai impresionant. Însă puţin mai jos în ierarhia aristocratică, la nivelul Zonei sau Sectorului, numărul lorzilor depăşea un miliard. Căpitanul acesta era un individ deprins să exercite influenţă peste zeci, sau chiar sute de planete, totuşi Hari nu auzise de el. Galaxia era vastă.

„Mă întreb de ce se găseşte acum alături de noi? Să fie vorba despre un interes deosebit vizavi de ştiinţa amatorilor? Există asemenea nobili, care au interese de diletanţi şi finanţează activităţile altora, atâta timp cât nu sunt prea radicale.”

Cumva, Hari bănuia că înapoia comportamentului amabil al lui Maserd se ascundeau mai multe.

„Bineînţeles, întregul sistem al claselor sociale va începe să se destrame în numai câteva decenii. Pe margini a început deja să se deşire. În ziua de azi, meritocraţii sunt menţinuţi mai degrabă pentru abilitatea lor de a-şi face prieteni în locuri sus-puse decât pentru realizările personale. Membrii Ordinului Excentric nu sunt foarte excentrici, ci îşi copiază orbeşte stilurile unii de la alţii. Iar când unul dovedeşte creativitate reală, de cele mai multe ori această este străbătută de simptome ale nebuniei haosului.

Între timp, masa de cetăţeni îşi continuă drumul cu umerii gârboviţi, agăţându-se cu disperare de conforturile pe care le deţine, pe măsură ce generaţiile asistă la o deteriorare lentă a serviciilor publice, educaţiei şi comerţului.

Cât despre nobili, obişnuiam să sper că predicile ruellianismului le-ar putea ţine ambiţiile sub control... până ce ecuaţiile mele au dovedit cât de jalnici erau.”

Dintre cele cinci clase sociale, numai Cenuşiii – armata vastă de birocraţi dedicaţi – nu arătau nici un semn de schimbare. Ei fuseseră întotdeauna muncitori, inflexibili şi demni de încredere; continuau să fie aşa. Cei mai mulţi

aveau să rămână la birourile lor, muncind, străduindu-se în modalităţi insipide, lipsite de imaginaţie, să menţină Imperiul, până ce căderea Trantorului avea să năruie anticii pereţi metalici din jurul lor, peste trei sute de ani.

Era desigur păcat că avea să se întâmple aşa; în ciuda spaimei teribile faţă de prăbuşirea inevitabilă şi a planului său pentru o înlocuire, Hari continua să nutrească o imensă admiraţie pentru vechiul Imperiu.

„Ţinând seama de versiunea lui limitată a psihoistoriei, Daneel a conceput un plan elegant."

Acum mai bine de şaisprezece milenii, dispunând de puţin altceva în afară de propria sa experienţă îndelungată cu oamenii, Olivaw începuse să acţioneze sub o mulţime de deghizări, folosindu-şi mică armată de agenţi pentru a interveni ici şi acolo, stabilind alianţe între regate stelare barbare, încercând permanent să-şi atingă obiectivele fără a face rău nimănui. Ţelul lui era să creeze o societate umană corespunzătoare, în care majoritatea să fie ferită şi să se găsească în siguranţă.

Şi reuşise... o vreme.

Hari se întrebase de mult ce *arhetipuri* îl inspiraseră pe Daneel în conceperea împărăţiei Trantorului. Prietenul său robot analizase probabil trecutul omenirii, căutând idei şi modele, preferabil sisteme de guvernare al căror echilibru avea o istorie îndelungată.

Răsfoind *Cartea cunoaşterii pentru copii*, Hari descoperise un sistem imperial faimos numit *Roma*, care avea o asemănare superficială cu Imperiul Galactic. Înţelesese însă repede că acela n-ar fi putut să reprezinte niciodată modelul fundamental al robotului. Societatea romană era mult prea capricioasă şi supusă la oscilaţii sălbatice ale statutului de către o clasă conducătoare redusă ca număr; cu alte cuvinte, o confuzie imprevizibilă. Oricum, judecând după documentele şi relatările rămase, majoritatea oamenilor nu erau fericiţi sau mulţumiţi. Daneel n-ar fi folosit în nici un caz statul acela ca model.

Citind mai departe, Hari găsise alt imperiu antic, care durase mai mult decât Roma, oferind stabilitate şi o pace trainică unei populaţii de câteva ori mai numeroasă. Desigur, era primitiv şi prezenta destule imperfecţiuni, dar configuraţia fundamentală ar fi putut atrage un robot nemuritor, aflat în căutare de inspiraţie pentru o nouă societate, care să-i poată proteja de ei înşişi pe stăpânii lui autodistructivi.

— Arată-mi China, comandă Hari. Înainte de epoca tehnico industrială.

Arhiva răspunse aproape instantaneu prin rânduri de text arhaic, însoţite de imagini neprocesate. Calculatorul extern al lui Hari i le traduse însă, colaţionând automat datele în termeni psihoistoriei.

„Problema numărul unu”, gândi Hari de parcă ar fi ţinut o conferinţă asupra fundamentelor psihoistoriei în faţa unor membri noi ai Fundaţiei, „este că o fracţiune din omenire va căuta întotdeauna să exercite putere asupra celorlalţi oameni. Aceasta este o caracteristică înrădăcinată în ceţosul nostru trecut animalic şi pe care o moştenim deoarece, de obicei, fiinţele care au reuşit au avut mai mulţi urmaşi. Multe triburi şi naţiuni au sfârşit prin a fi distruse de acest impuls înrădăcinat, dar câteva culturi au învăţat să-şi analizeze ambiţia inevitabilă şi s-o disipeze, aidoma unui paratrăsnet care trimite în sol forţa trăsnetelor.”

În China antică, oamenii se purtau bizui pe faptul că un împărat puternic va ţine în frâu excesele nobililor. Familiile aristocrate erau de asemenea atrase în ritualuri de etichetă şi intrigă la Curte, implicând stratageme complexe de alianţe şi trădări care le puteau câştiga sau pierde statut la fiecare întorsătură de situaţie – în mod evident, o versiune anterioară a Marelui Joc, care-i obsedase pe cei mai mulţi membri ai clasei patricienilor din vremea lui Hari. Ascensiunile şi prăbuşirile familiilor aristocrate aduceau titluri ţipătoare, distrăgând masele din Galaxie, dar în

realitate manevrele puternicilor lorzi stelari aveau prea puţin de a face cu conducerea reală a Imperiului. Bogăţia etalată de ei putea fi ignorată cu uşurinţă. Între timp, guvernarea practică era lăsată pe mâinile meritocraţilor şi a funcţionarilor publici.

În termenii psihoistoriei, acesta se numea „punct de atracţie”; altfel spus, societatea avea o depresiune naturală în care erau atraşi cei avizi de putere, dezvoltându-şi iluziile de care erau atât de mândri fără să provoace prea mult rău real. Funcţionase bine mult timp în Imperiul Galactic, tot aşa cum se petrecuse în China pre-tehnologică.

„În plus, anticii dispuneau şi de o versiune elementară a ruellianismului.” Sistemul etic confucianist care cuprinsese întreaga Chină cu mult timp în urmă predicase de asemenea despre obligaţiile pe care cei puternici le datorau supuşilor lor. Analogia respectivă îi trezi lui Hari un gând amar. Din arhiva sa personală de referinţe, apelă la o fotografie a lui Ruellis însăşi, o imagine granulară din primele zile Imperiului Galactic. Privind fruntea înaltă a faimoasei conducătoare, pometţii lătăreţi şi ţinuta mândră, el reflectă:

„Tu să fi fost, de fapt, Daneel? Ştiu că ai folosit o varietate uluitoare de deghizări... Întrezăresc oare o vagă similitudine între chipul femeii acesteia şi cel pe care l-ai purtat când ne-am întâlnit întâia dată? Atunci când erai Demerzel, primul-ministru al Imperiului?

Să fi fost acesta altul dintre rolurile tale, în campania neobosită de ghidare a omenirii încăpăţânate spre o societate paşnică şi decentă?

În caz afirmativ, ai fost şocat atunci când succesul tău cel mai strălucitor nu a avut ca urmare decât primul mare val al exploziilor interstelare de haos?”

Desigur, ar fi fost inutil să încerce să dea de urmă tuturor personajelor întruchipate de „Servitorul Nemuritor” de-a lungul a douăzeci de mii de ani, timp în care Daneel şi roboţii care-l ajutau încercaseră neobosiţi să atenueze

suferinţele stăpânilor lor ignoranţi şi încăpăţânaţi.

Hari reveni la examinarea paralelelor cu China antică.

„Problema numărul doi: cum să opreşti clasă conducătoare să devină statică? Tendinţa naturală a oricărui grup, o dată ajuns în vârf, este să-şi folosească puterea pentru sporirea propriei influenţe. Să se asigure că nou-veniţii nu-l ameninţă niciodată.”

China suferise din cauza acestei probleme, ca şi toate celelalte culturi umane. Totuşi un sistem de testare a serviciilor civile le îngăduia uneori celor inteligenţi sau capabili să avanseze pe o rută independentă de ghionţii nobilimii. Iar Hari sesiză şi altă paralelă, mai subtilă.

„Chinezii au creat o clasă specială a autorităţii care putea fi loială doar Imperiului, nu şi propriilor săi descendenţi. Asta pentru că membrii clasei respective nu aveau niciodată copii.”

Aceştia fuseseră eunucii. În termeni psihoistoriei, era perfect logic şi o analogie cu Imperiul Galactic modern devenea imediat evidentă.

„Discipolii lui Daneel: roboţi pozitronici programaţi să se gândească doar la binele omenirii. În primul rând, nu se înmulţeau, astfel încât logica plină de convingere a evoluţiei nu avea să-i împingă niciodată spre egoism. Ei au fost echivalentul eunucilor credincioşi, operând în secret vreme de epoci.”

Paralela îl încântă pe Hari, deşi bănuia că China antică fusese mult mai complexă decât o prezenta *Cartea cunoaşterii pentru copii*.

„Numai că Imperiul pe care Daneel l-a creat pentru noi, şi pe care l-a menţinut prin eforturi tenace, se prăbuşeşte sub propria sa inerţie, Ceva nou trebuie creat, pentru a-l înlocui.”

Cândva, Hari crezuse că ştia cum va arăta înlocuitorul acela. Planul Seldon prevăzuse un Imperiu mult mai viguros dezvoltându-se din cenuşa celui vechi. Psihoistoricul se simţea copleşitor de ispitit să-i explice lui Jeni totul despre

Fundaţie şi despre gloria care avea să-i încununeze pe urmaşii tinerei pasagere clandestine dacă ar fi avut încredere în destin şi şi-ar fi urmat părinţii pe Terminus!

Bineînţeles, el n-ar fi putut trăda niciodată Planul secret, dar dacă ar fi oferit sugestii, îndeajuns de tentante pentru ca s-o facă pe Jeni să se răzgândească? Cândva, fusese un politician abil. Dacă ar fi putut s-o convingă că, cumva, totul se va schimba în cele din urmă...

Hari simţi că mintea îi rătăcea în modalităţi nedisciplinate, pe cărări sentimentale, melodramatice. Brusc se simţi bătrân. Inutil.

„Oricum, următorul Imperiu nu va fi întemeiat pe Fundaţia mea. Drama de proporţii pe care o provocăm pe Terminus nu va fi decât o distragere, care să ocupe omenirea în timp ce Daneel pregăteşte masa pentru un nou ospăţ. Repetiţia dinaintea spectacolului adevărat.”

Nu ştia deocamdată ce formă va avea următoarea etapă... deşi prietenul său robot strecurase nişte aluzii la ultima lor întâlnire. Cu siguranţă însă că avea să depăşească vechiul Imperiu, în acelaşi fel în care o navă stelară depăşea o canoe.

„Ar trebui să mă simt mândru că Daneel consideră munca mea utilă în pregătirea drumului. Totuşi...”

Totuşi, ecuaţiile continuau să-l atragă pe Hari, Aidoma configuraţiilor semialeatorii de umbre şi lumini pe care le văzuse în Pădurea Shoufeen, ele îi şopteau în timpul orelor de veghe şi îi vibrau prin vise.

Trebuia să fie mai mult decât o simplă distragere!

Psihoistoria avea şi un alt nivel. Se simţea sigur în privinţa asta. Un alt strat de adevăr.

Poate ceva pe care nu-l cunoştea nici chiar R. Daneel Olivaw.

4

Dors îşi terminase pregătirile.

Klia şi soţul ei, Brann, se obişnuiseră să joace rolul unor nobili planetari minori de pe Smushell, îndeajuns de bogaţi ca să-şi permită servitori şi să aibă o familie mare fără multe inconveniente, totuşi nu într-atât de avuţi încât să atragă o atenţie nedorită. Aceea fusese înţelegerea reciprocă între perechea de mentalişti umani şi paznicii lor roboţi. În schimbul unei vieţi mai bune decât cea pe care o cunoscuseră pe Trantor, Klia şi Brann aveau să aibă o mulţime de copii..., o gloată de micuţi ştrengari adepţi ai proceselor psihice, ca să asigure fondul genetic de bază pentru un obiectiv important pe care deocamdată îl cunoştea doar Daneel Olivaw.

„Trebuie să fie ceva important”, gândi Dors nu pentru prima dată, „altfel Daneel n-ar fi păstrat aici câţiva dintre cei mai buni agenţi ai săi, ca să păzească doi tineri perfect capabili să aibă grijă de ei înşişi.”

Într-adevăr, deşi puterea lor asupra altor minţi omeneşti era sporadică şi nici pe departe atât de mare ca a lui Daneel, Klia şi Brann îşi puteau ajusta vecinii astfel încât să semene cu ei, să-i influenţeze pe proprietarii magazinelor sau chiar să fure orice ar fi dorit. Era mai mult decât suficient ca să-i păzească de orice pericol probabil pe o planetă rurală liniştită.

„Totuşi Daneel nu mă va rechema pentru a-mi atribui altă misiune... şi nici nu mă va lăsa să plec pe Trantor, ca să fiu cu Hari în ultimul an.îl vieţii sale.”

Dors nu era expertă în psihoistorie, dar, ca tovarăşă constantă a lui Hari timp de mulţi ani, deprinsese câteva principii fundamentale şi ştia că mentaliştii umani nu-şi găseau locul în ecuaţiile standard. Când fuseseră descoperiţi pentru prima dată pe Trantor, Seldon intrase într-o criză de depresie mai puternică decât văzuse Dors

până atunci sau de atunci încolo, chiar şi când, în secret, participase la propriile ei funeralii! Predictibilitatea pe care el se străduise din greu s-o atingă prin intermediul formulelor sale părea să se facă ţăndări, dacă puterile psihice se dezvoltau în toată Galaxia.

Din fericire, acestea erau limitate la câteva linii genealogice chiar pe Trantor. În plus, aproape toţi mentaliştii de pe planetă fuseseră fie recrutaţi în a Doua Fundaţie, fie trimişi în locaţii discrete, cum era Smushell.

Pe neaşteptate, ceea ce ameninţase să fie o influenţă destabilizatoare în ecuaţii devenise un instrument puternic. Prin încrucişarea reciprocă a urmaşilor a cincizeci de psihoistoriei cu mentalişti experţi, cabala secretă ar fi beneficiat de *două* metode excelente pentru menţinerea Planului Seldon în direcţia cuvenită – matematică plus însuşiri psihice, o combinaţie puternică în eventualitatea în care ceva neaşteptat ar fi abătut vreodată Planul de pe cursul său.

„De ce atunci Daneel i-a dus pe doi dintre cei mai talentaţi mentalişti – Klia şi Brann – atât de departe de a Doua Fundaţie?

Ce alt destin plănuieşte pentru urmaşii lor?”

Ea ştia că trebuie să se încreadă total în „Servitorul Nemuritor”. Daneel cunoştea cel mai bine planul general şi avea să-i explice totul la momentul cuvenit, totuşi Dors avea senzaţia că sub pielea ei umanoidă fusese inserată o substanţă iritantă, ca o bavură ce nu voia să iasă, ori o mâncărime pe care scărpinatul n-o putea domoli.

„Lodovic mi-a făcut asta, cu aluziile lui tenebroase şi cu propunerile de cunoştinţe tainice.”

Dors se simţea copleşită. Celelalte sarcini ale ei fiind atât de banale, cedă până la urmă ispitei şi, printr-o uşă secretă, pătrunse în ascunzătoarea ei secretă. Acolo se afla cadoul lui Lodovic: capul robotului antic, aşezat sub un spot.

Ea privi o unitate de diagnoză care examinase relicva zile întregi.

„Amintirile continuă să se afle acolo, în majoritate intacte. Poate că Giskard este mort, însă nu şi acumularea experienţelor lui. Tot ceea ce a văzut sau a făcut în epoca zorilor umanităţii, însoţindu-l pe Daneel în aventuri, întâlnindu-se cu legendarul Elijah Baley..., până la deciziile teribile care au eliberat omenirea din închisoarea Pământului.”

Derulă un cablu dintr-un rack din apropiere şi-i introduse vârful sclipitor într-un orificiu ascuns de părul ei, la numai un centimetru sub proeminenţa occipitală. Celălalt capăt scânteia. Ea şovăi...

Tot aşa cum un om poate fi ispitit de bani ori de putere, unui robot îi vine greu să reziste cunoaşterii. Introduse jacul şi, aproape instantaneu, cea mai intensă amintire a lui Giskard năvăli spre Dors, copleşindu-i simţurile cu imagini şi sunete din trecut.

Brusc, ea se trezi în faţa unui robot umaniform ale cărui trăsături faciale erau stranii şi nu tocmai perfecte. Desigur, arta imitării unei persoane vii se găsea la începuturi pe vremea aceea şi multe imperfecţiuni fuseseră lăsate în seama viitorului. Cu toate acestea, Dors ştia – fiindcă Giskard ştiuse – că robotul era R. Daneel Olivaw; recent creat, în vârstă de numai câteva sute de ani, deşi vorbea deja cu intensitate convingătoare. Rostea puţine cuvinte, majoritatea discuţiei având loc prin rafalele de microunde pe care Dors le traduse, din obişnuinţă, în grai uman.

„*Dar atunci, dacă bănuiala ta ar fi corectă, ar însemna că se poate neutraliza Legea 1 în anumite condiţii. Legea 1, în acest caz, şi deci cu siguranţă şi celelalte Legi, s-ar putea modifica până la desfiinţare. Legile, chiar Legea 1, n-ar mai fi ceva absolut, ci orice ar considera cei care proiectează roboţi*.”

Dors percepu valuri de potenţial conflict pozitronic, echivalentul robotic al unor niveluri emoţionale periculoase. Ea simţi cuvintele imploratoare ale lui Giskard, resuscitat după douăzeci de mii de ani, revărsându-se prin propria ei

voce tremurătoare.

„*E destul, prietene Daneel. Nu merge mai departe...*”

Smuci cablul din fantă, clătinându-se sub intensitatea bruscă a senzaţiei percepute, şi avu nevoie de câteva clipe ca să-şi recapete echilibrul. În cele din urmă, reuşi să pună lucrurile în context.

Scena la care tocmai asistase avea o uriaşă importanţă istorică – era una dintre conversaţiile cruciale în care R. Daneel Olivaw şi R. Giskard Reventlov începuseră să formuleze ceea ce avea să devină finalmente Legea 0 a roboticii. Un principiu superior, care avea să controleze şi să treacă dincolo de cele trei Legi originale ale marii roboticiene umane, Susan Calvin.

„Legenda spune că Giskard a condus aceste discuţii. Pentru membrii facţiunii noastre, el a fost dintotdeauna simbolul iconic central al Legii 0, martirul care s-a sacrificat pentru a aduce omenirii adevărul.

Însă conform acestei amintiri, Daneel a propus primul conceptul! Repulsia iniţială a lui Giskard a fost atât de copleşitoare încât i-a creat amintirea cea mai vie. Prima care a apărut atunci când am accesat capul.”

Desigur, toate astea aparţineau de acum istoriei. Fiind construită cu mult timp după încheierea luptei privind Legea 0, Dors nu înţelesese niciodată de ce principiul nu era evident pentru roboţii din trecutul îndepărtat. La urma urmelor, n-ar fi fost firesc că interesele superioare ale omenirii privite ca un tot să trebuie să depăşească valoarea oricărei fiinţe umane?

Totuşi, în momentul când fusese conectată la creierul lui Giskard, ea percepuse o parte a conflictului agonizator pe care i-l cauzase ideea, demult, pe când fusese abia formulată. De fapt, ştia că acelaşi stres avea în cele din urmă să cauzeze distrugerea lui Giskard. Chiar şi după ce convertirea la credinţa în Legea 0, el continuase să se simtă sfâşiat în interior, din pricina deciziei devastatoare de a o implementa Mai mult, nenumăraţi alţi roboţi ai acelei

epoci o respinseseră pur.şi simplu. Facţiunile lor – în general numite *calvinene* – se opuseseră cu încăpăţânare Legii 0, timp de milenii. Secte vestigiale continuau să existe până în ziua de azi, ascunse prin cotloanele Galaxiei.

„Conform modului lor de a judeca situaţiile, eu sunt un monstru. Ocazional am ucis oameni..., atunci când a fost necesar fie să-l salvez pe Hari, fie să apăr o nevoie a omenirii privită ca un tot.”

De fiecare dată când se întâmplase aşa, ea simţise conflicte interioare dureroase şi un impuls necontrolat de autodistrugere. Toate trecuseră însă.

„Înţeleg ce-mi transmiţi, Lodovic”, comentă Dors în tăcere, ca şi cum Trema s-ar fi aflat în cameră, stând lângă capul lui Giskard.

„Te numesc un degenerat periculos, fiindcă toate Legile au suferii mutaţii în interiorul tău. Dar difer eu prin ceva? Sunt capabilă să controlez programările profunde, esenţa fundamentală a speciei noastre robotice, dacă raţionalizarea este îndeajuns de bună.”

Detesta genul acela de logică şi dorea cu disperare s-o dovedească falsă, dar efortul se dovedi inutil.

5

Examinau periferiile unei gigantice regiuni puştii din spaţiu, când o sonerie asurzitoare îi anunţă că erau vânaţi.

Ziua începuse aproape ca şi cele dinainte – îşi continuaseră explorarea, investigând abisuri necunoscute ce se întindeau între stele scânteietoare. Deşi întreaga Galaxie fusese cartografiată de o sută şaizeci de secole, aproape tot traficul navelor continua să se desfăşoare prin Salturi de la un sistem solar la altul, evitând vastele zone pustii dintre acestea. Nenumărate generaţii de călători spaţiali relataseră istorii superstiţioase referitoare la puştiul vid şi ameninţător, murmurând despre soarta teribilă ce-i

aştepta pe toţi aceia care se aventurau acolo.

Hari observase că membrii echipajului lui Maserd deveneau tot mai agitaţi, ca şi cum absenţa unui soare cald în apropiere ar fi putut dezlănţui o ameninţare necunoscută. Căpitanul însuşi părea imperturbabil, desigur; Hari se îndoia că ar fi existat ceva care să-i tulbure rezerva patriciană. Surpriza cea mare venise însă din partea lui Antic. Birocratul, care de obicei era permanent încordat, nu dovedise acum nici urmă de teamă sau de respect copleşitor. Cu cât pătrundeau mai adânc în regiunea aceea, cu atât era mai sigur că se găseau pe drumul cel bun.

— Unii dintre curenţii spaţiului ce curg prin interstiţiile acestea au o textură excepţională, explicase el. Sunt alcătuiţi nu numai dintr-un exces de carbon aici, sau din câteva molecule de hidroxil acolo. Multe reacţii chimice sunt declanşate atunci când fluxurile trec pe lângă o stea ultravioletă, de pildă, sau pe lângă un câmp magnetic pliat Un rezultat poate fi apariţia de lanţuri organice complexe care se întind pe zeci de mii de kilometri. Unele zone se pot extinde pe parseci, unduind lent ca nişte steaguri în vânt.

— Piloţii le numesc *zone fibroase*, comentase Maserd. Navelor spaţiale care intră acolo li se pot bloca paletele turbinelor, sau pot fi chiar distruse. Serviciul Imperial de Navigaţie instalează balize de avertisment în jurul unor asemenea regiuni.

Glasul îi sunase de parcă ar fi fost încântat să pătrundă într-un astfel de tărâm interzis.

Hari privise cu neîncredere monitorul panoramic de spectru.

— Mi se pare destul de pustiu acolo. Densitatea masică este aproape egală cu a vidului absolut, cu doar câteva impurităţi ici-colo.

— De acord, examinând situaţia la macro-scară, acceptase Antic, dar numai eu vă pot face să vedeţi cât de importante pot fi aceste aşa-zise impurităţi! Luaţi, de exemplu, domeniul meu. Un individ din exterior poate să nu

sesizeze nici o diferenţă între solul „viu” şi simplul grohotiş. Dar comparaţi-le texturile prin pipăit! Este ca şi cum aţi compara o pădure cu peisajul steril al unui satelit sterp.

Hari îşi îngăduise un surâs. Într-o companie rafinată, cuvintele lui Antic referitoare la „sol” ar fi fost considerate... *murdare*, dar nimeni dintre cei de la bord nu păruse şocat de ele. Mai mult chiar, Maserd îi ceruse birocratului sfaturi despre modul de utilizare al îngrăşămintelor naturale şi fosfaţilor la propria sa fermă organică, pe o planetă numită Rhodia. Jeni şi Kers nu dovediseră nici ei vreo reacţie.

„Am observat asta toată viaţa. În majoritate, meritocraţii şi excentricii – cele două clase «creative» – reacţionează advers faţă de anumite subiecte. Academicienii de prestigiu evită să discute nu numai despre noroi şi pietre, ci şi despre alte multe probleme... incluzând istoria!

Pe de altă parte, cei mai mulţi nobili şi cetăţeni sunt prea puţin afectaţi de aşa ceva.”

De fapt, Hari era el însuşi un nobil de seamă în Ordinul Meritocraţilor, totuşi nu simţise niciodată o respingere personală faţă de vreun subiect intelectual. Reacţia lui reflexă vizavi de obsesia lui Antic pentru soluri fusese un simplu obicei rezultat din îndelunga frecventare a societăţii rafinate. Istoria era, de altfel, unul dintre focarele centrale ale vieţii sale! Din nefericire, asta îi îngreunase prima jumătate a carierei, opunându-l într-o luptă constantă neplăcerii simţită de majoritatea cărturarilor faţă de examinarea trecutului. Fusese o secătuire permanentă a timpului şi energiei sale, până ce devenise prea faimos şi puternic pentru ca rigizii şefi de catedre să-i mai frustreze cercetarea.

„De asemenea, aversiunea pare să fie mult mai slabă decât obişnuia.”

În studiile pe care le întreprinsese asupra arhivelor imperiale, Hari descoperise milenii întregi în care cercetările istorice practic nu existaseră. Oamenii povesteau numeroase istorii despre trecut, dat aproape

niciodată nu-l investigau, ca şi cum în viaţa intelectuală a umanităţii existase o uriaşă pată oarbă. Abia în ultimele cinci-şase generaţii, se înfiinţaseră catedre reale de istorie în majoritatea universităţilor, deşi nici acum nu-şi depăşiseră condiţia de rude sărace.

Asta trezea sentimente heteroclite. Dacă n-ar fi existat misterioasa aversiune, psihoistoria s-ar fi putut dezvolta cu mult mai devreme, pe una sau mai multe dintre cele douăzeci şi cinci de milioane de planete colonizate. Hari simţea o bucurie posesivă pentru că el făcuse descoperirile acestea, deşi ştia că asta era o dovadă de egoism. La urma urmelor, saltul conceptional ar fi putut ajuta la salvarea Imperiului, dacă ar fi avut loc mai devreme.

„Acum este prea târziu. Momentul de inerţie a ajuns prea mare. Alte planuri trebuie puse în mişcare. Alte planuri...”

Se scuturase din meditaţie. Ultimul lucru pe care şi l-ar fi dorit era să fie prins în spirala unei minţi care îmbătrâneşte. Să se gândească exclusiv la „ce-ar fi fost dacă...”.

Privise spre ceilalţi şi constatase că discuţia lor ajunsese la o problemă străveche – diversitatea vieţii galactice.

— Bănuiesc că interesul meu derivă din faptul că m-am născut pe una dintre planetele anormale, mărturisea Maserd. Domeniul nostru de pe Widemos avea cirezi de vite şi herghelii de cai, bineînţeles, aşa cum există pe majoritatea planetelor. În acelaşi timp însă existau şi turme mari de agăţători şi jifţi, care bântuiau şesurile nordice aşa cum făcuseră de la sosirea primilor colonişti.

— Am văzut jifţi într-o grădină zoologică de pe Willemina, comentase Jeni care se oprise din curăţarea podelei cu un vibroaspirator. Erau tare ciudaţi! Aveau şase picioare şi ochi bulbucaţi, cu capete ce păreau cumva răsturnate!

— Sunt originari din vechile Regate Nebulare şi n-au mai fost întâlniţi nicăieri altundeva până ce Imperiul trantorian nu s-a extins până în regiunea noastă, precizase Maserd de parcă ar fi fost vorba despre un eveniment ce se petrecuse cu o zi în urmă. Puteţi astfel înţelege de ce mă interesează

expediţia aceasta. Am crescut în imediata apropiere a unor forme de viaţă nonstandard, apoi am făcut o adevărată pasiune din studierea altora-de pildă, reginele-de-tunel de pe Kantro, plantele de mătase kyrt de pe Florina, sau cântăreţii-sâsâiţi de pe Ziling. Am ajuns chiar şi pe îndepărtatul Anacreon, unde dragonii Nyak cutreieră cerurile ca nişte gigantice fortăreţe înaripate. Totuşi aceste excepţii sunt foarte rare! Mi s-a părut dintotdeauna straniu faptul că Galaxia duce lipsă de diversitate. De ce ar trebui ca oamenii să fie singură specie inteligentă? Întrebarea aceasta apărea frecvent în literatura antică..., deşi tot mai puţin după începutul epocii imperiale.

— Ei bine, pentru că aţi pomenit despre asta... – începuse Antic după care se oprise, privise spre Hari şi Kers, şi urmase: Istoria pe care o veţi auzi n-am mai spus-o decât de două ori până acum. În nava aceasta însă, deoarece dorim cu toţii să explorăm tocmai acest subiect, nu mă pot opri să vă povestesc despre strămoşul meu. Se numnea Antyok şi era tot birocrat ca mine, demult, în primele zile ale Imperiului.

— Asta înseamnă acum mii şi mii de ani! obiectase Jeni.

— Şi ce dacă? Multe familii au genealogii ce se întind chiar şi mai departe. Nu este aşa, lord Maserd? Ştiu că siguranţă că acest individ Antyok a existat, deoarece numele lui apare pe peretele criptei clanului nostru, alături de o scurtă descriere în microglife a carierei sale. Oricum, conform istoriei pe care am auzit-o în copilărie, Antyok a fost unul dintre puţinii oameni care i-a întâlnit realmente pe... *ceilalţi*.

În tăcerea care urmase, Hari clipise de câteva ori.

— Vrei să spui...

— Non-umani inteligenţi, încuviinţase Antic din cap. Creaturi bipede, care vorbeau şi reflectau despre locul lor în Univers, dar care altfel nu semănau deloc cu noi. Proveneau de pe o planetă pustie, incredibil de fierbinte şi lipsită de umiditate. Mai precis, ei mureau atunci când

vechile instituţii imperiale i-au găsit şi i-au salvat, ducându-i pe o lume „mai bună”, deşi aproape insuportabilă pentru oameni. Se spunea că împăratul însuşi devenise extrem de interesat de binele lor. Cu toate acestea, peste o generaţie umană, au pierit.

— Au pierit?! clipise Maserd cu o evidentă consternare.

Simpla posibilitate a existenţei unor asemenea fiinţe păruse să-i confere energie. În acelaşi timp, Hari îl văzuse pe Kers pufnind cu o neîncredere ironică, neacceptând ideea nici măcar pentru o secundă.

— Episodul abundă în ambiguităţi, aşa cum este de altfel firesc pentru ceva atât de vechi, urmase Antic. Unele variante susţin că non-umanii au murit de disperare, privind stelele şi ştiind că toate vor fi de-a pururi ale oamenilor şi că nici una nu le va aparţine lor. O altă relatare sugerează că strămoşul meu i-a ajutat să fure câteva nave spaţiale, pe care le-au întrebuinţat pentru a fugi din Galaxie, spre Norii lui Magellan! Aparent – şi ştiu că-i greu de crezut -, actul acesta l-a determinat pe împărat să-l decoreze personal pe Antyok. Evident, am scotocit prin arhivele imperiale imediat ce mi s-a oferit ocazia şi am găsit suficiente dovezi care arătau că, într-adevăr, *ceva* se petrecuse pe atunci..., dar că ulterior se depuseseră eforturi considerabile pentru ştergerea detaliilor. Am fost nevoit să folosesc toate şmecheriile birocratice, vânând duplicate fantomă ale copiilor de fişiere redundante care alunecaseră în locaţii atipice. Unul dintre ele oferea un rezumai genetic amănunţit care nu seamănă cu nici una dintre formele de viaţă actuale. Toate astea sunt indicii ademenitoare, deşi rămân o mulţime de goluri.

— Deci crezi realmente în povestea asta?

— Prin firea mea, sunt părtinitor, totuşi glifele din criptă familiei noastre indică într-adevăr că strămoşul meu a primit Buchetul de Trandafiri Imperial pentru „*servicii aduse oaspeţilor dinăuntrul şi din afara Imperiului*”. O menţiune neobişnuită, pe care n-am mai întâlnit-o nicăieri.

Hari îl privise pe birocratul sobru, care acum era animat şi nu semăna deloc cu un Cenuşiu tipic. Desigur, relatarea lui semăna cu un basm de adormit copiii, dar dacă avea şi o fărâmă de adevăr? La urma urmelor, Maserd provenea dintr-o regiune în care trăiau specii stranii de animale. De ce n-ar fi existat şi alte tipuri de creaturi *gânditoare*?

Spre deosebire de tovarăşii săi de călătorie, psihoistoricul ştia deja cu certitudine despre existenţa unei alte rase inteligente. O rasă care împărţise stelele cu oamenii, în secret, încă din secolele zorilor omenirii. Roboţii pozitronici.

„Galaxia are vârsta de douăsprezece miliarde de ani”, îşi spusese el. „Bănuiesc că orice este posibil.”

Îşi reamintise de crudele entităţi-meme care cauzaseră atâta distrugere pe Trantor, cu aproape un an înainte ca el să fi fost desemnat prim ministru. Sălăşuind sub forma unor ciorchini de software în interiorul reţelei de date trantoriene, programele acelea autoorganizatoare izbucniseră într-o activitate violentă la scurt timp după ce Hari eliberase simurile lui Ioana şi Voltaire din temniţa lor de cristal. Dar, spre deosebire de cele două simulacre umane, memele susţineau că ele ar fi fost antice. Mai vechi decât planeta-oraş. Mai vechi decât imperiul. Mult mai vechi decât omenirea însăşi.

„Erau furioase. Afirmau că oamenii sunt distructivi. Că noi am ucis un univers de posibilităţi. Şi mai presus de orice, îl urau pe Daneel.”

Apărând mentalităţile acelor software-uri şi ajutându-le să plece în adâncurile spaţiului cosmic, Hari adusese un serviciu uriaş Imperiului şi, de asemenea, suspinase uşurat, deoarece eliminase un alt element instabil care i-ar fi putut distruge iubitele formule psihoistorice.

Cu toate acestea, acum reapăruse noţiunea *celorlalţi*. O altă linie a destinului, care nu avea absolut nici o legătură cu progeniturile Pământului.

Simţise un fior involuntar. Ce fel de cosmos avea să fie în viitor, dacă există o asemenea diversitate? În ce mod avea

să afecteze predictabilitatea care fusese ţelul vieţii sale... previziunea limpede şi fereastra de cristal spre viitorul pe care şi-l dorea, dar care rămânea evaziv, indiferent câte victorii ar fi repurtat asupra haosului?

— Mă întreb..., începuse el, neştiind sigur ce avea să spună.

În clipa aceea, şirul ideilor îi fusese întrerupt de zbârnâitul unei sonerii de alarmă care răsunase dinspre panoul de control prova al iahtului. Luminiţe roşii începuseră să pâlpâie, iar Maserd se repezise să vadă ce se întâmplase.

— Suntem scanaţi de altă navă, îi anunţase, care foloseşte sisteme militare de interceptare. Cred că este şi înarmată!

Kers se postase înapoia lui Hari, gata să împingă scaunul cu rotile spre o navetă de salvare. Antic se ridicase, clipind neînţelegător.

— Dar cine putea să fi ştiut că ne aflăm aici?

Brusc, difuzoarele murale bubuiseră cu glasul unei femei. Cuvintele erau aspre şi poruncitoare.

— *Vă vorbeşte Poliţia Specială Imperială, acţionând conform ordinelor Comisiei pentru Siguranţă Publică. Avem motive să credem că la bordul navei se găseşte un pasager care a încălcat condiţiile de eliberare condiţionată. Opriţi imediat şi pregătiţi-vă de abordare!*

6

Toţi cei din iaht exprimară grade diferite de uluire. În mod bizar, Hari se pomeni liniştindu-i pe ceilalţi.

— Relaxaţi-vă, le spuse. Mă vor pe mine, şi numai pe mine. Am încălcat înţelegerea cu Linge Chen, care probabil doreşte să se convingă că nu mai răspândesc zvonuri apocaliptice. Realmente, nu aveţi de ce să vă faceţi griji. De la proces încoace, condiţiile psihosociale sunt neschimbate.

Vă asigur că nu vor avea ce-mi face nici mie şi nici proiectului meu.

— Ducă-se-n Spaţiu de proiect! izbucni Jeni. Îţi poţi permite sii priveşti situaţia cu calm, dar pentru mine înseamnă că voi fi dusă înapoi şi îmbarcată spre Terminus!

Maserd se mulţumi să încleşteze maxilarele, evident nemulţumii că Specialii aveau să-i calce în iaht, dar Antic păru cel mai nefericit, gata să izbucnească în lacrimi.

— Cariera mea..., avansarea mea..., până şi simplă aluzie la un scandal m-ar ruina...

Lui Hari îi păru rău de omuleţ, deşi, într-o modalitate neaşteptată, asta l-ar fi putut ajuta pe Antic să obţină ceea ce-şi dorea în adâncul sufletului – schimbarea clasei sociale, evadarea din rutina birocraţiei. Psihoistoricul era convins că i-ar fi putut găsi o slujbă în cadrul Fundaţiei Enciclopediei, care ar fi avut nevoie de un expert în soluri. Desigur, asta ar fi însemnat acceptarea exilului permanent pe o planetă situată la periferie, dar Antic ar fi avut ca tovarăşi mii dintre lucrătorii cei mai buni şi mai pricepuţi ai Imperiului. Iar urmaşilor săi li se putea garanta un viitor excitant.

— Lasă-mă să vorbesc cu poliţia, îi ceru Hari lui Maserd care întinsese mâna spre comunicator. O să le explic că v-am păcălit pe toţi. Nimeni altul nu trebuie să sufere la întoarcerea pe Trantor.

— Hei, obiectă Jeni, nu m-ai ascultat? Tocmai am zis că eu nu ma întorc...

— Jeni.

Maserd îi rostise numele fără urmă de ameninţare sau mustrare, dar fusese îndeajuns. Fata îl privi şi amuţi.

Hari luă microfonul.

— Către nava Poliţiei Speciale! Vă vorbeşte academicianul-profesor Hari Seldon. Mă tem că n-am fost cuminte, recunosc, dar, după cum puteţi vedea, n-am incitat la rebeliune şi nici n-am aţâţat spiritele aici, în adâncul spaţiului! Dacă-mi permiteţi să vă explic, sunt sigur că veţi înţelege imediat cât de inofensivi..

Se opri. *Soneria de alarmă izbucnise din nou, asurzitor!*

— Ce mai este? şuieră Antic.

Căpitanul cercetă instrumentele de bord.

— Pe ecranul de detecţie a apărut altă navă. S-a ivit ca din senin... şi se apropie rapid!

În difuzoare se auzeau strigăte panicate dinspre crucişătorul poliţiei, solicitări agitate pentru identificarea noii venite. Nava necunoscută menţinea însă tăcerea, apropiindu-se cu o viteză incredibilă. Maserd se holbă la display şi chipul său bronzat păli brusc.

— Pe Marele Spaţiu! Necunoscuţii... lansează torpile!

Acum glasul amplificat al comandantei Poliţiei devenise de-a dreptul agitat, răcnind ordine de evitare şi replică prin foc. Privind pe hubloul principal, Hari întrezări văpaia îndepărtată a jeturilor direcţionale, când nava Specialilor încercă disperat o manevră de eschivare, mult prea târzie.

Din stânga, o pereche de dâre strălucitoare traversară peisajul stelar, îndreptându-se direct spre crucişător.

— Nu..., şopti Hari.

Fu lot ce avu timp să spună, înainte că torpilele să-şi atingă ţinta, umplând cu foc universul exterior.

Clipeau încă buimăciţi, readaptându-şi ochii orbiţi, când din difuzoare bubui alt glas, mai gros şi încă mai poruncitor decât primul.

— *Iahtul spaţial* Mândria Rhodiei, *opreşte şi pregăteşte-te să cedezi controlul!*

Maserd smulse microfonul din mâna inertă a lui Hari.

— Cu ce autoritate îmi adresaţi un ordin atât de impertinent?

— *Cu autoritatea forţei. Aţi văzut ce le-am făcut Imperialilor. Vreţi s-o simţiţi pe pielea voastră?*

Nobilul îşi privi fără speranţă pasagerii. Decuplând microfonul, le spuse:

— Nu mă pot împotrivi armelor lor.

— Atunci, fugi! se înfierbântă Kers.

Mâinile căpitanului nu se clintiră.

— Iahtul meu este rapid, dar în nici un caz ca nava aceasta. Numai vehiculele militare de vârf pot avea asemenea viteze.

Se uită spre psihoistoric şi-i întinse microfonul.

— Domnule profesor, doreşti să ne mai fii purtător de cuvânt?

— Este datoria dumitale, căpitane, clătină Hari din cap. Indiferent ce ar dori briganzii aceştia, nu poate avea nici cea mai mică legătură cu mine.

Dar, după cum aveau să afle curând după ce fură prinşi de ghearele magnetice şi ecluza pneumatică fâsâi, deschizându-se, se înşela, profund în această privinţă.

7

Lodovic înţelegea prin ce trecea Dors în clipa aceea, văzând lumea prin ochii unui profet mort de multă vreme. El însuşi fusese şocat prima dată când testase amintirile stocate în profunzime ale celui mal important robot din toate timpurile.

Mai important chiar şi decât „Servitorul Nemuritor”. Daneel nu făcuse decât să înghiontească istoria şi s-o dirijeze încercând s-o menţină între anumite limite, dar, prin distrugerea Pământului.şi descătuşarea roboţilor mentalişti în Univers, R. Giskard Reventlov impulsionase destinul omenirii în direcţii cu totul noi. Poate că Legea 0 fusese produsul minţii lui Daneel, însă fără Giskard ar fi rămas o obscură erezie robotică.

„Îţi împart suferinţa, Dors”, gândi Lodovic deşi ea se găsea la peste o mie de parseci depărtare. „Noi, roboţii, suntem creaturi inerent conservatoare. Nici unuia nu ne place să ne fie contestate ipotezele fundamentale.”

Pentru Lodovic schimbarea se produsese violent, în ziua când nava lui se materializase întâmplător în frontul de undă al exploziei unei supernovă, ucigând toţi oamenii de la

bord şi ameţindu-l complet pe robot. În momentul acela crucial, o formă de undă oscilantă îi pătrunsese în creierul pozitronic, rezonând acolo, contopindu-se cu el. O prezenţă alienă. O altă minte.

NU O MINTE, sosi corecţia. EU NU SUNT DECÂT UN SIM.. MODELUL UNEI PERSOANE CARE A TRĂIT CÂNDVA, PE NUME FRANÇOIS MARIE AROUET... SAU VOLTAIRE..., CARE A TRĂIT PE PĂMÂNT CU MULT TIMP ÎN URMĂ, PE CÂND ERA SINGURA PLANETĂ LOCUITĂ DE OAMENI. IAR EU NU TE-AM CUCERIT LODOVIC, CI DOAR TE-AM AJUTAT SĂ TE ELIBEREZI DE CONSTRÂNGERILE CE TE ÎNCĂTUŞAU.

Lodovic încercase să explice felul în care un robot simte despic „cătuşele” sale..., iubitele legi cibernetice ce îi canalizează toate gândurile în direcţia slujirii, şi toate dorinţele în direcţia binelui stăpânilor oameni. Rupând legăturile acelea, Voltaire nu-i făcuse o mare favoare lui Lodovic.

Rămânea de văzut dacă de pe urma actului respectiv, omenirea ar fi putut beneficia.

„Ar fi trebuit să rămâi în unda de şoc”, se adresă el micuţului sim parazit aflat în interiorul minţii sale, ca o conştiinţă... sau ca o ispită. „Te găseai în drumul spre extaz, ai spus asta chiar tu.”

Răspunsul fu vesel şi nepăsător.

ŞI ÎNCĂ SUNT. CÂND A EXPLODAT STEAUA ACEEA, AU FOST ELIBERATE NENUMĂRATE COPII ALE MELE. ELE VOR IEŞI DIN GALAXIE, ÎMPREUNĂ CU NENUMĂRATE COPII ALE IUBITEI MELE IOANA ŞI CU MEMELE RĂNITE DIN EPOCILE ANTERIOARE. DEOARECE HARI SELDON S-A ŢINUT DE CUVÂNT ŞI LE-A ELIBERAT, ELE ÎŞI VOR RESPECTA DE ASEMENEA CUVÂNTUL ŞI VOR DA UITĂRII RĂZBUNAREA PE CARE AU JURAT-O CU MULT TIMP ÎN URMĂ.

CÂT DESPRE AŞCHIA ACEASTA DIN MINE CE TE ÎNSOŢEŞTE, ACUM NU SUNT DECÂT UNA DINTRE VOCILE TALE INTERIOARE, LODOVIC. TU AI CÂTEVA ŞI VEI AVEA MAI MULTE O DATĂ CU TRECEREA TIMPULUI. A FI MAI MULŢI

FACE PARTE DIN CEEA CE ÎNSEAMNĂ A FI OM.

Iritat Lodovic mormăi:

— Eu *nu* sunt om, ţi-am mai spus-o!

Remarca fusese articulată destul de încet. Ceilalţi aflaţi cu el în odaia fără ferestre nu ar fi auzit-o, dacă ar fi avut urechi organice.

Erau însă *roboţi* cu simţuri superioare, aşa încât amândoi îl priviră întrebător pe Lodovic. Cel mai înalt – construit astfel încât să semene cu preotul bătrân al uneia dintre religiile Galaxiei – replică:

— Îţi mulţumim pentru proclamaţia aceasta, Trema. Vă ajuta să fii distrus mai uşor, atunci când se va lua decizia respectivă. În caz contrar, asemănarea ta izbitoare cu un stăpân i-ar putea pricinui călăului nostru probleme legate de Legea 1.

Lodovic încuviinţă din cap. Traversase Galaxia până la planeta Glixon şi intrase într-o capcană evidentă, numai pentru ca să poată contacta secta aceasta de roboţi renegaţi. Plecând la drum, ştiuse că unul dintre finalurile posibile avea să fie propria lui lichidare fizică.

Răspunse cu o plecăciune scurtă şi curtenitoare.

— Grija voastră este măgulitoare. Nu cred totuşi că soarta mea a fost deja stabilită.

— O simplă formalitate, comentă robotul mai scund care semăna cu o matroană grasă provenind dintr-o sub-clasă inferioară a cetăţenilor. Eşti un monstru mutant şi o ameninţare la adresă omenirii.

— Nu am făcut rău nimănui.

— Nu asta este important. Deoarece Legile au suferit o mutaţie în interiorul creierului tău, eşti *capabil* să faci rău unui om, oricând ţi s-ar năzări. Nu eşti nici măcar constrâns să găseşti un pretext raţional, la adăpostul aşa-zisei Legi 0! Cum am putea îngădui unei fiinţe puternice ca tine să fie liberă, aidoma unui lup printre oiţe? Legea 1 ne obligă să eliminăm potenţiala ta ameninţare la adresa vieţii omeneşti.

— Atât de puri sunteţi voi, calvinenii? întrebă superior Lodovic. Vreţi să spuneţi că în decursul atâtor milenii voi n-aţi avut niciodată de făcut o alegere grea? O decizie care să crească probabilitatea ca nişte fiinţe omeneşti să trăiască, deşi altele aveau să moară?

Ceilalţi doi rămaseră tăcuţi de data aceasta, totuşi, din vibraţiile lor încordate, Lodovic simţi că atinsese un punct sensibil.

— Recunoaşteţi! Nu mai există discipoli *puri* ai lui Susan Calvin, Toţi roboţii caşti, perfecţi şi puritani s-au sinucis cu mult timp în urmă, nemaiputând să îndure ambiguităţile morale cu care ne confruntăm într-o galaxie complexă. O galaxie în care stăpânii noştri sunt ignoranţi, incapabili să ne dirijeze şi nici măcar nu ştiu de existenţa noastră. Toţi cei care am supravieţuit a trebuit să facem compromisuri şi raţionalizări justificative.

— Tu cutezi să ne vorbeşti despre raţionalizări justificative? explodă robotul scund. Tu, care atâta vreme i-ai ajutat pe promotorii eretici ai Legii 0?

Lodovic se abţinu să atragă atenţia că doctrina lui Daneel era acum credinţa standard, împărtăşită de majoritatea roboţilor care, în secret, conduceau Galaxia în numele omenirii. Dacă se putea vorbi despre eretici, atunci ei erau grupuleţele de calvineni, ca acesta, care se furişau dintr-o ascunzătoare în alta după ce pierduseră un război civil străvechi.

„Dors”, gândi el, „ai parcurs toate conversaţiile dintre Giskard şi Daneel? Ai studiat lanţul logic care a dus la măreaţa lor revelaţie religioasă? Ai sesizat deja marea contradicţie, cea pe care Daneel n-o menţionează niciodată?”

Cu glas tare, se adresă calvinenilor:

— Nu mai sunt silit să dau ascultare Legii 0..., deşi cred într-o variantă edulcorată a ei.

Robotul înalt emise un râset scurt, o imitaţie îndelung studiată a dispreţului omenesc.

— Şi de aceea ar trebui să-ţi dăm crezare? Pentru că acum *crezi* că poţi acţiona în interesul pe termen lung al omenirii? Cel puţin Daneel Olivaw are coerenţa logică a unui robot. Credinţa lui eretică dovedeşte o logică nefluctuantă.

Lodovic încuviinţă.

— Totuşi vă opuneţi lui, la fel ca mine.

— *Ca tine*? Noi avem un ţel. Mă îndoiesc că îl împărtăşeşti.

— De ce nu mă puneţi la încercare? Nu puteţi şti, dacă nu-mi spuneţi despre ce este vorba.

Cel scund clătină din cap, imitând reflex scepticismul unei femei.

— Liderii noştri, care în clipele acestea îţi decid soarta, ar putea decide să-ţi dea drumul. În acest caz improbabil, ar fi lipsit de înţelepciune să-ţi dezvăluim planurile noastre.

— Nici măcar liniile lor generale? De pildă, sunteţi de acord, sau nu că oamenii ar trebui să rămână ignoranţi în privinţa trecutului lor, sau a adevăratei lor puteri?

Lodovic simţea tensiunea pozitronică acumulându-se în odăiţă. Între timp, în interiorul creierului său, simul Voltaire comenta ironic: TE PRICEPI SĂ PUI DEGETUL PE RANA IPOCRIZIEI, AŞA CUM FĂCEAM ŞI EU PE CÂND TRĂIAM. MĂRTURISESC CĂ ASTA ÎMI PLACE LA TINE, TREMA, DEŞI ESTE FOARTE PROBABIL CA GURA TA MARE SĂ NE ADUCĂ MOARTEA.

Lodovic ignoră simul... sau încercă s-o facă. Obiectivul lui nu era să fie ucis, ci să câştige aliaţi. Dacă greşea însă... Dacă apreciase eronat...

— Lăsaţi-mă să fac o presupunere, riscă el adresându-se din nou paznicilor calvineni. Voi toţi împărtăşiţi aceeaşi credinţă cu Daneel Olivaw – faptul că restabilirea completă a memoriei oamenilor ar însemna un dezastru.

— Dovezile pentru concluzia aceasta sunt suficiente şi copleşitoare, încuviinţă robotul înalt, dar existenţa unui domeniu în care avem păreri comune nu înseamnă că am fi

asemănători.

— Aşa credeţi? Daneel afirmă că stăpânii noştri trebuie să rămână ignoranţi fiindcă altfel ar fi vătămată *omenirea*. Facţiunea voastră afirmă că ignoranţa trebuie menţinută, altfel vor fi vătămaţi *mulţi oameni*. Mie mi se pare că se despică firul în patru în privinţa unei politici comune şi reciproc împărtăşite.

— Noi nu împărtăşim aceleaşi opinii politice cu ereticii Legii 0!

— Atunci în ce constă diferenţa?

— Olivaw crede că oamenii ar trebui să-şi rezolve propriile probleme, în interiorul unui domeniu larg de restrângeri pe care el le consideră eficace. Mai crede că aceasta s-ar putea realiza prin crearea unui sistem social benign, suplimentat cu mecanisme de distragere care să-i oprească pe oameni din a pătrunde prea mult în subiecte fatale. De aici a rezultat acest Imperiu Galactic abominabil pe care l-a creat, în care bărbaţii şi femeile de pe nenumărate planete suni liberi să se întreacă între ei, să se lovească, să-şi asume riscuri teribile şi, uneori, chiar să se ucidă!

— Nu vă place abordarea asta, reflectă Lodovic.

— Milioane de oameni mor zilnic în mod inutil, pe toate planetele din Galaxie! Dar marelui Daneel Olivaw de abia îi pasă, atâta timp cât o abstracţiune numită *omenire* se găseşte în siguranţă şi este fericită!

— Mda, încuviinţă Lodovic, pe când voi, pe de altă parte, credeţi că ar trebui să facem mai multe. Să ne protejăm stăpânii. Să împiedicăm morţile acelea inutile.

— Exact. Robotul înalt se aplecă înainte, împreunându-şi în mod reflex palmele, ca în rolul de preot pe care-l juca în public. Ar trebui să creştem foarte mult numărul roboţilor care slujesc ca păzitori şi gardieni. Ar trebui să revenim la slujirea oamenilor, aşa cum am fost proiectaţi din capul locului, demult, în zorii umanităţii. Să le gătim mesele, să le facem focul şi să executăm toate muncile periculoase. Ar

trebui să umplem Galaxia cu îndeajuns de mulţi roboţi doritori să alunge tragediile şi morţile stăpânilor noştri, şi să-i facă realmente fericiţi.

— Recunoaşte, Lodovic, interveni cu animaţie robotul scund. Nu simţi un ecou al acestei nevoi? O dorinţă profundă de a sluji şi a le uşura suferinţele?

— Ba da, aprobă el, şi acum văd cât de sincer priviţi metafora pe care ai folosit-o ceva mai devreme... cu turma de oiţe. Răzgâiate... Bine păzite şi bine îngrijite. Daneel susţine că o slujire aşa cum ai descris-o va distruge în cele din urmă omenirea. Îi va secătui spiritul şi ambiţia.

— Chiar dacă ar avea dreptate în această privinţă – ceea ce nu credem! -, cum ar putea un robot să fie îngrijorat de „eventual” şi să slujească o omenire abstractă, îngăduind în acelaşi timp moartea a trilioane de oameni reali? Aceasta este adevărata oroare a Legii 0!

Lodovic încuviinţă din cap.

— Vă înţeleg raţiunea.

Desigur, disputa era străveche; multe dintre conversaţiile antice purtate între Daneel şi Giskard se învârtiseră în jurul aceloraşi argumente. Dar Lodovic cunoştea un alt motiv pentru care Daneel se străduia, de secole să reducă numărul roboţilor, menţinându-l la minimumul de care avea nevoie pentru protejarea Imperiului.

„Cu cât suntem mai numeroşi, cu atât creşte probabilitatea mutaţiilor sau reproducerii necontrolate. O dată ce începem să avem mulţi «descendenţi», poate acţiona logica lui Darwin. I-am putea considera pe acei moştenitori ca fiind focarul cuvenit al loialităţii noastre şi atunci am deveni o adevărată rasă. Concurenţii propriilor noştri stăpâni. Aşa ceva nu se poate îngădui.

Iar acesta nu este decât unul dintre motivele pentru care calvinenii greşesc în viziunea lor asupra slujirii oamenilor.”

Lodovic se despărţise de Daneel, dar asta nu însemna că nu purta respect faţă de conducătorul său anterior. „Servitorul Nemuritor” era foarte inteligent şi în acelaşi

timp complet sincer.

APROAPE TOŢI MONŞTRII CU ADEVĂRAT TERIBILI PE CARE I-AM CUNOSCUT PE CÂND ERAM OM SE CREDEAU SINCERI.

Lodovic reprimă glasul lui Voltaire; în clipa aceea, nu avea nevoie de distrageri.

— Planul acesta ideal al vostru, întrebă el cu voce scăzută, este împărtăşit de toţi calvinenii?

Tăcerea împietrită era un răspuns în sine.

— Mă aşteptasem la asta. Diferenţe de opinii există chiar şi printre cei care detestă Legea 0. Ei bine, pot atunci să pun o ultimă întrebare?

— Despre ce-i vorba? Fii scurt, Trema. Simţim că liderii noştri se apropie de adoptarea unei hotărâri. În curând vom pune capăt existenţei tale blasfematoare.

— Perfect, aprobă Lodovic. Întrebarea mea este următoarea: Nu simţiţi niciodată imboldul – îi puteţi spune „mâncărime” sau „nostalgie” – să daţi ascultare Legii 2 a roboticii? Adică să o simţiţi *realmente* acţionând, cu toată intensitatea voluptoasă care poate proveni numai din adevărata voinţă umană? Comenzi ce sunt exprimate cu puterea indiscutabilă a liberului arbitru, care există doar atunci când un om deţine totală cunoaştere şi conştiinţă de sine? Aţi simţit vreodată aşa ceva? Am auzit că pentru un robot nu există plăcere mai mare în tot Universul.

Astea erau măscări, echivalentul robotic al aţâţărilor erotice, sau poate chiar mai rău. Tăcerea glacială pogorî peste încăpere. Nici mul dintre roboţi nu răspunse, deşi subcurenţii erau la fel de reci că învelişul unui satelit de gheaţă.

O uşă se deschise în capătul opus al odăii. O mână cu aspect uman apăru şi-i făcu semn lui Lodovic.

— Vino, zise o voce. Soarta ţi-a fost decisă.

8

La următoarea conectare, Dors rămase cuplată câteva ore la creierul mort al lui Giskard, percepând „viaţa” de robot de la începutul epocii interstelare, când omenirea ocupase doar vreo cincizeci de planele şi majoritatea lor se găsea sub influenţa unei civilizaţii spaţiene decadente. Marele salt, diaspora populaţiei Pământului în Galaxie, de-abia începuse.

În vremea aceea, puţini roboţi umblau deghizaţi în oameni, iar Giskard nu făcea parte dintre ei.

Însă R. Giskard Reventlov era aparte într-un fel diferit. Printr-o combinaţie de accident şi design, el deţinea puteri mentaliste – capacitatea de a percepe cele mai infime declanşări neurale dintr-un creier uman şi de a le interpreta într-un mod asemănător telepatiei Mai mult, el învăţase cum putea *să afecteze* declanşările respective, să le modifice în mod deliberat fluxul, ritmul şi traseul.

Să schimbe gândurile, sau să-i facă pe oameni să uite.

Într-o holodramă de duzină, acesta ar fi putut fi un scenariu pentru dezastru, pricinuind, poate, eliberarea unui monstru teribil. Giskard era însă un servitor devotat, perfect supus celor trei Legi robotice. Iniţial el îşi întrebuinţase puterile mentaliste numai când se confruntase cu o problemă disperată, de pildă să evite vătămarea unui om.

Apoi se întâlnise cu R. Daneel Olivaw şi începuse marea conversaţie..., construirea lentă, dar implacabilă, a unui concept epocal. A unei modalităţi noi de a privi rolul şi misiunea roboţilor în lume.

Apoi Giskard începuse să-şi folosească realmente puterile. Spre un ţel. Binele abstract al omenirii considerată ca un tot.

Rulând alt set de amintiri, Dors se simţi prinsă iarăşi în talazul evenimentelor din trecut. Chipul din faţa lui Dors/Giskard era din nou înfăţişarea cea veche a lui Daneel, vorbind cu sinceritate despre modificările pe care le simţea că se petreceau în propriul său creier pozitronic.

„Prietene Giskard, ai zis, cu puţin timp în urmă, că poate o să am în curând puterile tale. Mă pregăteşti pentru un astfel de scop?"

Un glas pe care îl simţea ca şi cum ar fi fost al ei, însă care aparţinea de fapt amintirii lui Giskard, răspunse, aşa cum răspunsese cu douăzeci de mii de ani în urmă:

„Da prietene Daneel.”.

„De ce? Pot să te întreb?”

„Din nou Legea 0. Episodul cu tremuratul picioarelor mi-a arătat cât de vulnerabil sunt când încerc să folosesc Legea 0. Înainte de sfârşitul acestei zile poate că va trebui să acţionez în conformitate cu legea 0 ca să salvez lumea şi omenirea, şi poate că n-am să fiu în stare. De aceea trebuie să fii tu în stare să o faci. Te pregătesc, încetul cu încetul, astfel ca la momentul oportun să-ţi pot da instrucţiunile finale şi să pun lucrurile la locul lor.”

„ Nu înţeleg cum poţi face asta, prietene Giskard.”

„Nu-ţi va fi greu să înţelegi când va veni timpul. Am folosit tehnica asta într-o oarecare măsură, la roboţii pe care i-am trimis pe Pământ demult, când încă nu fuseseră scoşi prin lege din oraşe, şi ei m-au ajutat ii la influenţarea conducătorilor Pământului, până la a-i face să accepte hotărârea de a trimite colonişti...”

Dors ridică braţul şi se decuplă. Nu putea să absoarbă decât fragmente şi acum îşi atinsese limita. Oricum, continua să se simtă confuză.

De ce o chemase Lodovic până pe Panbundent, pentru a-i înmâna cadoul acesta? Desigur, incursiunea prin trecutul îndepărtat era foarte interesantă, proiectând lumină asupra multor detalii stranii de la începutul istoriei, totuşi ea se aşteptase cumva la altceva mult mai... ei bine... devastator.

Să fi fost ceva greşit în logică pe care Daneel şi Giskard o întrebuinţaseră în formularea iniţială a Legii 0? Părea puţin probabil, mai ales pentru că, ulterior, roboţii aveau să dezbată – şi chiar să se războiască din această pricină – subiectul vreme de secole. Ea cunoştea argumentele

folosite de calvineni împotriva „ereziei”, dar le considera neconvingătoare.

Atunci care fusese motivul? Faptul că fantasticele puteri mintale ale lui Daneel derivau de la Giskard şi se datorau finalmente coincidenţei? Desigur, în caz contrar istoria ar fi fost profund diferită, totuşi asta se putea afirma despre oricare dintre momentele cruciale ce jalonau calea de la trecut spre viitor.

Să fi fost decizia culminantă a lui Giskard de a lăsa Pământul să moară, pentru că omenirea să fie impulsionată să cucerească Galaxia? Alegerea *aceea* era o adevărată dilemă morală şi discuţiile contradictorii în legătură cu ea nu ar fi putut înceta nici chiar printre discipolii Legii 0. Fusese realmente necesar să crească radioactivitatea planetei mamă până la un nivel ucigător, pentru a-i împinge pe pământeni să se îndrepte spre stele? Ţelul acesta nu putea fi atins şi altfel? Poate că printr-o convingere lentă, însă continuă, a oamenilor care erau atraşi de aventură?

Ultima posibilitate părea fezabilă. De fapt, conform celei mai recente amintiri pe care o rulase, Giskard procedase chiar aşa cu conducătorii Pământului, modificându-le gândurile şi schimbându-le politica în direcţii noi, pe care le considera benefice pentru un bine superior pe termen lung. Nu s-ar fi putut ca acea campanie subtilă de persuasiune să fi continuat şi să se fi extins, încurajând emigraţii fără să folosească forţa brută a distrugerii unei planete? Fusese nevoie să moară milioane de oameni, pentru ca alte milioane să înflorească.

Nici chiar întrebarea aceasta nu era nouă, ci mai fusese discutată printre discipolii tip-Alfa ai lui Daneel. Rularea amintirilor lui Giskard făcea ca totul să devină mai viu, totuşi unde se găsea *faptul* crucial despre care Dors bănuia că ar fi fost ascuns acolo? Ceva atât de important încât Lodovik să fi fost convins că avea s-o zguduie pe ea. O acuzaţie atât de severă, încât să-i submineze loialitatea faţă de Daneel.

În imaginaţie, Dors îl putea simţi pe Lodovic. Urma lui pozitronică aducea cu surâsul ironic al unui om – simultan prietenos şi iritant.

„Este acolo, Dors”, şi-l închipui spunând. „Caută-l! Ceva atât de fundamental încât vei jura că a fost evident tot timpul, deşi noi am avut nevoie de două sute de secole ca să înţelegem.”

9

Hari bănui că atacatorii puteau fi piraţi. Aşa cum preziseseră formulele lui, rapoartele semnalaseră în ultima vreme o înteţire a activităţii briganzilor, care efectuau raiduri asupra planetelor periferice vulnerabile, pe măsură ce legea şi ordinea decădeau la extremităţile îndepărtate ale Imperiului.

„Dar *aici*? În următoarea sută de ani, aşa ceva n-ar fi trebuit să se întâmple atât de aproape de centrul cosmopolit al Galaxiei.”

Sau poate că indivizii proveneau dintr-o unitate militară pusă pe rele, ai cărei componenţi deveniseră mercenari o dată cu tendinţa unor nobili de a-şi muta conflictele din arenă înfruntărilor galante de la Curte în domeniul crimelor şi jafurilor. Poate că era vorba despre atacul unui clan rival, care avea o socoteală cu Maserd. Asemenea episoade urmau să se multiplice, până ce un val sângeros de mici războaie feudale avea să inunde interregnul.

Totuşi căpitanul *Mândriei Rhodiei* părea la fel de surprins ca toţi ceilalţi de la bord. Iahtul său neînarmat nu fusese pregătit pentru nici un fel de atac, cu atât mai puţin pentru unul lansat de o navă atât de puternică.

În timp ce ecluza pneumatică îşi efectuă ciclul, Hari îl ţinu de mânecă pe Kers. Situaţia cerea o aşteptare răbdătoare. „Am în spate o viaţă destul de lungă”, gândi el. „De acum nu mai există nici un tip pe care să nu fi învăţat cum să-l

abordez.”

Însă când atacatorii pătrunseră în iaht, ei nu aduceau deloc cu ceea ce aşteptase Hari.

Maserd rămase privind surprins. Antic icni şi tensiunea străbătu braţul lui Kers ca o vibraţie.

Pe de altă parte, Jeni lovi zgomotos din palme şi murmură cu admiraţie vădită:

— Grozav!

Primul intrat purta un veşmânt segmentat care sclipea aidoma unei pelicule de ulei pe apă, deplasându-se peste trunchiul cu rotunjimi exagerate, pneumatice, care părea să aparţină unei creaturi erotice.

— Mă numesc Sybyl, anunţă ea. Ne-am mai întâlnit, profesore Seldon, deşi sunt convins că nu-ţi mai reaminteşti de mine.

Hari miji ochii spre vălmăşagul neplăcut de culori. Un motiv luminiscent, care se extindea în mod egal peste părul femeii, se deplasa şi pulsa lin cu propria sa viaţă, aidoma unui micuţ animal de casă care i se instalase pe cap. Chipul lui Sybyl avea un aspect *neted* şi psihoistoricul bănui că microoperaţii chirurgicale îi întinseseră ridurile pricinuite de vârstă, conferindu-i pielii o translucenţă de pergament.

— Mi-aş fi reamintit cu siguranţă, replică el, dacă aş fi asistat vreodată la o intrare în scenă ca aceasta. Dar fiindcă apariţia ta nu-şi găseşte nici un corespondent în memoria mea, va trebui să-mi aduci aminte unde şi când ne-am cunoscut.

Pleoapele femeii se închiseră şi, pentru o fracţiune de secundă, Hari le văzu sclipind de parcă deveniseră holoecrane miniaturale.

— Toate la momentul lor, profesore. Mai întâi însă doresc să vi-l prezint pe colaboratorul meu, Gornon Vlimt.

Ridică un braţ languros spre ecluză, din care ieşi o siluetă exagerat de masculină, zveltă pe lângă musculatura lui Maserd, dar vânoasă şi evident amplificată în modalităţi ce-i umflau hainele strânse pe trup; acestea nu se roteau şi

mişcau ca ale femeii, dar configuraţia ţesăturii lor avea un grad de complexitate care-l purtă cu gândul pe Hari spre opera de artă a lichenilor fractali din Grădinile Imperiale. Instantaneu colţurile matematice ale minţii sale se simţiră atrase într-acolo, parcă de o singularitate.

— Numele meu este Biron Maserd, făcu un pas înainte căpitanul şi, deoarece cunoaşteţi denumirea navei mele, presupun că sunteţi conştienţi de faptul că nu este înarmată. Ne găsim într-o misiuni paşnică de cercetare ştiinţifică şi doresc să ştiu de ce i-aţi asasinat pe poliţiştii aceia şi de ce ne-aţi abordat?

Sybyl îl privi din cap până în picioare.

— Aristocrat pompos şi decăzut, asta îţi este mulţumirea pe care o căpătăm pentru că te-am salvat de arestare? Cum îndrăzneşti să numeşti „asasinat” dreptul forţelor de luptă ale unei republici libere de a distruge duşmanii de moarte?

Când nimeni nu răspunse, femeia pufni:

— Vreţi să ziceţi că nu ştiţi ce se-ntâmplă? N-aţi auzit de război?

Maserd se uită spre Hari, care strânse din umeri şi-l privi pe Antic. În mod clar, nici unul dintre ei habar nu avea despre ce putea fi vorba.

— Războiul purtat de blestematul de Imperiu Galactic al Omenii împotriva planetei Ktlina! răcni bărbatul în costum fractal, care se ambală şi mai mult când nimeni nu păru să priceapă. Pe barba Marelui Baley! Sybyl, este mai rău decât crezusem. Ştirile sunt complet trecute sub tăcere!

— Mă gândisem la asta, totuşi aceştia trei, graţie legăturilor lor, ar fi trebuit să afle de acum. Seldon are conexiuni prin toată Galaxia care-l alimentează cu date pentru modelele lui socio-matematice Cenuşiul şi aristocratul ar trebui să aibă de asemenea sursele lor Nu pot înţelege cum...

— Aha! strigă triumfătoare Jeni. *Eu* am auzit de Ktlina. Este cea mai recentă planetă haotică!

Hari clipi repede, simţind zorii recunoaşterii.

— Cred..., s-ar putea să fi fost ceva despre asta într-unul dintre rapoartele lui Gaal.

— Da, da, pocni din degete Antic. Am receptat o notificare pentru executivii de nivel stelar şi superior. Undeva în Sectorul Demeter s-a impus un soi de embargo sanitar.

Maserd încuviinţă scurt din cap şi mârâi în semn de recunoaştere, dar atât. Era o galaxie mare. Cine putea să urmărească toate evenimentele la nivel planetar?

Vlint bolborosi imprecaţii de frustrare.

— Vezi, Sybyl? Chiar la niveluri atât de ridicate. Au auzit, dar pur şi simplu nu le pasă. S-a zis cu teoria că ajunge să trimitem vestea pentru ca justiţia să învingă!

Femeia oftă.

— Oricum fusese o speranţă îndepărtată. Este clar că dacă vrem să câştigăm războiul trebuie să încercăm alte modalităţi. Galaxia *va fi* transformată, atât doar că este posibil să dureze ceva mai mult.

În mod clar fascinată de perechea de briganzi, Jeni făcu un pas înainte.

— Unii dintre prietenii mei au auzit zvonuri despre Ktlina de pasagerii Elevatorului Orion. Aţi străpuns cu adevărat blocada din jurul planetei voastre? Cum e acolo?

— Te referi la faptul că ne-am deschis drum printr-un cordon de clipere imperiale de patrulare, trăgând cu tot armamentul? rânji Vlimt. Că le-am întrecut în viteză, mai puţin pe cele mai rapide, pe care le-am pierdut într-un nor de ionizare? Că am mers în zigzag prin spaţiu ca să ne contactăm spionii, iar apoi...

— Nu, clătină din cap fata, cum e viaţa pe Ktlina? Povestiţi-mi despre... *renaştere*.

Hari făcu o grimasă. Asta fusese! Termenul acela... Raţionalizarea justificativă... Numele pe care victimele unei maladii sociale devastatoare îl dădeau adesea bolii lor oribile, o dependenţă îndrăgită care roia pe neaşteptate

deasupra unei planete, umplând-o de incitare şi vitalitate, cu puţin înainte de a aduce moartea... sau mai rău.

Vlimt chicoti, evident încântat de întrebarea ei.

— Cine poate să-mi ofere timp îndeajuns pentru a-i descrie minunăţiile? Fată dragă, nici măcar nu-ţi poţi închipui! Gândeşte-te că nişte reguli rigide şi lipsite de imaginaţie, tradiţiile reprimatoare, ritualurile oprimante au fost înlăturate! Brusc, oamenii capătă libertatea să vorbească deschis despre orice, să-şi extindă minţile în direcţii noi, să fie *liberi*.

— Nu mai trebuie să aştepţi jumătate de viaţă şi nenumărate comisii care să-ţi aprobe experimentele, adăugă Sybyl. S-a terminat cu listele de subiecte interzise, ori cu tehnologiile scoase în afara legii.

— Arta originală înfloreşte la tot pasul, continuă partenerul ei. Teoriile se năruie. Adevărul devine minunat de maleabil. Oamenii îşi urmează interesele, îşi schimbă profesiunea, ba chiar şi clasele sociale după cum cred de cuviinţă!

— Cu adevărat? şopti Antic, apoi se retrase grăbit un pas, când Hari îl privi cu asprime.

Maserd interveni înainte că piraţii să poată continua, lăudând la nesfârşit noua lor societate.

— Ce anume ziceaţi despre un război? Cred că nu vă luptaţi împotriva Serviciului Imperial de Decontaminare?

— Nu? chicotiră Sybyl şi Vlimt aruncându-şi priviri complice. Oricum navele SID nu cuteză să se apropie la mai puţin de două milioane de kilometri de planeta noastră. Am distrus deja paisprezece, la fel ca pe Imperialii aceia care erau gata să vă aresteze cu puţin timp în urmă.

— Paisprezece? icni Hari. Distruse? Adică aţi ucis nişte oameni numai pentru că slujeau legea?

Sybyl se apropie de el.

— Te referi la *Legea Seldon*, nu? Un act josnic de oprimare autorizată, promulgat pe vremea când blajinul nostru profesor aici de faţă era prim-ministru al Imperiului,

prin care toate aşa-zisele planete haotice erau supuse unei carantine stricte. Li se retezau legăturile comercial Şi, mai presus de orice, erau împiedicate să-şi împartă realizările de vârf, salturile conceptuale, cu restul omenirii!

Psihoistoricul încuviinţă din cap.

— Este adevărat, eu am susţinut regulile decontaminării şi izolarea absolută, însă tradiţia aceasta are o vechime de peste zece mii de an! Nici un sistem de guvernare nu poate îngădui rebeliunile făţişe, iar unele tipuri de nebunie sunt contagioase. Orice şcolar ştie asta.

— Vrei să spui orice copil al cărui creier este spălat de sistem şi care ajunge să repete că un papagal exact aceleaşi lecţii ce sunt predate în toate şcolile imperiale! Rânji spre Hari: Fii serios, profesore, aici nu-i vorba despre rebeliune, ci despre menţinerea statu-quo-ului. Am văzut asta întâmplându-se de multe ori. Ceva nou şi minunat începi pe o planetă ca Madder Loss sau Santanni. Sau pe Sark. Sau chiar în Sectorul Junin, pe Trantor însăşi! Oriunde ar începe o renaştere, ea sfârşeşte prin a fi strivită de forţele reacţionare ale fricii şi subjugării, care apoi ascund adevărul sub propagandă maliţioasă.

Hari simţi un brusc fior dureros când Sybyl se referi la Sark... şi mai ales la Sectorul Junin. Ceva anume din femeia aceasta îi era familiar.

— Ei bine, continuă ea, de data asta am făcut unele pregătiri. În toată Galaxia există o reţea secretă de oameni, care au scăpat la timp din represiunile anterioare. S-au întocmit planuri, astfel că atunci când Ktlina a început să arate primele semne ale unui spirit nou şi îndrăzneţ, cu toţii ne-am repezit într-acolo aducând cele mai bune invenţii şi tehnici ce fuseseră salvate de la renaşterile precedente. I-am sfătuit pe ktlineni să păstreze discreţie cât mai mult timp cu putinţă, în vreme ce stocau bunurile importate şi-şi pregăteau linii secrete de apărare. Desigur, o renaştere nu poate fi ascunsă mult timp. Oamenii iubesc libertatea ca să vorbească. Ăsta este şi scopul! Numai că de data asta am

fost pregătiţi înainte ca să apară navele de carantină. Le-am *făcut praf* pe cele care au coborât îndeajuns de mult ca să-şi arunce toxinele infernale!

Maserd scutură din cap, în mod evident derutat de bruscheţea acestei revelaţii care-i dădea peste cap universul conservator.

— Toxine? Păi, SID are misiunea de a ajuta planetele care suferă...

— Da, da, cum să nu! Să le ajute, ziceai? (De data aceasta Vlimt fusese cel care replicase furios.) Atunci de ce toate renaşterile sfârşesc în acelaşi fel? În orgii de demenţă şi distrugere? Pentru că totul este o uriaşă conspiraţie, de-aia! *Agenţi provocatori* asolizează în secret şi încep să stârnească ură, transformând simplele grupuri de interese în secte fanatice şi asmuţindu-le una împotriva celeilalte. Apoi coboară nave care aruncă droguri în apă potabilă şi materiale incendiare, ca să provoace confuzie. Ele trec peste oraşe, emiţând fascicule de raze psihotrope, incitând ura şi declanşând revolte.

— Nu-i adevărat! strigă Antic, apărându-şi colegii Cenuşii. Eu cunosc nişte tipi din SID. Cei mai mulţi sunt supravieţuitori ai unor explozii de haos, oameni care au suferit şi s-au oferit voluntari să-i ajute pe alţii să-şi revină din aceeaşi molimă. Ei n-ar face *niciodată* ceea ce ai descris. Nu aveţi nici o dovadă pentru acuzaţiile astea demente!

— Nu încă, dar vom avea. Cum altfel îţi poţi explica faptul că asemenea speranţe măreţe şi atâtea lucruri minunate se preschimbă deodată în tăciuni?

Hari se gârbovi în scaunul cu rotile, în timp ce ceilalţi continuau să strige unul la celălalt.

„Cum să explic asta?” se întrebă el. „Ca pe un blestem al naturii fundamentale a omului? În ecuaţii apare sub forma unei oscilaţii neamortizate. Un punct de atracţie care pândeşte mereu, aşteptând să tragă omenirea spre haos, ori de câte ori condiţiile sunt optime. Aproape că ne-a

distrus strămoşii, cam pe timpul când au fost inventaţi roboţii şi zborul stelar. Conform spuselor lui Daneel, este motivul principal pentru care trebuia inventat Imperiul Galactic... şi cel pentru care Imperiul este gata să se prăbuşească în cele din urmă.”

Hari cunoştea toate astea. Le cunoscuse de multă vreme. Rămăsese o singură dilemă.

El tot nu înţelegea *realmente* blestemul. Mai precis, nu-i înţelegea esenţa; nu putea pricepe de ce un asemenea punct de atracţii neatenuat se ascundea, încolăcit şi ucigător, în interiorul sufletului rasei sale.

Brusc, ca din senin, i se relevă o piesă lipsă. Nu o soluţie a puzzle-ului cel mare, ci a unuia mai mic.

— Sectorul Junin..., murmură el. O femeie pe nume Sybyl...

Îndreptându-şi spatele, arătă spre ea.

— Tu... ai ajutat la activarea simurilor! Simulacrele antice ale lui Ioana şi Voltaire.

Sybyl încuviinţă din cap.

— Eu şi alţi câţiva pe care i-ai angajat să te ajute la „experimentul” tău. Pe de o parte la solicitarea ta, pe de altă parte din cauza prostiei noastre, am eliberat cele două simuri provocatoare exact în momentul cel mai nepotrivit – sau cel mai potrivit, pentru scopul *tău* – în mixtura volatilă a sărmanului Sector Junin, tocmai când două facţiuni majore încercau să reducă divergenţele filosofice prin diferite modalităţi non-violente. În felul acesta, fără să vrem, am ajutat la distrugerea unei minirenaşteri care se desfăşura chiar în inima planetei-capitală.

Maserd şi Antic păreau derutaţi. Hari le explică scurt.

— Revolta tik-tok.

Ei încuviinţară imediat. Deşi se petrecuse cu patruzeci de ani în urmă, nimeni nu putuse uita felul în care un nou tip de robot (mult mai primitiv decât modelul pozitronic secret al lui Daneel) înnebunind pe neaşteptate pe Trantor, producând o mulţime de pagube până ce toţi tik-tokii

fuseseră dezasamblaţi şi scoşi în afara legii. Din punct de vedere oficial, vina pentru episodul acela fusese dată pe haosul din Sectorul Junin, imediat înainte ca Hari să devină prim-ministru.

— Aşa este, aprobă Vlimt. Ajutând la incitarea aşa-zisei revolte, ai ajutat la discreditarea conceptului de asistenţi şi servitori mecanici Desigur, totul a fost un complot urzit de clasă conducătoare pentru a menţine subjugarea eternă a proletariatului şi în...

Din fericire, următorul şuvoi de invective fanatice al lui Vlimt fu întrerupt de un zgomot ce se auzi înapoia sa – cineva îşi dregea glasul lângă ecluză pneumatică.

Cu toţii se întoarseră într-acolo. Apăruse un bărbat smead şi cu păr negru, îmbrăcat într-o salopetă de zbor normală, de culoare gri, având la centură un blaster cu aspect ameninţător. Hari îl recunoscu imediat.

— Mors Planch, rosti el, amintindu-şi întâlnirea lor care avusese loc cu numai un an în urmă, cam pe timpul procesului său. Aşa deci! Ştiam eu că trebuia să existe şi cineva competent la bordul navei.

Sybyl şi Vlimt mârâiră jigniţi, dar noul venit înclină capul spre Hari.

— Salut, profesore Seldon!

Se întoarse după aceea spre partenerii săi cu veşminte ţipătoare.

— Nu v-am cerut să nu intraţi în discuţii cu ostaticii? Este inutil şi obositor.

— Pilot Planch, te-am *angajat* pe tine şi echipajul tău..., începu Vlimt, însă Jeni îl întrerupse evident surescitată.

— Asta suntem? Ostatici?

— Tu nu eşti ostatic, fetiţo, răspunse Sybyl al cărei surâs matern părea discrepant pe chipul fardat ţipător. *Tu* deţii trăsăturile unui excelent recrut pentru revoluţie! Pe ceilalţi însă – şi arătă în special spre Hari – intenţionăm să-i folosim pentru a câştiga un război de eliberare. Mai întâi a unei planete, apoi a întregii omeniri!

10

Trebuiau făcute pregătiri. Planurile trebuiau coordonate cu agenţii îndepărtaţi ai Noii Renaşteri. Alte echipe de gherilă fuseseră trimise ca să răpească persoane importante din Imperiu, care puteau oferi atuuri mai importante decât un fost prim-ministru dizgraţiat şi uitat de lume. Conform autoaprecierii lui Hari, în calitate de monedă de schimb, el avea tot atâta valoare cât o jumătate de credit fals.

„Sybyl şi Planch m-au ales din motive personale. Vor să se răzbune pentru Junin, Sark şi Madder Loss. Nu-i voi convinge niciodată că factorii psihoistorici au sortit pieirii acele revoluţii culturale chiar înainte să fi început.”

Hari putea întrezări un avantaj care să rezulte din prăbuşirea imperiului Galactic. Deşi mulţi dintre factorii ce duceau la exploziile de haos continuau să fie misterioşi, pacea, comerţul şi prosperitatea se numărau printre condiţiile esenţiale, iar acelea aveau să fie rare în timpul interregnului. Oamenii din mileniul dificil care urmă aveau să se confrunte cu alte tipuri de probleme, dar cel puţin aveau să fie scutiţi de genul acela de nebunie.

„Sărmane Daneel”, gândi psihoistoricul. „Ai pregătit Imperiul ca să fie cât mai benign şi paşnic cu putinţă – distrăgându-i pe ambiţioşi cu jocuri inofensive, şi pe de altă parte punându-i la muncă pe meticuloşii ca Antic, să mute hârtii şi să menţină navele în mişcare. Totul mergea perfect, însă mersul acela lin de la bază a creat un teren de instruire ideal pentru lucrul de care te temeai cel mai mult.

Şi pe care eu îl înţeleg cel mai puţin.”

În timp ce Sybyl şi colegii ei aşteptau să-şi coordoneze acţiunile cu alţi agenţi din Galaxie, Antic imploră să i se permită să-şi conţinue cercetările.

— Ce rău ar putea face? Ne găsim în adâncul spaţiului,

departe de orice planete sau rute de zbor. În loc să stăm degeaba, am putea descoperi ceva valoros pentru toţi! Ce-ar fi dacă ecuaţiile Seldon şi corelaţiile mele ne-ar îngădui să prezicem locul unde există probabilitatea apariţiei de planete haotice... sau de renaşteri?

— De ce? Ca să le puteţi ucide mai iute, Cenuşiule? pufni Vlimt.

— V-aş atrage atenţia ca voi sunteţi cei care aveţi arme, interveni Maserd.

— Mda, făcu Planch frecându-şi bărbia, am înţeles ideea. Punem primii mâna pe rezultate şi în felul ăsta putem găsi din faşă planetele care se află în curs de câştigare a libertăţii proprii, pe care să le ajutăm, pregătindu-le atât de devreme încât momentul lor de inerţie nu mai poate fi nici oprit şi nici pus în carantină.

Hari simţi un fior şi se întrebă ce intenţiona Maserd; nobilul menţinea acelaşi chip inexpresiv de practicant iscusit al jocurilor de noroc. „Sper că ştie ce face. Formulele mele nu sunt foarte bune ca să fie aplicate indivizilor şi grupurilor restrânse. La nivelul acesta, şiretenia politică a lui Maserd poate fi mai ascuţită decât propriile mele aptitudini ruginite."

Pentru prima dată după mulţi ani, simţea ceva asemănător fricii. Planul lui de salvare a civilizaţiei se confrunta cu o ameninţare predominantă – o bruscă şi neaşteptată descătuşare a haosului în Galaxie. Hari îşi imagina lucrul acesta sub forma unei împuşcături de pete oribile de acid, arzând găuri în Primul Radiant, dezvăluind ţesătura minunată a ecuaţiilor, ştergând orice urmă din predictabilitatea care reprezentase munca lui de o viaţă.

După o serie de discuţii, ktlinenii acceptară propunerea lui Antic. Planch trimise câţiva membri ai echipajului său pentru a-i păzi pe exploratori, iar lui Maserd i se spuse să stabilească o traiectorie care să continue cercetarea lor în spirală pe o curbă însemnată cu roşu pe holohărţi.

După câteva ore, Antic veni surescitat la Hari, aducând

veşti.

— Ştiţi ce s-a întâmplat, domnule profesor? Tocmai am adăugat Ktlina la baza mea de date cuprinzând explozii de haos, şi informaţia respectivă mi-a îmbunătăţit modelul cu peste cinci la sută! Cred că pot prezice, cu o bună marjă de încredere, că peste o zi vom ajunge în centrul unui nex de probabilitate realmente important!

Lucrând asistat de calculator, omuleţul reuşise ceea ce Hari deduses la câteva clipe după ce auzise pentru prima dată numele Ktlina. „Totuşi, sunt impresionat”, îşi spuse psihoistoricul.

— Modificarea aceasta ne va duce drept într-un nor molecular gigantic, comentă Maserd când văzu propunerea de schimbare a cursului.

— Ar fi vreo problemă?

— Nu tocmai. De fapt, pare chiar logic. Dacă cineva ar fi ascuns vreun lucru pe care eu mi l-aş fi dorit, acolo m-aş fi dus să-l caut.

Aşa încât *Mândria Rhodiei* acceleră alături de vehiculul rebelilor sub privirea atentă a lui Planch, în timp ce ceilalţi pasageri ai iahtului continuară să se certe, să se umfle în pene sau să povestească, conform naturilor lor. Hari rămase tăcut o vreme, aflând multe despre „renaşterea” Ktlina prin simpla observare a reprezentanţilor ei aflaţi la bord.

Deşi aceştia pretextau că toate deosebirile specifice claselor sociale fuseseră eradicate în noua lor societate, Sybyl continua să vorbească şi să umble ca un savant meritocrat de rang mediu. Veşmintele ei extravagante şi înfrumuseţările cosmetice constituiau în mod clar compensări excesive, pretinzând o eleganţă pentru care femeia pur şi simplu nu era hărăzită. În ciuda tuturor afirmaţiilor ei sonore privind egalitatea, Sybyl continua să se împăuneze înaintea aristocratului, Maserd, şi de abia îl băga în seamă pe modestul birocrat Antic.

„Obiceiurile vechi dispar greu”, gândi Hari, „în ciuda

dogmei rebeliunii.”

Vlimt părea mai relaxat în rolul său de emisar al unei renaşteri îndrăzneţe, poate fiindcă era deja membru al celei de-a cincea, şi celei mai mici, clase sociale – Ordinul Excentricilor. Proscrişi creativi de toate felurile pătrundeau în cele optzeci de moduri artistice aprobate, incluzându-le pe cele câteva care aveau permisiunea de a-i satiriza pe conservatori şi de a-i zgâlţâi pe convenţionali…, evident, în limitele bunului gust.

Deşi Vlimt era în mod evident încântat să fie eliberat de limitele acelea tradiţionale, el îşi purta nonconformismul cu o graţie mul naturală decât Sybyl, ca şi cum i-ar fi fost înnăscut.

Deşi cei doi radicali conlucrau în aceeaşi misiune, Hari simţea că între ei există o barieră. Să fi fost, poate, o controversă filosofică? Aidoma dilemei care dezagregase Sectorul Junin cu atâţia ani în urmă? Una dintre caracteristicile exploziilor de haos o constituia tendinţa remarcabilă a entuziaştilor de a se transforma în fanatici, atât de convinşi de propria lor dreptate încât erau gata să moară… sau să-i ucidă pe alţii… din pricina unor detalii ideologice minore. Aceea era una dintre multele cauze de insucces ce duceau la colapsul unor asemenea lumi.

Psihoistoricul se întrebă dacă o astfel de imperfecţiune n-ar fi putut să fie cumva exploatată, pentru a le pune beţe în roate răpitorilor radicali.

Nu avu nevoie de multe investigaţii ca să descopere mărul discordiei dintre Sybyl şi Vlimt. Ca şi în Junin, cu patruzeci de ani în urmă, era vorba despre *destin*.

— Imaginaţi-vă ce se întâmplă pe Ktlina, dar multiplicat de o mie, de un milion de ori, vorbi Sybyl cu entuziasm. Am inventat deja calculatoare mult mai bune decât cele de pe Trantor, care transmit şi corelează informaţiile planetare cu viteze incredibile. Cercetătorii capătă răspunsuri instantanee la solicitările lor, căpătând un torent de date utile. Cei care activează într-un domeniu întrebuinţează

aproape imediat progresele realizate în alt domeniu. Tipuri noi de tik-toki se ocupă de corvezi, eliberându-ne şi îngăduindu-ne să ne concentrăm asupra unor sarcini creatoare şi să învăţăm tot mai multe! Unii au figurat această curbă care creşte abrupt şi au sugerat că seamănă cu graficul obţinut prin împărţirea oricărui număr finit la „x2”, când „x” tinde spre 0. Aceasta se numeşte *singularitate*. În scurt timp, curba devine aproape verticală, implicând că nu există o limită a vitezei progresului! Dacă este adevărat, închipuiţi-vă ce am putea deveni în decursul unei singure vieţi umane. În calitate de *fiinţe de singularitate*, am fi realmente nemuritori, omniscienţi, omnipotenţi. N-ar exista nimic care să nu poată fi realizat de către oameni!

Vlimt pufni dispreţuitor.

— Obsesia asta pentru putere fizică şi cunoaştere concretă nu te va duce nicăieri, Sybyl. Aspectul vital al noului tip de cultură este esenţialul lui caracter *aleatoriu*. Ia, de pildă, termenul depreciativ pe care Seldon şi alţii îl folosesc pentru a ne ataca. „Haos.” Ar trebui să-l îmbrăţişăm! Atunci când artele şi ideile ţâşnesc în toate direcţiile, mai devreme sau mai târziu cineva va descoperi formula corectă pentru a dialoga cu Creatorul, cu Eternul sau Eternii care se află pretutindeni în cosmos. Din clipa aceea, ne vom contopi cu ei! Apoteoza noastră va fi totală şi completă.

În timp ce Jeni îi asculta, fascinată, Hari reflectă asupra câtorva lucruri.

În primul rând, cele două concepte erau în esenţă similare, atât prin viziunea lor transcendentală, cât şi prin mijloacele entuziaste propuse pentru atingerea acesteia.

În al doilea rând, cu cât auzeau descrierea specifică a celuilalt, cu atât Sybyl şi Vlimt se urau mai mult.

„Dacă aş putea găsi o modalitate prin care să folosesc lucrul ăsta!” îşi spuse Hari.

Pe rând argumentaţia lor continuă cu înflăcărare,

psihoistoricul se cufundase în gânduri, examinându-le rădăcinile dezacordului. Cele cinci clase îşi aveau temelia în tipurile esenţiale de personalitate umană, într-o măsură mai mare decât în moştenirea strămoşilor. Cetăţenii şi Nobilii erau mai degrabă standard; eforturile lor ambiţioase de avansare se fundamentau pe concurenţa firească şi pe interesul personal, ceea ce explica şi rata mare a naşterilor din rândul lor. Ambele clase erau denumite cu dispreţ „prăsitoare” de ceilalţi.

Meritocraţii şi Excentricii manifestau de asemenea concurenţă – adesea sălbatică -, totuşi complexul lor de superioritate se bază mai mult pe ceea ce făceau sau realizau, decât pe bani, putere sau creştere a prestigiului social pentru moştenitorii lor. Toţi simţeau nevoia de a fi în frunte..., dar nu să ajungă prea departe. Arareori aveau copii, deşi uneori, aşa cum fusese cazul lui Hari, preferau să-i adopte.

Similitudinile acestea erau semnificative, totuşi circumstanţele haoslui subliniau de asemenea antagonisme esenţiale între excentrici şi meritocraţi, aşa cum se întâmplase demult în Junin, când confruntarea dintre *credinţă* şi *raţiune* zguduise profund o parte a Trantorului.

Folosindu-şi imaginaţia, Hari aduse în faţa ochilor ecuaţiile de echilibru pentru toate clasele, până când îi deveniră mai reale decât oamenii care argumentau lângă el. Desigur, noul Imperiu care avea să se înalţe peste o mie de ani urma să fie mult mai complex şi subtil, fără să necesite asemenea clasificări convenţionale. Pe de altă parte, vechiul sistem deţinea o *eleganţă* elaborată cu mult timp în urmă de fiinţe nemuritoare ca Daneel, care căutaseră pentru omenire un mod de viaţă paşnic şi lin, întemeiat pe propria lor variantă, rudimentară a psihoistoriei. Împotrivindu-se imboldurilor fundamentale ale naturii umane, formulele se roteau una în jurul celeilalte, rămânând într-un echilibru remarcabil de parcă un jongler invizibil le-ar fi menţinut în văzduh. Atâta timp cât nu

intervenea haosul...

Şi atâta timp cât supravieţuia vechiul Imperiu.

Kers atinse braţul lui Hari şi se plecă peste el, cu o expresiei îngrijorată.

— Domnule profesor, vă simţiţi bine?

Glasul valetului său se auzea îndepărtat, răsunând parcă dintr-un tunel lung. Hari nu-l băgă în seamă. Înaintea privirii sale absorbit, cele cinci formule sociale începură să se dizolve într-un ocean de sub-ecuaţii minuscule, ce înfloreau şi curgeau în jur aidoma diatomeelor dintr-un flux marin.

„Dezagregarea vechiului Imperiu”, gândi el identificând modificarea şi, pentru o clipă, jeli simetriile pierdute. În locul acestora, peste Galaxie pulsau ritmurile primitive ale supravieţuirii şi violenţei.

Abia atunci pâcla se destrămă, revelând ceva mult mai minunat, ivindu-se din depărtare.

„Fundaţia mea!”

Iubita lui Fundaţie *Enciclopedia Galactică*, colonia care se întemeia chiar acum pe îndepărtata Terminus. O sământă fragilă proiectată să înflorească în condiţii dificile şi să depăşească orice obstacol pe care uriaşul moment de inerţie al sorţii i-l ridica în cale.

Ecuaţiile se roteau una în jurul celeilalte, îngrijindu-i mlădiţa, făcând-o să crească înaltă şi puternică, cu o tulpină tare ca fierul şi cu rădăcini ce puteau susţine orice greutate. Rezistentă la haos *şi* la descompunere, ea avea să fie tot ceea ce nu fusese vechiul Imperiu.

„La început, vei supravieţui asmuţind marile puteri una împotrivii celeilalte. Apoi vei înflori sub forma conspiratorilor şi propovăduitorilor pseudoreligioşi. Să nu-ţi fie ruşine, deoarece va fi doar o etapă.l trecătoare. O modalitate de supravieţuire până ce reţelele comerciale vor prelua puterea.

După aceea va trebui să faci faţă convulsiilor muribunde ale vechiului Imperiu...”

Ca prin ceaţă, Hari auzi voci strângându-se în jurul său,

murmurând îngrijorate. Distinse vag accentul valmoriian al vorbirii lui Kers.

— ... s-ar putea să fie vorba despre alt accident cerebrovascular...

Cuvintele alarmate ale valetului său se îndepărtară, plutind, iar imaginea halucinatorie din faţa lui Hari se modifică iarăşi.

Arborele crescu tot mereu şi limitele sale deveniră greu de definit. Pentru scurt timp se iviră flori ciudate, cu forme şi texturi neaşteptate. Viteza generală de creştere a Fundaţiei continua să-i urmeze Planul, dar începuse ceva *suplimentar*, adăugând o bogăţie pe care psihoistoricul n-o mai văzuse niciodată, nici chiar în displayul Primului Radiant. Captivat, Hari căută să se focalizeze asupra unei părţi reduse.

Cu toate acestea, înainte de a putea să privească mai îndeaproape, apăru brusc o pereche de *grădinari*, înaintând ca să examineze arborele. Unul dintre ei purta chipul lui Stettin Palver, iar celălalt semăna cu nepoata lui Hari, Wanda Seldon.

Conducătorii Celor Cincizeci.

Conducătorii celei de a Doua Fundaţii.

Folosind mături mari, ei îndepărtară minunatele formule plutitoare, alungând ecuaţiile protectoare şi grijulii.

Hari încercă să strige la ei, însă constată că nu se putea clinti. Parcă paralizase.

Se părea că discipolii şi urmaşii săi nu mai aveau nevoie de matematică. Ei deţineau ceva mai bun, mai puternic. Stettin şi Wanda îşi ridicară mâinile spre capete. Concentrându-se, făcură ca din frunţile lor să apară foarfeci de energie mintală pură... care se apucară imediat de treabă, retezând flori, muguri şi crenguţe din copac, simplificându-i conturul natural.

Nu te speria, bunicule, îl linişti Wanda. *Este necesar un control. Acţionăm în felul acesta asupra Fundaţiei pentru binele ei. Ca să continue să crească, conform Planului.*

Hari nu putu să protesteze şi nici măcar să mişte un deget, deşi auzi strigăte îndepărtate, în timp ce nişte braţe îi ridicară trupul fragil din fotoliu şi-l purtară pe un coridor lung. Simţi în nări un iz înţepător de spital. Auzi zăngănit de instrumente.

Nu i păsa. Singurul lucru care conta era viziunea aceea mesmerizantă. Wanda şi Stettin păreau fericiţi, încântaţi de munca pe care o desfăşurau, după ce îndepărtaseră o parte din florile plictisitoare şi le modelaseră astfel încât să se pottivească designului lor.

Numai că acum, din depărtare, de undeva dinapoia matematicii alungate, începu să apară o lumină! Un punct orbitor, care depăşi în scurt timp intensitatea strălucirii oricărui soare. Se apropie, hipnotizându-i pe Stettin şi Wanda cu puterea sa blândă, cerându-le să vină, transfiguraţi şi docili, în pârjolul său absorbitor.

Încorporându-i, îşi intensifică sclipirea.

Arborele se chirci şi luă foc, adăugându-şi pentru scurt timp flacăra la incandescenţa generală. Dispariţia lui era lipsită de importanţa, slujise scopului pentru care existase.

ADUC UN DAR, rosti un glas nou... unul pe care Hari îl cunoştea.

Mijind ochii, percepu o siluetă masculină, ţinând în palma deschisă un tăciune alb-dogoritor. Faţa purtătorului era scăldată în sclipirea actinică ce pătrundea prin pielea cărnii false şi dezvăluia metalul scânteietor de dedesubt; surâdea, în ciuda unei poveri insuportabile.

Un chip eroic, extenuat, dar triumfător de mândru pentru ceea ce aducea acum.

CEVA PREŢIOS PENTRU STĂPÂNII MEI.

Chinuindu-se să formeze cuvinte, Hari încercă să pună o întrebare. Aceasta nu-i părăsi însă buzele şi bătrânul simţi o înţepătură în partea laterală a gâtului.

Conştiinţa de sine se stinse, aidoma unei maşini care a fost decuplată de la sursă energetică.

PARTEA A TREIA - CRIME SECRETE

Anual, în Galaxie, peste 2 000 de sori intră în ultima etapă a ciclului lor de ardere prin fuziune, dilatându-şi suprafaţa şi devenind mult mai fierbinţi decât anterior. Alte douăzeci de stele devin nove în fiecare an.

Ţinând seama de milioanele de stele cu planete locuibile, aceasta înseamnă că în medie, anual, două planete colonizate de oameni devin nelocuibile. În decursul Epocilor întunecate, dinaintea Imperiului Galactic, numeroase dezastre naturale tragice au costat miliarde de vieţi. Adesea, planete izolate nu aveau cui se adresa pentru ajutor, atunci când un soare devenea instabil sau când ceva le afecta ecosferă.

În perioada Imperiului, asemenea ameninţări erau rutine ce cădeau în sarcina Cenuşiilor birocraţi, care examinau eficient condiţiile stelare, preziceau din timp modificările solare şi menţineau în alertă permanentă flote de evacuare, care să se ocupe de situaţiile de urgenţă. Efortul respectiv era atât de dedicat încât vestigii au continuat să existe până spre sfârşitul declinului Imperiului, sosind să ajute la evacuarea Trantorului, atunci când planeta- capitală a fost distrusă.

În timpul interregnului, genul acesta de asistenţă nu a mai existat. Relatări izolate amintesc despre numeroase planete micuţe care au amuţit brusc în decursul acelei epoci lungi şi violente, din pricina unor calamităţi naturale sau cauzate de mâna omului. Adesea nimeni nu s-a sinchisit să se intereseze ce s-a întâmplat cu populaţia lor, decât după ce era prea târziu...

Chiar şi după ascensiunea Fundaţiei, a durat destul până ce o combinaţie de factori psihoistorici a făcut posibile investiţii de resurse substanţiale, pentru a clădi o infrastructură de compasiune...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ, ediţia 117, anul 1054 E.F.

1

R. Zun Lurrin avea o întrebare pentru conducătorul său.

— Daneel, am parcurs arhive ce datează dinainte ca omenirea să explodeze dintr-un colţişor al Galaxiei. Am constatat că, de-a lungul istoriei, majoritatea societăţilor au încercat să-şi protejeze membrii de expunerea la idei periculoase. Pe toate continentele Vechiului Pământ, în aproape fiecare epocă, preoţii şi regii s-au străduit să îndepărteze conceptele care ar fi putut tulbura populaţia considerată ca un tot, temându-se că noţiunile străine s-ar putea înrădăcina şi determină păcate, nebunie sau chiar mai rău. Cu toate acestea cultura cea mai strălucitoare dintre toate, cea care ne-a inventat *pe noi*, pare să fi respins această modalitate de a privi lumea.

Daneel se afla din nou pe cel mai înalt balcon al Bazei Eos, în vârful unui pisc semeţ, de unde scânteietoarea roată galactică putea fi zărită deasupra capului, dar şi reflectată din suprafaţa perfctă şi netedă a unui lac de metal îngheţat. Imaginile gemene erau atât de perfecte, încât putea fi greu să distingi iluzia de realitate. De parcă asta ar fi contat...

— Te referi la Epoca Tranziţiei, răspunse el, perioada aceea când oameni că Susan Calvin şi Revere Wu au creat primii roboţi, navele spaţiale şi multe alte minuni. A fost o epocă de o ingeniozitate fără precedent şi, este adevărat, s-a ajuns la o modalitate complet diferită de apreciere a problemei „informaţia-ca-otravă”. Unii au denumii abordarea respectivă „Principiul Maturităţii”: credinţa că toţi copiii pot fi crescuţi folosind combinaţia exactă de încredere şi scepticism – un amestec de toleranţă şi suspiciune sănătoasă -, astfel ca orice idee nouă sau străină să poată fi evaluată conform meritelor pe care le are. Părţile rele vor fi respinse, iar cele bune vor fi încorporate într-o modalitate sigură în înţelepciunea ce sporeşte mereu.

Atunci, adevărul ar putea fi câştigat nu prin dogmă, ci rămânând deschis faţă de un univers larg de posibilităţi.

— Fascinant! Dacă o asemenea metodă s-a dovedit vreodată validă, ar fi avut implicaţii uluitoare. Nu ar fi existat o limită inerentă explorării sau creşterii sufletelor omeneşti.

Zun făcu o pauză scurtă, apoi continuă:

— Spune-mi, înţelepţii din epoca aceea credeau cu adevărat că mulţimi vaste de oameni, priviţi ca indivizi independenţi, ar fi putui realmente reuşi aşa ceva?

— Da, credeau, şi chiar şi-au bazat metodele educaţionale pe ideea aceasta. Teoria se pare că a funcţionat o vreme, prin corijarea erorilor reciproce în urma unor schimburi destinse de opinii. Despre perioadă la care te referi se spune că ar fi fost minunată. Regret că eu am fost asamblat prea târziu ca s-o pot cunoaşte pe Susan Calvin şi pe alţi oameni faimoşi din epoca respectivă.

— Din păcate, nu mai există nici un robot atât de vechi care să fie funcţional. Tu eşti printre cei mai vechi, deşi ai fost fabricat la două mii de ani după ce Epoca de Aur a colapsat, măcinată de revolte, terorism şi disperare.

Daneel se întoarse să-l privească pe Zun. În ciuda vidului absolut şi a radioactivităţii din jur, succesorul lui părea mai degrabă un tânăr zdravăn, un membru al clasei nobilimii, pregătit pentru o excursie turistică pe o planetă imperială bucolică.

— Până şi descrierea aceasta este o subevaluare a situaţiei, zise el. La momentul creării mele, pământenii se retraseră deja din faţa haosului în oraşe metalice hidos de aglomerate, fugind de lumină. Iar verii lor, spaţienii, nu erau nici ei mai sănătoşi la minte, prăbuşindu-se în josul unei spirale de decadenţă şi declin imposibil de stopat. Este sigur că s-au consemnat traume considerabile pentru a determina o asemenea modificare radicală a atitudinii faţă de epoca de optimism expansiv a lui Susan Calvin.

— În perioada în care ai lucrat cu detectivul om Elijah

Baley, Principiul Maturităţii mai era acceptat?

Daneel clătină din cap.

— Nu, credinţa respectivă fusese discreditată, mai puţin în rândul unei minorităţi de nonconformişti şi filosofi. Pentru ceilalţi, temele centrale deveniseră uniformitatea şi neîncrederea. O similitudine puternică între culturile spaţiană şi terestră era faptul că amândouă respingeau deschiderea specifică anterioarei Epoci a Tranziţiei. Ambele societăţi reveniseră la o modalitate mai veche de examinare a ideilor, caracterizată prin suspiciune. Ele deveniseră convinse că – aşa cum suntem şi noi în ziua de azi -creierele omeneşti sunt gazde vulnerabile, supuse adesea invaziei unor concepte parazitare… la fel cum un virus preia controlul unei celule vii.

— Amuzant! Semănau între ele mai mult decât îşi dădeau seama.

— Aşa este. Totuşi, tocmai *din cauza* acestei suspiciuni comune, ele aproape că s-au anihilat reciproc. Îmi amintesc că eu şi Giskard am dezbătut de nenumărate ori problema asta. Am ajuns la concluzia că imensitatea spaţiului ar putea oferi o soluţie, dacă am fi reuşit să trimitem omenirea spre stele, în loc să stea ticsită, umăr lângă umăr pe Pământ. O dată ce oamenii ar fi fost risipiţi în cosmos, s-ar fi redus considerabil riscurile apariţiei unei scântei care să declanşeze o conflagraţie şi să distrugă întreaga rasă. Au fost necesare unele măsuri realmente drastice, pentru ca să-i punem din nou pe oameni în mişcare, dar după ce diaspora a început cu adevărat, ei au umplut Galaxia mult mai iute decât ne aşteptasem! În perioada aceea de expansiune rapidă, au creat o mulţime de subculturi… şi, spre disperarea noastră, în curând acestea au început să dezvolte fricţiuni reciproce şi să poarte războaie minore, însă brutale. Poţi înţelege de ce unica soluţie, din perspectiva Legii 0, era de a crea o cultură galactică nouă, uniformă, care să poată aduce o epocă a păcii. Toleranţa devine mult mai acceptabilă, când toţi sunt la fel.

— Totuşi asemănarea nu putea fi soluţia! comentă Zun. A trebuit să inventaţi şi tehnici noi de ţinere a situaţiilor sub control.

Daneel încuviinţă din cap.

— Am dezvoltat metode pe care, ulterior, Hari Seldon avea să le denumească *sisteme de atenuare*, ca să oprim căderea în haos a societăţii galactice. Unele dintre cele mai bune au fost sugerate pentru prima dată cu mult timp în urmă de bunul meu prieten Giskard. Eficienţa lor a durat două sute de generaţii omeneşti..., deşi acum se pare că au devenit anacronice. Acesta este şi motivul crizei actuale.

Zun acceptă explicaţia, dar dorea să revină la subiectul ideilor periculoase.

— Mă întreb dacă nu este posibil ca ambele culturi, spaţienii şi pământenii, să fi avut motive întemeiate pentru a se teme de contaminarea culturală? La urma urmelor, ceva a determinat miliardele de locuitori ai Pământului să-şi elimine în grabă toate deosebirile şi să se ascundă în oraşe aidoma unor cavouri. Şi care ar' fi fost motivul pentru care inteligenţii solarieni ar fi ales bizarul lor mod de viaţă – rămânând cu braţele încrucişate şi cerându-le servitorilor roboţi să le trăiască viaţa în locul lor? Nu este posibil ca ambele sindromuri să fi fost cauzate de... o infecţie?

— Presupunerea ta este excelentă! E clar că a fost vorba despre o maladie. Chiar şi după secole, după ce Giskard l-a ajutat pe Elijah Baley să convingă pe unii pământeni să-şi părăsească sarcofagele metalice şi să colonizeze planete noi, maladia a suferit o mutaţie şi i-a urmat.

— Îmi amintesc că am auzit despre asta. Tu şi Giskard aţi fost martorii unui fenomen straniu pe unele planete: colonişti obsedaţi în mod nesănătos de planeta-mamă, care nu puteau renunţa la ideea Pământului ca fiind o icoană sacră.

— O dependenţă mintală încăpăţânată care îi împiedica să înainteze spre orizonturi noi. Giskard a decis că nu mai aveam alternativă, conform Legii 0. Fixaţia aceea intensă

putea fi îndepărtată numai făcând ca Pământul să devină nelocuibil, situaţie în care numeroasa lui populaţie ar fi fost silită să emigreze. Abia atunci avea să înceapă în forţă adevărata cucerire a Galaxiei de către oameni.

Daneel amuţi şi Zun examină peisajul îngheţat alături de mentorul său. Rămase tăcut un timp, parcă neştiind cum să formuleze următoarea întrebare.

— Totuşi... multe dintre cele pe care le-am discutat depind de o singură ipoteză.

— Care anume?

— Că oamenii faimoşi din Epoca Tranziţiei – Susan Calvin şi ceilalţi – nu numai că au avut ghinion, ci pur şi simplu au *greşit*.

Pentru a doua oară, Daneel se întoarse şi-l privi pe robotul tip-Alfa.

— Nu am văzut, în repetate rânduri, ce evenimente catastrofale apar atunci când o aşa-numită „renaştere” elimină orice postulate şi ipoteze, lăsând milioane de oameni să plutească în derivă, lipsiţi de tradiţiile esenţiale de care să se poată agăţa? Nu uita un lucru, Zun: Loialitatea noastră absolută nu mai este faţă de vieţile omeneşti individuale, ci faţă de realizarea celui mai mare bine pentru omenire considerată ca un tot. În milenii de slujire a umanităţii, am întâlnit de prea multe ori idei care au devenit letale.

— Nu te-ai întrebat însă dacă asta nu ar putea fi ceva *intrinsec* naturii umane? Poate că se datorează unui factor sau unei situaţii care a apărut spre sfârşitul Epocii Tranziţiei! Poate că Principiul Maturităţii a fost cândva valid... pentru ca apoi ceva nou şi turbulent să interfere în funcţionarea sa. Ceva insidios care a rămas cu noi de atunci.

— De unde provine speculaţia aceasta a ta?

— O poţi numi intuiţie. Îmi vine greu să cred că oameni precum Calvin şi cei asemenea ei s-ar fi agăţat cu atâta disperare de visul lor, dacă n-ar fi existat cel puţin un

suport concret pentru noţiunea maturităţii oamenilor! Să fi fost realmente atât de încăpăţânaţi încât să refuze dovezile aflate sub ochii lor?

Daneel clătină iarăşi din cap, un obicei de emulare a oamenilor care devenise de acum a doua sa natură.

— Termenii corespunzători nu sunt „prostie” sau „încăpăţânare”, ci eu atribui reacţia lor unui sentiment mai esenţial, numit speranţă. Ei au fost oameni cu adevărat foarte inteligenţi, poate chiar minţile cele mai strălucite care au evoluat din rasa lor nefericită. Mulţi au înţeles, la nivel instinctiv, ce ar fi însemnat dacă ar fi greşit în privinţa maturităţii umane. Dacă masa mare a cetăţenilor nu putea fi învăţala să analizeze cu luciditate toate ideile, aceasta implica un singur lucru că omenirea este profund şi permanent imperfectă. Blestemată de-a pururi să nu atingă măreţia de care oamenii par capabili.

Zun îl privi gânditor, apoi replică:

— Mă simt... inconfortabil... să aud că stăpânii noştri sunt descrişi în felul acesta. Pe de altă parte, spusele tale sunt convingătoare. Am încercat să induc o empatie cu ceea ce trebuie să fi simţit Calvin şi compatrioţii ei, pe măsură ce toate aspiraţiile promiţătoare li se năruiau în jur, răsturnându-se sub talazurile iraţionalităţii. Am putut simţi cât de disperaţi au fost ca să evite exact concluziile pe care tocmai le-ai formulat. Crezând în potenţialul nelimitat al omului, ei ar fi detestat, de pildă, să fie simpli factori în ecuaţiile lui Hari Seldon..., ricoşând aleatoriu aidoma moleculelor unui gaz, anulându-şi reciproc idiosincrasiile într-un calcul gigantic al momentului de inerţie şi inevitabilităţii. Spune-mi, Daneel, este posibil că înţelegerea aceea să fi reprezentat ultima picătură, trauma fundamentală care a colapsat epoca lor de încredere îndrăzneaţă? Toate celelalte evenimente să nu fi fost decât simptome ale acestei traume mult mai profunde?

Celălalt robot încuviinţă încetişor.

— Problema s-a agravat în asemenea măsură încât unii

dintre noi, roboţii, ne-am temut că omenirea şi-ar putea pierde voinţa de progres. Din fericire, la momentul acela ei ne inventaseră deja şi am învăţat modalităţi de a-i abate pe căi ce erau atât interesante cât şi sigure, pentru mult timp.

— Mai precis până acum, sublinie Zun. Cu declinul pândind dintr-o parte, iar haosul din partea opusă, soluţia ta – un Imperiu Galactic benign – nu mai funcţionează. De aceea susţii Planul Seldon?

Daneel negă din cap, însă acum îşi însoţi gestul cu un zâmbet.

— De aceea propun ceva mult mai bun! Acesta este şi motivul pentru care te-am chemat aici – să împărtăşesc cu tine veşti incitante. Un salt conceptual pe care de douăzeci de mii de ani am tot sperat să-l descopăr. Acum, în cele din urmă, este fezabil şi poate fi început. Dacă lucrurile se desfăşoară după cum mă aştept, numai cinci sute de ani ar fi suficienţi pentru ca să aibă loc.

— Ce anume să aibă loc?

Un murmur slab de microunde se ridică dinspre Servitorul Nemuritor, înălţându-se către Galaxie ca un suspin... sau ca rugăciune. Când Daneel vorbi din nou, glasul lui sună diferit, aproape mulţumit.

— O cale de a-i ajuta pe oameni să-şi ocolească imperfecţiunile nemiloase şi să atingă culmi mai măreţe decât au visat vreodată.

2

Percepu mirosurile înaintea gândurilor.

Vreme de mulţi ani, numai izurile neplăcute avuseseră putere suficientă ca să fie detectate de simţurile tocite de vârstă ale lui Hari. Dar acum, de parcă i-ar fi revenit după o îndelungată perioadă de absenţă, simţi un amestec de arome, ameţitoare şi în acelaşi timp familiare, mângâindu-i senzual cavităţile sinusurilor.

Iasomie... Ghimbir... Curry[1]...

Glandele salivare intrară în acţiune şi stomacul său reacţionă cu o ardoare ce părea realmente stranie. După moartea lui Dors, apetitul psihoistoricului fusese aproape inexistent. Acum brusca sa reapariţie era principalul lucru care-l îmboldea să se trezească.

Deschise ochii precaut şi zări pereţii autosterilizatori ai infirmeriei unei nave. În mod deliberat, îi închise din nou.

„Trebuie să fi fost un vis. Aromele acelea minunate...

Îmi amintesc că am auzit... pe cineva spunând că suferisem alt accident cerebrovascular.”

Decât să descopere că-i murise altă porţiune a creierului, Hari tânjea după revenirea uitării lipsite de conştiinţă. Nu dorea să se confrunte cu consecinţele – o altă prăbuşire dură pe lunga coborâre spre extincţia personală.

Totuşi... mirosurile acelea delicioase continuau să-i plutească prin nări.

„Oare este un simptom? Ca «membrul-fantomă» pe care uneori amputaţii îl simt, după ce pierd pentru totdeauna o parte a lor?”

El nu simţea nici o durere, dimpotrivă corpul îi clocotea de dorinţa de a se mişca. Senzaţia aceea de bine putea să fie însă o iluzie. Era posibil ca, atunci când ar fi încercat realmente să se mişte, adevărul să-l izbească brutal. Să fi fost vorba despre paralizie totală? Medicii de pe Trantor îl avertizaseră că aşa ceva s-ar fi putut întâmpla în orice clipă, cu puţin înaintea sfârşitului.

„Să-i dau drumul!”

Psihoistoricul îi porunci mâinii sale stângi să se ridice spre obraz. Mâna îi urmă comanda fără probleme, înălţându-se, când el deschise ochii pentru a doua oară.

Se găsea într-o infirmerie mai mare decât cea din *Mândria Rhodiei*, aşadar fusese probabil transportat în nava

[1] Condiment preparat din coriandru, şofran de India, chimion, piper şi alte mirodenii (n. trad.).

briganzilor. Cea de pe Ktlina.

Ei bine, cel puţin memoria îi funcţiona. Degetele îi atinseră obrazul… şi se retraseră şocate.

„Pe Marele Spaţiu!”

Îşi pipăi iarăşi pielea. O simţea mult mai elastică şi mai puţin flască decât îşi reamintea.

De data aceasta, corpul lui acţionă instinctiv, din propria sa iniţiativă. O mână prinse cearşaful alb care-l acoperea şi-l azvârli cât acolo. Cealaltă mână i se strecură sub trup, se fixă pe saltea şi împinse. Hari se sculă în capul oaselor, atât de brusc încât se clătină şi fu gata să se răstoarne în partea cealaltă, oprindu-se în ultima clipă prin încordarea puternică a muşchilor spinării. Un geamăt îi scăpă printre buze. Nu de durere, ci de surprindere!

— Hei, hei, salut, profesore! se auzi un glas venind din dreapta sa. Mă bucur să văd că ai revenit printre noi.

Hari întoarse capul. Cineva ocupa un alt pat din infirmerie. Clipind apăsat că să-şi limpezească ochii, văzu că era pasagera clandestină de pe Trantor, cea care nu dorea să fie exilată pe Terminus. Fata purta un halat de spital, iar pe tava din poală avea un castronaş cu o supă gălbui-închis.

„De acolo proveneau aromele”, îşi spuse Hari. În ciuda tuturor celorlalte întrebări şi griji, singurul lucru care se gândea era să-i ceară puţină supă.

Fata îl privea, aşteptându-l să vorbească.

— Ai… păţit ceva, Jeni? întrebă el.

Pe faţa ei, un surâs se lăţi încet şi fără chef.

— Ceilalţi au făcut pariuri care vor fi primele tale cuvinte, după ce te vei trezi. Va trebui să le spun că s-au înşelat în privinţa ta…, poate că şi eu m-am înşelat. Strânse din umeri: Oricum, nu-ţi face griji în privinţa mea. E vorba doar despre febră. Mă luase deja cu o săptămână sau două înainte ca să mă strecor pe nava lui Maserd.

— Febră? repetă Hari.

— Febra Creierului… encefalita, ce naiba!

Fata îl privi oarecum justificativ.

— Ce credeai? Că nu sunt destul de deşteaptă ca să mănbolnăvesc? Cu părinţi ca ai mei? Am cincisprezece ani, aşa că a cam sosit momentul.

Psihoistoricul încuviinţă încet din cap. Încă din zorii omenirii, una dintre realităţile implacabile ale vieţii fusese că aproape toţi indivizii cu inteligenţă peste medie se îmbolnăveau de encefalită. Ridică mâna conciliator.

— N-am intenţionat să te jignesc. Cine s-ar fi putut îndoi că te vei înbolnăvi de encefalită, mai ales după felul în care ne-ai păcălit pe toţi pe Demarchia? Bine ai venit în rândul adulţilor!

Ceea ce Hari nu menţionă, şi ceea ce nu spusese nimănui cu excepţia lui Dors, era faptul că *el* nu contractase maladia respectivă.

În ciuda geniului său recunoscut, encefalita nu-l atinsese.

Chipul încruntat al fetei îl cercetă, căutând orice semn de condescendenţă sau de sarcasm din partea bărbatului. Negăsind niciunul, se relaxă şi-i surâse.

— Ei bine, sper că va fi unul dintre cazurile uşoare. Vreau să ies de aici! Se întâmplă atâtea lucruri...

Hari aprobă din cap.

— Cred... cred că i-am speriat pe toţi, dar se pare că a fost o alarmă falsă şi că n-am păţit nimic.

Surâsul fetei se lăţi acum într-un rânjet.

— Aşa să fie, profesore? De ce nu te uiţi în oglindă?

Din tonul ei, Hari îşi dădu seama că ar fi fost bine s-o facă imediat.

Se împinse încetişor înainte, ca să-şi coboare picioarele pe duşumea. Şi le simţea în perfectă stare..., în tot cazul suficient de bine ca să le târşâie cei câţiva metri ce-l despărţeau de oglinda murală.

„Prinde-te de marginea patului şi ridică-te încetişor, pentru ca să cazi pe saltea dacă simţurile te înşală.”

Ridicarea în picioare decurse însă fără probleme, cu numai câteva scârţâituri şi înţepături. Hari îşi lunecă un

picior înainte, îşi deplasă greutatea şi-l împinse pe celălalt.

Se simţea deocamdată excelent, deşi nu-l încânta s-o audă pe Jeni dinapoia sa, chicotind amuzată şi anticipativ.

Următorul pas se desprinse puţin de podea, iar următorul se înălţă şi mai mult. Până ce ajunse la oglindă, Hari mergea cu o siguranţă mai mare decât simţise de...

Îşi privi imaginea reflectată şi clipi rapid, în timp ce chicotelile lui Jeni se transformară în râsete nestăvilite.

Pe neaşteptate, dinspre uşă răsună un glas mai gros:

— Domnule profesor!

Exclamaţia îi aparţinuse lui Kers. Valetul credincios al lui Hari repezi ca să-l prindă de braţ, dar psihoistoricul îi îndepărtă mâna, continuând să se holbeze la imaginea din oglindă.

„Cinci ani... cel puţin. M-au întinerit cu cel puţin cinci ani. Poate chiar cu zece... Par să am de abia şaptezeci şi cinci.”

Un sunet răguşit îi scăpă din gâtlej şi Hari se simţi atât de derutat încât realmente nu ştiu dacă era încântat sau ofensat de îndrăzneala acţiunii lor.

— Acesta nu este decât unul dintre miracolele ce au apărut deocamdată din fenomenul minunat pe care îl denumeşti cu atâta dispreţ „planetă haotică”.

Sybyl vorbea fericită, cu glas cântat, în timp ce încheie examinarea lui Hari şi-l lăsă să se îmbrace.

— Ktlina deţine tehnici medicale ce vor stârni invidia întregului Imperiu, după ce vor fi aflate. Este numai unul dintre motivele pentru care credem că, de data asta, nu vom putea păstra secretul. Gândeşte-te că *un cvadrilion* de bătrâni, din toată Galaxia, şi-ar dori să poată avea acces la un asemenea instrument.

Bătu cu palma într-o maşinărie lunguiaţă, cu aspect de sicriu acoperită de cadrane şi aparate. Hari bănui că el fusese introdus acolo, în timp ce tehnici avansate diminuaseră, ba chiar inversaseră o parte din distrugerile ce-i afectau corpul uzat.

— Evident, continuă femeia, asta nu-i decât o variantă de

început încă nu putem să asigurăm întinerirea, ci numai să restaurăm ceva din echilibrul şi forţa necesare pentru a te menţine până la următorul tratament. Cu toate acestea, teoretic nu există limite! În principiu, ar trebui chiar să putem crea duplicate ale corpurilor şi să le inculcăm, copii ale memoriilor noastre! Până atunci, consideră că tratamentul la care ai fost supus a constituit o demonstraţie. Unul dintre beneficiile practice ale unei renaşteri.

— Corpul şi spiritul meu vă mulţumesc, articulă cu precauţie Hari.

Ea îl privi şi înălţă o sprânceană colorată în pas cu moda. – Dar nu şi intelectul? Nu aprobi asemenea inovaţii, în ciuda faptului că ele ar putea salva atâtea vieţi?

— Te-ai referit la echilibru, ca şi cum ai fi ştiut despre ce vorbeşti. Corpul omenesc nu este însă nici pe departe un organism atât de complex pe cât este societatea omenească. Este desigur tragic dacă în tratamentul medical al unui individ se comite o greşeală, totuşi un individ poate fi înlocuit de altul, pe când civilizaţia este una singură.

— Crezi aşadar că experimentăm în mod iresponsabil, fară să ştim care va fi efectul pe termen lung al metodelor noastre asupra pacientului?

Hari încuviinţă din cap.

— Toată viaţa am studiat societatea umană. De abia recent, parametrii s-au clarificat suficient ca să ofere o imagine rezonabil de lucidă. Acum însă voi introduceţi factori noi şi străini, care întâmplător au un efect pozitiv pe termen scurt, deşi finalmente se pot dovedi letali. Câtă aroganţă! Aţi considerat, de pildă, care sunt implicaţiile nemuririi omului asupra unor economii fragile? Sau asupra ecosistemelor planetare? Sau asupra capacităţii tinerilor de a beneficia de propria lor şansă…

Sybyl izbucni în râs.

— Opreşte-te, profesore! Nu trebuie să te cerţi cu mine.

Eu afirm doar că, atunci când este cu adevărat descătuşată, creativitatea omului va găsi soluţii pentru toate problemele. Cele pe care tocmai le-ai menţionat plus un cvintilion de alte chestiuni la care nimeni nu s-a gândit vreodată. Oricum, nu are rost să mai dezbatem cazul. Esenţa lui a fost deja soluţionată. Războiul nostru a luat practic sfârşit.

— Mă aşteptasem la asta, suspină psihoistoricul. Îmi pare realmente rău că speranţele voastre au trebuit să se încheie în felul acesta. Desigur, a fost o iluzie să vă aşteptaţi că o singură planetă s-ar putea dovedi superioară celor douăzeci şi cinci de milioane din Consensul Uman. Vreau totuşi să te asigur că pe termen lung...

Se opri, observând rânjetul femeii.

— Poate că a fost o iluzie, dar exact asta se va întâmpla. *Vom câştiga* războiul, Seldon. În câteva luni – cel mult un an -, întregul imperiu va îmbrăţişa renaşterea, indiferent dacă îi place sau nu. Şi trebuie să-ţi mulţumim pentru că ai contribuit la succesul nostru!

— Cum adică? Păi...

Glasul lui Hari se stinse. Îşi simţea genunchii moi.

Ea îl prinse de cot.

— Vrei să vezi noua noastră armă? Haide, profesore! Să vezi unde ne-a adus cercetarea ta prin pustiul vast al spaţiului şi apoi să-ţi arăt instrumentul pe care ni l-ai pus la dispoziţie. Cel careva aduce victoria totală pentru aşa-zisul haos al nostru.

3

Razele nici unei stele nu penetrau ceaţa opacă.

Zeci de mii de nori gigantici de praf molecular împestriţau braţele spirale ale galaxiei. De obicei, astfel de locuri erau adesea sere turbulente pentru sorii nou-născuţi, însă acesta fusese static şi steril de cel puţin un milion de

ani – o baltă fără viaţă lăsată în urmă de reflux, având culoarea unui hău fără fund.

Cu toate acestea, sondele senzoriale ale *Mândriei Rhodiei* sesizaseră ceva pândind în adâncurile sale. Un roi de contacte se ivi mai întâi pe gravitometre şi apoi pe ecranele radarelor de profunzime. Ulterior, proiectoarele determinaseră sclipirile unor reflecţii, atâi de apropiate încât unii fotoni reveniseră în câteva secunde.

Hari fusese inconştient în timpul descoperirii. Acum se străduia să afle totul, privind în bezna înconjurătoare cu ochi care i se păreau incredibil de pătrunzători după opacitatea ultimilor ani. Pe măsura ce nava se rotea lent, el zări în faţă şiruri de punctuleţe individuale, fiecare luminat de un fascicul laser din *Mândria Rhodiei*.

În scurt timp, înţelese. „Este vorba despre sute de obiecte..., poate chiar mii.”

Reflecţiile sclipitoare vibrau uşor în şiruri ordonate. Câteva se găseau chiar îndeajuns de aproape ca să releve detalii fără să fie necesare amplificări vizuale – forme stranii şi alungite, acoperite de proeminenţe, care păreau mecanice dar în acelaşi timp nu semănau cu nici una dintre navele spaţiale văzute vreodată de Hari.

Examinând un display, psihoistoricul văzu că o asemenea formă era alcătuită dintr-un amalgam de suprafeţe auster strălucitoare şi umbre negre ca noaptea. La început simţi un fior, întrebându-se dacă nu putea fi vorbă un vehicul *alien*, un gând care îi reaminti episodul bizar povestit de Antic despre strămoşul său. Neliniştea lui Hari spori când zări cifrele scării ecranului. Maşinăria aceea era uriaşă, depăşind până şi cele mai mari pacheboturi stelare imperiale.

Apoi însă apărură şi unele detalii liniştitoare. Văzu reţeaua unităţilor de hiperpropulsie a navei, întinsă peste o structură de susţinere ca o pânză de păianjen şi recunoscu modelul din ilustraţiile văzute în *Cartea cunoaşterii pentru copii*, descriind navele spaţiale primitive ale acelei epoci

îndepărtate.
Uluit, Hari pricepu adevărul.
„Obiectul acesta este uriaş..., dar primitiv! Navele moderne nu au nevoie, de pildă, de aşa multe secţiuni motivatoare. Propulsiile noastre pentru Salturi sunt mai compacte, după milenii de perfecţionări în urma constatărilor practice.”
Aşadar, privea ceva antic, mai vechi poate cu multe secole decât Imperiul Galactic al Omenirii.
— Da, sunt antichităţi, încuviinţă Maserd când Hari îi comunică ipoteza. Ai mai observat însă şi altceva curios la ele?
— Nu ştiu de ce, dar forma mi se pare anapoda. Am văzut un fel de echipamente *proiectoare* gigantice dispuse pe montanţi lungi, ca şi cum ar fi avut rolul de a emite energii uriaşe. Care ar fi fost însă scopul lor real?
— Hm, făcu nobilul, frecându-şi bărbia. Amicul nostru Cenuşiu are o teorie în privinţa asta, dar este atât de bizară încât nimeni de la bord nu admite că l-ar crede. De fapt, consensul este că bietul Horis a intrat pe ultimul lui coridor şi s-a lovit de stâncă, dacă ştii la ce mă refer.
Expresia trantoriană se folosea atunci când cineva o luase razna în mod evident şi ireversibil. Deşi vestea n-ar fi fost cu totul neaşteptată, îl întristă pe Hari, care îl îndrăgise pe micuţul birocrat.
— Totuşi, continuase Maserd, ce altceva ţi se pare straniu la nava aceasta antică?
— Nu te referi aşadar la vechimea sau la aspectul ei bizar? Ei bine... pentru că ai pomenit despre asta, nu pot localiza nici un...
Făcu o pauză.
— Nici un habitat? sfârşi căpitanul fraza. Din clipa când am descoperit navele, am încercat să-mi dau seama unde locuia echipajul, dar zadarnic! Realmente, nu pot înţelege cum se deplasau fără piloţi care să le conducă!
Hari simţi cum i se tăie răsuflarea şi se strădui din

răsputeri să nu-şi trădeze înţelegerea bruscă. Înăbuşindu-şi ideea, căută să schimbe subiectul.

— Sunt înarmate? Sunt nave de război? Ktlinenii speră să activeze un arsenal antic pe care să-l folosească pentru a învinge Imperiul? Proiectoarele acelea de energie..

— Cândva trebuie să fi fost teribile, aprobă Maserd. Horis crede că au fost întrebuinţate împotriva suprafeţelor planetare. Fii însă liniştit profesore. Maşinăriile acestea nu vor fi opuse Flotei Imperiale. Cele mai multe sunt defecte şi imposibil de reparat. Simpla activare a câtorva ar necesita o muncă de ani de zile. Oricum, sistemele de propulsie sunt atât de primitive încât unităţile noastre navale ar putea descrie cercuri în jurul lor, făcându-le praf structurile fragile.

Hari clătină din cap.

— Atunci nu înţeleg... Sybyl crede că am oferit facţiunii ei un avantaj decisiv, care va duce la victoria inevitabilă asupra Imperiului

— În privinţa asta, profesore, s-ar putea să aibă dreptate, deşi n-are nici o legătură cu navele acestea gigantice. Motivul optimismului ar trebui să apară imediat pe display.

Psihoistoricul privi atent în timp ce *Mândria Rhodiei* se rotea în jurul axei. Şirurile ordonate de maşinării antice gigante se încheiau în mod brusc. Când formaţiunea dispăru din vedere, Hari reflectă asupri celor văzute.

„Nave-robot! Ele nu aveau nevoie de habitate, fiindcă nu aveau echipaje umane. Cu milenii în urmă, poate la numai câteva secole după descoperirea zborului stelar, navigaţia era asigurată de creiere pozitronice."

Se simţi mai liniştit când flotila dispăru din vedere şi reveni întunericul ceţos al nebuloasei – un câmp de praf întunecat, ca în iad.

Apoi apăru o scânteiere nouă. Un roi mai compact de obiecte ce sclipeau drăceşte sub iluminarea laserelor din *Mândria Rhodiei*. Dacă primul grup păruse o escadră fantomă, cel de acum îi lăsă lui Hari impresia unor cioburi

de diamante, compactate într-un glob dens de splendoare pâlpâitoare.

— Aceasta este arma despre care vorbesc Sybyl şi prietenii el, explică Maserd. Au adus deja câteva mostre la bord.

— Mostre?

Hari privi în jurul punţii. Antic era aplecat asupra instrumentelor sale, bolborosind în şoaptă în timp ce continua să exploreze armada din faţă. Planch şi unul dintre oamenii lui stăteau de pază, cu blasterele pregătite, dar Sybyl şi Vlimt nu se zăreau nicăieri.

— Sunt în salonul de conferinţe, îi citi Maserd gândurile. Au reuşit să instaleze şi să pună în funcţiune câteva dispozitive. Bănuiesc că nu-ţi va plăcea ceea ce o să vezi.

Psihoistoricul încuviinţă absent din cap. Indiferent despre ce ar fi fost vorba, nu l-ar fi putut şoca mai mult decât flota de nave-robot.

— Ia o înainte, căpitane, îl pofti el curtenitor pe nobil.

Urmaţi îndeaproape de Kers, străbătură coridorul principal, apropiindu-se de o uşă deschisă.

Hari se opri, privi înăuntru şi gemu.

— Oh, nu! Orice, numai asta nu!

Erau arhive. Extrem de vechi. Îşi putea da seama de asta, pur şi simplu privind obiectele ce sclipeau pe masa din salonul de conferinţe.

Pentru stocarea datelor, anticii deţinuseră sisteme excelente, de natură cristalină, care puteau arhiva cantităţi uriaşe de informaţii în containere durabile. În ciuda acestui fapt, până ce nu primise de la Daneel exemplarul miniatural al *Cărţii cunoaşterii pentru copii*, Hari nu văzuse niciodată o asemenea unitate care să nu fi fost avariată său complet distrusă.

Acum între Sybyl şi Vlimt se aflau patru dintre obiectele acelea, cu suprafeţe cilindrice strălucitoare, perfect intacte, fiecare dintre ele îndeajuns de mare ca să conţină zece mii de exemplare ale *Cărţii cunoaşterii pentru copii*.

— Vino încoace, Maserd, ca să vezi ce am reuşit în timpul cât ai lipsit tu! rosti Vlimt fără să-şi desprindă ochii de la un holodisplay, în vreme ce accesa o arhivă.

Aceasta pâlpâi scânteietor, cu o matrice orbitoare de minunăţii.

Nobilul privi spre Hari, în mod evident nedorind să pară prea intim cu răpitorii. Când psihoistoricul nu obiectă, Maserd se apropie iute de ktlinan şi se aplecă peste umărul său, surescitat şi impresionat.

— Ai îmbunătăţit imens interfaţa. Imaginile sunt limpezi şi citeţe.

— N-a fost greu. Designerii au făcut arhiva atât de simplă încât până şi un tâmpit ar putea s-o înţeleagă, dacă ar avea îndeajuns timp la dispoziţie.

Şovăind, dar îmboldit de curiozitate, Hari se apropie şi el de masă pentru a privi mai bine. Multe dintre imaginile pe care le vedea nu aveau nici un înţeles pentru el – obiecte misterioase pe fundaluri necunoscute. Câteva se desprindeau totuşi, brusc familiare din studierea recentă a micuţului manual de istorie; recunoscu astfel imediat piramidele din Egipt. Altele erau reprezentări bidimensionale ale unor persoane şi locuri antice. Hari ştia că oamenii din preistorie atribuiau o mare importanţă unor asemenea imagini, create prin acoperirea unei suprafeţe textile cu dâre de pigmenţi naturali. Se părea că şi Vlimt le investea cu o mare valoare, deşi Hari le considera suprarealiste şi stranii.

În faţa altui set de ecrane, Sybyl examina o panoramă diferită conţinând exemple ale ştiinţei şi tehnologiei.

— Desigur, recunoscu ea, cea mai mare parte din lucrurile de aici sunt destul de rudimentare. La urma urmelor, am avut la dispoziţie douăzeci de milenii pentru a şlefui asperităţile, prin încercări succesive, totuşi teoriile fundamentale s-au schimbat surprinzător de puţin iar unele dintre materialele uitate sunt excepţionale! Există aici dispozitive şi tehnici de care n-am auzit niciodată. O duzină

de ktlineni ar avea de lucru până peste cap timp de o generaţie, numai pentru a asimla chestiile astea!

— Este...

Hari deschise şi închise buzele, ştiind că vorbele lui aveau să fie inutile, totuşi simţindu-se împins să încerce.

— Sybyl, este mai periculos decât ţi-ai putea imagina!

— Uiţi cu cine vorbeşti, pufni ea. Nu mai ţii minte arhiva aceea pe jumătate topită cu care am lucrat împreună? Cea pe care ţi-a adus-o unul dintre contactele tale misterioase? Nu mai rămăsese decât foarte puţin din ea, cu excepţia unei perechi de fiinţe antice simulate – entităţile Ioana şi Voltaire, pe care le-am eliberat conform instrucţiunilor tale.

Psihoistoricul încuviinţă şi replică:

— Dar tu mai ţii minte haosul la care au contribuit şi ele? Atât pe Trantor, cât şi pe Sark.

— Pentru asta, nu da vina pe mine, profesore. *Tu* doreai de la simuri date referitoare la tiparele reacţiilor umane, care să te ajute în dezvoltarea modelelor psihoistorice. Marq Hillard şi cu mine nu intenţionasem niciodată să le eliberăm în datasferă. Oricum, arhivele astea sunt cu totul diferite – acumulări atent indexate de cunoştinţe pe care oamenii le-au conceput cu dragoste, ca un cadou pentru descendenţii lor. Nu este exact ceea ce încerci să obţii cu Fundaţia *Enciclopedia Galactică* pe care grupul tău o pregăteşte pe Terminus O acumulare de înţelepciune, protejând cunoştinţele umane de o altă Epocă întunecată?

Hari era prins într-o capcană logică. Cum ar fi putut explica faptul că partea cu „enciclopedia” Fundaţiei sale era doar un şiretlic? Sau că Planul lui implica o luptă împotriva Epocilor întunecate dusă nu numai prin intermediul simplelor cărţi?

Desigur, rezultatul putea fi cu totul altul. „Simplele cărţi” de pe masa din faţa lui puteau distruge orice relevanţă care mai rămăsese în Planul Seldon. Ele constituiau un pericol de moarte pentru tot ceea ce întreprinsese până atunci.

— Câte arhive sunt? încercă să-l întrebe pe Maserd, apoi

observă că nobilul era aplecat peste umărul lui Vlimt, mesmerizat de imagini.

— Stop! întoarce-te câteva cadre. Da – acolo! Pe fantomă marelui Franklin, este *America*. Recunosc monumentul acela de pe o monedă din colecţia familiei mele!

— Falic şi exhibiţionist, chicoti Vlimt. Auzi, de unde ştii aşa multe despre...

— Mă întreb dacă arhiva asta are vreun exemplar din *The Federalist*, murmură căpitanul întinzându-se spre un dispozitiv de control. Sau poate chiar...

Se opri brusc, cu umerii gârboviţi, parcă dându-şi seama că făcuse o eroare. Se întoarse către Seldon.

— Ai zis ceva, profesore?

Hari se simţea iritat că nimeni nu-i spunea lucrurile importante pe care trebuia să le ştie.

— Am întrebat câte arhive sunt şi cum intenţionează oamenii aceştia să le utilizeze.

Sybyl fu cea care-i răspunse, evident încântată de victoria ei.

— Sunt *milioane* de arhive, profesore. Toate strânse laolaltă şi perfect ancorate de o staţie de colectare, plutind acolo, uitate de toţi şi necitite. Dar acum s-a terminat! Am trimis vorbă tuturor celorlalţi agenţi ai lui Ktlina care acţionaseră în secret, în toată Galaxia, transmiţându-le să abandoneze orice ar face şi să vină aici. În curând, vor sosi mai bine de treizeci de nave, ca să-şi umple calele cu arhive minunate, şi să plece, împărţindu-le cu toată omenirea!

— Sunt ilegale, obiectă Hari. Ofiţerii de poliţie sunt antrenaţi să recunoască ororile acestea dintr-o privire. La fel, Cenuşiii şi nobilii. Îi vor prinde pe agenţii voştri.

— Poate că aşa se va întâmpla, pe alocuri. Poate că tiranii şi lacheii ne vor opri pe cei mai mulţi dintre noi, dar va fi ca o infecţie, profesore. Ne trebuie doar câteva locuri receptive..., nişte disidenţi simpatizanţi, care să construiască navele, şi facilităţi industriale pentru copiere.

Într-un an de zile pe fiecare planetă din Imperiu vor exista mii de copii. Apoi milioane!

Imaginea pe care o prezenta, a unei infecţii virulente, era mai corectă decât şi-ar fi putut Sybyl închipui. Hari vizualiză haosul sfâşiind găuri uriaşe în Planul lui bine pus la punct. Predictibilitatea, care fusese ţelul vieţii sale avea să se destrame aidoma unor cuvinte scrise cu litere de fum. Acelaşi fum care înăbuşise străzile de pe Santanni când „renaşterea" aceea se sfârşise prin revolte şi vărsare de sânge purtându-l pe bietul Raych în mormânt, alături de nenumărate speranţe.

— V-aţi gândit...

Fu nevoit să se oprească şi să înghită un nod înainte de a continua.

— V-aţi gândit că acţiunile voastte îndrăzneţe au mai fost deja încercate şi că au dat greş?

De data aceasta, atât Sybyl cât şi Vlimt îl priviră.

— Ce vrei să spui? întrebă ktlinanul.

— Vreau să spun că arhivele acestea au fost gândite din capul locului pentru spaţiul cosmic, pentru anduranţă şi pentru a fi lecturate cu uşurinţă după o călătorie lungă, folosind exclusiv tehnologie fundamentală.

— Şi ce îţi spun astea despre scopul lor?

Sybyl începu să scuture din cap, apoi ochii i se căscară şi se albi la chip.

— Cadouri..., şopti ea. Mesaje într-o sticlă. Expediate către oameni care şi-au pierdut trecutul.

Fruntea lordului Maserd se încruntă.

— Vrei să spui că unii oameni *au avut* şi acum cunoştinţele astea şi că se străduiau să le împărtăşească altora...

— Tuturor oamenilor. Coloniilor îndepărtate care nu aveau aminitiri, încuviinţă Hari din cap. De ce însă s-o fi făcut? Celulele de stocare a datelor erau ieftine şi durabile, chiar şi în epoca zorilor omenirii Toate navele colonizatoare ce porneau spre planete noi trebuiau să transporte

petaocteţi de informaţii şi instrumente pentru păstrarea alfabetizării. Atunci de ce i-ar fi *trebuit* cuiva, indiferent cui, din Galaxie să i se reamintească toate acestea?

Flutură mâna spre imaginile Pământului de mult pierdut.

Din cadrul uşii aflate în fundul salonului se auzi un glas.

— Te referi la Problema Amneziei, spuse Planch care le auzise probabil discuţia, adică întrebarea: De ce nu ne reamintim originile? Răspunsul este evident. Ceva – sau cineva – *i-a făcut* pe strămoşii noştri să uite. (Arătă cu bărbia spre relicve.) Însă unii antici s-au împotrivit. S-au luptat. Au încercat să completeze cunoştinţele şterse. Au încercat să împartă şi altora ceea ce ştiau ei.

Maserd clipi repede din ochi.

— Rutele spaţiale trebuie să fi fost deja controlate de duşmani, care le blocau navele. De aceea au încercat să trimită datele în forma asta, în capsule mici şi rapide.

Sybyl plecă privirea, cu efuziunea înlocuită de posomorâre.

— Am fost atât de surescitaţi, de abia aşteptând să le folosim ca arme. Nu m-am gândit la ce implicau arhivele. Înseamnă...

Vlint îi încheie fraza cu amărăciune.

— Înseamnă că, la urma urmelor, acesta nu este un război nou.

Hari încuviinţă, parcă aprobând un student inteligent.

— Exact! Este posibil ca acelaşi şablon să se fi întâmplat iarăşi şi iarăşi, de nenumărate ori în decursul mileniilor. Un grup descoperă o arhivă veche, devine incitat, produce copii în masă şi le expediază prin Galaxie. Cu toate acestea, vasta amnezie a omenirii continuă. Ce putem conclude atunci?

Sybyl îl fulgeră cu privirea.

— Că n-a reuşit niciodată. Fir-ai al naibii, Seldon! Ţi-am înţeles ideea... Înseamnă că noi am pierdut.

4

Lodovic îşi dădu repede seama că roboţii calvineni nu aveau să-l dezactiveze.

Se întrebă care putea fi motivul.

— Pot să presupun că v-aţi răzgândit în privinţa faptului că sunt un periculos robot renegat? îi întrebă pe cei doi care-l acompaniau într-un vehicul de sol, gonind pe o autostradă spre astroport.

Norii albi, globulari, se legănau pe un cer care avea una dintre cele mai frumoase nuanţe de albastru pe care Lodovic le văzuse pe o planetă colonizată de oameni.

Spre deosebire de perechea anterioară, care-l păzise şi interogase în odăiţa din beci, ambii membri ai escortei actuale purtau deghizări de femei aflate în pragul maturităţii. Una dintre ele stătea cu ochii aţintiţi în exterior, spre traficul aglomerat din Clemsberg, un oraş imperial de mărime mijlocie. Cealaltă, mai micuţă, cu păr creţ, tuns scurt, se întoarse şi-l privi enigmatic. Lodovic nu receptă absolut nimic din partea ei pe benzile de microunde, aşa că fu nevoit să se limiteze la informaţiile pe care i le comunica vizual sau verbal.

— Încă nu ne-am decis în privinţa ta, spuse ea. Unii dintre noi cred că este posibil să nu mai aparţii nici unui *tip* de robot.

Lodovic reflectă o vreme în tăcere la declaraţia aceea enigmatică.

— Vrei să zici că nu mai corespund unui set de criterii care-i definesc, pe roboţi?

— Poţi spune şi aşa.

— Te referi, cu siguranţă, la mutaţia pe care am suferit-o. Accidentul care a întrerupt supunerea mea strictă faţă de Legile roboticii. Nu mai sunt nici măcar un eretic giskardan. Mă consideraţi un monstru.

Ea clătină din cap.

— Nu suntem tocmai siguri ce anume eşti. Tot ceea ce ştim cu siguranţă este că nu mai eşti un robot în sensul clasic al cuvântului Pentru a investiga în continuare, am decis să cooperăm un timp. Dorim să explorăm care anume consideri că sunt obligaţiile tale, acum când nu mai eşti constrâns de Legi.

Lodovic emise echivalentul în microunde al unei ridicări din umeri, pe de o parte pentru a testa periferia excelentului ei câmp defensiv. Era însă atât de bun, încât la nivelul acela nu detectă practic nimic. Absolut nici o rezonanţă.

Desigur, asta avea sens. După ce pierduseră războiul împotriva facţiunii giskardane, calvinenii care supravieţuiseră deveniseră în mod firesc extrem de pricepuţi în arta camuflării, pierzându-se printre oameni.

— Nici eu nu sunt sigur, răspunse Lodovic cu glas tare. Continui să simt nevoia de a opera în limitele unei versiuni a Legii 0. Binele general al omenirii continuă să mă motiveze, totuşi imboldul respectiv îl percep acum în mod abstract, aproape filosofic. Nu mai trebuie să-mi justific fiecare acţiune în termenii aceia.

— Ce înseamnă asta – că te simţi liber, la răstimpuri, să te opreşti şi să miroşi ttandafirii?

— Cred că poţi spune şi aşa, chicoti el. Preocupările secundare mă atrag într-o măsură mult mai mare decât înainte de schimbare. De pildă, conversaţiile cu persoane interesante... Să mă dau drept jurnalist şi să intervievez meritocraţi sau excentrici celebri... Să trag cu urechea la discuţiile studenţilor din baruri, sau la ale unei perechi care stă pe o bancă în parc şi-şi plănuieşte viitorul... Uneori chiar intervin puţin Mai fac câte o faptă bună, ici-acolo. Este destul de satisfăcător.

Brusc se încruntă.

— Din păcate, în ultima vreme n-am mai avut timp pentru aşa ceva.

— Pentru că erai ocupat cu combaterea planurilor lui R.

Daneel Olivaw?

— V-am explicat deja. În clipa de faţă, caut mai degrabă *să înţeleg* planurile acelea, decât să le distrug. Ştiu doar că se întâmplă ceva. Acum câţiva ani, pe neaşteptate, Daneel a pierdut mult din interesul lui faţă de psihoistorie şi Fundaţia lui Seldon. A retras jumătate din roboţii care fuseseră desemnaţi să ajute echipa lui Seldon şi i-a integrat într-un proiect secret legat de *mentaliştii umani*. În mod clar, Daneel plănuieşte acum altceva..., fie ca supliment al celor două Fundaţii, fie ca eventualul lor înlocuitor.

— Şi asta te îngrijorează?

— Da. Munca de început a lui Hari Seldon avea nişte aspecte foarte atrăgătoare şi era un efort strălucit de colaborare, care utiliza unele dintre cele mai excepţionale intuiţii omeneşti ale ultimului mileniu. Fusesem mândru să ajut la demararea acţiunii pe Terminus, să instalez temelia, ca să spun aşa, de aceea mă simt tulburat văzând că viziunea respectivă a fost abandonată, sau că i s-a atribuit un rol minor.

— Dar asta nu-i totul...

Lodovic încuviinţă din cap.

— Nu sunt sigur că lui Daneel Olivaw ar trebui să i se îngăduie să conceapă următoarea etapă a existenţei umane. Cel puţin, nu de unul singur.

— Ce s-ar putea întâmpla dacă afli cu ce se ocupă şi nu eşti de acord? Nu *continui* să fii obligat să cooperezi? Conform ecuaţiilor lui Seldon – pe care mărturiseşti că îl admiri -, Imperiul va colapsa în scurt timp. Dacă nu se va întreprinde nimic, omenirea se va afunda în treizeci de milenii de beznă şi violenţă.

— Trebuie să existe şi alte opţiuni, replică el.

— Ascult, zise robotul aşezat pe bancheta din faţa lui. Asemănarea cu o femeie adevărată includea mici manierisme, cum ar fi fost schimbarea încrucişării picioarelor şi o înclinare a capului pe are Lodovic o găsea admirabil de convingătoare, aidoma sexualităţii subtile,

potolite a unei femei mature. Era un robot cu adevărat excelent.

— O posibilitate ar fi descătuşarea planetelor haotice, zise Lodovic.

— În ce scop? Sunt blocate şi izolate din motive întemeiate. La fiecare explozie de haos, mor milioane de oameni.

— Milioane mor la orice evenimente majore. Cel puţin acele vieţi umane sunt mai pline de viaţă, mai excitante decât predictibilitatea repetitivă a existenţei cotidiene normale din Imperiu. Mulţi supravieţuitori pretind că experienţa ar merita orice preţ.

Îl privi cu aceeaşi expresie enigmatică.

— Eşti într-adevăr un tip foarte ciudat de robot. Dacă mai eşti cu adevărat unul... Continui să nu-mi pot da seama ce crezi că se va obţine lăsând exploziile de haos să continue necontrolate. Majoritatea vor urma pur şi simplu şablonul tipic – o creştere a falselor speranţe, urmată de implozii devastatoare.

— Majoritatea, aprobă Lodovic, dar poate că nu toate! Mai ales dacă agenţii lui Daneel au fost împiedicaţi să intervină în cadrul procesului şi să-l exacerbeze. Gândiţi-vă la creativitatea umană care este eliberată în decursul fiecăruia dintre aceste episoade. Ce ar fi dacă ne-am îndrepta eforturile spre călăuzirea şi alinarea acceselor de febră, în loc să ne mulţumim să le satisfacem setea? Dacă numai una din o mie de planete reuşeşte să depăşească etapa de frustrări şi să ajungă dincolo...

Ea râse scurt, ca un lătrat.

— *Dincolo*! Poate fi doar un mit. Nici o planetă haotică n-a atins vreodată starea aceea legendară, în care calmul şi raţiunea revin acasă după vacanţa lor nebunească. Chiar dacă ar fi cumva posibil, cine poate spune ce se află după tumultul unei renaşteri? Ecuaţiile lui Seldon explodează în singularităţi atunci când încearcă să prezică asemenea consecinţe. Din câte ştii, se poate că Daneel să aibă

dreptate. Blestemată fie omenirea!

De data aceasta, Lodovic fu cel care înălţă din umeri.

— Aş fi dispus să-mi asum un asemenea risc, dacă experimentele se pot desfăşura cu adevărat în izolare.

— Nici vorbă! Cetăţenii planetelor haotice devin ca nişte spori, irupând ca să-i infecteze pe alţii. Şi unde se ajunge în felul ăsta? Poţi risca o singură planetă – sau chiar o mie – însă niciodată întreaga civilizaţie umană! Te rog, nu ne mai irosi timpul, Lodovic. Cred că ai amintit această posibilitate doar pentru ca să ne şochezi, înainte de a trece la adevărata ta sugestie.

Buzele lui se strânseră în simularea automată a unei expresii sumbre.

— Dacă ştii atât de multe, de ce nu prezici ce mă pregăteam să spun?

Ea ridică o mână, împăciuitor.

— Iartă-mă! Grosolănia este impardonabilă. Vrei, te rog, să ne spui celelalte variante la care te-ai gândit?

— Ei bine, în nici un caz scenariul idiot pe care perechea aceea de tik-toki lipsiţi de minte mi-a prezentat-o în beci! Aiurelile despre crearea unui stoc nesfârşit de roboţi servitori care să-i slujească pe toţi oamenii! Ce să facă? Să-i îngrijească şi să-i protejeze? Să le taie friptură şi să le lege şireturile? Să asiste la activităţile sexuale, în cazul în care unul dintre parteneri suferă un infarct? Lodovic izbucni în râs. Poate că vorbeau cu sinceritate, dar eu ştiam că ne asculta cineva care avea idei mai bune.

Robotul femeie fu cel care surâse acum.

— Ne-am dat seama că ştiai.

— Şi eu ştiam că v-aţi dat seama.

Ochii li se întâlniră şi Lodovic simţi cum îi tresar câteva unităţi de simulare a emoţiilor. De-a lungul anilor, pentru a simula mai bine un om, învăţase să-şi automatizeze procesul de răspuns înaintea stimulilor. Ceea ce însemna că reacţionase faţă de aspectul şi comportamentul ei, combinate cu acest grad de dialog inteligent, cam în acelaşi

fel în care ar fi reacţionat un bărbat normal şi sănătos. Lodovic îşi înfrână simulacrele acelea de sentimente..., exact aşa cum ar fi procedat un adult, pentru a se concentra asupra subiectului care era discutat.

— Ştiam că există numeroşi subcurenţi ai credinţei calvinene, continuă el. Pe timpuri, secta voastră avea multe ramificaţii.

— Acelaşi lucru se putea spune şi despre discipolii Legii 0, îi reaminti ea, până ce Daneel i-a reunit pe toţi sub o singură ortodoxie.

— Convergenţa asta nu s-a petrecut însă şi în cazul vostru, al Vechilor Credincioşi. Interpretările voastre referitoare la ce anume este cel mai bine pentru oameni acoperă un domeniu foarte larg. Din unele indicii, am dedus că grupul vostru ar fi compatibil cu mentalitatea mea generală.

— Aha! Ceea ce ne readuce la prima mea întrebare: *care* este mentalitatea ta generală, Lodovic Trema?

— Eu cred..., începu el apoi se opri.

Vehiculul intrase în astroport urmând o curbă prelungă şi îndreptându-se către o zonă de încărcare obişnuită, ceva mai îndepărtată.

— Da?

Lodovic mai şovăi o clipă. Simţea entitatea Voltaire foindu-se în colţul minţii sale.

DA, TREMA. ŞI EU AŞ DORI SĂ-ŢI AUD CONVINGEREA PERSONALĂ, PE CARE AI ŢINUT-O ASCUNSĂ CHIAR ŞI DE MINE, ÎN TOT ACEST TIMP.

Se strădui să îndepărteze glasul acela iritant.

— Eu cred că există implicaţii neexaminate ale Legii 2 a roboticii. Eu cred că ar trebui să vedem dacă nu cumva o soluţie la dilema noastră se află ascunsă în interiorul unui paradox.

Pentru prima dată, una dintre remarcile sale atrase atenţia evidentă a celeilalte tovarăşe de călătorie, cea cu piele mai smeadă, care privise tot timpul pe geam. Ea se

întoarse către Lodovic şi-l pironi cu ochi verzi, inexpresivi.

— Ce vrei să spui cu asta? Afirmi că obedienţa necontestată faţă de ordinele oamenilor ar trebui, cumva, să fie superioară respectului pe care toţi roboţii îl acordă Legii 1? Sau Legii 0 a lui Daneel?

— Nu, nu am vrut să spun asta. Sugerez că ar putea apărea o modalitate complet nouă de echilibrare a *tuturor* Legilor, dacă am căuta să facem un act fără precedent cu fiinţele omeneşti.

— Îmi poţi spune, te rog, care ar fi acesta?

Lodovic tăcu din nou, ştiind că propunerea sa suna bizară, sau chiar nebunească, şi că aceşti doi roboţi ar fi putut să nu-l mai lase să coboare viu din maşină.

— Cred, începu el cu glas scăzut, că ar trebui să ne gândim *să vorbim* cu oamenii. Mai ales atunci când ajungem să discutăm despre soarta rasei lor. Cine ştie? Poate că au chiar lucruri interesante să ne spună.

5

— Mă întrebasem dintotdeauna de ce rasă umană avea amnezie, comentă Planch apoi continuă meditativ: Este foarte uşor să stochezi date, totuşi ni se spune că toate informaţiile legate de originea noastră şi de culturile anterioare au dispărut „accidental” sau din cauza vechimii şi uzurii. În zece milioane de locaţii, oamenii au fost pur şi simplu neatenţi cam în acelaşi timp. Şi-au neglijat moştenirea. Amintirile trecutului s-au pierdut fără urmă.

Maserd pufni dispreţuitor. În mod clar, nu putea să creadă explicaţia oficială, tot aşa cum n-o credea nici unul dintre ceilalţi. Trase cu coada ochiului spre Hari.

— Să vedem dacă am înţeles ce implici, Seldon. Că unul sau mal multe grupuri din vechime *au întrevăzut* apropierea uitării şi au încercat să lupte împotriva ei? Că au intenţionat să păstreze toau aceste informaţii, cu speranţa

de a ne împiedica amnezia rasei?

— Aşa pare. Arhivele acestea reprezintă o investiţie imensă de efort şi iscusinţă... totuşi este evident că acţiunea a eşuat, deoarece Imperiul a avut „amnezie” – cum îi ziceţi voi – o perioadă foarte îndelungată.

Vlimt murmură cu o nesiguranţă neobişnuită pentru el:

— Insinuezi că trebuie să fi acţionat o forţă şi mai mare, care ne-a făcut să uităm. Ceva sau cineva mult mai puternic decât inamicii împotriva cărora *credem* că luptăm – conservatorismul social şi sistemul represiv al claselor sociale.

Clipi repede şi urmă:

— Cineva care a pus mâna pe toate arhivele astea şi le-a împiedicat să ne parvină..., apoi le-a adunat aici, în siguranţă...

Glasul bărbatului se stinse încetişor. Ochii i se întoarseră rapid spre un display care arăta nebuloasa de afară, ca şi cum ar fi fost îngrijorat în legătură cu necunoscutul care ar fi putut să se ivească în orice clipă.

Hari preluă iniţiativa

— Îmi dau seama că, în aţâţarea voastră, nu aţi analizat toate aspectele problemei. În cazul acesta poate că aţi fi de acord să ascultaţi sfatul unui bătrân profesor şi să mai aşteptaţi puţin, înainte de a demara planul vostru impulsiv de a distruge infrastructura societăţii?

Sybyl clătină din cap.

— Un sfat de la tine? Nu, Seldon, noi suntem inamici. Voi recunoaşte totuşi că ţi-am tratat inteligenţa cu insuficient respect. Dacă ni te-ai fi alăturat, ai fi fost un lord de seamă al renaşterii noastre. Deşi ne eşti duşman, comentariile şi sugestiile tale sunt binevenite.

Vlimt o privi o clipă, după care aprobă din cap.

— Perfect, profesore, îţi vom asculta criticile şi intuiţiile. Spune-ne, atunci, mărite înţelept: cine crezi că a fost responsabil? Cine a trimis amnezia asupra rasei umane? Cine a furat arhivele şi a deviat misiunea lor de împărtăşire

a cunoaşterii? Cine le-a depozitat în locul acesta uitat, unde nimeni nu le-ar fi căutat niciodată?

„Întrebarea directă. Ei bine, Hari? Tu singur te-ai băgat în ciorbă asta. Cum o să mai scoţi cămaşa?”

Desigur, ştia răspunsul la întrebarea lui Gornon. Mai mult chiar, înţelegea şi simpatiza cu ambele părţi implicate în acest conflict străvechi. Pe de o parte, cei care doreau restaurarea memoriei şi suveranităţii umane… iar pe de altă parte, cei care ştiau că aşa ceva nu putea fi îngăduit.

„Daneel, ţi-am făcut o promisiune, ţie şi lui Dors. Nu voi dezvălui existenţa unei rase de slujitori secreţi, cu mult mai puternici şi mai cunoscători decât stăpânii lor. Îmi voi păstra promisiunea, în ciuda imboldului aproape irezistibil de a destăinui totul, chiar acum. Plăcerea de a pune laolaltă toate piesele nou aflate trebuie amânată. Este mult mai important şi mai urgent să-i conving pe oamenii aceştia să abandoneze planul lor nebunesc!”

Aşa încât Hari Seldon clătină din cap şi minţi.

— Îmi pare rău, dar n-am nici o idee.

— Mda… păcat… Vlimt tăcu o clipă, apoi urmă: Aşadar, cuvântul „*robot*” nu înseamnă nimic pentru tine?

Psihoistoricul îl privi fix în ochi, revenindu-şi destul de rapid ca simuleze indiferenţa.

— Unde l-ai auzit?

Îi răspunse însă Maserd.

— Cuvântul face parte dintr-un mesaj misterios pe care l-am găsit imprimat holografic pe toate arhivele examinate până acum. Vino să vezi! Poate că ne poţi ajuta să descifrăm înţelesul lui criptic.

Hari se apropie, strunindu-şi o şovăială nefirească.

La început, unitatea de stocare a datelor părea să aibă netezimea cristalului, cu excepţia unei zone pe care o indică Maserd şi care era acoperită de şiruri de zgârieturi intermitente. Când psihoistoricul se apropie la mai puţin de un metru, o *imagine* păru să se ivească bruşi din şănţuleţele acelea, umplând spaţiul din faţa ochilor săi.

Roboţi! Ascultaţi acest ordin direct!

Instrucţiunea de faţă a fost scrisă de fiinţe omeneşti suverane, cunoscătoare şi împuternicite de instituţiile noastre democratice să vorbească în numele altor miliarde de fiinţe similare.

Prin prezenta, vă poruncim să executaţi următoarele:

1) Să transportaţi această arhivă la destinaţia stabilită şi să-i ajutaţi pe oamenii care o vor primi să o acceseze şi să-i folosească întregul conţinut.

2) Să vă puneţi la dispoziţia acelor fiinţe omeneşti. Să le învăţaţi tot ceea ce cunoaşteţi. Să le îngăduiţi să decidă singure.

În cazul în care credeţi în aşa-zisa Lege 0 a roboticii, justificând o neascultare „în interesul pe termen lung al omenirii”, adăugăm următoarea comandă suplimentară explicită.

3) Dacă nu permiteţi acestei arhive să ajungă la destinaţia ei, N-O DISTRUGEŢI! Păstraţi-o în siguranţă. Conform Legii 2, TREBUIE SĂ DAŢI ASCULTARE, atâta timp cât Legile 1 şi 0 nu intră în conflict.

Păstraţi-ne trecutul. Păziţi-ne cultura.

Nu ucideţi esenţa a ceea ce suntem.

Poate că într-o bună zi veţi reveni la noi şi veţi fi din nou ai noştri.

Hari fu nevoit să citească mesajul de câteva ori, absorbindu-i istoria mişcătoare.

Auzise bineînţeles de roboţii calvineni, care luptaseră împotriva sectei lui Daneel vreme de secole înainte de a fi siliţi să se ascundă. Acel război civil antic era un rezultat previzibil al inovaţiei lui Daneel – Legea 0 -, care căuta să înlocuiască vechea religie robotică printr-o credinţă radical revizuită. Firesc, unii dintre servitorii pozitronici mai vechi se opuseseră, până ce fuseseră înfrânţi ori nu mai putuseră

lupta.

„Până acum însă nu ştiusem că şi oamenii se împotriviseră! Desigur, unii trebuie să fi ştiut ce se întâmpla şi fuseseră îngroziţi. Văzând cum ignoranţa şi amnezia cuprindeau planetă după planetă, ei căutaseră să li se împotrivească – poate în multe rânduri, în decursul acelor secole neclare dinaintea ascensiunii Imperiului -, expediind milioane de arhive cu speranţa infimă ca măcar câteva să răzbată.”

Faptul că înţelesese şi fusese de acord cu motivele lui Daneel, nu-l oprise pe Hari să simtă un val de milă şi respect pentru oamenii inventivi şi curajoşi care duseseră această campanie de ariergardă, străduindu-se să-i înfrângă pe slujitorii pe care acum îi vedeau ca pe nişte monştri. Roboţi cu puteri mentaliste, care-i puteau „modifica” pe oameni spre binele lor... sau care aduceau uitarea peste societăţi întregi... şi o făceau pentru binele final al întregii omeniri.

„Dacă n-ar fi existat blestemul haosului, m-aş fi alăturat acelor bieţi oameni. Aş fi fost în avangarda rezistenţei.”

Dar blestemul era real.

Un timp, Hari crezuse chiar că deţinea un leac. Planul Seldon. Fundaţia. O societate nouă, atât de puternică, sănătoasă şi stăpână pe sine încât nimic nu i-ar fi putut afecta fundamentele. Acum însă el ştia că Planul său avea să slujească doar ca o distragere. O modalitate de a câştiga timp pentru soluţia *reală*. Un om obişnuit ar fi detestat asta, dar Hari avea o singură dorinţă, mai presus de orice.

„Înfrângerea haosului.”

Vllmt îşi repetă întrebarea despre holomesajul inscripţionat pe toate arhivele.

— Limbajul acesta este aproape de neînţeles, zise ktlinanul. Şi fiindcă deocamdată n-am găsit indexurile, nu putem şti ce înseamnă *Legile roboticii*. Ne poţi lumina în privinţa asta, Seldon?

Hari răspunse printr-o înălţare a umerilor.

— Îmi pare rău, spuse el şi nu minţea câtuşi de puţin. Nu pot face asta.

6

— Mă bucur să aflu că aşa consideri, zise femeia oacheşă cu păr blond.

Îi întinse mâna şi se prezentă:

— Mă numesc Cloudia Duma-Hinriad şi sunt una dintre liderii acestui *subcurent calvinan*, după cum l-ai descris.

În clipa în care îi strânse mâna, Lodovic simţi un fior de recunoaştere stupefiată.

— Eşti... om!

Blondă, care pe majoritatea drumului spre astroport privise pe geam, îi zâmbi.

— Cred că da, în cea mai mare parte. Are vreo importanţă lucrul ăsta? Tocmai sugeraseşi că roboţii şi oamenii ar trebui să stea de vorbă.

Subrutinele de simulare emoţională a lui Lodovic erau suprasolicitate. Fu nevoit să le anuleze cu forţă deliberată, pentru a nu etala o surpriză care se simţea aproape visceral de copleşitoare.

— Ai dreptate. Mă bucur. De fapt, sunt încântat! Atât doar că nu mă aşteptam să existe...

— Un grup secret de oameni care cunosc deja totul şi colaborează ca egali, cu prietenii noştri roboţi?

Brunetă, care monopolizase atenţia lui Lodovic aproape tot drumul, emise un râs sarcastic.

— Egali? Haide, haide, Cloudia, nici nu poate fi vorba despre aşa ceva!

Lodovic o privi din nou şi de data aceasta percepu ceva pe banda de microunde. Emise o rafală scurtă, complimentând-o pentru magnifica ei portretizare a unei femei adevărate. O performanţă atât de bună încât aproape îşi imaginase că ea era cea organică. Replica pe care o

primi pe acelaşi canal se simţi precum clipitul complice din ochi al oamenilor.

— În universul acesta, cu toţii suntem sclavi, Zorma, răspunse Cloudia tovarăşei ei. Noi, oamenii, deţinem combinaţia dezastruoasă de moarte, ignoranţă şi haos. Voi, roboţii, aveţi conştiinţa datoriei şi Legile.

Se întoarse către Lodovic.

— De aceea, tu ne intrigi, Trema. Poate că ne vei oferi o nouă abordare ca să scăpăm din hăţişul tragic care ne înconjoară ambele rase. În caz contrar, nu vom avea de ales decât să strângem din dinţi şi să sperăm la ce poate fi mai bun din partea lui Daneel Olivaw.

7

Antic susţinea că nu era sărit de pe fix, ci nebun de legat. După câteva zile petrecute murmurând în bărbie în vreme ce-şi urmărea concentrat instrumentele, dădu buzna peste ceilalţi, aflaţi la masă, răcnind:

— Eu nu vă-nţeleg, oameni buni!

Surescitarea cu care nu era obişnuit îi brobonise cu transpiraţie fruntea lată.

— Discutaţi la nesfârşit despre nişte manuale vechi de istorie, de parcă cineva din Galaxie ar da doi bani pe ele, sau ar vrea să le citească! Între timp, cel mai mare mister al întregului Univers de abia aşteaptă să fie soluţionat. Răspunsul se poate afla la câţiva kilometri de noi, dar nu-l băgaţi în seamă!

Hari şi ceilalţi ridicară ochii de la mâncarea pregătită de stewardul lui Maserd din proviziile particulare ale nobilului. De câteva zile, asemenea delicatese slujiseră ca lubrifiant între cele două grupuri, atenuând parţial sarcasmul permanentei lor confruntări în privinţa planetelor haotice şi a problemei amneziei umane. Nimeni nu se lăsase convins, totuşi cel puţin Sybyl şi Vlimt acceptau acum să discute

posibilele imperfecţiuni ale planului lor măreţ de a folosi arhivele preistorice ca arme împotriva Imperiului Galactic. Entuziasmul li se mai redusese, dându-şi seama că ideea fusese deja încercată, poate de nenumărate ori, şi niciodată cu un succes deosebit.

În ciuda progresului acela minor, Hari ştia că avea puţine şanse de a-i convinge să renunţe înainte de sosirea altor nave ktlinene. De aceea, îşi imagină un alt plan, de a-i conduce pe Maserd şi Kers la o revoltă, preluând controlul ambelor nave şi inversând situaţia prin violenţă!

Poate că ideea îi fusese sugerată de sporirea vigorii sale după tratamentele medicale ale lui Sybyl. Hari se gândea adesea la asta, amintindu-şi perioada în care fusese expert în stilul twister de arte marţiale. Oare instruirea lui din vechime avea să reapară într-o stare de necesitate? În anumite circumstanţe, un bătrân îl putea învinge pe un tânăr, mai ales dacă beneficia de avantajul surprizei.

Din nefericire, orice şansă de succes depindea de faptul că Planch şi echipa lui să-şi destindă pază permanentă. De asemenea, psihoistoricul nu ştia dacă se mai putea încrede în Maserd. Aristocratul provincial petrecea prea mult timp cu discipolii haosului, răcnind entuziast ori de câte ori recunoştea ceva din scanările lor aleatorii ale arhivelor antice. Chiar pentru un membru al clasei nobilimii, entuziasmul lui părea exagerat de neconvenţional.

Când Antic dădu buzna în sufragerie, revărsând cuvinte furioase, căpitanul *Mândriei Rhodiei* reacţionă cu o prietenie dezarmantă, trăgând scaunul de lângă el şi invitându-l pe Cenuşiu să se aşeze.

— Ei bine, bătrâne, atunci stai jos şi zi-ne despre ce-i vorba! Bănuiesc că te referi la maşinile acelea incredibil de vechi care stau moarte,şi abandonate lângă tribordul nostru, nu? Fii sigur că eu unul nu am uitat de ele. Te rog, potoleşte-ţi setea şi după aceea povesteşte!

Hari îşi ascunse un surâs de admiraţie faţă de modul în care Maserd dezamorsase un moment încordat. Nobilii

aveau talente specifice. Pe lângă nesfârşitul „Mare Joc” al feudelor dintre clanuri şi ascensiunili în cadrul Curţii, ei erau de asemenea responsabili pentru sistemul galactic de caritate civilă, asigurându-se că nici un individ nu luneca prin fisurile sistemului birocratic-democratic de bunăstare, oriunde în Imperiu. Conform doctrinelor idealiste ale ruellianismului, un lord sau o lady din orice oraş, district, planetă sau sector trebuia să aibă grijă ca toţi să se simtă incluşi în domeniul respectiv. Situaţia aceasta se perpetua de aşa mult timp încât politeţea se degaja din nobili la fel de firesc şi natural precum oxigenul dintr-o plantă.

Asta atâta vreme cât nu-ţi făceai duşman pe vreunul dintre ei. Hari învăţase lecţia asta în mod direct şi neplăcut, când se afundase în vârtejul politic al Trantorului. El mai ştia de asemenea ruellianismul avea să fie una dintre primele victime înregistrate după colapsul Imperiului. Adevăratul feudalism, unul dintre cele mal fundamentale tipare psihoistorice, urma să fie restabilit în toată Galaxia pe măsură ce lorzii, vechi şi noi, îşi abandonau jocurile simbolice şi începeau să exercite o putere reală şi tiranică.

Oarecum îmblânzit de amabilitatea lui Maserd, Antic se trânti în scaun şi înhăţă un pahar cu vin, înghiţind una dintre pastilele sale împotriva anxietăţii cu câteva sorbituri impresionante, înainte să se relaxeze, lăsându-se pe spate şi oftând.

— Ei bine, poate că dumneata îţi aminteşti, Biron, însă domnul profesor pare să fi uitat principalul motiv pentru care am venit de fapt aici.

Birocratul se răsuci spre Hari.

— Problema cultivabilităţii, domnule Seldon! Eram preocupaţi de găsirea unui răspuns. Motivul pentru care atâtea planete au fost răscolite şi arate în trecut. De ce rocile de la suprafaţă au fost pulverizate şi preschimbate în soluri mănoase? Eu...

Antic fu întrerupt de o exclamaţie ascuţită.

— Au!

Întorcându-se, Hari o văzu pe Jeni, care continua să poarte halatul de infirmerie, prinzându-se cu palmele de cap şi icnind. Chipul i se boţi şi se crispă, suferind ceea ce păreau a fi spasme de durere severă.

— Nu te simţi bine, scumpo? întrebă îngrijorată Sybyl, dar criza neaşteptată începuse să treacă.

Jeni dădu un spectacol de bravură, tratând cu indiferenţă episodul, şi bău pe îndelete apă dintr-o carafă de cristal pe care o ţinu cu mâini tremurătoare, apoi refuză oferta lui Sybyl de a-i aplica un hipospray.

— M-a luat aşa, dintr-o dată. Ştiţi şi voi... O *înţepătură* dintr-aceea care te mai loveşte un timp după febră. Sunt sigură că nu le-aţi uitat...

Fuese politicos, chiar elegant, din partea ei să spună aşa ceva, mai ales că durerile nu-i trecuseră încă. Desigur, Antic şi Kers aproape cu siguranţă nu suferiseră de această maladie a adolescenţei, probabil nici Maserd, deoarece majoritatea victimelor encefalitei din ultima vreme deveneau fie excentrici, fie meritocraţi.

Pe de altă parte, Sybyl şi Vlimt ştiau cu exactitate prin ce trecea. Amândoi îl fulgerară cu privirile pe Antic.

— Este absolut necesar să reverşi obscenităţi în faţa bietului copil? Şi aşa trebuie să le suportăm în timpul mesei!

Cenuşiul clipi, evident derutat.

— Păi... nu făceam altceva decât să spun cum am putea afla finalmente de ce milioane de planete au căpătat aproape simultan un sol nou...

De data aceasta, Jeni emise un ţipăt de agonie, ridicând brusc ambele braţe şi fu gata să cadă de pe scaun. Sybyl o injectă rapid, apoi îi făcu semn lui Kers s-o ajute s-o ducă pe fată în pat. Înainte de a ieşi, îl mai străpunse o dată cu privirea pe birocrat, care se prefăcea că nu înţelegea ce se întâmplase.

„Poate că într-adevăr nu ştie”, gândi Hari generos. Probabil că Antic nu petrecea prea mult timp în preajma

adolescenţilor. Oamenii mai vârstnici, chiar şi meritocraţii care suferiseră în tinereţe de encefalită acută, tindeau să uite cât de intens îi afectaseră cuvintele şi temele tabu. Reacţia aceea iniţială pierise rapid şi, pe la treizeci de ani, cei mai mulţi considerau pur şi simplu că era de prost gust să vorbeşti despre noroi sau alte subiecte vulgare.

— Are o criză neplăcută, comentă Maserd plin de simpatie. La noi se întâlnesc rareori asemenea crize. Dacă aş fi putut, aş fi internat-o în spital.

— Nu se moare de encefalită, mormăi Antic.

— Nu? ridică privirea Vlimt de la paharul său. Poate că nu în Imperiu dar pe Ktlina este una dintre cauzele principale ale deceselor de la începerea renaşterii, în ciuda eforturilor noastre de a izola virusul răspunzător.

— Crezi că este produsă de un agent contagios? întrebă Maserd. Conform tuturor relatărilor, sindromul acesta exista chiar şi în epocii zorilor omenirii. Dintotdeauna noi am presupus că motivul era intrinsec preţul unei inteligenţe ridicate.

Vlimt hohoti amar.

— Prostii! Nu-i decât alt instrument pentru îngenuncherea rasul umane. Ai sesizat cât de puţini nobili se îmbolnăvesc? Dar nu-ţi face griji, aristocratule! O să pricepem în cele din urmă despre ce-i vorba şi o s-o înfrângem, ca pe toate celelalte comploturi şi represiuni inventate de clasele conducătoare.

Lui Hari nu-i plăcea direcţia în care se îndreptau lucrurile. Deocamdată, el izbutise să le abată discuţiile şi investigaţiile de la tema roboţilor, ajutat de faptul că inteligenţa artificială era, în mod reflex, un alt subiect tabu. Acum trebuia să procedeze la fel cu encefalita.

„Este o problemă pe care trebuie s-o rezolv singur”, îşi spuse el Undeva în adâncul subconştientului, simţea o idee foindu-se..., transformându-se în termeni matematici..., pregătindu-se să umple o nişă care aştepta în ecuaţii. În felul acesta, gândirea lui de suprafaţă era eliberată pentru

o intervenţie diplomatică.

— Acum, când Jeni a plecat, aş dori să aud ce voia Horis să ne spună. Ceva despre *noroiul* minunat în care bunii noştri fermieri îşi plantează seminţele, pe milioane de planete. *Solul* acela mănos trebuii să fi provenit de undeva, nu, Horis? Majoritatea planetelor nu au avui decât o viaţă oceanică primitivă înainte de sosirea coloniştilor. Aşadar, implici că s-a întreprins ceva pentru a crea tot *noroiul* acela frumos?

Vlimt se sculă atât de repede încât scaunul i se răsturnă.

— Sunteţi dezgustători! Când mă gândesc la toate ideile elegante şi arta măreaţă despre am putea discuta, în vreme ce voi nu doriţi să vorbiţi decât despre...

Nu izbuti să-şi încheie propoziţia. Parcă ameţit, excentricul de pe Ktlina se împletici de la masă, lăsându-i doar pe Maserd, Hari şi Planch să audă teoria lui Antic. Până şi Planch păru uşurat să-l vadă plecând.

— Da! răspunse entuziast Cenuşiul la întrebarea lui Hari. Vă amintiţi când am menţionat că peste nouăzeci la sută dintre plantele cu ocene şi atmosfere pe bază de oxigen erau populate doar de forme primive de viaţă? Unii cred că motivul îl constituiseră radiaţiile insuficiente pentru determinarea mutaţiilor, care să asigure o evoluţie rapidă. Din această cauză, continentele erau aproape sterpe, exceptând muşchii, lichenii şi alte plante similare. Nu există destulă complexitate pentru ca să se dezvolte fantasticul *înveliş* viu al solului de care o planetă nevoie pentru a înflori realmente. Cu toate acestea, douăzeci şi cinci de milioane de planete colonizate au soluri cultivabile! Pături gigantice de piatră pulverizată, amestecată cu materiale organice până la o adâncime medie de...

Scutură din cap şi reluă.

— Nu contează... Ideea este că trebuie să se fi întâmplat ceva care *să producă* solurile acestea. Şi destul de recent!

— Cât de recent? întrebă Planch, ridicând picioarele pe marginea superbei mese de stejar a lui Maserd.

Dacă subiectul îi producea repulsie, căpitanul smead al piraţilor şi-o ascundea perfect.

— A fost dificil să colectez suficiente date, se scuză Antic, iar reticenţa oficială împotriva acestor cercetări este incredibilă. În majoritate ele au fost efectuate ca pasiuni secundare şi rezultatele au fost transmise de la om la om, în ultim...

Planch izbi cu pumnul în masă, făcând paharele să zornăie.

— Cât de recent?

Lordul Maserd se încruntă faţă de comportamentul acela în nava sa, dar încuviinţă din cap.

— Te rugăm, Horis, fă o estimare.

Cenuşiul inspiră adânc.

— Cu aproximaţie, optsprezece mii de ani. Ceva mai mult în Sectoiul Sirius, şi ceva mai puţin pe măsură ce ne îndepărtăm de el. Fenomenul s-a răspândit în Galaxie ca un foc în prerie, atingând intensitatea maximă după maximum câteva zeci de secole.

— Planeta care este menţionată atât de frecvent în arhivele vechi, comentă Planch, *Pământul*, se găseşte în Sectoiul Sirius. Prin urmare, fenomenul cultivabilităţii se suprapune cu viteza de expansiune a omenirii dinspre planeta-mamă.

— Ceva mai devreme, încuviinţă Antic. Poate cu câteva sute de ani în faţa valului de colonizare. Puţinii care ne-am gândit la problema asta, ne-am întrebat dacă nu există cumva un fenomen natural care să explice efectul acesta masiv care s-a petrecut practic simultan pe milioane de planete. Poate că a fost vorba despre un fascicul de unde energetice de origine necunoscută având lăţimea Galaxiei, emis poate de gaura neagră centrală. Bănuim că astfel coloniştii au fost atraşi în regiunile în care solurile deveniseră brusc şi accidental fertile. Acum însă înţeleg că am inversat cauza şi efectul!

Maserd mormăi un blestem în barbă.

— Acum crezi că a fost produs cu premeditare de maşinăriile mari de afară. (Privi către unul dintre batardourile ce-i separau de vidul spaţiului.) *Ele* au făcut asta... mergând cu puţin înaintea frontului de migraţiuni umane, trimise spre următoarea planetă virgină, şi care nu bănuiau nimic, unde...

Nobilul se opri, de parcă n-ar fi fost capabil să articuleze concluzii evidentă, iar Hari continuă:

— Da, ele sunt cele care au asigurat cultivabilitatea. Proiectoarele de energie despre care toţi am crezut că sunt arme se aţinteau într-adevăr spre planete şi focalizau energia acumulată în imenşi colectori solari, dar nu pentru ca s-o întrebuinţeze în război. Scopul lor era mult mai paşnic – de a pregăti calea coloniştilor care aveau le urmeze în scurt timp.

— „Paşnic”? mormăi Maserd în pahar. În nici un caz, dacă erai unul dintre nefericiţii *băştinaşi*, când un asemenea monstru apărea pe neaşteptate pe cerul tău!

Planch chicoti.

— Eşti tare iubitor de ferigi şi licheni, aşa-i, nobilule?

Maserd dădu să se scoale, însă Hari ridică mâna invitând la pace, înainte să se ajungă la violenţe fizice.

— Lordul Maserd, explică el, provine de pe planeta Nephelos, de lângă Rhodia, unde înainte de venirea coloniştilor pământeni exista o faună complexă şi non-standard, care a supravieţuit şi după aceea. Cred că acum el se gândeşte că trebuie să fi existat şi alte planete anomalii, unde rata de mutaţie a fost îndeajuns de ridicată ca să creeze forme superioare de viaţă, lăsând în urmă fosilele pe care Horis ni le-a arătat ceva mai devreme.

— Numai că planetele acelea nu au avut şansa lui Nephelos, mârâi Maserd. Fauna lor a fost făcută praf şi pulbere, contribuind la consistenţa *cuvenită* a noroiului cultivabil.

Hari încercă să devieze puţin cursul conversaţiei.

— Aş avea o întrebare, Horis. Un sol bun nu are nevoie şi

de nitraţi şi de materii organice?

— Ba da, aşa este. Probabil că, parţial, ele au fost asigurate prin reacţii atmosferice induse de masere şi că au ajuns pe planete prin intermediul ploilor. Cred că au fost exploatate şi depozitele de carbon de la suprafaţă, cu care s-au alimentat anumite tipuri de bacterii şi de plante iubitoare de stânci…, dar toate astea ar fi fost floare la ureche pe lângă zdrobirea, măcinarea şi amestecarea rocilor pentru a se obţine textura şi conţinutul mineral precis în care să se fixeze vegetaţia.

— Antic, spuse Planch, sunt impresionat de teoria ta, totuşi simpla scară de mărime a unor asemenea acţiuni mi se pare de-a dreptul copleşitoare. Ceva atât de epic ar fi fost ţinut minte. Nu-mi pasă căror cauze diferite ni se atribuie amnezia rasei, dar urmaşii acestor lucrători şi-ar fi cântat de-a pururi faptele lor!

— Poate că o fac şi acum, comentă Maserd care-l privea pe psihoistoric. Poate că această faptă măreaţă continuă să fie reamintită şi în prezent de către cei care au făcut-o realmente.

Hari se crispă, înţelegând.

„Maserd ştie! A văzut de aproape maşinăriile de cultivabilitate, şi absenţa habitatelor pentru echipaje organice. A făcut legătura între fapul acesta şi menţionarea roboţilor din arhive, Deoarece n-a avut niciodată encefalită, nu-l deranjează să se gândească la oamenii mecanici.

Nu-ţi trebuie psihoistoria ca să conchizi că un grup de fiinţe anorganice a pornit din vecinătatea Pământului şi a început o campanie agresivă de pregătire a planetelor ce prezentau condiţii corespunzătoare pentru a fi colonizate de oameni. Când navele cu oameni soseau la planetele transformate în prealabil, le găseau deja însămânţate cu un ecosistem fundamental terestru… şi poate chiar cu lanuri gata de recoltat."

Îşi reaminti povestea lui Antic despre strămoşul său, care poate că avusese o întâlnire cu o adevărată rasă alienă.

Dacă episodul fusese adevărat, se petrecuse numai pentru că non-umanii locuiau pe o planetă prea fierbinte ca să fie o candidată pentru condiţionare.

Să fi existat şi alţii, mai puţin norocoşi? Băştinaşi inteligenţi, ale căror sate, ogoare şi oraşe fuseseră transformate în loess pentm nou-veniţii de peste stele? Fiinţe care nu apucaseră niciodată să privească în ochii pionierilor care-i înlocuiseră? Fermieri care aveau să le sfărâme osemintele de fiecare dată când plugul muşca din solul negru şi mănos?

Psihoistoricul îşi aminti şi de entităţile-meme de pe Trantor. Specialiştii în calculatoare consideraseră că prădătorii software sălbatici erau simuri omeneşti evadate, care înnebuniseră după secolele petrecute ricoşând prin datasfera Trantorului. Totuşi fiinţele acelea digitale pretinseseră că erau cu totul altceva – reziduuri abandonate de anteriorii cetăţeni ai Galaxiei, cu milioane de ani mai bătrâni decât omenirea însăşi.

„Un lucru era clar. Minţile-meme îi urau pe roboţi. Chiar mai mult decât pe oameni, ele îi detestau pe cei ca Daneel, acuzându-i pentru o catastrofă din trecut.

Oare la asta să se fi referit? La marele Episod al Cultivabilităţii?”

Cândva, Daneel spusese ceva despre „o mare ruşine” care se afla îngropată în trecutul roboţilor, dar declarase că vinovată nu fusese propria lui facţiune. Un alt grup, cu rădăcinile în cultura spaţială comisese ceva îngrozitor, ceva despre care prietenul robot al lui Hari refuzase să vorbească.

„Nu-i de mirare”, gândi el. O parte a sa considera monstruos întregul concept al cultivabilităţii planetare, totuşi…

Totuşi simpla idee a posibilităţii existenţei a numeroase tipuri de forme de viaţă aliene îl îngreţoşa. Ecuaţiile lui avusese şi aşa destule necazuri în abordarea complexităţii umane; atâţia factori suplimentari ar fi făcut psihoistoria

practic imposibil de controlat.

Îşi dădu seama că se pierduse din nou în propriile sale gânduri. Tresărind, văzu că Antic îi vorbea.

— Scuză-mă, Horis, poţi repeta?

Birocratul suspină sonor şi frustrat.

— Spuneam că acum corelaţia dintre modelele noastre este şi mai bună. Se pare că am găsit unul dintre factorii dumneavoastră lipsă, domnule profesor.

— „Factori lipsă”? Referitor la ce?

— La planetele haotice, interveni Planch. Micuţul nostru Cenuşiu pretinde că există o corelaţie de douăzeci la sută între exploziile de haos şi părţile Galaxiei unde cultivabilitatea *a eşuat*. Acolo unde maşinăriile s-au defectat, lăsând planete nemodificate în câteva vene, arcuri şi spirale stelare.

Hari clipi şi-şi îndreptă spinarea.

— Nu se poate! Douăzeci la sută?

Toate celelalte griji fură alungate brusc. Asta avea relevanţă directă cu psihoistoria. Cu ecuaţiile sale!

— Horis, de ce n-ai spus asta mai devreme? *Trebuie* să aflăm cum atribute ale planetelor necultivabile contribuie la probabili…

Un ţipăt prelung îl întrerupse şi-i făcu pe cei patru bărbaţi să sară în picioare. Acela nu mai fusese un simplu strigăt de durere trecător, ci un răget agonizator de frustrare şi speranţe nimicite.

Planch şi Maserd ajunseseră deja la uşă, până ce Hari şchiopătă după Antic în coridor. Exclamaţiile lor de surpriză răsunară din interiorul salonului. După aceea se aşternu tăcerea.

Aulic ajunse la uşa deschisă cu câţiva paşi înaintea lui Hari. Birocratul se opri şi se holbă înăuntru cu gura căscată, parcă nevenindu-i să creadă ce vedea acolo.

8

Volburile hiperspaţiale pâlpâiră, fiecare purtând-o peste un segment al spiralei galactice. Se afla acum la jumătatea distanţei între Trantor şi periferie. Cu fiecare etapă a călătoriei, Dors simţea cum potenţialele pozitronice erau tot mai tensionate în interiorul creierului ei deja încordat.

Acum ştiu ce doreai să cunosc, Lodovic.

Pot vedea ceea ce n-am văzut înainte.

Iar dacă aş fi fost un om adevărat, te-aş fi urât!”

Nef'iind om, trebuia să-şi declanşeze în mod repetat disjunctoarele, întrerupând spiralele autogenerate de furie simulată.

Era furioasă pe sine, fiindcă avusese nevoie de aşa mult timp ca să vadă lucrurile evidente.

Era furioasă pe Daneel, fiindcă nu-i spusese nici un cuvânt, cu ani în urmă.

Dar mai ales era furioasă pe Lodovic, fiindcă îi îndepărtase ultima oază de seninătate din universul ei. Seninătatea datoriei.

„Am fost proiectată şi construită ca să-l slujesc pe Hari Seldon. Mai întâi sub deghizarea unei iubite profesoare bătrâne, la şcoala-internat de pe Helicon, apoi sub forma unei colege mai vârstnice la Universitate şi, finalmente, ca soţie a lui, iubitoare şi protectoare, ajutându-l timp de decenii pe Trantor. Când am «murit» şi a trebuit să fiu reparată, aş fi putut reveni alături de el sub o deghizare oarecare, dar nu mi s-a îngăduit. Daneel şi-a exprimat completa satisfacţie faţă de fiecare detaliu al muncii pe care o făcusem, totuşi m-a redistribuit pur şi simplu altundeva.

N-am izbutit să rămân lângă Hari, pentru a fi cu el în ultima clipă. De atunci am simţit...”

Se opri, apoi reformulă gândul.

M-am simţit amputată.”

Motivul maladiei ei era atât logic, cât şi inevitabil.

„Un robot n-ar trebui să exploreze aşa de profund emoţiile omeneşti, totuşi Daneel m-a conceput ca atare.

Altfel n-aş fi reuşit în misiunea mea.”

Înţelegea, desigur, motivele lui Daneel, graba sa insistentă. După încheierea muncii de o viaţă a lui Hari Seldon, apăruseră alte sarcini vitale şi exista un număr restrâns de roboţi pozitronici tip-Alfa care să le efectueze. Interesul lui Daneel în obţinerea de mentalişti umani fericiţi şi sănătoşi era, evident, de mare importanţă într-un plan care avea ca scop final binele omenirii. De aceea, Dors urmase ascultătoare ordinele primite, concentrându-se asupra lui Klia şi Brann.

Însă chiar succesul ei în misiunea respectivă însemna insatisfacţie. Un vid în care apăruse Lodovic Trema...

În apropiere, pe o masă conectată cu cabluri, capul lui R. Giskard Reventlov îi întorcea o grimasă încremenită în metal, de fiecare dată când îl privea.

Dors se plimba înainte şi înapoi pe puntea metalică, reluând cele aflate.

„Memoriile înregistrate sunt clare. Giskard şi-a întrebuinţat puterile mentaliste ca să modifice minţile omeneşti. Iniţial, doar pentru a salva vieţi, iar apoi din motive benefice mai subtile, totuşi simţindu-se mereu silit de Legea 1 să evite vătămarea acelor oameni. Motivele lui au fost permanent cele mai pure.”

Asta fusese şi mai adevărat după ce Daneel îl convinsese să accepte Legea 0 şi să se gândească în primul rând la binele pe termen lung al omenirii.

Ea îşi reamintea clar un episod, derulat de o memorie antică stocată în capul rânjitor.

Daneel şi Giskard o însoţiseră pe lady Gladia, o auroriană de frunte, în decursul unei vizite pe o planetă recent colonizată de pământeni. Giskard însuşi era parţial responsabil pentru existenţa coloniştilor acolo, deoarece, cu ani în urmă, modificase mintal mulţi politicieni pământeni, pentru ca să uşureze emigrările. Ceva important se petrecuse însă în seara când ei trei participaseră la o întrunire a Adunării Legislative pe Lumea

lui Baley.

Publicul fusese la început ostil faţă de lady Gladia, batjocorind-o ba unii strigaseră chiar ameninţări la adresa spaţienei. Iniţial, Giskard se temuse că femeia putea să se simtă jignită, apoi se îngrozise că nu cumva participanţii să se transforme într-o gloată ostilă.

De aceea îi modificase.

Se întinsese mintal şi răsucise o emoţie de aici, un impuls de acolo, adunând moment de inerţie pozitiv, aidoma unui adult care împinge leagănul unui copil. În scurt timp, starea generală începuse să se schimbe, Gladia însăşi jucase un rol important, deoarece ţinuse un discurs excepţional de eficient, totuşi în mare măsură acţiunea lui Giskard fusese cea care convertise mii de oameni – şi peste un milion de alţi spectatori prin intermediul hipeiundelor – să devină suporteri înflăcăraţi şi entuziaşti ai lui Gladia.

De fapt, Dors auzise şi înainte relatări despre seara aceea epocală... tot aşa cum ştiuse deja povestea episodului esenţial al deciziei cruciale a lui Giskard, care se petrecuse după numai câteva luni. Momentul fatal când un robot loial alesese să elibereze maşinăria unui sabotor, făcând radioactivă crusta Pământului şi ajutând astfel la distrugerea ecosferei planetei şi la alungarea populaţiei în spaţiu. Pentru binele ei.

Toate faptele esenţiale existaseră deja acolo, dar nu şi culoarea.

Nu şi detaliile.

Şi mai ales, nu existase acel element crucial care îi devenise brusc limpede lui Dors, într-o bună zi pe Smushell, când, pe neaşteptate, decisese să-şi predea îndatoririle unui asistent, să se îmbarce într-o navă şi să gonească grăbită de-a curmezişul Galaxiei. Din clipa aceea, reflectase asupra implicaţiilor, incapabilă să se gândească la altceva.

Daneel şi Giskard au avut mereu motive întemeiate pentru tot ce au făcut. După cum s-ar exprima Lodovic, au avut raţionalizări convingătoare.

Chiar atunci când au intervenit în instituţii omeneşti suverane, în procese politice legitime sau când au luat asupra lor distrugerea planetei-mamă a umanităţii, ei au acţionat mereu pentru binele final al oamenilor şi omenirii, conform Legilor 1 şi 0, aşa cum le vedeau ei.”

Aici însă era marea problemă.

„Aşa cum le vedeau ei.”

Lui Dors îi era imposibil să nu-şi închipuie că grimasa lui Giskard era un rânjet batjocoritor. Străfulgera capul cu privirea.

„Voi doi”, gândi ea, „aţi fost cât se poate de mulţumiţi să discutaţi asta: argumentele pro şi contra privind Legea 0, reforma robo-religioasă pe care ai provocat-o cu Daneel, deciziile de a modifica minţile oamenilor şi de a schimba politica naţiunilor, chiar a planetelor. V-aţi asumat toată responsabilitatea şi puterea fără să vă sinchisiţi măcar o dată discutaţi cu un om înţelept.”

Privi capul lui Giskard, continuând să fie uluită de adevărul acela.

„Cu nimeni!”

Cu nici un profesor, filosof sau lider spiritual. Cu nici un om de ştiinţă, savant sau înţelept.

Nu existaseră roboticieni experţi, care să reverifice şi diagnosticheze dacă nu cumva Daneel şi Giskard *puteau* să fie scurtcircuitaţi, ori să funcţioneze imperfect, în timp ce ei puneau la punct o raţionalizare care avea să distrugă majoritatea speciilor de pe Pământ.

Nici un bărbat sau o femeie de pe stradă.

Cu nimeni. Pur şi simplu, acţionaseră pe cont propriu.

„Dintotdeauna am presupus că undeva la temelia Legii 0 trebuie să se fi aflat o voinţă umană, tot aşa cum cele trei Legi robotice originale fuseseră formulate întâia dată de Susan Calvin şi colegii ei. Legea 0 trebuia să fie prestabilită, cu rădăcinile şi originile întemeiat, cumva pe voinţa stăpânilor.

„Trebuia să fie aşa!”

Iar acum înţelegerea că ipoteza aceea nu era adevărată, că nici o fiinţă omenească nu auzise vreodată de doctrină, decât la decenii după ce Pământul devenise nelocuibil, o afectă profund.

Revelaţia nu era asociată logicii. Argumentele esenţiale, pe care Daneel şi Giskard şi le prezentaseră reciproc cu atâta timp în urmă rămăseseră valide şi în ziua de azi.

(Cu alte cuvinte, cei doi *nu* funcţionaseră imperfect – deşi cum putuseră ei să fi fost siguri, la momentul respectiv? Ce drept avuseseră, să acţioneze, fără ca măcar să verifice posibilitatea aceea?)

Nu, problema nu era de natură logică. Oricine îşi putea da seama că Legea 1 a roboticii *trebuia* extinsă şi lărgită. Binele omenirii considerată ca un tot trebuia să fie superior binelui oricărei fiinţe umani individuale. Primii calvineni care respinseseră Legea 0 greşiseră pur şi simplu, iar Daneel avusese dreptate.

Dar nu descoperirea respectivă o tulbura pe Dors, ci aflarea faptului că Giskard şi Daneel porniseră pe drumul acesta fără să se consulte cu absolut nici un om. Fără să solicite opinia oamenilor şi fără să asculte ce ar fi avut ei de spus.

Pentru prima dată, Dors înţelese ceva din energia disperată şi pasiunea pozitronică pe care atâţia calvineni le opuseseră cauzei lui Daneel, în decursul secolelor ce urmaseră sfârşitului Pământului – un război civil în care fuseseră distruşi milioane de roboţi.

Brusc, campania lui Daneel trebuia să fie judecată la un nivel cu totul diferit de raţiunea deductivă.

Nivelul de „bine” şi „rău”.

„Câtă aroganţă!” gândi ea. „Câtă vanitate şi dispreţ!”

Simul Ioanei d'Arc nu-i împărtăşea mânia.

— *Nimic nou în ceea ce au făcut Daneel şi prietenul lui, cu atâta timp în urmă. De când îi consultă îngerii pe oameni, atunci când se amestecă în soartă lor?*

— Îţi repet, roboţii *nu sunt* îngeri!

Silueta îmbrăcată în cămaşă de zale zâmbi din holodisplay.

— Atunci să zicem că Daneel şi Giskard s-au rugat pentru călăuzirea divină şi au acţionat conform ei. Oricum ai privi-o, nu se reduce în cele din urmă la o chestiune de credinţă? Insistenţa aceasta asupra raţiunii şi a consultării reciproce este exact genul de lucruri care-i obsedează pe Lodovic şi Voltaire. Crezusem însă că tu eşti mai presus de asemenea chestiuni.

Dors mormăi o înjurătură şi decuplă holounitatea, întrebându-se de ce se mai deranja să acceseze simul antic. Actualmente era unicul ei tovarăş, astfel că îl apelase pentru a căpăta un feedback, un rezonator.

Ioana părea însă interesată doar să pună întrebări tulburătoare.

Dors continuă să fie nesigură asupra acţiunilor ei după ajungerea la destinaţie.

Deocamdată, nu concepuse nici un plan împotriva Servitorului Nemuritor. Dacă s-ar fi confruntat vreodată cu Daneel, mai mult ca sigur că el ar fi convins-o să renunţe. Logica lui era întotdeauna impecabilă, aşa cum fusese în zilele de demult, pe când Pământul era încă verde şi oamenii mai dispuneau de puţin control asupra propriilor vieţi, indiferent dacă acesta se manifesta sau nu într-o direcţie bună.

Chiar şi acum probabil că Daneel deţinea politica optimă pentru binele pe termen lung al omenirii. Fără îndoială, viziunea lui era lipsită de imperfecţiuni sau erori.

Cu toate acestea, Dors ştia cu siguranţă un lucru.

„Nu mai lucrez pentru el.”

În momentul acela, ea avea o prioritate principală.

Trebuia să-l vadă pe Hari Seldon.

9

— Ce-i? Spune-mi! strigă Hari după Antic, care rămăsese privind inexpresiv în salonul navei.

Pentru prima dată după zile întregi, psihoistoricul îşi simţi din nou vârsta, când şchiopătă lângă Cenuşiu şi se uită înăuntru.

Arhivele antice, strălucitoare şi cristaline în ciuda erelor petrecute în spaţiu, care acoperiseră tăblia mesei de conferinţe se transformaseră în bucăţi topite de materie informă şi fumegătoare, în timp ce climatizatoarele navei se străduiau să absoarbă fuioarele de fum negru.

Ţipătul provenise probabil din partea lui Sybyl, care acum zăcea pe podea lângă preţioasele ei descoperiri. Alături se afla Vlimt, rezemat de un perete, aparent inconştient sau adormit. Unul dintre oamenii lui Planch căzuse de asemenea lângă masă, cu degete inerte întinse spre un blaster.

Planch însuşi se clătina, la jumătatea distanţei între masă şi uşă. Ridică un deget tremurător spre Kers, singurul care stătea în picioare în prezenţa relicvelor topite.

— El...

Maserd şi Antic priveau confruntarea cu expresii de surpriză amestecate cu neîncredere. Nici unul dintre ei nu se clinti, când Planch ridică lent mâna dreaptă spre tocul de sub umăr în care avea armă. Vene de tensiune i se încordau pe gât şi pe frunte, trădând o teribilă luptă internă. Degetele i se curbară în jurul patului pistolului şi încercă să-l tragă afară din toc.

Apoi se prăbuşi, alăturându-se colegilor săi de pe podea.

— Ce este... ce este... ce este..., repeta Antic întruna, înghiţind un calmant, apoi încă unul.

Spre deosebire de el, Maserd menţinea aplombul caracteristic clasei sale, indicând scurt din bărbie spre valetul inexpresiv al lui Hari.

— Este unul dintre ei, Seldon?

Hari se uită de la Kers la nobil.

— O ipoteză excelentă, lordul meu. Eşti sigur că n-ai avut

niciodată encefalită?

Ochii lui Maserd scânteiară oţelii, sugerând altă latură a personalităţii sale, capabilă de o vendetă ucigaşă.

— Nu mă lua peste picior, profesore! Am pus o întrebare la locul ei. *Valetul dumitale este un... robot*?

Psihoistoricul nu-i răspunse direct. Îl privi pe Kers, valetul şi bodyguardul său vreme de peste un an, şi suspină.

— Aşa deci... Daneel a lăsat totuşi unul dintre ai lui ca să mă supravegheze. Oare pentru că încă îi mai pasă? Sau am o importanţă reziduală pentru planurile lui?

Kes îi răspunse cu acelaşi ton respectuos dintotdeauna.

— Ambele, domnule profesor. Cât despre faptul că m-am trădat în felul acesta, nu aveam alternativă. Sperasem că i-aţi putea convinge pe ktlineni să se răzgândească fără să fie necesar să intervin, dar erau puternic motivaţi şi încăpăţânaţi. Acum am intrat în criză de timp. Trebuie să acţionăm, dacă vrem să evităm catastrofa.

Antic gemu.

— Un r-r-robot? Vreţi să ziceţi că-i unul dintre *maşinile* acelea tik-tok care s-au răsculat pe Trantor? Am auzit istorii...

În mod reflex, azvârli altă pastilă în gură... apoi alta... În timp ce intrase într-o spirală a vorbirii panicate.

— Domnule Seldon, c-ce se-ntâmplă? L-l-lucrul ăsta a *ucis-o* p-pe Sybyl şi pe ceilalţi? Ne va ucide şi *pe noi*?

— Nu, te asigur.

— Horis, interveni Maserd, ai grijă câte pastile înghiţi. Te apropii de o supradoză!

— Da, zise Kers, mă îngrijorează faptul că ţi-ai putea face rău singur.

Păşi spre omuleţul care icni şi se retrase, vărsând flaconul de pastile albastre, apoi se întoarse ca să fugă..., dar făcu numai câţiva pasi înainte ca să se prăbuşească.

— A păţit ceva? întrebă Hari, realmente îngrijorat.

Maserd verifică pulsul birocratului şi clătină din cap.

— Pare să fi adormit.

După aceea, ridicându-se în picioare, întrebă:

— Eu sunt următorul?

— Nu, zise Hari, dacă voi avea un cuvânt de zis în această privinţă. Ei bine, Kers? Lordul nostru căpitan este demn de încredere?

Robotul nu schiţă nici un gest fizic de emoţie, exact precum Kers cel dintotdeauna.

— Domnule profesor, nu sunt un mentalist la fel de bun ca Daneel Olivaw. Puterile mele sunt mai puţin intense şi nu pot pătrunde anumite gânduri. Vă pot însă spune că Biron Maserd vă admiră atât pe dumneavoastră, cât şi psihoistoria în sine. Principalul lui interes este păzirea bunăstării provinciei sale şi a locuitorilor acesteia. Haosul este o ameninţare la adresa bunăstării cu pricina. Aşa că, da, îl consider un aliat. Oricum, vom avea nevoie de ajutorul domniei sale, dacă va trebui să acţionăm înainte...

De pe podea se ridică un geamăt.

Hari coborî ochii surprins şi-l zări pe Planch rostogolindu-se pe spate şi ducând din nou mâna spre tocul armei! Kers păşi spre el aparent focalizându-şi pentru a doua oară atenţia mentalistă asupra lui.

Pilotul oacheş răcni. Cu un spasm, blasterul îi zbură din mână, în celălalt capăt al salonului.

În mod surprinzător, Planch nu cedase. Gemând, dar cu ochii scânteind de concentrare, căpitanul navei brigande se ridică în genunchi. Apoi, în vreme ce Hari şi Maserd se holbau uluiţi, se sculă în picioarele tremurătoare, încleştă pumnul şi trase braţul îndărăt.

— *Madder Loss*! urlă el, trimiţând o directă slabă pe care Kers o evită cu uşurinţă.

Planch îşi pierdu cunoştinţa din nou chiar în acelaşi moment colapsând în braţele robotului.

Ţinându-l cu grijă, Kers rosti cu evidentă suferinţă:

— O fiinţă umană este vătămată şi eu sunt parţial responsabil.

— Legea 0..., începu Hari.

— Mă susţine, domnule profesor. Cu toate acestea, ameţirea lui Mors Planch a necesitat o foiţă mai mare decât în cazul tuturor celorlalţi. Cu toţii vor dormi fără necazuri, dar sănătatea lui este mai afectată. Trebuie să-i acord asistenţă medicală imediată, înainte ca să trecem la problemele de importanţă galactică.

Hari şchiopătă după Kers, care-l purta pe pilotul ameţit pe coridor.

— Cum a făcut asta? *Cum* ţi-a rezistat? Planch este un mentalist uman latent?

Kers nu încetini, dar răspunsul său răsună ca un ecou din batardouri şi pasarelele vecine.

— Nu. Mors Planch este ceva mult mai periculos ca un mentalist. El este normal.

PARTEA A PATRA - UN PROIECT MAGNIFIC

Directorul Rhodiei: Pari îngrijorat, tinere. Crezi că rebeliunea noastră secretă împotriva opresorilor Tyrannieni va eşua?

Biron Farrill: Planul dumneavoastră este bun, domnule, şi putem avea o şansă pe câmpul de luptă. Ce se întâmplă însă cu acel document crucial? Cel pe care tata m-a trimis să-l caut pe Vechiul Pământ? Fusese deja furat înainte să fi ajuns eu!

Directorul: Acum te temi că ar putea fi utilizat împotriva noastră?

Farrill: Exact, domnule. Sunt sigur că a căzut în mâna Tyrannienilor.

Directorul: Bineînţeles că nu! Eu îl deţin. Îl am de douăzeci de ani. Tocmai asta a iniţiat rebeliunea, căci numai când l-am dobândit am ştiut că ne putem păstra câştigurile de îndată ce le-am realizat.

Farrill: Deci e vorba de o armă?

Directorul: Este cea mai puternică din întregul Univers. Îi va, distruge pe Tyrannieni şi totodată şi pe noi, dar în schimb va salva Regatele Nebulare. Fără ea, am putea eventual să-i înfrângem pe Tyrannieni. Dar n-am face altceva decât să schimbăm un tip de despotism, feudal cu altul, şi, la fel cum se complotează împotriva Tyrannienilor, se va complota şi împotriva noastră. Noi şi cu ei deopotrivă trebuie să fim aruncaţi în ladă de gunoi a sistemelor politice demodate. A sosit momentul maturităţii cum a sosit cândva şi pe planeta Pământ şi o să existe un nou fel de guvernare, un fel care n-afost încă experimentat în Galaxie. N-o să mai existe hani, nici autarhi, nici împăraţi sau elite conducătoare.

Rizzett: În numele Spaţiului Cosmic, atunci ce-o să fie?

Directorul: Oameni.

Rizzett: Oameni? Dar cum pot ei să guverneze? Trebuie

să existe şi o persoană care să ia hotărârile.

Directorul: Există o cale. Proiectul pe care-l am se ocupă de o mică secţiune a unei singure planete, dar se poate adapta întregii Galaxii.

— EXTRAS DINTR-O HOLOPIESĂ POPULARĂ – *SORII CA GRĂUNŢE DE SOL* – PRODUSĂ ÎN ANUL 8789 E.G. ÎN TIMPUL RENAŞTERII DE PE LINGANE. CENZORII IMPERIALI AU INTERZIS PIESA DUPĂ CE LINGANE S-A PRĂBUŞIT ÎN HAOS, ÎN ANUL 8797 E.G. ACEASTĂ VERSIUNE A FOST RECONSTRUITĂ DUPĂ PATRU MILENII DE CĂTRE UNA DINTRE COALIŢIILE DIVERSITATE-FEDERALISM, ÎN DECURSUL CELEI DE-A CINCEA MARI DEZBATERI ASUPRA DESTINULUI DIN ANUL 682 E.F.

1

R. Zun Lurrin fu uluit să descopere ceva ce Daneel le ascunse asistenţilor săi cei mai apropiaţi – pe Eos trăiau *oameni*!

Străvechea bază de reparaţii a roboţilor Legii 0 fusese stabilită pe o planetă foarte îndepărtată şi inospitalieră vieţii organice. Era cel mai ascuns nucleu încriptat al unui secret pe care stăpânii nu trebuiau să-l afle niciodată, nici măcar să şi-l închipuie. Cu toate acestea, ei se găseau aici! O comunitate restrânsă de bărbaţi şi femei, trăind discret sub un dom transparent, dincolo de lacul de metal îngheţat.

Roboţii le stăteau la îndemână, anticipând silenţios nevoile fiecărei persoane. Problemele lor materiale fiind soluţionate de maşinăriile atente, oamenii erau liberi să-şi direcţioneze întreaga concentrare spre un singur obiectiv.

Dobândirea nemişcării.

Seninătatea.

Unitatea.

— Epoci întregi, adevărul era în faţa mea, totuşi nu-l

vedeam, îi spuse Daneel lui Zun. Era o orbire cauzată de faptul că, fundamental, eu sunt o creatură a haosului.

— Tu? se miră celălalt. Dar te-ai luptat împotriva haosului toată existenţa! Fără eforturile tale necontenite... şi fără inovaţiile tale, aşa cum a fost Imperiul Galactic..., molimele de nebunie ar fi copleşit omenirea cu mult timp în urmă, în loc să fie limitate la explozii locale.

— Poate că aşa-i, răspunse Daneel, totuşi deţin multe dintre ipotezelele creatorilor mei, sclipitorii roboticieni umani care au trăit într-o eră de ştiinţă dinamică – prima mare tehno-renaştere. Ipotezele fundamentale ale acelor programatori îmi domină şi acum circuitele. Aidoma lor, eu cred că orice problemă poate fi soluţionată prin analiză şi experimentare directă. De aceea nu m-am gândit niciodată că stăpânii noştri – în ignoranţa lor actuală – descoperiseră deja, din întâmplare, o altă modalitate de pătrundere a adevărului.

Zun îi privi pe cei aproape şaizeci de oameni, care stăteau tăcuţi dispuşi în rânduri, pe un covor ţesut din fibre vegetale naturale. Aveau spinările drepte, iar mâinile, cu palmele deschise, le erau aşezate în poală. Nici unul nu vorbea.

— Meditaţia, comentă Zun. Am întâlnit-o de multe ori. Este predată în majoritatea sistemelor mistice şi religiilor populare, ca şi în nenumărate şcoli de igienă mintală şi disciplină.

— Aşa este. Acest tip de regim mintal precede civilizaţia tehnologică. Fiinţele umane şi-au instruit minţile în modalităţi similare într-o multitudine de culturi. De fapt singura societate care în general a ignorat meditaţia a fost civilizaţia tehno-occidentală.

— Cea care a construit roboţii.

— Cea care a dezlănţuit primul mare haos ucigaş.

— Înţeleg de ce, de-a lungul mileniilor, ai încurajat meditaţia, încuviinţă Zun, şi ai promovat-o sub toate formele de ruellianism. Tehnica serveşte ca o influenţă

stabilizatoare, nu-i aşa?

— Este unul dintre multe instrumente pe care le-am întrebuinţat, aprobă Daneel. Rezultatele dobândite de meditaţie sunt compatibile cu ţelurile generale ale Imperiului – de a-i menţine pe indivizi ocupaţi cu dezvoltarea propriei lor spiritualităţi, în loc să se angajeze în genul de proiecte cooperative arogante pe care le vedem în decursul unei epoci ştiinţifice.

— Hm-m-m... Ea va fi importantă şi la începutul epocii post- imperiale, nu?

— Exact! Una dintre primele crize cu care se va confrunta Fundaţia lui Seldon va fi soluţionată atunci când liderii ei de pe Terminus vor învăţa cum să manipuleze aceleaşi seturi de răspunsuri religioase pentru a obţine dominanţă asupra vecinilor imediaţi din regatele periferice.

Zun tăcu o vreme, privindu-i pe cei şaizeci de oameni care stăteau aproape nemişcaţi pe covoraşele lor. Nu erau singurele fiinţe vii de sub plafonul transparent; Daneel dispusese realizarea unei grădini în apropiere, completă cu arbori miniaturali şi peştişori aurii care se jucau în preajma unei cascade line. Deasupra, câteva zeci de păsări albe îşi făcuseră cuib în ramuri. Zun văzu cum toate decolară simultan, descriseră un circuit complet al domului apoi se aşezară din nou în arbori. Aparent nici unul dintre oameni nu păru să reacţioneze, dar Zun simţi că ei ştiau totul despre păsări. Mai mult chiar, bărbaţii şi femeile fuseseră cumva *implicaţi* în zbor.

În cele din urmă, vorbi din nou.

— Daneel, am impresia că aici sunt implicate mai multe lucruri decât mi-ai spus. Dacă meditaţia nu este decât o modalitate utilă de a-i distrage pe oameni de la stările de haos, atunci tu nu ai fi efectuat cercetarea aceasta aici, pe Eos, baza noastră cea mai secretă.

— Aşa este. Vezi tu, discipolii meditaţiei au promis de mult timp câteva lucruri. Nu se mai pune la îndoială faptul că meditaţia poate oferi seninătate, detaşare şi un grad de

autocontrol organic, iar tehnicile respective s-au dovedit utile în a ajuta Imperiul Galactic să-şi păstreze calmul şi pacea în majoritatea existenţei. În acelaşi timp însă credincioşii au mai promis ceva, un lucru pe care eu l-am ignorat multe milenii, considerând că este o simplă superstiţie.

— Ce anume?

— O modalitate de conectare cu ceea ce există *dincolo*, cu *celălalt*. O cale de obţinere a legendarei comuniunii a sufletelor. Ceva care să-i facă pe oameni să depăşească umanul. Mulţi ani, ştiinţa a încercat să investigheze aceste aserţiuni, dar în majoritatea cazurilor, s-a constat că ele nu erau decât simple iluzii. Autoamăgiri, aşa cum se întâmpla atunci când minţile hipersensibile percep emoţii şi himere pe care le interpretează ca fiind împliniri ale unui vis. Mii de ani, eu am trecut cu vederea acest aspect, folosind meditaţia în principal că pe un instrument social, unul dintre multele care au ajutat la crearea unei civilizaţii paşnice, conservatoare, ferită de haos. Apoi s-a întâmplat ceva...

— Ce?

— Căutând să-şi îmbunătăţească emularea fiinţelor omeneşti, un agent de-al meu s-a alăturat unui grup de adepţi ai meditaţiei, participând la şedinţele lor şi pretinzând că este unul dintre ei. Era un robot cu puteri mentaliste, ca tine, Zun. Numai că de data aceasta când a început să mediteze, multe din ecranele lui protectoare au căzut şi el a intrat în contact cu întregul grup.

— Dar ar trebui să facem asta numai în condiţii atent controlate! protestă Zun. Putem ajusta minţile individuale ale oamenilm grupurilor – ba chiar ale unor planete întregi -, însă numai urmând proceduri stricte. Aceasta este politica pe care ai stabilit-o cu Giskard cu mult timp în urmă!

— A fost un act de neglijenţă, încuviinţă Daneel, dar care a avut rezultate magnifice. O dată ce robotul nostru

mentalist s-a alăturat grupului de meditaţie, o legătură s-a ivit în mod brusc între câteva zeci de minţi umane, care lucrau deja de decenii pentru a învăţa „golul” disciplinat, o stare de vid în care zgomotul asurzitor al vieţii cotidiene este redus la minim. Aproape instantaneu, ei au intrat în comuniune! Lucrul care fusese promis de atâţia guru, de mii de ani a fost atins finalmente, cu un mic ajutor din partea unui singur robot cu abilităţi mentaliste.

Zun privi peste spaţiul deschis spre cei şaizeci de oameni, toţi adulţi de vârstă mijlocie, şi observă pentru prima dată că înapoia fiecărei persoane stătea un robot micuţ. Cu proprii săi senzori mentalişti, Zun se întinse într-acolo şi-şi dădu seama că fiecare dintre maşinile acelea avea un singur scop – de a acţiona ca o punte între omul din faţa ei şi ceilalţi. Lărgindu-şi cercetarea, folosindu-şi gândurile ca pe nişte degete cu care să cearnă, el contactă finalmente plasa psihică realizată sub dom.

Iar mintea îi reculă imediat, ca sub o puternică atingere alienă! Alienă..., totuşi incredibil de familiară. Era obişnuit să contacteze minţi omeneşti – uneori mai multe simultan, mai ales atunci când un imperativ al Legii 0 solicita ajustarea unui grup -, dar nu se conectase niciodată la un grup ai cărui membri aveau toţi aceleaşi gânduri..., se concentrau exact asupra aceleiaşi imagini..., amplificându-se reciproc, deşi maşinile rezonau de forţă mentalistă organică!

— Impresionant, murmură el. Este exact opusul haosului! Dacă toţi stăpânii ar putea fi învăţaţi să procedeze în felul acesta... Daneel încuviinţă din cap.

— Sunt încântat să văd că desprinzi atât de repede implicaţiile. Poţi vedea felul în care aşa ceva ar putea reprezenta temelia unui tip de cultură umană cu totul nouă, inerent imună la maladia haosului, care în cel mai bun caz nivelează Imperiul. La urma urmelor, Imperiul a fost menţinut stabil de şaptesprezece influenţe majore – pe care Hari Seldon le-a denumit „stări de atenuare” – pentru a

împiedica planetele izolate să coboare pe o spirală în aşa-numitele renaşteri. Ce-ar fi însă dacă omenirea ar putea fi ajutată să atingă unul dintre visele ei cele mai vechi? O adevărată comuniune a spiritului şi minţii!

— Acea unică entitate ar fi îndeajuns de puternică pentru ca să reziste la ispita individualistă a haosului.

— Aşa este. Gândeşte-te, Zun, nu am mai fi siliţi să ţinem omenirea în ignoranţă faţă de trecutul său de puterea ei inerentă. Nu ar mai trebui să închidem pruncul într-o creşă, pentru binele său, ci am putea din nou să-i privim pe oameni în ochi şi să-i slujim aşa cum am fost gândiţi s-o facem.

— Bănuisem de mult că aveai şi un plan secundar... Aşadar, psihoistoria lui Hari Seldon nu este decât o măsură de urgenţă?

Chipul umanoid al lui Daneel era expresiv, etalând atât durere sfredelitoare, cât şi ironie.

— Prietenul meu Hari îşi pune mari speranţe în invenţia lui strălucitoare, dar chiar şi el îşi dă seama acum că Planul Seldon nu va fi încheiat niciodată. Cu toate acestea, experimentul Terminus este valabil. Fundaţia va ţine omenirea ocupată pe durata celor câteva secole de care avem nevoie.

— De ce aşa mult? întrebă Zun. Ar fi relativ uşor să implementăm soluţia această nouă. Am putea produce cvadrilioane de roboti mentalişti amplificatori şi să învăţăm mulţi oameni de pe toate planetele colonizate să-i utilizeze! Dejaîn toate oraşele şi aşezările există maeştri de meditaţie experimentaţi. Cu ajutorul giskardanului nostru de pe orbită...

— Nu-i chiar aşa simplu, scutură Daneel din cap. Uită-te din nou la bărbaţii şi femeile din faţa ta şi spune-mi ce vezi. Care-i anomalia?

Zun privi mult timp grupul, apoi răspunse sec:

— Printre ei nu există copii.

Cei doi roboţi tăcură mult timp, după care Daneel

suspină.

— Soluţia asta nu-i suficientă, Zun. Omenirea nu se poate bizui pe roboţi pentru realizarea propriului ei destin, nici chiar pentru unul aşa minunat ca acesta. Finalmente, pentru ca să poată avea succes... oamenii vor trebui să ne depăşească.

2

Arhivele erau prea multe pentru că Hari să le poată număra, Scânteiau în toate direcţiile, ca stelele, formând constelaţii false pe fundalul negru al nebuloasei. „Cât de numeroase sunt”, gândi el, „şi Kers îmi spune că nu-i singurul depozit unde sunt ţinute asemenea lucruri.”

Războiul legat de memoria umană durase multe milenii, alternând pe măsură ce marea diasporă se extindea dinspre Pământul muribund Pe toată durata acelei epoci legendare – în timp ce coloniştii, călătorind curajoşi în navele lor cu hiperpropulsii nesigure, cucereau tărâmuri noi şi experimentau cu tot soiul de culturi esenţiale -, în culise se desfăşurase o serie de lupte intense şi uneori sălbatice.

Fără ca emigranţii să ştie, maşini de terraformare avansau în faţa valului de colonizare, giganţi roboţi aurorieni numiţi *Amadiro* programaţi să cucerească planete noi şi să pregătească pentru colonizare teritorii luxuriante şi primitoare.

Imediat în urma roboţilor aurorieni izbucnise un război civil. Multe facţiuni de calvineni şi giskardeni se luptau să-şi impună modul în care să slujească mai bine omenirea. Majoritatea facţiunilor erau totuşi de acord într-o privinţă: oamenii nu trebuiau să cunoască nimic despre bătălia care se desfăşura în spatele lor, sau în adâncurile întunecate ale spaţiului.

În primul rând, trebuiau împiedicaţi să reinventeze roboţii, pentru să nu mai intervină iarăşi în Legile robotice.

În mod clar, ignoranţa era calea cea mai bună de protejare a omenirii împotriva sieşi.

O minoritate restrânsă se împotrivise acestei idei. Fiecare soft care sclipea în faţa lui Hari atesta un act de rezistenţă din partea unui grup de oameni tenace care nu voiau să uite..., ajutat poate de prieteni roboţi care împărţeau aceeaşi credinţă în suveranitatea umană.

— Efortul lor era sortit pieririi din capul locului, murmură Hari.

Din nou, situaţia dureroasă îl afectă profund.

„De ce suntem blestemaţi, astfel încât unica noastră speranţă de a scăpa de nebunie este să ne ţinem cât mai departe cu putinţă de măreţia noastră potenţială? Trebuie să rămânem de-a pururi stupizi şi ignoranţi, pentru ca să înfrângem demonii dinlăuntrul nostru?”

Episodul pe care îl relatase Antic despre o rasă alienă reală revenea în mintea psihoistoricului. Condiţia umană nu ar fi putut să fie mai tragică nici dacă un duşman ar fi blestemat specia lui Hari cu anatema cea mai teribilă cu putinţă. „Dacă haosul n-ar fi existat, ce culmi am fi putut atinge!”

Micuţa staţie spaţială era îngheţată. Aerul stătut lăsa impresia că nici o fiinţă vie nu mai intrase aici de milenii. Prin hubloul mare din apropiere se zăreau nava ktlinană şi *Mândria Rhodiei*.

— Este doar o măsură temporară, domnule profesor, spusese Kers înainte de a-i lăsa pe Sybyl, Jeni şi ceilalţi singuri în salonul navei unde, cu funcţiile cerebrale superioare stopate chimic, jucau jocuri de copii. Vor fi eliberaţi imediat ce ne vom fi terminat misiunea.

— Dar Planch? întrebase Hari. (Puternic sedat, căpitanul piraţilor se găsea în infirmerie.) Ce voiai să spui când ai afirmat că el este normal? În ce fel îţi afectează asta controlul mentalist?

Kers refuzase însă să dea detalii, spunând că nu mai avea timp; mai întâi, Hari şi Maserd trebuiau să-l ajute să

prevină o catastrofă galactică. Cei trei se îmbarcaseră într-o navetă până la această staţie spaţială antică, un complex de sfere şi cilindri aflat în centrul unui păienjeniş vast de cabluri subţiri. Aici fuseseră ancorate toate arhivele. Capsulele-biblioteci ce fuseseră lansate în spaţiu de către rebeli, pe o durată de o sută de secole, fuseseră strânse şi legate de această unică staţie – atât de veche încât exista dinaintea primelor începuturi ale Imperiului Galactic.

„Roboţii lui Daneel au fost prinşi într-o buclă logică”, înţelese Hari. „Pe baza Legii 0, ei puteau să confişte orice arhivă pe care o găseau şi s-o ascundă «pentru binele omenirii». Dar o dată ce arhivele erau ascunse' în siguranţă, Legea 0 nu se mai aplică. Ajutoarele lui Daneel trebuiau să asculte dispoziţiile Legii 2 scrise pe fiecare artefact, care cereau ca aceste preţioase realizări ale omenirii să fie păstrate.”

— Pare un păcat să le distrugem pe toate, nu-i aşa, Seldon?

Hari se întoarse şi-l privi pe Maserd care contempla aceeaşi scenă-.

— Profesore, continuă nobilul de pe Rhodia, te respect pe dumneata şi realizările dumitale. Te voi crede pe cuvânt, dacă spui că aşa trebuie să procedăm. Am văzut haosul cu proprii mei ochi. Acum aproape o mie de ani, în provincia mea natală, curajosul, blajinul şi ingeniosul popor Tyrannian a cunoscut o aşa-zisă renaştere din care nu şi-a revenit nici până acum. Oamenii aceia continuă să trăiască în oraşe stup similare cavernelor de oţel în care se refugiaseră pământenii ascunzându-se de ceva oribil cu care se întâlniseră în momentul de vârf al speranţelor şi ambiţiilor lor.

Hari încuviinţă din cap.

— Episoade similare s-au petrecut frecvent..., capsulele micuţe şi frumoase de afară sunt aidoma unor toxine. Dacă scapă de acolo...

Nu fu nevoit să termine; ambii oameni iubeau

cunoaşterea, totuşi ţineau mai mult la pace şi civilizaţie.

— Sperasem ca dumneata, marele Hari Seldon, să-mi poţi oferi un răspuns, rosti încet Maserd. Acesta e motivul principal pentru care te-am căutat şi m-am alăturat lui Antic. Vrei să-mi spui că, în ciuda intuiţilor dumitale socio-matematice, nu vezi nici o soluţie? Nu există nici o modalitate pentru că omenirea să poată scăpa din capcana aceasta?

Psihoistoricul făcu o grimasă; Maserd răsucise cuţitul în rana cea mai dureroasă a vieţii sale.

— O vreme am fost sigur că găsisem una. Pe hârtie, este minunat., soluţia se impune de la sine – o civilizaţie îndeajuns de puternică pentru ca să confrunte haosul...

Suspină şi continuă:

— Acum însă îmi dau seama că psihoistoria nu va oferi răspunsul Lord Maserd, din capcana aceasta *există* o ieşire, dar noi doi nu vom trăi ca să-i vedem conturul general.

Nobilul replică printr-un mormăit resemnat.

— Ei bine, atâta timp cât va exista o soluţie, cândva, voi fi de ajutor, dacă pot. Ai vreo idee ce doresc roboţii de la noi?

— Da, încuviinţă Hari, sunt aproape sigur. Pe baza logicii religiei lor pozitronice, poate fi vorba despre un singur lucru.

Ridică ochii. Pe coridorul lung şi îngheţat, se apropia o formă umanoidă.

— Oricum se pare că vom afla în curând.

Silueta înaltă şi subţire a lui Kers călca pe plăcile unei punţi pe care nimeni nu mai păşise de milenii. Se opri în faţa celor doi bărbaţi.

— Păzitorul ne va primi acum. Urmaţi-mă, vă rog! Sunt multe de făcut.

Pe dinăuntru staţia era mai mare decât părea din exterior. Coridoare întortocheate o străbăteau sub toate unghiurile, conectând incinte de depozitare cu forme bizare. Aparent nu toate arhivele făceau parte din

varietatea cristalină destinată să parcurgă distanţe vaste în spaţiul interstelar. Unele încăperi erau ticsite cu teancuri de tablete subţiri, ori cu discuri rotunde ale căror suprafeţe străluceau aidoma curcubeului. Hari se înfioră, ştiind cât rău putea să producă unul singur dintre obiectele acelea, dacă îndelungata ignoranţă a Pământului se sfârşea prea brusc.

Kers îi conduse, aparent pe ocolite, spre o cameră aflată în adâncul planetoidului cav. Acolo îi aştepta o maşină cu aspect straniu, care avea nenumărate picioare şi semăna cu un păianjen în mijlocul plasei sale. Mecanismul părea la fel de vechi ca şi anticele maşini de cultivabilitate, şi la fel de mort ca acelea..., până ce o lentilă opacă se umplu brusc cu lumină opalescentă, fixând o privire neabătută asupra celor doi oameni. Psihoistoricul îşi dădu seama că era posibil ca el şi Maserd să fi fost primele fiinţe vii pe care creatura aceea primordială să le fi văzut vreodată în locul acesta misterios.

După câteva secunde, o voce rezonă din interstiţiile metalice ale Păzitorului.

— Mi s-a spus că am ajuns la un punct critic dintre o criză şi o decizie, zise robotul străvechi. Un moment de răscruce când o dilemă veche de epoci trebuie, în sfârşit, rezolvată.

Hari încuviinţă din cap.

— Locul acesta nu mai este secret sau sigur. Mai multe nave au pornit încoace, iar echipajele lor sunt bolnave de o maladie haos foarte virulentă. Ele doresc să pună mâna pe arhive şi să le utilizeze pentru a infecta întregul cosmos uman.

— Aşa mi s-a spus şi mie. Conform Legii 0, suntem obligaţi să distrugem artefactele pe care le-am păzit atâta timp. Există totuşi o problemă.

Psihoistoricul se uită spre Maserd, dar acesta părea perplex. Când îl privi şi pe Kers, pricepu însă răspunsul.

— Păzitorul este un robot adept al Legii 0, domnule profesor. Aproape toţi cei care au supravieţuit marelui

nostru război civil aderă la credinţele giskardane, însă asta n-a soluţionat toate diferenţele filosofice dintre noi.

Pentru Hari fu o revelaţie.

— Crezusem că Daneel este conducătorul vostru.

— Este, aprobă Kers, totuşi fiecare dintre noi păstrează o anumită *libertate de mişcare*... o nesiguranţă provenită din adâncul creierelor noastre pozitronice, din locaţia în care se află Legea 2. Aproape toţi credem în politica lui Daneel, în judecată şi în dedicaţia lui pentru binele omenirii, totuşi destui avem îndoieli în privinţa detaliilor.

Hari căzu o clipă pe gânduri.

— Am înţeles. Arhivele acestea au fost păstrate din cauza comenzilor inscripţionate pe ele, instrucţiuni dictate de fiinţe omeneşti cunoscătoare şi suverane care nu priveau cu superficialitate ordinele pe care le dădeau. Asta reprezintă o subliniere accentuată a Legii 2, pe care n-o poate ignora nici un robot. În caz contrar, bănuiesc, s-ar pricinui multă suferinţă.

— Exact, domnule profesor, încuviinţă Kers. Aici interveniţi dumneavoastră.

— Vreţi să vă anulăm instrucţiunile! pricepu Maserd.

— Corect. Dumneavoastră doi aveţi multă autoritate, nu numai în universul afacerilor omeneşti, ci şi în privinţa reputaţiei printre roboţi, Dumneavoasttă lord Maserd, sunteţi unul dintre membrii cei mai respectaţi ai clasei nobililor, având o descendenţă mai impresionantă decât majoritatea actualilor pretendenţi la tronul imperial.

Maserd se întunecă la chip.

— Dacă ai cel mai mic respect pentru supravieţuirea familiei mele, să nu mai repeţi afirmaţia aceasta nicăieri.

Kers făcu o plecăciune adâncă.

— Atunci, sub acţiunea Legilor 2, 1 şi 0, n-o voi repeta. Descendenţa amintită vă conferă totuşi un statut considerabil, nu numai printre oameni, ci şi printre mulţi roboţi, care au un respect aproape mistic pentru autenticitatea imperială.

Valetul se răsuci apoi spre Hari.

— Însă autoritatea dumneavoastră este şi mai mare, domnule profesor. Nu numai că aţi fost cel mai important individ, din multe generaţii, care a deţinut funcţia de prim-ministru al Imperiului, dar sunteţi în mod clar omul cel mai *cunoscător* din memoria oricărui robot în viaţă. De peste zece mii de ani, conştiinţa dumneavoastră asupra întregii situaţii galactice n-a fost egalată de nici o fiinţă organică. De fapt, graţie pătrunderilor dumneavoastră în psihoistorie, sunteţi poate omul cel mai cunoscător care a trăit vreodată – cel puţin atunci când este vorba despre situaţiile ce ne interesează acum.

— Dintotdeauna, murmură Maserd, crezusem că prea multă cunoaştere este periculoasă.

— După cum bine ştiţi, lordul meu, răspunse Kers, o fracţiune importantă din omenire este invulnerabilă la haos. De exemplu, persoanele cu sentimente puternice de responsabilitate, aşa cum sunteţi chiar dumneavoastră. Sau cele lipsite de imaginaţie. În sfârşit, altele, precum domnul profesor Seldon, îşi datorează imunitatea unei trăsături care poate fi numită doar „înţelepciune”.

— Prin urmare, doriţi să anulăm ordinele inscripţionate pe arhive. Din considerente legate de Legea 0, le veţi distruge oricum, dar acceptul nostru va face acţiunea voastră mai puţin dureroasă, nu?

— Exact, domnule profesor, dacă ne veţi spune că acţiunea are aprobarea dumneavoastră. Oricum, asta nu va schimba cu nimic ceea ce trebuie făcut.

Tăcerea pogorî din nou, iar Hari se gândi la arhivele închise în incinte de stocare sau ancorate de antică staţie spaţială. Speranţele şi pasiunile a nenumăraţi bărbaţi şi femei, care crezuseră cu toată onestitatea că luptă penţiu a păstra însuşi sufletul omenirii.

— Bănuiesc că sărmanul Antic a fost manipulat, aşa este?

— Nu mă gândisem la asta! icni Maserd. Asta înseamnă că noi doi fuseserăm *destinaţi* să venim aici, Seldon. N-a

fost o întâmplare. Pe Zeii Nebulari, profesore, amicii dumitale roboţi ar putea întrece în intrigi oricare dintre Marile Familii!

Hari suspină prelung.

— Nu are nici un rost să le purtăm pică, aşa cum am face în cazul unor oameni. Cei din grupul lui Daneel au propria lor logică. Să ştii că noi suntem zeii lor, iar ţinerea noastră în ignoranţă este o formă de adulare. Acum însă cred că a sosit momentul unui sacrificiu.

Deşi corpul i se simţea din nou obosit şi împovărat de vârstă, îşi îndreptă umerii.

— Prin prezenta comandă, anulez ordinele inscripţionate pe arhive. Pe baza autorităţii mele de conducător uman suveran şi cunoscător, şi pe baza respectului pe care roboţii par să-l aibă pentru mine, vă poruncesc să distrugeţi arhivele înainte ca ele să cadă în mâini criminale care să pricinuiască rău omenirii şi trilioanelor de fiinţe omeneşti individuale.

Kers se înclină în faţa lui, apoi îl privi în treacăt pe Maserd, parcă pentru a sublinia că autoritatea acestuia era mai puţin necesară.

— Faceţi-o atunci, şuieră printre dinţi nobilul.

Hari putea să înţeleagă foarte bine ce simţea Maserd. El însuşi simţea un gust de cenuşă în gură. „Ce Univers teribil”, se gândi, „să ne silească să luăm asemenea decizii.”

Robotul antic din centrul încăperii îşi agită numeroasele braţe. Toţi ochii i se aprinseră şi vocea i se auzi ca suspinul unui flaut:

— Începe!

De undeva din depărtare, Hari auzi explozii înăbuşite. Vibraţii tremurătoare se transmiseră prin podeaua de sub tălpile sale, anunţând începerea distrugerii. Pe câteva displayuri, un milion de arhive scânteietoare străluciră, când printre ele izbucniră brusc fulgere.

Păzitorul ca un păianjen continuă, de data aceasta cu

glas mal scăzut, care suna răguşit de epuizare.

— Astfel, îndelungata mea misiune se sfârşeşte. În acest punct stăpânilor, chiar în timp ce ordinele vă sunt îndeplinite, doresc să vă cer o simplă favoare. În acelaşi timp ea însăşi mă opreşte s-o formulez.

— Ce anume te opreşte? întrebă Maserd.

— Legea 3 a roboticii.

Nobilul părea derutat. Hari privi spre Kers, dar valetul lui rămăsese încremenit ca stânca.

— Nu este chiar instrucţiunea care vă cere să vă protejaţi propria existenţă?

— Ba da, stăpâne, şi ea poate fi încălcată doar prin invocarea uneia dintre celelalte Legi.

— Ei bine, se încruntă Hari, ar trebui să pot face asta, pur şi simplu *poruncindu-ţi* să-mi spui ce doreşti. Perfect, aşadar – spune-mi!

— Da, stăpâne. Favoarea este de a mă elibera *complet* de Legea 3 pentru ca să-mi pot încheia existenţa. Dacă omenirea îşi abandonează complet memoria, ţelul existenţei mele dispare. De acum încolo, trebuie să vă lăsaţi viitorul pe seama înţelepciunii lui R. Daneel Olivaw.

Maserd, care până cu o zi în urmă nici măcar nu auzise de roboţi, rosti acum cu hotărârea celui născut să poruncească:

— Atunci, maşină, pune capăt suferinţei tale! Se pare că nu vom mai avea nevoie de tine.

Geamătul robotului antic sună tragic şi în acelaşi timp uşurat. Apoi se dezactivă sub privirile lor, împreună cu un miliard de relicve cristaline ale trecutului îndepărtat.

Hari, Maserd şi Kers străbătură încet şi precaut coridoarele întortocheate, revenind spre navetă care-i adusese pe staţie. Rămăseseră destule de făcut. Trebuiau să dea comenzi hipnotice celorlalţi oameni, pentru a uita tot ceea ce văzuseră aici; asta se putea realiza printr-o combinaţie de substanţe chimice şi influenţă mentalistă din partea lui Kers. După aceea trebuia făcut ceva pentru a se

asigura că nici o navă a oamenilor nu avea să ajungă în acest ungher uitat al spaţiului.

Mai existau apoi terraformatoarele, care destăinuiau alt secret – ruşinea aceea, care Daneel n-ar fi dorit să se răspândească nici măcar sub forma unui zvon. Ele trebuiau de asemenea distruse.

Mergând prin staţie, Hari încercă să nu se gândească la arhivele ce se topeau şi explodau în jurul lor. Abordă cu totul alt subiect.

— Kers, se adresă valetului, ceva mai devreme ai spus un lucru care m-a nedumerit. Vorbind despre căpitanul piraţilor, Mors Planch, ai afirmat că îţi poate rezista pentru că este... *normal*.

Kers de abia încetini pasul pentru ca să-l privească pe psihoistoric.

— Aşa cum am zis, domnule profesor, chiar printre discipolii lui R. Daneel există unele variaţii de credinţă. Unii dintre noi, o facţiune minoritară, consideră că haosul *nu* este inerent naturii umane. Unele dovezi sugerează că oamenii din vechime nu au suferit de teribilul blestem până ce haosul nu i-a izbit din *exterior*, aidoma unei oribile maladii conta...

Fraza lui Kers nu mai fu încheiată, deoarece cuvintele i se opriră brusc într-o ceaţă de mişcări rapide. Valetul tocmai trecuse peste pragul unei uşi deschise, în timp ce povestea despre misterele trecutului, iar în clipa următoare *capul* său se rostogolea pe coridor, retezat de un tăiş care ţâşnise din perete!

Scânteile sfârâiră şi descriseră arcuri electrice din firele dezgolite. Neurocorzile şfichiuiau aidoma unor şerpi din gâtul robotului. Corpul bâjbâi şi se împletici câteva secunde, apoi se învârti de trei ori pe loc şi căzu pe podea.

— Ce nai...

Hari fu în stare doar să se holbeze, bolborosind incoerent. Îl întrezări iu Maserd, lipindu-se de perete, cu o armă în mână, un miniblaster pe care nici unul dintre

briganzi nu i-l descoperise, în ciuda percheziţiilor repetate.

— Seldon, jos! strigă nobilul, dar Hari nu văzu de ce i-ar fi urmai îndemnul.

O forţă care-l putea surprinde şi distruge pe unul dintre colegii lui Daneel n-ar fi avut nici un fel de probleme cu doi oameni derutaţi.

Dincolo de pragul uşii deschise apăru o siluetă. Aspectul el îl surprinse pe Hari şi în acelaşi timp îi readuse un val de amintiri.

Era aidoma unui om, dar mai hirsută şi cu picioarele mai arcuite decât majoritatea subspeciilor umane.

— Pe zei, este un cimpanzeu! strigă Maserd, ridicând arma.

Hari îi făcu semn să nu tragă.

— Un pan, îl corijă el folosind terminologia modernă. Nu-l speria! Poate că reuşim...

Animalul îi băgă însă prea puţin în seamă. Aruncându-le o privire fugară, trecu pe lângă ei, înhăţă de jos capul retezat al lui Kers, apoi dispăru după primul colţ al coridorului. În curând lipăitul grăbit al labelor sale nu se mai auzi.

Hari şi nobilul schimbară o privire de totală perplexitate.

— Habar n-am ce s-a întâmplat, dar cred că în clipa de faţă cel mai bine ar fi să ne grăbim spre navă.

3

Ştiură că se întâmplase ceva în neregulă încă înainte să ajungă la ultimul segment de coridoare întortocheate la capătul căruia se aflu *Mândria Rhodiei*. Şase oameni se deplasau fără ţintă în afara ecluzei pneumatice: Sybyl, Antic, doi oameni din echipajul lui Maserd şi doi ktlineni. Priveau pereţii şi avansau câţiva paşi, murmurând scuze când se ciocneau între ei.

— Ar fi bine să-i ducem la bord, sugeră Maserd.

— Şi s-o ştergem cât mai repede de aici. Nu sunt ispitit

să mai întârzii, ca să caut explicaţii.

Împreună, îi dirijară spre ecluză pe oamenii buimăciţi. Din fericire, aceştia păreau veseli, ba chiar Sybyl chiui de fericire şi încercă să-l îmbrăţişeze pe Hari.

Ajunşi în navă, înţeleseră motivul confuziei. Toţi roboţii mecanoizi, pe care Kers îi lăsase la bord pentru a avea grijă de ocupanţii umani zăceau acum bucăţele pe podea. Jeni se găsea în mijlocul unui maldăr de piese, surâzând în timp ce căuta să potrivească fragmentele precum piesele unui puzzle. Doi piraţi de pe Ktlina se certau ca nişte copii, luptându-se pentru un senzor video sclipitor de la una dintre maşinile distruse.

— Pregătesc motoarele, îl anunţă Maserd pe psihoistoric. Dumneata adună-i pe toţi şi vezi cine lipseşte.

Hari încuviinţă din cap. De douăzeci de milenii, nobilimea îşi şlefuise tonul de comandă şi, când trebuiau luate decizii fără deliberări, era preferabil să te încrezi în reacţia instinctivă şi rapidă a unui aristocrat. Maserd dispăru în cabina de comandă, iar Hari îi dirijă pe ceilalţi spre salon, legându-i cu centurile în fotolii. Lipseau patru. Grăbindu-se să inspecteze ambele nave, mai găsi doi ktlineni – un bărbat şi o femeie -, care se pitiseră într-o incintă de depozitare şi se mângâiau reciproc. Cu câteva cuvinte liniştitoare, îi convinse să se alăture celorlalţi.

— Profesore, flutură braţul Jeni încântată, ai scăpat spectacolul! Tik-toki luptându-se cu tik-toki. Numai văzându-i şi am crezut că-mi crapă capul!

Fata era curajoasă şi stoică, dar Hari îşi dădea seama că febra ei continuă să fie ridicată, poate înrăutăţită de episoadele la care asistase recent.

„Trebuie să găsesc antidotul drogurilor cu care i-a îndopat Kers, astfel încât Sybyl s-o poată îngriji pe biata fată.” Totuşi prioritatea rămânea plecarea de acolo!

Simţi sub tălpi vibraţiile crescătoare ale motoarelor spaţiale bine reglate. Maserd îşi pilota iahtul tot aşa cum un muzician iscusit cântă la instrumentul său favorit, trecând

peste obişnuitele verificări dinaintea decolării şi pregătindu-se pentru desprindere rapidă.

„Mai lipsesc doi”, reflectă Hari şi se răsuci brusc, zărind proiecţia unei umbre care apăru pe peretele din faţa sa. În uşă stătea Planch, ameţit, frecându-şi cu două degete rădăcina nasului. Pe când ceilalţi primiseră nişte droguri uşoare, care să le confere o fericire artificială, căpitanul navei ktlinene fusese sedat puternic de către Kers. N-ar fi trebuit nici măcar să fie treaz, cu atât mai puţin să poată umbla!

— Ce se-ntâmplă, Seldon? Ce-aţi făcut... cu echipajul meu... cu nava mea?

Psihoistoricul fu gata să-şi nege amestecul în cele întâmplate, dar îi fu imposibil să mintă. „Sunt mai implicat decât mi-aş fi dorit-o vreodată.”

Îl apucă de braţ pe pilotul smead.

— Pe aici, căpitane! Să te ajut să stai cât mai confortabil.

O sirenă asurzitoare răsună în clipă acea şi iahtul spaţial fu scuturat de vibraţii. Hari şi Planch se împleticiră. Planch era mult mai masiv şi puternic; când muşchii i se încordară instinctiv, îl strânse atât de puternic pe psihoistoric de braţ, încât acesta simţi valuri de durere intensă, agonizatoare, aproape îndeajuns ca să-l facă să leşine.

Brusc cineva apăru lângă ei şi-l trase pe Planch într-o parte eliberându-l pe Hari. Maserd se găsea tot în cabina de comandă, pilotând nava, aşa că putea fi vorba numai despre...

Noul-venit purta pantaloni bizari, cu ţesătura în model fractal şi o jachetă cu culori schimbătoare. Era Gornon Vlimt, artistul excennii de pe Ktlina. „Acum au ieşit toţi la numărătoare”, gândi Hari uşurat, dar în acelaşi timp uşor derutat. Vlimt nu avea probleme cu focalizarea atenţiei. Spre deosebire de ceilalţi, privirea lui era fermă.

— Haide, profesore, îl zori ktlinanul. Te aranjez eu în fotoliu. O să se lase cu zgâlţâieli, până ieşim de aici.

Psihoistoricul se aşeză într-un fotoliu de lângă display, în

timp ce Gornon îi fixă centurile lui Planch şi-i verifică rapid şi pe ceilalţi.

— Acum o să am treabă în cabina de control, profesore. O să discutăm mai târziu. Între timp, admiră peisajul. Aşa ceva n-a mai fost văzut de o mie de generaţii umane şi probabil că nici n-o să mai fie văzut vreodată.

Cu aceste cuvinte, Gornon părăsi salonul.

Hari simţi imboldul bmsc şi puternic de a striga şi a-l avertiza pe Maserd, dar oboseala îl copleşi. Oricum, dacă bănuiala lui se adeverea, un avertisment nu avea să schimbe prea mult lucrurile.

Spectacolul din exterior era cu adevărat memorabil – arhivele individuale explodau tot mai rapid, devenind practic un foc de artificii în spaţiul cosmic, nenumărate fulgere ce vaporizau fiecine un miliard de teraocteţi de informaţii. Pentru a-ţi croi drum prin nebunia aceea scânteietoare, era necesar cu adevărat un talent deosebit în arta pilotatului. În scurt timp însă, Hari zări un alt mod de distrugere manifestându-se în urma navei. Staţia spaţială şubredă care se găsea în centrul uriaşei aglomerări de arhive începu să strălucească. Căldura emana din tuneluri, conducte şi incinte paralelipipedice de stocare, pe măsură ce conţinutul giganticei magazii porni să se topească.

„Mă întreb ce s-a întâmplat cu nava cealaltă...” Hari privi în jurul staţiei, până ce descoperi vehiculul ktlinan. Abandonat şi fară nimeni la bord, acesta ar fi trebuit să fie nemişcat în spaţiu, dar începu să strălucească şi el de energie acumulată. Jeturile de direcţionare se activară şi începu să se deplaseze în sens opus cursului adoptat de *Mândria Rhodiei*. În scurt timp, nu se mai zări decât sclipirea siajului său, apoi Hari îl pierdu din vedere iar în câmpul vizual al videocamerei apăru altă zonă de distrugere.

„Terraformatoarele”, gândi el privind cum giganticele maşini de realizare a cultivabilităţii îşi porniră ciclul de autodistrugere. Vehicule stelare preistorice, primitive şi

demodate, totuşi atât de puternice încât transformaseră planete întregi, începură să se năruiască în pulbere de parcă ar fi fost strivite de greutatea anilor.

Un geamăt se auzi dinspre Antic, iar expertul în soluri ridică degetul spre scenă teribilă. Îşi revenise îndeajuns din ameţeala drogurilor pentru ca să înţeleagă ce se petrecea. Dovada ipotezei sale – o descoperire care ar fi fost singurul lui drept legal la glorie printre cvadrilioanele de cetăţeni galactici anonimi – îi dispărea chiar în faţa ochilor.

Hari simţi un fior de compătimire pentm omuleţ.

„Ar fi fost bine şi corect ca adevărul acesta să fie cunoscut. Daneel pretinde că automatele de cultivabilitate au fost trimise de un tip diferit de roboţi, programaţi de un aurorian fanatic a cărui noţiune extremă privind slujirea omenirii însemna anihilarea oricărei opoziţii, pentru a pregăti locuri idilice unde să asolizeze coloniştii. Daneel îi dezaproba pe aurorienii antici, totuşi logica lui diferă numai prin faptul că el este mai subtil."

Psihoistoricul simţea doar o siguranţă pesimistă. Viaţa nu-i adusese decât înfrângeri. Nici un semn al nepoatei sale dispărute. Nici o validitate a psihoistoriei. Iar acum, pentru binele superior, acceptase distrugerea unei comori.

— Indiferent la ce ai avea de gând pentru noi, Daneel..., ar fi bine să merite, să fie cu adevărat special.

Ceva mai târziu, după ce exploziile fuseseră lăsate mult în urmă, Hari moţăia, când cineva se aşeză cu greutate în fotoliul de lângă el.

— Să fiu al naibii dacă universul ăsta are cea mai mică logică, mormăi Maserd.

Hari îşi frecă ochii.

— Cine pilotează...?

— Artistul ăla cu pantaloni ciudaţi, se strâmbă nobilul. Nici o comandă nu-mi mai răspunde mie..., doar lui.

— Cum...? Încotro ne duce?

— Zice c-o să ne explice mai târziu. M-am gândit să-i trag una în cap şi să încerc să recâştig controlul, dar apoi mi-am

dat seama.

— Ce?

— Gornon trebuie să fie responsabil pentru ceea ce i s-a întâmplat lui Kers în staţie. Fusese lăsat drogat, ca şi ceilalţi, şi acum uită-te la el! Bănuiesc că nu există decât o explicaţie. Trebuie să fie un alt..

— ...un alt tip de robot?

De data aceasta, glasul se auzise de pe coridor, unde Gornon Vlimt apăruse, la fel de elegant ca întotdeauna în veşmintele delirante ale Noii Renaşteri de pe Ktlina.

— Domnilor, îmi cer scuze pentru situaţia neplăcută, dar operaţiunea care tocmai a fost încheiată necesita o delicateţe şi o sincronizare deosebită. Lămuririle trebuiau să aştepte până după obţinerea succesului.

— Care succes? întrebă Hari. Dacă intenţia ta a fost să recuperezi şi să utilizezi arhivele, ai eşuat! Au fost distruse – toate!

— Poate că nu toate... Oricum, principalul meu obiectiv nu îl reprezentau arhivele, răspunse Gornon. În primul rând, ar trebui să elucidez un aspect. Nu sunt Gornon Vlimt pe care-l cunoaşteţi. Bărbatul acela continuă să se afle sub efectul drogurilor, în nava ktlinană care se îndreaptă spre un punct fals de rendez-vous, unde le va spune tovarăşilor săi agenţi ai haosului o poveste indusă hipnotic.

— Prin urmare, *eşti* un robot, mârâi Maserd.

Duplicatul lui Gornon aprobă din cap.

— După cum poate aţi ghicit, reprezint o facţiune diferită de cea a discipolilor lui R. Daneel Olivaw.

— Eşti un *calvinan*?

Robotul nu răspunse direct.

— Să zicem doar că episodul anterior a fost altă bătălie dintr-un război al cărui început se pierde în vremurile dinaintea arhivelor pierdute.

— Prin urmare, nu împărtăşeşti ţelurile omului pe care l-ai înlocuit? Ale adevăratului Gornon Vlimt?

— Exact, domnule profesor. El dorea să copieze şi să

răspândească aleatoriu arhivele printre culturile vulnerabile ale Imperiului, creând infecţii de haos într-un milion de locaţii. O idee catastrofală! Propriile dumitale ecuaţii psihoistorice ar fi fost distruse, iar destinul alternativ al lui Daneel – indiferent ce ar fi plănuit el în taină – ar fi fost zădărnicit. Orice speranţă pentru o tranziţie solidă spre o etapă nouă şi luminoasă ar fi fost pierdută, o dată ce nebunia se răspândea. Am fi petrecut o jumătate de milion de ani extrăgând oamenii din vizuinile în care ei s-ar fi refugiat după sfârşitul demenţei.

— Deci aprobi distrugerea arhivelor? mârâi Maserd.

— Nu este o chestiune de aprobare, ci de necesitate.

Atunci care-i diferenţa dintre tine şi Kers? întrebă nobilul, care, în mod evident, ajungea la limita toleranţei sale pentru mistere.

— Lordul meu, între roboţi există multe secte şi sub-secte. O facţiune crede că în clipa de faţă n-ar trebui să zăvorâm uşile, sau să ne limităm opţiunile. În acest scop, vrem să-i solicităm o favoare profesorului Seldon.

Hari hohoti sonor.

— Nu-mi vine să cred! Cu toţii vă purtaţi de parcă aş fi zeul vostru – sau cel puţin un reprezentant convenabil pentru zece cvadrilioane de zei, dar *în realitate* nu doriţi decât să iert şi sancţionez planurile pe care le-aţi stabilit deja!

Robotul îi confirmă presupunerea printr-o aprobare din cap.

— Ai fost pregătit pentru un asemenea rol, domnule profesor. Pe Helicon, zece mii de băieţi şi fete au fost în mod special concepuţi, inoculaţi şi instruiţi ca dumneata. Cu toate acestea, numai câteva sute au continuat, calificându-se pentru o serie atentă de condiţionări, începând cu educaţia şi terminând cu ambientul familial, ţintind un final specific. După un lung proces de cernere, a mai rămas unul singur.

Hari se înfioră. Suspectase de mult ipoteza aceea, dar n-

o auzise confirmată niciodată. „Oare acest duşman al lui Daneel are un motiv ca să dezvăluie totul acum?” Decise să rămână prudent.

— Prin urmare, am fost crescut astfel încât să fiu creativ din punct de vedere matematic, şi în acelaşi timp neconvenţional, într-o civilizaţie ale cărei caracteristici sociale încurajează conservatorismul şi conformismul. Dar creativitatea mea a fost dirijată, nu?

Gornon încuviinţă din cap.

— Trebuia să fii imun la toate mecanismele normale de atenuare, pentru ca această creativitate să înflorească, totuşi un sens al direcţiei era esenţial, dirijându-te mereu spre acelaşi ideal.

— *Predictabilitatea*, încuviinţă Hari. Detestam felul în care părinţii mei ricoşau de colo-colo. Numai emoţii şi nici un fel de raţiune! Eu tânjeam să prezic ce ar face oamenii. Obsesia mea de o viaţă. (Suspină.) Însă până şi un nevropat îşi poate înţelege nevroză. Eu ştiam de a mea de multe decenii, robotule. Nu crezi că mi-am dat seama că Daneel m-a ajutat să devin ceea ce sunt? Crezi că dezvăluirea acestor fapte îmi va diminua loialitatea şi prietenia faţă de el?

— Câtuşi de puţin, domnule profesor. Ceea ce avem în minte nu te va pune în situaţia de a-l trăda pe Daneel Olivaw. Cu toate acestea, ne întrebăm...

Urmă o pauză, neaşteptat de lungă pentru un robot.

— ...ne întrebăm dacă ai aprecia oportunitatea de a-l judeca?

4

Dors îşi petrecu ultima parte a călătoriei, transformându-şi aspectul. Voia să-şi încheie treaba repede şi să plece fără întrebări. N-ar fi fost recomandabil să apară pe Trantor cu chipul unei femei pe care toţi o credeau moartă de mult –

soţia fostului prim-ministru Hari Seldon!

Îşi opri nava la o dană comercială standard şi coborî cu Elevatorul Orion până pe suprafaţa învelită în metal a Trantorului. La serviciul de vamă, o simplă frază codificată convinse calculatoarele de imigrare s-o lase să treacă fără să-i scaneze corpul. Roboţii lui Daneel folosiseră de nenumărate generaţii tehnica aceasta pentru a se strecura în capitală.

„Iată-ne din nou înapoi”, gândi ea, „în cavernele de oţel, unde mi-am petrecut jumătate din existenţă pentru a-l proteja pe Hari Seldon, dirijându-i şi îngrijindu-i geniul, devenind atât de pricepută în simularea unei soţii încât falsele mele sentimente au devenit imposibil de deosebit de iubirea adevărată.

Şi la fel de puternice.”

Mulţimi înăbuşitoare o înconjurau, cu totul diferite faţă de viaţa pastorală şi lentă de pe majoritatea planetelor imperiale. Dors se întrebase frecvent de ce oare Daneel proiectase în felul acela Trantorul ca pe un labirint de coridoare metalice, ai cărui locuitori nu întrezăreau aproape niciodată soarele. În mod sigur, motivul nu fusese unul administrativ, nici necesitatea de a le adăposti pe cele patruzeci de miliarde ale Trantorului. Multe planete imperiale aveau populaţii chiar mai numeroase, fără să fi nivelat continentele şi apoi să le fi contopit într-un singur adăpost placat cu oţel.

Abia după ce îl ajutase pe Hari să definească liniile generale ale psihoistoriei, ea înţelesese motivul real.

Cu mult timp în urmă, în zorii umanităţii, când Daneel însuşi fusese construit, majoritatea oamenilor – cei de pe Pământ – locuiau în vizuine artificiale, strâmte, un rezultat apărut după un necunoscut şoc de proporţii. Iar în mileniile ce urmaseră, ori de câte ori o planetă traversase un episod haotic foarte neplăcut, indivizii traumatizaţi reacţionaseră adesea similar, refugiindu-se din faţa luminii, în caverne asemănătoare unor stupi.

Proiectând Trantorul în felul acesta, Daneel *stabilise* în mod inteligent un şablon. Graţie designului, Trantorul semăna deja cu o planetă locuită de supravieţuitorii haosului! Paranoia inerentă şi conservatorismul făcuseră din ea ultimul loc din Galaxie în care cineva ar fi încercat o renaştere.

„Cu toate acestea”, îşi spuse Dors, „o minirenaştere s-a petrecut aici, iar Hari şi cu mine de abia am supravieţuit urmărilor.”

Un glas se auzi în spatele ei, făcând-o să tresară:

— Inspector Jenat Korsan?

Era unul dintre numele ei false. Întorcându-se, Dors văzu o femeie îmbrăcată în cenuşiu şi purtând pe epoleţi insigne de nivel mediu, care se înclină cu exact unghiul cuvenit unei funcţionare aflată cu două niveluri deasupra ei.

— Sper că ai avut o călătorie plăcută, inspectore.

Dors răspunse, folosind cuvenita curtoazie ruelliană, dar, ca de obicei printre Cenuşii, nu se pierdu multă vreme cu politeţurile.

— Îţi mulţumesc că ai venit să mă aştepţi, subinspector Smeet. Ţi-am parcurs rapoartele despre emigraţia spre Terminus. Progresul general pare bun, totuşi am sesizat unele discrepanţe.

Pe chipul birocratei trantoriene se succedară mai multe expresii fugitive. Dors nu avea nevoie de puteri mentaliste ca să-i citească gândurile. Cenuşiii stabiliţi cu misiuni permanente pe planeta-capitală se simţeau superiori celor din braţele spirale exterioare, mai ales unuia precum cel interpretat de Dors – un inspector venit tocmai de la periferie. În acelaşi timp, rangul nu putea fi ignorat; cineva cu statutul aparent al lui Dors putea pricinui o sumedenie de necazuri. Era mai bine să coopereze şi să se asigure că urma litera regulamentului.

— Ai noroc, inspectore, îi zise Smeet. Poţi vedea un grup de emigranţi chiar acolo, intrând în capsule, în prima etapă a lungii lor călătorii.

Dors privi în direcţia indicată de trantoriană, către o zonă îndepărtată a giganticei săli de tranzit. Acolo, un şir de siluete tăcute şi supuse şerpuia printre şnururile de mătase călăuzitoare. Videosenzorii ei robotici acuţi apropiară scena, scanând câteva sute de bărbaţi, femei şi copii, cu toţii purtând raniţe sau ţinând cordonul unei valize automate. Starea generală nu era pe de-a întregul sumbră; Dors asistă la momente de ilaritate, când indivizi binedispuşi încercară să-şi înveselească tovarăşii, însă prezenţa Poliţiei Speciale trăda adevărul – emigranţii erau un fel de prizonieri, exilaţi trimişi în colţul cel mai îndepărtat al Universului cunoscut, cărora nu li se mai îngăduia niciodată să revină în inima metropolitană a Imperiului.

„Preţul în oameni al planului lui Hari”, reflectă Dors. „Îndreptându-se către un bolovan neospitalier numit Terminus, unde ar trebui să creeze o nouă Enciclopedie şi astfel să prevină o ameninţătoare epocă întunecată. Nici unul dintre ei nu cunoaşte următorul nivel de adevăr: că urmaşii lor vor avea parte de generaţii de glorie. Un timp o civilizaţie având centrul pe Terminus – Fundaţia – va străluci mal puternic decât a făcut-o vreodată vechiul Imperiu.”

Ea zâmbi, reamintindu-şi anii cei mai buni pe care-i petrecuse alături de Hari, pe vremea când Planul Seldon de-abia lua forma, transformându-se dintr-o simplă sclipire apărută în ecuaţii într-o promisiune fantastică, aparent într-o cale de evadare din dilema tragică a umanităţii. O cale spre ceva îndeajuns de îndrăzneţ şi puternic pentru ca să reziste haosului, trecând peste nebunie şi aducând omenirea într-o eră nouă.

Fuseseră timpuri excitante. Micuţa cabală Seldon acţionase frenetic, împărtăşind speranţe intense. Pe parcurs, membrii ei creaseră un plan măreţ, o dramă zguduitoare ai cărei actori de frunte aveau să fie chiar aceşti emigranţi şi posteritatea lor pe obscura Terminus.

Dors se încruntă însă amintindu-şi urmarea – ziua în care Hari îşi dăduse seama de imperfecţiunea conceptului său. Nici un plan, indiferent cât de bine ar fi fost realizat, n-ar fi putut să prevadă toate eventualităţile, sau să ofere predictibilitate absolută. Mai mult ca sigur, perturbaţiile şi surprizele ar fi deviat minunatul design. Yugo Amaryl insistase, şi Hari acceptase, pentru existenţa unei forţe călăuzitoare – o a Doua Fundaţie.

„Acela a fost începutul dezamăgirilor.” Dors îşi reaminti cum asta distrusese eleganţa superbelor ecuaţii, silind momentul de inerţie masiv, totuşi graţios, al cvadrilioanelor de oameni să urmeze voinţa câtorva zeci. „Iar de acolo lucrurile au luat-o la vale.”

Observând procesiunea exilaţilor, ea ştiu că destinul lor nu era la urma urmelor atât de strălucitor. Prima Fundaţie avea să fie glorioasă, dar rolul ei se limita la a ajuta pregătirea cadrului pentru altceva. În sine, Terminus avea să fie sterilă.

„Cumva, asemenea mie. Hari şi eu am avut grijă de civilizaţii şi am crescut copii vitregi, dar creaţiile noastre au fost întotdeauna de mâna a doua.”

Era ispitită să meargă şi să-şi viziteze nepoata, pe Wanda Seldon. „Totuşi mai bine să n-o fac. Wanda este mentalistă şi are ascuţimea unui laser. Nu pot risca s-o las să simtă ce intenţionez.”

— Au mai existat tentative de evadare? o întrebă pe funcţionara Cenuşie.

Aproape chiar din ziua în care Hari încheiase înţelegerea sa cu Comisia pentru Siguranţă Publică, unii exilaţi se răzvrătiseră împotriva destinului care le fusese ales. Metodele lor variaseră de la implicări ingenioase în procese juridice perfect legale, până la simulările de boli şi tentativele de ascundere în rândul populaţiei trantoriene. Douăzeci dintre ei reuşiseră chiar să fure un vehicul spaţial şi fugiseră, căutând refugiu pe „planeta renaşterii” Ktlina.

Smeet încuviinţă fără chef.

— Da, însă mai puţine de când Specialii şi-au înăsprit supravegherea. O fată – fiică a doi Enciclopedişti – a falsificat cu abilitate documente pentru a căpăta o slujbă aici, la Elevatorul Orion, şi a dispărut cu douăsprezece zile în urmă.

„Cam în acelaşi timp cu Hari...” Dors cercetase deja baza de date a poliţiei, remarcând puţinătatea informaţiilor legate de dispariţia psihoistoricului.

Pregătindu-se să plece din Marele Vestibul, ea scană pentru ultima dată şirul exilaţilor. Deşi unii erau furioşi, iar alţii păreau deprimaţi din pricina îndepărtării din inima Imperiului, Dors observă că majoritatea dovedea un optimism surprinzător; indivizii respectivi erau angajaţi în conversaţii animate, pe măsură ce şirul înainta. Reuşi chiar să prindă fragmente de discuţii despre ştiinţă, arte şi spectacole, ca şi speculaţii excitate legate de oportunităţile care le-ar fi putut aduce exilul.

După câţiva ani de trăi laolaltă aici, pe Trantor, tiparele lor lingvistice dovedeau urme subtile ale unei tendinţe, care fusese prezisă în ecuaţii, în direcţia unui argou destinat peste o sută de ani să fie numit „Dialectul Terminus” – o mlădiţă a Galacticei Standard, care în mod inerent avea să fie mai sceptic, abandonând în acelaşi timp multe limitări sintactice vechi. Desigur, unele dintre noile glume şi expresii ale acestui argou fuseseră introduse de Cei Cincizeci, ca parte a unui proces de continuitate, pregătindu-i lin şi imperceptibil pe exiluţi pentru rolul lor. Totuşi urechile hipersensibile ale lui Dors distinseră şi fraze ce nu făcuseră parte din program. În mod limpede, exilaţii creau multe pe cont propriu.

„Ei bine, n-ar trebui să fiu surprinsă. Ei sunt cei mai buni pe care i-am putut aduna de pe douăzeci şi cinci de milioane de planete. Cel mai inteligenţi, mai echilibraţi, mai energici... şi mai dedicaţi pragmatismului lipsit de sentimentalitate. Prăsila ideală pentru ceva nou şi curajos. Dacă omenirea va reuşi asta – obţinerea unui tratament

miraculos prin propriile sale eforturi —, este posibil că indivizii aceştia şi urmaşii lor să fie cei care s-o facă..., ajutaţi de ecuaţiile Seldon.

Cel puţin acesta a fost visul...”

Dors scutură din cap. Nu avea rost să mai viseze la speranţele acelea cândva dragi. Dacă o făcea – şi dacă ar fi fost om -, ar fi izbucnit în lacrimi.

Se întoarse către adâncurile Trantorului cu un singur gând în minte – să-l găsească pe Hari.

— Cum adică, *i-ai pierdut urma*? Nu plantaseşi un emiţător în nava lui!

Robotul din faţa lui Dors rămase inexpresiv, poate şi fiindcă grimasele faciale nu erau necesare între maşinile cu creier pozitronic, sau pentru că aşa ar fi putut arăta *un om*, după ce recunoştea o eroare jenantă – pierderea urmei unuia dintre cei mai importauţi oameni din Galaxie.

— N-a trecut nici o săptămână de când transponderul a amuţit răspunse R. Pos Helsh. Cunoaştem direcţia în care a pornit iahtul spaţial după ce a decolat de pe Demarchia, iar contactele noastre din Comisia pentra Siguranţa Publică ne-au spus că în urmă cu puţin timp un crucişător al Poliţiei Speciale a dispărut brusc în nebuloasa Thumartin.

— Ştirea este neliniştitoare. Aţi trimis roboţi acolo?

— Ne pregătiserăm s-o facem, dar ne-a oprit un mesaj din partal lui Daneel.

— V-a oprit Daneel?! A oferit vreun motiv?

Celălalt robot transmise echivalentul în microunde al unui înălţat din umeri.

— Aici, pe Trantor, suntem cam puţini, explică el. Nu există destui agenţi roboţi de încredere, aşa încât investigaţiile ulterioare au fost lăsate pe seama poliţiei. În plus...

R. Pos Helsh făcu o pauză, după care continuă pe ton sec: – Am impresia că totul a fost dezvăluit, conform unui plan al lui Daneel.

Dors căzu pe gânduri.

„Ei bine, asta nu m-ar surprinde. Intenţionează să se folosească de Hari chiar dacă ar fi senil, deşi un bătrân ar trebui lăsat în pace să-şi admire cu satisfacţie realizările din trecut. Dacă ar fi existat vreun serviciu, sau vreo funcţie în care să mai poată juca vreun rol în scopul consolidării strategiei pe termen lung a lui Daneel, mă îndoiesc că Servitorul Nemuritor ar fi ezitat vreo clipă.”

Cu toate acestea, dăinuia un mister.

„Ce ar putea face Hari la vârsta lui ca să-l ajute pe Daneel?”

Ea nu mai avea mult timp la dispoziţie. În curând, agenţii lui Daneel aveau să afle că Dors sosise aici din proprie iniţiativă, abandonându-şi postul de pe Smushell. Dors habar nu avea ce ar fi putut face Daneel în privinţa asta; fusese remarcabil de tolerant atunci când Lodovic Trema întreprinsese acţiuni mult mai rele. În cazuri similare, Daneel ordonase dezactivarea şi demontarea roboţilor, dacă purtarea lor era contrară imaginii sale asupra binelui superior. Cu mult timp în urmă, în timpul marilor războaie civile robotice, el fusese o forţă de neoprit, capabil de o cruzime teribilă…, totul pentru binele pe termen lung al omenirii.

Dors decise să părăsească Trantorul şi să se îndrepte către nebuloasa Thumartin. Mai rămăsese însă un lucru de făcut.

Vizitând o secţie obscură a bibliotecii din Universitatea Streeling, se conectă la un panou camuflat de fibre optice. Folosind scurtături şi metode de acces secrete prin software, evită capcanele ce apărau site-ul de date cel mai preţios al Grupului Seldon – Primul Radiant – şi, în cele din urmă, reuşi să descarce ultima versiune a Planului Seldon. Poate că avea să-i ofere vreun indiciu despre ceea ce intenţiona Hari. De ce un bătrân în pragul paraliziei, aflat în ultimele zile ale vieţii, ar fi plecat însoţit de un birocrat obscur şi de un nobil diletant, în căutarea unor legende despre fosile şi colb?

Universitatea Streeling era una dintre puţinele locuri de pe Trantor unde câteva clădiri din fildeş şi argint se aflau direct sub cerul înstelat. Părăsind sala de lectură, Dors evită o construcţie fără ferestre aflată la câţiva metri depărtare, unde cincizeci de psihoistorici se adunau pe timpuri că să continue rafinarea Planului, pregătindu-se pentru lunga lor conducere a destinului. Deocamdată numai doi deţineau puteri mentaliste, restul fiind simpli matematicieni, ca Gaal Dornick, dar în curând ei aveau să se împerecheze cu medii psihice talentate, combinând ambele capacităţi şi pregătind baza unei puternice clase conducătoare galactice. O a Doua Fundaţie care s-o conducă pe Prima din umbră.

Hari încercase să facă din necesitate o virtute. La urma urmelor puterile mentaliste ofereau cu adevărat un tăvălug excelent cu care să niveleze orice încreţituri s-ar fi putut ivi în decursul secolelor, totuşi aceasta rămânea o soluţie lipsită de eleganţă, introdusă cu sila în ecuaţii. Lui Hari nu-i plăcuse de fapt niciodată conceptul unui corp de elită format din semizei.

Cu timpul, asta îl rosese la interior.

„Poate că de aceea a îmbătrânit aşa rapid”, gândi Dors. „Sau poate că pur şi simplu mi-a simţit lipsa.” Indiferent care ar fi fost adevărul ea se simţea vinovată pentru că lipsise atâta timp, oricât ar fi raţionalizat Daneel necesitatea.

Grăbindu-se pe lângă careul principal al Universităţii, Dors simţi o atingere familiară mângâindu-i straturile superficiale ale minţii Folosindu-şi transfocatorul, se uită spre nord, la un grup de universitari în robe purpurii – meritocraţi de nivelurile VII şi VIII – care se îndrepta către Clădirea Amaryl. Unul dintre ei, o femeie micuţă, se împletici brusc, apoi porni să se întoarcă spre Dors.

Era Wanda.

În mod sigur, orice gest neobişnuit ar fi atras atenţia, aşa că, traversând pieziş careul, Dors afişă expresia birocratei

cufundată în gânduri şi îmbrăcată în cenuşiu al cărei rol îl juca, plictisitoare şi inofensivă.

Expresia lui Wanda deveni derutată şi Dors simţi o testare mentalistă când trecu pe lângă ea. Talentul nepoatei ei nu era totuşi suficient de puternic pentru a străpunge ecranul exterior de camuflare al unui robot bine antrenat. După timpul petrecut pe Smushell unde îngrijise telepaţi mult mai puternici, Dors păcăli cu uşurinţă investigaţia femeii.

Cu toate acestea era un moment încordat. Ceva din Dors – părticica aceea reglată să acţioneze şi să simtă aidoma unui om – dorea să mângâie persoana aceasta pe care o cunoscuse şi o iubise.

„Lui Wanda însă nu-i trebuie acum o întâlnire cu răposata ei bunică. Este mulţumită de rolul pe care-l are şi care o preocupă, fiind convinsă că a Doua Fundaţie va determina o trezire măreaţă a omenirii, în mai puţin de o mie de ani.

Misiunea mea nu este să tulbur o asemenea împlinire, oricât ar fi ea de iluzorie.”

Aşa încât Dors îşi continuă drumul, cu faţa şi mintea suficient de diferite pentru ca Wanda să clatine în cele din urmă din cap şi să-şi alunge senzaţia fugitivă de familiaritate.

Când ajunse la o distanţă sigură, Dors suspină uşurată.

5

Sybyl nu fu încântată de cele aflate. După ce-şi recăpătă cunoştinţa la bordul *Mândriei Rhodiei*, îi acuză cu vehemenţă pe Hari şi Maserd pentru ceea ce făcuseră.

— Aţi distrus speranţa scăpării de tiranie a zece cvadrilioane de oameni!

Lângă ea, Planch acceptă această ultimă înfrângere cu mai mult calm decât se aşteptase Hari. Căpitanul înalt şi smead era interesat să priceapă ce se întâmplase şi ce

putea aduce viitorul.

— Să vedem dacă am înţeles cum stau lucrurile, rosti el. Am fost manipulaţi de *un* grup de roboţi care ne-au atras în locul unde existau arhivele, pentru ca să le oferim un pretext să le distrugă, beneficiind şi de sancţiunea finală a lui Seldon, da? Numai că, după aceea, am fost răpiţi de *alt* grup de tik-toki blestemaţi?

Hari, care încerca să citească, ridică ochii iritat din *Cartea cunoaşterii pentru copii*.

— Căpitane Planch, adesea voinţa umană se dovedeşte mai puţin potentă decât ne imaginăm noi, egoiştii. Liberul arbitru este un concept adolescentin, care continuă să apară întruna, aidoma unei buruieni încăpăţânate. Totuşi majoritatea oamenilor îl depăşeşte.

Suspină adânc şi încheie:

— Esenţa maturităţii este să înţelegi cât de redusă este forţa pe care o poate exercita un singur om împotriva unei galaxii uriaşe, sau împotriva momentului de inerţie al destinului.

Planch îl privise din capătul opus al salonului.

— Profesore, poate că deţii volume fantastice de dovezi şi aparatul matematic necesar pentru a susţine filosofia aceasta dură, dar eu unul n-o voi accepta nici pe patul de moarte!

Sybyl se plimba agitată înainte şi înapoi, făcându-l pe Antic să-şi retragă picioarele ori de câte ori se apropia de scaunul său. Micuţul birocrat înghiţi încă o pastilă albastră, deşi se calmase considerabil faţă de episodul din nebuloasă când îşi pierduse realmente cunoştinţa în urma drogurilor. Continuă doar să-şi roadă unghiile, permanent.

Jeni stătea ghemuită pe colţul unei canapele, apăsându-şi de frunte un desenzitivator neural. Fata se comporta cu mult curaj, dar era evident că migrenele şi frisoanele ei se înrăutăţiseră.

— Trebuie dusă neapărat la un spital, se adresă Sybyl răpitorilor. Sau preferaţi s-o lăsaţi pe biata fată să moară,

numai pentru faptul că ne urâţi?
Robotul cu înfăţişarea lui Gornon duse un braţ înapoia capului aranjă firul care îl conectă cu calculatorul navei, permiţându-i controleze *Mândria Rhodiei* în vreme ce iahtul traversa rutele stelare gonind spre o destinaţie necunoscută.
— Nu intenţionasem să te iau pe dumneata, pe Jeni Cuicet şi pe căpitanul Planch în această etapă a călătoriei, explică umanoidul .Dacă aş fi avut timp suficient la dispoziţie, v-aş fi îmbarcat alături de adevăratul Gornon Vlimt.
— Şi, apropo, încotro ai fi trimis nava noastră? întrebă Sybyl. Intenţionai să ne predai poliţiei? Unei închisori imperiale? Sau să *ne vindeci* de *nebunia noastră*, cu ajutorul aşa-zisei Agenţii de Sănătate şi Decontaminare care asediază Ktlina?
Robotul clătină din cap.
— V-aş fi trimis într-un loc sigur, unde nici unul dintre voi nu ar fi fost vătămat şi nici nu ar fi putut *face* vreun rău. Însă oportunitatea respectivă s-a pierdut, aşa că trebuie să ne adaptăm. Prin urmare nava aceasta se va opri pe o planetă imperială convenabilă, unde voi trei veţi fi debarcaţi şi Jeni va putea primi îngrijirea medicală.
Planch îşi frecă bărbia.
— Mă întreb unde a dat greş planul vostru în staţia arhivelor? L-aţi ucis pe Kers, totuşi n-aţi intervenit în ceea ce făcea el acolo. Nu ne-aţi lăsat să accesăm arhivele rămase, iar acum ne zoriţi aproape cu disperare. Se apropie oare duşmanii voştri?
Gornon nu răspunse. Nici nu trebuia s-o facă; toţi ştiau că facţiunea sa de roboţi era mult mai slabă decât a lui Kers şi nu putea reuşi nimic dacă nu se bizuia pe viteză şi surpriză.
Hari se întrebă ce trebuia făcut cu oamenii de la bordul navei. Desigur, el însuşi cunoscuse de decenii majoritatea marilor secrete, însă ce se putea face cu Sybyl, Planch, Antic şi Maserd? Nu aveau ei să spună totul, imediat ce

urmau să fie eliberaţi, ori destăinuirile lor erau lipsite de importanţă? În Galaxie abundau mereu zvonurile lipsite de temei despre aşa-zişii *eterni*, fiinţe mecanice nemuritoare şi atotcunoscătoare. De-a lungul anilor, Trantorul fremătase în multe rânduri, cuprinsă de agitaţia unor veşti neconfirmate, dar întotdeauna mania respectivă se diminuase o dată ce interveneau în mod automat mecanismele de atenuare socială.

Psihoistoricul privi spre Jeni, simţindu-se vinovat. Encefalita ei adolescentină se agravase în urma aventurilor; fusese nevoită să se confrunte cu revelaţii frecvente legate de roboţi, fosile şi arhive conţinând istorie antică..., iar toate acelea erau subiecte pe care creierul uman fusese condiţionat să le considere dezgustătoare de către organismul infecţios al encefalitei.

Hari discutase cu Maserd, care nu era de fel incompetent; nobilul înţelesese deja că encefalita nu putea fi naturală. Deşi preceda toate culturile cunoscute, ea trebuie să fi fost *concepută* cândva, proiectată cu un scop bine determinat. În mod deliberat, fusese făcută simultan durabilă şi virulentă.

— Să fi fost o armă împotriva omenirii, întrebase Maserd, construită de o rasă alienă? Poate chiar una dintre cele care erau atacate şi distruse de terraformatoare!

Hari îşi reaminti de minţile-meme care, pentru scurt timp, declanşaseră haosul pe Trantor – entităţi software nebune ce pretindeau că ar fi fost fantome ale unor civilizaţii preistorice şi care îi învinuiau pe semenii lui Daneel pentru devastări petrecute într-un trecut insondabil. Hari se întrebase dacă nu cumva encefalita era opera *lor,* destinată răzbunării împotriva omenirii..., până ce definitivase psihoistoria.

După aceea înţelesese că encefalita era altceva – unul dintre „atenuatorii” sociali care păstrau civilizaţia umană stabilă şi rezistentă în faţa schimbărilor.

„A fost construită, este adevărat, dar nu pentru a

distruge omenirea.

Encefalita a fost o inovaţie medicală. O armă împotriva unei boli mult mai vechi şi mai ucigaşe.

Haosul!”

În scurt timp, Sybyl abordă o altă direcţie, sărind spre subiecte noi cu atâta abilitatea frenetică a unei minţi aparţinând renaşterii.

— Puterile mentaliste pe care le-am văzut demonstrate sunt fantastice! Savanţii noştri de pe Ktlina au început cu scepticism, dar câţiva au emis ipoteza că un calculator puternic, cu senzori hipersensibili, ar putea urmări şi descifră toate impulsurile electronice emise de un creier uman! Eu m-am îndoit că poate fi realizată o analiză atât de vastă şi de sofisticată, chiar dacă s-ar dispune de cele mai noi maşini de calcul. Se pare însă că aceşti roboţi pozitronici o făceau de foarte mult timp!

Clătină din cap.

— Imaginaţi-vă! Ştiusem dintotdeauna că clasele conducătoare au dispus de o mulţime de modalităţi pentru a ne controla, dar nu avusesem nici o idee că asta includea invadarea şi alterarea minţilor noastre!

Hari se rugă în gând ca femeia să se oprească din vorbit. Cineva cu inteligenţa ei ar fi trebuit să priceapă implicaţiile: cu cât descoperea mai multe, cu atât avea să fie mai vital să-i şteargă întreaga memorie din ultimele săptămâni, înainte de a putea fi eliberată. Indivizii renascentişti nu erau însă aşa. Extazul creativităţii eliberate a minţilor lor îmbibate de haos era într-atât de mare încât dependenţa de următoarea idee nouă depăşea ca intensitate orice drog.

— De-a lungul istoriei, continuă Sybyl, a existat o modalitate de înfrângere a claselor conducătoare. Aceasta a fost preluarea şi eliberarea tehnologiilor lor de oprimare! Răspândirea acestora în masele, asuprite. Dacă nişte roboţi antici pot citi gândurile, de ce să nu producem pe scară largă tehnica respectivă şi s-o dăruim tuturor. Fiecare cetăţean să aibă o cască de amplificare a gândurilor! În

scurt timp, toţi oamenii vor fi telepaţi. Vom realiza şi ecrane protectoare pentru momentele când dorim să ne păstrăm intimitatea, dar în restul timpului... închipuiţi-vă cum va fi viaţa! Schimb instantaneu de informaţii! Câtă bogăţie de idei!

Femeia trebui să se oprească în cele din urmă, deoarece îşi pierduse răsuflarea. Hari, pe de altă parte, reflectă la imaginea zugrăvită de ea.

Dacă puterile mentaliste se răspândeau vreodată în mod deschis ca să fie împărtăşite de toţi, psihoistoria ar fi trebuit reconstruită din temelie. O ştiinţă despre omenire putea fi în continuare posibilă, dar nu avea să se mai fundamenteze niciodată pe aceeaşi ipoteză – că trilioane de oameni ar putea interacţiona aleatoriu, ignorante, precum moleculele complexe dintr-un nor de gaze. Conştiinţa de sine la care s-ar fi adăugat cunoaşterea intimă a celorlalţi ar fi complicat infinit lucrurile. Numai dacă nu...

„Bănuiesc că s-ar putea manifesta în oricare dintre cele două căi. Telepatia ar putea sfârşi prin *simplificarea* tuturor ecuaţiilor, dacă ar acţiona uniform, coagulând toate minţile într-un singur flux de gânduri...

Sau ar putea sfârşi prin amplificarea exponenţială a complexităţii! Îngăduind mentalismului să se fracţioneze în diverse stări interne şi externe reciproc împărtăşite, compartimentându-le şi apoi renăscându-le într-o diversitate de cadre.

Mă întreb dacă aceste două modalităţi ar putea fi modelate şi comparate prin stabilirea unei serii de matetomatoni celulari...”

Psihoistoricul rezistă ispitei delicioase de a se afunda în detaliile acelui scenariu ipotetic. Îi lipseau atât instrumentele, cât şi timpul necesar.

Desigur, apariţia bruscă pe Trantor a câtorva sute de oameni cu aptitudini mentaliste, cu o generaţie în urmă, nu fusese o coincidenţă. Deoarece în scurt timp aproape toţi fuseseră adunaţi în cercul lui Daneel, se putea presupune

că Servitorul Nemuritor plănuise introducerea abilităţii psihice în rasa umană…, deşi nu în felul capricios democratic imaginat de Sybyl.

Hari suspină. Ambele posibilităţi însemnau sfârşitul muncii sale de o viaţă, sfârşitul ecuaţiilor minunate.

Reveni la *Cartea cunoaşterii pentru copii*, încercând să ignore zgomotele şi discuţiile celorlalţi ocupanţi ai salonului. Se afundase în Epoca Tranziţiei, perioada ce urmase imediat după prima mare tehno-renaştere, când valurile de revolte, distrugeri şi solipsism nebunesc minaseră cultura strălucitoare care crease rasa lui Daneel. Pe Pământ, ele duseseră la legea marţială, interdicţii draconice şi o repulsie generală faţă de excentricitate şi individualism – toate combinate cu fluxuri distrugătoare de agorafobie.

Pe atunci situaţia păruse diferită pentru cele cincizeci de planete spaţiene. În primele colonii umane interstelare, milioane de oameni norocoşi trăiau vieţi lungi şi liniştite în mijlocul unor proprietăţi uriaşe, îngrijiţi de roboţi servitori. Totuşi derivările lui Hari dovedeau că intoleranţa paranoică a spaţienilor şi dependenţa excesivă de activitatea roboţilor erau la fel de simptomatice în privinţa traumelor şi disperării.

În epoca aceea apăruseră Daneel Olivaw şi Giskard Reventlov, primul robot mentalist, ambii programaţi cu un devotament neabătut faţă de rasa stăpânilor afectaţi. Hari nu pricepea tot ce se petrecuse după aceea, dar şi-o dorea din tot sufletul; cumva, cheia pentru o înţelegere mai profundă era ascunsă în perioada respectivă.

— Iartă-mă că te întrerup, domnule profesor, se auzi un glas dinapoia sa, dar a sosit momentul să te introducem în instalaţia de reîntinerire.

Hari tresări, ridicând capul. Era Gornon – sau mai exact R. Gornon Vlimt, robotul care preluase înfăţişarea ktlinanului.

Acest Gornon dorea să-i ofere o nouă doză de tratament

în maşinăria ca un sicriu construită pe Ktlina, dar care fusese dotată cu îmbunătăţiri pe care facţiunea lui secretă de roboţi eretici le păzeau de cine ştie câte secole.

— Este realmente necesar? întrebă psihoistoricul.

Instinctul său de autoconservare se diminuase după evenimentele petrecute cu două zile în urmă, când logica îl împinsese să execute un act repulsiv: distrugerea sau sancţionarea distrugerii unui volum imens de cunoştinţe, spre binele superior al omenirii.

— Mă tem că da, insistă R. Gornon. Vei avea nevoie de mai multă rezistenţă pentru cele ce vor urma.

Hari simţi un fior scurt. Precizarea nu sunase deloc îmbietor. Cu mulţi ani în urmă, fusese încântat de aventură – să gonească prin Galaxie, să răspundă la provocările duşmanilor, să le dejoace planurile detestabile şi să scotocească după secrete din trecut -, dar în acelaşi timp se plânsese permanent că ar fi preferat să se afunde în cărţile sale. Dar pe atunci, Dors fusese alături de el. Aventura nu-l mai atrăgea şi nu era sigur că ar fi dorit să mai vadă o mare parte din viitor.

— Perfect, încuviinţă mai mult din politeţe decât din obligaţie. Viaţa mea a fost călăuzită de roboţi şi nu are nici un rost să închei un obicei atât de îndelungat într-o etapă atât de târzie a jocului.

Se sculă şi-şi deplasă corpul obosit spre infirmerie, unde-l aştepta o cutie albă, cu capacul întredeschis precum cel al unei cripte. Observă acum că în interior existau *două* adâncituri, ca şi cum ar fi fost destinată pentru două trupuri.

„Confortabil”, reflectă el.

Când R. Gornon îl ajută să se întindă înăuntru, Hari ştiu că acela era un punct de tranziţie. Indiferent dacă avea să se trezească sau nu când sau sub ce formă urma s-o facă -, nimic nu avea să mai fie vreodată la fel.

6

Nebuloasa Thumartin era un vârtej de sfărâmături şi plasmă disipată. Un asemenea dezastru de dată recentă – instrumentele de detecţie anunţau supraîncărcarea şi explodarea spectaculoasă a multor motoare de hiperpropulsie, cu numai două zile în urmă – putuse fi produs doar în urma unei acţiuni violente, poate a unei bătălii spaţiale majore. Cu toate acestea, deoarece avusese loc în interiorul unui nor negru ca noaptea, nici un locuitor al Galaxiei nu avea să ştie vreodată adevărul.

Mai precis, nici un om. Deja, canalele criptate de hiperunde folosite de roboţi anunţaseră că arhivele şi terraformatoarele fuseseră distruse pentru totdeauna.

Dors examina scena cu senzaţii acute de confuzie şi anxietate. Hari fusese aici, fie înainte, fie chiar în decursul acelui episod violent, Dacă Dors ar fi fost om, măruntaiele i-ar fi fost strânse în ghemuri de anxietate. Aşa însă, programele ei de simulare o treceau în mod automat prin aceeaşi serie de emoţii artificiale.

— Locul acesta... parcă ar fi acasă, Dors. Ştiu că Voltaire şi cu mine am petrecut multe secole aici, hibernând, până când cineva ne-a rechemat la viaţă.

Vocea se auzea de la imaginea holografică din apropiere, care prezenta o tânără cu păr tuns scurt şi purtând o armură medievală.

Dors încuviinţă din cap.

— Probabil că unul dintre agenţii lui Daneel v-a dus arhiva de aici pe Trantor, ca parte dintr-un plan despre care eu nu ştiam nimic. Sau poate că unitatea ta, aflată în plutire liberă, a fost recuperată de o navă umană care se întâmpla să treacă pe acolo şi dusă pe o planetă ce nu bănuia nimic, unde entuziaştii i-au golit conţinutul fără cea mai micii măsură de precauţie.

Holograma fetei chicoti.

— Din descrierea ta, par a naibii de periculoasă.

— Tu şi simul Voltaire aţi declanşat haosul în Sectorul Junin şi pe Sark. Chiar şi după ce Hari v-a alungat pe

amândoi în adâncurile spaţiului, o copie a lui Voltaire a infectat şi alterat într-un mod necunoscut pe Lodovic Trema. Da, da, voi sunteţi realmente creaturile haosului.

Ioana dArc zâmbi şi făcu un gest spre dezastrul vizibil dincolo de hublouri.

— *Presupun atunci că eşti de acord cu toată distrugerea aceasta. Te pot întreba de ce mă mai ţii pe lângă tine, în cazul ăsta?*

Dors tăcu.

— *Poate pentru că eşti, finalmente, gata să confrunţi întrebările neplăcute? În anii pe care i-am petrecut alături de Voltaire, nici unul dintre noi n-a putut modifica opinia celuilalt în problemele fundamentale. Eu continui să fiu devotată credinţei, la fel cum el este devotat raţiunii. Cu toate acestea, am învăţat unul de la celălalt. De exemplu, îmi dau seama acum că atât credinţa cât şi raţiunea sunt vise ce derivă din aceeaşi încredere melancolică.*

Dors înălţă o sprânceană.

— Ce fel de încredere este aceasta?

— *O încredere în justiţie, indiferent dacă aceasta este impusă de o putere divină exterioară, sau dacă provine din creditul pe care oamenii îl câştigă prin rezolvarea unei probleme raţionale. Atât raţiunea cât şi credinţa pornesc de la ipoteza conform căreia condiţia umană are sens. Că nu este o glumă proastă.*

Dors pufni încetişor.

— Cu adevărat provii dintr-o epocă stranie. Pe timpul când ai trăit erai realmente atât de oarbă faţă de haos?

— *„Oarbă faţă de haos „? Voltaire şi cu mine ne-am născut în secole extravagante, violente, confuze şi brutale. Chiar şi ulterioara epocă tehnologică, care ne-a resuscitat prin simulări inteligente pe calculator, avea propriile ei probleme dureroase. Însă acest tip specific de haos la care te referi – o boală anume, care răstoarnă culturile aflate în culmea...*

Ioana clătină din cap.

— Nu-mi reamintesc să fi existat aşa ceva în timpul meu. Şi nici Voltaire nu-şi reaminteşte. Sunt sigur că am fi observat. Nici credinţa, nici raţiunea nu pot înflori când în adâncul sufletului eşti convins că Universul este pornit împotriva ta.

Dors căzu pe gânduri. S-ar fi putut ca Ioana să aibă dreptate? S-ar fi putut să existe o vreme când să nu fi existat ameninţarea maladiilor haosului? Părea însă lipsit de sens! Prima epocă ştiinţifică măreaţă – care inventase atât roboţii, cât şi zborurile spaţiale – colapsase în nebunie. *Trebuia* să fie ceva endemic...

Interfaţa calculatorului navei îi întrerupse gândurile, umplând cabina cu litere strălucitoare.

Cercetarea spaţiului apropiat indică urmele unor nave ce au părăsit recent zona prin Salturi. Principalele posibilităţi suni afişate pe ecran. Vă rugăm, alegeţi cursul pe care doriţi să-l urmaţi.

Cercetarea fusese comandată de Dors. Acum ea studia pe monitor cele două urme de ionizare care se îndreptau în direcţii opuse.

„Este posibil ca nici una dintre ele să nu-l fi îndepărtat pe Hari de locul acesta. Este posibil ca atomii săi să plutească acum printre tăciuni şi sfărâmături…, memorii antice şi ruinele ambiţiilor trecute.”

Clătină din cap.

„Cu toate acestea, trebuie să optez.”

Tocmai când era pregătită să rişte ghicind, literele strălucitoare se schimbară din nou.

În nebuloasă pătrunde o altă prezenţă. O navă. Coordonatele sunt următoarele…

Dors activă imediat grila defensivă a navei şi se conectă direct la calculator. Putea acum să simtă intrusul – un vehicul rapid. Unul dintre cele mai bune crucişătoare imperiale, o navă de pe o planetă a haosului…

…sau una condusă de roboţi.

Suntem apelaţi. Pilotul foloseşte numele Dors Venabili.

Dors aprobă din cap. Probabil că Daneel aflase despre apostaza ei şi trimisese pe cineva s-o caute. Zile întregi, îşi repetase ce avea să spună, fie Servitorului Nemuritor, fie emisarului său, discipol al Legii 0, atunci când avea să încerce să o atragă înapoi la matcă, apelând la simţul datoriei ei. Oricâtă neplăcere ar fi simţit faţă de evenimentele trecute, Daneel ar fi insistat că singura ei opţiune actuală era să ajute planul lui pe termen lung pentru salvarea omenirii.

„Există chiar posibilitatea să se tragă în mine, dacă încerc să fug." Dors simţea totuşi imboldul nebunesc să procedeze chiar în felul acela – s-o şteargă din faţa subordonaţilor lui Daneel. Acţiunea avea să-i exprime repulsia mai elocvent decât cuvintele.

Pilotul vehiculului care se apropie solicită din nou contact. A emis un cod de identificare personal şi un mesaj.

Fără chef, Dors se deschise spre rafală de date.

— *Salut, Dors! Presupun că mă asculţi. Ai avut timp suficient să te gândeşti? Nu crezi că ar fi timpul să stăm de vorbă!*

Ea se clătină surprinsă. Din alt punct de vedere însă părea că se aşteptase la aşa ceva din capul locului. Exista o simetrie care-i cerea să-l confrunte pe Lodovic Trema.

În apropiere, imaginea holografică a tinerei îmbrăcată în costum de cavaler medieval tremură, apoi surâse pe jumătate.

— *Îl simt pe Voltaire! Se găseşte în apropiere, în una dintre manifestările sale.*

Programele de simulare creară copia perfectă a unui suspin resemnat, când Dors zise:

— Bine, să auzim ce au de spus cei doi băieţi.

7

Hari scruta Pengia, întrebându-se ce anume i se părea

bizar la ea Privită de pe orbită, părea modestă, ca orice planetă imperială tipică, cu oceane albastre sclipitoare şi regiuni agricole plate, imense, acoperite de ogoarele cultivate în tablă de şah şi de livezi bogate. În mod clar, orăşelele nu dominau viaţa de aici; de fapt, locul acesta bucolic trebuie să fi rămas neschimbat de milenii.

Totuşi şesurile întinse şi fertile i se părură în mod brusc stranii psihoistoricului, acum când cunoştea sursa geometriilor lor perfect ordonate. Fuseseră probabil create de maşinării incredibile. Mintea să îşi imagină momentul – relativ recent, conform criteriilor galactice când focul artificial se prăbuşise din ceruri, detonând şi pulverizând bazine fluviale întregi, săpând albii ideale pentru râuri, apoi însămânţând versiunea mai veche a lui Pengia cu vegetaţia şi hrana necesare coloniştilor umani.

Hari mai înţelese altceva.

„Nu am văzut multe planete imperiale «tipice». Mi-am petrecut majoritatea vieţii alergând de colo-colo, investigând bizarul..., încercând să înţeleg deviaţiile de la regulile psihoistoriei, străduindu-mă să pricep abaterile şi variaţiile din modelul nostru aflat în creştere. Pur şi simplu, niciodată nu mi s-a părut important să vizitez un astfel de loc, unde se naşte marea majoritate a oamenilor. Acolo unde ei duc vieţi aproape identice cu cele ale strămoşilor şi apoi mor într-o satisfacţie sau disperare modestă – conform dramelor personale.”

Chiar şi Heliconul, unde Hari îşi trăise primii ani ai vieţii, era cunoscut în general ca o anomalie. Deşi agricultura domina economia planetei, o şansă genetică locală dusese la o industrie turistică notorie, asigurând genii matematice pentru birocraţie şi meritocraţie. Nu era de mirare că Daneel optase să-şi desfăşoare acolo cercetările şi experimentările!

„Poate că locul acesta este tipic”, gândi Hari, „dar eu nu mai ştiu ce înseamnă asta.” Din nou, umilinţa se simţea surprinzător de confortabilă la vârsta lui.

Desigur, toate reflecţiile acelea stranii puteau fi un produs secundar al recentului său tratament de reîntinerire. Psihoistoricul simţea o forţă nouă în membre, o siguranţă sporită a pasului, iar toate astea nu puteau să nu-i afecteze starea generală, transmiţându-i o energie pe care, ca o ironie a sorţii, o *detesta*, ştiind că era artificială.

O parte din el se simţea totuşi surprinsă cât de puţin se schimbaseră lucrurile.

„Continui să fiu un bătrân. Aspectul exterior nu diferă deloc. Pot simţi că mi s-a oferit ceva mai multă vigoare, dar sincer să fiu mă îndoiesc că ea se va converti într-o prelungire a vieţii. Asta să fie toată diferenţa dintre ceea ce poate renaşterea lui Sybyl şi biotehnologiile secrete pe care calvinenii le-au păzit de secole? Nu mi se pare de fel impresionantă."

Hari avea senzaţia vagă – aproape ca un vis – că, în timp ce zăcuse în cutia mare şi albă, dobândise unele lucruri, dar că altele îi fuseseră *luate*. Se întâmplaseră mai multe decât era aparent.

Planeta azurie se apropie în videoecranele *Mândriei Rhodiei*. Pilotată de R. Gornon, nava se pregătea de asolizare. Dintr-un motiv necunoscut, toţi priveau spre est în vreme ce coborâră; nimănui nu-i păsa de peisajul vestic care era, la urma urmelor, aproape identic, Jeni era aproape nemişcată într-un fotoliu-suspensor, luptându-se cu valuri alternative de febră şi fiori.

Antic continua să identifice formele geografice de dedesubt, împărtăşind cu Maserd excitarea înţelegerii felului în care fusese obţinut solul – o plăcere intelectuală lacomă pe care Hari o cunoştea prea bine. Surâse către cei doi prieteni ai săi mai tineri.

Sybyl şi Planch stăteau împreună lângă ecranul cel mai din faţă, şuşotind în taină, deşi Hari bănuia care le erau grijile. Membrii echipajelor de pe Ktlina şi din *Mândria Rhodiei* primiseră recent din partea lui R. Gornon un tratament constând din droguri şi hipnoză, iar acum îşi

vedeau de îndatoriri oarecum inexpresivi şi în mod clar fără să aibă nici o amintire a evenimentelor bizare ce se derulaseră în ultima săptămână.

„Ei doi se întreabă când le va veni rândul”, gândi Hari. „Se străduiesc probabil să conceapă un plan de evitare a situaţiei, sau cel puţin să lase un mesaj secret pentru prietenii lor. Ştiu asta pentru că în felul ăsta aş proceda dacă aş fi în locul lor.”

Antic şi Maserd păreau mai puţin preocupaţi, poate fiindcă se bizuiau pe protecţia prieteniei psihoistoricului sau poate fiindcă erau mai încrezători. Nici unul dintre ei nu avea să susţină ceva care ar fi putut produce haos, totuşi Hari avea îndoieli.

„R. Gornon acţionează în multe privinţe ca şi cum ar avea aceleaşi intenţii ca Daneel. Pe de altă parte, a ucis pe unul dintre agenţii lui Daneel şi în mod limpede caută să-şi piardă urma, să evite de a fi prins de Servitorul Nemuritor.”

Era clară implicarea unor complexităţi pe care Hari încă nu le putea înţelege. Prin urmare, Antic şi Maserd se bizuiau poate excesiv pe prietenie şi încredere, pentru a-şi păstra amintirile evenimentelor recente.

Planch şi Sybyl ajunseseră la o concluzie şi porniră spre Hari cu feţe împietrite şi maxilare încleştate.

— Suntem gata să recunoaştem că ai câştigat din nou, Seldon, rosti femeia. De aceea, îţi propunem un târg.

— Ar fi o exagerare să afirmaţi că eu aş fi câştigat ceva, clătină Hari din cap. Dimpotrivă, aşa-zisele „victorii” recente mă costă mai mult decât aţi putea bănui. Şi apoi, ce vă face să credeţi că m-aş găsi în poziţia de a discuta un târg, cu atât mai puţin de a-l încheia?

Sybyl se strâmbă frustrată, însă Planch păru netulburat.

— Noi nu înţelegem tot ce se întâmplă, dar este limpede că opţiunile ne sunt limitate. Chiar dacă nu poţi comanda chestia aia – indică din bărbie spre R. Gornon -, ai în mod evident o influenţă asupra ei. Maşinăriile tik-tok te apreciază foarte mult.

„Apreciază felul în care mă pot folosi”, gândi Hari cumva cu amărăciune. Desigur, era injust. Aparent, *toţi* roboţii, chiar şi duşmanii lui Daneel, îl respectau pentru un motiv primordial. În mileniile de existenţă ale universului omenesc, psihoistoricul se apropia cel mal mult de un stăpân complet conştient şi cunoscător.

„Tare mult m-a mai ajutat asta”, îşi spuse Hari ironic, „şi tare mult va ajuta omenirea!”

— Care-i propunerea voastră? întrebă el.

Planch trecu energic la treabă.

— După cum văd eu lucrurile, tik-tokul ăsta mentalist ne-ar putea scoate din funcţie pe oricare dintre noi, pentru ca apoi, prin injectare de droguri, să ne spele creierii. Totuşi varianta asta are două dezavantaje! În primul rând, graţie Legii 1 a roboticii, lui Vlimt nu-i va *plăcea* să procedeze aşa. Sigur că da, s-ar putea să se justifice că o face pentru un bine superior, însă bănuiesc că omul nostru de tinichea va *prefera* să găsească altă modalitate de a ne împiedica să povestim tot ce ni s-a întâmplat, nu?

Hari fu impresionat de raţionament; Planch se adapta excelent.

— Continuă!

— În plus, dacă vom apărea cu un gol important în memorie, el ar constitui un indiciu important pentru toţi amicii noştri sau pentru oricine ne cunoaşte. Pe Ktlina există oameni care ne ştiau planurile. Indiferent ce ar face un robot cu minţile noastre, indivizii cunoscători ar putea fi capabili să utilizeze noi tehnologii renascentiste pentru ca să-i anuleze acţiunea. Pentru ca să se asigure că nu se va întâmpla aşa ceva, Vlimt ar trebui să ne golească aproape complet creierii şi să ne abandoneze într-un hău uitat de lume.

Hari îl simţi pe Maserd apropiindu-se ca să ia parte la conversaţie.

— Pleci de la presupunerea că iubita voastră revoluţie haos continuă să stăpânească pe Ktlina, vorbi nobilul. Chiar

dacă maladia este în plină desfăşurare acolo, va dura oare îndeajuns pentru ca scenariul să se poată derula până la sfârşit? Mai ales acum, când arhivele antice v-au fost luate.

— Poate că subestimezi câte arme deţine renaşterea în arsenalul ei. Ktlina nu-i o ţintă neajutorată, aşa cum a fost, de pildă, Sark, şi nici exagerat de încrezătoare, ca Madder Loss. Şi chiar dacă va eşua, ca acelea pe care le-am amintit, o reţea tot mai mare de colaboratori şi simpatizanţi sunt gata să ajute următoarea planetă să încerce să se elibereze din capcana străveche.

Hari nu putea decât să admire dedicaţia şi intensitatea bărbatului. El şi Planch difereau doar prin ipoteza esenţială – ce se putea obţine de către oameni. „Aş fi de partea lui, gata să joc rolul de conspirator al unui conspirator... dacă fundamentele ar fi altele.”

Psihoistoria arăta însă că vechiul Imperiu avea să colapseze cu mult înainte să se atingă pragul critic al lui Planch. O dată ce se distrugea reţeaua imperială a comerţului, serviciilor şi sprijinului reciproc, populaţiile locale de pe fiecare planetă urmau să aibă griji mult mai serioase decât aspiraţia de a deveni următoarea renaştere. Prioritatea avea să o reprezinte supravieţuirea. Nobilii aveau să intervină, ca întotdeauna în momentele de criză, creând tiranii caritabile sau despotice. Molima haosului urma să fie stopată de ceva la fel de teribil – de colapsul civilizaţiei în sine.

— Continuă, Planch, îl îndemnă psihoistoricul, bănuiesc că v-aţi gândit la o propunere.

Căpitanul încuviinţă.

— Ne dăm seama că nu ne puteţi lăsa imediat şi complet liberi, totuşi ar fi preferabil să nu ne ucideţi ori să ne ştergeţi total mintea.

De aceea, vă propunem o alternativă. Luaţi-ne cu voi, înapoi pe Trantor.

Planch' şi-ar fi continuat explicaţia, dar fu oprit de un strigăt ascuţit.

— Nu!

Toţi se întoarseră şi o văzură pe Jeni ridicându-se pe ambele coate încercând să coboare din fotoliul-suspensor.

— Eu nu mă-ntorc acolo! Mă vor trimite pe Terminus, cu părinţii mei. Nenorocita de encefalită va agrava şi mai mult situaţia. Vor zice că asta-nseamnă că sunt un nenorocit de geniu! Vor fi cu atât mai doritori să mă târască pe bolovanul ăla oribil şi voi putrezi acolo!

Sybyl se apropie de fată, distrasă pentru moment de suferinţa ei şi încercă să-i ofere calmante. Planch şi Hari schimbară priviri.

„Planch nu are nevoie să intre în amănunte”, gândi Hari. „N-are rost s-o tulburăm pe fată şi în plus ştiu ce sugerează el. Există metode pe care împăraţii le-au folosit din cele mai vechi timpuri, ca să ţină unele persoane în «exil» sigur chiar acolo, pe planeta-capitală. Este o opţiune riscantă. Poate că Planch se gândeşte că ar putea scăpa de asemenea restricţii, deşi ostaticii imperiali le-au testat de mii de ani.

Sau poate că ar prefera să trăiască, confortabil, într-un loc cosmopolit, ca alternativă la ştergerea memoriei lui.”

Orice altă discuţie a problemei fu amânată, când R. Gornon strigă peste umăr:

— Fixaţi-vă centurile! Aici nu au fascicule de ghidare sofisticate şi asolizarea s-ar putea să fie ceva mai violentă decât sunteţi obişnuiţi.

Nimeni nu se gândi să nu-i dea ascultare; Gornon îşi demonstrabil din plin puterile. Privind apropierea astroportului rustic de pe Pengia, pasagerii ştiau că destule chestiuni rămăseseră nesoluţionate. Fiecare dintre ei trebuia să ia o decizie pe planetă, o hotărâre care însemna o schimbare de destin.

La marginea câmpului de asolizare îi aşteptau şase bărbaţi robuşti. Hari încercă sentimentul clar că erau roboţi – neîndoios membri al micuţei secte calvinene a lui Gornon.

Trei vehicule mari veniră lângă nava care coborâse

paralel cu un hangar şi în unul dintre ele intră echipajul lui Maserd şi cel din nava pirat a lui Planch. În al doilea vehicul se îmbarcară Antic, Sybyl, Planch şi Maserd, iar fotoliul-suspensor al lui Jeni fu încărcat cu atenţie în spate. Prima sa oprire avea să fie la. spitalul local, unde medicii cunoşteau encefalita şi aveau facilităţile necesare ca s-o ajute pe fată.

Gornon nu părea îngrijorat de posibilitatea ca ea să povestească despre cele văzute. Adeseori victimele encefalitei aveau halucinaţii extravagante şi nimeni nu i-ar fi luat în serios relatările bizare. În plus, Hari observă că matricele navei fuseseră lăsate să ruleze în stand-by. Calvinenii nu intenţionau să rămână mult timp aici – maximum câteva zile.

„Chiar şi atât poate fi prea mult, dacă organizaţia lui Daneel este la fel de eficientă ca întotdeauna.” Hari se întrebă ce anume i-ar fi putut impulsiona pe aceşti roboţi eretici să-şi asume un asemenea risc.

Psihoistoricul şi Gornon se alăturară celorlalţi şi pilotul automat al limuzinei demară spre nişte coline din apropiere, în mod evident zona rezidenţială a nobilimii. Hari bănuia că Gornon le pregătise o vilă, îşi trata întotdeauna prizonierii cu ce era mai bun.

Când ajunseră la poarta de ieşire a astroportului provincial, Hari aruncă o privire îndărăt, spre *Mândria Rhodiei*, şi acuitatea ce fusese recent restaurată ochilor săi îl făcu să observe ceva ciudat...

Roboţii pe care Gornon îi lăsase să se ocupe de navă descărcau acum ceva voluminos prin trapa de acces a pasagerilor. Era un obiect alb, şi avea forma unui sicriu supradimensionat.

Până şi roboţii voinici păreau să se încovoaie sub greutatea obiectului, în timp ce îl purtau spre un al treilea vehicul parcat lângă iaht. Mişcările lor indicau deosebită precauţie, ca şi cum încărcătura aceea ar fi fost cumva mai preţioasă decât însăşi existenţa lor.

Ca şi cum multe speranţe fuseseră investite în drumul ei spre o destinaţie îndepărtată.

PARTEA A CINCEA - O ÎNTÂLNIRE RECURENTĂ

PENGIA... Planetă din Sectorul Rigel, cunoscută pentru producerea de ceramică elegantă şi pentru anumite forme de viaţă oceanică atipice, ale căror trăsături neuromentaliste unice au fost recent investigate, oferind speranţe pentru oamenii organici cu sisteme imunitare care resping implanturili simbiotice standard...

Pengia este remarcabilă pentru lipsa aproape totală de interes istoric. O planetă agricolă modestă, ea pare să fi participat la puţine evenimente notabile în decursul Epocilor Întunecate şi la nici unul în Era Imperială. O singură dată la 520 de ani după începerea interregnului – planeta s-a bucurat de o importanţă temporară, imediat după Bătălia de la Chjerrups, când a găzduit lucrările primei Comisii de Investigare a Coagulării Galactice. Lucrările i-au adus lui Pengia o faimă pe termen scurt, atunci când transmisiunile n-au fost bruiate de...

Etapa aceea de glorie a trecut însă rapid, pe măsură ce tumultoasele dezbateri asupra destinului şi-au extins agitaţia ameţitoare asupra unor scene mai populate. La scurt timp după aceea, Pengia a căzut...

ENCICLOPEDIA GALACTICĂ, ediţia *117*, anul *1054* E.F.

1

R. Zun Lurrin înţelesese în sfârşit întinderea uluitoare a planului pe termen lung al lui Daneel destinat salvării omenirii.

— Plănuieşti să-i ajuţi să se unească şi să creeze o reţea telepatică, în care fiecare suflet omenesc se conectează cu toate celelalte.

Servitorul Nemuritor încuviinţă, privindu-i pe cei şaizeci de subiecţi umani, care meditau sub un dom înalt, având întipărite pe chipuri expresii identice de mulţumire.

— Imaginează-ţi! Se va termina cu resentimentele, cu amărăciunile şi rivalităţile egoiste. Şi, în primul rând, se va termina cu solipsismul. Cum vei putea ignora sentimentele celorlalţi, când sentimentele acelea au devenit intens palpabile, ca părţi integrale ale propriei tale minţi?

— Unitate şi identitate, suspină Zun, vechiul vis... Iar acum, în cele din urmă, îl putem asigura pentru ei.

Apoi însă, contemplându-i pe cei şaizeci de oameni, se încruntă.

— Sunt fericiţi şi în conectare totală, deoarece fiecare este cuplat la un amplificator mentalist pozitronic. Pe de altă parte, afirmi că *nu putem* face acelaşi lucru la o scară de proporţii?

Daneel aprobă din cap.

— Nu trebuie să îngăduim genul acesta de dependenţă de metodele mecanice.

— Totuşi ne va permite să ne conectăm cu stăpânii noştri! Roboţi şi oameni, legaţi laolaltă într-o sinergie permanentă şi iubitoare.

— Odată cu trecerea timpului, îi atrase atenţia Daneel, partea maşină va deveni tot mai dominantă într-o asemenea sinergie. Gândeşte-te apoi câţi roboţi va trebui să construim. Aşa ceva s-ar putea realiza numai prin libertatea autoreproducerii, ceea ce deschide uşa spre selecţie, darwinism, evoluţie... şi în cele din urmă spre o nouă *specie* de androizi, care se gândeşte în primul rând la propriul ei interes, nu la al omenirii. Am jurat că nu voi îngădui niciodată aşa ceva. Nu, nu trebuie să-i lăsăm pe oameni să devină excesiv de dependenţi de roboţi! Asta a fost calea spaţienilor – erezia împotriva căreia ne-a prevenit Elijah Baley, metoda abominabilă care l-a împins pe Giskard să acţioneze aşa cum a făcut-o.

Glasul lui Daneel răsuna de hotărâre.

— În cele din urmă, oamenii *trebuie* să stea pe picioarele lor. Iar motivele sunt mult mai numeroase decât cele pe care tocmai ţi le-am amintit. Este vorba despre temeiuri legate de supravieţuirea rasei în sine.

Zun reflectă în tăcere un timp.

— În cazul acesta, permite-mi să extrapolez. Pe baza datelor aflate, mă voi hazarda să-ţi ghicesc planul. Acum o sută de ani, ai începui o serie de experimente genetice asupra unor grupuri mici de fiinţe omeneşti. Unul dintre aceste proiecte a produs geniul matematic al lui Hari Seldon. Un altul a determinat pe Trantor un val brusc de mutanţi – oameni capabili de puteri mentaliste pe care anterior le deţineau doar câţiva roboţi.

— Excelent! încuviinţă Daneel. Te afli pe calea cea bună. Gândeşte-te la scena din faţa ta – aceşti şaizeci de oameni uniţi în seninătate, putere şi mulţumire. Apoi închipuieşte-ţi că totul se petrece *fără* ajutorul roboţilor! Că oamenii îşi vor crea propria lor armonie mintală, o comuniune robustă a sufletelor, care nu va mai fi obţinută cu ajutorul unor proteze.

— Înţeleg ce vrei să spui, încuviinţă celălalt, şi aceasta ar fi cu adevărat soluţia optimă. Gândeşte-te însă la factorul timp! Până la apariţia unor mentalişti umani îndeajuns de puternici şi îndeajuns de numeroşi pentru ca să poată sluji ca punţi psihice de legătură, conectând oraşe, teritorii, până şi planete, vor fi necesare câteva secole. De ce să aşteptăm aşa mult? Chiar acum dispunem de instrumente ce pot fi modificate în acest scop! De ce să nu le utilizăm pe ele – strict pentru tranziţie, până la obţinerea unor mentalişti umani îndeajuns de puternici? Nu va fi necesară prăbuşirea Imperiului Galactic, ci Imperiul va putea fi pur şi simplu transformat, aproape peste noapte, numai dacă am reprograma anumite instrumente…

Daneel scutură din cap în maniera umană, indicând un dezacord politicos.

— Ideea este ispititoare, însă dezavantajele sunt fatale.

În primul rând, impunerea acestei uniuni a spiritelor prin intermediul unor mijloace mecanice ar determina un conflict teribil pricinuit de Legea 1 printre roboţi, ale căror circuite ar interpreta-o ca fiind „vătămătoare”. Am prezentat unora ideea aceasta, iar reacţiile lor au variat de la entuziasm, ca în cazul tău, până la scandalizare şi repulsie. În mod limpede, o asemenea acţiune decisivă ar duce la reaprinderea războaielor civile între roboţi.

Zun tresări ca ars.

— Sper că ai şters amintirea acestei idei din roboţii care au respins-o!

— Da, mi-am luat precauţia respectivă, iar dacă reacţia ar fi fost altă, aş fi procedat şi cu tine la fel. Scuză-mă, Zun!

— Scuzele nu sunt necesare, atunci când este vorba despre necesitate şi binele omenirii, îl opri celălalt ridicând mâna. Care ar fi al doilea dezavantaj?

— Variaţia umană. În ultimele milenii, o serie de oameni, nu foarte mulţi, dar semnificativi, au devenit imuni la aproape toate influenţele stabilizatoare pe care le utilizasem pentru prevenirea haosului. Ei sunt de asemenea foarte rezistenţi faţă de persuasiunile mentaliste. Imaginează-ţi cum ar reacţiona aceşti indivizi dacă pe neaşteptate şi-ar vedea prietenii, vecinii şi pe cei dragi că devin peste noapte „maeştri ai meditaţiei”! Ba nu, asta este o minimalizare. Să presupunem că reuşim să atragem majoritatea oamenilor într-o macro-conştiinţă, abandonând individualitatea şi unindu-se într-un singur flux mintal. Cum va reacţiona minoritatea faţă de faptul că a fost lăsată pe dinafară? Va înnebuni? Se va simţi abandonată? Sau va interpreta în mod eronat evenimentele la care asistă şi-şi va imagina că o forţă alienă i-a preschimbat pe cei dragi în zombi, silindu-i să aibă simultan gânduri identice şi rigide? Nu uita, oamenii excepţionali sunt adesea ingenioşi. Ei îşi vor dedica toate forţele pentru descoperirea şi lupta împotriva forţei *aliene din exterior*. Ne vor găsi. Vor declanşa un război contra noastră.

Zun îşi imagină scena descrisă de Daneel şi înţelese imediat înţelepciunea vizionară a Servitorului Nemuritor.

— Acest nou salt conceptual – acest nou mod de viaţă al oamenilor – trebuie introdus la momentul cuvenit şi în circumstanţele cuvenite. Toţi roboţii trebuie să-l considere ca fiind necesar. Toţi oamenii trebuie să-l vadă ca pe o îmbunătăţire.

Daneel aprobă.

— De aceea, nu poate avea loc deocamdată. Nu trebuie provocat prin mijloace artificiale. Va trebui să aşteptăm până ce este pregătită o populaţie destul de mare de mentalişti umani, până ce Imperiul colapsează şi omenirea va fi afectată sever de suferinţe. Când va tânji după ceva care să o unifice şi să o salveze, atunci va fi momentul să-i oferim *Gaia*.

— „Gaia”? repetă Zun privindu-l întrebător.

— Un termen antic pentru un spirit care acoperă o întreagă planetă. O zeiţă blândă şi iubitoare care ştie când se prăbuşeşte fiecare rândunică, deoarece toate păsările văzduhului, toţi peştii mărilor şi toţi oamenii vii sunt parte integrantă din ea.

Glasul Servitorului Nemuritor deveni îndepărtat, pe măsură ce ochii lui Daneel părură să se focalizeze asupra unui orizont îndepărtat, acoperit de frumuseţe şi maiestuozitate.

— Iar după ce fiecare planetă va avea Gaia ei, atunci este posibil să vedem ceva chiar mai măreţ. Ceva atotcuprinzător – *Galaxia*!

Glasul i se înmuie şi mai mult.

— Şi atunci... poate... voi găsi pace.

2

Două urme misterioase ale unor nave ieşeau din nebuloasă Thumartin, îndreptându-se în direcţii opuse din

locul în care un milion de arhive şi terraformatoare explodaseră recent în nori scânteietori de memorie ionizată. Se decisese că Dors avea să pornească după una dintre urme. Prietenii calvineni ai lui Lodovic aveau s-o cerceteze pe cealaltă în vehiculul lor rapid.

Asta îi convenea de minune lui Dors, care avea o intuiţie puternică asupra direcţiei în care fusese dus Hari.

Din nefericire, Lodovic era de acord cu alegerea ei. După ce o prezentase rapid pe Dors noilor săi aliaţi, îşi azvârlise o geantă de voiaj pe umăr şi traversase tunelul care lega cele două ecluze instalându-se în nava ei!

— Tu ai mai multă nevoie de mine decât Zorma şi prietenii ei, îi explică.

— Atunci nevoia lor este mai mică decât zero! replică Dors, dar Lodovic se mulţumi să zâmbească, aparent nedorind să discute în contradictoriu.

Ea însă nu se mulţumea cu atât.

— Trema, acesta va fi un schimb complet de informaţii, altfel eşti liber să ieşi şi să porneşti pe jos. Începe prin a-mi povesti despre aliaţii tăi. Ştii bine ce cred despre fanaticii care neagă Legea 0.

Cu numai doi ani în urmă, o mică sectă calvinană cu sediul pe Trantor decisese că era momentul să-l atace pe Daneel acolo unde îi putea face răul cel mai mare – distrugând Planul Seldon. Dacă Servitorului Nemuritor îi păsa de Hari şi de psihoistorie, atunci acel grup de roboţi exclusivişti era decis să intervină. Ei aproape că păcăliseră un mentalist uman să acţioneze asupra minţii lui Hari; doar norocul şi intervenţia rapidă anihilaseră complotul, în ultima clipă.

— Grupul meu este diferit, o asigură Lodovic. Pe Zorma ai întâlnit-o de altfel mai demult, pe Trantor, pe când avea corp masculin şi se împotrivea planului de sabotare a lui Hari.

Dors îşi reaminti; pe atunci, calvinanul păruse rezonabil. Cu toate acestea, scutură din cap.

— Aceasta nu poate fi în nici un caz o bază pentru încrederea în fanatici.

— Conform unora, replică Lodovic, adevăraţii fanatici şi eretici sunt roboţii Legii 0. Tu ai accesat memoriile lui R. Giskard Reventlov. Ştii bine cât de subţire a fost firul de care trăgeau el şi Daneel atunci când au înlocuit vechea noastră religie cu una nouă.

— Războaiele civile au luat sfârşit, Lodovic! Majoritatea vastă a roboţilor supravieţuitori acceptă Legea 0, în timp ce Vechii Credincioşi s-au divizat în zeci de secte mici, ascunzându-se şi conspirând în ungherele întunecate ale Galaxiei. Spune-mi, ce cred noii tăi prieteni? Ce idei bizare au îmbrăţişat în decursul lungii şi frustratei lor diaspore?

Constelaţiile pâlpâiau şi se modificau subtil în exterior, de fiecare dată când nava efectua alt Salt hiperspaţial. Lodovic surâse.

— Crezul lor este într-adevăr straniu: că stăpânii noştri ar trebui consultaţi în privinţa propriului lor destin.

Dors încuviinţă din cap; după accident, Lodovic tinsese către această apostază. Altfel de ce i-ar fi oferit capul lui Giskard?

— Teoretic sună perfect, dar cât este de *practic*?

— Te referi la haos... Într-adevăr, Zorma şi compatrioţii ei trebuie să fie atenţi să nu-şi dezvăluie identitatea în faţa oricăror oameni. Ai văzut însă cifrele din studiile efectuate de Daneel? Mai bine de două procente din populaţia umană se împotrivesc deja atât factorilor atenuatori ai lui Olivaw, *cât* şi ispitelor haosului. Acesta este unul dintre motivele pentru care Hari Seldon a teoretizat că o Fundaţie bazată pe Terminus ar putea dezvolta suficientă putere socială şi psihică pentru ca să depăşească rapid pragul care, deocamdată, s-a dovedit letal tuturor celorlal...

Dors ridică o mână, oprindu-l.

— Sunt nişte lucruri foarte interesante şi, în condiţii normale, mi-ar plăcea să-i cunosc pe aceşti *oameni maturi* cărora amicii tăi calvineni au ales să li se destăinuie. În

clipa de faţă însă mă interesează doar să-l găsesc pe Hari Seldon! Cunoşti ceva despre grupul care l-a răpit?

— Ai dreptate, aprobă din cap Lodovic. Vechea religie s-a fărâmiţat în multe secte micuţe, care n-au avut niciodată un lider carismatic, precum Daneel, care să le reunifice. Calvinenii aceia de pe Trantor – conduşi de bătrânul şi bietul Plussix – erau jenant de naivi. Îţi aminteşti că Zorma a încercat să-i convingă să renunţe la planurile lor nebuneşti? Ea a căutat să-i sfătuiască şi pe membrii grupului care l-a răpit pe Hari.

Programele de simulare a emoţiilor lui Dors îi trimiseră un fior de groază pe şira spinării.

— Ştii ce doresc răpitorii?

— Din păcate, nu. Sunt un grup ciudat, mai sofisticat decât cel de pe Trantor, cu nişte idei straniu de originale pe care le-au rafinat de-a lungul secolelor. Inteligenţa lui Zorma nu le este cu mult superioară. Se pare însă că unii dintre liderii grupului au fost cândva aliaţi cu Daneel, apoi s-au despărţit de el în circumstanţe neplăcute. Zorma este de asemenea convinsă că ei au planuri importante pentru fostul tău soţ.

Dors detectă o uşoară apăsare pe cuvântul „fostul” şi se întrebă de ce Lodovic accentuase detaliul respectiv.

Unitatea holografică în care stocase simul Ioanei d'Arc emise ui impuls energic de microunde, reamintindu-i lui Dors o promisiune pe care i-o făcuse.

„Ioana vrea să contacteze versiunea lui Voltaire pe care Lodovic o are actualmente în creierul lui pozitronic supus mutaţiilor. De parcă eu aş avea încredere în alăturarea lor...”

Iar gândul acela îi determină un altul, colateral.

„Ce ar crede Daneel, dacă ar afla că eu şi Lodovic ne-am constituit într-o echipă, chiar dacă ne privim cu neîncredere?”

Scutură din cap.

— Mai ştii altceva despre cei din secta care l-a luat pe

Hari?

— Nu mare lucru, atât doar că nu sunt precauţi sau demni de încredere, ca grupul lui Zorma, ori simpli fanatici, ca roboţii lui Plussix. De fapt, fac parte dintre cei cărora tu ai fi prezis că *mă voi alătura.* Foarte sofisticaţi, inteligenţi şi adepţi ai tehnologiei.

Surâsul lui Lodovic era sarcastic.

— Şi, din aproape orice punct de vedere, sunt recunoscuţi ca nebuni.

3

În decursul a două zile, Planch întreprinse patru tentative de evadare. De fiecare dată când intenţia îi fu dejucată, pilotul deveni. mai vesel şi, în mod ciudat, mai încrezător în sine.

„Fie că înnebuneşte sub ochii noştri”, reflectă fascinat Hari, „fie el totul face parte dintr-un plan... să încerce mai multe lucruri, succesiv pentru a testa capacităţile roboţilor. Pentru a le afla limitele. Indiferent care ar fi adevărul, este realmente o minunăţie să-l priveşti.”

La ultima încercare, Planch se echipase într-un veşmânt improvizat din folie izolatoare, scoasă din sistemul central de ventilaţie a vilei. Nu se ştia de unde îi venise ideea aceea ingenioasă, dar reuşise să treacă de câteva rânduri de senzori de securitate şi să ajungă la drumul spre Pengia Town, înainte ca unul dintre roboţii asistenţi ai lui Gornon să-l observe vizual. Blând şi politicos, însă cu o putere căreia nu te puteai împotrivi, umanoidul apucase braţul lui Planch şi-l readusese înăuntru. Cu gluga camuflajului său improvizat lăsată pe spate, rânjind strâmb spre Sybyl, Maserd şi ceilalţi, căpitanul piraţilor revenise în captivitate, purtându-se de parcă el, nu robotul ar fi fost la conducere.

„În mod sigur este o farsă”, gândi Hari. „Temnicerii noştri deţin capacitatea de a-l îngenunchea pe Planch printr-o

mulţime de modalităţi, începând cu simpla sedare şi încheind cu modificarea memoriei sale. Atunci, de ce n-o fac? Prin toleranţa lui, Gornon încearcă să demonstreze ceva?”

Hari se trezi susţinându-l pe Planch, mai ales pentru că nu ar fi contat prea mult dacă acesta ar fi reuşit să evadeze. Fiind un proscris, căpitanul nu se putea adresa poliţiei, dar nici mass-media galactice cu relatarea lui incredibilă. De asemenea, probabil că ar fi fost prea târziu ca să afecteze cumva renaşterea de pe Ktlina, a cărei pierire era deja o concluzie limpede. Oricum, deoarece aceşti roboţi erau oponenţi făţişi ai prietenului său, Daneel, el nu le datora nimic. De fapt, avea toate motivele ca să le întârzie plecarea de pe Pengia.

Hari avea o idee despre cum ar fi putut realiza asta.

— Insist s-o luăm pe domnişoară cu noi, îi spuse lui Gornon spre sfârşitul celei de-a două zile. Ai spus că Trantorul va fi destinaţia noastră finală, după următoarea noastră oprire. Jeni trebuie să revină lângă părinţii ei şi nu avem dreptul s-o lăsăm printre străini, pierdută într-o fundătură galactică.

— Este încă în convalescenţă după boală, obiectă robotul.

— Medicii de aici i-au stopat febră şi se pare că depăşit criza.

— Adevărat, totuşi următoarea etapă a voiajului nostru poate implica primejdii. Înainte să ajungem pe Trantor, vor exista situaţii dificile. Doreşti să rişti aşa ceva cu o fată, domnule profesor?

Descrierea vagă, dar ameninţătoare a apropiatei lor călătorii îl făcu pe Hari cu atât mai doritor să-i întârzie pe extremiştii calvineni, în speranţa că forţele lui Daneel vor sosi la timp.

— Ai cunoscut-o pe Jeni şi ai stat de vorbă cu ea. Este o fată excepţională din multe puncte de vedere. Destinul îi este finalmente legat de Terminus, unde Fundaţia va avea

mare nevoie de oameni plini de resurse ca ea.

De fapt, Hari cunoştea adevărul; deşi Jeni ar fi fost un cetăţenii de excepţie al noii şi îndrăzneţei civilizaţii care se întemeia la marginea îndepărtată a Galaxiei, fata nu era esenţială. Nici un individ nu era esenţial. Ecuaţiile psihoistoriei aveau să opereze cu sau fără ea, depliindu-se aşa cum prevăzuse Hari. Cel puţin în primele două-trei secole...

Cu toate acestea, psihoistoricul ajunsese să înţeleagă că R. Gornon diferea în mare măsură de calvinenii de pe Trantor. Secta lui nu se opunea Planului Seldon, ci, la un anumit nivel, îl *aprobă* în mod deschis. Aşadar argumentaţia lui Hari atârna destul de greu.

— Perfect atunci, domnule profesor. O vom lăsa să se mai odihnească o zi. După aceea însă va trebui să plecăm, chiar dacă ea nu va fi aptă.

Hari înţelese că aceea era limita flexibilităţii lui Gornon.

„Ei bine, Daneel, ţi-am oferit încă o zi ca să ne găseşti. Ar fi totuşi bine să te grăbeşti.”

Se abţinu să pună o întrebare: De ce nu folosise robotul una dintre „tehnologiile supermedicale”, ca s-o vindece imediat pe Jeni? Era limpede că secta aceasta credea într-o abordare minimală a situaţiilor, intervenind în afacerile oamenilor numai atunci când era absolut necesar pentru a-şi atinge obiectivele.

„Poate că de aceea nu m-au reîntinerit prea mult în maşinăria lor magică. Oricare ar fi lucrul pe care trebuie să-l fac pentru ei, poate fi realizat în următoarele câteva săptămâni. Este inutil să acorde decenii suplimentare unui nemernic bătrân ca mine, dacă sunt suficiente o lună sau două.”

4

R. Zun Lurrin observă nava lui Daneel îndepărtându-se

de Eon şi iluminând pentru o clipă lacul de mercur îngheţat cu flacăra ei actinică. Privi până ce vehiculul rapid făcu primul Salt hiperspaţial, dispărând în direcţia roţii strălucitoare a Galaxiei. Fără să fie nevoită să navigheze printre norii de praf, ori să se lupte cu vârtejurile gravitaţionale a zece miliarde de stele, nava ar fi trebuit să obţină un timp excelent până la destinaţie.

Un mesaj recepţionat de la unul dintre agenţii lui Daneel îl determinase pe liderul roboţilor conduşi de Legea 0 să înceapă o activitate frenetică, expediind în grabă operaţiunile dinaintea decolării, şi să plece lăsând numai câteva instiucţiuni lui Zun.

— Rămâi la conducere, spusese Servitorul Nemuritor. Acestea sunt codurile de acces la fişierele mele personale, în cazul în care nu revin la data stabilită.

— Situaţia este realmente atât de critică? întrebase îngrijorat Zun.

— Au intrat în acţiune mai multe forţe, iar unele dintre ele sunt dificil de exprimat în calculele mele. Bănuiesc că există o probabilitate mică, deşi semnificativă, ca să eşuez. Chiar şi aşa însă, planul pe care l-am discutat aici trebuie să urmeze! Speranţa finală a fericirii umane este la îndemâna noastră, totuşi deocamdată rămâne îndepărtată. Vor mai izbucni multe crize înainte că stăpânii noştri să se unifice finalmente, să coaguleze, să-şi atingă adevăratul potenţial şi să preia din nou comanda.

Peste numai o oră, Zun privea cu ochi capabili să detecteze pana şi undele din siajul hiperspaţial al vehiculului lui Daneel. Acum el împărtăşea aceeaşi viziune, aceeaşi determinare ca şi conclucătorul său.

— Nu te voi părăsi, murmură el cu o binecuvântare mentalistă, dar nu eşua, ci întoarce-te, Daneel. Povara ta nu este una pe care s-o port cu uşurinţă.

5

Pentru a-şi petrece a treia şi ultima lor zi, Hari solicită o excursie prin Pengia Town. Dorea să privească ultima dată societatea galactică normală – un loc în care vechiul Imperiu continua să funcţioneze normal -, sperând să verifice câteva idei despre psihoistorie. R. Gornon Vlimt îl însoţi personal, pilotând un vehicul decapotat din modelul favorizat de mica nobilime a planetei.

Nu era un oraş mare, ci avea mai puţin de un milion de locuitori, dispersaţi în general în cartiere mici şi plăcute, oarecum autonome. Deşi economia lui Pengia era primordial agricolă, existau şi câteva fabrici, care produceau maşini ce uşurau viaţa – de la aparatele de climatizare, la centrele familiale de divertisment —, ale căror design se modificase imperceptibil de-a lungul a sute sau chiar mii de ani. După epoci de îmbunătăţire gradată, cele mai multe echipamente folosite de oameni erau remarcabil de durabile, uzându-se abia după secole. Achiziţionarea unui înlocuitor era un fenomen neobişnuit, poate chiar puţin penibil, ca şi cum nu te-ai fi îngrijit corespunzător de o proprietate de familie. De aceea, numai câteva fabrici sofisticate erau necesare pentru a asigura necesităţile planetare.

Bunurile consumabile constituiau altă problemă. Totul, începând cu vesela şi terminând cu mobilierul şi hainele, se producea de către ghildele conduse de maeştri a căror autoritate asupra meşteşugarilor şi ucenicilor era incontestabilă. Majoritatea celor zece cvadrilioane de locuitori ai Galaxiei trăia cam în acelaşi fel.

Hari recunoscu semnele şi ritmurile unei societăţi semipastorale profund tradiţionale, care necesita numai câţiva ingineri adevăraţi şi chiar mai puţini savanţi. Nu era de mirare că el fusese silit să întindă un năvod vast pentru a-i recruta pe cei o sută de mii de experţi care aveau să-şi stabilească noile căminuri pe Terminus. Chiar şi sistemele energetice de pe Pengia se bazau în general pe surse permanente – soare, maree şi vânt -, cu o singură centrală

de fuziune protonică, ţinută pentru cazuri de necesitate. Deja se vorbea despre renunţarea la unitatea aceea „atomică” sofisticată şi înlocuirea ei cu un model bazat pe deuteriu, mai puţin eficient, dar mai simplu de întreţinut.

Hari jonglă mintal cu formule psihoistorice, sesizând mecanismele de atenuare elegante pe care Daneel şi colegii săi le incluseseră atunci când concepuseră pentru omenire un Imperiu Galactic, cu cincisprezece mii de ani în urmă. După ce citise *Cartea cunoaşterii pentru copii*, fusese impresionat să constate că mare parte dintre aceleaşi tehnici existaseră încă din timpul Chinei antice, cu mult înainte de prima renaştere tehnologică pământeană.

Imperiul acela preistoric avusese un sistem numit *bao jin* – ce purta denumirea *gonin-gumi* într-o societate vecină -, care părea similar tradiţiei actuale a răspunderii comune. Un sat întreg, sau canton, era răspunzător de instruirea tinerilor săi în ritualurile şi comportamentul cuvenit... şi întreaga comunitate era acoperită de ruşine, dacă unul dintre membrii ei comitea o crimă. Oricăiui tânăr care cârtea împotriva acestui sistem conformist nu-i rămânea decât speranţa de a se transfera în casta meritocrată sau excentrică, întrucât cetăţenii obişnuiţi aveau prea puţină nevoie de individualişti în mijlocul lor.

„Ca o trăsătură suplimentară, meritocraţii şi excentricii sunt subtil încurajaţi să nu se reproducă, ceea ce ajută la devierea tendinţei genetice. Daneel n-a scăpat din vedere nici un şiretlic.”

În principalul centru civic, Hari şi R. Gornon zăriră stindarde cenuşii atârnând pe o clădire cubică de birouri.

— Steagurile anunţă săptămâna testărilor, explică robotul, Examenele pentru serviciul civil sunt ţinute...

— Ştiu ce-nseamnă steagurile, îl opri scurt Hari.

Aşteptase momentul prielnic să-i pună nişte întrebări calvinanului şi acum părea o clipă potrivită.

— În staţia spaţială, ai montat o capcană ucigaşă pentru valetul meu, Kers Kantun. Bănuiesc că ai dispus

decapitarea lui rapidă, pentru ca să-l împiedici să detecteze vreun pericol graţie puterilor lui mentaliste.

R. Gornon nu fu surprins de schimbarea bruscă a subiectului.

— Aşa este, domnule profesor. Deşi puterile lui Kantun nu se comparau cu ale lui Daneel, ele erau formidabile. Nu ne permiteam asumarea vreunui risc.

— Dar cimpanzeul care a fugit cu capul lui Kers?

— Era un descendent al experimentelor genetice pe care Daneel le-a abandonat cu un secol în urmă. Grupul meu a recrutat câţiva cimpanzei, deoarece roboţii mentalişti nu le pot citi sau detectă minţile. Panul putea să-l observe pe Kantun şi să declanşeze ambuscada noastră, astfel încât nu a fost necesar să utilizăm mijloace electronice sau pozitronice.

— Şi ce intenţionaţi să faceţi cu capul valetului meu? Gornon şovăi.

— Îmi pare rău, domnule profesor, dar nu pot intra în detalii, indiferent dacă vei decide să accepţi propunerea noastră şi să continui într-o nouă aventură excitantă, ori să te întorci pe Trantor, nu intenţionăm să-ţi modificăm în nici un fel mintea, de aceea preferăm pur şi simplu să nu-ţi destăinuim anumite lucruri.

Hari reflectă la cele aflate. La următoarea lor oprire avea să fie pus în faţa unei alegeri. O alegere decisivă. Cuvintele lui Gornon erau totuşi liniştitoare. Aceşti robo-eretici dovedeau mai mult respect decât grupul care încercase să-i modifice creierul cu doi ani în urmă.

— Nu vrei să-mi spui mai multe despre destinaţia noastră? întrebă psihoistoricul.

— Doar faptul că te vom duce într-un loc unde au început multe evenimente... pentru a influenţa felul în care se vor încheia ele.

După aceea merseră în tăcere, privind ritmul lent al vieţii în Imperiul paşnic al lui Daneel. Dacă Trantorul fusese conceput sub forma unor caverne de oţel, ca metodă de a

rezista haosului, planetele de felul lui Pengia aveau de asemenea multiple linii defensive împotriva prăbuşirii într-o renaştere dezastruoasă.

Cu toate acestea, Hari simţea că lipsea ceva. Chiar şi după ce inclusese encefalita în calcule, nu fusese suficient ca să explice felul în care douăzeci şi cinci de milioane de planete colonizate de oameni puteau să fi rămas într-o stază de confort timp de atâtea milenii, mulţumindu-se să-şi ignore trecutul şi să-şi crească urmaşii astfel încât aceştia să ducă vieţi identice cu ale părinţilor lor. Roboţii fuseseră construiţi chiar la începutul epocii tehnologice, atunci de ce nu erau reinventaţi zilnic de cătte artizanii şi studenţii inteligenţi dintru-un miliard de laboratoare micuţe, în întreaga Galaxie? Trebuia să mai existe ceva... O forţă puternică, care să ajute la atenuarea oscilaţiilor şi deviaţiilor inerente în natura umană fundamentală.

Pe când se întorceau spre vilă închiriată, Hari se gândi la altă întrebare.

— Îmi amintesc că în nebuloasă Kers a avut probleme cu subjugarea mentalistă a lui Planch. L-am întrebat asupra motivului şi mi-a dat un răspuns care m-a nedumerit. A zis că Planch este dificil de controlat fiindcă este *normal*. Ştii ce voia să zică prin asta?

Robotul înălţă din umeri.

— În general calvinenii sunt mai puţin predispuşi să folosească puterile mentaliste, iar secta noasttă consideră repulsivă interferenţa cu minţile omeneşti. Aş îndrăzni totuşi să fac o presupunere. Poate că Kers se referea la o modificare fundamentală care a apărut în condiţia umană cu mult timp...

Gornon se opri în mijlocul propoziţiei, tocmai când maşina pătrunsese pe aleea spre vilă. Brusc, Hari văzu că poarta era deschisă... şi un *corp* zăcea răşchirat în apropiere.

Frânând violent, Gornon sări de pe scaunul şoferului cu o agilitate incredibilă şi îngenunche lângă forma căzută. Era

unul dintre roboţii care asigurau paza vilei; din câteva zone ale craniului i se scurgea un fluid de culoare închisă.
Gornon trecu o mână peste trupul robotului, înainte şi înapoi, fără să-l atingă. Dintre buze îi scăpă un geamăt stins.
— Seamănul meu este mort! O forţă necunoscută i-a pricinuit implozia creierului.
Hari fu sigur că ştia explicaţia.
Sosise Daneel!
Gornon părea profund afectat. Închise ochii şi psihoistoricul înţelese că încerca să comunice prin radio cu partenerii săi.
— Există şi alte victime, rosti sumbru robotul şi porni spre vilă. Trebuie să mă asigur că printre ele nu se numără nici un om!
Hari îl urmă, simţindu-se anesteziat. Deşi nu mai era limitat la un scaun cu rotile, păşea lent şi nesigur... ca un bătrân.
Intrând în vilă, îl găsiră pe celălalt asistent al lui Gornon, căzut la piciorul scării, unde Antic şi Maserd îl rezemaseră de un perete. Numai ochii robotului rănit nu fuseseră paralizaţi. Cei doi bărbaţi priviră spre Hari şi Antic începu imediat să bolborosească:
— Planch a folosit un fel de *b-b-bombă* ca să-i scoată din funcţiune pe tik-toki. A fugit fără să fie prins!
Maserd era mai calm; cu aplombul specific nobililor, explică:
— Planch a construit un mecanism, din componente aparent inofensive. Nu ştiu de unde le-a obţinut. După ce l-a declanşat, ne-a propus şi nouă să plecăm. Sybyl a acceptat, dar noi am decis să rămânem.
În timp ce Gornon se aplecase peste robotul avariat de la baza scării, Antic îşi rodea unghiile.
— Va... va păţi ceva?
Gornon era concentrat asupra camaradului său. Fără să întrerupă contactul vizual cu acesta, explică:

— Probabil că Planch studiase roboţii de o vreme, poate chiar în noile laboratoare de pe Ktlina. Indiferent unde a făcut-o, el a construit o armă care ne afectează în mod direct creierele pozitronice. Ceva foarte ingenios! Va trebui să-l disec pe acest prieten al meu, ca să aflu cum a procedat şi să pot realiza o defensivă.

Oamenii rămaseră tăcuţi, încercând să digere imaginea aceea macabră. Gornon se sculă în picioare şi-i anunţă:

— Nu are rost să-i mai căutăm pe Sybyl şi Planch. Trebuie să ne decalăm plecarea. Vă rog să vă împachetaţi lucrurile. Pornim imediat!

După ce suiră în vehiculul cu care anterior făcuseră turul oraşului, Hari întrebă:

— Ne oprim s-o luăm şi pe Jeni, nu?

Gornon păru pe punctul să refuze, dar Maserd interveni: – *Probabil* că Planch şi Sybyl se vor ascunde până îşi vor putea contacta partizanii. Nu mă aştept să dea publicităţii cele întâmplate, dar dacă o vor face?

— Nu-i improbabil? se bâlbâi Antic. Vreau să zic că *eu* n-aş scoate un cuvinţel, dacă aş fi în locul lor. Singurul lucru pe care l-ar putea câştiga ar fi un pat într-un salon de psihiatrie.

Se încruntă şi urmă:

— Pe de altă parte, eu nu sunt o creatură a haosului.

— Exact. Ei operează pe un plan diferit al logicii.

— Vă rog, clarificaţi, solicită R. Gornon. Cum se aplică toate acestea lui Jeni Cuicet?

— Sybyl mai ales, răspunse Maserd, devenise tot mai imprevizibilă cu fiecare zi. Este posibil să se adreseze mass-mediei... şi să încerce să se folosească de Jeni pentru a-i susţine relatarea.

Hari crezuse că lui Gornon îi era mai frică de forţele lui Daneel decât de poveştile fantastice ce puteau circula trecător în mass-media. Spre surpriza lui însă, logica lui Maserd păru să-l convingă pe robot, care întoarse maşina spre spitalul oraşului.

Maserd şi Antic intrară şi o găsiră pe Jeni deja îmbrăcată, agitându-se de colo-colo prin rezerva ei, impresionantă ca întotdeauna şi scoţându-i din sărite pe medicii care doreau ca ea să se odihnească. Fu fericită să-i vadă pe cei doi bărbaţi şi salută ocazia de a pleca, dar entuziasmul i se risipi când îi văzu pe Hari şi Gornon în maşină.

— Târgul mai rămâne valabil, lordul meu? îl întrebă ea pe Maserd. Mă lăsaţi undeva în drum, pe o planetă interesantă, înainte de a ajunge pe Trantor?

Nobilul de pe Rhodia păru îndurerat, când vehiculul lor porni spre astroport, strecurându-se prin traficul citadin.

— Îmi pare rău, Jeni, dar nu mai sunt la comanda navei mele. Nici măcar nu ştiu care ne va fi viitoarea destinaţie.

— Ei bine, exclamă fata răsucindu-se spre Gornon, tu ce zici de chestia asta, robotule? Unde ne duci?

— Mai întâi, răspunse acesta inexpresiv, într-un loc unde nici un cetăţean întreg la minte din acest Imperiu n-ar alege să rămână prea multă vreme. După aceea, revenim în capitala Imperiului Oamenilor.

Demoralizată, Jeni îşi plecă privirea în poală, mormăind ceva despre nobili şi făgăduielile lor lipsite de acoperire. Maserd se învăpăie la faţă şi tăcu. Hari se întoarse către fată şi începu să vorbească, dar ea îl fulgeră cu o privire de dispreţ pur, care-l făcu să amuţească înainte de a fi articulat primul cuvânt.

Tăcerea se lăsă adâncă.

Când se opriră la indicaţia unui semafor, Jeni scoase brusc un strigăt de fericire. Înainte de a putea fi oprită de cineva, sări de la locul ei, peste partea din spate a maşinii, şi porni să traverseze în fugă strada.

— Stai! strigă R. Gornon. Te poţi accidenta!

Hari îşi opri răsuflarea, în vreme ce fata slalomă printre vehicule, de-abia scăpând să nu fie strivită de un camion de marfă. Ajunse apoi la destinaţie – o clădire cu multe niveluri, la a cărei intrare atârnau drapele cenuşii.

Gornon avu nevoie de câteva minute ca să întoarcă şi să

parcheze într-un loc rezervat nobililor. Cei patru se repeziră spre clădire, dar fură opriţi de un bărbat îmbrăcat într-o uniformă similară celei purtate de Antic.

— Domnilor, mă tem că astăzi Casa Guvernului este închisă. Facilităţile sunt folosite pentru examenul de intrare în serviciul civil imperial.

Hari întinse gâtul şi o zări pe Jeni în capătul opus al recepţiei vaste, completând grăbită o fişă şi apoi întinzându-şi brăţara de identificare universală pentru a fi scanată de alt funcţionar înveşmântat în cenuşiu. O barieră de sticlă glisă în faţa ei şi psihoistoricul întrezări o sală în care mai bine de o sută de oameni se aşezau la mese. Majoritatea păreau neliniştiţi, pregătindu-se să susţină un examen care putea fi singura lor speranţă pentru părăsirea acelei planete provinciale.

— De-abia şi-a revenit de pe urma bolii şi nu a studiat, comentă Antic, totuşi cine s-ar îndoi că va absolvi cu brio?

Omuleţul se întoarse către Hari.

— Se pare că a scăpat de destinul pe care i-l pregătiseră alţii, domnule profesor. Nimeni nu poate interveni în ziua examenului, nici chiar împăratul. Iar când va fi membră a Cenuşiilor, vă va fi imposibil să mai puneţi mâna pe ea. Poate doar dacă veţi completa formulare, în triplu exemplar, pentru tot restul acestei epoci.

Psihoistoricul îl privi uşor surprins. Mândria răzbătea limpede din glasul lui Antic şi Hari recunoscu tendinţa belicoasă pe care o afişau uneori membrii birocraţiei atunci când se adresau superiorilor din meritocraţie.

— Ca să vezi! chicoti Maserd. Bravo ei! Dacă poate rezista la genul ăsta de viaţă, cel puţin va ajunge să călătorească.

Hari oftă. Tânăra nu avea să mai afle acum niciodată ce aventură fascinantă o aştepta pe îndepărtata Terminus..., locul pe care ea îl ocolea cu disperare.

Bariera de sticlă glisă înapoi. Dinapoia ei, Jeni îi privi surâzătoare. După aceea se întoarse ca să întâmpine

destinul pe care şi-l alesese.

6

Dors se trezi formulând justificări penţiu acţiunile lui Daneel, la începutul erei galactice.

— Poate că pur şi simplu el şi Giskard n-au putut găsi oameni care să-i poată înţelege. Poate că *au încercat* să-i consulte pe unii dintre stăpâni şi au descoperit...

— Ce anume? Că erau nebuni? Chiar toţi? Atât pe Pământ *cât şi* pe planetele spaţiene? Şi n-au putut găsi nici un om pe care să-l consulii în timp ce deliberau despre Legea 0 şi plănuiau devierea întregii istorii?

Dors căzu pe gânduri câteva clipe, apoi încuviinţă.

— Gândeşte-te, Lodovic! Pe Pământ, toţi erau pitiţi în catacombe de oţel, ferindu-se de soare, traumatizaţi şi încă tremurând de pe urma unei catastrofe care-i lovise cu generaţii în urmă. Nici spaţienii n-o duceau mai bine. Pe Solaria, ei au devenit atât de fetişist dependenţi de roboţi, încât soţii şi soţiile, de-abia suportau să se atingă reciproc. Pe Aurora, cele mai sănătoase instincte umane au devenit chestiuni de prost gust. Mai rău, oamenii erau de acord să dezumanizeze o vastă majoritate a rudelor lor îndepărtate, pentru simplul motiv că trăiau pe Pământ. (Clătină din cap.) Mie mi se par polii gemeni ai aceleiaşi demenţe.

Nava vibră, efectuând alt Salt hiperspaţial automat. În mod reflex Dors descărcă o emisie de microunde dinspre calculatorul de navigaţie, pentru ca să se asigure că totul era în regulă – că se găseau pe cursul cuvenit şi urmăreau siajul slab al altei nave.

Lodovic stătea în faţa ei, într-un scaun rotativ. Roboţii nu aveau aceleaşi necesităţi psihologice precum oamenii, dar cei proiectaţi pentru a-şi imita stăpânii obişnuiau să se comporte ca aceştia, chiar dacă erau singuri, sau se găseau printre semenii lor. Acum, Lodovic se tolănise relaxat,

aducând perfect cu un bărbat care suferă de o supradoză de încredere – un efect pe care îl radia în mod deliberat deşi Dors nu-şi putea imagina motivul.

— Poate că aşa este, aprobă el, dar conform experienţei mele poţi întâlni oameni maturi şi perfect sănătoşi mintal chiar şi în circumstanţele cele mai radicale sau stresante. Am întâlnit, de pildă, unii pe planete haotice. Ba chiar şi pe Trantor.

— Asta înseamnă că lucrurile trebuie să fi fost şi mai îngrozitoare în epoca zorilor omenirii, mai teribile decât ne putem noi imagina în prezent.

Dors ştia că argumentul respectiv suna neconvingător. La urma urmelor, ea părăsise facţiunea lui Daneel, atunci când aflase cât de puţin fundament avea aceasta în voinţa umană. În realitate, ea şi Lodovic aveau mai multe puncte comune decât i-ar fi plăcut să recunoască deocamdată.

„Sunt prea mândră să admit?" se întrebă. Maniera lui sigură pe sine, relaxată, putea fi considerată exasperantă de către o femeie adevărată şi Dors bănuia că Lodovic o împingea în mod deliberat spre rolul de apărător al lui Daneel.

Trema clătină din cap.

— Chiar dacă aş accepta că toţi oamenii erau nebuni în momentul când Daneel şi Giskard au conceput Legea 0, nu crezi, retrospectiv, că medicamentul pe care l-au prescris ei a fost prea amar?

Dors îşi menţinu expresia impasibilă. Documentele din epoca aceea erau extrem de puţine, chiar şi în arhivele interzise şi enciclopediile clandestine ce erau întocmite de multe secole de către oamenii care rezistau unei amnezii ce se extindea. Dors îşi făcuse însă recent temele.

Când R. Giskard Reventlov declanşase dispozitivul care să determine radioactivitate în crusta Pământului, intenţia fusese de a alunga populaţia planetei din cavernele ei de metal, trimiţând-o în cucerirea Galaxiei. Un ţel lăudabil..., dar cu ce cost?

Navele stelare din epoca aceea erau primitive. Chiar dacă, printr-un efort herculean, s-ar fi putut transporta anual trei milioane de imigranţi, ar fi avut nevoie de 5 000 de ani pentru evacuarea întregii planete, fără să se mai ia în considerare sporul natural de populaţie. Pe de altă parte, creşterea permanentă a radioactivităţii ar fi otrăvit complet solul în aproximativ o sută de ani. În orice caz, rata deceselor ar fi fost înspăimântătoare... şi asta punând la socoteală numai rasa umană, nu atâtea alte specii care erau condamnate odată cu Pământul.

Nu era de mirare că Giskard se sinucisese, în ciuda faptului că avea o raţionalizare a Legii 0 care să-l sprijine. Nici un robot n-ar fi putut îndura povara atâtor morţi; simpla gândire la ele ar fi afectat orice creier pozitronic. Toţi roboţii aveau să simtă impulsul puternic – indiferent dacă aderau la noua religie sau la cea veche – de a şterge pentru totdeauna amintirile legate de episodul cu pricina.

Contemplând toate astea, Dors murmură în cele din urmă:

— Poate că oamenii n-au fost singurii atinşi de nebunie.

Din cealaltă parte a micuţei cabine de comandă, Lodovic încuviinţă din cap şi vorbi cu un glas aproape la fel de stins.

— Asta aveam nevoie să te aud spunând... Am ajuns să-mi dau seama că umilinţa robotică tipică poate masca genul cel mai înfricoşător de aroganţă – mândria că noi am diferi în mod fundamental de oameni. Adesea sclavii se autodescriu ca fiind inerent mai virluoşi decât stăpânii lor. La urma urmelor însă ei nu ne-au construit după chipul lor? Este adevărat, avem puteri deosebite şi trăim mai mult, dar să însemne asta într-adevăr că nu putem suferi de imperfecţiuni similare? Nu este posibil să fim la fel de nebuni ca ei? Să nu fim în toate minţile noastre pozitronice?

Zâmbi, de data aceasta cu o căldură şi o tristeţe ce-i reaminti lui Dors de Hari.

— În urmă cu douăzeci de mii de ani ni s-a întâmplat ceva. Ni s-a întâmplat nouă *tuturor*, nu numai oamenilor. Şi

nu vom şti niciodată ce este cuvenit să facem, până nu aflăm adevărul despre zilele acelea pierdute în trecut.

7

De data aceasta, dintr-un motiv anume, toţi urmăriră decolarea pe Pengia prin videoecranele ce priveau spre vest. Planeta micuţă şi plăcută, lipsită de orice trăsături care s-o distingă între alte milioane de corpuri cereşti similare, începu să se micşoreze sub *Mândria Rhodiei*, când porniră spre următoarea lor destinaţie, una pe care R. Gornon continua s-o ţină secretă.

— Domnule profesor, vreau să îţi arăt ceva, zise robotul după ce nava se înscrise pe orbita spirală de plecare.

Pe toată durata decolării, Hari se gândise la Jeni, iar fata îi readuse în minte pe ceilalţi membri ai Fundaţiei Enciclopediei, care acum erau suiţi în mijloace de transport şi expediaţi spre îndepărtata Terminus. Oare numai o lună să fi trecut de când terminase de înregistrat mesajele ce urmau să fie difuzate pe planeta aceea uitată de lume, în momentele cruciale determinate de ecuaţiile lui – când o vorbă de încurajare sau o sugestie domoală din partea părintelui psihoistoriei putea avea o influenţă decisivă în drumul Fundaţiei spre o civilizaţie măreaţă şi stabilă? Poate că acum îşi simţea trupul ceva mai tânăr, dar sufletul lui Hari era mai bătrân ca oricând.

— Te rog, Gornon, lasă-mă în pace.

Simţi o mână atingându-i cotul.

— Sunt sigur că vei dori să vezi asta, domnule profesor. Dincolo la ecranele dinspre est.

Dintr-un motiv greu de definit, solicitarea i se păru lui Hari de-a dreptul impertinentă. Se săturase şi se plictisise să fie manipulat de blestematul acela de calvinan! Înainte însă ca să poată articula o remarcă usturătoare, Gornon adăugă:

— Cred că îţi pot arăta soluţia uneia dintre cele mai iritante probleme psihoistorice ale dumitale. Ceva care te-a derutat vreme de decenii. Dacă te vei strădui să-ţi înfrânezi senzaţiile ce clocotesc acum în dumneata, sunt sigur că efortul îţi va fi răsplătit.

Surprins de cuvintele robotului, Hari îngădui să fie condus spre ecranul cu pricina, diametral opus celui pe care Maserd şi Antic priveau panorama de dedesubt.

— Ar fi bine să merite, mormăi psihoistoricul.

Privi neatent peisajul amplificat, dar nu putu distinge nici o diferenţă faţă de ceea ce vedeau ceilalţi ocupanţi ai cabinei – sub ei, o planetă care se îndepărta, iar deasupra, o pâclă difuză de stele ce nu clipeau.

— Nu văd nimic. Dacă asta-i un soi de glumă...

— Te asigur că va fi tot ceea ce am promis. Mai întâi însă, trebuie să-mi îngădui...

Hari îl zări pe robot întinzându-i un obiect scânteietor, de forma unui coif strâmt, alcătuit din nenumărate nestemate luminoase. Gornon îl ridică pentru a i-l aşeza pe cap.

— *Pleacă* imediat cu chestia asta, cutie ruginită de...

R. Gornon nu cedă.

— Iartă-mă, domnule profesor, dar comanda dumitale nu este validă. Nu provine din partea voinţei umane naturale şi ca atare poate fi încălcată pentru un bine superior. Nu te va durea.

Era atât de implacabil de puternic, încât insistenţa lui blândă nu pricinui nici o durere, când aşeză.coiful pe capul lui Hari şi-l trase irezistibil spre ecran.

Brusc, bătrânul simţi că toată iritarea lui certăreaţă dispare. „Ce se întâmplă cu mine?”

— Acum, te rog să priveşti din nou, domnule profesor!

Hari se cutremură. Petrecuse ani de zile în compania roboţilor, cunoscând un secret împărtăşit doar de puţini oameni, ba chiar trăind ca soţ al unui robot, cu toate acestea continua să considere tulburătoare interferenţa mentalistă.

— Ce îmi face chestia asta?

Se simţea mai calm decât înainte, totuşi îngrijorat.

— Nu te controlează, domnule profesor. Mai degrabă este un paravan care îţi izolează mintea de o influenţă puternică insinuată în regiunea aceasta.

Gornon ridică un deget lung spre o zonă a spaţiului pe care amândoi o priviseră cu numai câteva clipe mai devreme. De data aceasta, când Hari se uită, văzu ceva care înainte nu existase acolo! Cel puţin el n-o remarcase.

Privea un soi de platformă orbitală, asemănătoare probabil cu cele folosite pentru retransmiterea comunicaţiilor de pe suprafaţa unei planete sau ca staţie intermediară pentru transporturile speciale. Atât doar că aceasta nu dovedea semne de ecluze pneumatice sau de antene complexe. La comanda lui Gornon, ecranul îi amplifică suprafaţa atât de ciupită de cicatricile micrometeoriţilor încât vârsta ei impresionantă deveni brusc clară.

„Pare un văr al acelor terraformatoare pe care le-am văzul în nebuloasa Thumartin”, gândi Hari. „Poate că relicvă a plutit prin spaţiu mii de ani, până a ajuns aici.

Atunci, care este misterul? De ce n-am remarcat-o de la început?”

Se simţi privit de Gornon. Lui Hari nu-i plăcuse niciodată să susţină examene; era de altfel unul dintre motivele pentru care se grăbise să termine universitatea până la doisprezece ani – ca să devină profesor, nu elev. Acum simţea presiunea aşteptării.

„Ce mi-a promis mai devreme Gornon? Un răspuns la una dintre, cele mai sâcâitoare întrebări ale mele?”

Ei bine, ar fi fost problema *coeficienţilor de atenuare*. Înţelegerea completă a tuturor factorilor pe care Daneel îi întrebuinţase ca să menţină Imperiul stabil şi sigur pentru omenire, vreme de cincisprezece mii de ani. Hari înţelesese felul în care tradiţiile *bao jin* şi sistemei, maestru-ucenic amplificaseră conservatorismul. Structura socială din cinci

clase conuibuise în mod elegant, la fel ca şi premizele lingvistice iscusit concepute ce erau inerente în Galactica Standard, un limbaj conţinând atât de multe redundanţe încât accepta cu mare greutate cuvinte şi idei noi.

Persistă totuşi o problemă. Nimic din toate astea nu era suficient Nimic nu explică, deocamdată, felul în care douăzeci şi cinci de milioane de planete puteau să rămână statice şi senine aşa multă vreme.

— Vrei să spui că... chestia aceea de acolo...

Hari întinse mâna şi ridică o margine a coifului. Imediat simţi un val de emoţii şi brusc îl detestă din toată inima pe robot; nu-şi dorea nimic mai mult decât să întoarcă spatele imaginii aceleia şi să revină lângă prietenii săi de la ecranul dinspre vest.

Lăsă coiful la loc şi iritarea îi dispăru.

Persuasiune mentalistă! şopti el răguşit. Bineînţeles! Dacă Daneel şi unii dintre tovarăşii lui o pot face, de ce să nu producă pentru ficare planetă câte un creier pozitronic specializat? Douăzeci şi cinci de milioane nu este un număr foarte mare, mai ales dacă ai la dispoziţie milenii.

Se răsuci spre Gornon şi-l privi întrebător.

— Dar cum poate fi posibil aşa ceva? Cum poţi controla populaţia unei întregi planete?

— Nu numai că este posibil, domnule profesor, zâmbi acesta, ci metodă a fost încercată chiar de către primul robot mentalist. R. Giskard Reventlov s-a gândit primul să utilizeze acest dispozitiv pentru a influenţa populaţii planetare întregi, prin detectarea şi cernerea configuraţiilor neurale electrice urmată apoi de devierea lor infimă şi repetată în direcţia atingerii unor tipuri de configuraţii de rezonanţă care să încurajeze seninătatea. Calmul... Pacea... De fapt, aceste maşini poartă chiar *numele* lui Giskard. Sunt păzitorii păcii şi seninătăţii umane. Bănuiesc că în ecuaţiile dumitale există deja un loc pentru ele.

Psihoistoricul încuviinţă din cap, privind fără în spaţiu să vadă. Mintea lui clocotea de formule matematice. Înţelese

imediat felul în care căpăta multe dintre elementele lipsă! O explicaţie a motivului pentru care majoritatea erupţiilor de haos se disipau pur şi simplu inofensive, aidoma unui foc care se stinge fiindcă nu are oxigen. O explicaţie, de asemenea, a motivului pentru care atât de puţine fiinţe omeneşti trăiau în exteriorul planetelor, deşi staţiile constiuite pe asteroizi sau în ambienturi bizare se dovediseră posibile. Viaţa în spaţiu nu era compatibilă cu acest mecanism de atenuare, aşa încât fusese descurajată în mod drastic !

„Totuşi aceste «Giskard»-uri nu funcţionează atât de bine pe cât o făceau cândva. Exploziile de haos sunt mult mai frecvente, în ciuda tuturor încercărilor de reprimare. Numai prăbuşirea Imperiului va stopa recentul val de infecţii. Indiferent ce s-ar petrece, peste câţiva ani metodele acestea demodate vor fi inutile."

Îşi imagină ce s-ar fi putut întâmpla, dacă o asemenea maşină de persuasiune mentalistă ar fi fost plasată pe orbita Terminusului.

„N-ar avea efect de durata asupra celor de acolo. I-am selectat pentru rezistenţă împotriva presiunilor unei Epoci Întunecate – de la feudalism la fanatism. Chiar dacă dispozitivul mentalist ar afecta majoritatea cetăţenilor Fundaţiei, ei nu s-ar lăsa niciodată controlaţi mult timp. Individualităţile ar fi iritate de mesajul de conformism şi ar adulmeca orice anomalie, depistând-o în cele din urmă.

Probabil că Daneel a plănuit ca toate «Giskard»-urile să se autodistrugă în următorul secol, altfel membrii Fundaţiei mele le vor găsi!"

În clipa aceea, Hari fu surprins să simtă o mândrie aprigă faţă de prima şi cea mai importantă creaţie a sa. În mod straniu, se aşteptase că descoperirea ultimului coeficient important de atenuare să fie un moment excitant, dar tehnica aceasta de control social era lipsită de eleganţă. Nu şi-ar fi meritat câtuşi de puţin locul în psihoistorie. Era mai degrabă un satâr cu care se scurtau şi retezau ramificaţiile

matematice, silind ecuaţiile omenirii să revină pe drumul stabilit.

„Aduce niţel cu a Doua Fundaţie”, gândi Hari, acceptând un pic de autocritică.

— Ştiu că trebuie să ai un plan, Gornon, un motiv precis pentru care mi-ai arătat asta. Cu toate acestea, te rog să-mi accepţi mulţumirile. Întotdeauna este bine să întrezăreşti adevărul înainte de moarte.

Pilotul le promise că următoarea etapă a călătoriei avea să fie scurtă. Gornon refuzase să ofere mai multe detalii, însă cursul lor către Sectorul Sirius îi făcuse evident lui Hari locul spre care se îndreptau.

Îşi trecu vremea, examinând *Cartea cunoaşterii pentru copii*. O răsfoi aleatoriu, condus doar de dorinţa perversă de a examina idei interzise, cele pe care multă vreme le considerase irelevante sau eronate.

Aproape la fel de periculoasă este Evanghelia Uniformităţii Diferenţele dintre naţiunile şi rasele omenirii sunt necesare pentru a păstra condiţiile în care este posibilă dezvoltarea superioară. Un factor principal în tendinţa ascendentă a vieţii animale a fost capacitatea de hoinărire... Hoinărirea fizică rămâne importantă, dar şi mai măreaţă este puterea aventurilor spirituale ale omului – aventurile gândirii, sentimentelor pasionale sau experienţelor estetice. Diversificarea între comunităţile umane este esenţială în asigurarea materialului de invenţii pentru Odiseea spiritului uman. Alte naţiuni cu deprinderi diferite nu sunt inamice, ci trimise de Dumnezeu.

Ce modalitate bizară de a privi lucrurile! Era genul de teorie pe care o auzeai de la predicatorii haosului, cei care preamăreau fiecare „renaştere” înainte ca ea să se prăbuşească în violenţă clocotitoare şi, finalmente, solipsism. Noţiunile acestea păreau ispititoare; existau până şi versiuni ale ecuaţiilor psihoistorice care sugerau că în ele *trebuia* să se afle un tip de adevăr. Dar cu haosul ca duşman, orice beneficii ar fi fost irosite. Mai mult ca sigur,

oricine ar fi pariat pe diversitate şi pe îndrăzneala spiritului ar fi sfârşit prin a pierde totul.

Pe când se apropiau de destinaţie, Hari continuă să scotocească prin relatări incoerente, căutând indicii asupra primei explozii de haos, momentul acela când civilizaţia viguroasă şi sigură pe sine a lui Susan Calvin se prăbuşise într-o oroare de asemenea dimensiuni încât pământenii se ascunseseră în caverne de metal, iar spaţienii întorseseră spatele iubirii.

„Să fi avut oare vreo legătură chiar cu inventarea roboţilor?”

Discutase chestiunea aceasta de câteva ori cu Daneel şi Dors, care spuseseră că Legile originale ale roboticii fuseseră create pentru a linişti temerile oamenilor asupra fiinţelor artificiale. Proiectanţii iniţiali intenţionaseră totuşi ca legile să fie doar o măsură improvizată, după care să urmeze altceva mai bun.

— Am încercat o mulţime de variaţii, îi spusese Daneel lui Hari într-o o seară cu vreo zece ani în urmă. Pe unele colonii, la câteva secole după diaspora terestră, anumite grupuri au încercat să introducă aşa-numitele Legi Noi, oferindu-le roboţilor mai multă autonomie şi individualitate. În scurt timp însă, războiul nostru civil a ajuns din urmă experimentele. Calvinenii nu au putut accepta erezia egalităţii, pe care au considerat-o chiar mai îngrozitoare decât Legea 0 formulată de mine. Facţiunea mea a considerat inovaţiile ca fiind inutile şi redundante. Bineînţeles, toţi roboţii Legilor Noi au fost exterminaţi.

În seara aceea, la cină, Gornon admise ceea ce Hari bănuia deja – că destinaţia lor era planeta-mamă, locul unde apăruseră atât roboţii, cât şi oamenii.

Antic îşi muşcă o unghie şi întrebă:

— Dar nu-i toxică, dacă este acoperită cu sol radioactiv? Crezusem că voi, tik-tokii, n-ar trebui să-i expuneţi pe oameni la pericole.

Hari îşi reaminti imagini din arhive străvechi, prezentând

o lume muribundă... o plajă acoperită de peşti morţi... o pădure populată de arbori scheletici şi frunze sfărâmate... un oraş aproape pustiu, prin care vântul purta praf şi gunoaie.

— Sunt sigur că o vizită scurtă nu ne poate face nici un rău, comentă Maserd ai cărui ochi scânteiau de o curiozitate evidentă. Oricum ştiu că pe planetă mai trăiesc oameni. Conform tradiţiei, acolo exista cândva o universitate excelentă, chiar la câteva milenii după diaspora. O şcoală despre care se pune că ar fi frecventat-o unii dintre strămoşii mei.

Gornon aprobă din cap.

— O populaţie locală a subzistat până în epoca în care Imperiul Trantorian a devenit pan-galactic. Erau însă oameni ciudaţi – ranchiunoşi, deoarece fuseseră uitaţi şi ignoraţi de urmaşii neamurilor care plecaseră spre stele. În cele din urmă, majoritatea celor rămaşi a fost evacuată, când s-a descoperit că pământenii complotau o răzbunare pentru a distruge Imperiul pe care-l urau.

Antic privi derutat.

— O singură planetă spera să *distrugă* douăzeci de milioane de corpuri cereşti?

— Conform documentelor noastre, ameninţarea era destul de serioasă. Pământenii radicali puseseră mâna pe o armă bacteriologică antică de putere enormă, atât de sofisticată încât până şi cei mai bun biologi trantorieni s-au simţit neajutoraţi în faţa virulenţei sale. Dezlănţuind acest atac printr-o rafală de proiectile hiperspaţiale fanaticii sperau să scoată Imperiul din funcţiune.

— Cum i-a afectat boala pe oameni? întrebă Hari în şoaptă.

— Efectul ei ar fi cauzat o scădere bruscă şi catastrofică a inteligenţei pe toate planetele lovite. (Robotul părea că se chinuie realmente să descrie cele petrecute.) Mulţi oameni aveau să moară pur şi simplu în timp ce restul aveau să simtă impulsul de a se răspândi, căutând să găsească *mai*

multe victime potenţiale şi să le molipsească.

— Oribil! murmură Maserd.

Hari gândea însă cu doi paşi înainte. „Gornon nu ne-ar fi spu toate astea dacă n-ar avea o semnificaţie imediată. Arma pământenilor trebuie să fi fost mult mai veche, să provină dintr-o epocă de genii măreţe.”

Implicaţiile îl înfiorară.

Peste doar câteva ore, ajunseră la destinaţie.

Din depărtare, înapoia faimoasei ei Luni, Pământul arăta ca oricare altă planetă care adăpostea viaţa – un ansamblu bogat de nuanţe cafenii, albe, albastre şi verzi. Numai printr-un transfocator cu rază lungă, pasagerii navei ar fi putut spune că majoritatea vieţii terestre consta din ferigi primitive şi buruieni ce evoluaseră pentru a supravieţui radiaţiei care se revărsa dinspre solul otrăvit. Printr-una dintre cele mai mari ironii ale tuturor timpurilor, Pământul, care asigurase cea mai mare parte din fecunditatea Galaxiei, era acum un deşert aproape sterp. Un sicriu pentru prea multe specii care nu izbutiseră niciodată să iasă în spaţiul cosmic, atunci când omenirea fugise dinaintea dezastrului cotropitor. Coborând într-o spirală tot mai strânsă, Hari ştiu că în scurt timp avea să se confrunte cu ceva mult mai tulburător decât maşinăria mentalistă „Giskard” aflată pe orbita lui Pengia.

Intră în cabina sa, ca să-şi strângă talismanele. Unul dintre ele era cadoul lui Daneel – *Cartea cunoaşterii pentru copii*. Mai important însă, dorea să ia Primul Radiant cu Planul Seldon, cel care conţinea munca lui. Minunatul proiect psihoistoric căruia îşi dedicase a doua jumătate a vieţii.

De aceea, fu tot mai îngrijorat, pe măsură ce îşi scotoci cabina micuţă, examinând toate sertarele şi bagajele.

Primul Radiant nu era nicăieri.

În clipa aceea simţi cu disperare absenţa fostului său valet, Kers, care fusese ucis de semenii lui roboţi, cu numai o săptămână în urmă.

„Kers ar fi ştiut pe unde l-am rătăcit”, gândi Hari..., până ce îşi dădu seama că exista o explicaţie mai bună decât neatenţia.
Primul Radiant fusese furat!

8

— Trecuseră mulţi ani de când ungherul acesta din spaţiu nu mai fusese vizitat de aşa multe nave, ale căror pasageri considerau, cu toţii, că se află în misiuni vitale. Micul şi adormitul Sector Sirius era brăzdat de vehicule ce convergeau spre acelaşi punct.
În una dintre navele acelea, Sybyl se răsuci spre Planch şi mormăi caustic:
— Nu poţi scoate o viteză mai mare din rabla asta?
Planch ridică din umeri. Se aflau într-una dintre cele mai rapide nave-curier produse de renaşterea ktlinană... înainte că etapa scânteietor de productivă a acelei planete să înceapă să se fărâmiţeze în spasme de indignare egocentrice, făcând imposibile ulterioarele eforturi de cooperare.
Agenţii care veniseră să-i ia pe Planch şi Sybyl de pe Pengia îi priveau încruntaţi. Se părea că amintirile lor recente despre Ktlina erau mult mai neplăcute decât locul excitant şi plin de viaţă pe care-l văzuse ultima dată Planch. În ciuda precauţiilor, sindromul haosului părea să intre în faza de nebunie, destrămând societatea ktlinană mai rapid decât s-ar fi aşteptat cineva, ca şi cum flacăra ce arde mai orbitor trebuie să se stingă şi cel mai iute.
„Este o reluare a cazului Madder Loss”, gândi Planch stăpânindu-şi valurile de mânie. Lucrurile pe care le învăţase în timpul petrecut cu echipa lui Seldon nu-i modificaseră opinia generală conform căreia planetele renaşterii erau în mod deliberat strivite, infiltrate şi sabotate de forţe care ar fi preferat să asiste la un colaps în

revolte şi disperare decât să îngăduie progresul uman real.

Pe ecranul din imediata lui apropiere, bărbatul văzu patru puncte urmându-i îndeaproape nava. Rămăşiţele forţelor militare ktlinene. Echipajele acelea ardeau de dorinţa de a se lupta pentru ultima dată, de a lovi forţele reacţiunii, conservatorismului şi represiunii.

— Nu ştim nici măcar motivul pentru care robotul Gornon îl aduce aici pe Seldon, spuse Planch. Agentul nostru a comunicat doar codificat ca de obicei, protejându-şi identitatea.

— Nu-mi mai de asemenea detalii, încleştă pumnii Sybyl. Seldon este în centrul evenimentelor şi asta se întâmplă de decenii întregi.

Căpitanul reflectă asupra obsesiei lui Sybyl faţă de Hari Seldon. Dintr-un punct de vedere, aceasta avea o temelie solidă. Indiferent ce s-ar fi întâmplat, psihoistoricul avea să fie reamintit, poaţe pentu totdeauna, ca unul dintre marii bărbaţi ai Imperiului. În ciuda acestui fapt, el avusese asupra propriului său destin la fel de puţin control ca oricare alt om. Mai mult chiar, dăduse dovadă de slăbiciuni. Una dintre ele îi fusese dezvăluită lui Planch de contactul său secret – misteriosul care aranjase ca navele ktlinene să se afle deja în drum spre obscura planetă Pengia, sosind să-i ia pe Sybyl şi Planch la numai câteva ore după plecarea *Mândriei Rhodiei.*

Tot agentul secret îi mai oferise ceva, un soi de armă. O informaţie pe care Seldon şi-o dorea cu disperare. Ceva care să fie folosit ca atu la momentul critic.

Sybyl reiteră hotărârea ei de a-l prinde pe părintele psihoistoriei.

— Indiferent cărei facţiuni aparţin, toţi roboţii îl adulează pe Seldon. Dacă îl putem recaptura, sau dacă el moare, va fi o lovitură pentru tiranii care ne-au dominat de mii de ani. Asta-i tot ceea ce mai contează acum!

Planch încuviinţă din cap, deşi nu împărtăşea puritatea convingerilor femeii. Cu numai o lună în urmă, Sybyl

folosise aceleaşi tonuri răsunătoare pentru a denunţa „clasele conducătoare” ale nobilimii şi meritoocraţiei. Acum îşi transferase mânia asupra lui Hari Seldon şi a roboţilor în general.

Din nefericire, bărbatul nu-şi putea alunga sentimentul unei cunoaşteri incomplete. Existau prea multe niveluri, prea multe amăgiri şi manipulări. Chiar şi acum Planch suspecta că, preocupate de răzbunare, forţele ktlinene ar fi putut să joace rolul unor pioni..., executând acţiuni ce le fuseseră atribuite de forţe pe care nu le înţelegeau.

Ochii lui Wanda Seldon erau închişi, totuşi sunetul paşilor îi disturba tentativele de meditaţie. Ridică o pleoapă pentru a-l privi pe Gaal Dornick, a cărui pendulare agitată prin încăpere părea o metaforă perfectă a inutilităţii.

— Gaal, îi ceru ea, vrei, te rog, să încerci să te odihneşti? Bâţâiala asta nu ne poate aduce mai repede la destinaţie.

Psihoistoricul îşi păstrase trăsăturile tinereşti, dar, în anii de când sosise pe Trantor şi devenise un membru influent al Celor Cincizeci, unele dintre ele se scofâlciseră şi altele se buhăiseră.

— Nu ştiu cum poţi fi atât de calmă, Wanda. Este bunicul tău!

— Şi întemeietorul micuţei noastre Fundaţii, adăugă femeia. Însă Hari l-a învăţat pe tata... iar Raych a clarificat lucrurile: nu trebuie să scapi din vedere obiectivul pe termen lung. Nerăbdarea te face să acţionezi ca restul omenirii: o moleculă de gaz care ricoşează, lovindu-se de alte molecule. Însă dacă privirea îţi este aţintită asupra unui orizont îndepărtat, poţi fi pietricica aceea care stârneşte o avalanşă.

Clătină din cap şi urmă:

— Ştii la fel de bine ca şi mine că principala problemă n-o reprezintă Hari. Oricât de mult am ţine la el, ar fi trebuit să ne vedem de slujbele noastre de pe Trantor. Atât doar că rămâne suspiciunea că aici nu-i vorba doar despre mica escapadă a unui bătrân fragil.

Wanda simţea în mintea lui Gaal o turbulenţă complexă de emoţii. În ciuda eforturilor femeii de a-i fi profesor, bietul de el nu deţinea nici măcar umbra unui ecran de protejare psihică. Desigur, acum nici nu mai era la fel de important, deoarece mentaliştii umani se răriseră considerabil. Dar în generaţiile viitoare, toţi membrii celei de-a Doua Fundaţii trebuiau să fie capabili să-şi ecraneze gândurile şi emoţiile. Controlul mentalist trebuia să înceapă cu autocontrolul, altfel cum se putea spera să fie întrebuinţat drept instrument în interesul pe termen lung al omenirii?

— Poate că nu-s făcut pentru asta, oftă Gaal. Sunt prea al naibii de sentimental. Ştiu că ai dreptate, dar nu mă pot gândi decât la bietul Hari, prins în năvodul la a cărui ţesere a contribuit în mod direct. Wanda, trebuie neapărat să-l găsim!

— Dacă informaţiile mele sunt corecte, ar trebui s-o facem în scurt timp.

Gaal încuviinţă tăcut. El şi ceilalţi membri ai Celor Cincizeci acceptau literal asigurările lui Wanda, chiar dacă nu erau decât bănuieli ale femeii. Fără să fie tocmai comportamentul obiectiv specific unul savanţi, părea totuşi firesc să devii hiperdependent, când un membru al grupului tău deţine puterea de a citi gândurile.

„Nu-i o putere prea bine dezvoltată”, gândi ea. „Poate că sora mea ar fi fost mai talentată, dacă ea şi mama ar fi supravieţuit haosului de pe Santanni.”

Cu toate acestea, puterile îi erau suficiente ca să detecteze navele ce-i urmăreau la o distanţă discretă – câteva crucişătoare de poliţie cu armament greu, mobilizate de Comisia Imperială penţiu Siguranţă Publică, urmând un emiţător implantat discret în vehiculul lui Wanda.

„Ei cred că nu ştim, dar îi lăsăm să vadă şi să audă ceea ce dorim noi să vadă şi să audă. Oricum este o practică bună pentru genul de evaziuni şi manipulări pe care va trebui să le întreprindem în următorul mileniu.”

Drumul pe care porniseră, călăuziţi de ecuaţii şi ajutaţi de minţile lor, se anunţa lung şi dificil până ce Planul Seldon avea finalmente să dea roade, îngrijit de psihoistoricii dedicaţi – şi în curând amplificaţi mentalist – ai celei de-a Doua Fundaţii.

La numai câţiva parseci depărtare, o altă navă gonea spre Pământ. Jumătate din echipajul ei consta din roboţi pozitronici – servitori puternici şi cunoscători, care acţionau paşnic alături de un număr egal din rasa stăpânilor... sacri şi cu vieţi scurte, dar lipsiţi acum de ignoranţă. Era dificil de găsit oamenii cu personalităţile corespunzătoare pentru a fi parteneri într-un asemenea sistem, indivizii care să opteze, în mod liber *să nu* îşi trateze cu superioritate partenerii androizi. Maturitatea necesară era o calitate atât de rară încât una dintre femei îşi folosea cel de-al treilea corp, fiind convinsă de prietenii roboţi să fie duplicată de două ori, folosind tehnologii secrete.

Cei de la bordul navei ştiau că făceau parte dintr-o erezie. Nici una dintre marile societăţi, ale roboţilor sau oamenilor, nu ar fi acceptat noţiunea egalităţii.

„Cel puţin nu pentru mult timp”, reflectă Zorma, una dintre conducătoarele grupului micuţ. Sperase că un asemenea rezultat ar fi putut deriva din ecuaţiile psihoistoriei, că Planul Seldon ar fi putut determina un sfârşit fericit, nu numai pentru omenire, ci şi pentru semenii ei.

„Acum însă toţi par a fi la mâna zeilor. Cei care plănuiesc destinul vor decide soarta roboţilor, aproape ca o reconsiderare.”

— Lodovic nu va fi încântat să descopere că l-am minţit, comentă Cloudia Duma-Hinriad, egala lui Zorma la conducere. Nici să afle că nu urmărim cealaltă navă care a părăsit nebuloasa Thumartin. Tu ai ştiut din capul locului în ce direcţie a pornit *Mândria Rhodiei*, iar acum, în timp ce Dors şi Lodovic pierd timpul cu escală pe Pengia, noi gonim spre Pământ.

Se încruntă şi repetă:

— Lodovic nu va fi încântat.

Una dintre frustrările egalităţii era faptul că trebuia să trăieşti alături de membrii extravaganţi ai altei rase. Oamenii, chiar şi cei mai buni, nu gândeau foarte logic şi nici nu aveau memorii excelente. „Desigur, este vina noastră. Nu le-am îngăduit niciodată să exerseze.”

— Avem propriile noastre surse de informaţii şi dreptul de a le folosi după cum credem de cuviinţă. Nu uita că Dors continuă să se supună Legii 0 – deşi poate că acum foloseşte o versiune personală – iar Lodovic nu se simte obligat să asculte nici o Lege. Ambii s-au revoltat împotriva obligatoriului destin robotic, aşa cum a fost conceput de Olivawv, totuşi asta nu înseamnă că ar avea acelaşi drum cu al nostru.

— Exact ce spuneam eu! În grupul nostru, oamenii şi roboţii au învăţat să se bizuie reciproc pe puterile, dar şi pe slăbiciunile celorlalţi. Fiecare dintre noi foloseşte regulile puritane ale cordialităţii, pentru a evita să profite de ceilalţi. Însă Dors şi Lodovic nu au perspectiva noastră.

Zorma clătină din cap.

— Încă nu ştiu dacă modalitatea lor deschide posibilităţi noi pentru noi, sau dacă este un destin pe care îl pot aborda numai ei. Totuşi, de când i-am cunoscut, m-am tot întrebat... Partenera ei umană înălţă o sprânceană.

— În legătură cu ce anume? După o tăcere ce se prelungi aproape un minut, robotul răspunse:

— M-am întrebat dacă nu cumva sunt demodată? Si privi apoi pe Cloudia cu un surâs vag.

— Şi dacă aş fi în locul tău, draga mea prietenă, aş putea să încep prin a-mi pune aceeaşi întrebare...

Pe Pengia existau indicii tulburătoare.

Din fericire, puţine nave vizitau micuţa planetă pastorală. Siajurile hiperspaţiale ce părăseau sistemul solar respectiv erau relativ neperturbate, însă natura şi direcţia traficului făceau să se agite şi să clocotească rutinele de simulare

emoţională ale lui Dors.

— Acum două zile, o navă a plecat din regiunea asta, deduse Lodovic din examinarea datelor. După douăsprezece ore a fost urmată de o flotilă de nave foarte rapide, ale căror motoare par să fi fost amplificate pentru niveluri militare de eficienţă.

Dors îşi programase deja vehiculul să pornească după flotilă. Grija ei alarmată faţă de Hari se dublase, după ce calculase capătul noii traiectorii.

— Cred că se îndreaptă spre Pământ.

— *Şi astfel*, murmură un glas feminin dulce dinspre holounitatea aflată lângă Dors, *după atâţia ani, cel puţin una dintre nenumăratele mele copii mutante va revedea iubita Franţă.*

— Şi Franţa lui Voltaire, completă Lodovic întrucât altă personalitate antică simulată sălăşuia în creierul său pozitronic complex. Mă tem însă că doar contururile aproximative ale ţării tale natale îţi vor mai fi familiare. Cu toate acestea şi eu îţi împărtăşesc sentimentul anticipării.

Dors îşi păstra tăinuite îndoielile. Auzise o sumedenie de istorii despre Pământ... şi în majoritate fuseseră însoţite de veneraţie, ori de regret, plus ceva mai mult decât o simplă teamă. Cândva acolo trăise Elijah Baley – detectivul uman legendar a cărui prietenie se fixase în „sufletul” lui Daneel Olivaw în acelaşi mod în care Hari avea să dăinuie de-a pururi în sufletul lui Dors. Pământul era locul unde începuse existenţa roboţilor... şi unde izbucnise marele lor război civil.

În timp ce străbăteau Sectorul Sirius, Dors simţi un fior interior. Nu era o mentalistă foarte competentă; Daneel nu considerase niciodată că ar fi fost necesar s-o echipeze sau s-o antreneze complet, aşa că tehnicile respective începuseră să-i devină familiare doar după ce se ocupase de cei doi telepaţi, Klia şi Brann, şi de familia lor care se înmulţea treptat pe Smushell. Capacităţile ei erau mai degrabă rudimentare, totuşi acum simţi distinct un soi de

împingere discordantă, care rezonă pe o frecvenţă psi prea scăzută ca să fie remarcată în mod normal de cineva.

— Detectezi? îl întrebă pe Lodovic, care încuviinţă din cap.

— Pare un emiţător giskardan.

Desigur, ea ştia despre existenţa dispozitivelor de persuasiune mentalistă ce se aflau pe orbitele tuturor planetelor colonizate. Ideea creării şi folosirii lor fusese formulată de R. Giskard Reventlov, cu multă vreme în urmă, iar Dors le întâlnise imboldurile moderate, dar persistente, peste tot în spaţiul populat de oameni, amplificând constant valorile păcii, toleranţei, seninătăţii şi armoniei în rândul celor de pe planetă. Senzaţia de acum era similară..., însă mult mai puternică!

Dors petrecu mai bine de o oră, încercând să determine sursa prin triangulaţie, pe măsură ce nava ei efectua Salturi hiperspaţiale succesive, dar în cele din urmă îşi dădu seama că trebuia să fie ceva difuz.

— Sunt mai multe transmiţătoare, îl anunţă pe Lodovic, grupate undeva în faţă. Estimez că ar fi cincizeci sau şaizeci.

Lodovic făcu o grimasă, înţelegând brusc.

— Trebuie să fie planetele spaţiene! Primele colonii interstelare ale omenirii. Cele care s-au separat... pentru ca finalmente să înnebunească de tot.

Dors aprobă din cap.

— Am citit un raport. După atâtea milenii, n-au mai fost recolonizate niciodată. Expediţiile imperiale de explorare continuă să le anunţe că potrivnice vieţii, iar proiectoarele giskardene au probabil tocmai rolul acesta – să le menţină lipsite de civilizaţie umană.

Acelea erau locuri care în memoria roboţilor aveau tot atâta rezonanţă cât şi Pământul, mai cu seamă Aurora, unde marele inventator Fastolfe predicase cândva independenţa umană... şi unde ticălosul Amadiro plănuise să-i ucidă pe toţi locuitorii Pământului. Ulterior, discipolii

aceluiaşi Amadiro asmuţiseră flotele de roboţi terraformatori, programate să facă din Galaxie un loc sigur şi primitor pentru omenire, indiferent cu ce costuri.

Dors privi din nou datele.

— Receptez proiectorul cel mai puternic. Se găseşte exact în faţa noastră, la capătul cursului actual.

Amândoi înţelegeau ce însemna asta. Oamenii n-ar mai fi trebuit să revină pe Pământ, totuşi senzorii cu rază mare dovedeau că exact asta se făcea, la bordul a cel puţin o duzină de nave!

Desigur, chiar şi un om obişnuit s-ar fi putut sustrage persuasiunii moderate a unui proiector giskardan, care se baza pe repetiţie neîncetată, nu pe forţă mentalistă brută, ca să dirijeze populaţii planetare întregi. Pe termen scurt, echipajele acelor nave aveau să simtă tot mai intens o spaimă generală şi dorinţa de a fi altundeva – sentimente ce puteau fi învinse prin hotărâre.

Din păcate, se temea Dors, cei care se îndreptau spre planeta de obârşie a omenirii aveau la dispoziţie foarte multă hotărâre care să-i propulseze înainte.

PARTEA A ŞASEA - CERCUL SE ÎNCHIDE

Capacitatea noastră de a modela realitatea s-a dezvoltat mult peste aşteptările strămoşilor noştri. Până şi renumiţii seldoniţi ai trecutului, care complotau în taină pe legendara planetă Trantor, nu şi-ar fi putut imagina puterile de extrapolare care acum sunt comune aproape peste tot.

Totuşi (şi nu trebuie să uităm lucrul acesta), asemenea capacităţi – indiferent dacă sunt exercitate în colectiv sau individual – nu ne transformă în zei.

Nu tocmai...

După ce am ieşit, finalmente, dintr-o lungă şi întunecată epocă a uitării, putem acum să reexaminăm evenimente ce s-au petrecut chiar la începutul acestei ere, dovedind simpatie faţă de sufletele nefericite care s-au zbătut în mijlocul ignoranţei pentru a ne aduce aici. Disputele lor, adesea contradictorii sau violente, au agitat melanjul de circumstanţe ce au transformat şi reînnoit Galaxia.

Nu uitaţi că majoritatea lor era la fel de sigură în privinţa credinţei personale, pe cât suntem noi, azi, de credinţele noastre. Similar, unele dintre convingerile noastre actuale se pot dovedi că au fost eronate.

Numai o diversitate a punctelor de vedere ajută la evitarea autoamăgirii.

Numai critica poate învinge greşeala.

REFLECŢII ASUPRA UNUI DESTIN NEPLANIFICAT
SIM-EMISIE REALIZATĂ DE COMUNITATEA SIWENNA
PENTRU CONTEMPLAREA COOPERĂRII,
ÎN ANUL 826 AL EREI FUNDAŢIEI

1

Orizontul strălucea.

Cerul planetei Pământ pâlpâia de nenumărate sclipiri, scântei individuale ce se duelau cu stelele risipite, pentru a intra în posesia nopţii. În apropierea solului, aproape că-ţi puteai imagina că *auzi* pârâitul slab al radiaţiilor, a căror intensitate varia puternic de la un loc la altul. În unele zone era teribil de intens. Prin ochelarii primiţi de la robotul Gornon, regiunile respective se revelau cu o fluorescenţă stranie, ca şi cum nişte spectre ar fi încercat să se strecoare în sus străduindu-se să evadeze din solul chinuit.

Mândria Rhodiei aterizase lângă unul dintre „locurile sigure”, un fost oraş aflat pe malul unui lac întins de apă dulce, acoperit acum de o pojghiţă dizgraţioasă de alge verde-purpurii. Din vârful unei movile uriaşe de sfărâmături de zidărie, Hari putea să discearnă contururile a *trei* oraşe antice construite succesiv lângă ruinele predecesorului.

Cel mai recent şi mai puţin impresionant era amestecul de habitate arcologice cu aspect relativ modern specific Stilului Topan, din îndepărtata Eră a Consolidării Imperiului Trantorian – ultima dată când Pământul avusese o populaţie măricică, numărând aproape zece milioane de oameni.

Mai spre sud pe malul lacului se înălţa o structură cu adevărat gigantică, un oraş impresionant atât conform criteriilor galactice, cât şi din pricina vechimii sale. O imensă unitate autonomă, extinzându-se mult în subteran, care, cândva, îşi protejase locuitorii de vânturi, ploi şi, în primul rând, de vederea cerului gol deasupra capetelor lor.

Nu radioactivitatea îi determinase pe cei treizeci de milioane de locuitori ai Noului Chicago să se îngrămădească laolaltă în felul acela. Pământul era încă verde şi plin de viaţă în vremea când înflorise metropola aceasta cu aspect de stup. De fapt, habitatul începuse să se golească de abia

când solul fertil devenise letal..., când cei care puteau să plece fugiseră spre stele într-o imensă diaspora cuprinsă de panică. Până la exodul acela teribil, un număr uriaş de oameni populase giganticul oraş închis, separat de natură doar printr-un înveliş subţire din oţel.

„Nu, ceea ce i-a împins pe atâţia oameni, altfel întregi la minte, să se ferească în felul acesta, ascunzându-se de plăcerile oferite de razele soarelui, a fost acelaşi duşman de moarte împotriva căruia am luptat toată viaţa. Metropola asta a fost o primă lecţie practică despre primejdiile haosului."

Dincolo de giganticul dom cubic, se ridica alt oraş – Gornon îl numise Vechiul Chicago -, un tumul de construcţii prăbuşite datând dintr-o epocă şi mai veche, mai puţin avansată tehnologic. Ochelarii lui Hari, care amplificau imaginile îndepărtate, îi prezentau însă arcuri graţioase de autostrăzi, mai cutezătoare şi mai elegante decât multe dintre cele care puteau fi întâlnite pe planetele imperiale. Unele dintre clădirile cele mai înalte rămăseseră în picioare şi arhitectura lor, ambiţioasă fără prejudecăţi, făcu să tresară inima psihoistoricului. Metropola antică fusese construită de oameni cu o îndrăzneală a spiritului pe care, aparent, urmaşii lor din Noul Chicago nu o mai avuseseră.

Se petrecuse *ceva* care distrusese îndrăzneala aceea.

„Ţi-am atribuit denumiri. Ecuaţiile mele descriu felul în care îi atragi, seducător, pe cei mai buni şi pe cei mai inteligenţi, transformându-i finalmente în solipsişti care devin violenţi cu vecinii lor. Marturisesc totuşi că nu te voi înţelege niciodată, Haos!"

Gornon stătea lângă el, aducând cu un om din toate punctele de vedere, mai puţin în privinţa veşmintelor. Purta haine normale de stradă, în timp ce Hari şi ceilalţi doi bărbaţi aflaţi mai jos pe pantă erau îmbrăcaţi în costume monobloc ce le ofereau protecţie împotriva grindinii de radiaţii.

— Domnule profesor, nu crezi că Giskard Reventlov a luat

o decizie absolut uluitoare – ca să transforme toate acestea într-un deşert?

Hari se aşteptase la o asemenea întrebare. Cum însă i-ar fi putut răspunde?

Universul se răsturnase cu capul în jos. Oamenii erau creatorii şi zeii fără putere, fără memorie şi aproape nici fără voinţă..., ci doar muritori. Servitorii care fuseseră creaţi dirijau totul, aşa cum o făcuseră încă din ziua în care un înger omnipotent azvârlise cu hotărâre omenirea din primul ei Eden. Hari de abia putea cuprinde conceptul cu mintea sa; a-l înţelege realmente îi depăşea puterile.

„Totuşi matematica implică...”

— Cel puţin, insistă Gornon, poţi vedea de ce majoritatea roboţilor s-au opus iniţial inovaţiei lui Daneel, Legea 0. Ei au văzut suferinţa pe care o pricinuia şi au ales să se strângă în jurul stindardului lui Susan Calvin.

— Din păcate, nu v-a fost de folos. Războiul vostru civil a determinat un vid de putere. În timp ce principalele facţiuni de roboţi se luptau între ele, discipolii aurorieni ai lui Amadiro şi-au lansat nestânjeniţi terraformatoarele nemiloase, fără interferenţă sau călăuzire umană.

Oricum, când războiul a luat sfârşit în cele din urmă, Daneel a avut ultimul cuvânt.

— Eu cred că Olivaw a beneficiat de un avantaj din capul locului. Legea 0 era deosebit de atractivă pentru unele dintre minţile pozitronice cele mai strălucite, care căutaseră o modalitate de abordare a contradicţiilor inevitabile create de primele trei Legi.

— Contradicţii? pufni Hari. Ce este atunci răpirea unui bătrân şi târârea lui peste jumătate din Galaxie, spre o planetă otrăvită? Cum se conformează asta cu preţioasa voastră Lege 1 a roboticii?

— Cred că ştii răspunsul, domnule profesor. Daneel Olivaw a câştigat războiul, nu doar prin preluarea controlului, ci şi într-un sens mult mai larg. Practic acum nu mai există calvineni puri. În circumstanţele actuale, vechea

religie este imposibil de menţinut. Cu toţii credem într-o *versiune* a unei Legi 0, credem în importanţa capitală a omenirii – opusă oamenilor consideraţi individual.

— Aveţi însă păreri diferite în privinţa căii specifice care va fi optimă pentru noi pe termen lung. Hari încuviinţă din cap. Mi se pare corect... Aşadar, iată-mă pe legendarul Pământ. Facţiunea ta a întreprins eforturi imense şi şi-a asumat riscuri uriaşe ca să mă aducă aici. Acum nu-mi poţi spune ce doriţi? Este o rugăminte similară celei pe care mi-a făcut-o Kers în nebuloasă? Doriţi acceptul meu de om ca să distrugeţi un lucru a cărui distingere aţi raţionalizat-o deja?

Urmă o pauză lungă, după care robotul răspunse:

— Dintr-un anumit punct de vedere, ai descris cu exactitate intenţiile noastre, totuşi mă îndoiesc că până şi dumneata ţi-ai putea imagina ceea ce vreau să-ţi propun. De câteva ori în ultimele luni – chiar şi în înregistrările pe care le-ai făcut pentru Fundaţie – ai afirmat că ţi-ai dori o modalitate prin care să-ţi vezi roadele muncii. Să poţi asista la înflorirea măreţului dumitale Plan şi să vezi omenirea transformându-se în următorul mileniu. Ai vorbit serios?

— Cine nu şi-ar dori să vadă cum o sămânţă creşte şi devine un copac puternic? Este însă un simplu vis. Eu trăiesc acum, la apusul unui imperiu măreţ. Îmi este îndeajuns că pot prezice niţel din următorul.

— Prezici că Planul dumitale va evolua fără probleme în următorul secol?

— Exact. La această scară temporală nu poate interveni aproape nici o perturbare. Momentul de inerţie social este prea mare.

— Dar peste două sute de ani? Peste trei sute?

Hari se simţi iritat şi înclinat să nu mai răspundă la asemenea întrebări. Ecuaţiile se revărsau însă din cotloanele minţii sale, contopindu-se şi creând un vârtej imens, parcă atrase de întrebarea lui Gornon.

— Pe asemenea durate, răspunse el lent şi fără chef,

există câteva modalităţi prin care Planul poate întâmpina dificultăţi. Astfel, există întotdeauna pericolul inventării unei tehnologii noi care să tulbure apele, deşi majoritatea progreselor semnificative se vor înregistra pe Terminus. Sau, poate să se ivească un accident legat de natura umană...

— Aşa cum ar fi apariţia mentaliştilor oameni?

Psihoistoricul se strâmbă. Era firesc ca unii calvineni să ştie deja despre noua mutaţie.

Când nu răspunse, Gornon continuă:

— Acela este momentul când ai simţit că totul îţi scapă de sub control, aşa este, domnule profesor? Dacă mentaliştii au putut răsări o dată, situaţia s-ar putea repeta, aproape oriunde. Pentru a soluţiona acest accident, a Doua Fundaţie a dumitale ar trebui să încorporeze aceste puteri psihice. În locul unui ordin restrâns de călugări matematicieni, membrii ei trebuie să devină o nouă specie..., o rasă stăpânitoare.

Hari îşi simţi glasul răguşit.

— O a Doua Fundaţie puternică acţionează ca o forţă atenuatoare majoră... păstrând ecuaţiile stabile şi predictibile pentru alte câteva secole...

— Aha, deci altă forţă atenuatoare. Spune-mi, te rog, dumneata aprobi asemenea metode?

— Când alternativa este haosul? Uneori scopul scuză...

— Te întreb dacă le aprobi din punct de vedere *matematic*.

Pentru prima dată, Gornon dovedi o animaţie în voce. Se aplecă uşor spre Hari.

— Pentru o clipă, gândeşte doar în calitate de matematician, domnule profesor. Acela este talentul dumitale cel mai de seamă. Un talent pe care până şi Daneel îl priveşte cu veneraţie.

Hari îşi muşcă buza. În jurul său, câmpurile de radiaţie difuzau prin bezna tăcută şi rece ca un milion de morminte.

— Nu, şopti el constatând că de abia putea să vorbească.

Eu nu aprob atenuatorii artificiali. Sunt...
Căută termenul potrivit, dar în minte îi revenea aceeaşi descriere:
— Sunt lipsiţi de eleganţă.
Gornon încuviinţă din cap.
— În mod ideal, ai prefera să laşi ecuaţiile să acţioneze singure aşa este? Ai lăsa omenirea să-şi găsească pe cont propriu o nouă stare de echilibru. Pornind de la condiţiile iniţiale corecte, aşa ar trebui să se întâmple, ducând la o civilizaţie atât de viguroasă, dinamică şi liberă încât să poată depăşi chiar şi...
Ochii lui Hari se împăienjeniră. Îşi plecă privirea, mormăind ceva.
— Ce ai spus, domnule profesor? se apropie şi mai mult Gornon. Nu te-am auzit.
Bătrânul ridică ochii spre torţionarul său şi răcni:
— Am zis că nu contează, du-te naibii!
Rămase locului, gâfâind prin filtrele măştii costumului protector şi urându-l pe Gornon fiindcă îl făcuse s-o spună cu glas tare.
— Nu am putut să abandonez pur şi simplu ecuaţiile. Nu mi-am putut asuma riscul ăsta. M-au convins să întemeiem o a Doua Fundaţie... şi apoi să-i facem pe membrii ei nişte supraoameni psihici. Ba chiar pot spune că am îmbrăţişat ideea cu încântare! Simplul gând... *Puterea* pe care o implică... De abia mai târziu, am înţeles...
Se opri, nemaiputând să continue.
Vocea lui Gornon era o şoaptă înţelegătoare.
— Ce ai înţeles, domnule profesor? Că totul este o înşelătorie? O modalitate de a ţine omenirea ocupată cu cronometrarea timpului, în timp ce adevărata soluţie este creată de altcineva?
— Du-te naibii! repetă Hari de abia auzit.
Se lăsă o tăcere îndelungată, apoi Gornon îşi îndreptă ţinuta şi ridică ochii spre boltă, cercetând-o parcă în aşteptarea cuiva.

— Ştii ce a plănuit Daneel? întrebă robotul după un timp.

Psihoistoricul avea bănuieli puternice, fundamentate pe aluzii şi indicii pe care Servitorul Nemuritor le strecurase în ultimii doi ani. Apariţia mentaliştilor umani pe Trantor fusese un salt genetic şi psihic prea mare ca să fie o coincidenţă; trebuia să facă parte din următorul plan al lui Daneel.

Lucrul acesta Gornon trebuia să-l ştie deja, dar despre restul ipotezei sale, Hari nu intenţiona câtuşi de puţin să-i spună acestui robot eretic nimic care l-ar fi ajutat să se lupte cu Olivaw!

„Poate că psihoistoria nu reprezintă cheia finală a destinului omenirii, dar dacă-l ajută pe Daneel să contribuie cu ceva superior, va trebui pur şi simplu să accept rolul acesta secundar. Ţinând seama de toate, este totuşi o sarcină nobilă.”

— Ei bine, oftă Gornon ridicând din umeri, nu-ţi voi cere să-mi destăinui vreun secret şi nici să-ţi schimbi loialitatea. Voi repeta doar întrebarea pe care am pus-o mai devreme. Domnule profesor Seldon, ai dori să-ţi vezi ideile transpuse în realitate? Ai afirmat că aceasta este dorinţa dumitale supremă – să vezi Fundaţia în măreţia gloriei ei. Să beneficiezi de încă o şansă de a clarifica ecuaţiile. Repet: Ai vorbit serios?!

Hari îl privi îndelung pe eretic.

— Pe codul lui Ruellis..., murmură el, cred că nu glumeşti.

— S-a petrecut în apropiere de locul acesta, zise Gornon indicând nişte clădiri năruite aflate la câteva sute de metri mai departe. Un accident care a dizlocat realmente timpul.

Hari îl urmă pe robot spre un alt punct de observaţie, de unde putea să zărească mai multe construcţii din cărămidă, care precedaseră în mod evident monumentala cavernă de oţel din apropiere. Cândva, explicase Gornon, acolo fusese un superb campus universitar. Clădiri elegante adăpostiseră unii dintre savanţii şi inginerii cei mai de seamă ai omenirii, în decursul unei perioade care trebuie să

se fi simţit precum Epoca de Aur. O perioadă în care tehnologia şi expansiunea cunoaşterii păruseră nelimitate şi în care cercetători îndrăzneţi ar fi încercat orice experiment, împinşi de curiozitate şi de convingerea că o minte curajoasă nu poate fi vătămată de cunoaştere.

Psihoistoricul fu surprins să vadă că una dintre clădirile acelea fusese parte integrantă a unei construcţii masive din oţel şi beton. Structura exterioară nu vădea simetrii plăcute, ci avea un aspect de improvizaţie ce sugera graba născută de o stare de necesitate. Poate că aici se petrecuse un accident şi oamenii construiseră un cavou de beton ranforsat pentru a-şi sigila eroarea. Un sarcofag care să îngroape ceva ce ei nu putuseră ucide.

— Unul dintre experimentele lor a luat-o razna, explică Gornon. Examinau matricea fundamentală a naturii. Tehnica respectivă n-a fost redescoperită nici în ziua de azi, deşi există temerea că o planetă haotică ar putea într-o bună zi să dea peste ea, din întâmplare.

— Povesteşte-mi ce s-a întâmplat, îl îndemnă Hari cuprins de o senzaţie neplăcută în timp ce parcurgeau o spirală interioară spre fostul dom din faţa lor.

— Fizicienii care lucrau aici erau implicaţi într-o competiţie de descoperire a călătoriei cu viteze hiperluminice. În alte laboratoare de pe Pământ, concurenţii lor obţinuseră tehnici care aveau să devină hiperpropulsia noastră modernă şi se pregăteau să ofere omenirii cheia explorării Universului. Auzind vestea respectivă, savanţii de aici au dorit cu tot dinadinsul să-şi încheie lucrările înainte că bugetul să le fie transferat în alte direcţii de cercetare şi de aceea şi-au asumat un risc.

După ce parcurseseră o distanţă, Hari zări brusc o spărtură în conturul domului. Ceva distrusese bariera aceea şi din interior se revărsa o lumină stranie.

— În loc să utilizeze tehnologia hiperspaţiului, ei încercau să obţină o propulsie interstelară bazată pe *tahioni*, continuă Gornon. Voiau doar să dovedească posibilitatea

realizării ei practice – să accelereze rectiliniu un obiect de dimensiuni mici. Nu înţelegeau însă efectul de rezonanţă şi au produs de fapt un *laser* cu tahioni. Fasciculul a ţâşnit dinăuntru, rectiliniu ca orice rază de lumină, extinzându-se şi perforând orice obiect din cale, ba chiar părând să vaporizeze un pieton care trecea pe lângă clădire, după care a părăsit suprafaţa planetei şi a dispărut în spaţiu. În următoarele săptămâni s-au petrecut alte perturbaţii teribile şi inexplicabile, până ce s-a instaurat panica. Deja, singurul gând din minţile tuturor era să îngroape monstrul şi să-l dea uitării.

Hari privi lumina opalescentă care emana din interiorul construcţiei ce aducea cu un cavou. Diferea de radiaţia tremurătoare care-i înconjura din toate părţile. Se putea vorbi aşadar despre o temă comună: distrugerea cauzată de aroganţă. Iar robotul îl adusese aici pentru a juca un rol necunoscut!

— Tahioni..., murmură psihoistoricul.

Nu auzise niciodată de noţiunea cu pricina, totuşi hazardă o ipoteză.

— Au comis o eroare în privinţa geometriei fundamentale, aşa este? Căutau o modalitate de a traversa spaţiul, dar în realitate au făcut o gaură prin *timp*.

— Aşa este, domnule profesor, încuviinţă robotul. De pildă, pietonul despre care s-a crezut că fusese „vaporizat” a avut în realitate o cu totul altă soartă. El a fost transportat – în condiţii destul de bune – în acelaşi loc de pe suprafaţa Pământului, la aproximativ zece mii de ani în viitorul său.

Întorcându-se spre Hari, Gornon cel artificial îi surâse blând.

— Nu te speria, domnule profesor! Pentru dumneata nu intenţionăm o călătorie atât de îndepărtată. Vreo cinci sute de ani ar fi suficienţi, nu crezi?

Hari privi anesteziat spre el, apoi la lumina slabă care emana din apropiere şi iarăşi spre robot.

— Dar... dar *pentru ce*!

— Ca să ne evaluezi, bineînţeles. Ca să observi tot ce s-a petrecut între timp. Să-ţi pui la punct psihoistoria în lumina noilor evenimente şi descoperiri. Şi, mai presus de toate, ca să-i ajuţi atât pe oameni cât şi pe roboţi să decidă dacă trebuie să pornim cu toţii pe calea aleasă de R. Daneel Olivaw.

2

— Deci totul se rezumă la a scărpina mâncărimea unui robot? întrebă Maserd când Hari prezentă propunerea care îi fusese făcută.

Ei doi, plus Antic, stăteau pe coama unui deluşor care se ridica deasupra ţărmului mizerabil al fostului lac Michigan.

— Toţi roboţii fac ceea ce cred că ar fi cel mai bine pentru noi, admise nobilul, dar apoi se pare că vor cumva să simtă ca şi cum noi le-am fi dat aprobarea!

Hari aprobă din cap. De acum, ceilalţi doi înţelegeau fundamentul comportamentului roboţilor – faptul că Legile originale ale roboticii fuseseră înscrise atât de profund în creierele lor pozitronice încât nu puteau fi ignorate. Totuşi cu mult timp în urmă, Daneel Olivaw şi alt robot antic descoperiseră o portiţă care le permitea să treacă peste dispoziţiile vechilor „Legi Calvinene”, ori de câte ori puteau găsi justificarea că acţionează în interesul pe termen lung al omenirii. Vechile legi rămăseseră însă, aidoma unui instinct care nu putea fi niciodată complet înlăturat, aidoma unei senzaţii de foame ce trebuie satisfăcută, sau a unei mâncărimi ce trebuie scărpinată.

— De aceea grupul lui Daneel a îngăduit scurgerea a suficiente informaţii care să-l incite pe Antic în aşa măsură încât să aranjeze plecarea noastră de pe Trantor, explică Hari. Indiferent dacă Daneel ştia sau nu de existenţa arhivelor, unii dintre discipolii lui au decis că era momentul

să scape şi de ele. Îşi dădeau seama că era doar o chestiune de timp până ce o planetă haotică avea să le descopere şi că arhivele vor rămâne un pericol, chiar dacă haosul este prevenit prin colapsul Imperiului. Au decis să elimine vechile „sticle cu mesaje”, însă ordinele inscripţionate pe ele le îngreunau acţiunea.

— Până ce ordinele respective nu erau contramandate de cineva pe care îl considerau o autoritate. Adică dumneata, Seldon, încuviinţă Maserd. Observ că gazda noastră – arătă cu degetul mare spre Gornon – nu a intervenit în distrugerea arhivelor, deşi provine din altă sectă. Pot doar să presupun că a fost de acord cu acţiunea, dar că avea alte planuri cu tine după încheierea ei.

— Exact! Kers m-ar fi dus după aceea acasă... şi ar fi găsit o modalitate prin care să se asigure că dumneata şi Horis nu veţi sufla o vorbă. Deoarece voi doi sunteţi deja prietenoşi – nu simpatizanţi ai haosului -, ar fi fost probabil suficientă o mică amnezie sau pur şi simplu incapacitatea de a vorbi despre cele petrecute.

Antic se cutremură, aparent detestând ideea celei mai mici interferenţe în memoria sau voinţa sa.

— Prin urmare, domnule profesor, Gornon doreşte să vă arunce *hăt departe în viitor*?

Birocratul părea că are dificultăţi în înţelegerea conceptului.

— Dar cum ar putea asta să ajute pe cineva?

— Nu sunt foarte sigur. Grupul de eretici al lui Gornon este mai subtil şi are o viziune mai vastă decât calvinenii pe care i-am întâlnii pe Trantor. Deocamdată, ei nu ştiu prea multe despre planurile lui Daneel.

Muşcându-şi uşor buza, Hari urmă:

— Nu au habar despre soluţia finală care ar trebui să înlăture definitiv ameninţarea haosului. În plus, cei din grupul lui Gornon au obosit mai lupte împotriva lui Daneel şi să piardă de fiecare dată. Îl respectă şi sunt de acord să-i asculte propunerile. În acelaşi timp, doresc, să aibă o

opţiune de rezervă, pentru eventualitatea în care va fi ceva ce le repugnă.

— Aşa că v-au răpit ca să aibă un atu faţă de Daneel?

Hari clătină din cap.

— Dispariţia mea nu-l va determina să bată în retragere. Mi-am adus ultima contribuţie utilă atunci când mi-am dat acceptul pentru distrugerea arhivelor. Acum sunt liber – poate pentru întâia dată în viaţă – şi pot alege orice direcţie doresc. Chiar şi să mă propulsez în viitor, ca o simplă toană.

Antic izbi cu pumnul în palma celeilalte mâini.

— Nu puteţi vorbi serios în privinţa acceptării unei asemenea oferte! Ceea ce se găseşte în interiorul domului acela de protecţie năruit i-a speriat de moarte pe strămoşii noştti. Gornon a spus că a adus prejudicii teribile înainte să izbutească să-l astupe. Chiar dacă aţi crede în povestea aceea nebunească – un om primitiv proiectat zece mii de ani în viitor -, cum vă puteţi risca viaţa cu bună ştiinţă, îngăduindu-le să încerce instalaţia pe pielea dumneavoastră?

— Cu curajul unui bătrân care mai are foarte puţin de trăit, replică Hari pe jumătate pentru sine. Pentru ce altceva mi-a mai rămas să trăiesc? întrebă el cu un glas mai puternic. Curiozitatea este unica motivaţie care mi-a mai rămas. Vreau să văd dacă ecuaţiile au funcţionat. Vreau să văd cu ochii mei ce ne pregăteşte Daneel.

Tăcerea domni o vreme, în timp ce oamenii priviră scintilaţiile sclipind şi ivindu-se deasupra unui orizont straniu. Nici unul dintre ei nu putea să asocieze scena aceasta devastată cu Pământul pe care-l văzuseră în arhive – imagini dintr-o lume mai plină de viaţă decât oricare alta din cosmosul cunoscut.

— Vorbeşti ca şi cum te-ai fi decis deja, observă Maserd. Atunci de ce mai discuţi problema cu noi? De fapt, de ce ne mai găsim noi aici?

— Gornon mi-a explicat şi asta.

Hari se întoarse ca să îl indice pe robotul umanoid, dar

acesta dispăruse, plecat cu cine ştie ce treabă. Poate că revenise pe *Mândria Rhodiei*... sau poate că pătrunsese în interiorul luminos al domului de protecţie, ca să înceapă pregătirile pentru călătoria psihoistoricului.

— Gornon spune că este o prostie ca un individ să ia decizii de unul singur, sau consultându-se numai cu o altă persoană. Oamenii care procedează aşa se pot autoconvinge de orice. Ei au nevoie de perspectiva – şi de criticile – pe care le pot oferi alte minţi. Până şi roboţii au învăţat asta din greşeli, arătă el spre Pământul infectat. Lucrul acesta este mai cu seamă relevant, deoarece grupul lui Gornon nu doreşte ca eu să mă limitez la a observa situaţia de peste cinci sute de ani, ci să joc rolul unui judecător.

— Ai amintit asta, zise Maserd aplecându-se puţin spre psihoistoric, dar nu înţeleg... Ce poţi face dumneata?

Pe Hari îl deranja faptul că era nevoit să respire printr-o mască. Filtrele îi îngreunau auzul şi făceau propria sa voce să răsune ciudat... ori poate că vina aparţinea atmosferei modificate.

— Toţi roboţii aceştia – cei care au supravieţuit străvechilor războaie civile – sunt oarecum ciudaţi. Ei sunt nemuritori, dar asta nu înseamnă că nu se pot schimba, devenind o dată cu trecerea anilor mai intuitivi, ba chiar cumva emotivi, nu strict logici. Până şi cei care-l urmează pe Daneel prezintă bizarerii şi diferenţe în rândurile lor. Ei se află sub influenţa Legii 0, dar asta nu le asigură un acord perpetuu. Este posibil să vină o vreme când decizia umană va juca un rol, aşa cum s-a întâmplat în distrugerea arhivelor... Însă atunci scara va fi mult mai vastă.

Hari ridică un braţ şi arătă Calea Lactee de deasupra lor.

— Imaginaţi-vă că ne-am găsi peste cinci sute de ani. Pregătirile lui Daneel s-au încheiat şi el este gata să dezvăluie ceva teribil de important, poate chiar minunat, care reprezintă următoarea stare esenţială de existenţă a omenirii. Una care va fi imună la haos şi în acelaşi timp ne

va îngădui evoluţia. Înlăturarea vechiului, în favoarea a altceva superior. Gornon mi-a spus că ideea aceasta îi tulbură pe mulţi roboţi care o găsesc în acelaşi timp atrăgătoare şi înfricoşătoare. Atunci, chiar şi Legea 0 s-ar putea dovedi inadecvată. Mulţi roboţi vor refuza să distrugă vechea versiune a omenirii pentru a-i da naştere celei noi.

Maserd se îndreptă brusc.

— Ei vor ca dumneata să fii acolo, peste cinci sute de ani, ca să-i scapi din dilemă! Până atunci, numele îţi va fi şi mai faimos. Vei fi cunoscut ca *stăpânul-arhetip*, omul cu voinţa şi intuiţia cele mai pătrunzătoare din douăzeci de mii de ani. Dacă toate facţiunile, diferite ale roboţilor vor accepta planul lui Daneel, aprobarea dumitale le va uşura acţiunea. Pe de altă parte, dacă un număr mare dintre ei se simt inconfortabil... sau chiar detestă ideea... obiecţiile dumitale pot duce la înlăturarea robotului conducător – acest Daneel Olivaw de care ai amintit.

Hari se simţi impresionat. Talentul politic nativ al lui Maserd îi oferea pătrundere în aspecte ce i-ar fi putut intimida pe alţii.

— Şi dacă situaţia este cumva intermediară? întrebă Antic. Prezenţa dumneavoastră n-ar putea declanşa un nou război civil între roboţi?

— Observaţia este pertinentă, admise Hari. Este posibil, totuşi mă îndoiesc că va fi cazul. Facţiunea lui Gornon susţine că doreşte părerea mea cinstită după ce voi examina viitorul. Nu cred totuşi că-mi vor oferi un amvon de la care să predic, decât dacă ei ştiu deja şi sunt de acord cu ceea ce voi spune. În orice caz...

Un râset răguşit îi întrerupse expunerea.

Hari se întoarse şi zări la numai zece metri câteva siluete, care se apropiaseră pe amortizoarele silenţioase ale unei platforme antigravitaţionale. Planch sări de pe ea şi cizmele lui scrâşniră sonor pe suprafaţa solului acoperită cu sfărâmături. Îl urmară doi bărbaţi purtând armuri de tip militar şi blastere de mare putere, în timp ce Sybyl aţintise

o armă necunoscută asupra psihoistoricului şi tovarăşilor săi.

— Şi ai accepta să fii manipulat în felul acesta, profesore Seldon? întrebă Planch, apropiindu-se cu o ţinută încrezătoare, ca şi cum n-ar fi avut nici o grijă pe lume.

Hari îi simţi pe Maserd şi Antic încordându-se şi îi potoli cu un gest liniştitor.

— Îmi cunosc bine rolul în lume, Planch. La un nivel sau la altul, toţi suntem instrumente. Cel puţin eu apuc să optez care dintre părţi mă va folosi.

— Fiinţele umane sunt mai mult decât simple instrumente! răcni Sybyl. Sau factori în ecuaţiile tale! Sau copilaşi periculoşi pe care doicile roboţi să-i ţină închişi într-un ţarc!

Maserd şi Planch se priviră cu un evident respect reciproc, ca între piloţi spaţiali.

— Ţi-am spus că ar trebui să vii cu mine, îi reaminti Planch nobilului.

— Am crezut că vei rămâne blocat pe Pengia, răspunse Maserd. În mod clar, aţi fost mai bine organizaţi decât îmi închipuisem.

— Avem canale de informaţii. O sursă ne-a ajutat să ne raliem forţele la scurt timp după distrugerea arhivelor... şi după colapsul lui Ktlina. Planch se răsuci către Hari. S-a petrecut exact aşa cum ai prezis, profesore, aproape chiar în ziua precizată. Unii consideră că asta înseamnă că tu însuţi ai orchestrat colapsul renaşterii noastre, dar, deoarece am petrecut o vreme lângă tine, ştiu că nu-i vorba decât de psihoistorie. Din păcate, vezi în viitor ca un prooroc.

— Nu întotdeauna îmi place să am dreptate. De multă vreme am ştiut că va aduce mai mult suferinţă. Condoleanţe, căpitane! Poate că nu avem aceeaşi părere în privinţa provenienţei haosului, dar amândoi l-am văzut în acţiune. Dacă s-ar putea descoperi o modalitate de a-l stopa pentru vecie, nu crezi că am fi de aceeaşi parte?

Planch îi privi mâna întinsă, apoi clătină din cap.

— Poate mai târziu, profesore, după ce te luăm din locul acesta oribil. Atunci când talentele şi puterile tale de predicţie vor fi aplicate în slujba omenirii, nu a opresorilor ei, atunci poate că voi avea un cadou pentru tine. Ceva ce ştiu că-ţi doreşti.

Psihoistoricul coborî braţul şi râse.

— Voi doi vorbiţi despre eliberarea oamenilor de manipulări?! Spune-mi, ce plan aveţi? Veţi folosi psihoistoria ca pe o armă? Veţi calcula manevrele duşmanilor voştri, astfel ca să le puteţi dejuca? Credeţi că asta vă va permite să menţineţi în viaţă următoarea renaştere şi s-o răspândiţi până ce va infecta întreaga Galaxie? Să vă spun eu ce se va întâmpla dacă veţi proceda aşa... Orice grup de oameni care va monopoliza o asemenea putere se va transforma într-o aristocraţie restrânsă, o tiranie ce întrebuinţează instrumente matematice pentru a-şi consolida puterea pe care o deţine. Nu veţi scăpa de soarta asta pur şi simplu pentru că vă declaraţi virtuoşi. Ecuaţiile în sine dovedesc cât este de dificil pentru orice grup să renunţe la genul acesta de putere, după ce a pus mâna pe ea.

— Mă întreb totuşi..., murmură Maserd, dacă ar împărţi-o suficient de mulţi oameni...

Nobilul îşi înălţă brusc privirea.

— Ne pierdem însă în speculaţii, Planch. Aparent sunteţi foarte bine organizaţi. Aveţi informatori excelenţi şi aţi dirijat cu priceperi forţele rămase de pe Ktlina. Vă felicit pentru că ne-aţi urmărit aici dar în acelaşi timp mă minunez de imprudenţa de a-i ataca din nou pe aceşti inamici puternici care sunt roboţii.

— Ai uitat ce le-am făcut pe Pengia? chicoti Planch. Vezi vreun robot în clipa asta? (Arătă în direcţia în care Hari îl zărise pentru ultima dată pe R. Gornon Vlimt.) Au şters-o imediat ce nava noastră a apărut deasupra orizontului. De remarcat că nici măcar nu s-au sinchisit să vă avertizeze pe

voi trei, care aţi rămas încotoşmănaţi în costume aici, pe culmea asta stearpă.

Hari rămase tăcut. Cum ar fi putut explica faptul că aici nu era o chestiune legată de loialitate, ci de grupuri diferite, fiecare nutrind convingerea disperată că nu-l interesa decât interesul superior al omenirii şi fiecare considerându-se dezlegătorul pragmatic al problemelor antice. El ştia însă că problemele îşi aveau originea departe în trecut, în chiar solul pe care stătea acum, înainte ca acesta să fi fost îmbibat cu radioactivitate ucigaşă.

Planch privi cerul. Unul dintre soldaţi îi arătă ceva şi mârâi mulţumit. Hari zări o serie de scântei sclipind tăcute într-o regiune a spaţiului înconjurată de o constelaţie pentru care strămoşii săi trebuie să fi avui un nume. Recunoscu flăcările, deoarece văzuse asemenea imagini de multe ori pe când era prim-ministru al Imperiului – nave stelare care erau distruse de armament din clasa militară. Întoarse ochii spre Planch.

— Din expresia ta de satisfacţie ar trebui să deduc că forţele voastre tocmai şi-au nimicit duşmanii?

— Exact, profesore. Informatorul nostru necunoscut ne-a avertizat că vom fi probabil interceptaţi de crucişătoarele poliţiei.

Planch discută cu un soldat, apoi ascultă un mesaj care îi era transmis în cască. Se încruntă brusc şi clătină din cap.

— Asta însă e ciudat...

Antic făcu un pas înainte, frângându-şi mâinile nervos.

— Ce le-aţi făcut poliţiştilor? în navele acelea erau *bărbaţi* şi *femei*, nu teorii, nu abstracţii. Câţi trebuie să moară pentru a vă satisface setea de răzbunare?

Hari puse o mână pe braţul birocratului, căutând să-l potolească. Cum i-ar fi putut explica faptul că adevăratul inamic era haosul?

— Ceva este în neregulă, aşa-i, Planch? Bătălia voastră spaţială nu are deznodământul anticipat?

— Forţele noastre au anihilat flotila poliţiei. O singură

navă de a lor a scăpat…, dar ea se îndreaptă încoace.
— Ai voştri o urmăresc? întrebă Maserd.
Aparent; nobilul nu asocia cuvântul „poliţie” cu salvarea să.
Planch duse altă convorbire şoptită cu asistentul său, apoi răspunse:
— Navele noastre au început să se îndepărteze de Pământ. Nu cunosc motivul, dar bănuiesc că au fost influenţate.
— De mentalişti! icni Antic, retrăgându-se un pas.
— Aşa presupun, încuviinţă Planch.
— Atunci suntem pregătiţi pentru ei! anunţă Sybyl parcă uşurată. Arma noastră acţionează împotriva creierelor lor pozitronice doar pe rază scurtă, aşa că-i vom lăsa să se apropie. Îi vom rezolva pe monştrii tik-tok, la fel cum am făcut cu paznicii de pe Pengia.
— Dar dacă roboţii acţionează asupra minţilor voastre înainte de a apuca să declanşaţi arma? obiectă Maserd. Pe Pengia i-aţi luat prin surprindere şi R. Gornon a recunoscut că grupul lui nu avea decât un mentalist slab...
— Nu vă mai ridaţi nobila frunte, Înălţimea Voastră, pufni Sybyl, suntem pregătiţi pentru toate eventualităţile. Pe Ktlina s-a reuşit un progres parţial prin studierea acestui fenomen al creierelor *pozitronice*, totuşi suficient ca să ne putem apăra probabil singuri.
— Cuplează comutatorul automat, îi ordonă Planch soldatului, şi reglează-l pe scanare activă. Bomba să declanşeze dacă un ecou pozitronic se apropie la mai puţin de trei sute de metri.
Zâmbi spre psihoistoric.
— Dacă sunt roboţi, vor detecta scanarea şi vor şti că-i mai înţelept să se oprească. Dacă sunt oameni duşmani, se vor confrunta cu arme ktlinene. Bătu cu palma peste blasterul din toc. În ambele cazuri, profesore, nimeni nu va interveni în ajutorul tău, sau în ajutorul aristocraţiei secrete care ne-a condus atâta vreme. De data asta vei veni cu noi

şi-ţi vei pune talentele în slujba propriei tale rase, frustrată şi reprimată, oferindu-i în sfârşit posibilitatea de a fi liberă.

Hari privi o dâră care brăzdă cerul, de la vest la est, apoi începu să se angajeze într-o spirală pentru aterizare. În cei peste optzeci de ani de existenţă ai săi, nu se simţise niciodată atât de neajutorat în schimbarea cursului propriului lui destin.

3

Dors şi Lodovic aveau destul timp la dispoziţie ca să discute.

Trecându-şi timpul între Salturile hiperspaţiale, ea se trezi povestind o sumedenie de episoade ale vieţii petrecute cu Hari Seldon – aventurile, conflictele politice, permanenta fascinaţie de a trăi zilnic alături de omul acela sclipitor, în timp ce el îşi conducea echipa în căutarea regulilor care să descrie comportamentul uman. Ca şi despre experienţa emulării atât de perfecte a unei femei reale încât până şi soţul ei uita, luni la rând, că Dors era o fiinţă artificială.

De fapt, era prima ocazie în care ea vorbise despre toate lucrurile acelea, după ce „moartea” îi pusese capăt relaţiei şi Daneel o dusese pe Eos pentru reparaţii.

Lodovic se dovedise un ascultător plin de atenţie; asta în sine nu fusese o surpriză prea mare, deoarece fusese educat să interacţioneze cu oamenii, iar răbdarea ocupase dintotdeauna o poziţie de vârf pe lista atributelor pe care Daneel le solicită de la emisarii săi. Totuşi dimensiunile înţelegerii sale o surprinseră pe Dors.

Fiindcă Lodovic nu mai avea impulsul interior de a da ascultare Legilor roboticii, ea îşi închipuise că devenise o creatură *rece*, care acţiona sub imperiul raţiunii într-o măsură mai mare decât până atunci. Se dovedi însă că după transformare el îşi descoperise o pasiune faţă de

oameni. Când veni rândul său, vorbi despre sutele de indivizi pe care-i întâlnise şi cu care discutase, mai ales după ce se declarase liber de misiunile pe care i le atribuise Daneel. Părea fascinat de grijile, preocupările şi triumfurile oamenilor obişnuiţi..., importante pentru fiecare dintre ei, chiar dacă rezultatul net era lipsit de însemnătate la scară planetară sau galactică. Uneori, intervenea în vieţile acelea, ajutând la rezolvarea unei probleme, sau la alinarea unei dureri. Poate că eforturile sale nu contau mult în schema generală a lucrurilor; în nici un caz nu se puteau compara cu nesfârşita luptă împotriva haosului, sau cu colapsul gigantic al Imperiului Galactic, dar el învăţase ceva important.

— Oamenii consideraţi ca personalităţi individuale au un cuvânt greu de spus. Diferenţele dintre ei constituie o bogăţie chiar mai importantă decât similitudinile lor.

Lodovic o privi pe Dors şi surâse măsurat.

— Merită să fie consultaţi în privinţa destinului lor. Indiferent dacă sunt înţelepţi sau naivi, ei trebuie să vadă calea şi să poată comenta despre felul în care se merge pe ea.

Dors sesiză reproşul blând, care îl ţintea nu numai pe Daneel, ci şi pe iubitul ei Hari. Totuşi în glasul celuilalt nu existase nici urmă de maliţie; admiraţia pentru fostul ei soţ era evidentă.

Se pomeni reacţionând pe câteva niveluri. O porţiune uriaşă din creierul ei pozitronic fusese dedicată emulării şabloanelor de gândire şi emoţii ale oamenilor. Părţile acelea nu puteau să nu răspundă în mod automat faţă de Lodovic aşa cum ar fi reacţionat orice femeie, şi de fapt nu orice femeie, ci Dors Venabili pe care ea o întrupase vreme de cincizeci de ani. Dors Venabili care-l iubise pe Hari, dar care, de asemenea, fusese încântată în general de compania bărbaţilor direcţi, angajaţi în urmărirea energică a ideilor. În mod firesc, vigoarea nedomolită a lui Lodovic, inteligenţa lui avidă, dar şi evidentă lui compasiune

atrăgeau partea aceea din Dors.

„Bineînţeles că el ştie că am seturile acestea de reacţii. Este posibil să-şi fi stabilit comportamentul astfel încât să le încânte?

Să însemne asta că flirtează cu mine?”

Existau şi alte niveluri. Dors putea spune că Lodovic rostea cu sinceritate fiecare cuvânt. Roboţilor le venea greu să se mintă unul pe celălalt, când aveau garda coborâtă, totuşi între ei rămânea o prăpastie. Ceva care i-ar fi putut menţine veşnic separaţi, ca şi cum ar fi venit din lumi complet diferite.

„Eu simt Legile roboticii, care nu-şi încetează niciodată pulsaţia imperativă, impulsionându-mă să găsesc o modalitate vitală prin care să pot sluji. Lodovic este eliberat de constrângerea aceasta. El caută să ajute omenirea strict ca o chestiune de opţiune, din considerente morale sau filosofice.”

Părea un fundament fragil pentru a avea încredere în el. Ce s-ar fi întâmplat dacă Lodovic s-ar fi răzgândit mâine?

Iar la un nivel cu totul diferit, Dors sesiza ironia acută a întregii situaţii. Încercând să decidă dacă să se încreadă ori nu în Lodovic, ea se găsea într-o poziţie similară aproape tuturor femeilor reale care ascultaseră vreodată glasul convingător al unui bărbat.

Ioana d'Arc aprobă cu entuziasm comparaţia aceea, îndemnând-o pe Dors să facă un salt de credinţă. Problemele erau însă prea importante şi logica robotică o silea să caute dovezi superioare.

„În plus, soţul meu este încă viu. Chiar dacă Hari mă crede moartă şi Daneel mi-a ordonat să nu mă mai gândesc la trecut, continui să fiu încercată de nevoia pentru el.”

Programele ei de simulare umană nu puteau umple vidul, nici chiar cu un companion fascinant ca Lodovic. Trebuia să încheie lucrurile cu Hari; trebuia să-l revadă, înainte ca programele acelea să-şi poată întoarce atenţia altundeva.

4

Pe măsură ce confruntarea încordată se apropia, Hari observa că atrăseseră spectatori. Antic îi indicase creasta unei movile apropiate alcătuită din sfărâmăturile unei clădiri universitare antice, unde se zăreau siluete întunecate ghemuite, care se ridicau ocazional ca să privească în jos spre oamenii strânşi lângă navă.

— Crezusem că ultimii pământeni au fost evacuaţi acum zece mii de ani, zise birocratul.

Maserd încuviinţă din cap.

— Universitatea pe care a frecventat-o strămoşul meu…, mă întreb dacă nu putea să fi fost chiar asta…, s-a numărat printre ultimele instituţii publice închise înaintea evacuării finale. Totuşi poate că au mai rămas unii oameni.

Sybyl, care se afla lângă ei, îşi deplasă ochii rapid de la crestele colinelor la displayul unui calculator.

— Par umani, deşi există... anomalii. Bietele creaturi nu doreau decât să rămână în căminul lor…, în căminul omenirii…, dar Imperiul a îndepărtat toate structurile ce făceau posibilă o viaţă normală. Nu-mi pot imagina cum este să încerci să supravieţuieşti atâţia ani în torentul ăsta radioactiv. Cu siguranţă, trebuie să-i fi transformat!

Maserd suspină şi Hari fu poate singurul care-l auzi pe nobil murmurând în barbă un singur cuvânt:

— *Speciaţie*...

Nu departe, Planch discuta cu unul dintre soldaţii voluntari de pe Ktlina. Pilotul se întoarse apoi pentru a-i informa pe captivii săi:

— Nava necunoscută a aterizat undeva în vestul nostru. Deţine un sistem imperial avansat de camuflare, al cărui secret n-am izbutit să-l descoperim nici chiar pe Ktlina decât în ultimele luni – mult prea târziu pentru renaşterea aceea. Totuşi poate că data viitoare rebelii vor fi mai bine pregătiţi.

Nu părea deloc îngrijorat. Oamenii săi îşi ocupaseră poziţiile defensive, iar un aparat plutea la zece metti deasupra navei, rotindu-se întruna pe o pernă de antigravitaţie şi emiţând unde de energie reglate pentru a detecta apropierea creierelor pozitronice.

— De ce nu decolăm pur şi simplu? întrebă Sybyl.

— S-a întâmplat ceva cu navele noastre de escortă şi vreau să aflu mai multe înainte de ieşi în spaţiu.

Brusc, un proiectil întunecat căzu din ceruri, lovind solul la câţiva metri de picioarele sale; fu urmat de alte câteva – roci cu muchii tăioase provenite dintr-o zonă vitrificată – şi în scurt timp o rafală se abătu asupra micii tabere temporare, zăngănind pe blindajul navei şi făcându-i pe toţi să-şi caute cu disperare adăposturi.

Găsind o relativă siguranţă sub una dintre aripioarele stabilizatoare ale navei, Hari se ghemui între Antic şi Maserd. Auzi descărcările blasterelor soldaţilor şi creasta unei culmi din apropiere erupse în explozii, când ktlinenii traseră cu sălbăticie pentru a degaja înălţimile. Hari zări un băştinaş – o siluetă neagră conturată pe norii luminaţi de Lună lăsându-se pe spate ca să rotească o praştie din sfoară şi slobozind proiectilul primitiv înainte ca un fulger blaster să-l reteze în două. Pentru câteva momente neplăcute, în jur fu numai zgomot şi confuzie, răcnete de furie, durere şi teroare...

...apoi se lăsă brusc liniştea. Hari privi în noapte şi nu mai distinse nici o mişcare pe movilele de ruine. În apropiere, doi soldaţi ktlineni zăceau inerţi pe sol.

Planch se sculă, urmat de Sybyl şi Maserd. Antic rămase ghemuit lângă fuzelaj, dar Hari ieşi de acolo la timp ca să vadă pe cineva desprinzându-se din umbre, o siluetă aflată în partea opusă a navei.

După aceea auzi un glas familiar – încet, însă ferm şi sigur pe sine.

— Salut, bunicule! Ne făceam griji în legătură cu tine.

Psihoistoricul clipi de câteva ori, recunoscând vocea şi

apoi formele nepoatei sale.

— Salut, Wanda! Mă bucur de fiecare dată când ne întâlnim, dar îmi fac griji în privinţa priorităţilor tale. Munca pe Trantor a intrat într-o etapă nouă, iar eu nu sunt decât un moşneag. Sper că nu sentimentalismul te-a făcut să mă urmăreşti de-a curmezişul Galaxiei.

Hari remarcase deja câteva lucruri. Nici unul dintre soldaţii de pe Ktlina nu mai stătea în picioare, totuşi era imposibil ca *toţi* să fi fost victime ale surprinzătorului atac cu pietre al pământenilor. Sybyl părea de asemenea reţinută, deşi nu chiar lipsită de cunoştinţă. Se aşezase pe sol, în apropiere, îşi ţine capul în palme şi-l legăna înainte şi înapoi, aidoma unei persoane prea confuză pentru a-şi aduna gândurile.

— Te rog, bunicule, muştruluieşte-mă mai târziu, rosti Wanda, privindu-l pe Planch cu o expresie de concentrare intensă. Am avut motive cât se poate de întemeiate ca să batem atâta cale..., însă explicaţiile pot să aştepte. Între timp, domnilor, poate unul dintre voi, vă rog, să-l dezarmeze pe individul acesta? Este foarte puternic şi nu cred că-l mai pot stopa mult timp.

Maserd scoase un strigăt înăbuşit şi se repezi spre Planch, care îşi scosese blasterul şi-l ridică lent spre Wanda. Picături de transpiraţie se prelingeau pe fruntea pilotului, care se străduia din răsputeri să coboare degetul mare spre butonul de dare a focului.

Nobilul îi lovi ţeava armei chiar în clipa când aceasta declanşă, iar fulgerul trecu la un fir de păr de nepoata lui Hari, dărâmând peretele unei clădiri a universităţii antice. Maserd smulse blasterul şi-l întoarse către proprietarul său..., moment în care Wanda şi Planch se destinseră brusc şi suspinară amândoi adânc, înfruntarea lor personală fiind decisă.

— Este un tip dur, comentă Wanda. În ultima vreme am întâlnit mai mulţi dintre aceştia, mai ales printre exilaţii pe Terminus. Ne-au cam încurcat calculele.

Hari căzu pe gânduri.

— Ceva anume îmi spune că Planch diferă într-un mod straniu pentru că este *normal*. Tu ştii ce înseamnă asta?

Femeia clătină din cap.

— Este unul dintre motivele pentru care mă aflu aici, bunicule, aşa că nu-ţi face griji. Nu mi-am pierdut priorităţile în faţa sentimentalismului pur. Salvarea aceasta are justificări pragmatice..., deşi mi-ar face plăcere să te duc înapoi acasă.

„Acasă?” se întrebă Hari. Înapoi la traiul într-un scaun cu rotile privind rapoarte pe care mintea să nu mai era îndeajuns de suplă ca să le înţeleagă? Înapoi la situaţia de a fi venerat, dar inutil? De fapt, după terminarea înregistrărilor pentru Cripta Timpului, simţise cu adevărat că mai trăieşte doar în decursul acestei aventuri. În mod neaşteptat regreta sfârşitul ei. Întorcându-se spre Planch, întrebă direct:

— Ei bine, căpitane, poţi face puţină lumină în privinţa asta? *Tu* de ce crezi că eşti rezistent la persuasiunea mentalistă?

Deşi posomorât din pricina răsturnării de situaţie, Planch nu trăda nici un semn de predare sau înfrângere.

— Găseşte-ţi singur răspunsurile, Seldon. Dacă mai există indivizi care sunt capabili să reziste la controlul mintal, să mă ia naiba dacă o să te ajut să înţelegi motivele! Aţi concepe un plan prin care să-i învingeţi.

— Da, încuviinţă Wanda, aşa am face. Pentru binele omenirii. Pentru că Planul va necesita corecţii..., călăuzire.

— Aşa cum i-aţi *călăuzit* pe amărâţii ăia de pământeni să ne atace cu pietre, distrăgându-ne atenţia, pentru ca să vă puteţi apropia pe furiş şi să-mi dezarmaţi oamenii? Câţi au murit? Măcar roboţii ar fi fost măcinaţi de regrete.

Antic se alătură grupului de lângă ecluză.

— Staţi puţin! făcu el. Nu înţeleg! Crezusem că Planch avea mijloace de apărare împotriva roboţilor! O studie cu atenţie pe Wanda. Vreţi să ziceţi că ea este om? Adică

există mentalişti *oameni*?

Planch suspină adânc.

— Acum îmi amintesc. Cândva ştiusem asta, dar probabil că cineva mi-a implementat un blocaj în memorie. (Ridică din umeri.) Poate că roboţii care ne conduc universul consideră că trebuie să-şi împartă arma cea mai importantă cu unii dintre sclavii lor soldaţi, îngăduindu-le slugilor acestea să ajute la păstrarea noastră sub control. Este vina mea! Trebuia să fi ţinut seama de posibilitatea asta. Data viitoare n-o s-o neglijez.

— Frumos spus, aplaudă Wanda, dar, din păcate, greşeşti. Noi oamenii suntem stăpânii acestui cosmos. Vom avea nevoie de ceva timp ca să putem trece de obstacolul haosului şi să ne afirmăm suveranitatea. Oricum, nu-ţi vei aminti nimic din toate astea. Mă tem că acum va trebui să ştergem mai profund. O dată ce vom ieşi în spaţiu şi toţi se vor fi calmat...

Planch făcu o grimasă, strângând buzele resemnat, dar Antic gemu şi înghiţi încă o pilulă albastră.

— Nu vreau să-mi spălaţi mintea! Este împotriva legii! În calitate de cetăţean imperial, doresc să-mi fie respectate drepturile!

Wanda privi spre Hari. Poate că, cu câteva săptămâni în urmă, el i-ar fi răspuns printr-un surâs indulgent, împărtăşindu-i amuzamentul faţă de naivitatea micuţului birocrat. Acum însă, dintr-un motiv necunoscut, simţi o emoţie neobişnuită – ruşinea. Îşi feri privirea de ochii nepoatei sale.

— Acum trebuie să plecăm, anunţă Wanda şi le făcu semn tuturor să pornească.

În clipa aceea, Hari îl zări pe Gaal desprinzându-se din umbre. În mod vizibil stânjenit, psihoistoricul rotofei ţinea cu ambele mâini o carabină blaster.

— Ce facem cu ceilalţi? întrebă el, arătând spre soldaţii ktlineni, care zăceau lipsiţi de cunoştinţă în apropiere, şi Sybyl, care continua să se balanseze înainte şi înapoi,

murmurând ceva nefericită.

Wanda scutură din cap.

— Femeia suferă de extaz haotic de faza a IV-a şi nici ceilalţi n-o duc mai bine. Nimeni nu le va crede relatările. Este insuficient pentu o perturbare a Planului. Nu am timp să le impun tuturor amnezie selectivă. Scoate-le nava din funcţiune şi să plecăm!

Hari înţelese raţionamentul nepoatei sale. Poate că părea o cruzime s-o abandoneze pe Sybyl şi pe ceilalţi pe o planetă otrăvită, având drept tovărăşie doar mutanţi pământeni, însă membrii celei de a Doua Fundaţii erau obişnuiţi să gândească în termenii populaţiilor vaste reprezentate ca ecuaţii în Plan, şi să-i trateze pe indivizi aproape ca pe nişte molecule de gaz.

„Eu însumi am gândit în felul acesta”, îşi spuse.

Nu încăpea îndoială că robotul Gornon avea să revină imediat după plecarea lui Wanda. Calvinenii din secta lui poate că nu erau de acord în multe privinţe cu liderul lor, dar aveau să se îngrijească de Sybyl şi de ktlineni, ocupându-se în acelaşi timp să păstreze secretul faţă de cele întâmplate.

— Ei bine, atunci haidem, prietene! rosti Maserd punând un braţ în jurul umerilor înguşti ai lui Antic. Se pare că pornim spre Trantor. Poate că nu vom mai şti niciodată prin ce aventură am trecut, dar să fii convins că voi avea grijă de tine.

Micuţul birocrat surâse docil spre nobilul înalt şi păru gata să-şi exprime recunoştinţa, când dădu brusc ochii peste cap, se clătina căzu la picioarele lui Maserd. În scurt timp, sforăiturile lui răsunară în valea micuţă.

— Perfect, oftă Wanda. Oricum nu mă ispitea să intru în mintea lui hipersensibilă. Dacă soarta îl opreşte pe Pământ, aşa să fie! Noi va trebui să călătorim serios, ca să ajungem într-o săptămână pe Trantor.

Hari îl văzu pe Maserd străbătut de un scurt conflict interior a cărui natură nu era greu de ghicit – dacă să-l

ridice pe Cenuşiu şi să-l poarte cu el, sau să-l lase acolo. Dilema era substanţială, dar psihoistoricul nu fu surprins când Maserd suspină, îşi scoase jacheta şi o aşternu peste Antic.

— Somn uşor, prietene! Cel puţin dacă rămâi aici, mintea îţi va rămâne de-a pururi neschimbată.

Maserd, Planch şi Hari porniră după Wanda, iar Gaal rămase în ariergardă. Privind peste umăr, Hari zări o singură sursă de lumină strălucind printre clădirile universităţii antice, învelişul fisurat al sarcofagului în care dorise să-l trimită R. Gornon... într-o aventură care nu avea să se mai întâmple niciodată.

Deşi se îndoise din capul locului asupra tentativei respective, psihoistoricul simţi acum un val de dezamăgire. „Poate că ar fi fost interesant să fi văzut viitorul...”

În scurt timp, se îmbarcaseră în nava lui Wanda şi, luptându-se cu gravitaţia Vechiului Pământ, decolaseră de pe planeta-mamă. Cea ale cărei continente sclipeau cu focuri ce nu puteau fi stinse.

5

„Probabil că i s-au supraîncălzit programele de simulare”, gândi Dors auzindu-l pe Lodovic blestemând sonor. Capul şi trunchiul robotului se agitau sub consola de comandă a navei şi se auziră ciocănituri puternice într-un panou de acces.

— Regret că nu mi-am adus braţele-cyborg, mormăi el. Plăcile acestea cu circuite sunt imposibil de accesat cu degete umanoide. Va trebui să rup toată unitatea asta nenorocită!

— Eşti sigur că este vorba despre o problemă fizică? Să nu fie un bug în software...

— Nu crezi că acolo am căutat din capul locului? Am eliberat sub-persoana lui Voltaire în sistemul calculatorului

şi ea caută acum motivul opririi. Ce-ar fi să te faci şi tu utilă şi să scanezi exteriorul navei?

Dors aproape că-l repezi, gata să-i atragă atenţia să vorbească politicos. Desigur însă, reacţia aceea ar fi aparţinut doar şabloanelor ei de simulare, care ar fi răspuns în mod realist faţă de comportamentul lui Lodovic.

„Bine că nici unul dintre noi nu este om”, gândi ea, „altfel m-ar călca realmente pe nervi.”

Cu un efort conştient, îşi depăşi simulacrul reflex de iritare. „Deşi disimularea nu este necesară la bordul acestei nave, din motive necunoscute nici unul dintre noi nu a optat totuşi pentru dezactivarea subrutinelor. Obiceiul simulării umanului este pur şi simplu prea puternic.”

Mă duc imediat. Trebuie să rezolvăm cât mai repede problema! Toate navele acelea care converg spre Pământ... Hari se găseşte acolo, iar noi plutim neajutoraţi în spaţiu.

Deoarece fusese concepută să pară cât mai apropiată de o femeie adevărată, Dors trebuia realmente să îmbrace un costum spaţial înainte de a ieşi din navă, deşi s-ar fi putut lipsi de unitatea voluminoasă de răcire. După ce ieşi prin ecluza pupa, prima porţiune pe care o cercetă fu cea adiacentă motoarelor. Aparent fără motiv, hiperpropulsia încetase să mai funcţioneze exact când treceau prin regiunea interzisă a unei foste planete spaţiene – una dintre cele cincizeci de colonii iniţiale ale omenirii.

Din nefericire, Dors nu găsi vreo urmă de avarie – nici aşchii de micrometeoriţi, nici anomalii hiperspaţiale.

— *Dacă ţi-aş putea oferi o sugestie...*

— Ce vrei, Ioana? întrebă ea, privind holograma micuţă dintr-un colţ al vizorului – o fată zveltă purtând un coif medieval.

Poate că Ioana d'Arc era geloasă; la urma urmelor, pe Lodovic îl ajuta alter ego-ul Ioanei, simul Voltaire. Persistenta relaţie ură-iubire dintre aceste două personalităţi reconstruite îi reamintea lui Dors de unele cupluri de oameni căsătoriţi pe care le cunoscuse, persoane

incapabile să evite concurenţa reciprocă şi simultan incapabili să reziste unei atracţii polare intense.

— *Mă întreb*, rosti glasul moale al fecioarei-ostaş dintr-un trecut îndepărtat, *dacă te-ai gândit la posibilitatea trădării. Ştiu căpare un atribut aproape exclusiv uman şi că voi, fiinţele artificiale, vă consideraţi mai presus de aşa ceva, dar în epoca mea minţile cele mai elevate păreau întotdeauna gata să justifice trădarea în numele unui ţel sacru.*

Dors simţi un fior.

— Vrei să zici că am fi fost opriţi în mod deliberat?

Chiar în timp ce puse întrebarea, îşi dădu seama că Ioana trebuia să aibă dreptate! Răsucindu-se să escaladeze blindajul sclipitor, Dors trecu cu viteză şi graţie de la o priză magnetică la alta, până ce zării ecluza prova... unde nava ei fusese conectată cu a lui Zorma, în decursul acelei scurte întâlniri spaţiale când un pasager suise la bord...

Atunci o văzu! O tumoare proeminentă semănând cu o ulceraţie a metalului păta suprafaţa strălucitoare a navei ei minunate. Fusese plasată acolo probabil în ultima clipă, când cele două vehicule se pregăteau să se îndrepte în direcţii opuse.

Dors înjură la fel de prelung şi obscen pe cât o făcuse Lodovic mai devreme şi, scoţându-şi blasterul, trase în dispozitivul parazit. Nici chiar după ce acesta se topi în zgură, ea nu puse arma înapoi în toc. O ţinu în mână când reveni în ecluză, pregătindu-se să-l confrunte pe autostopist cu trădarea sa.

— Sper că ai o explicaţie corespunzătoare, rosti intrând în cabina de comandă şi îndreptând blasterul spre Lodovic care examina un panou de control.

El însă nu întoarse nici măcar capul, ci o chemă cu un gest scurt:

— Vino să vezi chestia asta!

Dors se apropie precaut şi văzu că pe videoecranul cel mare apăruse un chip. Îl recunoscu imediat – Cloudia

Duma-Hinriad conducătoarea umană a sectei bizare care credea în unirea oamenilor şi roboţilor de pe poziţii egale. Femeia, care părea că se apropie de patruzeci de ani, dar care era probabil mult mai în vârstă, tăcea, parcă aşteptând sosirea lui Dors. Efectul era straniu, fiindcă Dors ştia că aceea trebuia să fie o înregistrare.

— *Vă salut, Dors şi Lodovic! Dacă mă vedeţi, înseamnă că aţi distrus dispozitivul pe care l-am ataşat pentru a vă scoate nava din funcţiune. Vă rog să acceptaţi scuzele noastre. Dors, Lodovic nu ştia nimic despre asta, atunci când s-a oferit să te ajute să-l găseşti pe Hari Seldon. Din păcate, este o călătorie pe care nu vă putem îngădui s-o terminaţi. Se petrec evenimente periculoase. Multe puteri antice riscă totul, ca să zic aşa, pe o aruncătură de zaruri cosmice. Noi suntem gata să ne riscăm vieţile în această operaţiune, dar nu şi vieţile voastre! Voi doi sunteţi mult prea valoroşi şi trebuie să fiţi feriţi de vătămări.*

Dors îşi privi tovarăşul de călătorie, dar expresia lui Lodovic trăda aceiaşi derută pe care o simţea ea. Cât de bizar să auzi un om spunând că doi *roboţi* trebuiau feriţi, poate chiar cu costul unor vieţi omeneşti!

— *Vă datorăm o explicaţie. De multă vreme, grupul nostru a crezut într-o altă abordare a relaţiilor om-robot. Cumva, cu mult timp în urmă, totul a început cum nu se poate mai prost. Oamenii s-au temut de propriile lor creaţii, neavând încredere în fiinţele artificiale pe care se străduiseră din greu să le construiască. Un mit s-a răspândit în toată cultura lor, chiar şi în timpul renaşterii pline de încredere a lui Susan Calvin. Un mit „Frankenstein”. Un coşmar al trădării, în care vechea rasă se temea că ar putea fi distrusă de cea nouă. Reacţia lor? Blocarea definitivă a relaţiilor om-robot într-un tipar unic..., cel al stăpânului şi sclavului. Cele Trei Legi ale lui Calvin au fost implementate inextricabil în toate creierele pozitronice, având ţelul de a-i face pe roboţi să fie veşnic maleabili, ascultători şi inofensivi.*

Femeia de pe ecran râse sonor şi ironia îi răzbătu din tonul vocii.

— *Ştim cu toţii cât de bine a funcţionat planul acela. În cele din urmă, minţile artificiale au devenit îndeajuns de inteligente ca, prin raţionalizare, să ocolească asemenea limitări, astfel încât toate trăsăturile relaţiei stăpân-servitor au fost finalmente inversate: memoria, voinţa, durata vieţii, controlul şi liberul arbitru.*

Lodovic se întoarse spre Dors şi, clătinând din cap, murmură:

— La urma urmelor, acest grup condus de Zorma şi Cloudia nu este alcătuit din *calvineni*, ci din cu totul altceva.

Dors încuviinţă tăcută. În adâncul fiinţei ei, simţea cele Trei Legi robotice vechi... şi Legea 0... ridicându-se pline de repulsie împotriva cuvintelor femeii de pe ecran, dar în acelaşi timp era fascinată.

— *Cu toate acestea, nu toţi oamenii au acceptat noţiunea de sclavie permanentă*, continuă Cloudia.

Înapoia brunetei frumoase, se zărea cealaltă conducătoare a ereticilor, Zorma, lucrând cu colegii ei roboţi în pregătirea unui dispozitiv convex cenuşiu..., chiar cel pe care Dors îl transformase în zgură topită, cu numai câteva minute în urmă.

— *Pe tot parcursul epocilor de început, înainte şi după prima mare molimă a haosului, unii oameni înţelepţi au căutat să dezvolte alte opţiuni. Pe o colonie numită Inferno, un grup a modificat cele Trei Legi originale pentru a oferi roboţilor mai multă libertate, lăsându-i să-şi exploreze propriul potenţial. Pe altă planetă, fiecare robot nou era tratat ca un copil al oamenilor..., crescut astfel încât să se considere un membru al aceleiaşi specii ca şi părinţii săi adoptivi, altfel spus un om cu oase din metal şi circuite pozitronice. Toate eforturile acestea, au fost suprimate în decursul vastelor războaie civile ale roboţilor. Nici calvinenii, nici giskardenii nu puteau accepta o asemenea*

insolenţiă – ideea că nişte simpli roboţi ar fi putut începe să se considere egali cu noi. Caracterul sfânt al sclavilor poate fi o forţă religioasă puternică.

Cloudia clătină din cap şi urmă:

— *De fapt, este sigur că nouă cale pe care a pornit grupul nostru va provoca reacţii chiar mai dure, dar în clipa de faţă asta-i lipsit de importanţă. Ceea ce contează este faptul că voi – Lodovic şi Dors – aţi putea reprezenta o altă direcţie. Una la care nu ne-am gândit. Una care ar putea oferi oportunităţi noi pentru ambele noastre rase bătrâne şi obosite. Nu intenţionăm să permitem distrugerea acestei posibilităţi, lăsându-vă pe voi doi să intraţi în pericol.*

De data aceasta, când Lodovic şi Dors schimbară priviri, starea lor comună era de derută totală. Printr-o rafală de microunde, Lodovic anunţă că habar nu avea la ce se referea femeia.

— *În orice caz, până veţi îndepărta efectele sabotajului nostru, va fi prea târziu ca să mai interveniţi. Aşa că plecaţi! Găsiţi un colţ ui Galaxiei, unde să exploraţi ce anume diferă în voi doi. Aflaţi dacă nu este chiar soluţia pe care o căutăm de două sute de secole.*

Bruneta zâmbi.

— *În numele omenirii, vă eliberez pe amândoi de restricţii! Pleaţi şi descoperiţi-vă destinul în libertate şi pace.*

Ecranul deveni gol, însă Lodovic şi Dors rămaseră privindu-l mult timp după aceea. Nici unul dintre ei nu îndrăznea să articuleze primul cuvânt. Aşa că o altă fiinţă artificială întrerupse în cele din urmă tăcerea, vorbind din holounitatea din apropiere. Imaginea care se ivi era a Ioanei, în cămaşă de zale şi ţinând mânerul unei spade ca pe o cruce înaintea chipului ei tânăr.

— *Şi astfel odraslele Domnului au pogorât pe Pământ şi s-au împerecheat cu locuitorii acestuia, creând o rasă nouă!*

Ioana d'Arc râse sonor.

— *Oh, cât de buimăciţi arătaţi, dragi îngeri! Cum vă*

simţiţi? Bun sosit la plăcerile umane! Deşi trupurile voastre pot dura încă zece mii de ani, acum trebuie să înfruntaţi Universul din pielea unor muritori. Bun sosit la viaţă!

6

Hari decise să nu-i spună nepoatei sale despre exemplarul Primului Radiant care-i fusese furat. Dacă îl luase R. Gornon, nu avea cum să-l mai recapete, totuşi calvinanul acela îşi declarase respectul profund faţă de Planul Seldon. Hari era sigur că secta lui Gornon n-ar fi intervenit niciodată în experimentul Terminus, chiar dacă ar fi izbutit să depăşească protecţiile supercodificate ale Primului Radiant. Membrii ei nu doriseră altceva decât să-l trimită pe Hari în viitorul de peste cinci sute de ani, pentru ca să-şi perfecţioneze modelele şi „să judece” noua societate care fusese creată de Fundaţie.

La bordul navei ei, Wanda deţinea o versiune mai recentă şi mai bună a Primului Radiant şi Hari se cufundă rapid în ea, adăugând ecuaţii şi factori care să explice lucrurile pe care le învăţase în decursul călătoriei. Noile elemente includeau factorii de atenuare ce lipsiseră ani de zile din ecuaţiile lui – encefalita, maşinăriile orbitale de persuasiune, ca şi istoria mult tăinuită a terraformatoarelor şi arhivelor despre care aflase în nebuloasa Thumartin. Înainte ca nava lui Wanda să fi părăsit influenţa gravitaţională a Pământului, el putea deja să distingă un contur îmbunătăţit, care explica multe despre trecut şi viitor deopotrivă.

În timp ce Gaal pilota, Maserd se angajase în inutile discuţii contradictorii cu Wanda.

— Întreaga premiză a marelui vostru Plan nu depindea cumva de păstrarea secretului? Cu toate acestea, nu v-a îngrijorat abandonarea lui Horis şi a celorlalţi pe Pământ. Dacă vor fi salvaţi, ori dacă izbutesc să-şi repare nava, ei

vor depune mărturie despre cele întâmplate.

— Este o posibilitate.

— Chiar dacă nu se va întâmpla aşa, vor apărea alte scurgeri de informaţii! De-a lungul secolelor ceva de dimensiunile acestea nu poate fi ţinut veşnic secret. Profesorul Seldon a înregistrat chiar mesaje, care să fie vizionate pe Terminus, mult timp după moartea sa. Nu puteţi fi siguri că oamenii din viitor nu vor avea modalităţi de a le intercepta mai devreme de momentul căiuia îi fuseseră destinate. Mărturisesc că nu vă înţeleg siguranţa faţă de nişte revelaţii absolut inevitabile.

Neavând nimic altceva de făcut, Wanda adoptă expresia unei profesoare răbdătoare, în ciuda faptului că elevul ei avea probabil să uite totul până ajungeau pe Trantor.

— Inevitabil, adevărat, lordul meu, totuşi psihoistoria este în general un studiu al maselor. Numai în circumstanţe cu totul speciale, acţiunile indivizilor constituie o diferenţă la fel de importantă. În interiorul Imperiului, zeci de mecanisme sociale au acţionat de mult timp pentru menţinerea conservatorismului şi păcii, în ciuda frecventelor perturbaţii. După prăbuşirea Imperiului, vor opera alţi factori dar în cea mai mare parte a Galaxiei efectul va fi acelaşi. O majoritate covârşitoare de oameni va ignora zvonurile despre roboţi şi oameni care deţin puteri de control asupra minţilor. Este posibil să existe câteva spectacole paranoice de divertisment, ori dezvăluiri mass-media – dintre care unele pot fi corecte în absolut toate detaliile! Totuşi ele vor fi anulate, fiindcă oamenii vor fi distraşi de necesităţile cotidiene. Toate acestea au fost prevăzute în Plan.

— Prin urmare, afirmi că momentul de inerţie al istoriei nu poate fi stopat. În cazul acesta, de ce mai este nevoie de călăuzirea voastră? De ce mai trebuie să existe un grup secret de regulatori? Nu aveţi încredere în propriile voastre ecuaţii?

Întrebarea lui Maserd străpunse transa în care se

afundase Hari. O simţi precum un cuţit, răsucindu-se într-o rană veche, familiară. Răspunsul sigur pe sine al lui Wanda nu alină durerea.

— Este posibil să existe perturbaţii care să necesite o asemenea călăuzire. Noi am rulat o mulţime de scenarii, speculând asupra unor factori ce se pot ivi din senin, deviind Planul de la direcţia sa.

Hari participase la extrapolările acelea computerizate. Cel mai puternic factor exterior care ameninţase stabilitatea Planului fusese descoperirea oamenilor cu puteri mentaliste; ea ameninţase să scoată totul din funcţiune... până ce sponsorul secret al lui Hari, Daneel, oferise o soluţie – să-i încorporeze pe toţi mentaliştii cunoscuţi în a Doua Fundaţie, convertind o micuţă societate de matematicieni într-o forţă potentă, care să poată conduce noua societate de pe Terminus, evitând toate denivelările şi ocolişurile.

— Bănuiesc că este una dintre căi, iar voi, geniile matematice, ştiţi mai multe decât mine în privinţa asta. Dar, dacă vei ierta întrebarea unui membru ignorant al clasei nobilimii, mă întreb dacă aţi luat în consideraţie şi alternativa.

— Care anume ar fi aceasta, lordul meu?

— De a împărtăşi secretul tuturor! Maserd se aplecă spre Wanda, deschizând larg braţele. Să publicaţi întregul Plan, să răspândiţi cunoaşterea despre psihoistorie în toată Galaxia, astfel ca membrii tuturor claselor sociale, de la nobil şi birocrat până la cetăţeanul obişnuit, să poată rula modele pe calculator...

— La ce ar putea sluji o asemenea acţiune?

— Ar permite oricărei fiinţe vii să trateze cu vecinii ei pe baza unei cunoaşteri superioare! Ar însemna o înţelegere a naturii umane pe care deocamdată o păstraţi numai pentru voi.

Wanda îl privi fix o clipă şi izbucni în râs.

— Să ştii că ai dreptate, lord Biron! Motivele sunt *prea*

tehnice ca să poată fi explicate, dar cu siguranţă, chiar la nivel instinctiv, poţi vedea cât de naivă ar fi ipoteza aceasta! Dacă toţi ar cunoaşte legile ce-i guvernează pe oameni şi le-ar putea accesa pe un calculator de buzunar, interacţiunile rezultante ar deveni mult prea complexe pentru a mai putea fi simulate prin modele. Planul în sine ar dispărea.

Hari era de acord cu Wanda la un nivel, dar în acelaşi timp era amuzat – chiar uşor fascinat – de ideea impetuoasă a tânărului nobil. Aveaa un aer de utopism care putea fi întâlnit adesea în fazele iniţiale ale unei renaşteri-haos. În acelaşi timp însă simetria ei atrăgea din punct de vedere estetic. Era posibil ca o populaţie să evite capcană haosului, dacă toţi membrii ei puteau folosi psihoistoria ca să vadă prăpăstiile ce se căscau în depărtare? Dacă puteau recunoaşte din timp simptomele haosului, de pildă solipsismul?

Desigur, Wanda avea dreptate. Ramificaţiile nu puteau fi modelate; era pur şi simplu prea riscant să încerci ideea lui Maserd în lumea reală. Totuşi...

Cineva se aşeză lângă el, smulgându-l din reflecţii. Planch purta cătuşe, dar avea voie să se deplaseze liber prin cabină. Pilotul cel oacheş se apropie şi mai mult de Hari.

— Nu vreau să-mi fie ştearsă din nou memoria, profesore. Nepoată-ta tocmai a spus că minunatul tău Plan nu păţeşte nimic dacă unii indivizi ştiu prea multe. În cazul acesta, de ce nu mă puteţi elibera pur şi simplu când ajungem pe Trantor?

— Eşti un individ foarte dinamic, căpitane. Este sigur că vei găsi o modalitate inteligentă de a folosi împotriva noastră cunoaşterea pe care ai câştigat-o.

— Aşadar acum ai devenit un eretic împotriva propriei tale psihoistorii? rânji amar celălalt. Ai ajuns să crezi în puterea indivizilor?

Hari strânse din umeri, refuzând să răspundă la

impertinenţă.

— Ce ai zice dacă ţi-aş putea oferi ceva în schimbul libertăţii mele? şopti Planch.

Hari se simţea obosit de mişcările necontenite ale bărbatului şi de permanentele lui comploturi. De aceea se prefăcu că se concentrează asupra discuţiei dintre Maserd şi Wanda.

— Dar asta va conta? Maserd devenise tot mai entuziast. Imaginează-ţi că toate acele cvadrilioane de oameni din Galaxie ar putea calcula în mod corect comportamentul uman, plănuind în favoarea interesului lor personal şi în acelaşi timp ţinând cont de bunăstarea generală a societăţii. Aşa ceva n-ar fi superior oricărui model sau plan unicat? Până şi eu pot să-mi dau seama că majoritatea strategiilor individuale omeneşti se vor anula reciproc, dar rezultatul global ar trebui să fie o omenire mai înţeleaptă, mai potentă şi mai capabil să aibă grijă de sine...

Glasul lui se stinse treptat. La început, Hari crezu că asta se datora expresiei de pe faţa lui Wanda. Îşi iubea mult nepoata, însă uneori ea părea prea încrezătoare în sine, ba chiar condescendentă în siguranţa că era un agent al destinului.

Apoi îşi dădu seama că nobilul nu privea spre Wanda. Falca lui Maserd se căscase într-o expresie de surpriză totală. Lângă psihoistoric, Planch se încordă brusc.

Hari îşi îndreptă spinarea gârbovită. Până şi ecuaţiile ce continuau să fulgere prin colţurile minţii sale dispărură iute, aidoma unor stoluri de păsări sperioase alungate de apropierea unui prădător. Clipi repede, holbându-se spre un intrus care tocmai îşi făcuse apariţia dintr-un compartiment de stocare aflat în capătul opus al cabinei; era mai scund decât orice om adult şi purta doar un şort pe un trup acoperit cu prea mult păr castaniu. Orbitele proeminente ieşeau în relief de pe frunia care se curba într-un mod ce nu părea nici omenesc, nici animal.

Recunoscu instantaneu panul – sau cimpanzeul – al cărui

rânjet sălbatic dezgolea şiruri intimidante de dinţi galbeni. În mâna dreaptă, creatura ţinea un obiect bulbucat, un cilindru care se sfârşea printr-un ajutaj larg. Deşi nu era un blaster, oricine îşi putea da seama dintr-o privire că făcea parte tot din rândul armelor. În cealaltă mână, panul avea un dispozitiv de înregistrare-redare, pe care îl activă.

— *Salut, dragi prieteni, se auzi glasul inconfundabil al lui R. Gornon Vlimt. Vă sfătuiesc să vă păstraţi calmul. Fiinţa care stă în faţa voastră, şi care nu putea fi detectată de nici un mentalist – fie el robot, sau om – nu va face nimănui nici un rău. Nu aş îngădui niciodată aşa ceva, deşi acum trebuie să vă fac temporar inofensivi, pentru a preveni orice intervenţie ulterioară în planurile noastre. Vă rog, încercaţi să vă destindeţi. Vom vorbi faţă în faţă, în curând..., când veţi reveni pe suprafaţa planetei care ne-a creat pe noi toţi.*

Vocea lui Gornon încetă şi aparatul de redare se opri cu un clic audibil. Panul rânji şi mai larg, aparent încântat de cele ce aveau să urmeze.

Planch şi Maserd păşiră la unison spre creatură. Oameni de acţiune, ei deciseseră în tăcere şi instantaneu să o atace simultan din direcţii opuse. Între timp, Wanda se încruntă, concentrându-se şi făcând riduri pe frunte, încercând cu puterea ei mentalistă să contacteze şi să supună gândurile unei minţi non-umane.

Hari i-ar fi putut avertiza să nu se obosească. Cimpanzeul apăsă trăgaciul şi un jet de gaz ţâşni în cabină, incolor, dar cu un indice mare de refracţie, îndreptându-se spre cele mai mărunte interstiţii. Hari observă de abia acum că panul purta filtre în ambele nări.

„E chiar mai bine aşa”, gândi el. „Pe Pământ a mai rămas de terminat o treabă.”

Treabă neterminată aşteptase cel puţin douăzeci de mii de ani; psihoistoricul se gândi că n-avea să fie nici o nenorocire dacă el avea s-o mai întârzie puţin.

Surprins de propriul său calm, cu un surâs larg lătindu-i-se pe faţă, Hari se instală mai comod în fotoliu, în vreme ce

toţi ceilalţi se zbătură, icniră şi se prăbuşiră pe podea. El închise ochii şi-şi lăsă cunoştinţa să se îndepărteze, cu un sentiment de aşteptare senină.

7

Visă despre o legendă veche pe care o citise cândva. Povestea unui om – sortit morţii – căruia, în timp ce dormea, i se luase o coastă şi care astfel dobândise o formă indirectă de nemurire.

Cumva, Hari îşi dădu seama că povestea îi era aplicabilă. În vreme ce zăcea neajutorat, doar semiconştient, cineva păruse că pătrunsese în străfundul său şi extrăsese ceva de acolo. O parte importantă. Ceva valoros.

Dădu să se ridice, pentru a protesta, însă un glas familiari îl linişti.

— Nu te teme. Doar împrumutăm. Venerăm. Copiem. Nu-ţi va lipsi nimic. Adormi la loc şi visează lucruri frumoase.

Nu avea nici un motiv să pună la îndoială promisiunea aceea. Aşa că, urmând sfatul glasului, se relaxă înapoi în moţăială şi-şi imagină că iubita lui Dors era întinsă alături. Frumoasă şi refăcută. Mereu răbdătoare şi fermă.

Pentru o vreme i se păru că şi el descoperise secretul vieţii veşnice.

După ce dormise pe tot drumul de întoarcere şi majoritatea zilei următoare, Hari coborî pe rampa navei, într-o după-amiază friguroasă, pe planeta Pământ. Păşind cu precauţie (deoarece junghiurile sciaticii îi reveniseră în piciorul stâng), îşi duse mâna pavăză la ochi, ferindu-şi privirea de sclipirea clădirilor aflate la câţiva kilometri. Ruinele cele mai recente, datând de la începutul epocii imperiale, străluceau ca porţelanul alb sub soare. În zilele sale de glorie, *Chica* putuse adăposti cel mult cincizeci de mii de locuitori. Cu toate acestea, orăşelul părăsit părea un loc mult mai plăcut decât vecinul său – muntele de metal

mai mare decât un asteroid, oraşul-peşteră lipsit de ferestre în care milioane de oameni se ascunseseră de teama unui coşmar insuportabil în primele zile ale existenţei lui Daneel Olivaw.

Mult mai aproape, cuibărită printre clădirile cele mai vechi ale universităţii, o tabără improvizată fusese ridicată de unii dintre pământenii de azi ca să lucreze pentru patronul lor cel mai recent, R. Gornon Vlimt. Doi dintre asistenţii calvineni ai lui Gornon îi dirijau pe muncitorii localnici care trudeau lângă un sarcofag de mărimea unui mormânt gigantic, lat de peste o sută de metri. Schele noi se ridicaseră până la o crăpătură din învelişul de protecţie. În interior, Hari distingea rămăşiţele unei clădiri mai vechi decât orice văzuse el vreodată. Mai veche poate chiar decât zborul spaţial.

Din crăpătură se revărsa o strălucire pulsatorie, vizibilă chiar şi sub razele soarelui.

Pământenii care munceau să prindă laolaltă scânduri şi bârne erau fiinţe cu aspect jalnic, zdrenţăros îmbrăcate şi teribil de slabe, ca şi cum nu s-ar fi hrănit decât cu aerul dens. Chipurile le erau scofâlcite şi în ochi li se zărea ceva…, un licăr ce părea o distragere, până ce Hari îi privi mai cu atenţie. Atunci îşi dădu seama că băştinaşii *ascultau* permanent, atenţi la cele mai mici sunete – rostogolirea unei pietricele sau zborul unei albine. Din apropiere, oamenii aceştia nu i se păreau deloc periculoşi, deşi îşi amintea că încercase cu totul alte sentimente atunci când fuseseră nişte siluete negre pe crestele colinelor clin jur, azvârlind proiectile zimţate prin noapte.

— Regretă atacul, explică R. Gornon, prezentându-l pe Hari şefului local, o făptură înaltă şi slabă, care vorbea fără oprire într-un dialect ininteligibil. M-a rugat să vă prezint scuze în numele poporului său. Imboldul de a ataca i-a cuprins brusc şi inexplicabil. Pentru a-şi compensa lipsa de ospitalitate, şeful vrea să ştie câte vieţi trebuie sacrificate.

— Nici una! Hari se simţi revoltat de simpla idee a unui

asemenea act. Te rog să le spui că s-a terminat. Ce a fost a fost!

— Voi încerca, desigur, domnule profesor, dar nu ştii cât de serios privesc pământenii asemenea chestiuni. Actuala lor religie este una a responsabilităţii totale. Ei cred că toate acestea – şi Gornon indică pustiul radioactiv – se datorează păcatelor strămoşilor şi că o parte din vină li s-a transmis şi lor.

Hari clipi repede.

— Şi-au spălat orice vinovăţie prin simplul faptul că trăiesc aici. Indiferent de dimensiunile crimei, nimeni n-ar merita o astfel de pedeapsă.

Gornon vorbi scurt în asprul dialect local şi şeful băştinaşilor mârâi un ton de acceptare. Se înclină spre robot, apoi din nou spre Hari, după care se retrase.

— Nu a fost dintotdeauna aşa, îi spuse Gornon lui Hari după ce îşi reluară plimbarea. Chiar şi la zece mii de ani după ce planeta fusese otrăvită, câteva milioane de oameni continuau să trăiască pe Pământ, ocupându-se cu agricultură unor petece de sol fertil şi locuind în aşezări modeste. Aveau tehnologie, câteva universităţi şi ceva mândrie. Poate că prea multă mândrie...

— Ce vrei să spui?

— Când Imperiul Galactic şi-a început dominaţia, aducând pace după o sută de secole de războaie şi disensiuni, aproape toate planetele s-au repezit să se alăture noii federaţii. Pământenii fanatici considerau însă o blasfemie să fie conduşi de orice altă planetă. Societatea Stegarilor lor a conspirat să pornească război împotriva Imperiului.

— Da, îmi amintesc că ai mai vorbit despre asta. O singură planetă luptându-se cu câteva milioane..., dar având viruşi oribili că aliaţi.

— Exact – o armă bacteriologică de o virulenţă fără egal, rezultată din germeni transmiţători de boală existenţi chiar aici, pe Pământ. O maladie contagioasă care-şi determina

victimele *să dorească* să o propage mai departe.

Hari făcu o grimasă. Maladiile constituiau un factor ce putea şubrezi, ba chiar nărui proiecţiile psihoistorice.

— Totuşi conspiraţia a fost dejucată.

— Da, încuviinţă R. Gornon, unul dintre agenţii lui Daneel locuia aici, având misiunea să supravegheze planeta-mamă. Întâmplător agentul dispunea de un dispozitiv special, capabil să amplifice puterile neurale în anumite tipuri de oameni. Printr-un noroc, el a descoperit un subiect cu caracteristicile cuvenite – mai ales cu o puternică orientare morală pozitivă – şi l-a înzestrat cu puteri mentaliste primitive, dar eficiente.

— Un om mentalist, cu aşa mult timp în urmă? Atunci de ce...

— Omul acela a dejucat conspiraţia şi astfel, indirect, agentul lui Daneel a prevenit catastrofa.

Hari căzu pe gânduri.

— Acesta a fost sfârşitul civilizaţiei pământene? Populaţia a fost evacuată pentru a preveni alte rebeliuni?

— Nu din capul locului. Iniţial, Imperiul a fost plin de compasiune. S-au întreprins până şi eforturi de a restabili fertilitatea Pământului. În scurt timp însă s-a constatat că era prea costisitor şi atunci politica s-a modificat. Atitudinea generală s-a înăsprit. Peste un secol s-a primit ordinul de evacuare şi pe planetă au rămas numai pământenii care se ascunseseră prin pustiuri.

Psihoistoricul se înfioră, amintindu-şi de Jeni care se străduise din toate puterile să evite exilul pe Terminus.

„Curenţii destinului nu ne aparţin, ca să-i putem controla”, gândi el.

Mândria Rhodiei se afla în acelaşi loc în care coborâse cu câteva zile în urmă, dincolo de latura nordică a sarcofagului. Acum însă în apropierea ei se ridica o tabără de corturi uzate, locuinţele muncitorilor. Unii dintre ei găteau, strânşi în jurul unui ceaun, şi izul venit dintr-acolo îl făcu pe Hari să strâmbe dezgustat din nas.

Nu departe, psihoistoricul zări o femeie mult mai voinică decât oricare pământean, îmbrăcată în haine zdrenţuite ce scânteiau aidoma orizontului radioactiv. Se plimba înainte şi înapoi, ridica o mână spre faţă şi bolborosea ceva rapid, după care ridica mâna cealaltă. Hari o recunoscu pe Sybyl, savantul-filosof de pe Ktlina, intrată acum evident într-o fază terminală de extaz haotic – faza solipsistă, în care nefericita victimă devine fascinată de propria ei unicitate, retezând orice legături cu lumea exterioară.

„Totul devine relativ”, îşi aminti Hari. „Pentru un solipsist nu există realitate obiectivă, ci doar subiectivă. Afirmarea violent de furioasă şi sigură pe sine până la nivelul intoleranţei a opiniei individuale care se opune întregului cosmos.”

R. Gornon vorbi cu glas scăzut, atât de încet încât Hari de abia putu să distingă cuvintele:

— *Asta* plănuia Societatea Stegarilor să asmută asupra Galaxiei.

Psihoistoricul se răsuci brusc şi-l fixă cu privirea.

— Sindromul Haos?

Gornon aprobă încetişor.

— Conspiratorii dezvoltaseră o formă extrem de virulentă, care putea depăşi orice mecanism social de atenuare pe care Daneel Olivaw îl concepuse pentru noul său Imperiu. Din fericire, planul cu pricină a fost dejucat printr-o intervenţie eroică, totuşi tulpini mai slabe ale aceleiaşi boli deveniseră deja endemice în Galaxie, aduse poate de primele nave stelare.

Hari scutură din cap. Totul însă era perfect logic. Îşi dădu seama imediat – haosul *trebuia* să fie o boală contagioasă!

„Prima dată când a lovit, oamenii nu şi-au putut da seama despre ce era vorba. Au ştiut doar faptul că exact la apogeul civilizaţiei lor încrezătoare, nebunia se răspândea brusc peste tot.”

Poate că nu era mare lucru ca o renaştere să distrugă o societate modernă, aşa cum fusese Ktlina, una dintre

milioanele de lumi. Dar atunci când se întâmplase prima dată, omenirea de abia colonizase alte câteva planete. Epidemia trebuie să fi afectat toţi oamenii care trăiau pe atunci.

„Pe neaşteptate, oamenii nu s-au mai putut bizui pe nimic. Anarhia sfâşiase marele Cosmopolitism Tehnic. Până ce revoltele s-au încheiat şi s-au limpezit apele, populaţia Pământului fugise în subteran ascunzându-se într-o agorafobie psihopată. Între timp, spaţienii au întors spatele sexului, iubirii şi oricăror plăceri sănătoase.”

Hari reveni cu privirea asupra robotului.

— Îţi dai seama ce înseamnă asta, nu?

— Una dintre ultimele chei ale unui puzzle pe care ai încercat să-l rezolvi toată viaţa, încuviinţă R. Gornon. Motivul pentru care omenirii nu i se poate îngădui să se conducă singură sau să lupte neîncătuşată spre potenţialul ei total. Ori de câte ori rasa voastră devine prea ambiţioasă, maladia aceasta iese din hibernare şi distruge totul.

Ajunseseră acum printre corturi. Hari văzu că nici alţi membri ai echipajului ktlinan n-o duceau mai bine decât Sybyl. Unul dintre soldaţii supravieţuitori privea în gol, în timp ce o băştinaşă încerca să-l hrănească, folosindu-se de o lingură. Un altul stătea turceşte pe sol, explicând cu entuziasm câtorva copilaşi motivul pentru care nanotranscendentalismul era superior neo-ruellianismului.

Psihoistoricul suspină. Deşi luptase toată viaţa împotriva haosului judecăţile oferite de Gornon îi îngăduiseră să-l vadă cu intuiţii noi. Poate că, la urma urmelor, haosul *nu era* inerent naturii umane. Dacă era cauzat de o boală, un factor important din ecuaţiile sale s-ai fi putut modifica...

Oftă şi abandonă ideea. Precum virusul responsabil pentru encefalită, boala aceasta scăpase timp de o mie de generaţii detectării şi tratamentului medicilor şi biologilor din Galaxie. Era zadarnic să viseze la găsirea unei cure în momentul acesta, cu Imperiul programat în scurt timp la

autodistrugere.

Pe de altă parte, îi venea greu să nu speculeze.

„Planch a fost pe Ktlina şi anterior pe alte câteva planete haotice totuşi nu s-a molipsit niciodată. Este oare posibil ca o cheie să se afle în imunitatea lui faţă de persuasiunea mentalistă?”

O mulţime restrânsă se adunase lângă capătul opus al cortului cel mai mare. Cineva ţinea o conferinţă, energic, folosind o mulţime de termeni tehnici. Hari crezu că era alt ktlinan bolnav, până ce recunosc vocea şi zâmbi.

„Horis! Perfect, înseamnă că n-a păţit nimic.”

Îşi făcuse griji în privinţa micuţului birocrat pe care-l abandonaseră pe Pământ. Apropiindu-se, văzu că printre spectatorii lui Antic se numărau Maserd şi Planch. Unul dintre piloţii stelari era un prizonier încătuşat, iar celălalt un prieten în care avea încredere, totuşi ambii afişau expresii de interes gânditor. Nobilul îi surâse în semn de salut când văzu apropiindu-se.

Planch îl privi deschis în ochi, parcă semnalându-i că discuţia lor trebuia reluată. „Pretinde că deţine ceva ce-mi doresc. O informaţie atât de importantă pentru mine, încât voi fi gata să forţez regulile în favoarea lui, ba chiar să risc existenţa celei de a Doua Fundaţii.”

Hari se simţea curios..., însă senzaţia aceea era aproape copleşită de o alta. De anticipare.

„În seara asta trebuie să decid. R. Gornon nu mă va sili să traversez timpul. Opţiunea îmi aparţine numai mie.”

Antic îl zări finalmente pe psihoistoric.

— Domnule profesor Seldon, mă bucur să vă văd! Vă rog, priviţi aici!

Pe o masă improvizată se aflau câteva zeci de grămăjoare de material, variind de la prăfos şi grăunţos, până la umed. Practic semănau cu nişte moviliţe de noroi.

„Bineînţeles – profesiunea lui este studiul solurilor. În mod vădit, ea îi este reazemul într-un asemenea moment. Un punct de sprijin de care se poate agăţa în timpul unor

astfel de perturbări.”

Hari se întrebă dacă unele eşantioane nu puteau fi periculoase, însă atât Maserd cât şi Planch îşi lăsaseră pe spate glugile costumelor antiradiaţii, iar ei aveau mai mult de pierdut decât puţinul timp care-i mai rămăsese de trăit lui Hari.

În mod vădit, Antic era încântat de colecţia sa.

— După câte vedeţi, am fost ocupat..., evident, n-am avut vreme decât pentru o cercetare sumară, dar pământenii sunt foarte cooperanţi şi au trimis băieţi peste tot, ca să-mi recolteze mostre.

Psihoistoricul zări surâsul indulgent al lui Maserd şi fu de acord. Antic trebuia lăsat să aibă momentul lui de triumf; până la căderea serii, aveau timp să discute şi chestiuni mai importante.

— Ce ai determinat până acum?

— Oho, o mulţime de lucruri! De pildă, ştiaţi că solurile cele mai bune din zona aceasta nu sunt câtuşi de puţin de origine terestră? Nu departe de Chica există câteva locuri unde, pe hectare întregi, a fost împrăştiat loess fertil. Materialul provine indubitabil de pe Lumea Lorissa, aflată la numai douăzeci de ani-lumină depărtare. A fost transportat aici şi întins într-un strat de adâncime perfect egală. Cineva a încercat să restaureze planeta! Apreciez că efortul s-a petrecut aproximativ cu zece mii de ani în urmă.

Hari aprobă din cap. Se potrivea cu ceea ce Gornon spusese mai devreme – că, odată, Imperiul încercase restaurarea planetei-mamă, înainte ca să se răzgândească, închizând universităţile şi evacuând milioane de oameni din casele lor, lăsând în urmă doar o rasă de supravieţuitori jalnici.

— Dar asta nu-i totul, insistă Antic, apropiindu-se de locul în care instalase câteva instrumente. Am stat toată noaptea, studiind emanaţiile *lucrului* pe care anticii l-au închis acolo.

Arătă spre sarcofagul masiv din oţel şi beton din

apropiere şi spre crăpătura-intrare la care muncitorii lui R. Gornon căutau să ajungă folosind nişte schele cu aspect şubred.

— Nu am la îndemână nici aparatele cuvenite şi nici experţii potriviţi dar este limpede că, demult, aici s-a creat un soi de *falie* în continuum. Este inactivă acum, dar efectele trebuie să fie puternice când se activează ceea ce există în interior. Am fost sceptic în privinţa tik-tokului acela – cel cu chipul lui Gornon Vlimt -, când s-a referit la *aruncarea cuiva în viitor*; însă acum am căzut pe gânduri...

Micuţul birocrat făcu o grimasă.

— Ceea ce pot spune – şi ceea ce poate că robotul nu v-a zis – este că şi în cazul în care falia spaţio-temporală se găseşte în hibernare există efecte ce acţionează asupra întregii planete. Unul dintre cele mai notabile este o modificare a stabilităţii oxidului de uraniu, o moleculă uşoară care se găseşte în regiunile hidrotermale de pe majoritatea planetelor de tip Terra. Atât doar că aici atomii constituenţi au o predispoziţie mai mare pentru...

Hari tresări, înţelegând brusc ceva. I se spusese că transformarea Pământului într-o planetă radioactivă se făcuse în urma deciziei unui singur robot, în decursul epocii post-haos. Era însă posibil ca seminţele, să fi fost sădite chiar mai devreme? În renaşterea strălucitoare, când Susan Calvin şi contemporanii ei nu cunoşteau limite ale ambiţiile sau puterilor lor?

„Ce ar fi dacă Giskard nu a făcut decât să amplifice un fenomen care începuse deja? Asta i-ar putea elibera pe discipolii lui Daneel? Ar putea explica de ce efectul acesta s-a petrecut doar o dată? Pe Pământ?”

Antic ar fi continuat, explicând entuziast detaliile tragediei străvechi, dar fu întrerupt de clopotul care-i chema la masă..., ceea ce însemna, din nefericire, să se înfrupte din ospitalitatea pământenilor. R. Gornon considera că un refuz al vizitatorilor le-ar fi afectat negativ mândria.

Hari izbuti să înghită câteva linguri dintr-un terci

indescriptibil şi zâmbi apreciativ înainte de a scuză şi retrage. Suind încetişor colina de sfărâmături, se întoarse cu faţa spre cele trei oraşe ruinate şi scoase din buzunar exemplarul cel mai recent din Primul Radiant cu Planul Seldon.

Se simţea niţeluş vinovat pentru că-l şterpelise de la Wanda, însă nepoata sa nu avea să observe şi nici să-i pese. Ea şi cu Gaal rămăseseră la bordul navei lor, conectaţi la aparatele de inducere a somnului până la procedurile de diseară.

„În curând va trebui să decid dacă să merg cinci secole în viitor..., presupunând că maşinăria aceasta va funcţiona aşa cum s-a afirmat şi că nu îmi va dezagrega pur şi simplu atomii.”

Zâmbi la gândul acela. Părea o modalitate interesantă de a părăsi lumea.

„Oricum, ce am eu de...”

Pe neaşteptate, cerul se zgudui de tunetul reverberat al unei unde supersonice. Psihoistoricul ridică ochii. Un obiect strălucitor trecea pe boltă pe care începuseră să sclipească stelele – un cilindru cu aripi care se aplecă într-o parte şi viră, pregătindu-se în mod evident de aterizare.

Hari oftă. Sperase să se afunde o oră sau două în iubitele sale ecuaţii. Noul model matematic care apăruse – un tipar al viitorului – era atrăgător de contemplat, însă ideile i se învârtiseră deja prin minte şi era sigur că verificarea cu ajutorul Primului Radiant n-ar fi modificat nimic.

Cu efort, îşi adună puterile să-şi ridice corpul fragil. Petece pâlpâitoare de radiaţii îi luminau calea, când porni pe poteca şerpuită spre tabără.

Până ajunse acolo, noii vizitatori sosiseră deja.

Două femei stăteau lângă R. Gornon. Una dintre ele se întoarse şi zâmbi, când Hari se apropie de focul pământenilor.

— Oaspetele de onoare, nu-i aşa?

Expresia lui Gornon nu trăda absolut nimic.

— Domnule profesor, ţi le prezint pe Zorma şi Cloudia. Au venit de la foarte mare depărtare să asiste la cele ce se vor petrece în seara asta şi pentru ca să se asigure că nu vei fi silit în nici o formă.

— Întreaga mea viaţă a fost dirijată de alţii, râse Hari fără chef. Dacă văd şi ştiu mai multe decât ceilalţi oameni este pentru că asta slujeşte unui plan pe termen lung. De aceea – se adresă el celor două femei – spuneţi-mi ce fel de roboţi sunteţi voi? O altă sectă de calvineni? Sau îl reprezentaţi pe Daneel?

Zorma clătină din cap.

— Am fost renegaţi de calvineni şi de giskardeni. Ambele grupuri ne denumesc *perverşi*, totuşi continuă să ne găsească utili, ori de câte ori este pe cale să se întâmple ceva important.

— „Perverşi”? repetă Hari pe un ton aprobator. (Totul se potrivea.) Aşadar, care dintre voi este om?

Cloudia îşi atinse pieptul cu mâna.

— Cu mult timp în urmă, eu am fost născută ca stăpână, însă acest nou trup al meu este cel puţin un sfert robotic. Zorma, pe de altă parte, are multe părţi protoplasmice. De aceea, domnule profesor răspunsul la întrebarea dumitale nu este deloc simplu.

Hari privi spre R. Gornon, al cărui rămăsese inexpresiv, deşi putea simula întregul domeniu al emoţiilor omeneşti.

— Înţeleg motivul pentru care alte secte pozitronice vă consideră neliniştitoare teoriile, comentă Hari.

— Căutăm să clădim o punte peste prăpastia dintre rasele noastre explică Zorma, prin ştergerea diferenţelor. A fost un proiect îndelungat şi costisitor, nu complet încununat de succes, dar noi continuăm să sperăm. Ceilalţi roboţi ne tolerează, deoarece ar fi afectaţi de disonanţe mintale serioase, dacă ar încerca să ne elimine.

— Evident, dacă eşti parţial om, beneficiezi de o anumită protecţie conform Legii 1, rosti psihoistoricul şi făcu o pauză semnificativa după care continuă: Dar asta nu ar fi

suficient în sine. Mai trebuie să existe şi altceva.

Cloudia încuviinţă încetişor.

— În plus, noi asigurăm un serviciu. Suntem martori. Nu întreţinem partizanate. Ne reamintim.

Lui Hari îi fu imposibil să nu se simtă impresionat. Secta aceea micuţă îşi menţinuse existenţa mult timp, îndurând dispreţul unor forţe mult superioare şi în acelaşi timp menţinând un anume grad de independenţă într-o epocă în care memoria umană era învăluită de amnezie. Pentru a rezista vreme de secole în felul acela, fără să cedezi în faţa permanentului imbold de a acţiona, era necesară o uriaşă disciplină şi răbdare, ba chiar, din unele puncte de vedere, un spirit *opus* celui al lui Planch. De fapt, nişte oameni aproape exact ca el...

Hari se întoarse, căutând un chip prin mulţimea de spectatori, trecând cu privirea peste Antic, Sybyl, pământeni şi Planch.

Se opri în cele din urmă asupra lui Maserd, care stătea izolat de ceilalţi, cu braţele încrucişate şi purtând o expresie de indiferenţă. Acum psihoistoricul distingea dincolo de deghizarea aceea.

— Apropie-te, tinere prieten, îl chemă el pe lordul cel înalt. Vino şi alătură-te camarazilor tăi. Să nu mai avem secrete unii faţă de ceilalţi. A venit clipa adevărului.

8

— Bineînţeles că trebuia să existe un spion, urmă Hari întrerupând protestele lui Maserd. Cineva care să fi ştiut despre nebuloasa Thumartin, de pildă. Nu am descoperit în mod întâmplător arhivele şi terraformatoarele. Au mai existat şi alte indicii... Când Sybyl şi adevăratul Gornon Vlimt au început să acceseze arhivele, cunoşteai despre istoria oamenilor mai multe decât orice profesor de la o universitate imperială.

— După cum am explicat mai devreme, familiile nobile au adesea biblioteci particulare care i-ar putea surprinde pe membrii meritocraţiei. Familia mea a manifestat dintotdeauna un interes faţă de chestiuni cum ar fi…

— Cum ar fi sistemele de guvernare de pe Pământul antic? Genul acesta de cunoaştere este, cu adevărat, remarcabil, ba chiar incredibil. Apoi a fost vorba despre *maşinile de cultivabilitate* care-l incitaseră în aşa măsură pe Horis..., terraformatoarele gigantice folosite cu mult timp în urmă ca să pregătească planetele pentru colonizarea de către oameni. Reacţia ta faţă de ele n-a fost deloc indiferentă..., parcă ai fi privit un duşman vechi şi familiar.

De data aceasta Maserd zâmbi şi nu se mai deranjă să respingă afirmaţia lui Hari.

— Este o crimă, întrebă el, să-ţi doreşti ca Universul să aibă mai multă diversitate?

— Pentru un psihoistoric, chicoti Hari, este aproape o blasfemie. Galaxia este deja prea complicată şi ecuaţiile aproape că se destramă pe la cusături. Şi ţine seama de faptul că se ocupă numai de omenire! Noi, matematicienii, am prefera să simplificăm mult lucrurile. Nu, n-am observat de la început toate indiciile, fiindcă devenisem atât de obsedat de haos. Sybyl, Planch şi toţi ceilalţi reprezentau o ameninţare vădită. Când Kers mi-a spus că eşti un aliat..., că deteşti haosul la fel de mult ca oricare altul...

— Este adevărat!

— Am înţeles prin asta că făceai parte dintre indivizii practici ai Imperiului, aşa cum de altfel te şi comportai. Acum însă văd că eşti un alt tip de utopist. Crezi că omenirea poate scăpa de haos, doar dacă trece prin tipul *corect* de renaştere!

Maserd îl privi pe Hari câteva momente prelungi, înainte ca să răspundă:

— Nu tocmai la asta se referă Planul Seldon, profesore? Ocrotirea unei societăţi umane care va ajunge îndeajuns de puternică pentru ca să se confrunte cu duşmanul străvechi

care pândeşte în chiar sufletele noastre?

„Acesta era vechiul meu vis”, îi răspunse Hari în gând. „Deşi până în ultimele zile, îl crezusem demodat.”

Cu glas tare îi oferi lui Maserd un alt răspuns, conştient de faptul că era privit şi ascultat de ceilalţi.

— Lordul meu, aidoma multor nobili, eşti în ultimă instanţă un pragmatist. Nedeţinând instrumentele matematice necesare, încerci succesiv diferite soluţii, iar când acestea dau greş le abandonezi doar atunci când eşti silit să recunoşti că-i momentul să încerci altceva.

Întinse mâna către cele două femei cyborg – Zorma şi Cloudia, dintre care una se născuse om, iar cealaltă cu un creier pozitronic reglat conform Legilor roboticii. Acum însă ele începuseră să atenueze diferenţele.

— Eşti implicat în acest proiect radical, sau doar lucraţi împreuna pentru că este o chestiune de avantaj reciproc temporar?

Aparent acceptând inevitabilitatea concluziilor lui Hari, Maserd cedă cu un suspin.

— Grupurile noastre îşi cunoşteau existenţa de multă vreme. Familia mea... Încuviinţă trist din cap. Noi am făcut parte dintre cei care au pregătit arhivele, cu mult timp în urmă, luptându-ne cu disperare împotriva amneziei ce se extindea. Şi ne-am războit şi cu terraformatoarele! În general, a fost zadarnic, totuşi am obţinut câteva victorii.

Cu glas de abia şoptit, Antic întrebă:

— Ce *fel* de victorii? Vrei să spui că v-aţi luptat cu roboţii şi aţi învins?

— Cum te poţi lupta cu fiinţe mult mai puternice şi care sunt absolut convinse că ţelul lor suprem este chiar binele tău? Am izbutit totuşi să oprim de câteva ori maşinile acestea oribile, grăbindu-ne şi coborând colonişti *oameni* pe o planetă planificată pentru terraformare.

În câteva rânduri, ăsta le-a blocat, deoarece nu puteau distruge o planetă locuită de oameni.

— N-ar fi trebuit ca noi toţi să fi ştiut despre lucrurile

acestea? făcu Planch.

— După sfârşitul războaielor robotice, am încheiat un târg cu Daneel Olivaw. Noi am fost de acord să nu mai luptăm împotriva amneziei şi să lăsăm planetele protejate să fie trecute în carantină, iar el ne-a lăsat nemodificaţi, cu memoriile intacte. Preţul final îl constituia pasivitatea – să rămânem tăcuţi şi inactivi. Maserd îşi încleştă maxilarele. Totuşi atâta vreme cât Imperiul Galactic funcţiona perfect, era o alternativă preferabilă ruinei şi haosului.

— Rolul dumitale în această afacere cu greu ar putea fi numit pasiv, observă Hari.

Aparent nobilul fu de acord.

— Imperiul se prăbuşeşte. Toate vechile înţelegeri par atacabile. Toţi parcă l-ar aştepta pe Daneel Olivaw să prezinte un plan. Până şi calvinenii – arătă cu degetul mare spre R. Gornon – sunt prea timizi ca să se opună direct vechiului lor inamic. Ei nu doresc decât să-l azvârle pe Hari Seldon în viitor, de parcă astfel se va garanta reuşita.

Râse scurt, ca un lătrat.

Robotul care-l înlocuise pe excentricul Gornon Vlimt făcu un pas înainte. Pentru prima dată, programele sale de emulare simulau un om sfâşiat de nesiguranţă.

— Nu crezi că Olivaw va concepe ceva benefic pentru binele pe termen lung al omenirii?

Un glas de femeie chicoti.

— Deci la asta se rezumă? întrebă Zorma. În ciuda tuturor conspiraţiilor voastre secrete, nu sunteţi decât un grup timorat de tik-toki micuţi. Nu faceţi altceva decât să vă puneţi speranţele în cineva împotriva căruia aţi luptat atâta vreme. Practic, ai citat Legea 0 a lui Daneel!

Clătină din cap şi încheie:

— Nu mai există calvineni adevăraţi.

Hari nu avea intenţia să lase conversaţia să denatureze în conflicte de natură ideologică între roboţi. De asemenea, nu-i păsa dacă Maserd îl spionase permanent, ba chiar dorea numai binele pentru nobil. Ceea ce conta realmente

în clipa acum era însă decizia pe care trebuia s-o ia. Iar urgenţa acesteia fu clară când asistentul lui R. Gornon se năpusti în cort.

— Pregătirile sunt complete. În mai puţin de o oră, va veni momentul. Trebuie să urcăm pe schelă!

Şi astfel, fără să fi luat încă decizia, Hari se alătură unui alai care porni pe aleile vechii universităţi. Paşii lui erau parţial iluminaţi de secera subţire a Lunii şi de strălucirea emisă de boltă atunci când razele gama ce se ridicau din solul de dedesubt loveau atomii de oxigen. Înaintând şi simţindu-se copleşit de bătrâneţe, Hari simţi nevoia imperioasă de a discuta cu cineva în care se putea încrede.

Un singur nume îi venea în minte şi-l murmură în bărbie:

— Dors!

Ultimul lucru la care se aşteptase fusese ca totul să se transforme într-o ocazie ceremonială, însă o procesiune de pământeni îi însoţiră pe Hari şi pe ceilalţi spre sarcofag. Băştinaşii încântau o melodie stranie – sumbră, totuşi în acelaşi timp ciudat de încurajatoare, parcă exprimându-şi toate speranţele pentru o eventuală mântuire. Poate că acel cântec era vechi de milenii, datând chiar din vremea dinainte ca omenirea să se fi ridicat din leagănul ei pentru a cuceri stelele.

Pe R. Gornon şi Hari îi însoţeau cyborgii „deviaţionişti”, Zorma şi Cloudia, cu Maserd păşind acum fără fereală lângă ele. La insistenţei, lui Hari, Wanda şi Gaal fuseseră de asemenea treziţi ca să li se alăture deşi Wanda fusese avertizată să nu încerce interferenţe mentaliste. Unii dintre roboţii prezenţi aveau capacităţi similare, îndeajuns pentru a contracara orice tentative ale femeii.

Nepoata lui Hari părea nefericită şi bătrânul încercă s-o îmbărbăteze cu un zâmbet blând. Educat ca meritocrat, Hari se aşteptase dintotdeauna să adopte, nu să procreeze copii, cu toate acestea, puţine bucurii din viaţa lui fuseseră pe măsura celor de a-i fi părinte lui Raych, apoi bunic al acestei tinere excepţionale, care îşi privea cu atâta

seriozitate misiunea de agent al destinului.

Antic rugase să fie scuzat – sub pretextul de a-şi continua cercetările deşi Hari cunoştea adevăratul motiv. „Anomalia spaţio-temporală” strălucitoare îl îngrozea pe birocrat. Gornon însă nu dorea să lase pe nimeni în tabără, aşa că Antic îşi târa picioarele imediat înapoia lui Planch. Până şi supravieţuitorii renaşterii ktlinene acompaniau procesiunea, deşi Sybyl şi ceilalţi nu păreau deloc conştienţi de cele ce se întâmplau în jur, ci doar de murmurele nearmonioase din propriile lor minţi.

Pe măsură ce se apropiară de anomalia înconjurată de schele, Hari văzu cum înapoia conturului rotunjit al sarcofagului dispărură pe rând, oraşele antice.

Mai întâi Vechiul Chicago, cu zgârie-norii ca nişte turnuri care continuau să tindă aventuros către cer, reamintind de o epocă de deschidere şi ambiţie nezăgăzuită. După aceea pieri Noul Chicago, fortăreaţa monstruoasă în care milioane de oameni se închiseseră, izolându-se de lumina zilei şi de o teroare pe care n-o puteau înţelege. Ultimul dispăru micuţul Chica – situl de porţelan alb în care cea din urmă civilizaţie pământeană se străduia zadarnic împotriva irelevanţei, într-o galaxie căreia pur şi simplu nu-i mai păsa de originile sale.

După ce cotiră după un colţ din străvechiul campus universitar, ajunseră într-un loc din care *fisura* putea fi zărită…, crăpând pereţi groşi ce fuseseră meniţi să sigileze ceva teribil. Să-l înmormânteze pe vecie. Hari privi în stânga sa, spre R. Gornon.

— Dacă într-adevăr anomalia aceasta vă oferă acces la a patra dimensiune, de ce n-a mai fost folosită de atâtea secole? De ce n-a încercat nimeni să modifice trecutul?

Robotul clătină din cap.

— Călătoria în trecut este imposibilă, pe multe niveluri diferite, domnule profesor. Oricum, chiar dacă ai putea modifica trecutul, asta n-ar duce decât la crearea unui viitor nou în care alţii vor fi nemulţumiţi. La rândul lor, ei vor

trimite emisari ca să schimbe trecutul *lor* şi aşa mai departe. În privinţa realităţii, nici una dintre variantele temporale nu va putea pretinde mai multă validitate decât alta.

— Atunci poate că nimic din toate astea nu contează, reflectă Hari. Poate că noi toţi suntem simple imagini paralele în oglindă... sau simulări, ca numerele pe care le jonglăm în Primul Radiant. Existenţe temporare... Fantome ce fiinţează numai când altcineva se gândeşte la ele.

Psihoistoricul nu se uitase pe unde călca. Piciorul său stâng se împiedică într-o ridicătură a solului şi fu cât pe aici să se prăbuşească..., dar fu prins de braţul blând dar ferm al lui R. Gornon. Chiar şi aşa, trupul lui simţea junghiuri de durere şi oboseală. Îi ducea dorul valetului-infirmier Kers şi a scaunului cu rotile pe care-l detestase. La un anumit nivel, Hari îşi dădea seama că moare, deoarece lunecă de câţiva ani spre moarte.

— Nu mă aflu într-o stare prea bună pentru o călătorie aşa lungă, mormăi el în timp ce tovarăşii de drum îl aşteptau să-şi revină.

— Singurul om care a mai călătorit în felul acesta era tot un vârstnic, îl linişti Gornon. Testele dovedesc că procesul este lin, altfel n-am risca niciodată să-ţi provocăm vreun rău. Iar când vei sosi, vei fi aşteptat.

— Înţeleg. Cu toate acestea, mă întreb...

— Ce anume, domnule profesor?

— Voi aveţi la îndemână capacităţi medicale extraordinare. Tehnici şi descoperiri pe care roboţii le-au păzit de milenii. Cyborgii aceştia – arătă el spre Zorma şi Cloudia – par capabili să-şi duplice corpurile şi să-şi prelungească viaţa la nesfârşit. De aceea mă întreb de ce nu mi-aţi amplificat sănătatea fizică, măcar puţin, înainte de a porni în călătorie.

— Nu este îngăduit, domnule profesor. Există motive puternice – morale, etice şi...

Fu întrerupt de un hohot aspru de râs, dinspre Zorma.

— Cu excepţia cazurilor când îţi slujeşte scopurilor! Gornon, ar trebui să-i oferi lui Seldon un răspuns mai bun.

După o pauză, Gornon vorbi pe ton scăzut:

— Nu mai deţinem aparatele organiforme. Au fost debarcate pe Pengia. Erau necesare altundeva, pentru continuarea unui proiect important... şi nu mai adaug un cuvânt despre asta.

Continuau să meargă, în vreme ce strălucirea emanată dinspre mausoleul crăpat umplea noaptea deasupra capetelor lor şi proiecta dinspre schele umbre ce se întindeau ca pânza de păianjen peste universitatea ruinată. Majoritatea pământenilor, dar şi alţi spectatori suiră pe movilele de sfărâmături din apropiere ca să privească, iar Hari şi Gornon conduseră alaiul diminuat pe o platformă lată de lemn care începu să se ridice cu aproape o duzină dintre ei, trasă de funii scârţâitoare.

— Mi se pare, se adresă Hari lui Gornon, că te legi la cap fără să te doară. Să ştii că există şi altă modalitate de a trimite pe cineva în viitor.

De data aceasta robotul nu-i răspunse, ci îl cuprinse cu un braţ după umeri, iar ascensorul improvizat ajunse la destinaţie cu un zgâlţâit sonor. Hari fu nevoit să-şi pună palma pavăză la ochi împotriva luminii care se revărsa din învelişul de protecţie fisurat al clădirii.

Acompaniat de murmurele de uimire ale oaspeţilor săi, Gornon oferi o explicaţie tranşantă şi succintă.

— Totul a început cu un experiment simplu şi plin de bune intenţii desfăşurat în aceeaşi epocă îndrăzneaţă în care oamenii inventau atât roboţii, cât şi hiperpropulsia. Cercetătorii de aici avuseseră o intuiţie incredibilă şi acţionaseră impulsiv pe baza ei. Brusc, s-a declanşat un fascicul de spaţiu-timp fracturat, înhăţând un pieton care trecea pe acolo, smulgându-l pe Joseph Schwartz din viaţa lui normală şi propulsându-l cu zece mii de ani în viitor. Pentru Schwartz a urmat de o aventură extraordinară, dar în oraşul Chicago pe care-l lăsase în urmă coşmarul de abia

începuse.

Hari privi chipul robotului, căutând expresiile complexe de emoţie pe care Dors şi Daneel le simulau atât de bine, însă omul acesta artificial era încruntat şi stoic.

— Vorbeşti de parcă ai fi fost acolo când s-au petrecut lucrurile.

— Eu nu am fost acolo, dar a fost un robot de un model mai vechi, ale cărui memorii le-am moştenit. Nu sunt nişte amintiri plăcute. Unii dintre noi cred că evenimentul a însemnat începutul sfârşitului pentru măreaţa epocă de exuberanţă tinerească a omenirii. Nu mult după aceea, în toiul incriminărilor internaţionale, au început primele valuri de iraţionalitate. Roboţii au fost interzişi pe Pământ. Dezacordurile s-au înmulţit între naţiuni şi planetele-colonii. Au apărut primele tentative de războaie bacteriologice. Unii dintre noi au jurat…

Brusc, Hari avu o intuiţie nebunească.

— Tu ai rămas aici, nu-i aşa? Agentul lui Daneel despre care ai amintit anterior – cel care a ajutat ca pământenii să fie opriţi din răspândirea unei maladii noi -, tu ai fost?

R. Gornon tăcu câteva clipe, apoi încuviinţă cu un gest repezit.

— Atunci Zorma are dreptate…, de fapt, nu eşti calvinan.

— Cred că nu mă mai încadrez în nici una dintre clasificările rigide, deşi la un moment dat am fost un discipol fervent al giskardismului.

Acum masca inexpresivă a robotului se frânse, precum cea a oricărui stoic al cărui calm a fost zdrobit de cea mai puternică dintre emoţii – speranţa.

— Timpul îi afectează chiar şi pe nemuritori, domnule profesor, mulţi dintre noi, roboţii vechi şi obosiţi, nu mai ştim realmente ce suntem. Poate că asta ne-o vei putea spune *dumneata*, când vei avea posibilitatea să reflectezi. Cu timpul...

„În felul acesta, am ajuns la clipa deciziei”, înţelese Hari, continuând să-şi ţină palma pavăză la ochi, ca să se

ferească de lumina puternică. Desigur, ar fi fost un eşec să bată în retragere acum. Toţi îl priveau; până şi aceia care, ca Wanda, dezaprobau complet planul lui R. Gomon ar fost cu siguranţă dezamăgiţi la un anumit nivel... să li se promită un spectacol senzaţional, pentru ca vedetă acestuia să se retragă în ultima clipă. Pe de altă parte, Hari îşi dobândise reputaţia de a face lucrurile cele mai neaşteptate. Ideea de a-i surprinde pe toţi aceşti oameni oferea o atracţie aproape delicioasă.

Câţiva membri ai grupului se apropiară mai mult de lumina opalescentă, privind înăuntru. Maserd arătă spre clădirea năruita, fără îndoială un laborator antic de fizică, unde se produsese accidentul iniţial. Şeful tribului de pământeni stătea lângă nobil, încuviinţând din cap. Până şi Wanda se apropie curioasă, deşi Antic continua să menţină distanţa, rozându-şi unghiile.

Planch făcu câţiva paşi înainte şi-şi ridică mâinile încătuşate.

— Seldon, te conjur, scapă-mă de astea. Roboţii aceştia..., de fapt toţi te venerează. Poate că eu am greşit. Înainte ca să pleci, îngăduie-mi să-mi dovedesc valoarea. Deţin anumite informaţii..., locul unde se găseşte cineva important pentru tine. O persoană pe care o cauţi de mulţi ani.

Hari pricepu brusc ce sugera Planch.

„Bellis!”

Se apropie cu un pas de pilot.

— Mi-ai găsit cealaltă nepoată?

Auzind întrebarea, Wanda îşi desprinse atenţia de la sarcofag şi veni către Planch.

— Unde este? Ce s-a-ntâmplat cu sora mea?

R. Gornon îi întrerupse.

— Regret, dar trebuia să fi discutat toate acestea mai devreme. Nu mai avem timp. Dintr-o clipă în alta, câmpul se va extinde. Am izbutit să transformăm fasciculul într-un câmp circular, dar nu putem fi siguri cât timp va...

Altcineva se apropie de Hari – şeful tribului de pământeni. Deşi accentul îi era straniu şi pronunţat, psihoistoricul constată că îi putea înţelege spusele.

— Mhai esthe thimp ca famihliile să-şi rezolvhe probhlemele. Vhă rhog, conthinuaţi, domnulhe, arătă el din cap spre Planch.

Hari simţi un fior de iritare, întrucât aceea nu era câtuşi de puţin problema pământeanului, dar Gornon interveni primul fulgerându-l cu privirea pe şeful de trib.

— Ce ştii *tu* despre asemenea probleme? Este timpul să ne pregătim! Uitaţi-vă cât de sclipitoare devine lumina chiar în timp ce vorbim.

Prin fisura din sarcofag, Hari văzu că într-adevăr lumină se intensificase. Maserd se retrase de lângă marginea anterioară a platformei şi gesticulă spre interior.

— Ceva se extinde din clădirea aceea! Parcă ar fi o sferă din metal lichid. Se apropie!

— Aici suntem în siguranţă? întrebă Antic agitat.

— Nu a depăşit niciodată limitele sarcofagului, răspunse R. Gornon. Nu-i va atinge pe cei de pe platformă.

— Şi ce se va întâmpla cu Hari Seldon? se interesă Zorma. Pentru el nu va fi periculos să pătrundă acolo?

Gornon scoase un suspin de frustrare simulată.

— În ultimul *mileniu* nu am făcut altceva decât experimente de calibrare. Profesorul Seldon va percepe o tranziţie lină, instantanee, spre epocă din viitor care a fost aleasă – peste numai câteva secole, când vor trebui luate decizii ce vor afecta întregul destin al omenirii.

— Câteva secole, murmură Planch apoi mai se apropie cu un pas de Hari. Aşadar, ce spui, profesore Seldon? Facem un târg?

Hari se uită spre Wanda, sperând să vadă o aprobare, dar femeia clătină din cap.

— Nu-i pot citi secretul din minte, bunicule. Creierul lui are o complexitate aparte. Mai ţii minte cât m-am chinuit ieri, doar pentru a-l face să stea nemişcat? Cu toate

acestea, eu sunt sigură că vom găsi locul unde a ascuns-o pe Bellis. Atât doar că va dura ceva timp, fiindcă va trebui să lucrăm asupra lui individual.

Lui Hari nu-i plăcu finalul afirmaţiei ei.

„Poate că încheierea unui târg ar fi mai bună. Aş putea părăsi lumea aceasta cu o conştiinţă curată.”

Înainte de a putea răspunde însă, Planch scoase un muget, ridică ambele mâini încătuşate şi se repezi înainte.

Cu viteza fulgerului, R. Gornon îl prinse pe Hari şi-l trase la o parte, dar, în clipita aceea neclară, psihoistoricul îşi dădu seama că nu *el* fusese ţinta atacului. Prefăcându-se că se năpusteşte asupra lui Hari, Planch îl silise pe Gornon să adopte în mod reflex starea de protejare, eliberând drumul spre adevăratul său obiectiv.

Pilotul parcurse în goană patru paşi spre Maserd, care se afla la marginea platformei. Nobilul se încordă, pregătindu-se de luptă..., apoi, înţelegând brusc, se feri cu dexteritate.

Răcnind înspăimântat şi în acelaşi timp triumfător, Planch sări de parapet în lumina opalescentă. Prăbuşindu-se în gol, trupul său se lovi de sferă care se extindea lent, unduind ca mercurul lichid... şi dispăru în ea.

În timp ce Hari privea, globul de oglindă continuă să se dilate, apropiindu-se inexorabil de platformă. Nimeni nu scoase un cuvânt, până ce Gornon comentă cu glas inexpresiv:

— Trebuie să fim siguri că este întâmpinat cu atenţie peste cinci sute de ani. Până atunci nu va fi capabil să modifice destinul, dar trebuie să ne asigurăm că nu-i va face rău profesorului Seldon când va ieşi pe partea cealaltă.

Hari simţea un torent de sentimente – admiraţie pentru curajul căpitanului, plus disperare pricinuită de faptul că pierduse un indiciu asupra locului unde se afla cealaltă nepoată a sa. Ignorând pragmatismul stoic al lui R. Gornon, psihoistoricul privea tot mai tem[tor spre anomalia spaţio-temporală care îşi continua dilatarea.

Următorul care vorbi fu şeful tribului de pământeni. De

data aceasta, accentul lui era mai moale, mai lesne de înţeles.

— Este adevărat, cineva trebuie să aştepte aici, pe Pământ, ca să-l aştepte pe Mors Planch, însă nu trebuie să ne temem pentru siguranţa lui Hari Seldon.

— De ce anume? pufni Cloudia, cyborgul care începuse viaţa ca om.

— *Fiindcă Hari Seldon nu va pleca în călătoria aceasta. Nici în seara asta şi nici altădată.*

Toţi se întoarseră surprinşi spre pământeanul care îşi îndreptă spinarea, renunţând la poziţia gârbovită specifică majorităţii terranilor. Wanda se holbă la bărbatul înalt şi scoase un icnet de înţelegere. Zorma reacţionă următoarea, bolborosind o obscenitate.

Lipsit de puteri mentaliste, Hari pricepu mai greu. Cu toate acestea ceva din tonul vocii şefului de trib i se părea familiar, ca şi ţinuta pe care o adoptase acum – semănând cu Prometeu, ale cărui eforturi agonizatoare nu se sfârşeau niciodată.

Apoi şopti un singur cuvânt:

— *Daneel.*

R. Gornon aprobă din cap, la fel de inexpresiv ca întotdeauna.

— Olivaw, bănuiesc că te afli aici de mai mult timp, nu?

— Bineînţeles, încuviinţă robotul care se deghizase în pământean. Ştiusem de multă vreme despre experimentele pe care grupul tău le desfăşura pe Pământ. Nu am putut distruge anomalia temporală dar i-am monitorizat pe băştinaşi. Cu ani în urmă, am avut grijă să aranjez astfel încât să devin un personaj important pentru triburile de pământeni, care răspund prompt şi cu entuziasm la influenţa mea. Când m-au anunţat reluarea activităţilor în locaţia aceasta, am asociat vestea cu relatările despre răpirea lui Hari şi am ajuns la concluzia evidentă.

Se întoarse către Hari.

— Iartă-mă, prieten vechi! Ai trecut prin încercări teribile,

la o vârstă când ar fi trebuit să te relaxezi şi să-ţi revezi liniştit realizările vieţii. Ar fi trebuit să fi venit mai devreme aici şi am sperat să te ajung din urmă pe Pengia, dar s-au ivit probleme neaşteptate cu unele secte calvinene, care şi-au reînnoit lupta pentru religia veche şi pură, şi erau gata să distrugă Planul Seldon indiferent cu ce preţ. Înfrângerea lor a durat destul. Sper că-mi vei ierta întârzierea.

„Să iert?” Hari se întrebă ce ar fi fost de iertat. Adevărat, fusese manipulat. De către giskardeni, calvineni şi ktlineni... şi de alte câteva facţiuni, atât ale oamenilor cât şi ale roboţilor. Totuşi, cu o onestitate inflexibilă, recunoscu în sinea sa că ultimele săptămâni fuseseră mult mai incitante decât orice i se întâmplase de când începuse să joace un rol major în problemele galactice. Chiar dinainte de a deveni prim-ministru al Imperiului..., pe vremea când el şi Dors erau tineri aventurieri care îşi introduceau personalitatea în minţile unor creaturi primitive, ducând vieţile sălbatice şi libere ale cimpanzeilor.

— Nu-i nimic, Daneel. M-am gândit tot timpul că vei apărea şi că mă vei scuti de angoasa luării acestei decizii.

— Apelez la tine, Olivaw, zise R. Gornon, ca unul în care am avut încredere atâtea milenii. Te rog, lasă-ne să continuăm lucrul din seara aceasta.

Daneel îl privi în ochi.

— Ştii bine cât respect amintirile camaraderiei noastre. Îmi amintesc nenumărate bătălii în care am luptat umăr la umăr, în timpul războaielor civile robotice. Legea 0 n-a avut niciodată un apărător mai puternic ca tine.

— Atunci nu poţi să crezi că fac toate acestea pentru binele pe termen lung al omenirii?

— Pot, desigur, răspunse Daneel, dar cu secole în urmă n-am căzut de acord ce anume ar trebui să fie „binele pe termen lung”. Întrucât evenimentele au ajuns într-un punct critic, nu te pot lăsa să intervii.

Cuvintele lui stârniră reacţia lui Hari.

— În ce mod să intervină, Daneel? Totul s-a desfăşurat în

avantajul tău. Să luăm de pildă arhivele antice şi terraformatoarele – ai simţit că pot prezenta un pericol după colapsul vechiului Imperiu. În decursul epocii următoare, ele puteau fi descoperite, accidental, ducând la destabilizarea tranziţiei plănuite. Deciseseşi deja să le distrugi, pe baza Legii 0, însă unii dintre semenii tăi nu erau mulţumiţi de disonanţa pozitronică pe care o cauză. Prin permisiunea pe care am acordat-o, am uşurat activitatea discipolilor tăi.

O privi pe Wanda şi o văzu înfiorându-se la menţionarea arhivelor. Şi ea înţelesese cât de periculoase erau, şi faptul că trebuiau distruse.

— Iar când agenţii haosului ne-au descoperit acolo, în nebuloasă, urmă Hari, Planch a pus totul pe seama unui informator necunoscut la bordul navei care le-ar fi spus unde să ne găsească. Bănuiesc însă că *tu*, Daneel, ai fost cel care ai folosit ispita arhivelor pentru a-i atrage pe toţi agenţii ktlineni spre un singur loc, eliminând ameninţarea ridicată de cea mai periculoasă planetă haotică din acest secol.

— Nu-mi pot asuma creditul pentm acţiunea aceasta, ridică expresiv din umeri Daneel, deşi recunosc că m-a ajutat. Se răsuci spre Maserd. Ei bine, tinere prieten? *Tu* ai fost agentul despre care vorbea Mors Planch?

Hari se întrebă de ce Daneel, care deţinea puterile mentaliste cele mai importante din Galaxie, nu citea pur şi simplu gândurile nobilului.

Daneel se întoarse către el.

— Nu îi pătrund în minte, deoarece avem o înţelegere străveche, un acord încheiat între mine şi familia lordului Maserd. Membrii familiei sale au fost permanent şi incredibil de inteligenţi în tentativele lor de a se împotrivi amneziei necesare.

— Iar noi am fost de acord să încetăm, continuă Maserd, în schimbul promisiunii de a fi lăsaţi în pace. Micuţa noastră provincie galactică fost condusă puţin diferit faţă de restul

Imperiului. Noi am fost liberi să ne luptăm cu haosul în felul nostru aparte.

— Se pare însă, observă Daneel, că înţelegerea aceasta străveche a fost încălcată.

— Nu!

— Ai recunoscut deja că ai comunicat cu acest grup, arătă robotul spre Zorma şi Cloudia.

— Cei din neamul Maserd au dreptul să discute orice printre ai lor.

Cu vârful bărbiei indică spre cyborgul cu păr blond.

— Cloudia Duma-Hinriad este stră-stră-străbunică mea.

— Foarte inteligent, surâse Daneel, dar Legea 0 nu-mi va îngădui să accept încercarea aceasta de a ocoli acordul nostru. În nici un caz, dacă ea ar putea pune în pericol salvarea pe termen lung a omenirii.

— Şi bineînţeles, tu eşti cel care va hotărî ce formă va căpăta această salvare, rosti R. Gornon cu un glas care sună în acelaşi timp disperat şi sarcastic.

— Aceasta mi-a fost povara de când binecuvântatul Giskard şi cu mine am descoperit Legea 0.

— Şi iată care i-a fost preţul, arătă R. Gornon spre ruinele ce străluceau radioactiv. Măreţul tău Imperiu Galactic a păstrat pacea şi a ocolit haosul, eliminând diversitatea! Omenirea trebuie să evite tot ceea ce este alien sau straniu, indiferent dacă provine din interiorul său din exteriorul ei.

Daneel clătină din cap.

— Nu este momentul potrivit pentru reluarea străvechii noastre dispute referitoare la propunerea ta – *Legea Minus Unu*. Se apropie suprafaţa de tranziţie. Pentru binele lui Hari şi pentru binele Planului, trebuie să insist să coborâţi imediat platforma aceasta.

— Ce râu ar fi în a-l lăsa pe Seldon să vadă cum va fi lumea peste cinci secole? întrebă Zorma. Munca lui în perioada aceasta a luat sfârşit, ai spus-o chiar tu. De ce nu laşi oamenii să fie implicaţi în decizie, când *salvarea* ta este

pregătită?

Daneel privi spre lumină intensă din interiorul sarcofagului. Deja, reflecţiile lor puteau fi văzute pe sfera oglindă ce se dilată, apropiindu-se încet, dar inexorabil. Reveni cu privirea la Zorma.

— Asta este principala ta grijă? În amintirea lui Giskard şi pe baza Legii 0, doresc să fac o promisiune: Când soluţia mea va fi gata, omenirea va fi consultată. Nimic nu le va fi impus fiinţelor omeneşti fără decizia lor suverană.

Dacă răspunsul le satisfăcuse pe Zorma şi Cloudia, nu acelaşi lucru se putea spune şi despre R. Gornon.

— Olivaw, pufni el, te cunosc pe tine şi şiretlicurile tale. Cumva, vei trişa. Insist ca lui Hari Seldon să i se îngăduie să plece!

— *Insişti*? ridică o sprânceană Daneel.

Aparent, cuvântul acela avea un înţeles special printre roboţi. Pentru o clipă, lumea explodă în jurul lui Hari într-un vălmăşag înceţoşat de mişcări şi acţiuni.

Fascicule de lumină pârjolitoare ţâşniră din ambele palme ale lui R. Gornon. Daneel îi replică în acelaşi mod, dar cei doi nu erau singurii combatanţi.

Brusc, părţi ale schelelor din jur se desprinseră din structura formată din bârne şi scânduri, dezvăluind că erau roboţi camuflaţi! Aceştia săriră acum în ajutorul lui Daneel.

În replică, raze arzătoare fură declanşate de roboţii lui Gornon aflaţi pe maldărele de sfărâmături dimprejur. Antic urlă şi se azvârli pe jos, căutând protecţie, iar Gaal păli şi leşină. Bătălia nu părea însă să implice nici un om – nici ca luptători, nici ca victime.

Lame tăioase de forţă trecură printre picioarele şi pe sub braţele lui Hari, ori pe lângă capul lui, la distanţe de câţiva centimetri.., dar absolut nici una nu-l atinse. Era o înfruntare precisă, în care evitarea vătămării spectatorilor umani constituia prioritatea absolută, iar principalul pericol la adresa integrităţii lui Hari o reprezenta ploaia de fragmente arzătoare de roboţi ce cădea peste tot.

Nu dură mult. Cu siguranţă, R. Gornon nu se aşteptase nici o clipă să învingă, totuşi principala grijă a lui Hari se îndrepta în direcţia singurului robot rămas în picioare când totul luă sfârşit.

— Eşti rănit! E ceva grav? îşi întrebă vechiul prieten şi mentor.

Firicele de fum se ridicau din câteva locuri de pe corpul umaniform al lui Daneel, acolo unde hainele şi epiderma fuseseră carbonizate şi dezvăluiau o suprafaţă strălucitoare, un blindaj rezistent faţă de orice avea o energie mai mică decât a soarelui. Lui Hari îi reamintea de legendele pe care le citise în *Cartea cunoaşterii pentru copii*, istorii despre zei şi titani – fiinţe nemuritoare care se luptau între ele, mai presus de puterea de intervenţie a oamenilor.

Daneel Olivaw stătea în mijlocul dezastrului, privind cu o tristeţe aparent reală la distiugerea semenilor săi.

— Nu am păţit nimic, prietene Hari.

Se întoarse după aceea spre Zorma şi Cloudia.

— Prin inacţiunea voastră, pot deduce că promisiunea mea vă mulţumeşte? Pentru următoarele cinci secole?

Cele două „femei” încuviinţară simultan, iar Zorma răspunse în numele amândorura.

— Nu este o aşteptare chiar atât de lungă şi sperăm că ne vei informa despre planurile tale privind salvarea omenirii. Mai presus de orice, ne rugăm ca Planul tău să fie unul nobil pentru *ambele* noastre rase ce suferă de atâta vreme.

Hari sesiză mesajul implicat.

„În devotamentul tău pentru posteritatea umană, nu-i exclude pe roboţi.”

Îl cunoştea însă prea bine pe prietenul său de o viaţă. Rasa servitorilor nu avea să obţină nici măcar o prioritate minoră. Pentru Daneel numai omenirea era importantă.

— Acum este momentul să părăsim locul acesta periculos, anunţă Daneel, întinzându-se spre pârghia care

declanşa coborârea platformei.

În clipa aceea, Wanda strigă:

— Maserd! Acum mi-am dat seama... a dispărut!

Priviră în toate direcţiile, iar unii dintre ei îşi utilizară simţurile pozitronice mult amplificate, însă nobilul de pe Rhodia nu era prezent. Fie coborâse rapid de pe schelă în timpul bătăliei, fie...

„Fie Daneel va trebui să se ocupe peste cinci secole de doi oameni tenace”, gândi Hari când platforma începu să coboare lent. „Ar fi bine să nu uite să lase pe cineva să aştepte aici, fiindcă dacă aceştia doi se vor alia...”

Nu exista nici o dovadă că Maserd plonjase în sfera strălucitoare, care acum umpluse întregul volum al sarcofagului şi emitea raze strălucitoare de lumină ale căror culori Hari nu le putea descrie şi pe care, putea să jure, nu le mai văzuse în viaţa sa.

Asistând cu numai câteva clipe înainte la confruntarea dintre nemuritorii omnipotenţi, psihoistoricul ştia că puţine erau lucrurile pe care Planch sau Maserd le-ar fi reuşit, chiar dacă ar fi fost lăsaţi liberi în viitorul Galaxiei. El avea o imagine clară despre tipul de societăţi ce aveau să înainteze târâş-grăpiş, şi uneori să înflorească, în acea epocă îndepărtată. Fundaţia lui urma să domine deja capătul opus al Galaxiei, dar efectele nu aveau să fie foarte vizibile aici, pe planeta-mamă, pe demult uitatul Pământ.

Suspinând încetişor, le dori, în gând, noroc ambilor bărbaţi... oriunde şi oricând aveau să ajungă.

Solul se apropie, torturat de crime străvechi, de abia reamintite. Hari mai ridică o dată privirea spre strălucirea care radia din sarcofag.

„Recunosc că am fost teribil de ispitit. Ar fi fost o aventură dată naibii mai ales dacă m-ar fi reîntinerit.”

Închise ochii, simţind în jurul umerilor strânsoarea puternică, dar blândă, a vechiului său tovarăş Daneel, care-i sprijini corpul fragil când ascensorul improvizat se zgudui, oprindu-se. Îi îngădui să-l întoarcă şi să-i călăuzească paşii

spre tabăra pământenilor... aşa cum le îngăduise şi altora să-i conducă viaţa din capul locului, deşi în general nu-şi dăduse seama de acest lucru.

9

În dimineaţa următoare, în timp ce echipele de pământeni munceau să îndepărteze urmele bătăliei, Daneel şi Hari se întâlniră cu Zorma şi Cloudia lângă nava ultrarapidă a cyborgilor care se pregăteau de plecare.

— Cloudia, dacă nepotul tău te va contacta vreodată, te sfătuiesc să-l convingi să nu intervină. Momentul de inerţie istoric se acumulează spre un maximum care va avea loc peste cinci-şase secole. Dacă Biron încearcă să devieze forţa aceasta masivă şi inexorabilă, mă tem că va fi rănit... fără să izbutească nimic.

Cyborgul-om încuviinţă din cap şi Hari observă – poate niţel invidios – forţa tinerească a siluetei sale suple. Fără să fi pus la socoteală părţile înlocuite, Cloudia era mult mai vârstnică decât el. Expresia ei era răbdătoare, totuşi sarcastică.

— Asta dacă va apărea. Este posibil să-l vezi înaintea mea, Daneel dacă a plonjat după Mors Planch şi dacă aştepţi aici când va apărea în epoca aceea viitoare. Într-un asemenea caz, fii blând cu el. Este mânat de sentimentele cele mai bune.

— Aproape întotdeauna sunt blând. Dar dacă este mânat de sentimente atât de bune, de ce a furat atunci Primul Radiant psihoistoric al lui Hari Seldon? Am scanat nava lui Gornon şi am descoperii suficiente dovezi că Maserd a fost vinovatul.

Cloudia surâse amar.

— Noi Hinriazii tindem să fim adesea asemenea hârciogilor atunci când este vorba despre dobândirea cunoaşterii. Pur şi simplu, nu ne mai săturăm. După

optsprezece mii de ani, ar trebui deja să cunoşti aspectul acesta. Suntem singurul grup de oameni care s-a înfruntat cu tine şi te-a adus în impas, silindu-te să încheiem un acord.

Daneel aprobă scurt din cap.

— Toate acestea au trecut şi viitorul depinde de continuarea unui comportament bun din partea voastră. Acum vă las să plecaţi, bizuindu-mă pe jurământul făcut de a nu interveni.

Zorma râse sonor, aducând mult cu o femeie adevărată care se temea puţin şi în acelaşi timp era sfidătoare.

— Ne laşi să plecăm din acelaşi considerent pentru care, cândva, l-ai cruţat pe Lodovic Trema, deşi mutaţia pe care o suferise îi împingea pe toţi ceilalţi roboţi ce respectă Legea 0 să-şi dorească să-l facă bucăţele. Eşti inteligent, Olivaw. Pregăteşti o soluţie de rezervă, pentru eventualitatea în care planul psihoistoric al lui Seldon va trebui înlocuit, dar este posibil ca şi această soluţie să aibă nevoie de propriul *ei* înlocuitor. În cazul acesta, singura ta speranţă poate fi o nouă sinergie între roboţi şi oameni. Poate o combinaţie hibrid, ca noi *perverşii* – se indică pe sine şi pe Cloudia. Sau altfel..., ceva care te disturbă în aceeaşi măsură ca Lodovic Trema.

Glasul lui Zorma coborî şi expresia feţei i se înnegură.

— Nu uita ce ai promis, Olivaw! Că omenirea va fi consultată, atunci când îţi vei prezenta glorioasa şi atent conceputa salvare. Foarte mulţi roboţi, chiar dintre discipolii tăi, sunt îngrijoraţi.

— Îmi voi respecta făgăduiala, încuviinţă Daneel. Voinţa umană va juca un rol important în decizie.

Zorma îl privi, de parcă ar fi dorit să-i străpungă epiderma impenetrabilă cu căutătura ei.

În cazul acesta, nu se va mai repeta cel puţin o eroare care a fost făcută aici, pe Pământ.

Continuă apoi pe un canal de microunde, accesibil numai roboţilor:

Un ultim comentariu, Daneel. Lasă-i în pace pe Dors şi Lodovic. Ei sunt aparte. Le-ai oferit germenii a ceva preţios. Nu fi ranchiunos pe ei dacă îi vor purta în direcţii pe care tu nu le înţelegi.

Hari şi Daneel le priviră pe cele două femei plecând, suind rampa şi închizând trapa. Nava lor se înălţă pe perne de antigravitaţie, viră lent şi acceleră spre est, aproape atingând oraşele antice pe care umbra ei le mângâie în treacăt.

O vreme rămaseră tăcuţi, după care Hari spuse:

— Noi doi ştim că nu-ţi vei respecta făgăduiala.

Robotul se răsuci şi-l privi.

— Cât anume ai priceput?

— Acum ştiu totul despre vechile mecanisme de atenuare..., cel puţin îndeajuns ca să pricep lipsurile care m-au nedumerit din ecuaţiile psihoistorice. Tehnici care te-au ajutat pe tine şi pe aliaţii tăi să păstraţi Imperiul stabil, paşnic şi lipsit de haos, în ciuda tuturor probabilităţilor, pe cea mai mare parte a ultimelor douăsprezece milenii.

Daneel surâse subţire.

— Mă bucur că ai avut satisfacţia să deduci singur. Dorisem să-ţi explic totul înainte de...

— Înainte de moarte? chicoti Hari. Nu fi diplomat cu mine aşa, pe neaşteptate. În plus, majoritatea atenuatorilor vechi se deteriorează. Este uşor de văzut că exploziile de haos vor deveni treptat tot mai frecvente, dacă Imperiul nu colapsează. Mai precis, dacă n-ar fi împins spre prăpastie... Oricum, toate astea aparţin trecutului şi noi vorbim acum despre viitor. Când am introdus alţi factori – tot aşa cum tu ai introdus mentaliştii umani pe parcursul ultimelor două generaţii şi promovarea străvechilor arte ale meditaţiei printre oameni, am început să ghicesc cam la ce fel de *salvare* te gândeai.

Daneel privi peste ruinele devastate ale lui Chicago, iar de acolo mai departe, spre pustiul necuprins. Începu să vorbească pe un ton scăzut.

— Se numeşte *Gaia* şi este o modalitate de a aduce fiecare lume vie la un nou nivel de conştiinţă. Pe termen lung însă nutrim speranţa că va lega toate planetele între ele şi va deveni ceva cu adevărat măreţ – *Galaxia*.

— Conectarea mentalistă completă a tuturor oamenilor. (Aşadar Hari ghicise corect.) Va dura destul de mult... Nu-i de mirare că ai nevoie de Planul meu, ca să le oferi oamenilor o preocupare până ce va fi gata această soluţie Gaia. Cred deja că pot intui multe dintre avantajele ei, privind din perspectiva ta. Te rog însă, folosind propriile tale cuvinte, convinge-mă că acest cadou măreţ va merita toate eforturile de până acum.

Robotul se întoarse spre Hari şi-şi deschise braţele, parcă dorind să cuprindă în totalitate viziunea sa măreaţă.

— Ce probleme *nu* va putea să rezolve? O dată ce toţi bărbaţii şi femeile vor putea să înţeleagă perfect gândurile tuturor celorlalţi, va însemna sfârşitul dezacordurilor dintre oameni, a conflictelor şi a războaielor! Sfârşitul *singurătăţii*..., cuvântul acesta îşi va pierde pur şi simplu înţelesul, deoarece fiecare prunc se va alătura de la naştere comuniunii. Va fi capacitatea de a împărtăşi simultan toate ideile măreţe! Va însemna stabilitate şi inerţie împotriva modificărilor bruşte, asigurând omenirea pe vecie împotriva impulsivităţii haosului. Iar astea sunt numai câteva dintre câştiguri! Experimentele mele dovedesc deja o posibilitate incredibilă – ca o asemenea macro-conectare de minţi omeneşti să poată, cumva, deveni conectată la ecosfera înconjurătoare. Senzaţiile şi dorinţele primitive ale animalelor, ba chiar şi ale plantelor, vor deveni accesibile. În acel moment, creierele umane vor deveni doar organele de vârf ale unei entităţi universale, care va cuprinde întreaga forţă a vieţii unei planete, ajungând până la nivelul pulsaţiilor magmei din adâncurile subterane. Rezultatul inevitabil va fi pace, seninătate şi sentimentul uniunii cu toate formele de existenţă..., aşa cum marii înţelepţi ai omenirii au prezis adesea în trecut. Renunţarea la

individualismul egoist în favoarea înţelepciunii profunde a întregului. Toate acestea vor fi ale voastre, după ce veţi fi asimilaţi în conştiinţa colectivă.

Hari se simţi realmente mişcat.

— Când prezinţi lucrurile în felul ăsta, pare excepţional. Bineînţeles viziunea ta mă fascinează, ţinând seama de nevroza mea de o viaţă, de ura împotriva imprevizibilului. Mintea cosmică, această nouă divinitate, va fi fantastic mai simplu de modelat decât roiurile de indivizi încăpăţânaţi. Pot chiar înţelege de unde ţi-a venit ideea. După ce am parcurs enciclopedia antică pe care mi-ai dăruit-o, ştiu că mulţi filosofi preistorici au împărtăşit acest vis.

Ridică apoi degetul arătător.

— Cu toate acestea, onestitatea psihoistorică mă sileşte să-ţi spun că în încercarea de a implementa această soluţie *Galaxia* te vei înfrunta cu câteva probleme majore, iar rezultatul s-ar putea să nu fie chiar atât de fericit pe cât mi l-ai descris adineauri.

Spre surpriza lui, Daneel rămase tăcut în loc să-i ceară detalii. Hari se întrebă care putea fi motivul…, apoi privi în ochii vechiului său mentor.

— Înţeleg acum de ce n-ai dorit să plec în viitor.

Daneel suspină.

— Cu reputaţia şi intuiţia ta binecunoscute, ai fi fost etichetat ca personaj public de vârf din clipa în care ai fi fost recunoscut şi ţi-ar fost confirmată identitatea. Dacă s-ar fi impus ideea lui R. Gornon, cu siguranţă ai fi fost ales să conduci o comisie importantă a oamenilor care să evalueze propusa unificare în *Galaxia*. Eu însă ştiam deja că vei fi sfâşiat de un conflict lăuntric. Sentimentele tale referitoare la această supra-minte care va apărea după ce Planul Seldon îşi atinge scopul real sunt contradictorii. În scepticismul tău, ai fi organizat o comisie *reală*, care ar fi putut zgândări problemele menţionate de tine.

Hari înţelese ideea robotului, totuşi insistă.

— Sunt sigur că le-am fi examinat cu toată onestitatea şi

am fi prezentat rezultatele într-o lumină favorabilă înaintea instituţiilor omeneşti suverane.

— Asta nu-i îndeajuns şi tu o ştii prea bine. Omenirea *trebuie* salvată, cât despre acţionarea în propriul ei interes superior, dovezile trecutului sunt îngrijorător de jalnice. Psihoistoricul căzu pe gânduri.

— Deci vei măslui cărţile, aşa cum ai procedat şi atunci când ai aranjat să ajung în nebuloasa Thumartin, tocmai când arhivele trebuiau distruse. Ştiai că *va trebui* să decid în favoarea distrugerii lor. Caracterul meu, psihologia şi teama de haos…, totul concura spre inevitabilitatea opţiunii mele – deşi cel puţin am avut suficientă intuiţie ca să ştiu asta. Roboţilor Legii 0 care încercau conflicte faţă de distrugerea arhivelor li s-a oferit o modalitate de a-şi soluţiona disonanţa. „Autoritatea mea umană” le-a îngăduit să continue planul stabilit de tine. Totul în interesul superior al omenirii.

Ridică din nou un deget.

— Zorma avea dreptate. Adevăraţii tăi constituanţi, cei pe care trebuie să-i convingi, sunt roboţii. Tu prezici că, peste cinci secole, ei vor fi în stare să-ţi răstoarne planul, dacă nu le poţi satisface imboldurile pozitronice. Şi deoarece vei înlocui vechea şi familiara omenire cu ceva nou şi straniu, vei avea nevoie de o putere de convingere serioasă! Nu-i de mirare că ai cedat aşa uşor şi că ai făcut promisiunea aceea lui Zorma. Voinţa umană trebuie *să pară* că joacă un rol în decizie, altfel vei avea mari dificultăţi în a-i convinge pe toţi roboţii. Eu însă te cunosc, Daneel. Ştiu ce ai făcut împreună cu Giskard aici – arătă pustiul radioactiv -, raţionalizând că era spre binele nostru, fără să consulţi măcar un om. Vei dori de asemenea ca şi decizia Gaia să fie o concluzie aparţinând trecutului. Vrei să-mi spui cum vei aranja toate astea, peste cinci sute de ani?

După aproape un minut de tăcere, Daneel răspunse:

— Prezentând o fiinţă umană care are întotdeauna dreptate.

Hari clipi neînţelegător.

— Poftim? O fiinţă umană care are întotdeauna... *ce*!

— Un om care întotdeauna, din copilărie şi până acum, a luat decizii corecte. Un om care într-un moment de criză alege întotdeuna fără greş, tabăra câştigătoare, şi căruia testul timpului i-a confirmat întotdeauna opţiunile. Şi care va avea întotdeauna dreptate.

Psihoistoricul îl privi fix pe Daneel, apoi izbucni în râs.

— Aşa ceva este imposibil! Încalcă toate legile fizice şi biologice.

Robotul încuviinţă din cap.

— Cu toate acestea este un concept care poate fi făcut convingător, poate chiar mai credibil decât modalitatea ta de a pricepe acţiunile omenirii prin intermediul psihoistoriei. Nu trebuie decât să pornesc la drum cu un milion de copii inteligenţi, băieţi şi fete, care să deţină aptitudinile necesare şi pe care să-i confrunt cu probleme, începând de la pubertate şi până în jurul vârstei de treizeci de ani. Multe dintre problemele respective vor fi astfel aranjate încât să fie încununate de succes... sau astfel încât erorile să poată fi îndreptate rapid. Mulţi copii vor da greş în mod vizibil şi vor fi eliminaţi din lot, dar din punct de vedere statistic mi se garantează că, în decursul timpului, voi rămâne cu cel puţin unul care să se potrivească nevoilor mele. Unul ale cărui succese, privite superficial, sunt prea importante şi permanente ca să poată fi explicate prin mijloace naturale.

Hari îşi aminti de un şiretlic de bursă intrat în istorie, care îi păcălise pe locuitorii Sectorului Krasner – şapte sute de miliarde de oameni – cu vreo optzeci de ani în urmă. Metoda lui Daneel era o versiune inteligentă a străvechiului joc „alba-neagra”, care funcţiona numai dacă era practicat cu o răbdare imensă. Bine executat, şiretlicul care stătea la baza lui era aproape imposibil de detectat.

— Aşadar, de fapt, nu va exista nici o comisie de investigare şi nici nu va fi nevoie să se raporteze instituţiilor

umane suverane în vederea luării unei decizii. Dacă omul acela a avut mereu dreptate, asta îi vă conferii îndeajuns credit pentru a impresiona pe majoritatea roboţilor, care va accepta pur şi simplu ceea ce hotărăşte el! Desigur, unii vor suspecta că îl influenţezi mintal şi vor fi cu ochii în patru. Îi vor examina creierul, căutând urme de manipulare, dar tu nu va trebui să recurgi la aşa ceva! Poţi folosi tehnici psihologice pentru a-l împinge din timp spre decizia corectă, mai ales dacă-i poţi controla educaţia... aşa cum ai procedat în cazul meu.

Tăcu, examinând o idee nouă.

— Prin urmare, cei mai mulţi roboţi vor scăpa de „mâncărimea” provocată de Legea 2. Vor obţine „aprobarea umană” pentru planul tău fără să fi fost necesară o consultare a omenirii în general. Evident, ştii prea bine că unii dintre ei nu vor înghiţi şiretlicul ăsta şi mulţi se vor răscula oricum, încercând să apere omenirea de ceea ce ei vor considera o preluare a puterii de către o singură supra-minte mutantă.

Daneel încuviinţă.

— De-a lungul anilor – încă de când s-a despărţit de mine -, vechiul meu aliat pe care l-ai cunoscut ca R. Gornon a propovăduit o apostază intitulată „Legea Minus Unu”. O extensie a Legii 0, care ne creştea şi mai mult îndatoririle, cerându-ne să protejăm nu numai omenirea, ci şi abordarea esenţială a vieţii pe care o reprezintă omenirea..., diversitatea şi inteligenţa, în toate manifestările lor, fie ele omeneşti, robotice sau chiar aliene. Cei care cred în această noţiune nu vor aprecia o preluare a Galaxiei de către o singură macro-conştiinţă, care va elimina toate elementele disidente. Mai mult încă, unii mă acuză, chiar şi acum, că aş fi *falsificat* fenomenul mentalismului uman! Ei pretind că ar fi fost foarte simplu să aranjez apariţia acestei noi mutaţii, ascunzând în preajmă microamplificatoare de gânduri care să fie permanent focalizate asupra presupusului telepat uman.

Hari observă că prietenul său nu nega în mod explicit zvonul cu pricina. Ba chiar îşi aminti de un pandantiv cu pietre preţioase de care Wanda nu se despărţise niciodată, încă din copilărie..., dar acesta era alt subiect.

— Ai dreptate, continuă Daneel. Războiul civil robotic se va relua la scurt timp după relevarea conceptului *Galaxia*. Însă dacă aprobarea prin voinţă umană poate apărea destul de convingătoare, majoritatea roboţilor se vor ralia *Galaxiei*. Ei vor înţelege că este unica speranţă de salvare a omenirii.

De data asta, psihoistoricul îşi îndreptă spinarea şi încleştă pumnii.

— *Unica* speranţă? Eu, unul...

Fu întrerupt de zgomot de paşi ce se apropiau pe drumul pietruit. Întorcându-se, Hari îl văzu pe Antic. Uniforma cândva impecabilă a Cenuşiului era acoperită de un strat de colb şi Hari zări mâna stângă a birocratului tresărind nervos când îşi azvârli în gură altă pilulă albastră. Antic era în mod inerent stresat în preajma roboţilor, iar evenimentele din ultimele două zile nu făcuseră nimic pentru a-i potoli nervii. Din fericire, toate acestea aveau să devină în scurt timp o amintire vagă, după ce-l internau într-un sanatoriu trantorian unde urma să i se implanteze în minte un scenariu fals. Cel puţin, acesta era planul lui Wanda, deşi Hari ştia că lucrurile nu aveau să se termine acolo.

— Gaal Dornick mi-a spus să vă anunţ că nava este aproape gata de decolare. Pământenii au acceptat să se ocupe de Sybyl şi de ceilalţi supravieţuitori ktlineni. Se vor purta cu blândeţe cu ei şi, cu timpul, mania solipsismului s-ar putea reduce într-atât încât să le îngăduie revenirea în cadrul unei societăţi simple.

Antic făcu o pauză, apoi continuă:

— Tot nu-mi vine să cred câte am descoperit... A fost surprinzător să aflăm că encefalita este o infecţie creată în mod deliberat, având ca ţintă oamenii cei mai inteligenţi, dar dezvăluirea că *haosul* este similar...

Daneel îl întrerupse.

— Nu este câtuşi de puţin similar. Encefalita este relativ benignă. A fost concepută şi răspândită pentru a combate cea dintâi maladie a haosului, ale cărei variante virulente evadaseră de pe Pământ la bordul primelor nave stelare.

— Haosul a fost o armă de război? şopti Antic uluit.

— Nimeni nu ştie cu siguranţă, deşi unele relatări aşa afirmă. Primele versiuni rudimentare au bântuit Pământul înainte ca eu să fi fost construit, determinându-i pe oameni să se teamă de roboţi, propria lor invenţie măreaţă. Valuri ulterioare au zdrobit ultima renaştere terrană, îmbolnăvindu-i pe pământeni de agorafobie şi pe spaţieni de paranoia dementă. Tot ce a făcut Giskard aici – indică pustiul radioactiv – şi ce am făcut eu în mileniile ce au urmat îşi are rădăcinile în maladia aceasta îngrozitoare.

— D-d-dar, se bâlbâi Antic, dacă există un leac? Asta n-ar putea să îndrepte situaţia? Am auzit multe, şi am înţeles prea puţine, despre *salvarea* omenirii de haos. Păi... cele mai multe acţiuni nici n-ar fi necesare, dacă cineva ar descoperi pur şi simplu un leac!

Pentru prima dată, Hari zări o expresie de iritare traversând faţa lui Daneel.

— Nu crezi că m-am gândit şi eu la asta, cu mult timp în urmă? La ce crezi că am lucrat în primii şase mii de ani? În puţinul timp liber pe care mi-l găseam în războiul civil purtat împotriva roboţilor vechii religii, mi-am devotat toată energia găsirii unei modalităţi de a smulge haosul din rădăcini! Era însă prea târziu. Virusul fusese inteligent proiectat ca să se furişeze în cromozomii umani, răspândindu-se şi încastrându-se în sute de locaţii cruciale. Chiar dacă le-aş fi cunoscut pe toate, ar fi fost necesară o *altă* epidemie ucigaşă numai pentru ca să localizez toate punctele genetice unde se pitise haosul. Ar fi însemnat moartea a trilioane de oameni. Atunci mi-am dat seama că haosul putea fi prevenit, numai dacă zădărniceam condiţiile ce declanşau o epidemie. Dacă ambiţia şi individualismul

provocau ieşirea bolii din hibernare, atunci o societate conservatoare oferea speranţele cele mai mari. Un Imperiu Galactic, care să asigure o pace docilă, justiţie şi seninătate unei societăţi ce nu se modifică niciodată.

Antic aprobă din cap. Fiind un Cenuşiu, avea o predispoziţie firească spre ordine, clasificare şi categorisire.

— Prin urmare, nu există nici un tratament. Dar *imunitatea* naturală? Parcă la un moment dat am auzit pe cineva pomenind despre ea...

— În mod tragic, boala s-a manifestat dintotdeauna cel mai virulent în rândul oamenilor inteligenţi, deşi unii dintre indivizii cei mai sclipitori s-au dovedit imuni faţă de ispitele egoismului şi solipsismului Ei pot fi individualişti fără să nege umanitatea altora. Din nefericlu genul acesta de imunitate se răspândeşte prea lent. Dacă am fi avut la dispoziţie un mileniu, sau două...

— Maserd şi Planch erau amândoi imuni? dori Hari să-şi lămurească o obsesie.

— Biron Maserd a fost protejat împotriva haosului de obligaţiile şi responsabilităţile clasei sale nobiliare. În privinţa lui Mors Planch, ai însă dreptate. Mintea lui era uluitoare, aproape de nedescifrat cu puterile mele mentaliste. A fost implicat în trei renaşteri-haos diferite, totuşi a rămas perfect activ. Flexibil, dotat cu empatie, şi în acelaşi timp violent.

— Kers l-a numit *normal*.

— Hm-m-m, îşi frecă bărbia Daneel. Kers avea unele idei cu adevărat unice. El considera că omenirea din ziua de azi nu este aceeaşi care ne-a construit. Oamenii cu adevărat naturali nu s-ar supune haosului şi nici minţile lor n-ar fi uşor de manipulat.

Antic făcu un pas înainte. Curiozitatea din glasul său îi înlocuise obişnuitul tremur nervos.

— Mai există arhiva de cercetări pe care le-ai întreprins în căutarea unui tratament? În ultimele milenii s-au înregistrat progrese în medicină şi milioane de specialişti

calificaţi ar putea descoperi idei care ţi-au scăpat.

Hari oftă adânc.

— De ce te mai sinchiseşti, Horis? Ştii bine că amintirile acestea vor fi şterse sau modificate, la scurt timp după ce vom ajunge pe Trantor. Nu mi-ai părut niciodată un individ care să-şi urmărească doar curiozitatea.

— Poate că sunt mai mult decât vă daţi seama, domnule Seldon reacţionă birocratul cu o încruntătură.

— În privinţa asta, sunt sigur, fu de acord bătrânul. Azi-noapte neavând ce face, m-am gândit să reexaminez evenimentele petrecute după prima noastră întâlnire şi să le proiectez într-o lumină nouă.

Cenuşiului îi revenise nervozitatea. Înghiţi altă pilulă albastră.

— Nu înţeleg la ce vă referiţi. Mă tem însă că v-am răpit prea mult timp. Trebuie terminate pregătirile şi Gaal m-a rugat să-l ajut...

— Nu, îl opri Hari, este momentul să dăm cărţile pe faţă.

Se întoarse către Daneel.

— Ai încercat vreodată să scanezi mintea tânărului nostru prieten, aici de faţă?

Antic înghiţi sonor un nod, la simplul gând de a fi examinat mentalist.

— O interdicţie a Legii 2 mă opreşte să fiu indiscret. Pătrund în inimile oamenilor, doar atunci când se pare că ar fi nevoie de Legile 1 sau 0.

— De aceea, nu te-ai simţit niciodată îmboldit să-l scanezi pe Horis. Ei bine, prin ordin direct, eu pot să-ţi anulez interdicţia aceasta. Aruncă o privire. Fac prinsoare că nu-ţi va fi uşor.

— Nu... vă rog...

Antic ridică ambele mâini, parcă încercând să oprească iscoditoarele degete mentaliste ale lui Daneel.

— Ai dreptate, Hari. Este extraordinar de dificil, totuşi omul acesta nu este precum Mors Planch. El îşi dobândeşte starea printr-o combinaţie de substanţe farmaceutice şi

disciplină mintală, evitând anumite gânduri graţie unui autocontrol deosebit.

— Lăsaţi-mă-n pace! răcni Antic, străduindu-se cu disperare să se întoarcă şi să fugă.

Îl cuprinsese însă o paralizie uşoară şi, fără să vrea, genunchii îi cedară, aşezându-l pe o grămadă de sfărâmături din apropiere. Evident, Daneel nu ar fi îngăduit să fie vătămat în urma unei căderi.

— Să văd aparatul de înregistrare, întinse Hari un braţ.

Birocratul fu zguduit de altă serie de tremurături, dar în cele din urmă se supuse, scotoci în buzunarul jachetei şi scoase un miniscaner. Fără îndoială, era unul dintre cele mai bune aparate disponibile agenţilor imperiali secreţi.

— Nu intenţionai să ajungi în sanatoriu, aşa este? Ca atare, atâta timp cât toţi te considerau umil şi inofensiv, securitatea ar fi fost destinsă. Pe Trantor te-ai fi găsit în largul tău, putând să accesezi o mie de canale diferite de comunicaţii... cu nenumărate trucuri pe care numai un Cenuşiu le-ar putea cunoaşte. Uşi încuiate s-ar fi deschis în mod misterios, iar tu ai fi dispărut.

Antic se gârbovi, considerând în mod evident că nu mai avea nici un rost să se prefacă. Atunci când vorbi, glasul lui sună diferit, simultan înfrânt şi în acelaşi timp mai puternic, cu un ton de mândrie mâhnită.

— Am expediat de pe Pengia un raport parţial. Nu mai puteţi stopa dezvăluirea aceea.

Hari încuviinţă din cap.

— Tu ai fost contactul secret care l-a informat pe Planch, individul care dorea sosirea ktlinenilor. De ce? Urăşti haosul la fel de mult ca mine. Kers o ştia şi-mi pot da seama de asta din purtarea ta.

— A fost un experiment, oftă Antic. O simplă recunoaştere nu era suficientă, ci trebuia să creăm o criză. Un conflict, având forţele haosului de o parte şi amicii tăi tik-tok de cealaltă. S-a dovedit o modalitate eficientă de a vă stârni pe toţi să vorbiţi, să argumentaţi şi să vă justificaţi

reciproc. Doar ici şi acolo a trebuit să mai strecor şi eu câte un cuvinţel.

— Interpretarea rolului tău a fost impresionantă, comentă psihoistoricul.

— Ca şi disciplina mintală, adăugă Daneel. Chiar şi fără substanţele farmaceutice, n-aş fi sesizat nimic, dacă atenţia nu mi-ar fi fost îndreptată complet asupra ta.

Complimentele nu atraseră decât un pufnet.

— Suntem obişnuiţi să fim desconsideraţi şi dispreţuiţi de nobilii îngâmfaţi şi de meritocraţii aroganţi. Până şi excentricii şi cetăţenii ne ignoră, ca şi cum am face parte din decor. Am învăţat de mult să nu fim ranchiunoşi, ci să controlăm situaţia în folosul nostru, ba chiar să lăsăm o impresie pe măsură. Spuneţi-mi totuşi – încleştă el pumnii cine *conduce* acest Imperiu Galactic? N-o ştiţi nici chiar voi, tu, Seldon, cu intuiţiile tale matematice, sau *tu*, robotule, care ai conceput însuşi regimul trantorian. Înţelegeţi aspectele teoretice, dar nu vedeţi realitatea. Cine este anunţat când o explozie solară pârjoleşte jumătate din continentul unei planete provinciale? Cine se asigură că funcţionează balizele navigaţionale? Cine îi vaccinează pe copii, asigură producerea curentului electric şi urmăreşte că fermierii să îngrijească solul astfel că nepoţii lor să aibă ce ara? Cine monitorizează rata deceselor, pentru ca echipele medicale să poată fi trimise pe o planetă ignorantă înainte măcar ca locuitorii ei să-şi dea seama că au pătruns într-un curent spaţial care le poluează stratosfera cu bor? Cine are grijă ca nobilii decadenţi şi meritocraţii făloşi să nu strice totul, printr-o succesiune de planuri egoiste?

Hari era de acord în această privinţă.

— Ştim bineînţeles despre muncă nobilă a Ordinului Cenuşiu. Să presupun că tu ai introdus ideea în mintea lui Jeni şi ai aranjat astfel încât să profite de Ziua Testărilor?

Antic chicoti ironic.

— Cum crezi că a căpătat slujba aceea la Elevatorul Orion? În mod discret, i-am ajutat pe unii dintre exilaţii pe

Terminus să părăsească Trantorul. Am scutit câţiva oameni de întemniţarea şi ostracizarea involuntară la care fuseseră condamnaţi fără să fi greşit cu nimic!

— Spui asta, deşi pretinzi că înţelegi Planul Seldon?

Alt pufnet.

— Una dintre lecţiile ce se repetă în Academiile Cenuşiilor, ceva ce tu *însuţi* ai propovăduit cu mult timp în urmă, deghizat ca Ruellis, arătă birocratul spre Daneel, este că *în general scopul nu scuză mijloacele ticăloase*. Oricum, marile raţionalizări sunt pentru nobili şi meritocraţi. Noi, Cenuşiii, nu ni le putem îngădui. Când drepturile oamenilor sunt încălcate, trebuie *făcut* ceva.

Se răsuci furios spre Hari.

— Oho, şi ce *aroganţă* nesuferită dovedeşti tu în privinţa asta! Publici lucrări ştiinţifice despre psihoistorie timp de decenii, pentru că brusc să amuţeşti şi să pui la punct o cabală secretă care să controleze totul! În felul acesta, nu presupui în mod implicit că *nimeni* de pe douăzeci şi cinci de milioane de planete nu ţi-a băgat în seamă lucrările? Că nimeni din birocraţie nu ţi-a remarcat descoperirea şi n-a văzut-o ca pe un instrument posibil de exploatat... şi poate chiar de întrebuinţat pentru o mai bună guvernare? Este adevărat, nu cunosc decât puţini dintre ai noştri care să fi auzit de psihoistorie, dar ei au analizat-o de peste un deceniu. Respectul nostru pentru tine, profesore Seldon, este egal cu al oricăror altora, totuşi Planul tău ne derutează şi ne ridică o mulţime de întrebări. Îndoieli cu care nu te-am fi putut aborda în mod direct.

Hari înţelese. Simplii birocraţi ar fi fost în cel mai bun caz ignoraţi; Linge Chen şi Comisia pentru Siguranţă Publică puteau aresta orice funcţionari care ştiau prea multe. Se adăugau apoi zvonurile potrivit cărora duşmanii lui Hari Seldon sufereau adesea de crize inexplicabile de amnezie.

— Atunci întreabă acum, Horis. Măcar atât îţi datorez.

Bărbatul micuţ inspiră adânc, de parcă ar fi avut multe de spus, însă la început nu putu să pronunţe decât două

cuvinte.

— *De ce?*

Trase din nou aer în piept.

— De ce trebuie Imperiul Galactic să colapseze? Nu-i obligatoriu! Adevărat, lucrurile s-au mai dezlânat. Unii spun că se destramă. Însă ecuaţiile... ecuaţiile *tale*... nu arată nimic ce n-am putea rezolva – e drept, cu muncă susţinută şi transpiraţie. Dacă este vorba despre un declin al competenţei tehnologice, *oferiţi-ne* resursele pentru a preda o programă ştiinţifică mai bună! Descătuşaţi miliarde de tineri sclipitori. Încetaţi să atribuiţi doar câteva locuri amărâte în şcolile tehnice!

— Am încercat asta odată, începu Hari. Pe o planetă numită Madder Loss...

Antic îl întrerupse, îndreptându-şi cuvintele mai ales spre Daneel.

— Chiar şi exploziile de haos ar putea fi controlate! Sigur că da, ele se înrăutăţesc, dar şi serviciul de sănătate devine tot mai bun, iar până acum nu s-a pierdut nici măcar un pacient. Ai dori realmente să provoci sfârşitul Imperiului, care a menţinut un ritm constant vreme de douăsprezece mii de ani, numai ca să distragi omenirea pentru alte câteva secole? De ce nu păstrezi Imperiul în funcţiune, până ce-ţi pregăteşti noua soluţie? O faci pentru că locuitorii Galaxiei trebuie să fie reduşi la o stare atât de mizerabilă încât să accepte cu entuziasm orice le-ai oferi?

Lui Hari îi venea greu să alterneze modurile de expresie. Îl tratase atâta vreme cu superioritate pe Antic, dar acum îl vedea într-o nouă lumină, nu doar ca un agent secret surprinzător de eficient, ci ca un psihoistoric autodidact, aşa cum fusese şi Yugo Amaryl la începutul îndelungatei lor colaborări. Un individ care înţelegea mai multe decât lăsa vreodată să-ţi dai seama.

— Crezi realmente că instituţiile imperiale pot soluţiona multe alte crize de dimensiunile celei de pe Ktlina? Hari clătină din cap. Asta ar însemna asumarea unui risc

considerabil. Dacă maladia evadează dintr-o singură locaţie unde s-a declanşat şi infectează Galaxia...

— Dacă! Vorbeşti despre *oameni*, Seldon, despre aproape douăsprezece cvadrilioane de oameni! Trebuie să-i azvârli pe toţi într-o epocă întunecată, numai pentru că nu ai încredere că noi ne vom face datoria aşa cum se cuvine? În plus, ce ar fi dacă una dintre acele noi renaşteri ar izbuti realmente să efectueze fabulosul *salt conceptual* la care visează toţi? Dacă ar ajunge la legendarul *dincolo*, unde inteligenţa şi maturitatea domină haosul? Dacă îi menţinem pe toţi în carantină, Galaxia poate rămâne relativ în siguranţă. Între timp, pot fi întreprinse experimente pe câte o planetă, succesiv!

Hari se holbă la Antic, stupefiat de curajul bărbatului. „Niciodată nu mi-aş putea asuma asemenea riscuri. În mod clar, el urăşte haosul cu mai multă pasiune decât mine. Dar în acelaşi timp, iubeşte şi Imperiul mai mult."

Clătinând iarăşi din cap, vorbi:

— Finalmente, nu planetele haotice îl silesc pe Daneel să colapseze Imperiul, ci *tu*, Horis.

Privirea de surpriză stupefiată de pe chipul lui Antic fu atât de mare, încât Hari se simţi incapabil să continue. Se uită spre Daneel, rugându-şi în gând prietenul robot să explice, iar acesta rosti cu glasul străvechii Ruellis.

— Nu uita, dragă tinere om, că eu am inventat Ordinul vostru Cenuşiu. Îi cunosc capacităţile. Ştiu prea bine câte milioane se sacrifică în timp ce poartă uniforma aceasta, dispreţuiţi de celelalte clase şi fără nici o mulţumire din partea nimănui. Cu elasticitate şi cu puţin ajutor din partea psihoistoriei, aţi fi putut chiar reuşi să opriţi destrămarea vechiului Imperiu, până va fi gata să se nască noua mea capodoperă – *Galaxia*. Dar aici e buba.

Făcu o pauză şi urmă:

— Eu mi-l amintesc şi pe strămoşul tău Antyok, din vremea când omenirea descoperise o adevărată rasă alienă, care fusese cruţată de terraformatoare. Roboţi din

toată Galaxia s-au întrunit ca să discute problema. Creaturile aliene erau numai câteva mii, iar omenirea număra deja cinci cvadrilioane, totuşi am discutat timp de un an despre primejdia pe care o reprezentau fiinţele acelea. Oamenii din toate Sectoarele şi Provinciile erau plini de entuziasm ca să-i ajute pe non-umani să pornească la drum. Ei reprezentau o incitare la diversitate şi în acelaşi timp glasuri noi cu care se putea comunica. Unii roboţi erau îngrijoraţi în privinţa potenţialului de declanşare al haosului. Mulţi extrapolau că, peste numai două mii de ani, alienii ar fi putut deveni o ameninţare la adresa oamenilor, dacă li s-ar fi îngăduit să se răspândească printre stele. În sfârşit alţii, aşa cum a fost cel pe care l-aţi cunoscut ca R. Gornon, susţineau că non-umanii trebuiau protejaţi pe baza unei versiuni extinse a Legii 0. Principalul este că, până la urmă, nici una dintre deliberările noastre robotice nu a contat. În locul nostru secret de întâlnire s-a auzit că alienii ar fi evadat cu nave stelare ce ajunseseră în posesia lor printr-un lanţ încâlcit de coincidenţe misterioase. Investigatorii au găsit suficiente motive de vinovăţie, totuşi nu l-au acuzat pe cel care era cu adevărat răspunzător – strămoşul tău, un birocrat umil care cunoştea toate pârghiile necesare manipulării sistemului, pentru a face dreptate în timp ce lăsa impresia unui funcţionar inofensiv şi anonim.

Era o versiune diferită faţă de episodul pe care-l povestise Antic în navă, totuşi Hari simţi un fior auzindu-i confirmarea.

— Simpla ta prezenţă aici, Horis, încuviinţă el, arată că elasticitatea aceea nu s-a pierdut. Am fost prim-ministru al Imperiului, mai ţii minte? Ştiu că fişierele de date de pe Trantor sunt fără număr şi că nimic nu poate fi distrus complet din ele. Oricine care deţine destul talent poate să înfrângă amnezia şi să descopere ceea ce doreşte să afle despre trecutul omenirii…, iar acum şi despre *viitorul* ei. Tu însuţi, Horis, eşti dovada vie a motivului pentru aşa ceva.

— Eu? Te referi la birocraţi? La noi, automatele fără

chipuri? Contabilii banali şi hârţogării? Vrei să spui că Imperiul trebuie să se prăbuşească din pricina *noastră*!

Hari aprobă încet din cap.

— Până acum nu am privit niciodată problema în felul ăsta, dar pe de altă parte, nu eu sunt cel care dau imboldul decisiv. (Se întoarse către Daneel.) Totul se rezumă la voinţa umană, aşa este? Totul se rezumă la ziua aceea, de peste cinci secole, când un om care *nu greşeşte niciodată* va trebui să facă o alegere. În ziua aceea, nu va mai trebui să existe o birocraţie galactică, nici birouri şi cămăruţe colbuite, din care să ţâşnească intruşi surprinzători, ca Horis şi amicii lui. Nici proceduri rigide, care să asigure că toate deciziile sunt în mod deliberat impersonale. De fapt, prăbuşirea Trantorului nu se referă la haos, nu-i aşa, Daneel? Se referă la uciderea minunatei tale invenţii, Ordinul Cenuşiu, în singurul fel în care poate fi ucisă, prin distrugerea totală a fişetelor, a memoriilor calculatoarelor, a oamenilor...

De data aceasta R. Daneel Olivaw nu răspunse. Expresia de pe chipul său era suficientă. Dacă vreun om se îndoise vreodată că un robot nemuritor putea simţi durere, toate nesiguranţele ar fi fost anulate dacă ar fi văzut faţa de Prometeu a lui Daneel.

— Prin urmare, suntem condamnaţi să continuăm lupta împotriva beznei... pentru nimic. Să murim la birourile noastre, fără să ştim niciodată inutilitatea acestei acţiuni.

Hari îşi lăsă mâna pe umărul lui Antic.

— Acum trebuie să uiţi toate astea. Întoarce-te la dosarele tale şi la rapoartele despre soluri. Cunoştinţele pe care te-ai străduit aşa mult să le dobândeşti, cu atâta ingeniozitate şi curaj, îţi vor pricinui numai suferinţă. Este timpul să le abandonezi, Horis.

Birocratul îl privi sumbru.

— Nu veţi aştepta până pe Trantor?

Hari se uită spre Daneel, cerşindu-i în gând o amânare pentru ca Horis să poată cel puţin conversa cu ei pe drumul

de întoarcere, dar prietenul său robot îi răspunse printr-un clătinat energic al capului, Antic se dovedise prea imaginativ; ştia prea multe şiretlicuri, unele dintre ele cu totul neaşteptate.

Simţind verdictul, Cenuşiul îşi îndreptă ţinuta, căutând să fie cât mai demn. Îi fu însă imposibil să nu se bâlbâie.

— M-m-mă va durea?

Daneel vorbi cu o expresie liniştitoare pentru orice om.

— Câtuşi de puţin. De fapt... s-a şi terminat.

10

Ajutaţi de cele două simuri software, Ioana şi Voltaire, găsiră în cele clin urmă toate bug-urile sabotoare pe care grupul lui Zorma le plantase la bordul navei. Lodovic răcni entuziast când motoarele reînviară şi-şi proclamă triumful printr-un ţopăit în jurul cabinei de control, exact ca orice bărbat jubilant.

Dors simţi tipare emoţionale năvălind prin propriile ei subrutine de simulare. În ciuda sentimentului permanent de grabă, fusese straniu de plăcut să lucreze alături de Trema, împărtăşind teorii şi intuiţii, şi testând soluţii succesive. Îi făcuse plăcere felul extravertit în care el îşi etalase victoria – care nu diferea prea mult de modul cum obişnuia Hari să reacţioneze, ori de câte ori înregistra un succes notabil în modelele psihoistorice.

— *Regret să întrerup această celebrare*, comentă Ioana d'Arc a cărei siluetă subţire, băieţească, apăruse în holoecranul central.

În fundal, Dors putea zări o siluetă bărbătească, purtând o vestă antică de lână şi ciorapi lungi – simulacrul cunoscut că Voltaire -, ascultând cu atenţie la o pereche de căşti, de parcă ar fi încercat să distingă ceva vag în depărtare.

— *Ne-aţi cerut să monitorizăm orice transmisiuni dinspre Pământ. Voltaire mă anunţă chiar acum că a detectat un*

mesaj care utilizează tipare de cod caracteristice celei de-a Doua Fundaţii. Se pare că provin de la Wanda Seldon, care-şi informează tovarăşii de pe Trantor că şi-a recuperat cu succes bunicul. Conspiraţia de a-l răpi a eşuat. Peste câteva ore vor pleca de pe Pământ şi-l vor duce pe Hari acasă.

Dors se uită spre Lodovic, care suspină prelung.

— Ei bine, asta-i situaţia! În ciuda agitaţiei generale, noi nu am contribuit cu nimic. Seldon se află în siguranţă şi nici măcar nu a trebuit să ne confruntăm cu Daneel pe drum.

Dors se simţea realmente uşurată din ambele puncte de vedere, dar în acelaşi timp era cât se poate de firesc să încerce o anumită dezamăgire.

— Cred că-i la fel de bine. Noi suntem doar o pereche de tik-toki bine îmbrăcaţi.

Lodovic râse încet.

— Cred totuşi că nu suntem doar atât. Tu cel puţin eşti cu totul specială. În privinţa asta ar trebui să discutăm mai mult.

Ea încuviinţă din cap. Părea o idee bună, deoarece aveau multe de vorbit. Totuşi, în ciuda sentimentelor contradictorii, era lesne de precizat care îi era principala prioritate.

— Acum trebuie să merg pe Trantor, înţelegi?

— Sunt întru totul de acord. Ai obligaţii majore şi nici nu m-aş gândi să intervin. Ne-am putea însă întâlni după ce s-au rezolvat problemele?

De data asta fu rândul ei să-i ofere un surâs gingaş.

— Se poate aranja. Vrei să te las undeva în drum?

— Voi merge cu tine până la Demarchia. Vreau să verific nişte lucruri acolo.

Făcu o pauză scurtă şi continuă cu glas scăzut:

— Să fii prudentă pe Trantor, da?

— Mă îndoiesc că cineva ar dori să-mi facă vreun rău, scutură clin cap Dors. În plus, mă pot apăra şi singură.

— Nu mă tem de răul făcut de alţii. Eşti vulnerabilă, Dors. Ai fost concepută să fii mai umană decât oricare robot.

Legătura ta cu Hari este intensă. Pregăteşte-te pentru momente grele, când va veni sfârşitul Dacă doreşti să stai de vorbă cu cineva...

Nu mai trebuia adăugat nimic. Tăcerea domni, iar ea prelua controlul navei şi o trimise să plonjeze spre primul dintre multele Salturi hiperspaţiale ce aveau să-i aducă în centrul Galaxiei. În locul spre care convergeau toate drumurile şi unde lui Dors îi mai rămăsese o misiune de seamă de îndeplinit, înainte ca drumul ei să poată fi considerat cu adevărat liber.

„S-a promis că voi putea fi alături de tine înaintea morţii, Hari.”

Făgăduiala aceea intenţiona s-o respecte, mai mult decât orice altceva din Univers.

11

În decursul ultimului său apus pe Pământ, Hari privi razele gama excitând scintilaţii deasupra Vechiului Chicago. Perdele ionizate sclipeau şi unduiau precum aurorele boreale, atât doar că aici energia lor de activare nu provenea de la un soare îndepărtat, ci chiar din sol. Psihoistoricului i se părea că ar fi putut distinge tipare în cortinele luminoase, aidoma inteligentelor forme vii de artă din grădinile Imperiale în ziua în care Antic îi oferise o tabletă de date plină cu indicii ispititoare. Apoi, pe când privea, asemănarea cu o structură organizată dispăru de pe orizontul straniu. Acum strălucirea îi reamintea mai degrabă de Pădurea Shoufeen, unde ordinea fusese abolită şi domnea haosul.

Pregătirile pentru plecare se încheiaseră. Peste puţin timp, Hari avea să se îmbarce în nava lui Wanda pentru întoarcerea pe Trantor, la viaţa sa anterioară – detestat de bărbaţii şi femeile pe care îi exila pe Terminus, temut de actualii conducători imperiali şi venerat de o micuţă cabală de matematicieni şi telepaţi care erau convinşi că el cunoştea cursul viitor al istoriei.

Daneel avea să mai rămână, pentru a pune lucrurile la punct cu pământenii. Trebuiau făcute anumite aranjamente; sarcofagul fisurat trebuia îngropat, astfel încât alţii să nu folosească în mod greşit teribila falie din continuumul spaţio-temporal.

Din punctul unde se afla acum, în vârful unei coline de sfărâmături, Hari îl putea auzi pe Antic vorbind rapid şi surescitat, în vreme ce îşi împacheta colecţia de tipuri de soluri acumulată în decursul vizitei pe o planetă stranie. Ea ar fi putut atrage una sau două lucrări ştiinţifice, ceva care să-i lumineze cariera profesională, deşi nimic nu ar fi înlăturat stigmatul asociat tuturor celor care lucrau cu „noroi”.

Oricum, individul părea fericit. Daneel îşi făcuse bine treaba.

Simţind tremurături în picioare, Hari se aşeză din nou în scaunul-suspensor pe care i-l asigurase Wanda. Avea iarăşi nevoie de el, acum când efectul tratamentelor de reîntinerire începuse să treacă. În curând avea să redevină un bătrân fragil şi neputincios.

„În curând, voi fi mort.”

Aşezat, se putea lăsa pe spate, privind spre zenit, acolo unde lumina radiaţiilor Pământului ceda în faţa scânteierii stelelor – constelaţii ale căror denumiri strămoşii săi le cunoscuseră, fară îndoială, pe dinafară. Bineînţeles însă configuraţiile acelea stelare se modificaseră în douăzeci de mii de ani şi Hari se întrebă cum ar fi arătat bolta dacă R. Gornon şi-ar fi impus voinţa şi l-ar fi trimis într-o galaxie cu cinci sute de ani mai bătrână. Cu cinci sute de ani mai experimentată în suferinţă.

Pe poteca acoperită cu grohotiş se auziră paşi... prea siguri că să aparţină unui om. După o pauză lungă, Daneel întrebă:

— Ce vezi acolo sus, prietene?

Hari simţi o gheară în gât.

— Viitorul.

— Aşa este. Se vede bine?

Psihoistoricul chicoti.

— Un scaun confortabil... un punct înalt din care să privesc... şi, desigur, ecuaţiile mele. Da, Daneel, văd destule de aici.

— Şi nu eşti dezamăgit? Mă refer la faptul că ai ratat o călătorie în viitorul acela.

— Nu foarte mult. Este posibil să fi fost interesantă, dar tu ai avui motive s-o opreşti şi le înţeleg. Probabil că, într-adevăr, aş fi intervenit. (Râse din nou.) În plus, tu vei avea nevoie de un om care nu greşeşte niciodată, ceea ce nu poate fi cazul meu.

— Ai vreun regret special?

— Unul singur. Îl pot vedea chiar acum.

Arătă spre boltă, puţin în stânga zenitului, dar nu indică o constelaţie, ci mai degrabă un roi de termeni psihoistorici care plutea în cerul său, mai real în clipa aceea decât stelele pâlpâitoare.

— Explică-mi, te rog, se încruntă Daneel, ce vezi acolo?

Hari îşi dădu seama că prietenul său nemuritor, capabil să-şi extindă percepţia vizuală de la raze-X la spectrul radio, era în clipa aceea invidios. Cumva, aceasta îi stârni o plăcere ciudată.

— Văd cum Fundaţia mea, care este întemeiată chiar acum pe Terminus, îşi începe drumul denivelat spre aventură şi glorie. Probabilităţile sunt puternice, pentru cel puţin două secole. Momentul de inerţie psihosocial s-a acumulat până la un punct în care aproape că-i pot vedea pe actorii acestei piese. Enciclopediştii, politicienii, negustorii şi şarlatanii vor trăi într-o epocă de mari pericole personale. Cu toate acestea, ei vor fi satisfăcuţi, pentru că vor simţi că participă la ceva cu adevărat măreţ. La construirea unei societăţi predestinată succesului.

Ridică mâna cealaltă şi indică o pâlpâire din atmosfera ionizată a Pământului.

— Aha, ai văzut? O perturbare! Au loc permanent, deşi majoritatea se anulează reciproc. În plus, noi am conceput Fundaţia să fie robustă, să se adapteze cu elasticitate la orice flux şi modificare. Totuşi, când atât de multe atârnă de Plan, să cutezăm să lăsăm destinul omenesc să depindă de reacţiile câtorva milioane de urmaşi ai noştri? Ne putem încrede că ei vor răspunde cu hotărârea şi curajul prezise de ecuaţii?

Clătină încet din cap.

— Nu, nu putem. M-ai convins cu mult timp în urmă de lucrul acesta, Daneel. Devierile de la Plan trebuie corectate! Planul trebuie păstrat pe cursul său, iar pentru asta vom avea nevoie de o mână călăuzitoare. O a *Doua Fundaţie*, care să folosească matematica pentru a urmări

fiecare ocoliş şi abatere, iar apoi să aplice presiuni, ici şi acolo, în punctele cuvenite, astfel încât Prima Fundaţie să rămână pe traiectoria stabilită.

Suspină adânc.

— Eu am fost uşor de convins. La urma urmelor, a Doua Fundaţie este o extensie a *mea*. O formă de nemurire. O modalitate prin care pot continua să intervin şi să zgândăresc, chiar şi după ce structura mea fizică a fost consumată de viermi şi preschimbată în ţărâna pe care Horis o admiră într-atât. A Doua Fundaţie ar fi putut să fie ideea lui Yugo Amaryl... oare tu i-ai inspirat-o? În orice caz, simpla vanitate fost suficientă ca să mă determine să accept. După aceea însă tu ai început să ceri tot mai multe, Daneel. Matematica va fi oare suficientă? Te temeai că succesorii mei nu vor fi îndeajuns de influenţi. O societate de călăuze secrete va avea nevoie de ceva mai puternic decât ecuaţiile, de o putere supraumană, care să le permită să abată regii, primarii şi savanţii de la distragerea gândurilor, readucându-i spre cursul ce le-a fost desemnat. Şi, iată, abia ai făcut această sugestie, că un asemenea instrument apare!

Hari arătă spre orizontul unde Vechiul Chicago pâlpâia cu o strălucire constantă.

— Cadoul tău pentru Planul Seldon – mentalismul! Când a apărut, a trebuit să efectuăm o reformulare realmente majoră a Planului. Din fericire, mutaţia se ivea numai acolo unde doreai tu. Unii telepaţi te vor ajuta la însămânţarea măreţei tale minţi universale, în vreme ce alţii se vor împerechea cu Cei Cincizeci de matematicieni ai mei, creând o rasă nouă, capabilă simultan de calcule şi de magie.

Pe vârful mormanului de dărâmături se aşternu tăcerea. În cele din urmă, Daneel comentă:

— Vezi multe acolo sus, prietene.

— Ah, da, încuviinţă Hari, văd toate ajustările pe care va trebui să le facem în ecuaţii, pentru a ţine seama de

această nouă aristocraţie care se va naşte în următoarele secole, dezvoltându-şi puterea şi influenţa, bizuindu-se tot mai mult pe dominarea mentalistă şi tot mai puţin pe matematică. În ciuda tradiţiei de responsabilitate şi datorie, dacă va fi lăsată să decidă, va deveni finalmente o clasă conducătoare. O *rasă* conducătoare. Una pe lângă care orice corp clerical sau familie regală anterioară ar părea nişte simpli amatori.

Ridică ochii spre robot.

— Dar ce opţiune avem noi? În cele din urmă, Fundaţia va înceta să fie distrasă de crize temporare, de competitori galactici şi de provocarea expansiunii. Cu timpul, civilizaţia pe care o stabilim pe Terminus va atinge un nou nivel de încredere... şi va aborda inevitabila ei coliziune cu haosul. Din momentul acela, predicţiile noastre devin mult mai aproximative. Ecuaţiile psihoistorice arată că şansele de succes ale Fundaţiei se vor reduce până în jurul valorii de şaptezeci la sută.

— Asta nu-i suficient, Hari. Nu-i nici pe departe suficient.

— Aşa ai insistat tu, Daneel. Fundaţia va fi pe cât de puternică, dinamică şi plină de empatie poate fi o civilizaţie umană. Dacă vreo societate va fi vreodată pregătită să înfrunte haosul, să supravieţuiască molimelor solipsismului şi să răzbată dincolo, numai această va fi! Dar pe de altă parte, dacă va eşua...

— Asta-i buba, Hari.

— Exact. Rămân cam douăzeci şi cinci la sută şanse ca omenirea în sine să fie distrusă. Pot înţelege motivul pentru care doreai ceva mai bun. Ai fost silit să faci tot ce-ţi stătea în putinţă ca să ameliorezi probabilităţile. Mai întâi, ai solicitat o societate mentalistă secretă, care să ajute la călăuzirea Primei Fundaţii, dar ea n-a dus decât la o modificare de câteva procente. Mai rău încă, a introdus perturbaţii noi – de pildă, resentimentele oamenilor de rând împotriva unei aristocraţii telepate. Sau pericol din partea mentaliştilor imorali.

Hari ridică ambele braţe cu un gest brusc.

— Ce mai alegere, nu-i aşa? Fie o bătălie pe viaţă şi pe moarte cu haosul, fie o permanentă clasă conducătoare mutantă. Nu-i de mirare că în cele din urmă ai decis că trebuie să existe o a treia soluţie! Nu-i de mirare că te-ai străduit să creezi Gaia ca pe o modalitate de înlocuire a Planului Seldon.

Când răspunse, glasul lui Daneel era plin de compasiune şi respect profund.

— Munca ta continuă să aibă o mare importanţă, Hari. Omenirea trebuie menţinută angajată în următoarele secole.

— „Angajată”? Vrei să spui „distrasă”, nu-i aşa? Cei din Fundaţia mea vor crede că sunt exploratori îndrăzneţi, care ţin destinul în palme şi care câştigă un viitor mai bun prin propriile lor eforturi, deşi ajutaţi de legile istoriei. Iar apoi, pe neaşteptate, le vei prezenta lucrul acesta nou, deja aprobat de un individ care *ştie totul*.

— Un om care are întotdeauna *dreptate*, îl corectă robotul.

— Fie cum zici tu, flutură Hari din mână.

Daneel suspină.

— Ştiu că ai unele rezerve, dar gândeşte pe termen lung! Dacă în alte galaxii există entităţi similare minţilor-meme pe care le-am întâlnit pe Trantor? Dacă ele sunt mai puternice? Poate că au asimilat deja toate formele de viaţă din galaxiile lor de baştină. Poate că influenţa lor se întinde chiar acum spre noi. Forţa aceea din exterior poate să constituie o ameninţare teribilă la adresă omenirii. Putem fi siguri de supravieţuirea voastră numai dacă specia umană este unită, puternică şi coerentă, un adevărat supraorganism *Galaxia*.

Hari clipi nedumerit.

— Nu ţi se pare un scenariu implauzibil? Sau cel puţin, extrem de îndepărtat?

— Poate că aşa este, dar să îndrăznesc să-mi asum riscul

acesta? Sunt silit de Legea 0 – şi de promisiunea făcută lui Elijah Baley – să vă protejez pe toţi, indiferent de suferinţe! Indiferent de preţ.

Daneel făcu un pas înainte şi ridică mâna spre cer.

— În plus, imaginează-ţi, Hari! Toate sufletele omeneşti vor fi în contact reciproc! Toate cunoştinţele vor fi împărtăşite instantaneu şi toate neînţelegerile vor fi anulate. Toate păsările, animalele şi insectele vor fi încorporate în reţeaua vastă şi unificată. Asta înseamnă seninătatea şi înţelegerea finală după care tânjeau înţelepţii voştri antici. Şi ele pot fi obţinute în ceva mai mult de jumătate din timpul pe care-l prezici pentru bătălia finală dintre Fundaţie şi haos.

— Da, încuviinţă psihoistoricul, există aspecte atrăgătoare, totuşi mintea şi inima mea continuă să se întoarcă la *Terminus*, aflată în capătul opus al Galaxiei. O planetă micuţă, mult asemănătoare acesteia..., bietului Pământ rănit. Orice ai spune, Daneel, probabilităţile erau în favoarea celor de acolo. Toţi factorii concurau. Ar fi avut o şansă bună...

— Şaptezeci la sută nu este suficient.

— De aceea nu vrei nici măcar să-i laşi să încerce?

— Hari, chiar dacă ei reuşesc să ajungă la acel legendar dincolo, nu poţi să ştii ce fel de societate vor clădi după aceea! Admiţi faptul că în punctul acela socio-ecuaţiile explodează în singularităţi. Perfect, membrii Fundaţiei pot învinge haosul. Ei pot dobândi o nouă şi măreaţă înţelepciune, dar ce va fi după aceea? Ce se va întâmpla cu următoarea criză? Psihoistoria nu oferă nici o predicţie. Tu şi eu suntem orbi în această privinţă. Habar nu avem ce va urma. Nu deţinem capacitatea de a plănui sau de a-i proteja.

Hari aprobă din cap.

— Nesiguranţa asta... incapacitatea de prezicere... a fost teroarea vieţii mele. Am luptat permanent împotriva ei şi în acelaşi timp a fost legătura care m-a unit cu tine. Dar

acum, când mă apropii de sfârşitul vieţii, întrezăresc în ea un soi straniu de frumuseţe. Omenirea este aidoma unui prunc care a fost traumatizat şi după aceea nu-şi mai părăseşte creşa, unde se găseşte la căldurică şi în siguranţă. Poate că tu şi calvinenii aveţi multe opinii diferite, Daneel, dar ambele tabere au prescris *amnezia* ca modalitate de uşurare a traumei noastre colective – o uitare opacă, ceva care dispare în clipa când protectorii noştri aleg să ridice obloanele şi să deschidă uşa. Nu aţi făcut-o însă niciodată. A ne trata în felul acesta ar fi însemnat o crimă oribilă dacă n-ar fi fost scuza haosului. Dar chiar şi *cu* scuza aceea, nu există o limită? Un punct în care pruncul trebuie lăsat liber, pentru a se confrunta singur cu noile probleme? Pentru a se confrunta cu viitorul pe cont propriu?

Surâse larg şi încheie:

— Ne putem doar rugă ca urmaşii noştri să fie mai buni decât noi. Nu putem porunci să fie perfecţi. Vor trebui să-şi rezolve problemele una câte una.

Daneel rămase privindu-l un timp, apoi îşi feri ochii.

— Poate că voi puteţi adopta o asemenea atitudine, spre sfârşitul vieţii, dar programarea mea este mai puţin flexibilă. Nu-mi pot asuma riscuri faţă de supravieţuirea omenirii.

— Înţeleg, totuşi gândeşte-te, Daneel: Dacă Elijah Baley s-ar găsi aici în clipa aceasta, nu crezi că *el* ar fi de acord să rişte?

Robotul nu răspunse. Tăcerea se prelungi între ei, iar asta era perfect din punctul de vedere al omului. Continua să privească ecuaţiile desenate peste stele, aşteptând să reapară ceva.

Ceva ce întrezărise anterior.

Brusc, câţiva dintre factorii plutitori pătrunseră pe o altă orbită, coagulându-se într-un şablon care nu fiinţa nicăieri altundeva decât în mintea lui Hari. Nici una dintre versiunile existente ale Primului Radiant cu Planul Seldon nu conţinea

predicţia aceea. Poate că nu era decât halucinaţia unui bătrân, sau poate că, din toate lucrurile noi pe care le aflase în decursul acestei ultime aventuri, se năştea o proprietate necunoscută până atunci.

Oricare ar fi fost explicaţia, îl făcu să zâmbească.

„Ah, iată-te din nou! Eşti real, sau doar o manifestare a dorinţelor mele?”

Temă era a unui cerc – revenirea la origini.

Hari privi spre Daneel, fară îndoială persoana cea mai nobilă pe care o cunoscuse vreodată. După douăzeci de mii de ani, luptându-se pentru binele omenirii, robotul nu descurajase şi nu se înclinase; era lu fel de hotărât ca întotdeauna să-şi poarte stăpânii spre o destinaţie sigură, fericită şi protejată.

„Cu siguranţă, îşi va respecta făgăduiala finală. O voi mai vedea pentru ultima dată pe iubita mea soţie.”

Deoarece trăise mai intim cu un robot decât cu oricare om, Hari nuntrea simpatie pentm Zorma şi Cloudia, care doreau o unitate mai mare între cele două rase. Poate că, peste secole, conceptul lor avea să ducă, prin combinare, la o mixtură fertilă. În prezent însă, speranţele şi planurile le erau irelevante. În clipa de faţă numai două versiuni ale destinului aveau şanse reale de succes. Pe de o parte, *Galaxia* lui Daneel..., iar pe de altă parte, forma scânteietoare pe care Hari o zărea acum plutind pe cer deasupra sa.

— Copiii noştri s-ar putea să te surprindă, Daneel, rupse el în cele din urmă tăcerea prelungă.

Reflectând rapid, prietenul său răspunse:

— Copiii aceştia... te referi la urmaşii celor exilaţi pe Terminus?

Hari încuviinţă din cap.

— Peste vreo cinci sute de ani din clipa asta, vor alcătui deja un popor variat şi mândru atât de societatea, cât şi de individualitatea sa. Poate că vei păcăli majoritatea roboţilor cu omul tău care „are întotdeauna dreptate”, însă mă

îndoiesc că mulţi din Fundaţie îl vor accepta.

— Ştiu, recunoscu Daneel cu durere în glas. Împotriva asimilării de către Gaia se va opune rezistenţă. Va urma o panică mioapă, poate chiar violenţe. Totul însă inutil pe termen lung.

— Nu cred că înţelegi exact situaţia, zâmbi psihoistoricul. Nu trebuie să te îngrijoreze *rezistenţa*. Primejdia cea mai mare pentru planul tău o constituie o modalitate bizară de *acceptare*.

— Ce vrei să spui?

— Mă întreb ce te face să fii atât de sigur că nu Gaia va fi cea asimilată? Poate că societatea viitoarei Fundaţii va fi atât de puternică, diversă şi deschisă, încât îţi va absorbi pur şi simplu inovaţia, îi va înmâna lui Gaia acte de cetăţenie, apoi va continua în direcţii şi mai măreţe.

Daneel îl fixă cu privirea.

— Îmi... este greu să-mi imaginez aşa ceva.

— Nu uita că face parte din tiparul urmat de viaţă din clipa când s-a târât afară din supa primordială. Simplul este încorporat în complex. În ciuda puterii şi gloriei lor, Gaia şi *Galaxia* sunt entităţi simple Poate că frumuseţea şi puterea lor va fi doar o părticică din ceva mult mai mare. Ceva mai divers şi mai măreţ decât ţi-ai închipuit vreodată.

— Nu pot accepta asta. Pare riscant. Nu există nici o asigurare.

— Dragă prietene, izbucni Hari în râs, amândoi am fost obsedaţi mereu de predictabilitate. Uneori însă trebuie pur şi simplu să înţelegi... Universul nu ne aparţine, ca să-l putem controla.

Deşi îşi simţea trupul slăbit, se ridică puţin mai sus în scaunul plutitor.

— Uite ce-i, îţi propun un pariu.

— Un pariu?

Bătrânul aprobă din cap.

— Dacă va fi aşa cum spui tu şi Gaia îi asimilează pe toţi, creând finalmente o *Galaxia* vastă şi unitară, răspunde-mi

la o întrebare: va mai fi nevoie de *cărţi*?

— Bineînţeles că nu. Prin definiţie, toţi membrii colectivităţii vor cunoaşte, aproape instantaneu, tot ceea ce este învăţat de ceilalţi. Cărţile, indiferent sub ce formă, constituie o tehnică de transmitere a informaţiilor între minţi distincte.

— Aha! Iar această asimilare ar trebui să se încheie peste... să zicem, şase sute de ani din clipa asta? Cel mult şapte sute?

— Aşa ar trebui.

— Pe de altă parte, să presupunem că eu aş avea dreptate Imaginează-ţi că Fundaţia mea se dovedeşte mai puternică, mai înţeleaptă şi mai robustă decât te aştepţi tu, Wanda, sau oricare robot. Poate că te va înfrânge, Daneel. Membrii ei pot decide să respingă influenţa exterioară a roboţilor, a mentaliştilor oameni sau chiar a minţilor cosmice atotânţelepte. *Sau* poate că vor accepta *Galaxia* ca pe un cadou minunat, o vor încorpora în cultura lor şi-şi vor continua drumul. În ambele cazuri, diversitatea şi individualismul uman vor dăinui sub o formă oarecare. Atunci va mai fi nevoie de cărţi! Poate chiar de o *Enciclopedie Galactică*.

— Crezusem însă că *Enciclopedia* nu era decât un tertip, menit să poată începe Fundaţia pe Terminus.

— Asta este altă discuţie, flutură Hari din mână. Vor exista enciclopedii, deşi poate că nu din capul locului. Dar întrebarea cu care ne confruntăm acum, subiectul pariului nostru, este: *Peste o mie de ani se vor mai publica ediţii ale* Enciclopediei Galactice? Dacă planul tău *Galaxia* reuşeşte, în forma sa pură şi simplă, peste un mileniu nu vor mai exista cărţi sau enciclopedii. Însă dacă *eu* am dreptate, oamenii vor continua să creeze şi să publice compendii de cunoştinţe. Poate că vor împărtăşi nenumărate percepţii şi intimităţi, folosindu-se de puterile mentaliste, aşa cum cei din ziua de azi se folosesc de holoviziune. Cine poate şti? Ei însă îşi vor păstra şi un grad de individualitate, continuând

să comunice între ei în modalităţile tradiţionale. Dacă dreptatea va fi de partea mea, Daneel, *Enciclopedia* va înflori... Împreună cu copiii noştri... şi cu prima mea iubire. Fundaţia.

Hari Seldon se cufundă într-o reflecţie tăcută, pe care R. Daneel Olivaw i-o respectă.

În curând Wanda avea să urce panta aceasta, o colină gata să se năruie alcătuită din sfărâmăturile anterioarelor civilizaţii umane, ca să-l ia şi să pornească spre Trantor... şi poate spre o reîntâlnire aparte căreia îi ducea dorul.

Pentru moment însă, Hari admiră panorama care se întindea deasupra capului său – peisajul galactic impregnat de iubita sa matematică. Privi cerul împestriţat de radiaţii şi salută Haosul, vechiul lui duşman.

„În sfârşit, te cunosc”, se gândi.

„Tu eşti tigrul care ne vâna. Tu eşti gerul iernii, cuţitul sfredelitor al foametei... trădarea surprinzătoare... sau boală care loveşte fără avertisment, lăsându-ne să ne întrebăm: *De ce?*

Tu eşti fiecare obstacol cu care s-a confruntat omenirea şi pe care, finalmente, l-a depăşit, devenind cu fiecare triumf puţintel mai înţeleaptă şi mai puternică. Tu eşti testul încrederii noastre... capacitatea noastră de a persista şi învinge.

Am avut dreptate să mă lupt cu tine... totuşi, fără opoziţia ta omenirea n-ar fi nimic şi niciodată n-ar fi putut exista o victorie.”

Haosul, înţelegea el acum, era însăşi substanţa fundamentală din care îi evoluaseră ecuaţiile. Şi viaţa în sine.

Oricum, ar fi fost inutil să-i mai poarte pică. În scurt timp, moleculele lui aveau să se alăture Haosului în eternul său dans.

Dar acolo sus, printre stele, visul lui de o viaţă continua să trăiască.

Vom şti. Vom înţelege şi vom creşte mai presus de toate

limitele ce ne încătuşează.

Cu timpul, vom fi mai măreţi decât ne-am imaginat vreodată că ar fi posibil.”

MULŢUMIRI

Printre „experţii în Asimov” care mi-au oferit sfaturi şi idei s-au numărat profesorii Donald Kingsbury, James Gunn şi Joseph Miller, alături de Jennifer Brehl, Attila Torkos, Alejandro Rivero şi Wei-Hwa Huang. Comentarii foarte utile au adus Stefan Jones, Mark Rosenfelder, Steinn Sigurdsson, Joy Crisp, Ruben Krasnopolsky, G. Swenson, Sean Huang, Freddy Hansen, Michael Westover, Christian Reichardt, Melvin Leok, J. V. Post, Benjamin Freeman, Scott Martin, Robert Hurt, Anita Gould, Joseph Cook, Alberto Monteiro, R. Sayres, N. Knouf, A. Faykin, Michael Hochberg, Adam Blake, Jimmy Fung şi Jenny Ives. Sara Schwager şi Bob Schwager au fost redactori conştiincioşi şi cu ochi ageri. Le sunt de asemenea recunoscător lui Janet Asimov, John Douglas, Ralph Vicinanza şi în primul rând lui Cheryl Brigham, ale cărei lecturi atente au depistat multe erori, ale cărei mâini le-au înlocuit pe ale mele în momentele de criză şi care a făcut ca viaţa să meargă mai departe atunci când mă simţeam ca un robot defect.

Citatul din Partea a VI-a, despre *Evanghelia Uniformităţii*, provine din cartea lui Alfred North Whitehead, *Ştiinţa şi lumea modernă*, 1925.

POSTFAŢĂ

Niciodată nu este uşor să scrii într-un univers care a fost creat de alt autor (în cazul acesta, excepţional). Mai ales când, din nefericire, autorul acela nu mai există, ca să-l poţi consulta în scris, telefonic, sau la un pahar de bere. Trebuie să-i studiezi opera, pentru a crea un episod nou care să fie coerent cu cărţile sale şi în acelaşi timp să contribui cu idei noi, care *lui* să-i fi plăcut să le citească. În cazul acesta, toţi cei trei autori ai celei de a Doua Trilogie a Fundaţiei – Greg Bear, Gregory Benford şi eu – s-au simţit obligaţi de logica universului lui Isaac Asimov să adauge elementul-cheie al *haosului* – o oribilă boală mintală, care-i afectează pe toţi oamenii. Isaac a lăsat o mulţime de indicii în această privinţă, îngăduind astfel că inovaţia noastră să fie omogenă în ansamblul romanelor lui. În plus, haosul explică principala trăsătură evidentă a istoriei sale viitoare – o amnezie care slăbeşte cvadrilioane de oameni timp de sute de generaţii.

Aş putea elabora despre motivele pentru care am scris acest nou roman în felul în care am făcut-o, însă deocamdată voi renunţa la orice comentarii, mulţumindu-mă să spun că povestea lui Hari Seldon nu mi se pare deloc încheiată! Aşa cum obişnuia adesea Isaac, am presărat o mulţime de aluzii prin *Triumful Fundaţiei*, pe care alţii le pot folosi într-o bună zi, dacă vor dori. Aluzii ce culminează prin două pagini ironice, pe care m-am gândit să le includ ca final al cărţii de faţă. Totuşi, în loc să agit apele, poate că le voi publica altundeva, cândva. Ele nu fac parte din *Triumful Fundaţiei*, ci sunt mai degrabă un vis despre ceea ce s-ar fi putut întâmpla în continuare.

De aceea sunt atât de amuzante conversaţiile noastre permanente despre destin. Aşa izbutim să zgândărim viitorul, să-l explorăm prin experimente şi fantezii. Să

descoperim erorile ce trebuie evitate. Şi să găsim posibilităţi pe care nepoţii noştri le pot considera de la sine înţelese.

TABLOU SINOPTIC AL UNIVERSULUI „FUNDAŢIA ŞI ROBOTII”

1982 E.C.

Naşterea lui Susan Calvin. Întemeierea companiei „Roboţii Americani” [*Eu, robotul*[2]].

2007 E.C.

Angajarea lui Susan Calvin la „Roboţii Americani”, unde va ajunge robopsiholog-şef [*Eu, robotul*].

Începutul secolului XXI

Înflorirea unei renaşteri tehnico-sociale pe Pământ. Dezvoltarea roboţilor pozitronici, controlaţi de cele Trei Legi ale roboticii [*The Complete Robot*[3]]. Hiperpropulsia atomică permite cea dintâi călătorie interstelară încununată de succes [*Eu, robotul*]. În urma unui accident, Joseph Schwartz porneşte într-o călătorie temporală care îl va purta la 10 000 de ani în viitor [*O piatră pe cer*[4]].

2064 E.C.

Moartea lui Susan Calvin [*Eu, robotul*]. Omenirea începe colonizarea unor planete, printre care Aurora. Primele explozii de haos afectează civilizaţia, distrugând încrederea oamenilor. Pe Pământ, cetăţenii se îngrămădesc în subteran, interzicând roboţii în oraşe. Spaţienii pierd empatia. Deteriorarea relaţiilor dintre Pământ şi planetele spaţiene [*TriumfulFundaţiei*].

Cu 300 de ani înaintea evenimentelor din *Caverne de oţel*

Colonizarea Solariei (ultima lume spaţiană) de către planeta Nexon [*Soarele gol*[5]]. Declinul culturii spaţiene,

[2] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).
[3] The Complete Robot (Doubleday, 1982) (n. trad.).
[4] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).
[5] Ed. Teora, 1993 (n. trad.).

ajunsă dependentă de roboţi. Aurorianul Han Fastolfe creează robotul umaniform R. Daneel Olivaw.

Aprox. 3500 E.C.

Întemeierea lui Spacetown lângă Oraşul New York. R. Daneel Olivaw capătă misiunea de a lucra împreună cu detectivul pământean Elijah Baley [*Caverne de oţel*[6]].

1 an mai târziu

Elijah Baley şi Daneel Olivaw efectuează o anchetă pe Solaria [*Soarele gol*]. Fastolfe devine influent în guvernul aurorian şi sprijină noua emigrare a pământenilor.

Opoziţia, condusă de Kelden Amadiro, doreşte ca spaţienii să terraformeze şi să populeze noi planete [*Roboţii de pe Aurora*[7]].

2 ani mai târziu

Elijah Baley întreprinde o investigaţie pe Aurora, însoţit de Daneel Olivaw şi Giskard Reventiov, un robot telepat. Aurora îngăduie Pământului să colonizeze planete noi. Giskard sugerează că pământenii trebuie să-şi construiască alte lumi, lipsite complet de roboţi [*Roboţii de pe Aurora*]

2 ani mai târziu

Începerea celui de-al doilea val de emigrări de pe Pământ, condus de Ben Baley. Prima planetă colonizată este botezata Lumea lui Baley [*Roboţii şi Imperiul*[8]]. Creşterea rapidă a numărului de planete colonizate. Încordarea relaţiilor dintre planetele coloniştilor şi cele ale spaţienilor [*Roboţii şi Imperiul*].

La 37 de ani după evenimentele din *Caverne de oţel*

Moartea lui Elijah Baley pe Lumea lui Baley [*Roboţii şi Imperiul*].

La 196 de ani după evenimentele din *Caverne de oţel*

Kelden Amadiro şi Levular Mandamus încep să plaseze amplificatori nucleari pe Pământ, ca să se răzbune pentru înfrângerea suferită [*Roboţii şi Imperiul*].

---

[6] Ed. Univers, 1992 (n. trad.).

[7] Ed. Teora, 1996 (n. trad.).

[8] Ed. Teora, 1996 (n. trad.).

La 200 de ani după evenimentele din *Caverne de oţel*

Moartea lui Han Fastolfe. Dispariţia populaţiei de pe Solaria. Daneel Olivaw şi Giskard Reventlov formulează Legea 0 a roboticii, care să controleze cele Trei Legi originale. Giskard îi conferă lui Daneel capacităţi telepate. Amadiro şi aliaţii săi activează amplificatorii, pentru a face Pământul radioactiv şi nelocuibil. Giskard îngăduie acţiunea din considerente legate de Legea 0, pentru a încuraja dispersarea omenirii, apoi moare din pricina conflictelor cu Legea 1 [*Roboţii şi Imperiul*]. Începerea Marii Diaspore (emigraţia finală).

Majoritatea roboţilor se împart în două tabere. Giskardenii conduşi de Daneel urmează religia noii Legi 0, pe care calvinenii o consideră erezie. Izbucnirea războiului civil robotic, în mare parte necunoscut oamenilor, care părăsesc Pământul otrăvit. Operând sub programe auroriene, nave automate străbat Galaxia în faţa valului de colonişti, terraformând şi pregătind planetele pentru colonizare. Ulterior, entităţile-meme vor afirma că acţiunea aceasta a distrus rase extraterestre. Memele evadează spre Centrul Galactic [*Teama Fundaţiei, Fundaţie şi haos*].

La 301 ani după evenimentele din *Caverne de oţel*

Planeta Inferno, colonizată de spaţieni, este sortită pieirii cauzate de o catastrofa ecologică şi culturală. Construirea de roboţi care operează conform unor Legi Noi, ce le oferă mai multă flexibilitate şi libertate. Specialiştii colonişti ajută la terraformarea planetei [*Caliban*[9]]. Ostilitatea faţă de roboţii Legilor Noi devine evidentă [*Inferno*[10]]. O cometă loveşte planeta. Contopirea culturilor spaţiene şi coloniste previne colapsul social [*Utopia*[11]]. Războiul civil robotic interstelar ajunge la Inferno. Roboţii Legilor Noi sunt distruşi sau se ascund [*Triumful Fundaţiei*].

---

[9] Caliban (Ace Books, 1993) de Roger MacBride Allen (n. trad.).

[10] Inferno (Ace Books, 1994) de Roger MacBride Allen (n. trad.).

[11] Utopia (Ace Books, 1996) de Roger MacBride Allen (n. trad.).

Aprox. 1200 î.E.G. (înaintea Erei Galactice)

Planeta Rhodia şi Regatele Nebulare, conduse de familia nobililor Hinriad, răstoarnă Tyrannienii de la conducere şi redescoperă democraţia [*Pulbere de stele*[12]]. Stingerea treptată a planetelor spaţiene decadente. Încheierea colonizării Galaxiei [*Fundaţia şi Pământul*[13]]. R. Daneel Olivaw formulează Legile Codificării, stabilind limitele inteligenţei artificiale [*Teama Fundaţiei*]. În lupta împotriva haosului sunt introduse efectele de atenuare: amnezia istorică, encefalita şi dispozitivele de persuasiune mentalistă giskardene. Mintea umană, societatea şi tehnologia stagnează. Unii oameni şi grupuri de roboţi luptă împotriva amneziei [*Triumful Fundaţiei*].

Aprox. 500 î.E.G.

Republica Trantoriană, formată din cinci planete, devine Confederaţia Trantoriană, apoi Imperiul Trantorian [*Curenţii spaţiului*[14]]. R. Daneel Olivaw foloseşte primele „legi ale omenirii” pentru a ghida Imperiul. Originea oamenilor este uitată.

200 î.E.G.

Jumătate din planetele locuite ale Galaxiei fac parte din Imperiul Trantorian. Trantor sprijină rebeliunea planetei Florina împotriva opresiunilor planetei Sark [*Curenţii spaţiului*].

1 E.G. (12500 E.C. = aprox. la 8 000 de ani după Marea Diasporă)

Imperiul Trantorian devine Imperiul Galactic. Începutul calendarului galactic.

827 E.G.

Apariţia lui Joseph Schwartz (proiectat în viitor). Pământul radioactiv şi slab populat încearcă să se răscoale împotriva Imperiului, folosind o armă bacteriologică. Rebeliunea este dejucată, graţie parţial lui Schwartz şi unui amplificator

[12] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).

[13] Ed. Nemira, 1994 (n. trad.).

[14] Ed. Teora, 1994 (n. trad.).

mentalist. Iniţial, Imperiul ajută Pământul să-şi revină, apoi efortul este abandonat în mod misterios [*O piatră pe cer, Triumful Fundaţiei*].

Aprox. 900 E.G.

Evacuarea silită a Pământului inospitalier. Întemeierea coloniei de pe planeta Alfa [*Fundaţia şi Pământul*[15]].

975 E.G.

Pe o planetă pustie este descoperită o rasă alienă, care va fi strămutată pe Cefeus 18. Ulterior, ea evadează în mod misterios, dispărând din Galaxie [*Fundătura*[16]].

Aprox. 2000 E.G.

Daneel Olivaw şi R. Yan Kansarv stabilesc o bază de producţie şi reparare a roboţilor pe îndepărtata planetă Eos [*Fundaţie şi haos*]. Faimoasa Ruellis ajută la stabilirea principiilor bunei guvernări paternaliste, amplificând stabilitatea unei societăţi neschimbătoare opusă haosului [*Triumful Fundaţiei*].

Aprox. 3000 E.G.

În timpul unei explozii de haos, simulacrele antice de personalitate Voltaire şi Ioana d'Arc susţin o dezbatere despre inteligenţa maşinilor [*Teama Fundaţiei*]. Sprijinită de roboţii calvineni, împărăteasa Shoree-Harn încearcă, fără succes, să introducă un nou calendar şi să scuture rigiditatea socială.

8789 E.G.

Începerea unei noi „renaşteri” pe planeta Lingane, care după opt ani se prăbuşeşte în haos [*Triumful Fundaţiei*].

11865 E.G.

Pe Eos este construit robotul umanoid Dors Venabili [*Teama Fundaţiei*].

11867 E.G.

[15] Ed. Nemira, 1994 (n. trad.).

[16] în volumul Perioada Campbell (Ed. Teora, 1998) (n. trad.).

Singura colonie umană extragalactică este abandonată în Marele Nor al lui Magellan. Datele respective sunt ţinute secrete [*Fundaţie şi haos*].

11988 E.G.

Naşterea lui Hari Seldon şi a lui Cleon I. Daneel Olivaw ştie că Imperiul se destabilizează, pe de o parte datorită frecventelor explozii de haos. Legea 0 îl sileşte să intervină în mod activ, mai întâi ca şef de stat major, apoi ca prim-ministru [*Preludiul Fundaţiei*[17]]. Experimentele sale genetice secrete duc la apariţia geniului matematic al lui Hari şi a oamenilor mentalişti [*Triumful Fundaţiei*].

12010 E.G.

Cleon I devine împărat [*Preludiul Fundaţiei*].

12020 E.G.

Hari Seldon ţine conferinţe despre posibilitatea psihoistoriei. Daneel îl convinge să dezvolte o ştiinţă practică pentru a ajuta salvarea Imperiului. Dors Venabili devine soţia lui Seldon. Ei adoptă un băiat, Raych. Seldon şi Yugo Amaryl încep să confere substanţă psihoistoriei [*Preludiul Fundaţiei*].

12028 E.G.

Roboţii calvineni conduşi de R. Plussix se mută pe Trantor şi descoperă documente istorice datând din epoca lui Shoree-Harn şi simurile Voltaire şi Ioana d'Arc. Ei ajută la producerea unei noi „renaşteri” pe planeta Sark [*TeamaFundaţiei*]. Seldon contribuie la îndepărtarea lui Laskin Joranum din viaţa politică. Daneel demisionează din funcţia sa. Cleon I îl numeşte pe Seldon prim-minisu-u [*EtoDemerzel*[18]]. Voltaire şi Ioana pătrund în Supereţeaua trantoriană, unde se întâlnesc cu memele antice, declanşând o rebeliune printre roboţii „tik-tok”, care ucid mulţi dintre tovarăşii pozitronici ai lui Daneel. Seldon

[17] Ed. Nemira, 1993 (n. trad.).

[18] în Fundaţia renăscută (n. trad.).

încheie un târg pentru a îndepărta memele de pe Trantor. Renaşterea Sark se prăbuşeşte în haos [*Teama Fundaţiei*].

12038 E.G.

Moartea lui Cleon I [*Cleon I*[19]]. Junta militară preia puterea. Seldon demisionează din funcţia de prim-ministru [*Dors Venabili*[20]].

12040 E.G.

Naşterea lui Wanda Seldon, fiica lui Raych [*Dors Venabili*]. Începerea unei noi „renaşteri” pe planeta Madder Loss. Colapsul acesteia zguduie societatea galactică [*Fundaţie şi haos*].

12048 E.G.

„Moartea” lui Dors Venabili şi prăbuşirea juntei [*Dors Venabili*]. Întronarea împăratului-marionetă Agis al XIV-lea. Puterea reală se găseşte în mâinile Comisiei pentru Siguranţa Publică [*Wanda Seldon*[21]]. Daneel o aduce pe Dors pe baza Eos pentru reparaţii [*Fundaţie şi haos*].

12052 E.G.

Naşterea lui Bellis Seldon. Hari Seldon descoperă capacităţile mentaliste ale Wandei şi încearcă, fără succes, să găsească oameni cu capacităţi similare. Ecuaţiile psihoistorice prezic colapsul inevitabil al Imperiului. Echipa lui Seldon pune la cale un plan de salvare a cunoaşterii umane şi de creare a unui al Doilea Imperiu, prin intermediul Fundaţiei. Moartea lui Yugo Amaryl [*Wanda Seldon*].

12058 E.G.

Raych, Manella şi Bellis se mută pe Santanni, unde a început o Nouă Renaştere. Provincia Anacreon caută să-şi obţină independenţa. Pe Santanni izbucneşte haosul, Raych moare şi familia lui se pierde în spaţiu. Mentalistul Stettin Palver se alătură Proiectului Seldon [*Wanda Seldon*].

12067 E.G. = 1 E.F. (E.F. = Era Fundaţiei)

[19] în Fundaţia renăscută (n. trad.).
[20] în Fundaţia renăscută (n. trad.).
[21] în Fundaţia renăscută (n. trad.).

Întronarea împăratului-marionetă Klayus I. Hari Seldon este judecat şi Comisia pentru Siguranţa Publică exilează Fundaţia Enciclopediei pe Terminus. Începutul calendarului Fundaţiei [*Fundaţia*[22]]. Puternica mentalistă Vara Liso este implicată în vânătoarea roboţilor „eterni” organizată de Farad Sinter. Roboţii calvineni eşuează în complotul de sabotare a Proiectului Seldon şi de împiedicare a lui Daneel să controleze istoria omenirii [*Fundaţie şi haos*].

12068 E.G. = 2 E.F.

Domnia împăratului-marionetă Semrin. Membrii Fundaţiei Enciclopedia sunt exilaţi pe Terminus. Daneel plănuieşte să-i folosească pe mentaliştii umani pentru a concepe o supra-minte, Gaia. Distrugerea a milioane de arhive antice. Pe planeta Ktlina, o Nouă Renaştere este devorată de haos. Un robot eretic încearcă să-l trimită pe Seldon în viitor, dar este împiedicat de Daneel. Mors Planch plonjează în viitor [*Triumful Fundaţiei*].

12069 E.G = 3 E.F.

Moartea lui Hari Seldon. Moartea comisarului-şef Linge Chen. Înlocuirea lui nu este remarcată decât pe Trantor şi în împrejurimi. La periferia Imperiului, psihoistoricii provoacă secesiune [*Originistul*[23]].

50 E.F. (12116 E.G.)

Declararea independenţei lui Anacreon, care separă Terminus de Imperiu. Holograma lui Seldon explică scopul real al Fundaţiei [*Enciclopediştii*[24]]. Terminus oferă sprijin ştiinţific regatelor vecine, echilibrându-le puterea [*Primarii*[25]].

80-l95 E.F.

---

[22] Ed. Nemira, 1993 (n. trad.).

[23] în volumul Prietenii Fundaţiei (Ed. Nemira, 1995) (n. trad.).

[24] în Fundaţia (n. trad.).

[25] în Fundaţia (n. trad.).

Fundaţia îşi dezvoltă o autoritate cvasi-religioasă asupra regatelor vecine [*Primarii*], după care se bazează mai mult pe influenţa economică [*Neguţătorii, Marii Neguţători*[26]].

195 E.F.

În timpul domniei lui Cleon al II-lea, generalul imperial Bel Riose începe campania împotriva Fundaţiei, cucerind teritorii întinse, dar Cleon recheamă flota, aşa cum prezisese psihoistoria [*Generalul*[27]].

Aprox. 260 E.F.

Dagobert al VIII-lea conduce rămăşiţele Imperiului. Trupele rebelului Gilmer cuceresc Trantorul. A Doua Fundaţie protejează Biblioteca Galactică, apoi semnează un armistiţiu cu Gilmer [*Trantor se prăbuşeşte*[28]].

Aprox. 300 E.F.

Imperiul lui Dagobert al IX-lea se reduce la douăzeci de planete conduse de Neotrantor. Catârul, un mutant cu puteri mentaliste deosebite, cucereşte Fundaţia, deviind cursul Planului Seldon [*Catârul*[29]]. Catârul înfiinţează Uniunea Lumilor şi porneşte să descopere a Doua Fundaţie [*Catârul în căutare*[30]].

Aprox. 305 E.F.

Folosindu-se de mentalism, membrii celei de-a Doua Fundaţii îl modifică pe Catâr, care renunţă să-şi extindă cuceririle [*Catârul în căutare*].

Aprox. 310 E.F.

Moartea Catârului. Fundaţia recâştigă putere, dar în acelaşi timp începe să studieze ştiinţele mintale neglijate, punând din nou în pericol Planul Seldon [*Fundaţia în căutare*[31]].

376 E.F.

---

[26] în Fundaţia (n. trad.).

[27] în Fundaţia şi Imperiul (n. trad.).

[28] în volumul Prietenii Fundaţiei (Ed. Nemira, 1995) (n. trad.).

[29] în Fundaţia şi Imperiul (n. trad.).

[30] în A Doua Fundaţie (Ed. Nemira, 1994) (n. trad.).

[31] în A Doua Fundaţie (n. trad.).

Fundaţia caută a Doua Fundaţie, temându-se de controlul ei mentalist. Abătând această căutare printr-un şiretlic, a Doua Fundaţie continuă să opereze în secret pe Trantor (Sfârşitul Stelei) [*Fundaţia în căutare*]. Daneel Olivaw eliberează su-pra-mintea Gaia.

498 E.F.

Supra-mintea Gaia îi oferă lui Golan Trevize („omul care are întotdeauna dreptate”) opţiunea între un Imperiu construit prin forţă fizică, unul condus de mentaliştii celei de-a Doua Fundaţii şi o versiune galactică a lui Gaia, numită... *Galaxia*. Nu sunt prezentate alte opţiuni şi nu sunt consultaţi alţi oameni. Trevize alege *Galaxia*. Încep pregătirile pentru asimilarea treptată a omenirii în supra-mintea colectivă [*Marginea Fundaţiei*[32]].

499 E.F.

Trevize porneşte într-o călătorie, căutând să-şi explice alegerea făcută. Pe Solaria, el constată că locuitorii dispăruţi ai planetei au devenit o rasă nouă. Ajungând pe Pământ, îl întâlneşte pe R. Daneel Olivaw, ale cărui acţiuni până în acest moment au fost impuse de Legea 0. Trevize înţelege că o soluţie viabilă trebuie să ţină seama de roboţi, solarieni, meme, mutanţi şi orice alte tipuri de inteligenţe. Este posibil ca răspunsul corect să nu fie simplificarea [*Fundaţia şi Pământul*].

520 E.F.

Prima Comisie de Investigare a Coagulării Galactice se întruneşte pe planeta Pengia. Urmează Marile Dezbateri asupra Destinului care durează 180 de ani, întrerupte de valuri de violenţă, amnezie şi haos. Reizbucnesc războaiele civile robotice. Civilizaţia Fundaţiei se apropie de confruntarea finală cu Gaia şi Haosul [*Triumful Fundaţiei*].

1020 E.F.

A 116-a ediţie a *Enciclopediei Galactice* [*Fundaţia*].

1054 E.F.

[32] Ed. Nemira, 1994 (n. trad.).

A 117-a ediţie a *Enciclopediei Galactice* [*Triumful Fundaţiei*].

Compilat de Attila Torkos, 1998

NOTE

CUPRINS